

JSSR

วารสาร มจร
สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
JOURNAL OF MCU Social Science Review

tci-thaijo.org/index.php/jssr

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
สำนักงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี) ชั้น 4 เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170 โทร. 0936359515 E-mail: journal.ssr@mcu.ac.th
https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jssr

วารสาร.มจร สังคมศาสตร์
ISSN : 2985-1319

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ Journal of MCU Social Science Review | ปีที่ 13 ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม 2567 | Vol. 13 No. 4 June-July 2024 |

วารสาร มจร
สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
JOURNAL OF MCU
ISSN (Print) : 2985-1319
ISSN (Online) : 2985-1335
Social Science Review
ปีที่ 13 ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม 2567 Vol. 13 No. 4 June-July 2024

JSSR

Journal of MCU
Social Science Review

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วารสาร มจร
สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
JOURNAL OF MCU Social Science Review

ปีที่ 13 ฉบับที่ 4 กรกฎาคม - สิงหาคม 2567

จำนวนพิมพ์: 100 เล่ม

เลขมาตรฐานสากล

ISSN 2985-1319 (Print)

ISSN 2985-1335 (Online)

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

วารสารฯ มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความคุณภาพสูงในด้านสังคมศาสตร์และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ พระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจและการศึกษา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหา ให้แก่สังคม เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร

1) บทความวิชาการ (Academic Article)
2) บทความวิจัย (Research Article)
3) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ (เริ่มปี 2565 เป็นต้นไป)

ฉบับที่ 1 มกราคม - กุมภาพันธ์
ฉบับที่ 2 มีนาคม - เมษายน
ฉบับที่ 3 พฤษภาคม - มิถุนายน
ฉบับที่ 4 กรกฎาคม - สิงหาคม
ฉบับที่ 5 กันยายน - ตุลาคม
ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน - ธันวาคม

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวนไม่น้อยกว่า 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double – Blind Peer Review)

บรรณาธิการ:

สุรพล สุยะพรหม — คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,ประเทศไทย
journal.bim@mcu.ac.th

ผู้ช่วยบรรณาธิการ:

เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง — คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
kietsn@hotmail.com

พระครูสุธีกิตติบัณฑิต — คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
krisada.sae@mcu.ac.th

กองบรรณาธิการ:

พระเมธาวินัยรส — บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
psbud@hotmail.com

พระมหามฆวินทร์ ปุริสุตฺตโม — บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
maghavin9@gmail.com

ธีรโชติ เกิดแก้ว — คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, ประเทศไทย
tongin2000@gmail.com

บุษกร วัฒนบุตร — คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, ประเทศไทย
busaaiey2516@gmail.com

ปุริมปรัชญ์ คณิณพศุตย์ — สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ประเทศไทย
jpkhaninphasut@gmail.com

วันชัย สุขตาม — คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ประเทศไทย
wanchai2526@srru.ac.th

วันทนา เนาว์วัน — คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ประเทศไทย
wanthana_nt@hotmail.com

สายชล ปัญญชิต — คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ประเทศไทย
saicholpa@g.swu.ac.th

อนันต์ อุปสอด — คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ประเทศไทย
ananupsod9541@gmail.com

กองจัดการวารสาร:

ฝ่ายเลขานุการ:

นิกร ศรีราช — คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

สุภัทรชัย สีสะใบ — คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

พระมหาสมชาย ขนฺติสรโณ — คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

พระมหาสมัคร อติภทฺโท — คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายศิลปกรรม:
สุริยา รักษาเมือง คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
พระพลวัฒน์ สพโล คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
ฝ่ายการเงิน:
วรรณทนี สุวรรณจิรไพศาล คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
กชพรรณ บุญเทียน คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
ฝ่ายพิสูจน์อักษร:
พระปลัดสมนึก ธีรปญฺโญ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
นายนเรศ ฤทธิเดช คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
ฝ่ายกฎหมาย:
ธัชชนันท์ อิศรเดช คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

สำนักงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี) ชั้น 4 เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
จัดพิมพ์โดย:
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170 โทร. 035-248-000 ต่อ 8555, 8556, 5541. แฟ็กซ์. 035-248-000 ต่อ 8545

วารสาร มจร
สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
JOURNAL OF MCU Social Science Review

Vol. 13 No. 4 July - August 2024

Number of prints: 100 copies

International Standard Serial Number (ISSN):

ISSN 2985-1319 (Print)

ISSN 2985-1335 (Online)

Objectives and Scope of the Journal:

The journal has a policy to publish high quality articles in the field of social sciences and related subjects such as Buddhism, Political Science, Public Administration, Business Administration and Education including the problems analysis to provides solutions for the society. Articles are accepted, both, in Thai and English.

Types of works published in the journal:

1) Academic Articles

2) Research Articles

3) Book Review

Publication is 6 issues per year:

Issue 1 January-February

Issue 2 March - April

Issue 3 May - June

Issue 4 July - August

Issue 5 September - October

Issue 6 November - December

Consideration and selection of articles:

Each article will be rigorously reviewed by at least 3 scholars and experts in the fields without knowing the authors' names and, likewise, the authors do not know the reviewers' names: double-blind system peer review.

Editor-in-chief:

Surapon Suyaporm — Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
journal.ssr@mcu.ac.th

Editorial Assistants:

Kiettisak Suklueang — Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
kietsn@hotmail.com

Phrakhrusuthikittibundit — Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
krisada.sae@mcu.ac.th

Editorial Board Members:

Phramedhavinaiyaros — Graduate School, Mahamakut Buddhist University, Thailand
psbud@hotmail.com

Phramaha Makhavin Purisuttamo — Graduate School, Mahamakut Buddhist University, Thailand
maghavin9@gmail.com

Teerachoot Kerdkaew — Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University, Thailand
tongin2000@gmail.com

Busakorn Watthanabut — Faculty of Liberal Arts, North Bangkok University, Thailand
busaaiey2516@gmail.com

Purimpratch Khaninphasut — School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand
jpkhaninphasut@gmail.com

Wanchai Suktam — Faculty of Humanities and Social Sciences Surindra Rajabhat University, Thailand
wanchai2526@srru.ac.th

Wanthana Nowwan — Faculty of Management Science Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand
wanthana_nt@hotmail.com

Saichol Panyachit — Faculty of Social Sciences Srinakharinwirot University, Thailand
saicholpa@g.swu.ac.th

Anan Upsod — Faculty of Humanities and Social Sciences Lampang Rajabhat University, Thailand
ananupsod9541@gmail.com

Journal Manager Team:

Secretary:

Nigorn Srirat — Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Suphattharachai Sisabai — Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Phramaha Somchai Khantisarano — Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Phramaha Samak Atibhaddho Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Fine Arts Department:

Korakoth Chabandit Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Phra Phonlawat Sapalo Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Finance Department:

Wantanee Suwanjiraphaisan Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Kotchaphan Bunthian Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Proofreading Department:

Phrapalad Somnuek Dhirapañño Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Naret Ritthidej Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Legal Team:

Tatchanan Isaradej Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

The Office Journal of MCU Social Science Review.

Graduate School of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phra Rajrattanamoli Building (Nakhon Khemapali), 4th Floor, 79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya 13170.

Published by:

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House 79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya. 13170. Call. 035-248 - 000, ext. 8555,8556,5541 Fax. 035-248-000. ext. 8545.

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ : วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

ARTICLE REVIEW BOARD: JOURNAL OF MCU SOCIAL SCIENCE REVIEW

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1. พระพรหมวัชรธีราจารย์, ศ.ดร.
2. พระธรรมวชิรธีรคุณ, รศ.ดร.
3. พระวชิรกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.
4. พระครูปริมานุรักษ์, รศ.ดร.
5. พระเมธีวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.
6. พระปัญญาวัชรบัณฑิต, รศ.ดร.
7. พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.
8. พระคมสัน ฐิตเมธโส, ผศ.
9. พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปญฺโญ, ผศ.ดร.
10. พระครูชินวีรบัณฑิต, ผศ.ดร.
11. ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง
12. ศาสตราจารย์ ดร.จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์
13. รองศาสตราจารย์ อนุภูมิ โชวเกษม
14. รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิฏฐ์ ศรีทอง
15. รองศาสตราจารย์ ดร.อภินันท์ จันตะนี
16. รองศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ หามนตรี
17. รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู่
18. รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก
19. รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย
20. รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท
21. รองศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช
22. รองศาสตราจารย์ ดร.พิเชฐ ทั่งโต
23. รองศาสตราจารย์ ดร. ภัทรพล ใจเย็น
24. รองศาสตราจารย์ ดร. เติมศักดิ์ ทองอินทร์
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ผดุง วรรณทอง
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิติวุฒิ หมั่นมี
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยุทธนา ปราณีต
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ วรรณวิโรจน์
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ธิลาว
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุริยา รักษาเมือง
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒสัน รักขันโท

Lecturers In-House Professional:

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

1. Prof. Dr. Phra Phra Brahmawatcharatheeracharn
2. Assoc. Prof. Dr. Phradhamvachilatheelakhun
3. Assoc. Prof. Dr. Phra Vachirakittibundit
4. Assoc. Prof. Dr. Phrakhru Purimanurak
5. Prof. Dr. Phrametheewatjarabundit
6. Assoc. Prof. Dr. Phra Panyavajrapandit
7. Assoc. Prof. Dr. Phrakhru Suthikittibundit
8. Asst. Prof. Phra Khomsan Titamataso
9. Asst. Prof. Dr. Phrakhru Sangkharakchakkrit Phuripanyo
10. Asst. Prof. Dr. Phrakru Chinnaverabundit
11. Prof. Dr. Boonton Dockthaisong
12. Prof. Dr. Chamnong Adivadhanasit
13. Assoc. Prof. Anuphum Sowkasem
14. Assoc. Prof. Dr. Konit Sithong
15. Assoc. Prof. Dr. Aphinant Chantanee
16. Assoc. Prof. Dr. Wiwat Harmontree
17. Assoc. Prof. Dr. Somsak Bunpu
18. Assoc. Prof. Dr. Somchai Sino
19. Assoc. Prof. Dr. SutthiPhong Siwichai
20. Assoc. Prof. Dr. Saman Ngamsanit
21. Assoc. Prof. Dr. Tatchanan Isaradej
22. Assoc. Prof. Dr. Phichet Thangto
23. Assoc. Prof. Dr. Pattarapol Chaiyen
24. Assoc. Prof. Dr.Toemsak Thongin
25. Asst. Prof. Dr. Phadung Wanthong
26. Asst. Prof. Dr. Thitiwut Manmee
27. Asst. Prof. Dr. Yuttana Praneet
28. Asst. Prof. Dr. Phonthip Wannawirot
29. Asst. Prof. Dr. Prasert Thilao
30. Asst. Prof. Dr. Suriya Raksamueng
31. Asst. Prof. Dr. Suwatsan Ragkhanto

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ : วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

ARTICLE REVIEW BOARD: JOURNAL OF MCU SOCIAL SCIENCE REVIEW

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

1. พระเมธาวินัยรส, รองศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
3. ศาสตราจารย์. ร.ท.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ นักวิชาการอิสระ
4. ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กาญจนา เงารังษี มหาวิทยาลัยนเรศวร
5. รองศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ บัวศิริ สภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ
6. รองศาสตราจารย์ วราคม ทีสุกะ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
7. รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ชิโนกุล สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
8. รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสวงดี มหาวิทยาลัยมหิดล
9. รองศาสตราจารย์ ดร. ธีรโชติ เกิดแก้ว มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
10. รองศาสตราจารย์ พัฒนะ เรือนใจดี มหาวิทยาลัยรามคำแหง
11. รองศาสตราจารย์ ดร.วาสนา แก้วหล้า มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
12. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รักสัตย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
13. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ แก่นอินทร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
14. รองศาสตราจารย์ ดร.สรรเสริญ อินทรัตน์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
15. รองศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
16. รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
17. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Outside Professional:

1. Assoc. Prof. Dr. Phramedhavinaiyaros Mahamakut Buddhist University
2. Prof. Dr. Thirapat Serirangsan Sukhothai Thammathirat Open University
3. Prof. Lt. Dr. Banjob Bannaruji Independent Scholar
4. Prof. Dr. Kanchana Ngaorangsi Naresuan University
5. Assoc. Prof. Dr. Amnat Buasiri Education Council, Ministry of Education
6. Assoc. Prof. Warakhom Thisuka Mahamakut Buddhist University
7. Assoc. Prof. Dr. Chaiyuth Chinokul National Institute of Development Administration.
8. Assoc. Prof. Dr. Yothin Sawaengdee Mahidol University
9. Asst. Prof. Dr. Teerachoot Kerdkaew Hua Chiew Chalermprakiet University
10. Assoc. Prof. Phatthana Rueanchaidee Ramkhamhaeng University
11. Assoc. Prof. Dr. Wasana Kaewla Surin Rajabhat University
12. Assoc. Prof. Dr. Suwin Raksat Mahamakut Buddhist University
13. Assoc. Prof. Dr.Thiraphong Kaenin Prince of Songkla University
14. Assoc. Prof. Dr. Sansoen Intarat Suan Dusit University
15. Assoc. Prof. Dr. Chamroen Chuchuaisuwan Rajamangala University of Technology Srivijaya.
16. Assoc. Prof. Dr. Phakdi Phosing Mahasarakham Rajabhat University
17. Assoc. Prof. Dr. Sanya Khenaphum Mahasarakham Rajabhat University

18. รองศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
19. รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สรรสรวิสุทธิ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
20. รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เต๊ะขันหมาก มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
21. รองศาสตราจารย์ ดร. ชวลิต สวัสดิ์ผล มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
22. รองศาสตราจารย์พิเศษ ว่าที่ พ.ต. ดร.สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม
23. รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
24. รองศาสตราจารย์ ดร. สำเนียง เลื่อมใส มหาวิทยาลัยศิลปากร
25. รองศาสตราจารย์ ดร. วันทนา เนาว์วัน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
26. รองศาสตราจารย์ ดร.ศรชัย ท้าวมิตร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
27. รองศาสตราจารย์ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
28. รองศาสตราจารย์พิเศษ วิชัย ธรรมชอบ นักวิชาการอิสระ
29. รองศาสตราจารย์ ดร. อภิชาติ พานสุวรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
30. รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมั่น มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลับพลึง คงชนะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เพชรนาจักร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน มหาวิทยาลัยมหิดล
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาวุธตระกูล มหาวิทยาลัยนเรศวร
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ เจนวิถีสุข มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

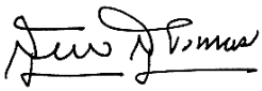
18. Assoc. Prof. Dr. Chonwit Chianchit Srinakharinwirot University
19. Assoc. Prof. Dr. Phaisan Sansonwisut Nakhon Sawan Rajabhat University
20. Assoc. Prof. Dr. Kasak Tekhanmak Thepsatri Rajabhat University
21. Assoc. Prof. Dr. Chawalit Sawatphon Suan Dusit Rajabhat University
22. Assoc. Prof. Dr. Sawat Chiratthitikan Department of Corrections, Ministry of Justice
23. Assoc. Prof. Dr. Atchara Lotrakun Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
24. Assoc. Prof. Dr. Samniang Leurmsai Silpakorn University
25. Assoc. Prof. Dr. Wanthana Naowan Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
26. Assoc. Prof. Dr. Sornchai Taomitr Mahamakut Buddhist University
27. Assoc. Prof. Dr. Sukit Chaimusik Mahamakut Buddhist University
28. Assoc. Prof. Wichai Thamchop Independent Scholar
29. Assoc. Prof. Dr. Apichat Pansuwan Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
30. Assoc. Prof. Dr. Utjai Stiman Suan Dusit University
30. Asst. Prof. Dr. Phlapphlueng Khongchana Srinakharinwirot University
31. Asst. Prof. Dr. Montri Phetnachak Prince of Songkla University
32. Asst. Prof. Dr. Wutthinan Kanthatian Mahidol University
33. Asst. Prof. Dr. Wasin Panyawutatrakun Naresuan University
34. Asst. Prof. Dr. Thatsani Chenwithisuk Chandrakasem Rajabhat University

36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน
มหาวิทยาลัยศิลปากร
37. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สอาด บรรเจิดฤทธิ์
มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด
38. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.อนันท์ ใจสมุทร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
39. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยสร สมบุญมาก
มหาวิทยาลัยนครพนม
40. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
41. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
42. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมคิด ดวงจักร
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
43. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญชู ภูศรี
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
44. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชชุกร นาคธน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
45. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชวาล แอร่มหล้า
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
46. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุภูมิ เขตจัตุรัส
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
47. อาจารย์ ดร.จิตต์วิมล คล้ายสุบรรณ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
48. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนัสสวาส กุลวงศ์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ศรีวิชัย
49. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาวานี เผือกบัวขาว
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
50. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ สนวา
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
51. อาจารย์ ดร.อนงค์วิชญา สาริบุตร
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
52. อาจารย์ ดร.วิยะดา วรานนท์วนิช
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
53. อาจารย์ ดร. กฤษณะ ทองแก้ว
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

35. Asst. Prof. Dr. Chonsit Sitisungnoen
Silpakorn University
37. Asst. Prof. Dr.Sa-At Banchortrit
Stanford University
37. Asst. Prof. Lt. Jg. Dr. Anan Chaisamut
Surat Thani Rajabhat University
38. Asst. Prof. Dr. Chayason Sombunmak
Nakhon Phanom University
39. Asst. Prof. Dr. Busakorn Watthanabut
North Bangkok University
40. Asst. Prof. Dr. Chirayu Sapsin
Surindra Rajabhat University
41. Asst. Prof. Dr. Somkhit Duangchak
Chom Bueng Rajabhat University
42. Asst. Prof. Dr. Boonchoo Poosri
Ubon Ratchathani University
43. Asst. Prof. Dr. Witchukon Nakathon
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
44. Asst. Prof. Dr. Chatchawan Araemla
Chom Bueng Rajabhat University
45. Asst. Prof. Dr. Chatuphum Khetchatturat
Khonkaen University
46. Dr. Chitwimon Khlaisuban
Suan Dusit University
47. Asst. Prof. Dr. Manassawas Kullawong
Rajamangala University of Technology Srivijaya
48. Asst. Prof. Dr. Wipavanee Phueakbuakhao
Phetchaburi Rajabhat University
49. Asst. Prof. Dr. Seksan Sonwa
Roi Et Rajabhat University
50. Dr. Anongwitya Saribut
Ramkhamhaeng University
51. Dr. Wiyada Waranonwanit
North Bangkok University
52. Dr. Kitsana Thongkaeo
Suratthani Rajabhat University

บทบรรณาธิการ

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม
บรรณาธิการวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

สารบัญ

กองบรรณาธิการ (1)

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (7)

บทบรรณาธิการ (11)

สารบัญ (12)

บทความวิจัย:

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ในยุค VUCA World

กิ่งกาญจน์ เทพกิษา, พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, วรรณวิศา สืบนุสรณ์ คล้ายจำแลง 1-12

ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 1

ขวัญวิจิตรดา ขันทะวงศ์วัฒนา, สุชาดา นันทะไชย พร้อมพิไล บัวสุวรรณ 13-26

ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตลาดออนไลน์กับความภักดีของผู้บริโภคต่อเมนูลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านเฟสบุ๊คในจังหวัดน่าน

จิตรา ปั้นรูป, เอกชัย ดวงใจ, ณัฐวุฒิ ปั้นรูป 27-39

วินัยทางการเงิน...เส้นทางเดินของครู สู่การไร้หนี้สิน: กรณีศึกษาข้าราชการครูโรงเรียนบ้านหมอพัฒนานุกูล

ฉัตรสุดา เทพวิมลเพชรกุล, สุชาดา นันทะไชย 40-52

อิทธิพลของการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครู ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา

ชลิดา จันทร์เจ็ก, สุดารัตน์ สารสว่าง, พร้อมพิไล บัวสุวรรณ 53-67

การบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

ฑิมพิกา โยธา, ประพันธ์ ธรรมไชย, ถนัด บุญชัย 68-80

รูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย

ณัชชาจารย์ โรจน์วัฒนดิษกุล, อาพัทธ์ เตียวตระกูล, ทวีทรัพย์ เขยผักแว่น, ภัควัฒน์ เชิดพุทธ 81-96

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร สถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

ณัฐวรรณ ปัญเจริญ, ประพันธ์ ธรรมไชย, ถนัด บุญชัย 97-107

โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหาร จัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย

ธัญลักษณ์ มณีโชติ, สุชาดา นันทะไชย, สุดารัตน์ สารสว่าง, สรียา โชติธรรม 108-122

การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การ และผลการดำเนินงานของ องค์การสัญชาติไทยและญี่ปุ่น ในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทย

นพรรณภรณ์ วัลลภา, ทิพย์รัตน์ เลาหวิเชียร 123-136

การพัฒนามาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ ของบริษัทเอกชนในประเทศไทย

นภรรศษรฑ์ อลงกรณ์โสภิต, เอกสิทธิ์ สนามทอง, นิธิเดช คูหาทองสัมฤทธิ์, เจษณี บุตรดำ 137-151

การวิเคราะห์องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา
นัทท์ฐาอร สมเดช, บุณฑริกา บูลภักดิ์, จุไรรัตน์ สุดรุ่ง 152-165

การพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
นิกร ศรีราช 166-179

แนวทางการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน
พรรวินท์ หน่อจันทร์, ประพันธ์ ธรรมไชย, ถนัด บุญชัย 180-191

นโยบายสาธารณะ: การจัดการความตาย
พลดา เดชพลมาตย์ 192-208

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการจัดการเรียนร่วม ของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน
พัชราภรณ์ ใจยายอง, ประพันธ์ ธรรมไชย, ถนัด บุญชัย 209-221

ยุทธศาสตร์การเมืองและกลยุทธ์ของพรรคเพื่อไทย พรรคพลังประชารัฐ และพรรคอนาคตใหม่ ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2562
พิมพ์นารา อัสดรวิเศษสุด 222-233

ความสัมพันธ์ของการตระหนักรู้ในตนเองต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ของนักศึกษาปริญญาตรีที่มีสถานภาพรอพินิจ
ภาคภูมิ ธีรสันติกุล, กานดา จันทร์แย้ม, เกษตรชัย และหีม 234-247

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
ริญญาภัทร์ สวยรูป, เอกสิทธิ์ สนามทอง, เจษณี บุตรดำ, วรรธนศม เมฆสุวรรณ 248-257

กลยุทธ์การตลาด 5 A ในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย
วรินทร์ทิพย์ กำลังแพทย์ 258-268

การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้บทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่
วรีพร อ่อนนาง, วีระศักดิ์ ชมภูคำ 269-280

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้หลักจิตตปัญญาศึกษากับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี
วันฉัตร จันทร์โต, สุดารัตน์ สารสว่าง 281-293

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง
วันศิริ สมบุญ, พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, วรรณวิศา สืบนุสรณ์ คล้ายจำแลง 294-308

ความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัว การรับรู้คุณลักษณะงาน และความสุขในการทำงานของข้าราชการกองบิน 23 จังหวัดอุดรธานี
ศิริมา ระหงษ์, ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน 309-322

การพัฒนาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ
สิน งามประโคน 323-336

การสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย 337-348

บทบาทการกำกับดูแลกิจการที่ดีของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ต่อการกำกับดูแลกิจการและพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุน

สิปปกร ขาวสอาด, อุษณี มงคลพิทักษ์สุข, อิสระ สุวรรณบล 349-361

THE MODEL OF THE DEVELOPMENT COMPETENCY FOR THE ADMINISTRATORS OF SCIENCE, MATHEMATICS AND TECHNOLOGY QUALITY OF THE SECONDARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION

Sirikwun Kwunmuang, Sinchai Suwanmanee, Rungchatchadaporn Vehachart 362-375

การศึกษาตัวกำหนดคุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้าที่ใช้บริการร้านอาหารเกาหลีในเขตกรุงเทพมหานคร

อนันต์ เชี่ยวชาญกิจการ 376-388

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์

อภิษฐา อยู่พร้อม, เอกสิทธิ์ สนามทอง, เจษณี บุตรดำ, วรรธนศม เมฆสุวรรณ 389-399

การตอบสนองต่อข้อมูลผลิตภัณฑ์ทางการเงินผ่านสื่อสังคมออนไลน์

อรฉัตร ธรรมวิหารคุณ, ปรมินทร์ โฆษิตกุลพร, กิตติพงษ์ โสภณธรรมภาณ 400-410

การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา

อาพัทธ์ เตียวตระกูล 411-424

พลวัตทางการเมืองของตระกูลการเมืองท้องถิ่นภายใต้ระบอบอำนาจนิยม: ศึกษากรณีจังหวัดชลบุรี

อัฟนาน จรัลศาส์น, เวียงรัฐ เนติโพธิ์ 425-443

การจัดกิจกรรมทางคณิตศาสตร์ ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงเพื่อพัฒนามโนทัศน์เรื่องการตวง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

กัตฏิญา ศิริพรม, สิรินภา กิจเกื้อกูล 444-457

บทความวิชาการ:

ปฏิบัติการในชีวิตประจำวันของคนชายขอบในการเปลี่ยนโครงสร้างสังคมไทย

ชัยพงษ์ สำเนียง 458-471

การปรับตัวของธุรกิจโรงแรมในสถานการณ์โควิด-19

ศรายุธ ทองหมัน, นิมิต ชุ้นสั้น 472-481

ภาคผนวก 482

กระบวนการพิจารณาบทความ 483

คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง 485

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ในยุค VUCA World*

DIGITAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING THE INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY COMPETENCY OF TEACHERS UNDER SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE BANGKOK 1 GROUP 6 IN VUCA WORLD

กิ่งกาญจน์ เทพกิหา, พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, วรรณวิศา สืบนุสรณ์ คล้ายจำแลง
Kingkan Thepkila, Prompilai Buasuwan, Wanwisa Suebnusorn Klaijumlang
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Kasetsart University
Corresponding Author E-mail: kingkan.thep@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2. ศึกษาระดับสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครู และ 3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงทำนายของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 จำนวน 246 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2. สมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการรู้ดิจิทัล และด้านการพัฒนาวิชาชีพสามารถร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครูได้ร้อยละ 61.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำดิจิทัล; สมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร; ยุค VUCA World

*Received April 7, 2023; Revised May 8, 2023; Accepted May 10, 2023

Abstract

Objectives of this research article were 1. to study the level of digital leadership of school administrators, 2. To study the level of information and communication technology competency of teachers, and 3. To analyze the predictive relationship of digital leadership of school administrators with their competencies. Teacher information and communication technology. The sample group used in the research were administrators and teachers under the Bangkok Secondary Educational Service Area Office, Area 1, Group 6, totaling 246 people. The research instrument was a questionnaire. Statistics used in the research included percentages, averages, and fractions. standard deviation and stepwise multiple regression analysis.

The results of the research were found that: 1. Digital leadership of educational institution administrators Overall and each aspect is at a high level. 2. Teachers' information and communication technology competencies. Overall and each aspect is at a high level. 3. Digital leadership of school administrators in digital literacy. and professional development Together they can predict teachers' information and communication technology competencies at 61.8%, with statistical significance at the .05 level.

Keywords: Digital Leadership; Competency in Information and Communication Technology; VUCA World Era

บทนำ

ในช่วงปีที่ผ่านมา โลกของเราได้เผชิญกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มากมาย เช่น สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ทำให้การดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์เปลี่ยนไป นอกจากนี้การเข้ามาของเทคโนโลยียังนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม รวมไปถึงด้านการศึกษา จากสภาวการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าวนั้นเรียกว่า ยุคโลกพลิกผัน หรือ VUCA World ซึ่งหมายถึง โลกที่มีความผันผวน (Volatility) ไม่แน่นอน (Uncertainty) สลับซับซ้อน (Complexity) และคลุมเครือ (Ambiguity) (Giles, 2018) ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการใช้ชีวิตของประชาชน การดำเนินงานของภาคธุรกิจ ภาครัฐ และภาคประชาชน แต่เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมจึงต้องสร้างให้คนตระหนักและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (กระทรวงดิจิทัลเพื่อ

เศรษฐกิจและสังคม, 2562) เพื่อให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาได้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นจะต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำดิจิทัล หากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำดิจิทัลสูงก็จะได้เปรียบในการแข่งขัน นำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน (จันทนา แสนสุข, 2559) ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึงลักษณะของภาวะผู้นำดิจิทัลไว้ 7 ลักษณะ ได้แก่ การสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ การสร้างภาพลักษณ์ การมีส่วนร่วม การพัฒนาวิชาชีพ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ และการสร้างโอกาส (Sheninger, 2019) อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Sullivan (2017) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของผู้นำดิจิทัลไว้ 8 ลักษณะ ได้แก่ การรู้ดิจิทัล วิสัยทัศน์ดิจิทัล การพูดสนับสนุน การพัฒนาตนเอง การสื่อสาร การปรับตัวการตระหนักในตนเอง การสร้างวัฒนธรรม และยังสอดคล้องกับการวิจัยของสุชญา โกมลวานิช (2563) ที่ได้เสนอโมเดลองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การสื่อสารดิจิทัล การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล และการรู้ดิจิทัล จากการศึกษาแนวคิด และงานวิจัยของนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ 2 ขึ้นไปมาเป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล การรู้ดิจิทัล การสื่อสารดิจิทัล การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล และการพัฒนาวิชาชีพ

การบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูง จะต้องมีการบริหารจัดการและการตัดสินใจที่ดี โดยการตัดสินใจต้องอยู่บนฐานข้อมูลที่ถูกต้องเป็นปัจจุบัน และเพียงพอจึงจะถือว่าเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้องหรือเป็นการตัดสินใจที่ผิดพลาดน้อยที่สุด โดยจะต้องแสวงหาข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อการตัดสินใจในการพัฒนากระบวนการต่าง ๆ ของระบบสื่อสาร เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลมากมาย และมีประสิทธิภาพสูง โดยกระบวนการได้มาซึ่งสารสนเทศและการนำไปใช้จะอาศัยเทคโนโลยีต่าง ๆ (Information and Communications Technology: ICT) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) การบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพในโรงเรียน จะสามารถเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอน และช่วยพัฒนาผู้เรียนได้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องมีความสามารถตามกรอบมาตรฐานสมรรถนะทางด้าน ICT สำหรับครู ซึ่งประกอบไปด้วย 6 ด้าน คือ ความเข้าใจไอซีทีในนโยบายการศึกษา หลักสูตรและการวัดผลประเมินเมินผล กระบวนการสอน การประยุกต์ใช้ทักษะดิจิทัล การบริหารจัดการ และการเรียนรู้อย่างครูมืออาชีพ (UNESCO, 2018) ดังนั้น การที่จะพัฒนาให้ครูมีสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมากขึ้น แน่นอนว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง โดยจะต้องพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำดิจิทัลที่เหมาะสมกับโลกยุค VUCA World เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้ขับเคลื่อนนโยบาย เป็นผู้นำในการทำงานของครู เป็นผู้ให้คำปรึกษา และจะต้องเป็นผู้ที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ครู ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการทำงานด้านต่าง ๆ เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 กลุ่ม 6 ในยุค VUCA World เนื่องจากบริบทของโรงเรียนในกลุ่ม 6 ตั้งอยู่บริเวณชานเมือง ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่กำลังพัฒนา หากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางดิจิทัลสูง จะสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ รวมทั้งขับเคลื่อนนโยบายเกี่ยวกับ ICT ระดับชาติมาใช้จริงในสถานศึกษา เกิดความคล่องแคล่วในการดำเนินงาน และสามารถพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ของครูในการจัดการเรียนการสอน พัฒนาตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ในยุค VUCA World
2. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ในยุค VUCA World
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงทำนายของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ในยุค VUCA World

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมายของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 จำนวน 713 คน และได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จของ Krejcie & Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 246 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) อัตราการตอบกลับแบบสอบถามเท่ากับร้อยละ 83.33

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 53 ข้อ สร้างโดยผู้วิจัย จากนั้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านเพื่อพิจารณาคุณภาพทั้งในด้านเนื้อหาและโครงสร้างของคำถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

ตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (IOC) ได้ค่าระหว่าง 0.67-1.00 และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยจำนวน 30 คน ตรวจหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับคือ 0.98 และเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวแปร พบว่า ตัวแปรภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.88-0.94 และตัวแปรสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครูมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.87-0.98

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้กลับคืน มาตรวจสอบความถูกต้อง แล้วคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วน ซึ่งได้แบบสอบถามจำนวน 246 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติการถดถอย ประกอบด้วย การตรวจสอบการแจกแจงแบบปกติของตัวแปรความคลาดเคลื่อนโดยใช้สถิติทดสอบ Kolmogorov-Smirnov การตรวจสอบความคงที่ของค่าแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนโดยใช้การวิเคราะห์ Box's Test of Equality และการตรวจสอบความเป็นอิสระต่อกันของความคลาดเคลื่อนโดยใช้สถิติ Durbin-Watson และวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และระดับสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครูด้วยสถิติบรรยายคือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงทำนายของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครูด้วยสถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอย ข้อมูลเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น โดยสถิติทดสอบ Kolmogorov-Smirnov มีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติ การวิเคราะห์ Box's Test of Equality แสดงให้เห็นว่าค่าแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนมีค่าคงที่ และสถิติ Durbin-Watson มีค่าเท่ากับ 1.6 แสดงให้เห็นว่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 70.7) มีวุฒิการศึกษาสูงสุดปริญญาตรีหรือคุณวุฒิอย่างอื่นที่เทียบเท่าปริญญาตรี (ร้อยละ 67.9) และเป็นครูผู้สอน (ร้อยละ 87.8) มีอายุอยู่ระหว่าง 30-40 ปีมากที่สุด (ร้อยละ

47.6) ประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษาปัจจุบัน 1-5 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 45.9) และไม่มีวิทยฐานะมากที่สุด (ร้อยละ 45.1)

1. การวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยภาวะผู้นำดิจิทัลรายด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ด้านการสื่อสารดิจิทัล ด้านการรู้ดิจิทัล และด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	3.96	.75	5
2. การรู้ดิจิทัล	4.00	.75	4
3. การสื่อสารดิจิทัล	4.03	.79	3
4. การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล	4.05	.79	2
5. การพัฒนาวิชาชีพ	4.06	.65	1
โดยภาพรวมรวม	**4.02**	**.75**	**-**

2. การวิเคราะห์ระดับสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครู พบว่า สมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครูโดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยสมรรถนะรายด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านหลักสูตรและการวัดผลประเมินผล ด้านการเรียนรู้อย่างครูมืออาชีพ ด้านการประยุกต์ใช้ทักษะดิจิทัล ด้านกระบวนการสอน ด้านความเข้าใจไอซีทีในนโยบายการศึกษา และด้านการบริหารจัดการ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาและสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครู

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ความเข้าใจไอซีทีในนโยบายการศึกษา	4.16	.68	5
2. หลักสูตรและการวัดผลประเมินผล	4.20	.62	1
3. กระบวนการสอน	4.17	.61	4
4. การประยุกต์ใช้ทักษะดิจิทัล	4.18	.62	3
5. การบริหารจัดการ	4.14	.56	6
6. การเรียนรู้อย่างครูมืออาชีพ	4.19	.57	2
โดยภาพรวม	**4.17**	**.61**	**-**

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงทำนายของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครู พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการรู้ดิจิทัล (DL) และด้านการพัฒนาวิชาชีพ (DP) สามารถร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครูได้ร้อยละ 61.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 2 โดยมีสมการพยากรณ์ในการทำนายดังนี้ สมการการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในรูปของคะแนนดิบ คือ Y (ICT)=1.392+0.490

(DL)+0.200 (DP) และสมการการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ Z (ICT)=0.592 (DL)+0.279 (DP) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์เชิงทำนายของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครู

Coefficients[a]					
	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		
Model	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
1. (Constant)	1.392	.142		9.795	.000
การรู้ดิจิทัล (DL)	.490	.040	.592	12.238	.000
การพัฒนาวิชาชีพ (DP)	.200	.035	.279	5.773	.000

a. Dependent Variable: สมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครู

Model Summary						
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	F	Sig.
1	.786[b]	.618	.615	.330	196.339	.000

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ในยุค VUCA World พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาได้นำนโยบายด้านเทคโนโลยีมาใช้ในการกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล โดยการเปิดโอกาสให้ครู และบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษา มีการแสวงหาความรู้ และติดตามความก้าวหน้าเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลอยู่เสมอ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษามีการสื่อสารเพื่อให้ครูและบุคลากรเข้าใจวิสัยทัศน์ และมีการกำกับติดตามการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งมีการนำเทคโนโลยี และนวัตกรรมดิจิทัลมาใช้ในสถานศึกษาอยู่เป็นประจำ โดยใช้เป็นเครื่องมือในสื่อสารกับครู บุคลากร นักเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสถานศึกษา นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังมีการส่งเสริม และสนับสนุนให้ครูนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในจัดการเรียนการสอนและสร้างนวัตกรรม อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดอบรม และเพิ่มโอกาสให้ครูได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิราภรณ์ ปกรณ์ (2565) ที่ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ วิสัยทัศน์ดิจิทัล ความรู้และทักษะดิจิทัล การจัดการดิจิทัล วัฒนธรรมดิจิทัล เครือข่ายความร่วมมือดิจิทัล การปรับตัวสู่ยุคดิจิทัล และกลยุทธ์เชิงดิจิทัล และยังสอดคล้องกับคมกริช สังขรัตน์ (2564)

ที่ได้ทำการพัฒนาแบบประเมินอิทธิพลของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ซึ่งตัวแปรภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษานั้นประกอบด้วยด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กรในยุคดิจิทัล การมีวิสัยทัศน์ การส่งเสริมและพัฒนาการใช้ดิจิทัล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชญา โกมลวานิช (2563) ที่พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การสื่อสารดิจิทัล การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล และการรู้ดิจิทัล

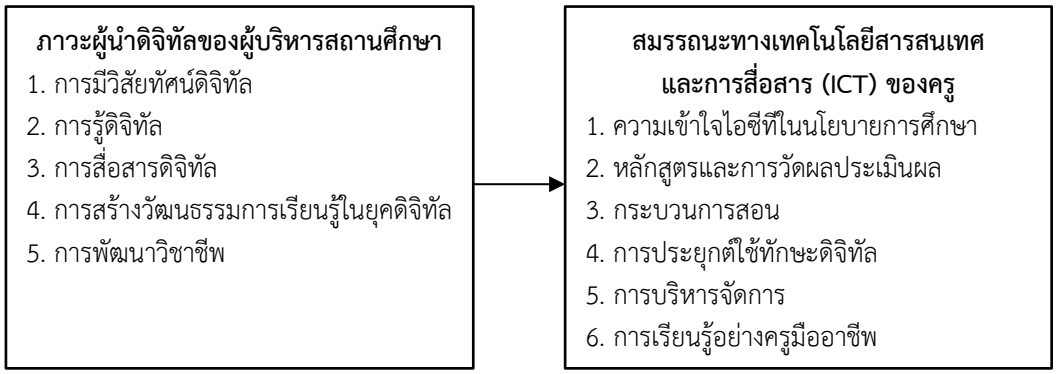
2. ผลการศึกษาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ในยุค VUCA World พบว่า สมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครูทั้ง 6 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูติดตามนโยบายการศึกษาด้าน ICT ของประเทศไทยอยู่เสมอ รวมถึงได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจนสามารถนำความรู้และทักษะด้าน ICT มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การสร้างสรรค์สื่อ นวัตกรรมด้านการจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลได้เป็นอย่างดี อีกทั้งครูมีการใช้ ICT เป็นสื่อกลางในการทำงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันด้วย นอกจากนี้ครูยังมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้สื่อ ICT อย่างสร้างสรรค์และมีความรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางด้าน ICT สำหรับครูขององค์การ UNESCO (2018) ได้แก่ ความเข้าใจในการใช้ ICT ในการศึกษา หลักสูตรและการวัดผลประเมินเมินผล กระบวนการสอน ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) การบริหารจัดการ และการเรียนรู้อย่างครูมืออาชีพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rubach & Lazarides (2021) ที่พบว่า สมรรถนะด้าน ICT ขั้นพื้นฐานของครู 6 ด้าน ได้แก่ ข้อมูลและการรู้เท่าทันข้อมูล การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน การสร้างเนื้อหาผ่านสื่อดิจิทัล ความปลอดภัยและการรักษาความปลอดภัย การแก้ปัญหาและการวิเคราะห์ โดยสมรรถนะทั้ง 6 ด้านนี้จะขึ้นอยู่กับทัศนคติของครูที่มีต่อ ICT รูปแบบการใช้ ICT และการนำ ICT มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

3. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนาวิชาชีพ และการรู้ดิจิทัลสามารถร่วมกันทำนายสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครู ได้ร้อยละ 61.8 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาวิชาชีพของตนเอง โดยการพัฒนาทักษะดิจิทัลของตนเองอยู่เสมอ และนำองค์ความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครู รวมทั้งมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้พัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยจัดให้มีการอบรม และสนับสนุนการนำ ICT มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Al Ajmi (2022) ที่พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลดีต่อการใช้เทคโนโลยีของครูในช่วงการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญชาติ ล้อพงค์พานิชย์ (2565) ที่พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผล

ต่อสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวม โดยผู้บริหารจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีต่อบุคลากรในสถานศึกษามีความเข้าใจ และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ และสนับสนุนให้บุคลากรมีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสุรีรัตน์ รอดพ้น (2564) ที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนประชารัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 มีภาวะผู้นำดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก และด้านการรู้ดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชญา โกมลวานิช (2564) ที่พบว่าปัจจัยภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล และด้านการรู้ดิจิทัล สามารถร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ได้ร้อยละ 57.4

สำหรับภาวะผู้นำดิจิทัลที่ไม่สามารถทำนายสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครูได้ ประกอบด้วยด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ด้านการสื่อสารดิจิทัล และด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาอาจจะไม่ได้มีการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของตนเองในด้านดังกล่าวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุค VUCA World ที่มีการมุ่งเน้นการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัยมาใช้ในสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของสุรีรัตน์ รอดพ้น (2564) ที่ได้เสนอว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประเมินระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของตนเอง เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลให้สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนทิศทางการศึกษา ทำให้มีความรู้ และความสามารถในการใช้สื่อดิจิทัลอย่างคล่องแคล่ว เกิดการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีเครือข่ายที่สามารถแบ่งปันวิสัยทัศน์ร่วมกันได้ มีการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาผ่านสื่อดิจิทัล มีการสร้างระบบการนิเทศ และติดตามด้วยระบบดิจิทัล รวมทั้งการสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครู แสดงให้เห็นว่าหากผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนเพื่อพัฒนาทักษะดิจิทัลของตนเองอยู่เสมอ โดยการแสวงหาความรู้และติดตามความก้าวหน้าเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างผันผวนอยู่ตลอดเวลา จะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล กฎหมายการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีจรรยาบรรณ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับครู ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้พัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของตนเอง รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการสนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ครูได้นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เกิดการเรียนรู้ร่วมกันจนกลายเป็นวัฒนธรรมของสถานศึกษา และเกิดการกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครู โดยครูเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สามารถนำ ICT ที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และช่วยพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในยุค VUCA World ได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลเป็นด้านที่ควรได้รับการพัฒนาต่อยอดให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล อีกทั้งควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลลงสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

การพัฒนาวิชาชีพ และการรู้ดิจิทัลเป็นปัจจัยภาวะผู้นำดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำเข้าไปในสมการเพื่อทำนายผลที่มีต่อสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครู โดยสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 61.8 เท่านั้น แสดงว่ายังมีตัวแปรอื่น ๆ ที่ยังอธิบายไม่ได้ ดังนั้น จึงควรศึกษาตัวแปรเหล่านั้นต่อไปเพื่อให้สามารถพยากรณ์สมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครูได้เพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาทักษะการรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และแนวทางการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้เกิด

การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา และเกิดการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2562). *นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัล เพื่อเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ. 2561-2580)*. สืบค้น 25 กันยายน 2565, จาก https://shorturl.asia/lcg5p

คมกริช สังขรัตน์. (2564). *การพัฒนาแบบประเมินอิทธิพลของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา*. นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา.

จันทนา แสนสุข. (2559). *ภาวะผู้นำ Leadership*. กรุงเทพฯ: บริษัท ทริปเพิ้ล กรุ๊ป.

จิราภรณ์ ปกรณ์. (2565). รูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 48(16), 396-410.

ธัญชาติ ล้อพงค์พานิชย์. (2565). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 7(2), 579-591.

สุชญา โกมลวานิช. (2563). องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 23. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 1 (1): 1-8.

_____. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 9(2), 159-167.

สุรีรัตน์ รอดพ้น. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนประชารัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ*, 39(1): 36-45.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *การพัฒนาระบบสื่อสารเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

Al Ajmi, M. K. (2022). The impact of digital leadership on teachers' technology integration during the COVID-19 pandemic in Kuwait. *International Journal of Information and Education Technology*, 12(1), 24-31.

Giles, S. (2018). *How VUCA Is Reshaping the Business Environment, And What It Means for Innovation*. Retrieved September 24, 2022, from https://www.forbes.com

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607-610.

Rubach, C. & Lazarides, R. (2021). *Managing digital competencies in the 21st century: Developing and validating an instrument to assess teachers' digital competence*. Retrieved October 26, 2022, from https://shorturl.asia/7gLnO

Sheninger, E. (2019). *Pillars of Digital Leadership International Center for Leadership in Education*. Retrieved September 27, 2022, from https://shorturl.asia/pYaAf

Sullivan, L. (2017). *10 Reasons Today's Students NEED Technology in the Classroom*. Retrieved October 19, 2022, from https://shorturl.asia/EqYzg

UNESCO. (2018). *UNESCO ICT Frameworks for Teachers Version 3.0*. France: UNESCO.

ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 1*

THE RELATIONSHIP BETWEEN LEADERSHIP SOFT SKILLS OF ADMINISTRATORS AND TEACHER'S PERFORMANCE MOTIVATION OF SCHOOLS UNDER THE BANGKOK SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1 GROUP 1

ขวัญวิจิตรดา ขันทะวงศ์วัฒนา, สุชาดา นันทะไชย, พร้อมพิไล บัวสุวรรณ
Kwanwichitrada Khanthawongwattana, Suchada Nanthachai, Prompilai Buasuwan
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Kasetsart University
Corresponding Author E-mail: Kwanwichitrada.kh@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของผู้บริหารสถานศึกษา 2. ศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู และ 3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตการพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 260 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 1 ในภาพรวม และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 1 ในภาพรวม และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และ 3. ระดับความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

*Received April 8, 2023; Revised May 6, 2023; Accepted May 10, 2023

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 1 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; ทักษะด้านซอฟท์สกิล; แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

Abstract

Objectives of this research article were 1. To study the level of soft leadership skills of school administrators, 2. To study the motivation level for teachers' work performance, and 3. To study the relationship between soft leadership skills. Educational institution administrators' skills and teachers' motivation for their work. Under the jurisdiction of the Bangkok Secondary Educational Service Area Office, Area 1, Group 1. The sample group used in this research was 260 teachers under the Bangkok Secondary Educational Service Area Office, Area 1, Group 1, Semester 2, Academic Year 2022. The research instrument was a questionnaire. Statistics used in data analysis included the percentiles, mean and standard deviation and the Pearson correlation coefficient.

The results of the research were found that 1. Soft skills leadership skills of school administrators under the Bangkok Secondary Educational Service Area Office, Area 1, Group 1, by overall and in every aspect, were at a high level. 2. Motivation. in the work of teachers Under the jurisdiction of the Bangkok Secondary Educational Service Area Office, Area 1, Group 1, by overall and every aspect is at a high level. and 3. The level of relationship between soft skills leadership skills and work motivation of teachers under the Bangkok Secondary Educational Service Area Office, Area 1, Group 1. By overall, there is a positive relationship. is at a very high level Statistically significant at the .01 level.
Keywords: Leadership; Soft skills; Motivation for Work

บทนำ

ในสภาวการณ์ปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำเป็นจะต้องมีความเป็นผู้นำสูงจึงจะสามารถบริหารจัดการองค์การท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร และสังคมแห่งการเรียนรู้ และกระแสการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการศึกษาภายใต้การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ได้แก่ มิติการปฏิรูปนักเรียนยุคใหม่ การปฏิรูปครูยุคใหม่ การปฏิรูปโรงเรียนหรือแหล่งการเรียนรู้ยุคใหม่ และการปฏิรูประบบการบริหารจัดการยุคใหม่ให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด นอกจากนี้ผู้บริหารควรมี

ความคิดเชิงสร้างสรรค์เพื่อที่จะสามารถบริหารการเปลี่ยนแปลง รวมไปถึงการคิดแนวใหม่เพื่อพัฒนาความคิดให้ได้ผลงานใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2557) อย่างไรก็ตาม ผู้บริหาร ถือเป็นบุคคลที่สำคัญในการเป็นผู้นำขององค์กรเพราะต้องมีบทบาทที่จะดำเนินบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การที่ผู้บริหารสามารถเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนั้น ผู้บริหารจำเป็นที่จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ รวมไปถึงทักษะเฉพาะต่าง ๆ สำหรับการบริหารจัดการ ซึ่งในส่วนของทักษะความรู้ ความสามารถนี้ ถูกเรียกว่า ทักษะในด้านฮาร์ดสกิล (Hard Skills) กล่าว คือ เป็นทักษะด้านความรู้เฉพาะที่ใช้ในการทำงาน หรือความสามารถในการใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่สามารถสอนกันได้และสามารถวัดผลความรู้หรือความสามารถนั้นได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) แต่ทั้งนี้การที่จะทำให้องค์ประสบความสำเร็จได้มันไม่ได้เพียงแต่อาศัยความรู้ความสามารถของผู้นำเท่านั้น หัวใจสำคัญขององค์กรจะต้องพัฒนาทั้งงานและคนให้ประสบความสำเร็จอย่างพร้อมกัน นอกจากนี้ วิจารณ์ พานิช (2555) ได้กล่าวว่า ทักษะที่จำเป็นในการบริหารงานในยุคปัจจุบันว่า ผู้บริหารต้องมีทักษะในการบริหารคนและงาน ซึ่งทักษะในการบริหารคนเกี่ยวข้องกับทักษะด้านมนุษย์ ซึ่งต้องใช้ทักษะที่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นนั่นคือ ทักษะด้านซอฟท์สกิล (Soft Skills) กล่าวคือทักษะซอฟท์สกิล เป็นทักษะด้านความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และการสื่อสารที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและเอื้อให้เกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งซอฟท์สกิลจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาฮาร์ดสกิลหรือทักษะเฉพาะอย่างต่อเนื่อง (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล, 2562) ดังนั้นจึงปฏิเสธไม่ได้ว่า ทักษะด้านฮาร์ดสกิลสำหรับผู้บริหาร อาจไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการอีกต่อไป จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการฝึกฝนทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลควบคู่เพิ่มเติม สำหรับผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิล จะมีการสนับสนุนการทำงานเป็นทีมและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร และทักษะซอฟท์สกิล (Soft Skills) ของผู้บริหารการศึกษาควรถูกปรับใช้ในการบริหารเพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านบวกของทัศนคติและพฤติกรรมของครู (Ariratana et al., 2015)

สิ่งสำคัญในการบริหารจัดการโดยมีทั้งฮาร์ดสกิลและซอฟท์สกิลพร้อมกันให้ประสบความสำเร็จและบรรลุผลนั้น ผู้บริหารยังต้องรู้จักจูงใจบุคลากร โดยหาสิ่งที่สามารถกระตุ้นให้บุคลากรในองค์กร ต้องการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายตามที่องค์กรได้กำหนดไว้ โดยเฉพาะสิ่งเร้าที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึก อารมณ์ และความต้องการด้านร่างกายสำหรับผู้บริหารที่ต้องการจูงใจ พร้อมกระตุ้นให้บุคลากรเกิดแรงขับพร้อมสำหรับการปฏิบัติงาน ผู้บริหารต้องรู้จักบุคลากรในองค์กรของตนด้วย ดังนั้นประเด็นสำคัญในการศึกษาพฤติกรรมองค์กร ทั้งนี้ผู้บริหารต้องมีความเข้าใจในความรู้สึก ค่านิยม และธรรมชาติของบุคคลและความต้องการ (ปฐมวงค์ สีหาเสนา, 2557) เพื่อที่จะได้กำหนดสิ่งจูงใจหรือเป้าหมายในการทำงานของบุคลากรได้ตามความต้องการขององค์กรอย่างยั่งยืน

แรงจูงใจเป็นคุณลักษณะภายในที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการปฏิบัติงานโดยมีทิศทางสู่เป้าหมายที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองหรือองค์กร ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งสำหรับการจูงใจบุคลากรต่อการทำงานตามที่องค์กรกำหนด แรงจูงใจในปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรจึงมีผลต่อความสำเร็จของงานและยังแสดงถึงประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานและภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรด้วย ดังนั้นหากองค์กรให้ความสำคัญสำหรับการสร้างแรงจูงใจที่เกิดขึ้นต่อบุคลากรในองค์กร อาจทำให้บุคลากรในองค์กรมีความมั่นคงต่อการทำงาน เกิดความรักและความผูกพันในงานและองค์กรมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานนี้ยังช่วยลดอัตราการลาออกของบุคลากรในองค์กร ด้วยของนอกจากนี้การสร้างความเข้าใจในองค์ประกอบที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานทำให้องค์กรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จได้ (ณัทฐา กรีหิรัญ, 2550)

จากเหตุผลและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษาได้ตระหนักถึง ทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลซึ่งเป็นทักษะด้านความฉลาดทางอารมณ์ และสังคม โดยมีความสำคัญจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารงานในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาอย่างรวดเร็วนี้ ทำให้ต้องปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ ซึ่งส่งผลทางกระทบทางด้านอารมณ์ และจิตใจ ดังนั้นผู้บริหารจึงควรมีทักษะทางด้านซอฟท์สกิลในการบริหารจัดการงาน เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน พร้อมประสบความสำเร็จในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามจุดมุ่งหมายขององค์กรที่วางไว้ ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้ปฏิบัติหน้าที่ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 1 เป็นเวลา 5 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มโรงเรียนที่มีขนาดโรงเรียนหลากหลาย ได้แก่ ขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ และใหญ่พิเศษ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 1 เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้เป็นแนวทางในการปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของผู้บริหารสถานศึกษาและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูที่จะส่งผลต่อการขับเคลื่อนพัฒนาผู้เรียน ครู บุคลากร และองค์กรทางการศึกษาในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 1
2. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 1

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงเชิงสำรวจ (Survey Research)

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตการพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 10 โรงเรียน มีจำนวนครูทั้งสิ้น 810 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตการพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ด้วยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณสูตรขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) จึงได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับการศึกษาครั้งนี้ คือ 260 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ตามขนาดโรงเรียน คือ ขนาดเล็กจำนวน 3 โรงเรียน ขนาดกลางจำนวน 2 โรงเรียน ขนาดใหญ่จำนวน 2 โรงเรียน และขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 3 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 10 โรงเรียน จากนั้นการสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากร (Proportional Allocation) โดยการเทียบบัญญัติไตรยางศ์ แล้วนำมาสู่การสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการคัดเลือกแบบตามสะดวก (Convenience Selection) เป็นการเลือก กลุ่มตัวอย่างที่หาหรือพบได้ง่าย การได้มาของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 249 คน คิดเป็นร้อยละ 95.77

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม 4 ขั้นตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของผู้บริหารสถานศึกษา

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

ตอนที่ 4 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิล ผู้ศึกษาได้ใช้ตามกรอบแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) ได้แก่ ทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลประกอบด้วย 5 ทักษะ ได้แก่ 1. ความคิดสร้างสรรค์ 2. ทักษะการพูดและการโน้มน้าวใจ 3. การทำงานเป็นทีม 4. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมตลอดเวลา 5. การจัดการเวลา และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูตามแนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจของ

Herzberg (1959) ได้แก่ 1. ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล 2. การได้รับการยอมรับนับถือ 3. ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ 4. ความรับผิดชอบ 5. ความก้าวหน้า 6. เงินเดือน และสวัสดิการ 7. โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต 8. ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน 9. สถานะของอาชีพและความมั่นคงในงาน 10. นโยบายและการบริหาร 11. สิ่งแวดล้อมในการทำงาน 12. ความเป็นอยู่ส่วนตัว และ 13. วิธีการปกครองบังคับบัญชา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้กลับคืน มาตรวจสอบความถูกต้อง แล้วคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วน ซึ่งได้แบบสอบถามจำนวน 249 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ

5.2 วิเคราะห์ทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของผู้บริหารและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 1 โดยการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient: r)

ผลการวิจัย

1. ทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.08	.67	มาก
2. ด้านทักษะการพูดและการโน้มน้าวใจ	4.10	.79	มาก
3. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.11	.64	มาก
4. ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมตลอดเวลา	4.10	.68	มาก
5. ด้านการจัดการเวลา	4.13	.66	มาก
โดยภาพรวมรวม	**4.10**	**.65**	-

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ระดับทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.10, S.D.=.65) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

ทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านที่อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเวลา ($\bar{X}$=4.13, S.D.=.66) รองลงมาคือ ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X}$=4.11, S.D.=.64) และด้านที่อยู่ในระดับมากแต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X}$=4.08, S.D.=.67)

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวม

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย	ลำดับ
1. ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล	4.23	.56	มาก	2
2. การได้รับการยอมรับนับถือ	4.22	.59	มาก	3
3. ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	4.21	.59	มาก	4
4. ความรับผิดชอบ	4.16	.62	มาก	6
5. ความก้าวหน้า	4.02	.73	มาก	12
6. เงินเดือน และสวัสดิการ	3.84	.90	มาก	13
7. โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต	4.14	.65	มาก	7
8. ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน	4.18	.59	มาก	5
9. สถานะของอาชีพและความมั่นคงในงาน	4.26	.55	มาก	1
10. นโยบายและการบริหาร	4.07	.76	มาก	9
11. สภาพแวดล้อมในการทำงาน	4.05	.68	มาก	10
12. ความเป็นอยู่ส่วนตัว	4.11	.64	มาก	8
13. วิธีการปกครองบังคับบัญชา	4.04	.69	มาก	11
โดยภาพรวม	**4.12**	**.56**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ในภาพรวม ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.12, S.D.=.56) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสถานะของอาชีพและความมั่นคงในงาน ($\bar{X}$=4.26, S.D.=.55) รองลงมา คือ ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล ($\bar{X}$=4.23, S.D.=.56) และด้านที่อยู่ในระดับมากแต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ ($\bar{X}$=3.84, S.D.=.90)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 1 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Correlation Coefficient) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียน โดยภาพรวม

	แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู						
ทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของผู้บริหาร	**ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล**	**การได้รับการยอมรับนับถือ**	**ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ**	**ความรับผิดชอบ**	**ความก้าวหน้า**	**เงินเดือนและสวัสดิการ**	**โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต**
ด้านความคิดสร้างสรรค์	.630**	.606**	.701**	.687**	.771**	.665**	.721**
ด้านทักษะการพูดและการโน้มน้าวใจ	.501**	.521**	.620**	.619**	.709**	.594**	.606**
ด้านการทำงานเป็นทีม	.632**	.648**	.703**	.696**	.747**	.643**	.686**
ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมตลอดเวลา	.678**	.700**	.741**	.704**	.764**	.650**	.734**
ด้านการจัดการเวลา	.735**	.699**	.755**	.737**	.756**	.647**	.755**
X_{tot}	.661**	.672**	.747**	.731**	.797**	.680**	.743**

	แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู						
ทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของผู้บริหาร	**ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชาผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน**	**สถานะของอาชีพและความมั่นคงในงาน**	**นโยบายและการบริหาร**	**สิ่งแวดล้อมในการทำงาน**	**ความเป็นอยู่ส่วนตัว**	**วิธีการปกครองบังคับบัญชา**	Y_{tot}
ด้านความคิดสร้างสรรค์	.655**	.603**	.560**	.668**	.589**	.714**	.776**
ด้านทักษะการพูดและการโน้มน้าวใจ	.598**	.475**	.599**	.531**	.502**	.610**	.681**
ด้านการทำงานเป็นทีม	.695**	.600**	.608**	.642**	.608**	.708**	.779**
ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมตลอดเวลา	.688**	.606**	.566**	.671**	.616**	.745**	.800**
ด้านการจัดการเวลา	.712**	.628**	.587**	.680**	.619**	.745*	.812**
X_{tot}	.711**	.617**	.623**	.676**	.622**	.747**	.817**

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเวลา อาจเนื่องมาจากเวลาเป็นทรัพยากรทางการบริหารที่มีคุณค่าสำคัญ นอกเหนือไปจากคน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ หรือการจัดการ เพราะเวลามีอยู่อย่างจำกัดไม่มีสิ่งใดมาทดแทนได้ ดังนั้นผู้ที่รู้คุณค่าของเวลาจึงจะดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้ประสบความสำเร็จ หากผู้บริหารได้มีการนำหลักการบริหารเวลามาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดองค์กร มีการกำหนดและการควบคุมการปฏิบัติงานให้บรรลุตามเวลาและวัตถุประสงค์จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในหน้าที่รับผิดชอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิเชียร นิลเศษ (2555) พบว่า สภาพการบริหารเวลาของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา มีการบริหารเวลาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับเรไร ประกอบผล (2560) พบว่า การบริหารเวลาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการทำงานเป็นทีม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรองลงมา สะท้อนให้เห็นว่าการที่ผู้บริหารสามารถวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบแบบแผน โดยมีทีมงานร่วมมือร่วมใจในการทำงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความสำคัญของการทำงานเป็นทีมส่งผลให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ในการทำกิจกรรมของกลุ่มหรือทีมงาน มีการพบปะพูดคุยกัน มีการประสานความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน มีความร่วมมือกันทำงานอย่างมีความสุขเพื่อให้ได้มาซึ่งความเข้าใจอันดีต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับณัฏฐริดา บุ้งทอง (2561) ที่กล่าวว่า ระดับสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพราะการสร้างความเข้าใจในการทำงานเป็นทีมทำให้สมาชิกทุกคนมีความเข้าใจในการทำงานร่วมกันมากขึ้น

ทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความคิดสร้างสรรค์ เป็นด้านที่อยู่ในระดับมากแต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะด้านความคิดสร้างสรรค์เป็นทักษะที่ต้องใช้วิธีคิดหรือกระบวนการทางความคิด โดยผู้บริหารต้องมีการนำความรู้และประสบการณ์เดิมเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่จนเกิดเป็นการเป็นสิ่งใหม่ มีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อสังคม เห็นได้จากสถานศึกษาในปัจจุบันต้องเผชิญกับสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีการทำงานเป็นทีมและร่วมมือร่วมใจกันแก้ปัญหามากขึ้น โดยใช้ความรู้ความสามารถทั้งของผู้บริหารเองและบุคลากรภายในโรงเรียน อีกทั้งยังสามารถแบ่งงานให้ตามความสามารถของแต่ละบุคคล สามารถให้คำแนะนำแก่ครูในการทำงานได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น มีการสนับสนุนให้ครูในการสืบเสาะหาความรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาการเรียนการสอน มีการตรวจสอบความเชื่อร่วมกัน มีการรวบรวมวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้อาจเป็นเพราะหากสังเกตจากทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิล

ทั้งหมด ทักษะอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์อาจเห็นเด่นชัด สามารถมองเห็นและสังเกตได้จากพฤติกรรม แต่ทักษะความคิดสร้างสรรค์อาจเป็นทักษะที่ต้องใช้เวลาเพื่อบ่มเพาะ ดังนั้นจึงอาจไม่ได้แสดงออกมาให้เห็นในช่วงระยะเวลาอันสั้น นอกจากนี้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน น้อยกว่า 5 ปี และยังไม่มีวิทยฐานะ แสดงให้เห็นว่าประสบการณ์การทำงานน้อยก็อาจจะยังมองไม่เห็นทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความคิดสร้างสรรค์มากนัก สอดคล้องกับสุภาพ ฤทธิ์บำรุง (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ อีกทั้งความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและความมีประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 โดยภาพรวมมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ทุกด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวม ด้านสถานะของอาชีพ เป็นด้านที่อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะค่านิยมในประเทศไทยได้เชิดชูบุคลากรทางวิชาชีพครูว่าเป็นวิชาชีพที่มีเกียรติและน่ายกย่อง ดังนั้น ในแต่ละปีการศึกษาเห็นได้ชัดจากอัตรากำลังในการสอบบรรจุเข้ารับราชการครูที่มีการแข่งขันสูง ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความภาคภูมิใจในวิชาชีพครูที่เป็นวิชาชีพชั้นสูงและมีเกียรติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนิตา เศษลือ (2556) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการทำงานกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของครูโรงเรียนในเครือสารสาส์น ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการทำงานกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของครูโรงเรียนในเครือสารสาส์น เมื่อพิจารณาในด้านสถานะของอาชีพ พบว่า อยู่ในระดับมากเป็นอับดับดับที่ 1

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ด้านความสำเร็จในการทำงานของบุคคล เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการปฏิบัติงานของครูมีขอบเขตกำหนดระยะเวลาในการส่งงานต่าง ๆ อย่างชัดเจนจึงทำให้ครูสามารถวางแผนลำดับความสำคัญในการทำงานได้ล่วงหน้า และประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี โดยครูที่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูด้านความสำเร็จในการทำงานของบุคคล ก็จะมีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ รวมไปถึงการรู้จักป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญรุ่ง แก้วทอง (2559) พบว่า การที่บุคคลสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขด้านเวลาที่กำหนดไว้ และสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ด้วยตนเองทำให้รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งในความสำเร็จนั้น ซึ่งส่งผลให้บุคคลนั้นมีประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มขึ้น

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ด้านความก้าวหน้า เป็นด้านที่อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการได้รับการตอบแทนในเรื่องของการเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น หรือการที่ได้รับโอกาสสำหรับการศึกษาอบรมเพิ่มเติมอาจต้องใช้เวลา ซึ่งทำให้ครูเกิดการพัฒนาตนเอง และก่อให้เกิดความก้าวหน้าในการทำงานโดยต้องใช้ระยะเวลา ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นข้าราชการครูที่อายุไม่ถึง 30 ปี ประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี และไม่มีวิทยฐานะอาจทำให้ยังมองไม่เห็นถึงความก้าวหน้า ซึ่งเป็นด้านที่ต้องใช้เวลาและอาจต้องขึ้นอยู่กับตัวบุคคลในการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะการปฏิบัติของบุคลากรอย่างรอบด้านและการเลื่อนตำแหน่งอย่างยุติธรรมจะช่วยส่งผลต่อแรงจูงใจและคุณภาพของการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับอรอุมา จันทนป (2561) พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยจูงใจด้านความก้าวหน้า เป็นด้านที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตมากที่สุด

3. ทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมากกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 1 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทั้งทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานถือเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ ถือเป็นเรื่องที่จำเป็นและเป็นที่ต้องการสำหรับมนุษย์โดยเฉพาะในยุคนี้ที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยีสูงและมีแต่ความสะดวกสบายอาจทำให้การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นลดน้อยลง รวมถึงแรงจูงใจในการทำงานที่น้อยลง ดังนั้นอาจทำให้ผู้บริหารที่มีระยะเวลาในการสะสมประสบการณ์การทำงานที่มีความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการพูดและการโน้มน้าวใจ การทำงานเป็นทีม การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมตลอดเวลา และการจัดการเวลา รวมทั้งต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการให้แรงจูงกับผู้ร่วมงานไม่ว่าจะเป็นผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา อย่างไรก็ตามครูผู้ที่ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์การทำงานสูงก็จะได้เห็นทักษะเหล่านั้นไม่มากก็น้อย ดังนั้นความคิดเห็นของครูเหล่านี้ย่อมอยู่ในระดับสูง แต่อาจจะมีครูผู้ที่ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์การทำงานไม่ได้สูงมากนัก ที่สามารถมองเห็นทักษะบางอย่างในผู้บริหารจึงยังไม่ปรากฏชัดเจนจึงต้องใช้เวลาในการที่จะมองเห็นทักษะเหล่านั้น นอกจากนี้อาจเนื่องมาจากทักษะด้านซอฟท์สกิลถือเป็นทักษะที่สำคัญของผู้นำและคนทำงานยุคใหม่ ที่จะช่วยให้บุคคลากรสามารถร่วมงานกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อความสำเร็จในงานตามที่องค์กรมุ่งหวังดังนั้นหากผู้บริหารยุคใหม่มีทักษะด้านซอฟท์สกิลสูงย่อมทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือคนทำงานยุคใหม่ย่อมมีแรงจูงใจในการทำงานสูง สอดคล้องกับแนวคิดของวิจารณ์ พาณิชย์ (2555) ได้กล่าวว่า การบริหารงานในยุคปัจจุบันนั้น ผู้บริหารต้องมีทักษะในการบริหารคนและงานซึ่งทักษะในการบริหารคนเกี่ยวข้องกับทักษะของมนุษย์ซึ่งต้องใช้ทักษะที่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นนั่น คือ ทักษะด้านซอฟท์สกิล

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 1 มีทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลอยู่ในระดับมาก และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 1 อยู่ในระดับมาก ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 1 มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูงมาก ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 1 สามารถพัฒนาทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลนำไปสู่แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 1 ซึ่งถือเป็นฟันเฟืองขับเคลื่อนการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรมีนโยบายสร้างความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของผู้บริหารกับแรงจูงใจ เพื่อให้ผู้บริหาร ครู และบุคคลากรมีสกิลในการสอนเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมเพิ่มทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลให้แก่บุคคลกร เช่น การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ โดยให้บุคลากรเข้าร่วมเพื่อนำทักษะเหล่านั้นมาปรับใช้กับการเรียนการสอนของครู

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษากับระหว่างผู้อำนวยการโรงเรียนกับรองผู้อำนวยการโรงเรียน เนื่องด้วยเป็นการทำงานในด้านการบริหารที่มีความใกล้ชิดซึ่งอาจนำมาสู่ข้อมูลเชิงลึก หากเป็นด้านการจัดการเรียนการสอนอาจทำการศึกษาระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของครูผู้สอนกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน เนื่องจากทักษะภาวะผู้นำด้านซอฟท์สกิลของครูและแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนต่างก็เป็นตัวช่วยสำหรับการเรียนในห้องเรียน ถือเป็นอีกหนึ่งฟันเฟืองสำหรับการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

ชนิตา เศษลือ. (2556). แรงจูงใจในการทำงานกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของครูโรงเรียนในเครือสารสาสน์. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 4(1), 24-32.

ณัฏฐริดา บุ้งทอง. (2561). สมรรถนะการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 15(28), 204-214.

ณัทฐา กรีหิรัญ. (2550). *การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา). นครนายก: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปฐมวงค์ สีหาเสนา. (2557). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลค่ายเนินวงตำบลบางกะจะ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

เพ็ญรุ่ง แก้วทอง. (2559). *แรงจูงใจกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ธุรการศาลยุติธรรม : กรณีศึกษาศาลอุทธรณ์ ภาค 1* (สารนิพนธ์นิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ. (2557). *เติบโตตามศักยภาพสู่ศตวรรษที่ 21 ของการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เรไร ประกอบผล. (2560). การบริหารเวลาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจยวิชาการมหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 5(6), 151-164.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล. (2562). *Soft Skills to Master*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิเชียร นิลเศษ. (2555). *แนวทางพัฒนาการบริหารเวลาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

สุภาพ ฤทธิ์บำรุง. (2556). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30* (วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *ทักษะเด็ด 2020 วัคซีนทักษะ ปะทะ DIGITALDISRUPTION*. สืบค้น 9 กันยายน, 2565, จาก www.onec.go.th

อรอุมา จันทนป. (2561). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม* (การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Ariratana, W. et al. (2015). Development of leadership soft skills among educational administrators. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 186, 331-336.

Herzberg, F. (1959). *Federick; Mausner, Bernard; and Synderman, Block the Motivation to Work*. New York: John Willey.

Krejcie, R. V. &. Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Education and Psychological Measurement*, 30, 608-609.

ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตลาดออนไลน์กับความภักดีของผู้บริโภคต่อเมนูลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านเฟสบุ๊คในจังหวัดน่าน*

THE RELATIONSHIP BETWEEN ONLINE MARKETING STRATEGY AND CUSTOMER LOYALTY OF TRADITIONAL LARB FISH DISHES ON SOCIAL NETWORKS VIA FACEBOOK IN NAN PROVINCE

จิตรา ปั้นรูป, เอกชัย ดวงใจ, ณัฐวุฒิ ปั้นรูป
Jittra Punroob, Ekachai Duangjai, Natthawoot Punroob
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
Rajamangala University of Technology Lanna
Corresponding Author E-mail: nayty_2521@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านการตลาดสัตว์น้ำของชุมชนในพื้นที่อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตลาดออนไลน์กับความภักดีของผู้บริโภคต่อเมนูอาหารลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านเฟสบุ๊ค เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 ใช้กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุจำนวน 390 คน ในพื้นที่อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน โดยดำเนินการสุ่มแบบตามสะดวก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การตลาดออนไลน์มีความสัมพันธ์ด้านบวกกับความภักดีของผู้บริโภค โดยมี 1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระ เท่ากับ 0.94 (F=661.59) และกำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระ เท่ากับ 0.89 แสดงว่าตัวแปรอิสระจำนวน 8 ตัวแปร สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความภักดีของผู้บริโภคได้ร้อยละ 89.20 และ 2. ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด การรักษาความเป็นส่วนตัว และบรรจุภัณฑ์ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภค (Y) โดยมีสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $Z = 0.167X1 +0.043X2 +0.785X3-0.001X4-0.090X5+0.128X7$

คำสำคัญ: กลยุทธ์การตลาดออนไลน์; ความภักดีของผู้บริโภค; ลาบปลาพื้นบ้าน

*Received May 6, 2023; Revised May 27, 2023; Accepted May 29, 2023

Abstract

This research aimed to study the basic information about the community's aquaculture market and the relationship between eight online marketing strategies and consumer loyalty towards traditional larb fish dishes on social networks via Facebook in Nan province. Data were collected using a 5-point rating scale questionnaire with the overall reliability value of 0.89. The samples were 390 elderly persons in Wiang Sa District of Nan Province which selected by convenience sampling method. The data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The results showed that online marketing strategies had a positive relationship with consumer loyalty as follows: 1. The multiple correlation coefficient between eight online marketing strategies and consumer loyalty towards traditional larb fish dishes on social networks via Facebook in Nan province was 0.89 which was statistically significant at 0.01 (F=661.59). All factors explained the variance of consumers loyalty at 89.20 percentage. 2. Six factors of online marketing strategy include product, price, distribution channel, marketing promotion, privacy protection and packaging were positively contributed to consumers loyalty with statistical significance at 0.01. The forecast equation in the form of a standard score was Z=0.167X1 +0.043X2 +0.785X3-0.001X4-0.090X5+0.128X7.

Keywords: Online Marketing Strategy; Consumers Loyalty; Traditional Larb Fish Dishes

บทนำ

น่านเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมเชิงนิเวศที่มีคุณค่าและความสวยงาม มีเอกลักษณ์และหลากหลาย สามารถตอบโจทย์แก่นักท่องเที่ยวได้หลากหลายกลุ่ม หลากหลายช่วงวัยที่จะเลือกมาท่องเที่ยวพักผ่อน ไหว้พระทำบุญ เดินป่า เรียนรู้วิถีชีวิต หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจ เมนูอาหารลาบปลาถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของชุมชนเมืองน่าน และจัดเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมาทั้งเรื่องการหาปลารวมทั้งการปรุงลาบปลา จะเห็นได้ว่าเมนูอาหารลาบปลาเป็นวัฒนธรรมที่สามารถนำมาพัฒนาให้เป็นกิจกรรมหนึ่งในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อหนุนเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดน่านในอนาคตต่อไปได้ ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ช่องทางการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและช่องทางการจำหน่ายเมนูอาหารมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะช่องทางการสื่อสาร

ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งได้เข้ามามีบทบาทความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้ประกอบการท่องเที่ยว (จรัสกร วรวสุนธรา, 2560)

Mccormick et al. (2021) ได้รายงานไว้ว่า การตลาดออนไลน์ (Online Marketing) หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางการตลาดผ่านช่องทางดิจิทัลที่สามารถสื่อสารแบบสองทางกับผู้บริโภครายบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านการทำการตลาดผ่านสื่อออนไลน์โดยเฉพาะเฟสบุ๊ค Vandevijvere et al. (2018) ได้รายงานว่า เฟซบุ๊ก หมายถึง เว็บไซต์ที่ให้บริการเครือค่ายสังคมออนไลน์ผ่านอินเตอร์เน็ต ซึ่งผู้ใช้สามารถร่วมทำกิจกรรมกับผู้ใช้งานท่านอื่นได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การเขียนข้อความ แสดงความคิดเห็นเรื่องที่สนใจ โพสต์รูปภาพ โพสต์คลิปวิดีโอ แชทพูดคุย เล่นเกม รวมไปถึงทำกิจกรรมอื่น ๆ ผ่านแอพลิเคชั่นเสริม ด้วยเหตุนี้เฟสบุ๊คจึงได้รับความนิยมไปทั่วโลก สอดคล้องในรายงานของ Hootsuite’s Digital Trends Report (2022) ได้รายงานไว้ว่า เฟสบุ๊คจัดเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่มีคนใช้งานมากที่สุด ตามสถิติพบผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตทั่วโลกว่าร้อยละ 59 ใช้เฟสบุ๊ค โดยในต้นปี 2022 มีผู้งานจำนวน 2.91 พันล้านคน

อย่างไรก็ตาม หลักสำคัญของการดำเนินกิจกรรมกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ เพื่อให้ผู้บริโภคได้เกิดการรับรู้ เกิดความเชื่อมั่น ไว้วางใจ และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ตลอดจนนำไปสู่สร้างการความภักดีของลูกค้าแก่สินค้าและบริการ โดย Chao et al. (2009) ได้รายงานไว้ว่า ความภักดีของผู้บริโภคต่อสินค้าและบริการถือเป็นเป้าหมายสำคัญทางการตลาดอันจะนำไปสู่พฤติกรรมการซื้อในอนาคต รวมทั้งความภักดีของผู้บริโภคยังเป็นข้อผูกมัดอย่างลึกซึ้งของผู้บริโภคที่จะให้การอุปถัมภ์สินค้าหรือบริการในอนาคต รวมทั้งเกิดการรับรู้ สร้างความไว้วางใจและเกิดการรับรู้คุณภาพสินค้าและบริการ (Ameen, 2022) Mandhachitara & Poolthong (2011) ได้รายงานว่า การรับรู้คุณภาพสินค้าบริการมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความภักดีเชิงพฤติกรรม โดยมีตัวแปรความภักดีเชิงทัศนคติขณะที่ความคาดหวังต่อกิจกรรมส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีเชิงทัศนคติ และการรับรู้คุณภาพบริการ ในขณะเดียวกันจะมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความภักดีเชิงพฤติกรรม โดยมีการรับรู้คุณภาพบริการและความภักดีเชิงทัศนคติ ซึ่งองค์ประกอบของความภักดี ประกอบด้วย ความเข้าใจ การแสดงตัว การไตร่ตรองเป็นพิเศษ คำบอกต่อ ความหนาแน่นในสิ่งที่ชอบ และการมีส่วนร่วมในการปกป้อง

จากข้อมูลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แม้ว่าจะมีรายงานการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าและบริการในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ แต่ยังขาดการศึกษาวิจัยในเรื่องพฤติกรรมของผู้บริโภคบนเครือข่ายสังคมออนไลน์โดยเฉพาะผ่านเฟสบุ๊ค จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตลาดออนไลน์กับความภักดีของผู้บริโภคต่อเมนูลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านเฟสบุ๊ค โดยมีพื้นที่เป้าหมายในการศึกษาวิจัย คือ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หลากหลาย ซึ่งใช้การต่อยอดเมนูอาหารลาบปลาสูตรดั้งเดิม เป็นการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมอาหารพื้นที่บ้าน เพิ่ม

มูลค่าด้วยการประยุกต์อาหารและหาจุดต่างจากการพัฒนาอาหารขึ้นมาใหม่ และพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อหนุนเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่น่านใต้ โดยยังคงอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมอาหารชุมชนควบคู่กันไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านการตลาดสัตว์น้ำของชุมชนในพื้นที่อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตลาดออนไลน์กับความภักดีของผู้บริโภคต่อเมนูอาหารลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านเฟสบุ๊ค

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน 15,000 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มผู้บริโภค (ผู้สูงอายุ) ที่มีประสบการณ์ซื้อสินค้าและบริการบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านเฟสบุ๊คในพื้นที่จังหวัดน่าน จำนวน 390 คน การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้โดยวิธีการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโรยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมรับค่าความคลาดเคลื่อนที่ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 390 ราย ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามความสะดวก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากร ศาสตร์และข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง 6 ข้อคำถาม โดยสอบถามเกี่ยวกับเพศ อายุ รายได้ต่อเดือน อาชีพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากปลา

ขั้นตอนที่ 2 ปัจจัยกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ แบ่งออกเป็น 8 ตัวแปร ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (X1) ราคา (X2) ช่องทางการจัดจำหน่าย (X3) การส่งเสริมการตลาด (X4) การรักษาความเป็นส่วนตัว (X5) การให้บริการส่วนบุคคล (X6) บรรจุภัณฑ์ (X7) และข่าวสาร (X8)

ขั้นตอนที่ 3 ปัจจัยความภักดีของผู้บริโภคสินค้าและบริการ (Y) ซึ่งออกแบบสอบถามครอบคลุมจำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ ความเข้าใจ ความรู้สึก แนวโน้มการกระทำ คำบอกต่อ และการแสดงตัว รวมข้อคำถามจากส่วนที่ 1-3 ทั้งหมดเท่ากับ 45 ข้อคำถาม การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการนำแบบสอบถามเสนอแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่าน เพื่อประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของ

แบบสอบถามโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม พบค่า IOC ของแบบสอบถามมีค่ามากกว่า 0.50 ทุกข้อคำถาม จึงถือว่ามีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างจริง 50 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha) ของแต่ละตัวแปรอิสระอยู่ระหว่าง 0.78 ถึง 0.86 ซึ่งมากกว่า 0.70 ความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ เท่ากับ 0.89

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการขอสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ในพื้นที่วิจัย คือ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน รวมทั้งสิ้น 390 ชุด ตามเงื่อนไขของการสุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ดังนี้ ขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน ถึงผู้นำชุมชนในพื้นที่วิจัย เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยเก็บข้อมูลในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม 2565 จนครบตามจำนวนที่กำหนดข้างต้น จากนั้นตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นแบบพหุ (Multiple Linear Regression) แบบปกติ (Enter)

ผลการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านการตลาดสัตว์น้ำของชุมชนในพื้นที่อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน พบว่า ข้อมูลพื้นฐานด้านการตลาดสัตว์น้ำของชุมชนในกลุ่มตัวอย่างซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 72.4 มีช่วงอายุ 60-69 ปี ร้อยละ 60.4 มีสถานะสมรส ร้อยละ 74.0 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 100.0 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 64.8 พบว่า ด้านข้อมูลผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการตลาดในผู้สูงอายุ จุดแข็ง พบว่า ผู้สูงอายุให้ความร่วมมือร่วมใจ พร้อมที่จะทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมจนทำให้กิจกรรมในชุมชนดำเนินงานลุล่วงตามแผนที่วางไว้ ผู้สูงอายุมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านผลิตเมนูอาหารจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้สูงอายุมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงคุณภาพชีวิตด้านร่างกายอารมณ์สังคม ในขณะที่จุดอ่อน พบว่า ผู้สูงอายุไม่สามารถเข้าถึงความก้าวหน้าของเทคโนโลยี และขาดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งไม่สามารถเข้าถึงพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ได้แก่ การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย การจัดกิจกรรมพิเศษ และการตลาดทางตรง ด้านข้อมูลพื้นฐานด้านการตลาดสัตว์น้ำของชุมชน พบว่า จำนวนผู้ค้าที่จำหน่ายปลาน้ำจืดและสัตว์น้ำอื่น ๆ ในพื้นที่อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน รวมทั้งสิ้น 15 ราย มีทั้งผู้ค้าประจำและผู้ค้ารายย่อย ซึ่งผู้ค้ารายย่อยส่วนใหญ่จะจำหน่ายสินค้าสัตว์น้ำบางช่วงเวลาเท่านั้น โดยชนิดสัตว์น้ำที่จำหน่ายพบจำนวน 13 ชนิด ได้แก่ ปลาดุกลูกผสม

ปลานิล ปลาทับทิม ปลาตะเพียน ปลาปึกแดง ปลากดเหลือง ปลาช่อน ปลากดคัง ตะพาบน้ำ กบ ปลาหมอ หอย และปู ซึ่งร้อยละ 80 ของสัตว์น้ำที่วางจำหน่ายได้จากกิจกรรมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในบ่อดินและการเลี้ยงในกระชังซึ่งมีปริมาณคงที่ตลอดปี ส่วนปลาที่ได้จากการจับจากแหล่งน้ำธรรมชาติมีปริมาณสูงสุดช่วงฤดูน้ำหลากคือในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนตุลาคม

2. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกลยุทธ์การตลาดออนไลน์กับปัจจัยความภักดีของผู้บริโภคต่อเมนูอาหารลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านเฟสบุ๊ค

2.1 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ต่อเมนูอาหารลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านเฟสบุ๊คในกลุ่มตัวอย่าง พบว่าโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก (3.63±0.23) เมื่อวิเคราะห์รายละเอียดรายด้านพบค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 4 ลำดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมการตลาด (X4) ช่องทางการจัดจำหน่าย (X3) ราคา (X2) และผลิตภัณฑ์ (X1) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	X_7	X_8	Y
ผลิตภัณฑ์ (X_1)	1								
ราคา (X_2)	.864**	1							
ช่องทางการจัดจาหน่าย (X_3)	.933**	.909**	1						
การส่งเสริมการตลาด (X_4)	.414**	.294**	.318**	1					
การรักษาความเป็นส่วนตัว (X_5)	.481**	.389**	.430**	.363**	1				
การให้บริการส่วนบุคคล (X_6)	.378**	.381**	.423**	.492**	.929**	1			
บรรจุภัณฑ์ (X_7)	.410**	.415**	.453**	.450**	.974**	.942**	1		
ข่าวสาร (X_8)	.474**	.371**	.410**	.387**	.929**	.896**	.955**	1	
ความภักดีของบริโภค (Y)	.941**	.905**	.983**	.412**	.417**	.514**	.446**	.401**	1

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ** หมายถึง นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ผลการวิเคราะห์ระดับคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยความภักดีของผู้บริโภคต่อเมนูอาหารลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านเฟสบุ๊คโดยรวม พบว่าค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในระดับมาก (3.66±0.229) เมื่อวิเคราะห์รายละเอียดเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความเข้าใจ ความรู้สึก แนวโน้มการกระทำ คำบอกต่อ และการแสดงตัว มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.67±0.246 3.67±0.224 3.67±0.223 3.66±0.235 และ 3.65±0.225 ตามลำดับ ผลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ทั้ง 8 ด้าน มีผลด้านบวกต่อการสร้างความภักดีของผู้บริโภคที่มีต่อเมนูอาหารลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านเฟสบุ๊คในระดับมาก ซึ่งชี้ให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของกลยุทธ์

การตลาดออนไลน์ที่ธุรกิจควรให้ความสำคัญและดำเนินการอย่างต่อเนื่องทางสื่อสังคมออนไลน์ผ่านเฟสบุ๊ค

2.3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับความภักดีของผู้บริโภค (Y) ที่แตกต่างกัน โดยมีตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความภักดีของผู้บริโภค ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (X1) ราคา (X2) ช่องทางการจัดจำหน่าย (X3) การส่งเสริมการตลาด (X4) การรักษาความเป็นส่วนตัว (X5) การให้บริการส่วนบุคคล (X6) บรรจุภัณฑ์ (X7) และข่าวสาร (X8) โดยที่ช่องทางการจัดจำหน่าย (X3) มีความสัมพันธ์กับความภักดีของผู้บริโภค (Y) มากที่สุด ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.983 รองลงมา คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์ (X1) ราคา (X2) การให้บริการส่วนบุคคล (X6) บรรจุภัณฑ์ (X7) การรักษาความเป็นส่วนตัว (X5) ข่าวสาร (X8) และการส่งเสริมการตลาด (X4) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.941, 0.905, 0.514, 0.446, 0.417, 0.401, และ 0.312 ตามลำดับ (ตารางที่1) ข้อมูลผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ชี้ให้เห็นว่า การสร้างกลยุทธ์การตลาดออนไลน์โดยเฉพาะด้านผลิตภัณฑ์ ราคา การให้บริการส่วนบุคคล บรรจุภัณฑ์ การรักษาความเป็นส่วนตัว ข่าวสาร และการส่งเสริมการตลาด มีผลด้านบวกในการสร้างความภักดีของผู้บริโภคที่มีต่อเมนูอาหารลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านเฟสบุ๊ค

2.4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นแบบพหุแบบปกติ (Enter) ของปัจจัยกลยุทธ์การตลาดออนไลน์กับปัจจัยความภักดีของผู้บริโภคต่อเมนูอาหารลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านเฟสบุ๊ค พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระ (ปัจจัยกลยุทธ์การตลาดออนไลน์) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (X1) ราคา (X2) ช่องทางการจัดจำหน่าย (X3) การส่งเสริมการตลาด (X4) การรักษาความเป็นส่วนตัว (X5) การให้บริการส่วนบุคคล (X6) บรรจุภัณฑ์ (X7) และข่าวสาร (X8) มีค่าเท่ากับ 0.98 (F=1688.70) และกำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระมีค่าเท่ากับ 97.20 ซึ่งแสดงให้ว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 8 ตัวร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของปัจจัยความภักดีของผู้บริโภคต่อเมนูอาหารลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านเฟสบุ๊คได้ร้อยละ 97.20 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรตาม (ความภักดีของผู้บริโภค)และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าน้ำหนักความสำคัญโดยใช้ค่าที (t-test)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
Regression	19.91	8	2.49	1688.70	.000
Residual	.57	391	.001		
Total	20.49	399			

โดยที่ R = 0.98, R2 = 0.97 และ R2adj = 0.97

ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรตามและการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าน้ำหนักความสำคัญโดยใช้ค่าที (t-test) พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระ(ปัจจัยกลยุทธ์การตลาดออนไลน์) ของตัวแปรผลิตภัณฑ์ (X1) ราคา (X2) ช่องทางการจัดจำหน่าย (X3) การส่งเสริมการตลาด (X4) การรักษาความเป็นส่วนตัว (X5) และบรรจุภัณฑ์ (X7) ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภค (Y) ส่วนตัวแปรการให้บริการส่วนบุคคล (X6) และข่าวสาร (X8) ไม่ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคต่อเมนูอาหารลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านเฟสบุ๊ค (Y) (ตารางที่ 3) เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) พบว่า ตัวแปรช่องทางการจัดจำหน่าย (X3) ส่งผลทางบวกต่อความภักดีของผู้บริโภค (Y) มากที่สุด โดยมีค่าน้ำหนักคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.785 รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์ (X1) ด้านบรรจุภัณฑ์ (X7) ด้านราคา (X2) ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว (X5) และ ด้านการส่งเสริมการตลาด (X4) โดยมีค่าน้ำหนักคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.167 0.128 0.043 0.090 และ .001 ตามลำดับ และสามารถนำมาแทนค่าในสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ Z=0.167X1 +0.043X2 +0.785X3-0.001X4-0.090X5+0.128X7 ดังตารางที่ 3

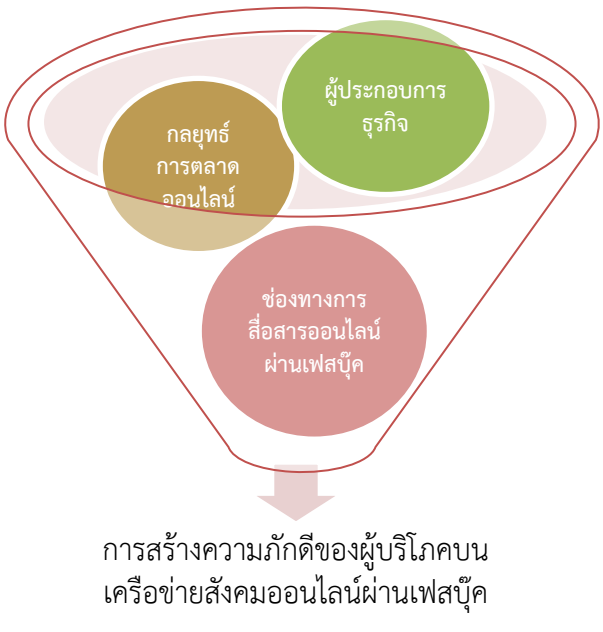
ตารางที่ 3 ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อปัจจัยความภักดีของผู้บริโภคต่อเมนูอาหารลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านเฟสบุ๊ค

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig. (p-value)
	B	Std. Error	Beta (β)		
(Constant)	.005	.042		.110	.913
ผลิตภัณฑ์ (X_1)	.167	.024	.167	6.965	.000**
ราคา (X_2)	.044	.021	.043	2.083	.038**
ช่องทางการจัดจาหน่าย (X_3)	.790	.029	.785	26.828	.000**
การส่งเสริมการตลาด (X_4)	-.001	.009	-.001	-.058	.023**
การรักษาความเป็นส่วนตัว (X_5)	-.090	.038	-.090	-2.333	.020**
การให้บริการส่วนบุคคล (X_6)	-.005	.026	-.005	-.190	.850
บรรจุภัณฑ์ (X_7)	.127	.052	.128	2.473	.014**
ข่าวสาร (X_8)	-.033	.029	-.034	-1.141	.255

หมายเหตุ ค่า R=0.98, ค่า R2=0.97 และ ค่า R2adj=0.97

โดยข้อมูลสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การสร้างกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ จำวน 6 ด้าน ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด การรักษาความเป็นส่วนตัว และบรรจุภัณฑ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดีของผู้บริโภค ส่วนด้านการให้บริการส่วนบุคคล และด้านข่าวสาร มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อการสร้างความภักดีของผู้บริโภคต่อเมนูอาหารลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านเฟสบุ๊ค ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าและ

บริการมีการเปลี่ยนแปลงตามการเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลให้ช่องทางการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและช่องทางการจำหน่ายเมนูอาหารมีการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน โดยเฉพาะช่องทางการสื่อสารผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งได้เข้ามามีบทบาทความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้บริโภค รวมทั้งรูปแบบการให้บริการส่วนบุคคลในการซื้อสินค้ามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การตลาดออนไลน์เพื่อสร้างความภักดีของผู้บริโภคในเมนูอาหารลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านเฟสบุ๊ค

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลประเด็นสำคัญในการวิจัยในกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 72.4 โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านการตลาดสัตว์น้ำของชุมชนชี้ให้เห็นว่า จำนวนผู้ค้าที่จำหน่ายปลาน้ำจืดและสัตว์น้ำอื่น ๆ ในพื้นที่อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน รวมทั้งสิ้น 15 ราย มีทั้งผู้ค้าประจำและผู้ค้ารายย่อย ซึ่งผู้ค้ารายย่อยส่วนใหญ่จะจำหน่ายสินค้าสัตว์น้ำบางช่วงเวลาเท่านั้น โดยชนิดสัตว์น้ำที่จำหน่ายพบจำนวน 13 ชนิด ได้แก่ ปลาดุกลูกผสม ปลานิล ปลาทับทิม ปลาตะเพียน ปลาปึกแดง ปลากดเหลือง ปลาช่อน ปลากดคัง ตะพาบน้ำ กบ ปลาหมอ หอย และปู ซึ่งร้อยละ 80 ของสัตว์น้ำที่วางจำหน่ายได้จากกิจกรรมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในบ่อดินและการเลี้ยงในกระชัง สอดคล้องกับในรายงานของสำนักงานประมงจังหวัดน่าน (2564) พบว่า จังหวัดน่านมีการเลี้ยงปลา

หลากหลายชนิด ซึ่งส่วนใหญ่เลี้ยงสำหรับบริโภคในครัวเรือน และผลผลิตบางส่วนส่งจำหน่ายในชุมชน โดยในปี พ.ศ. 2565 มีจำนวน 9,464 บ่อ ได้ผลผลิตจำนวน 1,207.74 ตัน โดยคิดมูลค่า 85.56 ล้านบาท

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาครั้งนี้ไม่ปรากฏชนิดสัตว์น้ำที่จับจากธรรมชาติวางจำหน่าย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม พ.ศ. 2565 ซึ่งเป็นช่วงเดือนที่มีอากาศหนาวเย็น อุณหภูมิน้ำต่ำกว่า 24 องศาเซลเซียส ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการจับสัตว์น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติของเกษตรกรในพื้นที่ และเพื่อให้ผลการประเมินผลผลิตปลาจากธรรมชาติที่จำหน่ายในตลาดให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง จำเป็นจะต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงที่มีผลผลิตปลาที่เข้าสู่ตลาดสูงที่สุด เช่น การเก็บข้อมูลทุก ๆ สัปดาห์ของแต่ละเดือน นอกจากนั้นข้อมูลผลการศึกษายังพบว่า ผู้ค้าที่จำหน่ายปลาน้ำจืดและสัตว์น้ำอื่น ๆ ในพื้นที่อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุเพศหญิง โดยร้อยละ 60 ของกลุ่มตัวอย่างขาดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งไม่สามารถเข้าถึงพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ได้แก่ การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย การจัดกิจกรรมพิเศษ และการตลาดทางตรง

ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นแบบพหุแบบปกติ ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยกลยุทธ์การตลาดออนไลน์มีอิทธิพลต่อความภักดีของผู้บริโภคต่อเมนูอาหารลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านเฟสบุ๊ค ทั้งนี้เนื่องมาจากการตลาดผ่านช่องทางดิจิทัลสามารถสื่อสารแบบสองทางกับผู้บริโภครายบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการทำการตลาดผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ค ทวิตเตอร์ ครอบคลุมถึงการทำการตลาดในหลากหลายรูปแบบ (McCormick et al., 2021) นอกจากนั้น ผลการศึกษาครั้งนี้พบ 6 ตัวแปรสำคัญของปัจจัยกลยุทธ์การตลาดออนไลน์มีอิทธิพลต่อความภักดีของผู้บริโภคต่อเมนูอาหารลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านเฟสบุ๊ค คือ ช่องทางการจัดจำหน่าย (X3) ผลิตภัณฑ์ (X1) บรรจุภัณฑ์ (X7) ราคา (X2) การรักษาความเป็นส่วนตัว (X5) และการส่งเสริมการตลาด (X4) โดยมีสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $Z=0.167X1 +0.043X2 +0.785X3-0.001X4-0.090X5+0.128X7$ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การสร้างกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ทั้ง 6 ดังกล่าวไปแล้วข้างต้น มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการเกิดความภักดีของผู้บริโภคผ่านเฟสบุ๊ค ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าและบริการมีการเปลี่ยนแปลงตามการเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ช่องทางการสื่อสารผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้บริโภค (Carpentier et al., 2017) สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระของปัจจัยกลยุทธ์การตลาดออนไลน์กับปัจจัยความภักดีของผู้บริโภคพบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ อาทิ ช่องทางการจัดจำหน่ายเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์และส่งผลทางบวกกับความภักดีของผู้บริโภคต่อเมนูอาหารลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านเฟสบุ๊ค เนื่องมาจาก

เครือข่ายสังคมออนไลน์นั้นเป็นช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีบทบาทต่อการเลือกซื้อสินค้า อาทิ เฟสบุ๊คเพจที่มีฟังก์ชันรายการสินค้าให้ลูกค้าเลือกได้ (Alguacil & Carvajal, 2020)

บทสรุปจากผลการวิเคราะห์และการอภิปรายผลประเด็นสำคัญในการวิจัย ชี้ให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของปัจจัยกลยุทธ์การตลาดออนไลน์จำนวน 6 ตัวแปร คือ ช่องทางการจัดจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ ราคา การรักษาความเป็นส่วนตัว และการส่งเสริมการตลาด ซึ่งมีอิทธิพลต่อความภักดีของผู้บริโภคในเมนูอาหารลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านเฟสบุ๊ค ดังนั้น ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ควรกำหนดบทบาทการสื่อสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านเฟสบุ๊ค ให้เป็นไปตามพฤติกรรมของผู้บริโภค ด้วยการสร้างเนื้อหาที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อมากที่สุด เช่น การสื่อสารภาพสินค้าโดยใช้บุคคลอ้างอิง ซึ่งมีผลต่อการสร้างการรับรู้ภาพลักษณ์ที่ดีต่อตราสินค้า

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของกลยุทธ์การตลาดออนไลน์จำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ ช่องทางการจัดจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ ราคา การรักษาความเป็นส่วนตัว และการส่งเสริมการตลาด ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกและส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคในเมนูอาหารลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านเฟสบุ๊ค โดยมีตัวแปรช่องทางการจัดจำหน่าย ซึ่งมีค่าน้ำหนักคะแนนมาตรฐาน (β) สูงสุด ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า เมื่อผู้ประกอบการธุรกิจสร้างกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ โดยเฉพาะด้านช่องทางการจัดจำหน่ายสูงขึ้นระดับความภักดีของผู้บริโภคในเมนูอาหารลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านเฟสบุ๊คจะมีระดับที่สูงขึ้นด้วยเช่นกัน ผลการวิจัยข้างต้นก่อให้เกิดองค์ความรู้ในการสร้างความภักดีของผู้บริโภคในเมนูอาหารลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ด้วยกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ ซึ่งจะเกิดประโยชน์แก่ผู้ประกอบการธุรกิจระดับชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถนำองค์ความรู้จากผลการวิจัยครั้งนี้ ไปประยุกต์ใช้สำหรับการกำหนดแนวทางการพัฒนาแผนงานสำหรับการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรมีนโยบายสร้างเครือข่ายเพื่อกระจายสินค้าให้เข้าถึงได้ง่ายขึ้นส่งผลทางบวกต่อความภักดีของผู้บริโภคในเมนูอาหารลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านเฟสบุ๊คมากที่สุด

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องด้านเมนูอาหารลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ควรมีการปรับปรุงกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ในด้านช่องทางการจัดจำหน่ายให้มีความเหมาะสมเพื่อให้ลูกค้าได้ความสะดวกสบายทั้งในด้านข้อมูลสินค้าและการเลือกซื้อสินค้า

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคในเมนูอาหารลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยทำการศึกษาเพิ่มเติมช่องทางการจัดจำหน่าย เช่น ยูทูป และกลุ่มไลน์ เพื่อให้ได้สารสนเทศที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาความภักดีของผู้บริโภคในเมนูอาหารลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น รวมทั้งควรพิจารณาตัวแปรกลยุทธ์การตลาดออนไลน์เพิ่มเติม ที่ส่งอิทธิพลก่อให้เกิดความสามารถทางการแข่งขันในเมนูอาหารลาบปลาพื้นบ้านบนเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

จรัสกร วรวสุนธรา. (2560). *การสื่อสารการตลาดดิจิทัลบนเส้นทางการตัดสินสินใจซื้อของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทสินค้าประเภทแฟชั่นผ่านเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

สำนักงานประมงจังหวัดน่าน. (2564). *คนน่านขาดแคลนปลาบริโภค*. สืบค้น 15 มกราคม 2565, จาก https://www. posttoday.com /politics/88119

Alguacil, J. M. & Carvajal, T. E. (2020). Facebook commerce usage intention: a symmetric and asymmetric approach. *Information Technology & Management*, 21(3), 145-156.

Ameen, N. (2022). The impact of service quality, trust, and satisfaction on young citizen loyalty towards government e-services. *Information Technology & People*, 35(4), 1239-1270.

Carpentier, M. et al. (2017). Recruiting nurses through social media: Effects on employer brand and attractiveness. *J Adv Nurs*, 73(11), 2696-2708.

Chao, Y. et al. (2009). Customer loyalty in virtual environments: an empirical study in e-bank. *Advance in Computational Science*, 1148(2), 497-500.

Hootsuite's Digital Trends Report. (2022). *Social media advertising statistics*. Retrieved March 25, 2022, from https://blog.hootsuite.com

Mandhachitara, R. & Poolthong, Y. (2011). A model of customer loyalty and corporate social responsibility. *Journal of Services Marketing*, 25(1), 122-133.

Mccormick, J. R. et al. (2021). Social media use by shoulder and elbow surgeons increases the number of ratings on physician review websites. *J Shoulder Elbow Surg*, 30(12), 713-723.

Vandevijvere, S., et al. (2018). Volume, nature, and potential impact of advertisements on Facebook and YouTube by food brands popular in New Zealand. *N Z Med J*, 131(1473), 14-24.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

วินัยทางการเงิน...เส้นทางเดินของครู สู่การไร้หนี้สิน: กรณีศึกษาข้าราชการครูโรงเรียนบ้านหมอพัฒนานุกูล*

FINANCIAL DISCIPLINE...THE PATH TO BE DEBT-FREE TEACHER: A CASE STUDY OF CIVIL SERVANT TEACHER IN BANMOH PATTHANANUKUL SCHOOL

ฉัตรสุดา เทพวิมลเพชรกุล, สุชาดา นันทะไชย
Chatsuda Theppvimolpethkul, Suchada Nanthachai
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Kasetsart University
Corresponding Author E-mail: Chatsuda.th@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินครู 2. ศึกษาวิธีการที่ครูใช้ในการแก้ไขปัญหาหนี้สิน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้เป็นข้าราชการครูโรงเรียนบ้านหมอพัฒนานุกูลที่เป็นหนี้ จำนวน 15 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ความหลากหลาย ผู้วิจัยใช้การแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยหลักประชากรศาสตร์คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเฉพาะเจาะจง ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างในการสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บข้อมูล ผลการวิจัยได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่มาจากการถอดความในการสัมภาษณ์ หลังจากนั้นได้ทำการสร้างกรอบประเด็นสำคัญ เพื่อนำไปสร้างข้อสรุปเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า แม้ว่าผู้ให้ข้อมูลเป็นครูที่มาจากต่างรุ่นกัน แต่ครูโดยส่วนใหญ่ต่างมีเหตุผลส่วนตัวที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้ให้ตนเองประสบกับปัญหาหนี้สิน ได้แก่ ด้านความต้องการจำเป็น ด้านค่านิยมทางสังคม และด้านพฤติกรรมส่วนตัว ผู้ให้ข้อมูลใช้แนวทางและวิธีการในการแก้ไขหรือลดปัญหาหนี้สิน ซึ่งสามารถปรับใช้กับครูที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน คือ การมีวินัยทางการเงิน และการบริหารจัดการสินทรัพย์และหนี้สิน และการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงพัฒนาขึ้นมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต

คำสำคัญ: วินัยทางการเงิน; ปัญหาหนี้สินครู; วิธีการแก้ไขปัญหาหนี้สินครู

*Received April 21, 2023; Revised May 8, 2023; Accepted May 10, 2023

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the factors that caused teachers' debt problems. 2. To study the methods teachers use to solve debt problems. It is phenomenological qualitative research. The key informants in this study were 15 government teachers at Ban Mo School Pattana Nukul who were in debt to get a variety of information The researcher used demographic grouping to select specific key informants. Semi-structured In-depth-interviews script were used for in-depth interviewing to collect data. The results of the research were derived from the analysis of data obtained from the interview transcripts. After that, a framework of key points was created. in order to create descriptive conclusions.

The research results were found that even though the informants were teachers from different generations, but most teachers have similar personal reasons for their debt problems, namely needs. Social values and personal behavior Information providers use approaches and methods to solve or reduce debt problems which could be applied to teachers who were in the same situation, namely having financial discipline. and management of assets and liabilities and embracing the philosophy of sufficiency economy that His Majesty King Bhumibol Adulyadej developed as a principle in life.

Keywords: Financial Discipline; Teacher Debt Problems; Ways in Which Teachers Can Resolve Debt Problems

บทนำ

สภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ เป็นโลกที่เรียกได้ว่า โลกแห่งความผันผวน (VUCA World) สาเหตุหลักเกิดจากความต้องการของมนุษย์ที่มักจะสร้างสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนเอง โดยไม่ได้ตระหนักถึงผลกระทบที่ตามมา เมื่อโลกเปลี่ยนไป มนุษย์ที่สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมที่ดีเท่านั้นจะอยู่รอด มนุษย์จะมีทัศนคติต่อการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบท และสภาพแวดล้อมที่อาศัยอยู่ เช่น มีความต้องการปัจจัยสี่ ได้แก่ อาหาร ยา เครื่องนุ่งห่ม บ้าน และปัจจัยที่ขาดไม่ได้เลย คือ เงิน กล่าวได้ว่า เงินเป็นปัจจัยในหลักในยุคนี้ไปแล้ว และเนื่องจากปัจจุบันเศรษฐกิจโลกตกต่ำ น้ำมันราคาแพงขึ้น ราคาทองมีความผันผวน ผู้รับผลกระทบรุนแรงคือคนยากจนหรือผู้มีรายได้น้อย และรวมถึงอัตราเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นแล้วในประเทศไทย หลังจากกระทรวงพาณิชย์ออกมาเปิดข้อมูล ภาวะเงินเฟ้อ ปี 2565 ปรับตัวเพิ่มขึ้นสูงสุดในรอบ 13 ปีนับจากปี พ.ศ. 2551

(ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565) ผลกระทบต่อประชาชนกับภาวะเงินเฟ้อ ที่พบมากที่สุด คือ รายจ่ายหรือภาระค่าครองชีพสูงขึ้น นำมาสู่หนี้ครัวเรือน ตามที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี 2565 รายงานว่า หนี้ครัวเรือนไตรมาส 1 ปี ขยายตัวร้อยละ 3.6 ชะลอลงร้อยละ 3.8 ในไตรมาสก่อน หรือมีสัดส่วนร้อยละ 89.2 ต่อ GDP สะท้อนปัญหาการขาดสภาพคล่องครัวเรือน เมื่อประชาชนในประเทศไทยได้รับผลกระทบดังกล่าวนั้น รัฐบาลเป็นส่วนสำคัญที่จะเข้ามาแก้ปัญหาเนื่องจากรัฐบาลให้ความสำคัญ ทรัพยากรมนุษย์มาก ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มีการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเตรียมความพร้อมคนในสังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม สร้างค่านิยมของไทยตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม เป็นคนดี มีสุขภาวะดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม มีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

การศึกษาจึงเป็นกลไกหลักในการพัฒนาและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ เป็นคนที่เก่ง ดี และมีสุข ตลอดจนการมีสัมมาอาชีพที่สุจริตและมีรายได้เลี้ยงครอบครัว บุคคลที่เป็นแม่พิมพ์เสาหลักของประเทศไทย คือ ครู แต่ปัจจุบันครูมีค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคม เช่น การปรับเปลี่ยนวิธีการสอนโดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ปัจจัยที่ต้องซื้อเพิ่ม คือ การมีเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย และที่สำคัญกระแสสังคมบริโภคนิยมส่งผลต่อครูไทยปัจจุบัน การให้คุณค่ากับวัตถุสิ่งของ ความล้ำสมัย ความหรูหรา กระตุ้นให้ครูไทยมีค่าใช้จ่ายที่มากขึ้น ฟุ่มเฟือย สิ่งที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตครูก็ คือ ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ในทางตรงกันข้ามครูไทยได้รับค่าตอบแทนน้อย ประกอบกับค่าครองชีพที่สูง ใช้จ่ายเกินตัว ขาดวินัยทางการเงิน เกิดปัญหาหนี้สินครู กาญจนา บุญส่ง (2563) กล่าวไว้ว่า สาเหตุของการเกิดหนี้สินของข้าราชการครูเกิดจากสาเหตุ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความต้องการ ด้านค่านิยม และด้านพฤติกรรม ครูควรได้รับการส่งเสริมวินัยทางการเงิน เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเงินและลดค่านิยมลง

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญที่จะต้องการศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู และวิธีการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูในโรงเรียนบ้านหมอพัฒนานุกูล ผ่านการถอดบทเรียนประสบการณ์ชีวิตการเป็นหนี้ของข้าราชการครูสามารถทำให้ครูหลุดพ้นจากปัญหาหนี้สิน ลดความเครียด มีการวางแผนทางการเงินกลับมามีความสุขกับจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อประเทศชาติต่อไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเรื่อง วินัยทางการเงิน...เส้นทางเดินของครูสู่การไร้หนี้สิน: กรณีศึกษาข้าราชการครู โรงเรียนบ้านหมอพัฒนานุกูล อันจะเป็นแนวทางที่สามารถปรับใช้กับครูที่ตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกันได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินครูโรงเรียนบ้านหมอพัฒนานุกูล
2. เพื่อศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครูโรงเรียนบ้านหมอพัฒนานุกูล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยต้องการศึกษาสาเหตุที่ก่อให้เกิดหนี้สินครูและวิธีการแก้ไขปัญหาหนี้สินครู โดยใช้การวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology Research)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ได้แก่ ข้าราชการครูโรงเรียนบ้านหมอพัฒนานุกูล ปีการศึกษา 2565 จำนวน 58 คน ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากข้าราชการครูโรงเรียนบ้านหมอ “พัฒนานุกูล” ปีการศึกษา 2565 ที่เป็นหนี้ แบ่งเป็นเจเนอเรชั่น Baby Boomer อายุตั้งแต่ 58-76 ปี 3 คน เจเนอเรชั่น X อายุตั้งแต่ 43-57 ปี 3 คน เจเนอเรชั่น Y อายุตั้งแต่ 25- 42 ปี 7 คน และเจเนอเรชั่น Z อายุตั้งแต่ 24-13 ปี 2 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) แนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นข้อคำถามแบบปลายเปิดโดยเปิดช่องว่างให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถตอบคำถามได้อย่างอิสระ เพื่อให้ได้คำตอบที่ละเอียดตามประสบการณ์การเป็นหนี้สินของครูและวิธีการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครู

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลอย่างเป็นทางการ กำหนดวัน เวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์ เตรียมประเด็นแบบเจาะลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลจากความคิดเห็นและทัศนคติ และมุมมองที่ต้องการวิจัย เตรียมเครื่องบันทึกเสียง และอุปกรณ์จดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ให้เรียบร้อยและพร้อมใช้งาน

4.2 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ข้าราชการครูตามวันเวลาที่ได้นัดหมายโดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ตามประเด็นในคำถามแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง พร้อมทั้งบันทึกเสียงสัมภาษณ์ และทำการจดบันทึกรายละเอียดของข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ระหว่างวันที่ 14 ธันวาคม 2565 ถึง วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2566

4.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสรุปเนื้อหา และจัดกลุ่มข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์หาประสบการณ์หนี้สินของครูและวิธีการแก้ไขปัญหาหนี้สินครู

4.4 หลังจากนั้นนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ให้ตรงประเด็น แล้วนำข้อมูลดังกล่าวกลับมาให้ ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบอีกครั้งก่อนรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้คำนึงถึงจริยธรรมในการวิจัย คือ เคารพความเป็นส่วนตัว รักษาความลับ ความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย การอธิบายโครงการวิจัยต่อผู้ให้ข้อมูล และผลประโยชน์การแลกเปลี่ยนอย่างเคร่งครัด

โดยผู้วิจัยได้ทำการจดบันทึกรายละเอียดของข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและมีคุณภาพ โดยจดบันทึกในประเด็นสำคัญ และบันทึกเสียงสัมภาษณ์ เพื่อนำมาจดบันทึกอย่างละเอียดในภายหลัง ซึ่งเมื่อได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและมีคุณภาพพอสมควรแล้ว ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์เพื่อจำแนกองค์ประกอบของข้อมูลและเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกัน เพื่อกำหนดข้อสรุปชั่วคราว ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนมากขึ้น ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลโดยกลุ่มตัวอย่าง (Member Checking) โดยการให้กลุ่มตัวอย่างอ่านข้อมูลเพื่อตรวจสอบผลการวิเคราะห์ข้อมูลและข้อสรุป เพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างได้รับรองข้อสรุปว่ามีความถูกต้อง ตรงกับความเป็นจริง ไม่มีการสรุปหรือตีความที่ผิดพลาดรวมอยู่ด้วย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจะกระทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามแนวคิดของ Heideggerian Hermeneutic Phenomenology (1962) แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน วิเคราะห์ข้อมูลระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยรวมเมื่อเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูล โดยวิธีการวิเคราะห์เชิงทำความเข้าใจเบื้องต้นกับแนวคิดทัศนคติ ความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลและทำข้อสรุปเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. การศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินครู พบว่า

1.1 ด้านความต้องการจำเป็น

1.1.1 ปัญหาการเดินทาง ผลการสัมภาษณ์ พบว่า ครูทุกคนมีความต้องการที่จะซื้อรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์เพื่อความสะดวกในการเดินทาง เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลทุกคนมีความจำเป็นต้องใช้ในการดำเนินชีวิต

1.1.2 ที่อยู่อาศัย ผลการสัมภาษณ์ พบว่า ครูเจนเนอเรชั่น X และเจนเนอเรชั่น Y มีที่อยู่อาศัยจากการที่ครอบครัวหรือบุพการีสร้างบ้านไว้ให้อยู่แล้ว ไม่ต้องซื้อบ้านหรือที่อยู่อาศัย ไม่ต้องผ่อนชำระค่าบ้านกับธนาคาร แต่บางคนต้องสร้างบ้านจะมีการกู้เงินจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครูให้กับครอบครัวหรือบุพการี เป็นอีกหนทางที่จะช่วยเหลือบุพการีและตอบแทนพระคุณของบุพการีให้ดีที่สุด

1.1.3 อาชีพเสริม ผลการสัมภาษณ์ พบว่า การทำอาชีพเสริมเป็นอีกหนทางในการเพิ่มรายได้ ครูส่วนหนึ่งเป็นหนี้เพราะต้องการนำเงินลงทุนไปประกอบอาชีพเสริม

เพราะว่าอาชีพข้าราชการครูเงินเดือนน้อย ทำให้ต้องหารายได้เสริม เพื่อนำเงินมาใช้จ่ายในการดำรงชีวิต

1.1.4 การศึกษาบุตร ผลการสัมภาษณ์ พบว่า ข้าราชการครู มีการให้ความสำคัญกับสถาบันการศึกษาที่จะให้แต่บุตรของตนเอง และมีความคาดหวังที่จะให้บุตรของตนเองมีการศึกษาตามความต้องการและในระดับที่สูงที่สุด เท่าที่ผู้ปกครองจะทำให้ได้ ทำให้ข้าราชการครู มีการกู้ยืมจากแหล่งเงินกู้ เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ครู และมีการใช้บริการจากบัตรเครดิต

1.1.5 ค่ารักษาพยาบาล ผลการสัมภาษณ์ พบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในส่วนของค่ารักษาพยาบาล เมื่อมีอาการเจ็บป่วยจะเข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลของรัฐ เพราะว่าข้าราชการสามารถเบิกจากกรมบัญชีกลางได้ หากมีอาการเจ็บป่วยเล็กน้อย จะเข้ารักษาสถานพยาบาลของเอกชน ใช้เงินส่วนตัวจ่าย และมีบางท่านซื้อประกันสุขภาพไว้

1.2 ด้านค่านิยม

1.2.1 การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ผลการสัมภาษณ์ พบว่า การพัฒนาตนเองด้านวิชาการ เพื่อนำความรู้มาช่วยพัฒนาการเรียนการสอน และทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนตำแหน่ง ครูเจนเนอเรชั่น Y และเจนเนอเรชั่น Z มีความต้องการทำผลงานวิชาการ เพื่อให้ได้วิทยฐานะตามเกณฑ์ เพื่อได้เงินเดือน ค่าตอบแทนที่สูงขึ้นและมีความต้องการที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยบางท่านเก็บเงินสะสมเพื่อเรียนต่อ แต่ก็มีบางท่านที่ครอบครัวและสถานภาพทางการเงินไม่ได้มีพร้อม หากจะต้องเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นจะต้องมีการกู้เงินมาเพื่อเป็นค่าเล่าเรียน แต่ครูเจนเนอเรชั่น X และ เจนเนอเรชั่น Baby Boomer ได้รับวิทยฐานะที่ตนเองพอใจ ก็จะหยุดทำผลงานทางวิชาการ และไม่ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

1.2.2 ภาษีสังคม ผลการสัมภาษณ์ พบว่า ครูมีการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมเป็นประจำ ผู้ให้ข้อมูล เจนเนอเรชั่น Baby Boomer ส่วนใหญ่คิดว่าไม่เป็นภาระทางการเงิน แต่จะมีครูเจเนอเรชั่น X ครูเจเนอเรชั่น Yและเจเนอเรชั่น Z บางท่านที่คิดว่าเป็นการเพิ่มภาระทางการเงิน เพราะว่าเมื่อไปร่วมงานอย่างน้อยต้องใส่ซอง 500-1,000 บาท บางครั้งต้องยืมครอบครัวมาจ่ายก่อน ทำให้ต้องเลือกกิจกรรมที่จะเข้าร่วม

1.3 ด้านพฤติกรรมส่วนตัว

1.3.1 พฤติกรรมฟุ่มเฟือย ผลการสัมภาษณ์ พบว่า ครูเจเนอเรชั่น Y มีความต้องการที่จะซื้อเครื่องมือสื่อสาร โทรศัพท์มือถือ อุปกรณ์ที่ใช้จัดการเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่อง ปริ้นท์ ไอแพด มีการเลือกซื้อตามค่านิยม กระแสสังคม ราคาสูง หรูหราเพื่อนำมาใช้จัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย มีความนิยมทานอาหารนอกบ้าน ส่วนมาก 3 ครั้งต่อสัปดาห์ แต่ครูเจเนอเรชั่น X ครูเจเนอเรชั่น Z และครูเจนเนอเรชั่น Baby Boomer ไม่มีความ

ต้องการที่จะซื้อเครื่องมือสื่อการที่ทันสมัย ส่วนในเรื่องการทานอาหารนอกบ้านนิยมทำอาหารทานเอง

1.3.2 การใช้จ่ายเกี่ยวกับอบายมุข ผลการสัมภาษณ์ พบว่า ครูเจเนอเรชั่น Y มีการใช้จ่ายเกี่ยวกับอบายมุข ได้แก่ สลากกินแบ่งรัฐบาล และสุราทำให้เกิดหนี้สิน และนอกจากนี้ยังเพิ่มภาระทางการเงิน แต่ครูเจอเนอเรชั่น Baby Boomer เจเนอเรชั่น X และเจเนอเรชั่น Z ไม่มีเข้ายุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทุกชนิดเลย จึงไม่เป็นการเพิ่มภาระทางการเงิน

2. การศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครู พบว่า

2.1 วินัยทางการเงิน การทำรายรับ-รายจ่าย ให้สมดุล ผลการสัมภาษณ์ พบว่า ครูจำนวน 10 คนไม่มีการจดบันทึกรายรับ-รายจ่าย มีครูเพียง 5 คนที่จะมีการจดบันทึกรายรับ-รายจ่าย

2.2 การบริหารจัดการสินทรัพย์

2.2.1 การวางแผนทางการเงินอย่างเป็นระบบ ผลการสัมภาษณ์ พบว่า การวางแผนทางการเงินอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการออมเงิน สะสมเงินเก็บจะต้องมีเงินเก็บอย่างน้อยเดือนละ 2,000 บาท มีการเปิดบัญชีหลายบัญชี เช่น บัญชีเงินฝากประจำ บัญชีออมทรัพย์ บัญชีที่ใช้จ่ายส่วนตัว บัญชีเงินสำรองฉุกเฉิน มีการกำหนดค่าใช้จ่ายแต่ละวัน นอกจากนี้ยังมีการออมเงินจากการทำประกันให้บุพการี สะสมเงินกับกองทุนเพื่อบำเหน็จบำนาญ

2.2.2 การออม การลงทุน ผลการสัมภาษณ์ พบว่า การออมเงินของครูส่วนใหญ่จะออมในสัดส่วน ร้อยละ 10-70 ของรายรับ โดยออมเงินจากเงินเดือนที่ได้รับ นอกจากนี้ยังมีการนำเงินปันผลจากการเป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ครูมาออม มีทั้งการออมเงินระยะสั้น และการออมเงินระยะยาว รวมถึงการซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ การลงทุนจะลงทุนกับการซื้อทอง ซื้อหุ้น ซื้อเหรียญดิจิทัล และมีการลงทุนกับการทำธุรกิจของครอบครัว

2.2.3 หลักคิดในการบริหารทางการเงิน ผลการสัมภาษณ์ พบว่า ครูจะนึกถึงหลักความประหยัด คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่วิ่งตามกระแสนิยม ใช้จ่ายเฉพาะสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เมื่อมีการใช้จ่ายสินค้าจะต้องเหมาะสมราคา มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต

2.3 การบริหารจัดการหนี้สิน ผลการสัมภาษณ์ พบว่า เมื่อมีหนี้สินแล้ว ครูจะมีการชำระหนี้สินให้ตรงเวลา ชำระหนี้ขั้นต่ำ แต่ถ้าหากมีเงินมากขึ้นจะจ่ายเพิ่มขึ้นเพื่อให้เงินต้นลดลงและดอกเบี้ยลดลง การบริหารจัดการทรัพย์สิน คือ เพิ่มทรัพย์สินด้านอสังหาริมทรัพย์ ประหยัดให้คุ้มค่าที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินครู พบว่า มีทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านความต้องการจำเป็น ครูเจเนอเรชั่น X และ เจเนอเรชั่น Y และเจเนอเรชั่น Z ทุกคนเมื่อมีความจำเป็นต้องซื้อรถจะกู้เงินมาเพื่อดาวน์รถโดยตรง ทำให้ค่าใช้จ่ายในการชำระค่ารถยนต์ในแต่ละงวดจะลดลง สอดคล้องกับกาญจนา บุญส่ง (2563) ที่ศึกษาเกี่ยวกับภาวะหนี้สินของข้าราชการครูที่เกิดจากความต้องการสวัสดิภาพ พบว่า การมีพาหนะส่วนตัวคิดเป็นร้อยละ 100.00 จำแนกเป็นรถยนต์ ร้อยละ 78.22 และรถจักรยานยนต์ ร้อยละ 21.87 เพื่อความสะดวกในการเดินทางไปทำงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อาชีพครูอยู่ในวงจรเศรษฐกิจโลกแบบทุนเสรี ประกอบกับอาชีพครูในสังคมถูกมองว่ามีสถานะทางการเงินมั่นคงทำให้มีโอกาสที่จะก่อหนี้สินได้ง่าย สามารถสังเกตได้จากสินเชื่อจากธนาคารหรือสถาบันการเงิน ทั้งบริษัทรถยนต์ ประกัน ต่างมีการเสนอให้กลุ่มอาชีพครูได้เลือกใช้บริการทำให้ครูมีค่าใช้จ่ายเกินตัว

ความต้องการจำเป็นรองลงมา คือ ครูมีความต้องการที่อยู่อาศัย ผลการศึกษาพบว่า ครูเจนเนอเรชั่น Baby Boomer จำนวน 1 คน มีการซื้อบ้าน ซื้อที่ดินด้วยเงินสด เกิดจากการออมเงินจากรายได้ที่มากพอ แต่ครูเจนเนอเรชั่น X และเจนเนอเรชั่น Y มีที่อยู่อาศัยจากการที่ครอบครัวหรือบุพการีสร้างบ้านไว้ให้อยู่แล้ว แต่บางคนที่ต้องสร้างบ้านจะมีการกู้เงินจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครูหรือธนาคารอาคารสงเคราะห์ให้กับครอบครัวหรือบุพการี เพื่อเป็นการตอบแทนพระคุณของบุพการี นอกจากนี้ครูเป็นหนี้เพราะการที่มาบรรจุในพื้นที่ที่มิใช่ภูมิลำเนาทำให้ครูต้องมีค่าใช้จ่ายในการเช่าบ้านพักเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 2 ปี เมื่อครบกำหนดตามเกณฑ์ถึงจะได้ย้ายกลับภูมิลำเนา

นอกจากนี้ครูบางคนมีความต้องการทำอาชีพเสริม โดยแหล่งเงินทุนมาจากการกู้สหกรณ์ออมทรัพย์ครู เพื่อนำรายได้เสริมมาใช้จ่ายและจุนเจือครอบครัว เนื่องจากเงินเดือนยังน้อย ยังไม่สามารถออมเงินได้จำนวนมาก และมีโอกาสเสี่ยงที่จะไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากไม่มีเวลาบริหารธุรกิจ สอดคล้องกับเพชรดำ ธนูศรี (2544) อ้างถึงในงานวิจัยของปรีชา วิยาภรณ์ (2559) ที่กล่าวว่า การกู้ยืมเพื่อนำไปเป็นทุนสร้างอาชีพเสริม แต่มักล้มเหลว เนื่องจากไม่มีเวลาดูแล ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตหรือขาดประสบการณ์ในการบริหารธุรกิจ แต่ครูเจนเนอเรชั่น X มีรายได้มาก มีการลงทุนกับการทำธุรกิจบ้านเช่า นำรายได้มาสะสมเป็นเงินออมไปเรื่อย ๆ เมื่อครูมีความรู้เรื่องการวางแผนทางการเงิน แนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินที่เหมาะสม สอดคล้องกับเบญจวรรณ บุญคลี่ (2552) ที่กล่าวว่า การมีความรู้เรื่องการวางแผนทางการเงินมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้การที่ครูเลือกเส้นทางอาชีพนี้ เพราะหวังสวัสดิการที่ได้จากรัฐ มีความต้องการค่ารักษาพยาบาล เนื่องจากสามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลจากสวัสดิการของรัฐ แต่ยังมีหนี้สินอยู่เพราะในบางครั้งจะต้องสำรองเงินของตนเองออกไปก่อนถึงจะกลับมาเบิกกับทางต้น

สังกัดได้ และมีครูบางคนมีการซื้อประกันสุขภาพไว้ 3-5 กรมธรรม์ เพื่อนำมาใช้ในการลดหย่อนภาษี

1.2 ด้านค่านิยมทางสังคม ครูมีความต้องการการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อนำความรู้มาพัฒนาตนเองและพัฒนาการเรียนการสอน ต้องกู้เงินมาจ่ายค่าเทอมของตนเอง ครูเจเนอเรชั่น Y และเจเนอเรชั่น Z ส่วนใหญ่มีความต้องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น อาจเนื่องมาจากการเปรียบเทียบกับครูคนอื่น ๆ ที่มีวุฒิการศึกษาสูง หรืออาจมาจากแรงจูงใจในความต้องการที่จะพัฒนาตนเอง และไปเกี่ยวข้องกับการมีโอกาสเลื่อนวิทยฐานะ หรือปรับเงินเดือน บางคนมีการกู้ยืมกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ตั้งแต่ตอนเรียนปริญญาตรี มีความตั้งใจว่าหากจะต้องเรียนต่อจะมีการกู้ยืมเงินอีกครั้ง สอดคล้องกับปรีชา วิยาภรณ์ (2559) ที่กล่าวว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นหนี้เพราะต้องการศึกษาต่อ เพื่อมาพัฒนาการเรียนการสอนต้องกู้เงินมาจ่ายค่าเล่าเรียน นอกจากนั้นภาษีสังคมยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ก่อให้เกิดหนี้สิน จากผลการศึกษาพบว่า ครูตกอยู่ในวังวนของกระแสทุนนิยม ทำให้ครูมีการแข่งขัน เพื่อรักษาหน้าตาทางด้านวัตถุ เป็นหนี้จากการใช้เงินส่วนตัวในการจัดสรรเพื่อร่วมกิจกรรมทางสังคมเมื่อร่วมทำบุญอย่างน้อย 500-1,000 บาท ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีความต้องการการยอมรับจากสังคม สอดคล้องกับกาญจนา บุญส่ง (2563) ที่กล่าวว่า สาเหตุของการเกิดหนี้สินของข้าราชการครูในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า เกิดจากครูมีค่านิยมทางสังคมที่ต้องการการยอมรับจากสังคมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับแรก และอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านพฤติกรรมส่วนตัว จากผลการศึกษาที่พบว่า ครูเจเนอเรชั่น Y มีพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินที่ฟุ่มเฟือย ตามกระแสนิยมของสังคม ต้องการความสะดวกสบาย หลายครั้งครูก่อหนี้จากการใช้บัตรเครดิตแทนเงินสด ในการชำระค่าสินค้าและบริการ ทำตัวหรูหรา โดยประเมินว่าเหล่านี้เป็นหน้าตาทางสังคมในปัจจุบัน สอดคล้องกับมนต์ทนา คงแก้ว (2561) ที่กล่าวว่า กลุ่มคนเจเนอเรชั่น Y หรือวัยเริ่มต้นทำงานอายุต่ำกว่า 30 ปี เป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มเป็นหนี้บัตรเครดิตและใช้สินเชื่อส่วนบุคคลมากขึ้นรวมทั้งจะเป็นหนี้เสียเร็วขึ้น ครูเจเนอเรชั่น Y มีการใช้จ่ายเกี่ยวกับอบายมุข ได้แก่ สลากกินแบ่งรัฐบาล ดื่มสุรา สูบบุหรี่ เข้าสังคมสังสรรค์กับเพื่อน ทำให้มีหนี้สินเพิ่มขึ้นจากการใช้จ่ายอย่างไม่เป็นเหมาะสม ขาดสมดุลระหว่างรายรับ-รายจ่าย

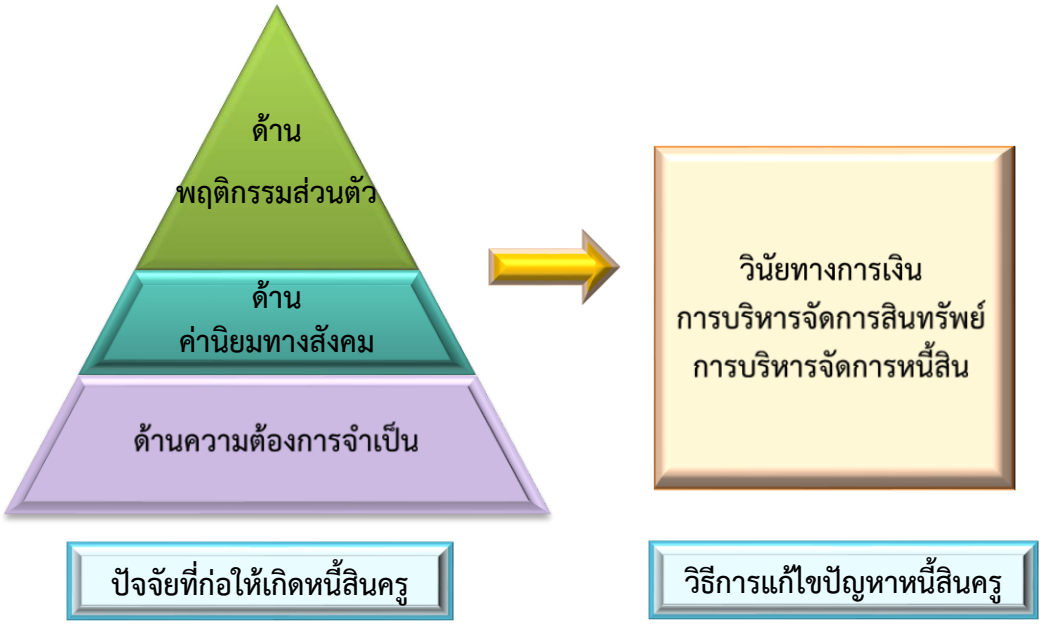
2. วิธีการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครู ผลการศึกษาพบว่า ครูทุกเจนเนอเรชั่นมีวิธีการแก้ไขปัญหาโดย ประหยัด อดออมมากขึ้น มีความรู้ในการบริหารจัดการหนี้สิน ปรับทัศนคติให้เป็นเชิงบวก ตระหนักรู้ในตนเอง เตรียมใจก่อนที่จะกู้ว่าจะต้องมีหนี้ ถึงแม้ว่ายอดหนี้จะค่อนข้างมาก ต้องมีวินัยในการชำระหนี้สินให้ตรงเวลา เมื่อมีเงินมากขึ้นจ่ายหนี้มากขึ้นด้วยเพื่อนให้เงินต้นลดลง หากจัดการกับหนี้สินได้จะมีความสุขมากขึ้น หรือมีการทำอาชีพเสริม หารายได้เสริมเพื่อมาแบ่งเบาภาระทางการเงินให้กับครอบครัวมากขึ้น และมีเงินออมเป็นจำนวนมาก สอดคล้องกับวิชญา ยถาภูธานนท์ (2560) ที่กล่าวถึงแนวทางการสร้างวินัยทางการเงินไว้ว่า การ

สร้างวินัยทางการเงินเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการชีวิตให้เป็นระเบียบ เครื่องมือที่ใช้ง่ายและได้ผลดี คือการจดบันทึกรายรับรายจ่ายประจำวันและจัดทำสรุปการใช้จ่ายเมื่อสิ้นเดือน เพื่อให้เห็นภาพของรายจ่ายว่ามาจากที่ใดบ้าง

วิธีการแก้ไขปัญหาหนี้สินอีกทางหนึ่งของครูที่มีหนี้ คือมีการบริหารจัดการสินทรัพย์และหนี้สิน การวางแผนทางการเงินอย่างเป็นระบบ เริ่มจากมีการออมเงิน การออมเงินมีความสำคัญมากต่อการดำรงชีวิต สอดคล้องกับทฤฒมน ชี้กิ่ง (2563) ที่กล่าวว่า การออมเงินเป็นเรื่องสำคัญมากในการดำรงชีวิตอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือการวางแผนสำหรับอนาคต การออมเงินมีหลากหลายรูแบบ เช่น การออมเงินระยะสั้นโดยออมเงินจากเงินเดือนของตนเองตามรายรับของตนเอง มีการเปิดบัญชีหลายบัญชี เช่น บัญชีเงินฝากแบบออมทรัพย์ บัญชีเงินฝากแบบประจำ การออมเงินระยะยาวโดยการออมเงินจากการทำประกัน ออมเงินเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยเกษียณ สะสมเงินกับกองทุนเพื่อบำเหน็จบำนาญ ครูมีการลงทุนกับการซื้อทอง ซื้อหุ้น ซื้อเหรียญดิจิทัล และลงทุนกับธุรกิจของครอบครัว ถึงแม้ว่าจะเป็นหนี้ ครูก็เลือกที่จะกู้เงินมาลงทุนเมื่อทองหรือหุ้นมีราคาสูงขึ้น เมื่อนำไปขายได้เงินมาเพื่อใช้จ่ายในครอบครัวมากขึ้นและได้รายรับมากกว่าดอกเบี้ยที่ต้องจ่ายในแต่ละเดือน ทำให้เห็นถึงการบริการจัดการสินทรัพย์ที่เป็นสิ่งสำคัญต่อการดำรงชีวิต สอดคล้องกับสุอนงค์ บัวทอง (2563) ที่กล่าวว่า ครูควรให้ความสำคัญโดยควรมีการตั้งเป้าหมายและการวางแผนเงินออมการลงทุนการใช้จ่ายให้เกิดความสมดุลกับรายได้ที่มีรวมทั้งมีการเสริมสร้างวินัยทางการเงินที่ดีเพื่อให้ชีวิตมีความมั่นคง และควรเสริมความรู้ทางการเงินส่วนบุคคลด้วยการจัดทำแบบประเมินความรู้ทางการเงินเพื่อช่วยเหลือด้านการเงินให้กับประชาชนสอดคล้องกับ Gianakos et al. (2023) ที่ให้ข้อมูลว่า การเงินส่วนบุคคลสำหรับแพทย์เป็นแหล่งความเครียดที่ถูกมองข้ามซึ่งส่งผลเสียต่อความเป็นอยู่ ทางแก้ไขคือการให้ความรู้ทางการเงิน เพราะมีความเข้าใจทางการเงิน การลุงทน และการออม

ถึงแม้ว่าครูทุกคนมีภาวะหนี้สิน แต่ครูส่วนใหญ่มีหลักคิดที่ดี คือ ก่อนตัดสินใจซื้อสิ่งใดต้องคำนึงถึงความจำเป็นหรือประโยชน์ที่คุ้มค่าต่อการดำรงชีวิต เมื่อมีการใช้จ่ายสินค้าจะต้องเหมาะสมกับราคา นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการบริหารทางการเงินเพื่อส่งเสริมวินัยทางการเงิน ปรับจากการมีหนี้สินล้นพ้นตัว เป็นการใช้จ่ายตามความจำเป็น ลดการซื้อโดยระบบเงินผ่อนและไม่กู้โดยไม่จำเป็น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาดา นันทะไชย (2564) โดยมุ่งเป้าหมายให้เกิดความสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งทางเศรษฐกิจสังคมสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี หลักคิดดังกล่าวจะสามารถทำให้ครูมีเส้นทางเดินสู่การไร้หนี้สิน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัยพบว่า ครูมีปัญหาหนี้สิน โดยมีปัจจัยจากด้านความต้องการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ด้านค่านิยมทางสังคม ได้แก่ ค่านิยมทางวิชาการและด้านภาษีสังคม ครูมีความต้องการได้รับการยอมรับจากคนในสังคม สุดท้ายสาเหตุของการก่อให้เกิดหนี้สินของครู คือ ครูมีพฤติกรรมส่วนตัวที่ฟุ่มเฟือย ตามกระแสนิยมของสังคม และครูมีวิธีการแก้ไขปัญหาหนี้สิน โดยเมื่อมีหนี้แล้วจะมีการชำระเงินขั้นต่ำหรือมากกว่าขึ้นต่ำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มีโอกาสลดเงินต้น และทำให้ดอกเบี้ยลดลงด้วย นอกจากนี้ครูควรมีวินัยทางการเงินที่ดี มีการวางแผนทางการเงิน มีเป้าหมายชัดเจน รวมทั้งมีการบริหารสินทรัพย์และหนี้สิน เช่น การออมเงินไว้ใช้สำหรับรายจ่ายการลงทุน และออมเพื่อเตรียมความพร้อมสู่วัยเกษียณ

ภาวะหนี้สินของครูที่กำลังประสบอยู่นั้น เป็นภาวะที่ครูเต็มใจให้เกิดขึ้น เพราะถึงแม้ว่าจะมีภาระทางการเงินที่เพิ่มขึ้น ครูก็จะมีการวางแผนและเตรียมความพร้อมให้กับตนเองที่จะเผชิญกับภาวะหนี้สินที่จะเกิดขึ้นตามมา แม้ว่าครูจะต้องมีภาวะหนี้สิน แต่ก็มีที่อยู่อาศัยและ ะรถยนต์ รวมถึงการมีทรัพย์สินเป็นของตนเอง ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสุขสบาย จึงนับได้ว่าภาวะหนี้สินที่มีนั้นเป็นการลงทุนที่คุมค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด นำมาสู่บทสรุปของการศึกษานั่นคือครูทุกคนมีความหวังและความหวังนั้น คือ การมีวินัยเพื่อเดินทางสู่การไร้หนี้สิน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากผลการวิจัยที่ พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินครูมากที่สุด คือ ปัญหาด้านความต้องการจำเป็นในการซื้อยานพาหนะ เพื่อความสะดวกในการเดินทาง ครูบางคนมิได้บรรจุที่ภูมิลำเนาของตนเอง จึงต้องกู้เงินมาเพื่อดาวน์รถ ดังนั้น ฝ่ายบริหารที่เกี่ยวข้องกับการบรรจุครูควรนำประเด็นเรื่องนี้ไปพิจารณาเพื่อให้การบรรจุครูอยู่ใกล้เคียงกับภูมิลำเนาซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้คุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของครูดีขึ้น ไม่ต้องก่อปัญหาหนี้สิน

2. ผู้มีอำนาจตัดสินใจ เช่นกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สกสค.) ธนาคารแห่งประเทศไทย และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาจจะเข้ามามีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาหนี้สินให้กับครู คือ พิจารณาเสริมสวัสดิการในทุก ๆ ด้าน รัฐและองค์กรปฏิรูปการศึกษา ควรมีมาตราแก้ไขปัญหาที่เร่งด่วนและตรงจุด ไม่เพียงแต่ลดอัตราดอกเบี้ย แต่ควรส่งเสริมความรู้ทางการเงินตั้งแต่เริ่มต้นการเป็นครูเพื่อให้ครูตระหนักถึงภาวะหนี้สินอย่างแท้จริงสร้างความเข้าใจว่าการเป็นหนี้ไม่ใช่เรื่องที่ปกติ ปัญหาหนี้สินเป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อสุขภาพทางการเงินและคุณภาพชีวิตที่ดีของตนเองและครอบครัว เพื่อให้การแก้ไขปัญหาหนี้สินครูในประเทศไทยเป็นไปอย่างยั่งยืน อาจจะมีการปรับอัตราเงินเดือนให้สอดคล้องกับการปรับตัวของค่าครองชีพและค่าของเงินที่เปลี่ยนไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินครูมากที่สุด คือ ปัญหาด้านความต้องการจำเป็นในการซื้อยานพาหนะ เพื่อความสะดวกในการเดินทาง ประกอบกับการที่ครูมีรายได้น้อยตั้งแต่เริ่มบรรจุ ดังนั้นผู้มีอำนาจเกี่ยวข้องควรพิจารณาปรับอัตราเงินเดือนครูให้สูงขึ้น หรือถ้าต้องบรรจุต่างถิ่นที่ต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น ก็ควรมีระบบการเพิ่มเบี้ยครองชีพพิเศษให้แก่ครูเหล่านั้น เพื่อให้สอดคล้องกับค่าครองชีพในปัจจุบัน

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า การมีวินัยทางการเงิน และการบริหารจัดการทรัพย์สินและหนี้สิน นั้นเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูแล้ว ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและบุคลากรครู ควรเร่งแก้ไขปัญหาด้วยการให้ความรู้ทางการเงิน โดยสามารถเริ่มต้นตั้งแต่หลักสูตรผลิตครูของคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ทั่วประเทศ และเริ่มอีกครั้งในวันปฐมนิเทศเมื่อครูเข้าสู่ระบบการทำงาน

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยังคงเป็นหลักการสำคัญที่ครูยังคงยึดถือนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สิน ดังนั้นเพื่อให้ ผู้บริหารทางการศึกษา ครูเฉพาะเจเนอเรชั่นปัจจุบัน และผู้เรียนยึดมั่นปฏิบัติอย่างยั่งยืนตลอดไป สถานศึกษาจึงควรมีการทบทวนและสร้างเสริมเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวอย่างน้อยทุกปีการศึกษา หรือทุกภาค

เรียน โดยอาจกำหนดเป็นกิจกรรม หรือโครงการวินัยทางการเงิน...เส้นทางเดินของครูสู่การไร้หนี้สิน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผลจากการวิจัยจากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นข้าราชการครูในโรงเรียนบ้านหมอพัฒนานุกูล ปีการศึกษา 2565 เท่านั้น ไม่สามารถสรุปอ้างอิงถึงข้าราชการครูในจังหวัดสระบุรีได้ทั้งหมด ดังนั้นควรศึกษากับข้าราชการครูหลากหลายโรงเรียน หลากหลายระดับ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา บุญส่ง. (2563). *ภาวะหนี้สินของข้าราชการครูในจังหวัดเพชรบุรี*. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*, 10(1), 31-37.

ทฤฒมน ชี้กิ่ง. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินของข้าราชการกองบัญชาการกองทัพไทย. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 18(1), 72-87.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565). *ธนาคารแห่งประเทศไทยกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินครัวเรือน*. สืบค้น 14 พฤศจิกายน 2565, จาก https://shorturl.asia/RwAxI

เบญจวรรณ บุญคลี่. (2552). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินของครู : ศึกษากรณีครูในเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2* (ภาคนิพนธ์ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ปรีชา วิยาภรณ์. (2559). *กระบวนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา* (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย ศิลปากร.

มนต์ทนา คงแก้ว. (2561). *รายงานสถานการณ์หนี้สินครัวเรือนกับแนวการสร้างวินัยทางการเงินเพื่อความพอเพียง*. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.

วิชญา ยถาภูธานนท์. (2560). *วินัยทางการเงิน สร้างได้จริงหรือ*. สืบค้น 14 พฤศจิกายน 2565, จาก https://shorturl.asia/WJcOG

สุชาดา นันทะไชย. (2564). ค่านิยมความพอเพียง : ค่านิยมร่วมที่ต้องเร่งสร้างในองค์กรสถานศึกษา. *วารสารวิชาการผลประโยชน์แห่งชาติ*. 1(2), 69-76.

สุอนงค์ บัวทอง. (2563). แนวทางการบริหารจัดการแก้ปัญหาหนี้สินของครูในจังหวัดเพชรบุรี. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 13(1), 18-28.

Gianakos, A. L. et al. (2023). The Case for Needed Financial Literacy Curriculum During Resident Education. *Journal of Surgical Education*, 80(4), 597-612.

อิทธิพลของการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา*

THE INFLUENCE OF INTERNAL SUPERVISION AFFECTING TEACHER COMPETENCY IN ACTIVE LEARNING MANAGEMENT OF SMALL EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE CHACHOENGSAO

ชลิดา จันทร์เจ็ก, สุดารัตน์ สารสว่าง, พร้อมพิไล บัวสุวรรณ
Chalida Chanchek, Sudarat Sarnswang, Prompilai Buasuwan
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Kasetsart University
Corresponding Author E-mail: fedusdrs@ku.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาขนาดเล็ก 2. สมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาขนาดเล็ก 3. ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในสถานศึกษากับสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4. อิทธิพลของการนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีผลต่อสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้หรือผู้แทน 8 กลุ่ม จำนวน 112 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีระดับปฏิบัติมากที่สุด คือ การปฏิบัติการนิเทศภายใน 2. ระดับสมรรถนะประจำสายงานของครู ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่ครูมีสมรรถนะมากที่สุด คือ ภาวะผู้นำครู 3. ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในสถานศึกษากับสมรรถนะประจำสายงานของครู มีความสัมพันธ์ทางบวกสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.862 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. การนิเทศ

*Received April 25, 2023; Revised May 8, 2023; Accepted May 10, 2023

ภายในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีอำนาจการพยากรณ์สมรรถนะประจำสายงานของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร้อยละ 68 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
คำสำคัญ: อิทธิพลของการนิเทศภายในสถานศึกษา; สมรรถนะครู; การจัดการเรียนรู้เชิงรุก; สถานศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the conditions of schools' internal supervision for active learning management of small educational institutions. 2. To study teacher competencies in active learning management in small educational institutions. 3. To study the relationship between internal supervision on active learning management and teacher competencies in active learning management. 4. To study the influence level of schools' internal supervision on active learning management affecting teacher competencies in active learning management. Methodology was quantitative research. The population was 112 heads of 8 departments or representatives. The tool used was a questionnaire. Data were analyzed by distribution of frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient and multiple regression analysis.

The results of this research were as follows: 1. The level of internal supervision operations was at high level. The aspect with the most practical level was the internal supervision operation. 2. The overall practice of teachers' functional competencies was at high level. The aspect in which teachers have the most competence is teacher leadership 3. The relationship between school internal supervision on active learning management and functional competencies of teachers in active learning management was found to be correlated positively at high level. The correlation coefficient was 0.862 with statistically significant value at 0.05 levels. 4. The school internal supervision on active learning management has a significant influence on functional competencies of teachers in active learning management the ability to jointly predict functional competencies of teachers in active learning management at 68 percent and with statistically significant level of .05.
Keywords: The Influence of Internal Supervision; Teacher Competency; Active Learning; Small Educational Institutions

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 โลกเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วพลิกผันไม่แน่นอนที่เรียกว่ายุค VUCA ย่อมาจาก Volatility ความผันผวนเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว Uncertainty ความไม่แน่นอนยากต่อการตัดสินใจ Complexity ความซับซ้อนมากขึ้น และ Ambiguity ความคลุมเครือไม่ชัดเจน (วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2563) ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงจำเป็นที่ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ให้มีทักษะและสมรรถนะที่จำเป็น สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ครูผู้สอนควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยการกระตุ้นให้ผู้เรียนสนุกกับการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอยากเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้ผู้เรียน จัดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีทักษะการทำงานร่วมใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สามารถอภิปรายและสะท้อนความคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิจารณ์ พานิช, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นนโยบายที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู ให้ครูผู้สอนปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเพิ่มเวลาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงมากขึ้น ทั้งนี้ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ (หน่วยศึกษานิเทศก์, 2562) ดังนั้นครูจำเป็นต้องมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และแนวคิดที่ครอบคลุมสิ่งที่ควรเรียนรู้ และมีระบบสนับสนุนในการจัดการศึกษาอย่างชัดเจนที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ (Nguyen & Sirinat, 2018) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) จึงได้กำหนดสมรรถนะประจำสายงานของครู เพื่อประเมินครูตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ ให้สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่จนเกิดสัมฤทธิผลได้ ซึ่งสถานศึกษาสามารถส่งเสริมสมรรถนะและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ของครูจนทำให้ครูเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษามาประยุกต์ใช้ (หน่วยศึกษานิเทศก์, 2562)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา มีสถานศึกษาในสังกัดทั้งหมด 29 โรงเรียน เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 14 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา, 2565) ส่วนใหญ่ประสบปัญหาเช่นเดียวกับสถานศึกษาขนาดเล็กอื่น ๆ ทั่วประเทศที่ขาดแคลนทั้งงบประมาณและบุคลากรในสถานศึกษา เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณและอัตรากำลังครูคำนวณจากจำนวนนักเรียนตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ จึงเป็นผลให้มีทรัพยากรสนับสนุนในการจัดการศึกษาไม่เพียงพอต่อความต้องการ ทั้งครุภัณฑ์และอุปกรณ์การเรียนการสอนที่จำเป็น รวมถึงขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางใน 8 รายวิชา (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2558) จากรายงาน

การศึกษาไทย พ.ศ. 2561 พบว่า ปัญหาการขาดแคลนครูจะส่งผลให้คุณภาพการศึกษาลดลง เนื่องจากครูจำเป็นต้องรับภาระหน้าที่สอนในวิชาที่ขาดแคลนไม่ตรงกับเอกที่จบการศึกษาหรือมีประสบการณ์สอน และมีภาระงานอื่นที่เพิ่มขึ้นจากงานสอน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) ซึ่งการจัดการเรียนรู้เชิงรุกน่าจะเป็นกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถตอบโจทย์ของสถานศึกษาขนาดเล็กที่ขาดแคลนครู มีครูไม่ครบทุกรายวิชาที่ครูลดบทบาทการให้ความรู้เชิงทฤษฎีแก่ผู้เรียนแต่เพิ่มกระบวนการและกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น เช่น การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยการพูด การเขียน การอภิปรายกับเพื่อน ๆ (กมล โพธิเย็น, 2564) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกถือว่ายังเป็นเรื่องใหม่อาจทำให้ครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็กยังมีความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนยังไม่ชัดเจนพอ ขาดความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นการนิเทศภายในอาจจะสามารถช่วยพัฒนาปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูได้อย่างเป็นรูปธรรม (วัชรา เล่าเรียนดี, 2556) ทำให้ครูมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนได้พัฒนาพฤติกรรมและความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ (ยุภาลัย มะลิซ้อน, 2563)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาอิทธิพลของการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญในการนำมาใช้เป็นแนวทางในการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อเพิ่มสมรรถนะในจัดการเรียนรู้เชิงรุกต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา
2. ศึกษาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษาขนาดเล็ก
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาขนาดเล็ก
4. ศึกษาอิทธิพลของการนิเทศภายในสถานศึกษามีผลต่อสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาขนาดเล็ก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quatitative methods) โดยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire)

2. ประชากร

ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม (หรือผู้แทน) ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา จำนวน 14 โรงเรียน โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 112 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามสมรรถนะประจำสายงานของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรง (Content Validity) ด้านเนื้อหาและความเหมาะสมในการใช้ภาษา ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตัวแปรที่ต้องการวัด ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง Ioc (Item Objective Congruence Index) อยู่ในช่วง 0.60-1.00

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามในรูปแบบของ Google Form โดยส่ง QR Code ถึงประชากรผู้ให้ข้อมูลทั้ง 14 โรงเรียน ได้รับแบบสอบถามคืน 98 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 87.5

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ด้วยการแจกแจงค่าความถี่ และค่าร้อยละ

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะประจำสายงานของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยประชากร และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประชากร นำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์แปลผลค่าคะแนนตามแนวคิดของ Best & Kahn (1993)

5.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับสมรรถนะประจำสายงานของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson’s Product Moment Correlation Coefficient) แปลความหมายโดยใช้เกณฑ์ของชูศรี วงศ์รัตนะ (2560)

5.4 วิเคราะห์ความมีอิทธิพลระหว่างการนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับสมรรถนะประจำสายงานของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องอิทธิพลของการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล จำนวน 98 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 69.40 (68 คน) อายุอยู่ในช่วง 30-40 ปี ร้อยละ 32.70 (32 คน) ระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 74.50 (73 คน) ประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนน้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 29.60 (29 คน) ไม่มีวิทยาฐานะ ร้อยละ 52.1 (51 คน) สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ร้อยละ 16.30 (16 คน)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ด้านที่	สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	μ	σ	ระดับ
1.	ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนา	4.11	0.67	มาก
2.	ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน	4.09	0.66	มาก
3.	ด้านการสร้างสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาวิธีการในการนิเทศ	4.04	0.71	มาก
4.	ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายใน	4.25	0.71	มาก
5	ด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน	4.15	0.67	มาก
	รวม	**4.12**	**0.68**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกภาพรวมอยู่ในระดับมาก และอยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 โดยด้านการปฏิบัติการนิเทศภายใน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับมาก เท่ากับ 4.25 (σ=0.71) รองลงมาได้แก่ ด้านการประเมินผล และรายงานผลการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เท่ากับ 4.15 (σ=0.67) และด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 4.11 (σ=0.67) ตามลำดับ ส่วนด้านการสร้างสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาวิธีการในการนิเทศ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อยู่ในระดับมาก เท่ากับ 4.07 (σ=0.71)

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะประจำสายงานของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะประจำสายงานของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ข้อที่	สมรรถนะประจำสายงานของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	μ	σ	ระดับ
1.	ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้	4.27	0.64	มาก
2.	ด้านการพัฒนาผู้เรียน	4.49	0.60	มาก
3.	ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน	4.37	0.63	มาก
4.	ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน	4.24	0.65	มาก
5.	ด้านภาวะผู้นำครู	4.60	0.55	มากที่สุด
6.	ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้	4.35	0.61	มาก
	รวม	**4.39**	**0.59**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า สมรรถนะประจำสายงานของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 (σ=0.59) โดยด้านภาวะผู้นำครู มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด เท่ากับ 4.60 (σ=0.55) รองลงมาได้แก่ ด้านการพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เท่ากับ 4.49 (σ=0.60) และด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เท่ากับ 4.37 (σ=0.63) ตามลำดับ ส่วนสมรรถนะที่ 4 ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อยู่ในระดับมาก เท่ากับ 4.24 (σ = 0.65)

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับสมรรถนะประจำสายงานของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับสมรรถนะประจำสายงานของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ตัวแปร	Pearson's Correlation	Sig	ทิศทาง	ระดับความสัมพันธ์
ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนา	0.695	0.000*	เดียวกัน	ปานกลาง
ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน	0.875	0.000*	เดียวกัน	สูง
ด้านการสร้างสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาวิธีการในการนิเทศ	0.678	0.000*	เดียวกัน	ปานกลาง
ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายใน	0.828	0.000*	เดียวกัน	สูง
ด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน	0.821	0.000*	เดียวกัน	สูง
การนิเทศภายในโดยภาพรวม	**0.826**	**0.000***	**เดียวกัน**	**สูง**

*Correlation is significant at the .05 level

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับสมรรถนะประจำสายงานของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีความสัมพันธ์ทางบวกสูง (r=0.826) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านการวางแผนการนิเทศภายใน มีค่าสูงที่สุด (r=0.875) รองลงมาคือ ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายใน (r=0.828) ส่วน

ด้านการสร้างสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาวิธีการในการนิเทศ มีค่าต่ำที่สุด (r=0.678) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

5. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของการนิเทศภายสถานศึกษาที่มีต่อสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 อิทธิพลของการนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ตัวแปร	B	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.235		5.696	0.000*
ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายใน (X_4)	0.318	0.388	2.849	0.005*
ด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศ (X_5)	0.302	0.369	0.777	0.007*

R =0.826, R^2= 0.68, $p \leq .05$*, R^2 adj.=0.678, Std. Error=0.300, F=205.379

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ พบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายใน (X_4) และด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศ (X_5) มีอำนาจในการพยากรณ์สมรรถนะประจำสายงานของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งหมายความว่าการนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีอิทธิพลต่อสมรรถนะประจำสายงานของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คิดเป็นร้อยละ 68 (R^2=0.68) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายใน สามารถพยากรณ์สมรรถนะประจำสายงานของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้มากที่สุด มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ (B) เท่ากับ 0.318 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รองลงมาคือด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศ มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ (B) เท่ากับ 0.302 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สามารถสร้างสมการพยากรณ์อิทธิพลของการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา และสามารถนำมาแทนค่าในสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $\hat{Y}$=1.235 + 0.318(X_4) +0.302(X_5)

สมการพยากรณ์ในรูปแบบของคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z}$ =0.388(X_4) + 0.369(X_5)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายใน เป็นด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด และมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษามีการชี้แจงให้คณะครูเข้าใจรูปแบบหรือกิจกรรมการนิเทศ มีการแต่งตั้งผู้นิเทศในการออกนิเทศแบบที่มีเป้าหมายเฉพาะ โดยใช้วิธีการชี้แนะ (Coaching) ใช้นิเทศโดยตรงและโดยอ้อม มีการประชุมปรึกษาหารือหลังการจัดกิจกรรมแบบเชิงรุกด้วยการ PLC มีการสร้างขวัญกำลังใจให้ครู และมี

การติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จึงส่งผลให้ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายใน เป็นด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภีชาวิชญ์ ยางงาม (2564) ศึกษากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 3 พบว่า ระดับปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายใน เป็นด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากสถานศึกษาเป็นมีการประชุมคณะกรรมการดำเนินการนิเทศ และผู้เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดการดำเนินงาน มีวางแผนการดำเนินการ สร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คณะครู ส่งเสริมให้ครูปฏิบัติตามขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผู้นิเทศปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรมีการปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นิเทศภายในกับผู้รับการนิเทศ มีการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานหลังจากการปฏิบัติการนิเทศ มีการสะท้อนปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของวัชรา เล่าเรียนดี (2556) กล่าวว่า การนิเทศภายในเป็นการร่วมมือกันของทุกฝ่ายในดำเนินการอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การสร้างความตระหนักการยอมรับการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการเตรียมความพร้อม วิธีการพัฒนา การติดตามดูแลช่วยเหลือกันและกัน และการประเมินผล การพัฒนาทั้งการวัดและประเมินทั้งก่อนระหว่าง และหลังการดำเนินการนิเทศจนถึงการติดตามผลอย่างต่อเนื่องต่อไป

ส่วนด้านการสร้างสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาวิธีการในการนิเทศ เป็นด้านที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาขนาดเล็กส่วนใหญ่มีงบประมาณสนับสนุนที่ไม่เพียงพอ ขาดบุคลากร ขาดวัสดุอุปกรณ์และความพร้อมในหลายด้าน ดังนั้นจึงอาจทำให้ขาดแคลนงบประมาณในการสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ ทำให้จำเป็นต้องใช้สื่อและเครื่องมือที่มีอยู่เดิมโดยไม่ได้ปรับปรุง/พัฒนาให้ดีขึ้น และครูอาจไม่มีเวลาในการจัดเตรียมเอกสารต่าง ๆ ให้มีความพร้อมในการนิเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของราณี กุยรัมย์ (2553) ที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กมีปัญหาในการใช้เครื่องมือและสื่อซึ่งยังไม่หลากหลาย เนื่องมาจากขาดแคลนบุคลากร ขาดงบประมาณในการผลิตสื่อ ขาดอุปกรณ์ ขาดเอกสาร สื่อมีน้อยไม่เพียงพอ ครูไม่มีเวลาเพราะครูต้องสอนทุกวิชาและเป็นครูประจำชั้น จึงส่งผลให้ด้านการสร้างสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาวิธีการในการนิเทศ เป็นด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

2. ผลการวิจัยสมรรถนะประจำสายงานของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษาขนาดเล็ก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านภาวะผู้นำครูเป็นด้านที่ครูมีสมรรถนะมากที่สุด และเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด โดยภาวะผู้นำครู เป็นคุณลักษณะและพฤติกรรมของครูที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ส่วนบุคคล และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน โดยปราศจากการใช้อิทธิพลของผู้บริหารสถานศึกษา ก่อให้เกิดพลังแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพประกอบด้วย การมีวุฒิภาวะความเป็นผู้ใหญ่ที่เหมาะสมกับความเป็นครู มีการสนทนาอย่างสร้างสรรค์ เป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง มีการปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง และการมุ่งพัฒนา

ผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) สอดคล้องกับงานวิจัยของนงลักษณ์ พิมพ์ศรี (2559) พบว่า สมรรถนะประจำสายงานครูด้านภาวะผู้นำ มีลักษณะในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านวุฒิภาวะความเป็นผู้ใหญ่ที่เหมาะสมกับความเป็นครู ด้านการสนทนาอย่างสร้างสรรค์ ด้านการเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง ด้านการปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง และด้านการมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของทวีศักดิ์ ยศถาการ (2558) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำการเรียนการสอนของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมด้านการพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพและด้านการนิเทศ เนื่องจากมีการส่งเสริมการพัฒนาตนเอง ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนพัฒนาตนเอง (ID Plan) กระตุ้นให้ครูรู้สึกมั่นคง สามารถเผชิญกับสิ่งที่ท้าทายต่าง ๆ และยืนหยัดเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ismail (2018) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำในการสอนและสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผลการศึกษาพบว่า ระดับความเป็นผู้นำในการสอนของครูอยู่ในระดับสูงและระดับสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของครูอยู่ในระดับสูงมาก

ส่วนด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน เป็นด้านที่ครูมีสมรรถนะน้อยที่สุด แต่ยังมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาขนาดเล็กจะประสบปัญหาการขาดแคลนครู มีครูไม่ครบชั้น มีภาระงานพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษามาก ครูไม่มีเวลาในการวิจัยในการพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญประกาย สุขสังข์ และคณะ (2563) พบว่า สภาพสมรรถนะประจำสายงานครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากสมรรถนะด้านนี้มีความเกี่ยวข้องกับทักษะของครูในการวิเคราะห์ผู้เรียน เพื่อให้เห็นแนวทางที่จะพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนรู้ตลอดจนการนำเทคนิควิธีการต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการจัดการชั้นเรียน ซึ่งต้องใช้เวลาและมีความสามารถเฉพาะด้านนี้ด้วยการเรียนรู้และพัฒนาตนเองให้มากขึ้นจากผู้รู้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงการใช้เทคโนโลยี ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาขนาดเล็กยังไม่ได้เห็นความสำคัญในด้านนี้เท่าที่ควร จากปัญหาครูไม่ครบชั้นทำให้ภาระงานมากที่ต้องทำให้สำเร็จ ทันเวลาบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย รวมถึงปัญหาครูสอนไม่ตรงตามคุณวุฒิการศึกษาที่สำเร็จมา ทำให้มีข้อด้อยในการจัดการเรียนการสอน เป็นสาเหตุที่เชื่อมโยงไปสู่ทักษะในการจัดการเรียนรู้ของครูและคุณภาพของผู้เรียนด้วย

3. ผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีความสัมพันธ์ทางบวกสูงกับสมรรถนะประจำสายงานของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.862 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษามีแผนการนิเทศกำกับติดตามครูอย่างต่อเนื่องมีการมอบหมาย

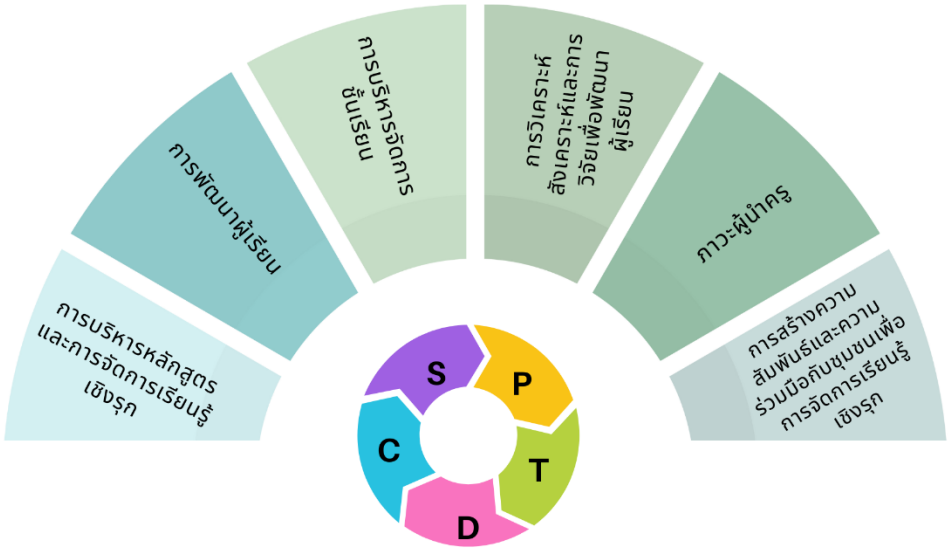
งานกำกับติดตามงาน และส่งเสริมพัฒนาครูสมรรถนะครู เพื่อนำไปสู่พัฒนาผู้เรียน นำผลของการจัดการศึกษารวมทั้งรายงานผลการจัดการศึกษามาร่วมกันวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สาวิณีย์ เอี่ยมสะอาด และธีระวัฒน์ มอนไธสง (2565) พบว่า เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับสมรรถนะประจำสายงานของครูในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .76 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดย มี 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานของครู ได้แก่ การนิเทศแบบมีส่วนร่วม การนิเทศแบบคลินิก และการนิเทศแบบให้คำชี้แนะ และสอดคล้องกับการวิจัยของพฤหัส คงเทศ และอนุชา กอนพ่วง (2562) ได้ศึกษารูปแบบการนิเทศภายในที่ส่งผลต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1 พบว่า รูปแบบการนิเทศภายในและสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โดยรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 เนื่องจากการนิเทศภายในเป็นกระบวนการที่สำคัญสำหรับการพัฒนาครู เพื่อดูแลช่วยเหลือให้แนะนำครูในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพของครู

4. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของอิทธิพลระหว่างการนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กับสมรรถนะประจำสายงานของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จากผลการวิจัย พบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีอิทธิพลในทางบวกต่อสมรรถนะประจำสายงานของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถอธิบายความแปรปรวนของสมรรถนะประจำสายงานของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คิดเป็นร้อยละ 68 สอดคล้องกับการศึกษาของสาวิณีย์ เอี่ยมสะอาด และธีระวัฒน์ มอนไธสง (2565) พบว่า รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยส่วนย่อยของตัวแปรอิสระแต่ละตัวด้วยวิธีการแบบขั้นตอน และทดสอบค่าเบต้าของตัวแปร ค่าสถิติ t พบว่ามี 3 รูปแบบ ได้แก่ การนิเทศแบบมีส่วนร่วม การนิเทศแบบคลินิก และการนิเทศแบบให้คำชี้แนะ ได้ร้อยละ 64 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้อาจแสดงให้เห็นว่า ครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา มีความตระหนักถึงความสำคัญในการนำการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21 จึงได้นำกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกทำให้ครูสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนได้พัฒนาพฤติกรรมและสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง อิทธิพลของการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยขอสรุปองค์ความรู้ที่ได้เป็นโมเดลการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัยสรุปได้ว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีกระบวนการสำคัญ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1. S (Study) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนา 2. P (Plan) การวางแผนการนิเทศภายใน 3. T (Tool) การสร้างสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาวิธีการในการนิเทศ 4. D (Do) การปฏิบัติการนิเทศภายใน และ 5. C (Check) การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศ ถ้าสถานศึกษามีการจัดการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและทั่วถึงจะส่งผลให้สมรรถนะประจำสายงานของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสูงขึ้น ทั้งด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการวิเคราะห์สังเคราะห์และวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านภาวะผู้นำครู และด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรประสานขอความร่วมมือกับองค์กรภายนอก หรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เข้ามาพัฒนาครูด้านการสร้างสื่อ เครื่องมือการนิเทศที่ทันสมัย

2. สถานศึกษาควรจัดให้มีการนิเทศติดตามและประเมินผลด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ รวมถึงจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ครูผู้สอนเกิดความตระหนักในการพัฒนาวิชาชีพและพร้อมพัฒนาสมรรถนะตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจในรูปแบบ เทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยการ Coaching ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และการประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจด้านการสร้างสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาวิธีการในการนิเทศ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการ PLC เป็นต้น

2. ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีสมรรถนะด้านการวิเคราะห์สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้วยการนิเทศภายใน มีการติดตามและประเมินผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาอิทธิพลของการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ฉะเชิงเทรา เชิงคุณภาพที่เน้นกรณีศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อพัฒนาและต่อยอดต่อไป

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา เพื่อเลือกรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก และบริบทของเขตพื้นที่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กมล โพธิเย็น. (2564). Active Learning: การจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 19(1), 11-28.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2560). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทวีศักดิ์ ยศถาการ. (2558). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำการเรียนการสอนของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 1. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 2(1), 67-86.

นงลักษณ์ พิมพ์ศรี. (2559). การพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานครูด้านภาวะผู้นำ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 8(2), 91-104.

พฤหัส คงเทศ และอนุชา กอนพ่วง. (2562). รูปแบบการนิเทศภายในที่ส่งผลต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 21(2), 198-211.

เพ็ญประกาย สุขสังข์ และคณะ. (2563). *สภาพและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

ภีชาวิชญ์ ยางงาม. (2564). *กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 3* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ยุภาลัย มะลิซ้อน. (2563). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 7(8), 230-243.

ราณี กุยรัมย์. (2553). *ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์เขต 2* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

วิจารณ์ พานิช. (2558). วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้*, 1(2), 3-14.

วัชรา เล่าเรียนดี. (2556). *ศาสตร์การนิเทศการสอนและการโค้ช การพัฒนาวิชาชีพ : ทฤษฎี กลยุทธ์สู่การปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 12). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2563. สมรรถนะเด็กไทยในยุคโลกพลิกผัน (VUCA World). *วารสารคุรุสภาวิทยาจารย์*, 1(1), 8-18.

สาวิณีย์ เอี่ยมสะอาด และธีระวัฒน์ มอนไธสง. (2565). รูปแบบการนิเทศภายในที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 8(6), 223-236.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2558). *แนวทางการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก*. สืบค้น 12 กรกฎาคม 2565, จาก https://tdri.or.th/2015/07/wb113/

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา. (2565). *ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2565*. ฉะเชิงเทรา: กลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือประเมินสมรรถนะครู*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

หน่วยศึกษานิเทศก์. (2562). *แนวทางการนิเทศบูรณาการโดยใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่การนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน 2562 ปีทองแห่งการนิเทศภายในห้องเรียนเป็นฐานเพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

Best, J. W. & Kahn, J. V. (1993). *Research in Education* (7th. ed.). Boston: Allyn & Bacon.

Ismail, S. N. et al. (2018). Instructional Leadership and Teachers' Functional Competency across the 21st Century Learning. *International Journal of Instruction*, 11(3), 135-152.

Nguyen, T. T. H. & Sirinat, J. (2018). 1st Century Learning 21 of High School Students in Gluebang Province, Vietnam. *Journal Research Khon Kaen University (Graduate Study) Department of Humanities and Social Sciences*, 6(2), 14-24.

การบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1*

THE ACADEMIC ADMINISTRATION OF SCHOOLS IN MUEANG MAE HONG SON DISTRICT UNDER THE MAE HONG SON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ทิมพิกา โยธา, ประพันธ์ ธรรมไชย, ถนัด บุญชัย
Thimphika Yotha, Prapan Thamachai, Thanat Boonchai
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
Chiang Mai Rajabhat University
Corresponding Author E-mail: thimpikataew@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารวิชาการ 2. เปรียบเทียบสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารวิชาการ จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน 3. ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน 140 คน และกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 9 คนของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านวิชาการเป็นการวิจัยแบบผสานวิธี เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล แบบสอบถาม และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันการบริหารวิชาการโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาการบริหารวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และรายด้านอยู่ในระดับปานกลางและน้อย 2. การเปรียบเทียบสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารวิชาการ จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3. แนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารวิชาการ คือ ใช้หลักสูตรแบบ Active Learning ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ มีเครื่องมือวัดผลที่หลากหลาย พัฒนาระบบ

*Received April 14, 2023; Revised May 5, 2023; Accepted May 5, 2023

การประกันคุณภาพการศึกษา มีการนิเทศ ติดตาม และจัดทำวิจัยแก้ปัญหาโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

คำสำคัญ: อิทธิพลของการนิเทศภายในสถานศึกษา; สมรรถนะครู; การจัดการเรียนรู้เชิงรุก; สถานศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

This research article aimed: 1. To study current condition and academic administration problems 2. To compare the current condition and academic administration problems categorized by educational level, work experience and school size and 3. To study the guidelines of academic administration problems from schools in Mueang Mae Hong Son district. The samples were 140 directors and teachers and the focus group discussion to find academic administration solutions were 9 directors and teachers from schools that had the best academic practice. The research was Mixed Methods research. The research tools were data collecting form, questionnaires and focus group discussion form. The quantitative data was analyzed by mean, standard deviation and t-test. The qualitative information was analyzed by content analysis.

The results revealed that, 1. the examine current condition was presently much in both side. The academic administration problem was presently averagely overall and side case was medium and low. 2. The current comparison and academic administration problem categorized by educational level, work experience and school size were not different and 3. the guidelines of academic administration problems were using the Active Learning curriculum for learners to practice, having a variety of measurement tools, developing educational quality assurance systems, supervising, following up and conducting research to solve problems by using modern technology.

Keywords: The Influence of Internal Supervision; Teacher Competency; Active Learning; Small Educational Institutions

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ให้มีความเจริญงอกงามทั้งทางด้านสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม ความดีงามในจิตใจ จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้าง และพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรมของบุคคล โลกปัจจุบันและอนาคตเป็นโลกของการ

แสวงหาความรู้ และใช้ความรู้เป็นฐานเพื่อเพิ่มศักยภาพ และความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของแต่ละประเทศ การศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศและเป็นกลไกหลักในการพัฒนาทรัพยากรของชาติให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถแข่งขันในประชาคมโลกได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556) ซึ่งในการจัดการศึกษาทุกระดับ มาตรฐานหรือคุณภาพการศึกษามักถูกพิจารณาจากผลงานด้านวิชาการ ดังนั้นการบริหารวิชาการจึงเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่ต้องมีการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา พัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทุกระดับของสถานศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

ปัญหาสำคัญในปัจจุบันของการจัดการศึกษา คือผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ หลักสูตรสาระเนื้อหาแน่นเกินไป และใช้เหมือนกันหมดโดยไม่คำนึงถึงสภาพบริบทของสถานศึกษา อีกทั้งกระบวนการเรียนการสอนยึดหลักการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียน เน้นการท่องจำมากกว่าการฝึกให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาจากสถานการณ์หรือประสบการณ์จริง ครูยึดติดกับวัฒนธรรมการสอนแบบเดิม ๆ และผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนยังไม่ได้รับการอบรมให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารงาน ทำให้ขาดทักษะในการบริหาร และการจัดการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

จากรายงานผลการดำเนินงาน ปีการศึกษา 2563 ของกลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า ปัญหาอุปสรรค และความต้องการเกี่ยวกับการบริหารวิชาการคือการใช้หลักสูตรสถานศึกษาไม่สอดคล้องกับสภาพสถานศึกษาและท้องถิ่น เนื่องจากส่วนใหญ่ยังยึดติดกับแนวคิดเดิม ภาระงานมีมากทำให้ไม่สามารถบริหารวิชาการได้เต็มที่ ครูผู้สอนย้ายบ่อย และมีครูไม่ครบชั้นเรียน รวมถึงผู้เรียนมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ภาษา และการสื่อสารซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพที่เท่าเทียมกันระหว่างสถานศึกษา และยังมีสถานศึกษาขนาดเล็กเป็นจำนวนมากทำให้การศึกษาไม่สามารถสะท้อนคุณภาพ และประสิทธิภาพได้ดีเพียงพอ ส่งผลต่อความพร้อมด้านปัจจัยทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านสื่อการจัดการเรียนการเรียนการสอน ขณะที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในปีการศึกษา 2563 ที่ผ่านมาส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ เช่นผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละระดับเขตพื้นที่การศึกษาต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละระดับประเทศ ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1, 2564)

จากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าวทำให้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ว่าเป็นอย่างไร สภาพปัจจุบัน และปัญหาของการบริหารวิชาการมีความ

แตกต่างกันหรือไม่ และควรมีกลวิธีหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหา การบริหารวิชาการอย่างไร เพื่อให้มีผลสัมฤทธิ์ตรงตามเป้าหมายการศึกษาต่อไป รวมทั้งจะนำผลที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน พัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล มีคุณภาพตามมาตรฐานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1
3. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 88 คน และครูผู้สอน จำนวน 132 คน รวมประชากรทั้งหมด 220 คน ของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ทั้งหมด 44 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 56 คน และครูผู้สอน จำนวน 84 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 140 คน การกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งประชากรออกตามกลุ่มโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน และครูผู้สอน จำนวน 3 คน รวมทั้งหมด 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านวิชาการ (Best Practices) จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านนาปลาจาด โรงเรียนบ้านรักไทย และโรงเรียนอนุบาลแม่ฮ่องสอน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบบันทึกข้อมูล เป็นแบบเติมข้อความลงในช่องว่างทั้ง 7 ด้าน

3.2 แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ครอบคลุมงานวิชาการทั้ง 7 ด้าน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert, 1967)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการพัฒนาการบริหารวิชาการ เป็นแบบคำถามปลายเปิด

3.3 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง ใช้ประเด็นคำถามที่มีกรอบกว้าง ๆ คำถามเป็นปลายเปิด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์เอกสาร เพื่อรวบรวมข้อมูลสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ทั้ง 7 ด้าน

4.2 การสอบถามสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดด้วยตนเอง

5.3 ผู้วิจัยนำรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่คัดเลือกมา เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำชี้แนะขอความเห็นชอบ และประสานผู้ทรงคุณวุฒิขอความอนุเคราะห์ร่วมการสนทนากลุ่ม

5.4 ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อเชิญผู้ทรงคุณวุฒิร่วมการสนทนากลุ่ม ในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 เวลา 09.00-14.00 น. ณ ห้องประชุมปางหมู วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน

5.5 จัดการประชุมสนทนากลุ่ม โดยกำหนดผู้ร่วมสนทนากลุ่ม 2 รอบ โดยรอบที่ 1 ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 3 คน และรอบที่ 2 ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน รวมทั้งหมด 9 คน

5.6 กำหนดผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม ผู้ทำหน้าที่ในการจดบันทึก ผู้ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก บันทึกภาพ และบันทึกเสียง

5.7 ให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทุกคนได้แสดงความคิดเห็นในแต่ละประเด็น ผู้วิจัยสรุปแต่ละประเด็นของข้อความอีกครั้ง และให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทุกคนยืนยันตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของข้อสรุปที่ผู้วิจัยสรุปไว้ แล้วจัดเตรียมข้อมูลที่ได้ในการสนทนากลุ่ม ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาต่อไป

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา (Content Validity) โดยนำร่างแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติหรือคณิตศาสตร์ และด้านการบริหารวิชาการ จำนวน 5 ท่านตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา (Content Validity)

ผลปรากฏว่าข้อคำถามของแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1990) ผลปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันการบริหารวิชาการ เท่ากับ 0.98 และมีค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามปัญหาการบริหารวิชาการ เท่ากับ 0.99

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารวิชาการ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1982) นำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตารางประกอบการพรรณนา

5.2 ใช้การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) นำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตารางประกอบการพรรณนา

5.3 การสังเคราะห์ข้อมูลแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จากการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และนำเสนอในรูปแบบการพรรณนา

ผลการวิจัย

1.การศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

1.1 ผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้สภาพปัจจุบันการบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ครูสอนตามหนังสือเรียนไม่ได้จัดทำแผนการสอน และบันทึกหลังการสอน มีการวัดผลตามสภาพจริง ได้กำหนดเป้าหมาย จัดทำ SAR คู่มือแบบนิเทศต่าง ๆ ของโรงเรียน จัดทำวิจัยในชั้นเรียนและมีการใช้สื่อเทคโนโลยีช่วยสอน สำหรับปัญหาการบริหารวิชาการของคือการใช้หลักสูตรเหมือนกันหมดทุกโรงเรียนไม่สอดคล้องกับสภาพบริบท ครูไม่มีการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงมีการวัดผลประเมินผลแค่ระยะเดียวมีการคัดลอกผลงานและไม่นำผลวิจัยมาปรับใช้ งบประมาณไม่เพียงพอในการหาสื่อเทคโนโลยี และขาดการมีส่วนร่วมการทำงานยังไม่เป็นระบบ

1.2 ผลการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโดยรวม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน โดยรวม

การบริหารวิชาการ	สภาพปัจจุบัน			ปัญหา		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.18	0.57	มาก	2.53	0.43	ปานกลาง
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.22	0.56	มาก	2.49	0.53	น้อย
3. การวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน	4.13	0.63	มาก	2.64	0.55	ปานกลาง
4. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.16	0.61	มาก	2.63	0.56	ปานกลาง
5. การนิเทศการศึกษา	4.14	0.62	มาก	2.60	0.56	ปานกลาง
6. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.90	0.61	มาก	2.80	0.58	ปานกลาง
7. การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	3.84	0.49	มาก	2.91	0.56	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	**4.08**	**0.52**	**มาก**	**2.66**	**0.48**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 1 พบว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยสามลำดับแรก ได้แก่ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รองลงมาคือการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สำหรับสภาพปัจจุบันการบริหารวิชาการ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ส่วนปัญหาการบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยสามลำดับแรก ได้แก่ การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รองลงมา คือการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนสำหรับปัญหาการบริหารวิชาการด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2. การเปรียบเทียบสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียนปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การนิเทศการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน

3. การศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการสังเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารวิชาการโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน โดยผู้ทรงคุณวุฒิจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านวิชาการ (Best Practices)

การบริหารวิชาการ	แนวทางการแก้ไขปัญหา
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	ควรมีการประชุมชี้แจง แต่งตั้งคณะทำงาน มีการนิเทศ ติดตาม และสนับสนุนให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	ควรจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแบบ Active Learning และบันทึกหลังการจัดการเรียนการสอน
3. การวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน	ควรพัฒนาเครื่องมือวัดผล ประเมินผลที่หลากหลายสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและเหมาะสมกับผู้เรียน
4. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ควรจัดทำคู่มือตามกรอบมาตรฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สร้างเป็นนวัตกรรม รูปแบบตามบริบทของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
5. การนิเทศการศึกษา	ควรมีการกำหนดปฏิทิน คู่มือแนวทางการนิเทศที่ชัดเจน และมีการนิเทศติดตามจากกลุ่มเครือข่ายภายนอกสถานศึกษา
6. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	การส่งเสริมให้ความรู้และจัดเวทีให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานวิจัยในชั้นเรียนทั้งภายในและภายนอก พัฒนาให้ทันสมัย
7. การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	การสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่อง จัดโครงการส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อพัฒนาสื่อ สร้างเป็นนวัตกรรมการเรียนการสอน และมีการกำกับติดตามการใช้สื่อเทคโนโลยีต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก อาจจะเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารวิชาการ เพราะเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาซึ่งผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก สอดคล้องกับแนวคิดของแสงเดือน เงินสร้อย (2559) ที่ได้กล่าวไว้ว่างานวิชาการเป็นงานสำคัญของโรงเรียน เป็นหน้าที่หลักของโรงเรียนที่จะต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก เพราะเป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารต้องสนใจและเข้าใจเป็นอย่างดีจะสร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม และคุณสมบัติตามหลักสูตรที่กำหนดเพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมต่อไปได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลการศึกษาของนิลวรรณ วัฒนา (2556) ที่ได้ทำการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมีการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก

สำหรับปัญหาการบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางและน้อย อาจจะเป็นผลมาจากโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน มีบุคลากรขอย้ายออกตามเหตุผลความจำเป็นหรือมีการเกษียณอายุราชการปีละหลายคน จำนวนครูไม่คงที่ปริมาณงานมีมากเกินอัตรากำลังส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพได้ไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา 2563 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ที่กล่าวถึงปัญหาอุปสรรคและความต้องการเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ คือครูผู้สอนย้ายบ่อยและมีครูไม่ครบชั้นเรียนรวมถึงผู้เรียนมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ภาษา และการสื่อสารซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพที่เท่าเทียมกันระหว่างสถานศึกษา และสอดคล้องกับผลการศึกษาของกุลธร ดอนแก้ว (2562) ที่ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่าสภาพปัญหางานวิชาการโรงเรียนบนพื้นที่สูงโดยรวมมีสภาพปัญหาในการบริหารงาน วิชาการอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

2. จากผลการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน มีประเด็นที่สำคัญนำมาอภิปรายผล ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนไม่ว่าจะมีระดับการศึกษาปริญญาตรี หรือสูงกว่าปริญญาตรี ต่างก็รู้จักการวางแผนบริหารงานด้านวิชาการเป็นอย่างดีเพราะงานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่ทุกคนในสถานศึกษาต้องช่วยกันขับเคลื่อนและพัฒนาให้ประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของศิวพร ละหารเพชร (2562) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษานั้นเป็นงานที่สำคัญของสถานศึกษาและเป็นหน้าที่หลักเป็นหัวใจสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษา และครูจะต้องร่วมกันปฏิบัติตามภารกิจสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยพันธ์ ศิริรักษ์ (2563) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศ จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมมีความเห็นไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากว่าทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมองเห็นสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนไปในทิศทางเดียวกันและมีความต้องการปรับปรุงพัฒนาการบริหารวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ

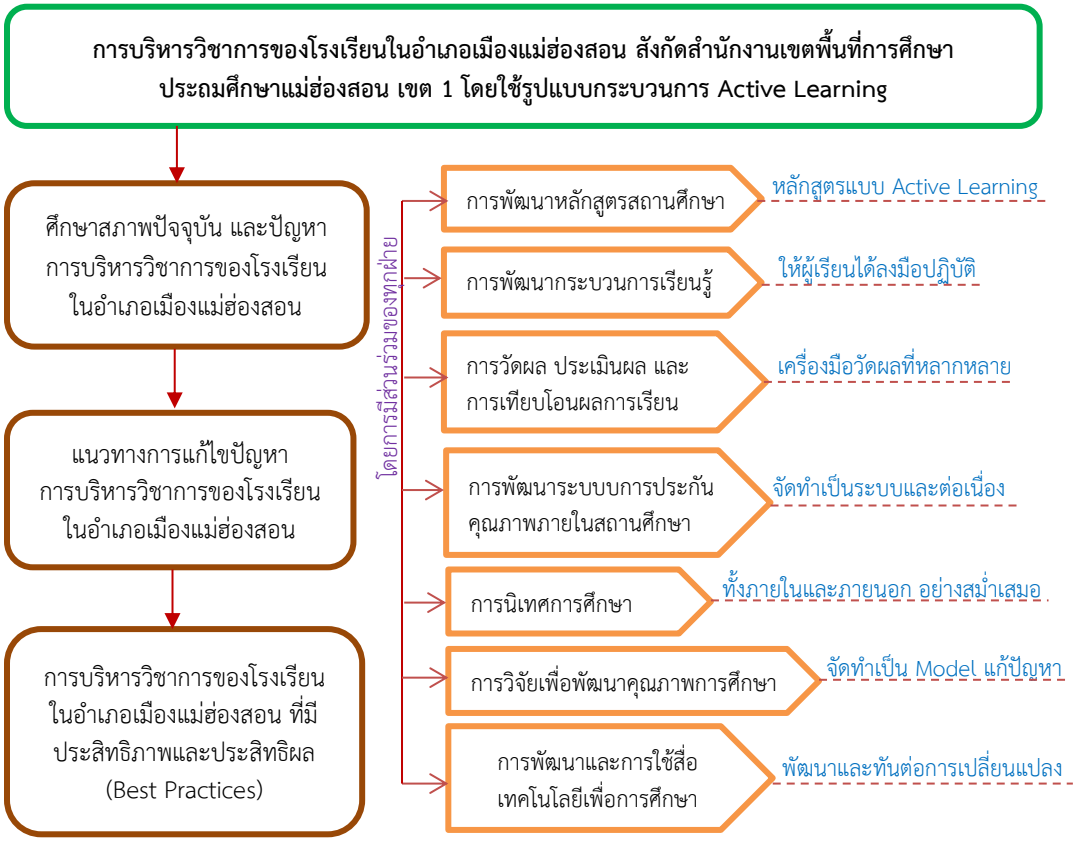
งานวิจัยของแสงสะหวัน สิลิจันโท (2561) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการของวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน

2.3 ผลการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดกลางของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนมีบริบทที่ใกล้เคียงกัน แตกต่างกันที่จำนวนบุคลากรและนักเรียน รวมถึงการบริหารวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญสำหรับสถานศึกษา ผู้บริหารและครูผู้สอนจึงให้ความสำคัญกับงานวิชาการ และการมอบหมายงาน การดำเนินงานในฝ่ายวิชาการ รวมถึงการติดตามและส่งเสริมให้ได้รับการอบรม ประชุมหรือสัมมนาเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของบัรนัน สาแล (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จำแนกตามขนาดโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

3. จากผลการสังเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารวิชาการ จำนวน 7 ด้าน ผู้วิจัยจะขอนำเสนอการอภิปรายผลแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนที่มีปัญหาสูงสุด คือด้านการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน พบว่าโรงเรียนควรมีการจัดหาสื่อและเทคโนโลยี สนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่อง จัดโครงการส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อแบบ Active Learning สร้างเป็นนวัตกรรมการเรียนการสอน และมีการกำกับติดตามการใช้สื่อเทคโนโลยี ทั้งนี้เนื่องจากการจัดสรรสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี ได้รับการพัฒนาจากการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนของครูเต็มตามศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิชาติ พุ่มพวง (2559) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 พบว่า ผู้บริหารควรจัดหาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนของครู ด้วยการวางแผนการจัดสรรงบประมาณการจัดซื้อซ่อมบำรุง และส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดหาและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ผลการวิจัยข้างต้นเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 สรุปเป็นองค์ความรู้ได้ว่า การบริหารวิชาการของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนโดยใช้รูปแบบกระบวนการแบบ Active Learning คือการเน้นพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญให้เป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข โดยการมีส่วนร่วมและสนับสนุนของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะช่วยพัฒนางานด้านวิชาการของสถานศึกษาทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลจนประสบความสำเร็จและมีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านวิชาการ (Best Practices)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรมีนโยบายส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการของบุคคลกรเป็นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มากที่ดีที่สุด เพราะสามารถนำไปถ่ายทอดให้นักเรียนได้อย่างตรงเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมกิจกรรมตามความถนัด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการ ด้านการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของโรงเรียนในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน เพื่อนำผลการศึกษามาพัฒนางานด้านวิชาการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561*). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2562*). โครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กุลธร ดอนแก้ว. (2562). *การบริหารงานวิชาการโรงเรียนบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3* (การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

นิลวรรณ วัฒนา. (2556). *การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี* (สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). นครนายก: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บัรนัน สาแล. (2564). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี* (การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ปิยพันธ์ ศิริรักษ์. (2563). การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น*, (7)2, 314-315.

ศิวพร ละหารเพชร. (2562). *ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1. (2564). *รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา 2563*. แม่ฮ่องสอน: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). *รายงานการติดตามการศึกษาเพื่อปวงชนระดับโลก*. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

แสงเดือน เงินสร้อย. (2559). *กลยุทธ์การยกระดับการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากลโรงเรียนรังสีวิทยา จังหวัดเชียงใหม่* (การศึกษาอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

แสงสะหวัน สิลิจันโท. (2561). *สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการของวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

อภิชาติ พุ่มพวง. (2559). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

Best, J. W. (1982). *Research in education* (4th ed.). New Delhi: Peronnel Educational.

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample sizes for research activities. *Journal of Education and Psychological Measurement*, 30, 607-610.

Likert, R. (1967). *The method of constructing and attitude scale in attitude theory and measurement*. New York: Wiley & Son.

รูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย*

THE MANAGEMENT MODEL OF WATER POLO TRAINING CENTER OF THAILAND SWIMMING ASSOCIATION

ณัชชาจารย์ โรจน์วัฒนดิษกุล, อาพัทธ์ เตียวตระกูล, ทวีทรัพย์ เขยผักแว่น, ภัควัฒน์ เชิดพุทธ

Natcharjarn Rodwattanadisakul, Arphat Tiaotrakul, Thaweesub Koeipakvaen, Pakkawat Sertudra

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Naresuan University

Corresponding Author E-mail: natcharjarn59@nu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาปัญหา และ 2. สร้างรูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย โดยมีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาปัญหาการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามปัญหาการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำในกลุ่มผู้ฝึกสอน ผู้ช่วยผู้ฝึกสอน และผู้ปกครอง จำนวน 52 คน และแบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารสมาคม จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย โดยผู้วิจัยยกร่างรูปแบบการจัดการศูนย์จากผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 ประกอบกับผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการศูนย์โดยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัญหาการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัญหาด้านปัจจัยนำเข้าและด้านกระบวนการอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ปัญหาด้านผลผลิตอยู่ในระดับปานกลางและ 2. รูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทยเป็นรูปแบบการจัดการเชิงระบบประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต โดยองค์ประกอบปัจจัยนำเข้าประกอบด้วย บุคลากร งบประมาณ สถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก

*Received March 12, 2023; Revised April 30, 2023; Accepted May 1, 2023

และการจัดการ องค์ประกอบกระบวนการประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การนำองค์กร และการควบคุม และองค์ประกอบผลผลิต ประกอบด้วย ผลผลิตด้านประสิทธิภาพและผลผลิตด้านประสิทธิผล

คำสำคัญ: ศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ; รูปแบบการจัดการ; สมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the problem and 2. To create a management model for the Water Polo Training Center of the Swimming Association of Thailand. There are 2 research steps: Step 1: Study of management problems of the Water Polo Training Center of the Swimming Association of Thailand. Data were collected using a questionnaire on management problems of water polo training centers among coaches. Assistant coaches and parents, 52 people and an interview with a group of 5 association executives. Data were analyzed by averaging. standard deviation and content analysis. Step 2: Creation and verification of the management model for the Water Polo Training Center of the Swimming Association of Thailand. The researcher drafted the center management model from the results of the study in step 1, together with the results of the study of related documents and research. and examine the draft center management model through a fogus group discussion of 9 experts.

The results of the research were found that: 1. Problems in managing the Water Polo Training Center of the Swimming Sports Association of Thailand were by overall at a high level. Problems with inputs and processes were at a high level. while the production problem was at a moderate level and 2. The management model for the Water Polo Training Center of the Swimming Sports Association of Thailand was a systematic management model consisting of 3 main components: inputs, processes, and outputs. The input components include personnel, budget, location, materials, equipment, and things. Facilitation and management, process elements include planning, organizing, leading, and controlling, and output elements include efficiency outputs. and productivity.

Keywords: Water Polo Training Center; Management Model; Thailand Swimming Association

บทนำ

แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติฉบับปัจจุบันคือ แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2566-2570) เป็นแผนที่จัดทำต่อเนื่องกับแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2560-2564) และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 14 ศักยภาพการกีฬา แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564-2565 แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562-2565) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) รวมทั้งแผนระดับปฏิบัติการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้านการกีฬา (กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) สาระของแผนที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของศูนย์ฝึกกีฬา ได้แก่ ประเด็นการพัฒนาที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนาการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพ และประเด็นการพัฒนาที่ 4 การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬา (กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, 2566)

ประเด็นการพัฒนาที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนาการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพ มีเป้าหมายประกอบด้วย 1. การส่งเสริมความต้องการพัฒนาศักยภาพของนักกีฬา รวมทั้งนักกีฬาคนพิการเพื่อความเป็นเลิศ 2. การสร้างและการพัฒนานักกีฬาของชาติให้ประสบความสำเร็จในการแข่งขันในระดับต่าง ๆ และ 3. การส่งเสริมการพัฒนาต่อยอดนักกีฬาที่มีความเป็นเลิศไปสู่การมีอาชีพทางการกีฬาที่ยั่งยืน โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ศูนย์ฝึกกีฬา สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักกีฬาทั้งนักกีฬาคนปกติและนักกีฬาคนพิการ รวมทั้งการสนับสนุนการยกระดับกีฬาเพื่อความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพให้เข้าสู่มาตรฐานสากล (กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, 2566)

ประเด็นการพัฒนาที่ 4 การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬา มีเป้าหมาย คือ การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องด้านการกีฬาเพื่อรองรับกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มในห่วงโซ่อุปทานของการกีฬาตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยพัฒนาหลักสูตรที่เป็นมาตรฐานสำหรับการยกระดับสมรรถนะของบุคลากรด้านการกีฬาทุกกลุ่ม ครอบคลุมครูผู้สอนพลศึกษา อาสาสมัครทางการกีฬา ผู้ฝึกสอนกีฬา ผู้ตัดสินกีฬา ผู้บริหารการกีฬา และนักวิทยาศาสตร์การกีฬา รวมทั้งบุคลากรการกีฬาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการกีฬา เช่น นักกฎหมายการกีฬา สถาปนิกการกีฬา สื่อมวลชนการกีฬา และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บุคลากรการกีฬาทุกกลุ่มได้รับการรับรองมาตรฐานในระดับสากล หรือเทียบเท่าในระดับสากล เพื่อให้สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาการกีฬาทุกระดับตั้งแต่กีฬาขั้นพื้นฐาน กีฬาเพื่อมวลชน กีฬาเพื่อความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพ และอุตสาหกรรมการกีฬาของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, 2566)

นโยบายการพัฒนาการกีฬาแห่งชาติของแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2566-2570) ที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของศูนย์ฝึกกีฬาคือ นโยบายในการขับเคลื่อนแผนระยะยาวนโยบายที่ 9 ยกระดับการบริหารจัดการกีฬาในทุกระดับอย่างมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของธรรมาภิบาล โดยกำหนดให้การบริหารจัดการกีฬาตามหลักธรรมาภิบาลเป็นเป้าหมายหลักและตัวชี้วัดในแผนพัฒนาขององค์กรทุกองค์กร และสนับสนุนการจัดตั้งองค์กรที่มีความเป็นอิสระและมีระบบในการพิจารณาข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการกีฬาอย่างโปร่งใสและเป็นธรรม (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566)

หากประเทศไทยต้องการที่จะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของประเด็นการพัฒนาที่ 3 และประเด็นการพัฒนาที่ 4 ต้องมีการดำเนินการ ดังนี้ 1. การสรรหาและพัฒนานักกีฬาอย่างเป็นระบบ 2. การจัดให้มีการเก็บตัวนักกีฬาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 3. การสร้างนักกีฬาหน้าใหม่เพื่อทดแทนนักกีฬาทีมชาติที่ปลดระวาง 4. การพัฒนาวิเคราะห์และกำหนดชนิดกีฬาเป้าหมายในแต่ละระดับให้ชัดเจน 5. การส่งเสริมสนับสนุนให้สมาคมกีฬาเข้มแข็งมีธรรมาภิบาลและมีแผนพัฒนากีฬาชนิดนั้น ๆ อย่างชัดเจน 6. การนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬาเข้ามาใช้เพิ่มมากขึ้นโดยการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและเทคโนโลยี 7. การพัฒนาบุคลากรให้กระจายทั่วทั้งส่วนกลางและภูมิภาค 8. การพัฒนาบุคลากรกีฬาและบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาเพื่อรองรับการพัฒนากีฬาทุกระดับ 9. การสร้างและพัฒนาศูนย์ฝึกกีฬาแห่งชาติ (National Training Center) ที่มีประสิทธิภาพสูง (High Performance) เพื่อรองรับการเก็บตัวฝึกซ้อมของนักกีฬาทีมชาติทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค และศูนย์เฉพาะทางและ/หรือเฉพาะชนิดกีฬาสนับสนุนการจัดการแข่งขันกีฬาระดับชาติและนานาชาติอย่างต่อเนื่อง 10. การพัฒนาการให้บริการทางการกีฬา และการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการเล่นกีฬาและออกกำลังกายให้กับประชาชน และ 11. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านอุปกรณ์สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รองรับการฝึกซ้อมของนักกีฬา การเล่นกีฬาและออกกำลังกายของประชาชน (กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, 2564)

การกำกับดูแลกีฬาโปโลน้ำของประเทศ เป็นอีกหน้าที่หนึ่งของสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย โดยได้กำหนดเป้าหมายที่จะยกระดับขีดความสามารถของนักกีฬาโปโลน้ำของประเทศให้ทัดเทียมกับระดับสากล จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์สำหรับกีฬาโปโลน้ำเพื่อยกระดับนักกีฬาในการเข้าร่วมการแข่งขันในระดับนานาชาติและระดับโลก แสวงหาและพัฒนานักกีฬาและบุคลากรกีฬาของสมาคมแบบระยะยาว (LTAD) และส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาโปโลน้ำเพื่อการกีฬาและการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ (สมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย, 2563) จากการกำหนดตัวชี้วัดตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวนี้ ทำให้ฝ่ายกีฬาโปโลน้ำสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย ได้จัดตั้งศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำขึ้นในภาคต่าง ๆ ของประเทศ จำนวน 3 ศูนย์ ได้แก่ ศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำเชียงใหม่ ศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำนครราชสีมา และศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสงขลา เพื่อเป็นแหล่งบ่มเพาะและฝึกสอนนักกีฬารุ่นใหม่ระดับเยาวชน (สมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่ง

ประเทศไทย, 2564) อย่างไรก็ตาม การบ่มเพาะและฝึกสอนนักกีฬาจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอันจะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ยั่งยืนนั้น จะต้องเป็นการดำเนินการที่เป็นระบบ และเป็นไปตามแนวคิดในการพัฒนากีฬาให้เกิดความก้าวหน้า (Peachey et al., 2020) มีการทำความเข้าใจกับการเสริมประสบการณ์การเสริมสร้างศักยภาพในบริบทของกีฬาเพื่อการพัฒนากีฬาที่ต้องการให้พัฒนากีฬาให้เป็นไปตามเป้าหมายของการพัฒนากีฬา (Wegner et al., 2022)

ทฤษฎีระบบสามารถใช้อธิบายระบบการพัฒนากีฬาได้ เช่น การวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยป้อนเข้าด้านคนที่เป็นนักกีฬาทำให้ทราบว่า นักกีฬาควรได้รับการดูแลให้ครอบคลุมตั้งแต่เรื่องของลักษณะทางสรีระวิทยาของผู้เล่นในระดับการแข่งขันต่าง ๆ เพื่อกำหนดระดับการฝึกซ้อมของนักกีฬา (Melchiorri et al., 2010) การดูแลในเรื่องโภชนาการของนักกีฬาของผู้เล่นแต่ละตำแหน่งก็ควรได้รับการดูแลการบริโภคอาหารที่แตกต่างกันด้วย (Fritz et al., 2022) ในองค์ประกอบกระบวนการของระบบที่ใช้การจัดการแบบ POLC ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (Planing) การจัดองค์กร (Organization) การนำองค์กร (Leading) และการควบคุม (Control) ทุกขั้นตอนมีความสำคัญ อย่างไรก็ดี อาจกล่าวได้ว่า การนำองค์กรมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง หากมีผู้นำที่ดีก็จะสามารถพัฒนาองค์กรในด้านต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ (Kang & Svensson, 2022; Montgomery, 2014) ได้กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีระบบ (System Theory) ว่าเป็นการวิเคราะห์ถึงความเข้าใจเกี่ยวกับระบบที่ซับซ้อน ซึ่งมีองค์ประกอบที่แตกต่างกัน มีการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยเริ่มตั้งแต่ปัจจัยนำเข้าผ่านกระบวนการนำมาสู่ผลลัพธ์และการตรวจสอบเป็นระบบที่หมุนเวียนหรือเป็นวงจร

การดำเนินการกระจายความนิยมกีฬาโปโลน้ำสู่ระดับภูมิภาคของสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย ยังขาดรูปแบบการบริหารจัดการที่เป็นระบบ จึงทำให้สมาคมยังไม่บรรลุเป้าหมายของสมาคม ดังนั้น ศูนย์ฝึกจึงควรกำหนดรูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทยให้มีความเป็นระบบ ซึ่งอาจนำรูปแบบการจัดการสมรรถนะสูงสุดของศูนย์ฝึกกีฬาเรือพายส่วนภูมิภาคมาพิจารณาประกอบ จากการศึกษารูปแบบการจัดการสมรรถนะสูงสุดของศูนย์ฝึกกีฬาเรือพายส่วนภูมิภาคของสมาคมกีฬาเรือพายแห่งประเทศไทย พบว่า ปัจจัยนำเข้า ด้านทรัพยากรการบริหาร ได้แก่ บุคลากรควรมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ฝึกสอนและนักกีฬา งบประมาณ ควรมีการวางแผน และจัดทำงบประมาณในการบริหารจัดการสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ควรมีอุปกรณ์กีฬาที่เพียงพอกับนักกีฬา และการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาเรือพาย ส่วนภูมิภาคควรสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการพัฒนานักกีฬา กระบวนการจัดการ ได้แก่ การวางแผนควรมีการวางแผนพัฒนานักกีฬาด้วยหลักวิทยาศาสตร์การกีฬา การจัดองค์กร ควรมีการวางโครงสร้างและกำหนดบทบาทหน้าที่ การนำผู้บริหารควรมีการสร้างแรงจูงใจให้กับนักกีฬา และการควบคุม ควรมีการติดตามและประเมินการพัฒนาของนักกีฬา เป็นองค์ประกอบสำคัญ

ของการจัดการสมรรถนะสูงสุดของศูนย์ฝึกกีฬาเรือพายส่วนภูมิภาค (กิตติ์นิพัทธ์ และคณะ, 2564)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า รูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทยที่เป็นระบบจะช่วยส่งเสริมให้การบริหารจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย เพื่อให้สมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทยได้นำไปเป็นแนวทางการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทยให้บรรลุเป้าหมายของโครงการกระจายความนิยมกีฬาโปโลน้ำสู่ระดับภูมิภาค

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ สมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ สมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development Methodology) โดยแบ่งกระบวนการวิจัยเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 การศึกษาปัญหาการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์ฝึก (R1/D1) เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และระยะที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์ฝึก (R2/D2) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ระยะที่ 1 ประกอบด้วย ผู้ฝึกสอน ผู้ช่วยผู้ฝึกสอน และผู้ปกครอง จำนวน 52 คน จากศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำเชียงใหม่ ศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำโคราช และศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสงขลา ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.2 ระยะที่ 2 ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ 9 คน ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ผู้แทนจากสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย 3 คน กลุ่มที่ 2 ผู้แทนการกีฬาแห่งประเทศไทย กลุ่มที่ 3 ผู้แทนผู้ปกครอง ศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ กลุ่มที่ 4 ผู้แทนผู้ฝึกสอนศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ และ กลุ่มที่ 5 ผู้มีประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการกีฬา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ระยะที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย และ 3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนว

ทางการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Item Objective Congruence) มีค่าระหว่าง 0.8-1.0 ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยข้อมูลเชิงปริมาณใช้การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

3.2 ระยะที่ 2 คือ แนวคำถามการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย แนวคำถามการสนทนากลุ่ม จำนวน 18 ข้อ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านสถานที่วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการจัดการ กระบวนการจัดการ ด้านการวางแผน การจัดองค์กร การนำ การควบคุม และผลผลิต

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมโดยใช้แบบสัมภาษณ์ปัญหาการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย มีผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย จำนวน 5 คน เลือกมาแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้ช่วยเลขาธิการสมาคม กรรมการฝ่ายกีฬาโปโลน้ำ แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแนวคำถามปลายเปิด 4 ข้อ ได้แก่ 1. ข้อมูลทั่วไป 2. ปัญหาปัจจุบันของศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย และ 3. ปัจจัยที่มีความสำคัญในการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ สมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำที่ได้รับจากการสำรวจเพื่อสังเคราะห์เป็นสารสนเทศสำหรับพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นของการพิจารณาความเหมาะสม และข้อเสนอแนะในการแก้ไขรูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ เป็นขั้นตอนการปรับแก้ไขร่างรูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และจัดทำรูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. การศึกษาปัญหาการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย ของผู้ฝึกสอน ผู้ช่วยผู้ฝึกสอน และผู้ปกครอง จำนวน 52 คน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตลัพธ์ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผลการศึกษาปัญหาการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย สรุปได้ว่า ปัญหาการจัดการ ศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ สมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย โดยรวมด้านปัจจัยนำเข้าและด้านกระบวนการเป็นปัญหาในระดับมาก แต่ปัญหาด้านผลผลิตอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าระบบการจัดการ ศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำยังต้องได้รับการแก้ไขในองค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้าและด้านกระบวนการ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหาการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ ตามความคิดเห็นของผู้ฝึกสอน ผู้ช่วยผู้ฝึกสอน และผู้ปกครอง

การจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ สมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย	ระดับปัญหาการจัดการ $\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านปัจจัยนำเข้า			
1. นักกีฬา	3.67	0.8	มาก
2. ผู้ฝึกสอน	3.82	0.99	มาก
3. สิ่งอำนวยความสะดวก	3.73	0.93	มาก
4. ผู้บริหาร	3.76	0.99	มาก
ด้านกระบวนการ			
1. การวางแผน	3.59	1.06	มาก
2. การจัดองค์กร	3.60	1.03	มาก
3. การนำองค์กร	3.6	0.94	มาก
4. การควบคุมการดำเนินการตามแผน	3.58	0.99	มาก
ด้านผลผลิต			
ประสิทธิภาพและประสิทธิผล	3.41	1.02	ปานกลาง
รวม	**3.64**	**0.97**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัญหาการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทยโดยรวม ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านกระบวนการเป็นปัญหาในระดับมาก แต่ปัญหาด้านผลผลิตอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ระบบการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำยังต้องได้รับการแก้ไขในองค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า และด้านกระบวนการ

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย จำนวน 5 คน เกี่ยวกับปัญหาปัจจุบันของศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ และปัจจัยที่มีความสำคัญในการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ สรุปรวมผลการวิเคราะห์ในทั้งสองประเด็นได้เป็น 3 ปัจจัยที่มีความสำคัญในการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ โดยแต่ละปัจจัยมีรายละเอียดของปัญหาและแนวทางแก้ไข ดังนี้

ด้านปัจจัยนำเข้า ปัญหาที่พบด้านนักกีฬาคือ ยังไม่มีระบบการคัดเลือกนักกีฬาและการกำหนดคุณสมบัติที่เฉพาะเจาะจงของนักกีฬา ปัญหาด้านผู้ฝึกสอนคือ ยังไม่มีผู้ฝึกสอนมืออาชีพจำเป็นต้องใช้อดีตนักกีฬา หรือผู้ที่มีความสนใจในกีฬาโปโลน้ำ ปัญหาด้านความเพียงพอของงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ฝึก ฝ่ายกีฬาโปโลน้ำพยายามจัดสรรงบประมาณในส่วนนี้ ปัญหาด้านความเพียงพอของอุปกรณ์และสถานที่ฝึกซ้อมของการกีฬาแห่งประเทศไทยที่ศูนย์ฝึกตั้งอยู่ แก้ไขโดยการทำ MOU กับมหาวิทยาลัย เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อเป็นสถานที่ฝึกซ้อม ปัญหาด้านการจัดการคือ การจัดการยังไม่มีความชัดเจน

ด้านกระบวนการ ปัญหาด้านการวางแผนคือ ไม่ควรมีการวางแผนการจัดอบรมผู้ฝึกสอนและกรรมการเพื่อขยายฐานความนิยมในชนิดกีฬาโปโลน้ำนี้ให้เกิดขึ้นตามภูมิภาค ปัญหาด้านการจัดหน่วยงานของศูนย์คือ การจัดองค์กรของศูนย์ยังไม่ให้เป็นระบบที่เพียงพอ ปัญหาด้านการนำองค์กรคือ การอบรมและส่งเสริมภาวะผู้นำให้กับผู้ดูแลศูนย์ฝึกต่าง ๆ

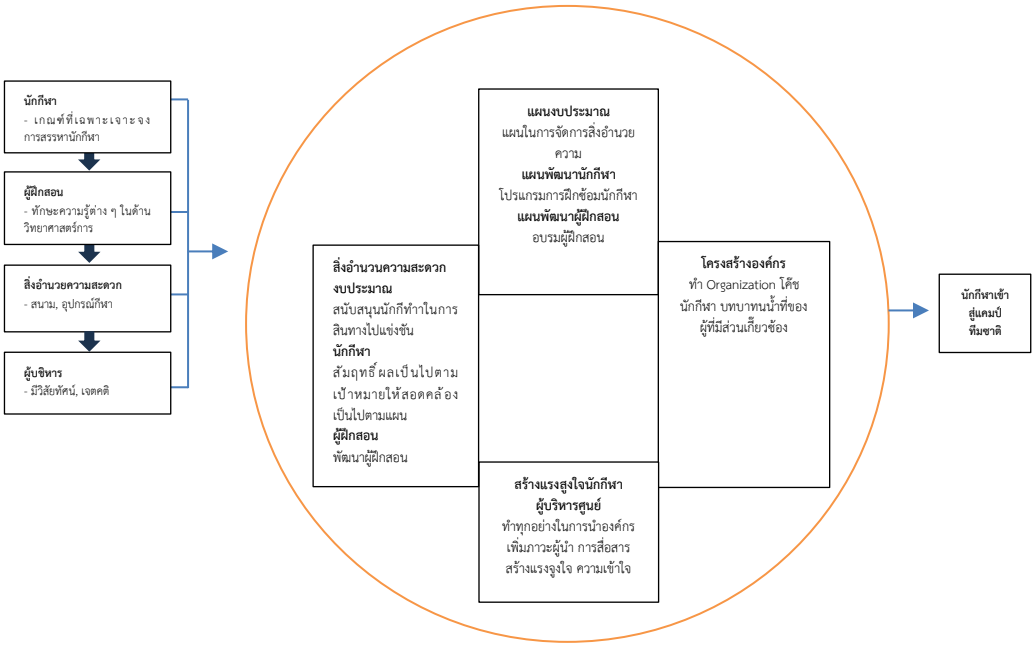
ยังไม่ต่อเนื่อง และปัญหาด้านการควบคุมการดำเนินการตามแผนคือ ความไม่ต่อเนื่องของการติดตามและประเมินผลการดำเนินการของศูนย์ฝึกทุก ๆ เดือนในที่ประชุมประจำเดือน

ด้านผลผลิต แม้จะมีนักกีฬาจากศูนย์ฝึกต่าง ๆ เข้าไปเป็นตัวแทนทีมชาติไทยทั้งทีมชาติชุดใหญ่ และชุดเยาวชน แต่ผลผลิตด้านการขยายฐานผู้เล่นกีฬาโปโลน้ำให้เป็นที่รู้จักและเล่นกันอย่างแพร่หลายยังไม่บรรลุเป้าหมาย

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับปัจจัยที่มีความสำคัญในการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำทั้งด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย สอดคล้องกับผลการศึกษาปัญหาการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำจากผู้ฝึกสอน ผู้ช่วยผู้ฝึกสอน และผู้ปกครอง แสดงให้เห็นว่า ระบบการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำยังต้องได้รับการแก้ไขในองค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

2. การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย

2.1 การร่างรูปแบบการจัดการศูนย์ฝึก

ภาพที่ 1 ร่างรูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ สมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย

2.2 การตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกโดยผู้เชี่ยวชาญ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกโดยผู้เชี่ยวชาญ

รูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ สมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
ปัจจัยนำเข้า	4.17	0.91	มาก
กระบวนการจัดการ	4.22	0.81	มาก
ผลลัพธ์	4.03	0.77	มาก
รวม	**4.16**	**0.83**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิพบว่าโดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X}$=4.16, S.D.=0.83) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กระบวนการจัดการ ($\bar{X}$=4.22, S.D.=0.81) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ปัจจัยนำเข้า ($\bar{X}$=4.17, S.D.=0.91) และด้านสุดท้าย ผลลัพธ์ ($\bar{X}$=4.03, S.D.=0.77) ตามลำดับ

2.3 การปรับแก้ไขร่างรูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกจากการตรวจสอบ

ตารางที่ 3 การปรับแก้ไขร่างรูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกจากการตรวจสอบ

รูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ สมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย	คงเดิม	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
องค์ประกอบที่ 1 ทรัพยากรการบริหารจัดการ		เพิ่มเติม
1. ปัจจัยนำเข้า (Input)		1. คุณสมบัติของผู้ฝึกสอนให้เป็นไปตามข้อกำหนดของ FINA School (World Aquatics)
1.1 ด้านบุคลากร (Man)		2. ควรมีนักวิทยาศาสตร์การกีฬาอยู่ในศูนย์ฝึกฯ
1.1.1 คุณสมบัติของผู้ฝึกสอน ประจำศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ สมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย		3. เพิ่มการสร้างกรรมการผู้ตัดสินให้มีในศูนย์ฝึกฯ
1.1.2 นักกีฬาของศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ สมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย ควรได้รับการทดสอบและบันทึกข้อมูล		
1.2 ด้านงบประมาณ (Money)		เพิ่มเติม
1.2.1 จัดทำโครงการต่างๆ ไปยัง สมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย โดยเสนอเป็นโครงการประจำปี ชี้แจงวัตถุประสงค์และงบประมาณที่นำไปใช้จะต้องมีการดำเนินการของศูนย์อย่างเป็นรูปธรรมและมีความต่อเนื่อง		1. จัดทำแผนงบประมาณรายปี 2. ติดตามรายงานผลงบประมาณประจำเดือนของศูนย์ฝึก 3. หาผู้สนับสนุนเพื่อนำมาบริหารจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ฝึกฯ
1.3 ด้านด้านสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก (Material)		
1.3.1 ศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ ควรมีอุปกรณ์ที่ได้มาตรฐานและมีความปลอดภัยต่อการฝึกซ้อมนักกีฬา	✓	
1.3.2 ศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ ใช้นวัตกรรมด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพนักกีฬา		
1.4 ด้านการจัดการทั่วไป (Management)		

ตารางที่ 3 การปรับแก้ไขร่างรูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกจากการตรวจสอบ (ต่อ)

รูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ สมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย	คงเดิม	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง
1.4.1 ผู้บริหารประจำศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ สมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย มีแนวทางปฏิบัติตามหลักการการจัดการ		
องค์ประกอบที่ 2 การะบวนการจัดการ (POLC)		เพิ่มเติม
ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning)		แผนการฝึกซ้อมให้เป็นไปตามFINA school (World Aquatics)
1. การวางแผนการการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน		
2. มีการวางแผนการฝึกซ้อมแบบ Long-Term Planning		
3. การอบรมผู้ฝึกสอนทักษะกีฬาโปโลน้ำ		
ขั้นตอนที่ 2 การจัดองค์กร (Organization)		
1. จัดโครงสร้างการบริหารงานศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำโดยใช้โครงสร้างเพื่อให้มีความเฉพาะเจาะจง		
2. กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้อำนวยการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ ผู้ฝึกสอน ฝ่ายวิทยาศาสตร์การกีฬา		
ขั้นตอนที่ 3 การนำ (Leader)	✓	
1. การสร้างแรงจูงใจ		
2. การสื่อสารที่ดี และสร้างความเข้าใจ		
3. เพิ่มภาวะผู้นำ	✓	
ขั้นตอนที่ 4 การประเมิลผล(Controlling)		
1. การกำหนดตัวชี้วัด		
2. การติดตามการดำเนินการ		
3. ประเมินผลการดำเนินการ		
องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิตและผลลัพธ์		ผลลัพธ์ด้านประสิทธิผล
นักกีฬาในศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ และถูกคัดเลือกเข้าสู่แคมป์ทีมชาติ		1. มีจำนวนผู้เล่นกีฬาโปโลน้ำเพิ่มมากขึ้น ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น 2. มีตัวแทนนักกีฬาที่เป็นตัวแทนจังหวัดเพิ่มขึ้น 3. มีนักกีฬาที่เป็นตัวแทนทีมชาติไทยเพิ่มขึ้น ผลลัพธ์ด้านประสิทธิภาพ 1. มีการบูรณาการงบประมาณจากส่วนต่างๆ 2. มีการจัดการร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ อย่างต่อเนื่อง 3. มีศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำเพิ่มมากขึ้น 4. ศูนย์ฝึกฯ สามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง โดยการบริหารจัดการการหารายได้ของศูนย์ฝึกฯ

2.4 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกตามข้อ 1 2 3 โดยใช้ตารางแปรียบเทียบ 3 คอร์ลัมน์ 1 องค์ประกอบร่างรูปแบบการจัดการศูนย์ฝึก คอร์ลัมน์ 2 องค์ประกอบรูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกหลังการตรวจสอบ คอร์ลัมน์ 3 การปรับแก้ไข

ตารางที่ 4 องค์ประกอบรูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกหลังการตรวจสอบ

องค์ประกอบร่างรูปแบบการจัดการศูนย์ฝึก	องค์ประกอบรูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกหลังการตรวจสอบ	การปรับแก้ไข
ปัจจัยนำเข้า		
นักกีฬา	บุคลากร	ผู้ฝึกสอน
		นักกีฬา
		นักวิทยาศาสตร์การกีฬา
ผู้ฝึกสอน	งบประมาณ	การจัดงบประมาณประจำปี
สิ่งอำนวนความสะดวก	สถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	สระว่ายน้ำสำหรับฝึกซ้อม
		อุปกรณ์
		ศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬาเสริมสร้างสมรรถภาพนักกีฬา
ผู้บริหาร	การจัดการ	คณะกรรมการในการจัดการศูนย์ฝึก
กระบวนการจัดการ		
การวางแผน	การวางแผน	แผนงบประมาณ
		แผนการฝึกซ้อม
		แผนพัฒนาบุคคลากร
โครงสร้างองค์กร	การจัดองค์กร	กำหนดหน้าที่
สร้างแรงจูงใจนักกีฬา	การนำ	การสร้างแรงจูงใจ
		การสื่อสารสร้างความเข้าใจ
		เสริมสร้างสภาวะผู้นำ
สิ่งอำนวนความสะดวก	การประเมินผล	การกำหนดตัวชี้วัด
		ติดตามการดำเนินการ
ผลลัพธ์		
นักกีฬาเข้าสู่แคมป์ทีมชาติ	ประสิทธิผล	กีฬาโปโลได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น
		มีนักกีฬาเป็นตัวแทนจังหวัด
		มีนักกีฬาเป็นตัวแทนทีมชาติ
	ประสิทธิภาพ	มีการบูรณาการงบประมาณจากส่วนต่าง ๆ
		มีการจัดการร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง
		มีศูนย์ฝึกฯ เพิ่มมากขึ้น
		ศูนย์ฝึกสามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัญหาการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิตยังมีปัญหาในระดับปานกลางถึงระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าผู้ฝึกสอน ผู้ช่วยผู้ฝึกสอน และผู้ปกครองมีความต้องการพัฒนาองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านนี้ของศูนย์ฝึก ดังนั้น

จึงต้องกำหนดองค์ประกอบเหล่านี้ไว้ในรูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกเชิงระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติ์นิพันธ์ สุขะจิรโชติ (2564) รูปแบบการจัดการสมรรถนะสูงสุดของศูนย์ฝึกกีฬาเรือพายส่วนภูมิภาค สำหรับสมาคมกีฬาเรือพายแห่งประเทศไทย พบว่า สภาพการจัดการและแนวทางการจัดการ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต มีสภาพการจัดการโดยรวมอยู่ในระดับ พอใช้

2. รูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย มีความเหมาะสมเนื่องจากเป็นรูปแบบการจัดการที่ใช้แนวคิดเชิงระบบในการจัดการศูนย์ฝึกซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1. ปัจจัยนำเข้า 2. กระบวนการ และ 3. ผลผลิตลัพธ์ที่รวมถึงข้อมูลย้อนกลับด้วย ความเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบสามารถอธิบายได้ ดังนี้

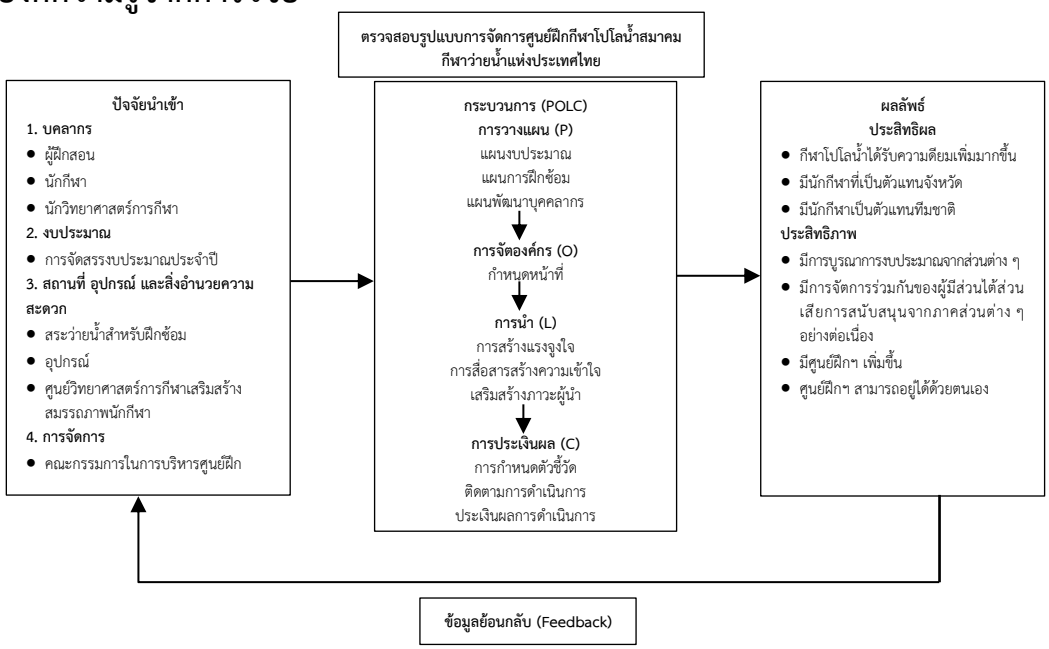
2.1 องค์ประกอบปัจจัยนำเข้าของการจัดการศูนย์ฝึก มีส่วนประกอบครบถ้วนตามองค์ประกอบปัจจัยนำเข้าของระบบทั้งด้านบุคคลากร ด้านงบประมาณ ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการจัดการ ทำให้สามารถสนับสนุนให้กระบวนการของการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำเกิดผลผลิตคือ ผลสำเร็จของการจัดการศูนย์ฝึกสอดคล้องกับงานวิจัยของอาพัทธ์ เตียวตระกูล (2555) ที่พบว่า รูปแบบการจัดการนิสิตนักศึกษาที่มีความสามารถพิเศษทางกีฬาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย บทบาท ภารกิจ โครงสร้าง องค์ประกอบปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย บุคลากร งบประมาณ สถานที่อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก วิธีการจัดการวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และระบบสารสนเทศและการประชาสัมพันธ์ องค์ประกอบกระบวนการประกอบด้วย การจัดการเรียน การจัดการกีฬา และการจัดสวัสดิการ และองค์ประกอบผลผลิตประกอบด้วย ผลการเรียน และความสามารถด้านกีฬา

2.2 องค์ประกอบกระบวนการของการจัดการศูนย์ฝึกมีส่วนประกอบครบถ้วนของกระบวนการจัดการแบบ POLC ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การนำองค์กร และการควบคุม ทำให้สามารถสร้างผลผลิตตามเป้าหมายของศูนย์ฝึกได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล กระบวนการของการจัดการแบบ POLC ของศูนย์ฝึกมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน มีการวางแผนด้านงบประมาณ ด้านโปรแกรมการฝึกซ้อม และด้านการอบรมผู้ฝึกสอนที่มีแนวทางที่สอดคล้องกับเป้าหมายของศูนย์ฝึก มีการจัดองค์กรโดยการจัดตำแหน่งหน้าที่ของผู้รับผิดชอบในส่วนต่าง ๆ มีการนำองค์กรโดยใช้ภาวะผู้นำกระตุ้นจูงใจให้คนทำงาน จูงใจให้คนทำงานอย่างกระตือรือร้นเพื่อการบรรลุแผนงานที่สำคัญ มีการควบคุมโดยติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการ เพื่อนำผลการประเมินไปเป็นข้อมูลย้อนกลับสำหรับการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการศูนย์ฝึก สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติ์นิพัทธ์ และคณะ (2564) ที่ให้ข้อเสนอแนะว่าแนวทางการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาเรือพายส่วนภูมิภาคของสมาคมกีฬาเรือพายแห่งประเทศไทยด้านกระบวนการจัดการในส่วนของ 204-205 การวางแผนควรมีการวางแผนพัฒนานักกีฬาด้วยหลักวิทยาศาตร์การกีฬา การจัดองค์กรควรมีการวางโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ การนำของ

ผู้บริหารควรมีการสร้างแรงจูงใจให้กับนักกีฬา และการควบคุมควรมีการติดตามและประเมินการพัฒนาของนักกีฬา

2.3 องค์ประกอบผลผลิตของการจัดการศูนย์ฝึกมีส่วนประกอบครบทั้งผลผลิตด้านประสิทธิภาพ และด้านประสิทธิผล โดยผลผลิตด้านประสิทธิภาพประกอบด้วย การบูรณาการงบประมาณจากส่วนต่าง ๆ การจัดการร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง การมีศูนย์ฝึกเพิ่มขึ้น และความสามารถอยู่ได้ด้วยตนเองของศูนย์ฝึก ส่วนผลผลิตด้านประสิทธิผลประกอบด้วย กีฬาโปโลน้ำได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น การเป็นนักกีฬาตัวแทนจังหวัด และการเป็นนักกีฬาตัวแทนทีมชาติ สอดคล้องกับนิยามของผลผลิตหรือผลลัพธ์ที่หมายถึงผลที่เกิดจากกระบวนการของการนำเอาปัจจัยนำเข้ามาปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (จันทรานี สงวนนาม, 2553)

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากวิจัยครั้งนี้ คือ รูปแบบการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทยเป็นรูปแบบการจัดการที่ใช้แนวคิดการจัดการเชิงระบบคือ การดำเนินการที่มีความสัมพันธ์กันขององค์ประกอบหลักของระบบ 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบ ปัจจัยป้อน (Input) องค์ประกอบกระบวนการ (Process) และองค์ประกอบผลผลิต (Output) โดยองค์ประกอบปัจจัยนำเข้าประกอบด้วย ผู้ฝึกสอน นักกีฬา นักวิทยาศาสตร์การกีฬา กรรมการผู้ตัดสิน การจัดสรรงบประมาณประจำปี สระว่ายน้ำสำหรับ

ฝึกซ้อม อุปกรณ์ ศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬาเสริมสร้างสมรรถภาพนักกีฬา คณะกรรมการในการบริหารศูนย์ฝึก องค์ประกอบกระบวนการประกอบด้วย การวางแผนงบประมาณ การฝึกซ้อมและพัฒนาบุคลากร การจัดองค์กรด้วยการกำหนดหน้าที่ การนำองค์กรโดยการสร้างแรงจูงใจ การสื่อสารสร้างความเข้าใจ และการเสริมสร้างภาวะผู้นำ การควบคุมโดยการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการเพื่อนำผลการประเมินไปเป็นข้อมูลย้อนกลับในการพัฒนาการจัดการ องค์ประกอบผลผลิต ประกอบด้วย ผลผลิตด้านประสิทธิภาพประกอบด้วย มีการบูรณาการงบประมาณจากส่วนต่าง ๆ มีการจัดการร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง มีศูนย์ฝึกเพิ่มขึ้น ศูนย์ฝึกสามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง ผลผลิตด้านประสิทธิผลประกอบด้วย กีฬาโปโลน้ำได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น มีนักกีฬาเป็นตัวแทนจังหวัด มีนักกีฬาเป็นตัวแทนทีมชาติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สมาคมกีฬาว่านยน้ำแห่งประเทศไทยควรนำรูปแบบการพัฒนาศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำไปกำหนดเป็นนโยบายการพัฒนาศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำนำรูปแบบการพัฒนาศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำไปกำหนดเป็นแผนการพัฒนาศูนย์ฝึกกีฬาโปโลน้ำ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาระบบและกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนากีฬาโปโลน้ำของสมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทยในลักษณะของระบบเปิดที่ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ สภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และข้อมูลย้อนกลับ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). *แผนยุทธศาสตร์การกีฬาแห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2564-2570)*. กรุงเทพฯ: การกีฬาแห่งประเทศไทย.

_____. (2566). *แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2566 – 2570).* กรุงเทพฯ: การกีฬาแห่งประเทศไทย.

กิตติ์นิพัทธ์ สุขะจิรโชติ และคณะ. (2564). สภาพและแนวทางการจัดการศูนย์ฝึกกีฬาเรือพายส่วนภูมิภาคของสมาคมกีฬาเรือพายแห่งประเทศไทย. *วารสารศิลปะศาสตร์มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 9(2), 190-206.

จันทรานี สงวนนาม. (2553). *ทฤษฎีแนวปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.

สมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย. (2563). *แผนยุทธศาสตร์สมาคมกีฬาว่ายน้ำแห่งประเทศไทย (2563-2567).* สืบค้น 15 ธันวาคม 2565, จาก http://swimming.or.th/Vision

_____. (2564). *เปิดกลยุทธ์โปโลน้ำ ปั้นฝันยืนหนึ่งอาเซียน ท็อปทรีในเอเชีย*. สืบค้น 15 ธันวาคม 2565 จาก https://shorturl.asia/G32wZ

อาพัทธ์ เตียวตระกูล. (2555). รูปแบบการจัดการนิสิตนักศึกษาที่มีความสามารถพิเศษทางกีฬาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 5(3), 381- 398.

Fritz, P. et al. (2022). *Hungarian male water polo players' body composition can predict specifc playing positions and highlight diferent nutritional needs for optimal sports performance.* Retrieved March 10, 2023, from https://shorturl.asia/kUc94

Kang, S. & Svensson, P. (2022). *The benefits and challenges of shared leadership in sport for development and peace collaboratives*. Retrieved March 10, 2023, from https://www.tandfonline.com/doi/full

Melchiorri, G. et al. (2010). *Physiological profile of water polo players in different competitive levels.* Retrieved March 10, 2023, from https://shorturl.asia/V1DLp

Montgomery, E. G. (2014). *Talent Management Vulnerability in Global Healthcare Value Chains: A General Systems Theory Perspective*. Retrieved March 10, 2023, from https://shorturl.asia/3n91w

Peachey, J. W. et al. (2020). Sport-for-development: A comprehensive analysis of theoretical and conceptual advancements. *Sport management Review*, 23(5), 783-796.

Wegner, C. E. et al. (2022). *Understanding experiences with capacity building in the sport for development context.* Retrieved March 10, 2023, from https://www.tandfonline.com/doi/full

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน*

FACTORS THAT AFFECT BETWEEN ETHICAL BEHAVIOR OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND WORK MOTIVATION OF GOVERNMENT TEACHER UNDER MAEHONGSON SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

ณัฐวรรณ ปัญเจริญ, ประพันธ์ ธรรมไชย, ถนัด บุญชัย
Nuttawan Panjaroen, Prapan Thamachai, Thanat Boonchai
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
Chiang Mai Rajabhat University
Corresponding Author E-mail: nuttawan21@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน 2. ศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน และ 3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน กลุ่มตัวอย่าง คือข้าราชการครูของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน จำนวนทั้งสิ้น 198 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และแบบสอบถามระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสังเคราะห์เนื้อหา การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.34) 2. ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.20) 3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัด

*Received May 2, 2023; Revised May 16, 2023; Accepted May 16, 2023

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r=0.69)
คำสำคัญ: พฤติกรรมเชิงจริยธรรม; แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the levels of the ethical behavior of school administrators under Mae Hong Son Secondary Educational Service Area 2. To study the levels of the work motivation of government teachers under Mae Hong Son Secondary Educational Service Area 3. To study relationship between the levels of the ethical behavior of school administrators and the levels of the work motivation of government teachers under Mae Hong Son Secondary Educational Service Area. The sample were government teachers of the schools under the Educational Service Area Mae Hong Son totaling 198 people. The instruments of this research were questionnaires on the level of ethical behavior of school administrators and a questionnaire on the level of motivation in the performance of government teacher. The data were analyzed by content analysis descriptive lecture summary, frequency, percentage, means, standard deviation and Pearson product-moment correlation.

The results of the study were as follows: 1. The ethical behavior of school administrators according to the opinions of government teachers overall and in each aspect was at a high level. (= 4.34) 2. The motivation and performance of government teachers and educational personnel according to the opinions of government teachers overall and in each aspect were at a high level. (=4.20) 3. The relationship between the ethical behavior of school administrators and the level of motivation in the performance of government teachers under the Mae Hong Son Secondary Educational Service Area Office overall and in each aspect had a statistically significant positive relationship at the .01 level. (r=0.69).
Keywords: Ethical Behavior; Motivation and Performance; School Administrators

บทนำ

ในปัจจุบันสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและยังเกิดผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อยในการทำงาน และยังไม่ค่อยมีประสบการณ์ในเรื่องของกระบวนการบริหารงานบางทีมักจะใช้การกระทำหรือการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการ

ตัดสินใจ ทำให้ประโยชน์ที่ได้รับมีจำกัด ถึงแม้ว่าปัญญาดั้งเดิมและประสบการณ์ที่มีจะเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของการบริหารก็ตาม (จันทรานี สงวนนาม, 2553) แต่ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์การมากที่สุดอีกอย่างหนึ่งก็คือ ผู้นำจะเป็นบุคคลที่ผูกพันกลุ่มเข้าด้วยกันและกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานในองค์กรได้แสดงความสามารถสูงสุดของตนเอง เพื่อที่จะสร้างผลงานได้เต็มที่ซึ่งปัจจุบันมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้คนที่มีความรู้ ความสามารถ สติปัญญาดี และมีประสบการณ์ในการทำงานมาแล้วพอสมควรเข้ามาเพื่อที่จะบริหารงานขององค์การให้สำเร็จไปตามเป้าหมายที่วางไว้ และผู้นำที่ดีนั้นจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์เพื่อให้การทำงานเป็นไปด้วยความราบรื่น เรียบร้อย ถูกต้องและครบถ้วน (กวี วงศ์พุณ, 2550)

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการศึกษาโดยมีการบรรจุครูและบุคลากรทางการศึกษาใหม่เข้ามาบรรจุในโรงเรียนจำนวนมาก สาเหตุหนึ่งผู้บริหารมักจะนำครูและบุคลากรทางการศึกษาใหม่ไปทำหน้าที่ในตำแหน่งงานที่ค่อนข้างไม่ตรงกับความถนัดในสายงาน ทำให้เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ครูรุ่นใหม่เกิดการอยากลาออกจากวิชาชีพครูเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีภาระงานพิเศษที่มากกว่างานสอนจึงทำให้ไม่มีเวลาในการเตรียมการสอนและพัฒนาตนเอง ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องการให้ผู้บริหารเล็งเห็นถึงความสำคัญในการนำครูและบุคลากรทางศึกษาไปปฏิบัติงานในตำแหน่งงานพิเศษที่เหมาะสม ผู้บริหารมักจะมองเห็นในมุมมองของตัวเองว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องทุ่มเทและอุทิศตนพัฒนางานพิเศษที่ได้รับมอบหมายให้เต็มที่เต็มเวลาให้ได้มากที่สุด โดยไม่คำนึงถึงประสิทธิภาพในการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารควรมุ่งเน้นเพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดความรู้สึกอยากพัฒนางานที่ทำยิ่งขึ้น (ดวงกมล โถทอง, 2563) ผู้บริหารจะต้องพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา ไม่เพียงแค่ให้ครูทำงานให้สำเร็จเท่านั้น แต่ยังต้องคำนึงถึงบรรยากาศในการทำงานร่วมกัน เพื่อมุ่งสู่การดำเนินการแก้ไขปัญหาให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีใจรักต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพการทำงานที่มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานต่าง ๆ กับเพื่อนร่วมงานที่มุ่งมั่นพร้อมร่วมมือร่วมใจกันพัฒนางานอย่างเข้มแข็งและสามัคคี จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมาผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน เพื่อจะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์มาปรับปรุงและพัฒนาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามความต้องการของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

2. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู และความสัมพันธ์ระหว่างระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน จำนวนทั้งสิ้น 8 โรงเรียน ประชากรข้าราชการครูทั้งหมดจำนวน 409 คน

กลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการศึกษาข้อมูลระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู และความสัมพันธ์ระหว่างระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน จำนวนทั้งสิ้น 198 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert, 1967)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert, 1967)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และบางส่วนผู้วิจัยจะส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์พร้อมแนบซองเปล่าติดดวงตราไปรษณียากร เพื่อส่งคืนผู้วิจัย

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา (Content Validity) โดยนำร่างแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติหรือคณิตศาสตร์ และด้านการจัดการเรียนร่วมหรือการศึกษาพิเศษ จำนวน 5 ท่านตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา (Content Validity) ผลปรากฏว่าข้อคำถามของแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1990) ผลปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน เท่ากับ 0.98 และค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน เท่ากับ 0.92

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981)

5.2 ผู้วิจัยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) แปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2553) และนำเสนอข้อมูลโดยใช้ตารางประกอบการพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยรวม

ด้านที่	พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับปฏิบัติพฤติกรรม		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1.	การครองตน	4.38	0.55	มาก
2.	การครองคน	4.29	0.65	มาก
3.	การครองงาน	4.35	0.57	มาก
รวมเฉลี่ย		**4.34**	**0.56**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.34, S.D.=0.56) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจากมากไปน้อย พบว่าพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา การครองตน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$=4.38, S.D.=0.55) รองลงมาคือ การครองงาน ($\bar{X}$=4.35, S.D.=0.57) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารน้อยที่สุด คือ การครองคน ($\bar{X}$=4.29, S.D.=0.65) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนโดยรวม

ด้านที่	ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	ระดับแรงจูงใจ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1.	ความสำเร็จของงาน	4.20	0.56	มาก
2.	ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน	4.20	0.60	มาก
3.	การได้รับความยอมรับนับถือ	4.13	0.58	มาก
4.	ความรับผิดชอบต่องาน	4.21	0.54	มาก
5.	ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	4.25	0.52	มาก
รวมเฉลี่ย		**4.20**	**0.51**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.20, S.D.=0.51) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานจากมากไปหาน้อยสองลำดับแรก พบว่า ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใจการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.25, S.D.=0.52) รองลงมาคือ ความรับผิดชอบต่องาน ($\bar{X}$=4.21, S.D.=0.54) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานน้อยที่สุด คือการได้รับความยอมรับนับถือ ($\bar{X}$=4.13, S.D.=0.58) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาและระดับแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-moment Correlation Coefficient) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยรวม

ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู / ระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	ความสำเร็จของงาน (Y_1)	ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน (Y_2)	การได้รับความยอมรับนับถือ (Y_3)	ความรับผิดชอบต่องาน (Y_4)	ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (Y_5)	ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน (Y_{tot})
การครองตน (X_1)	0.66	0.65	0.57	0.51	0.52	0.64
การครองคน (X_2)	0.70	0.65	0.61	0.51	0.54	0.66
การครองงาน (X_3)	0.69	0.68	0.59	0.53	0.56	0.67
พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot})	0.72	0.70	0.62	0.54	0.57	0.69

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) มีความสัมพันธ์กับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู (X_{tot}) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r=0.69) เมื่อพิจารณาระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน กับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานทั้ง 5 ด้าน พบว่า ความสัมพันธ์ทางบวกทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้น่าจะเป็นผลมาจากผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการบริหารสถานศึกษาด้วยการยึดหลักธรรมในการบริหาร ได้แก่ การครองตน การครองคน และการครองงานที่ผู้บริหารให้ความสำคัญ เนื่องจากเป็นหลักธรรมในการปฏิบัติตน รู้จักตนเอง อยู่บนพื้นฐานของความเป็นกลางและบนความจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Pojman (1993) ที่กล่าวถึงจริยธรรมว่าเป็นความพยายามที่จะสร้างหลักเกณฑ์ของพฤติกรรมที่ถูกต้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับแต่ละบุคคลหรือกลุ่ม และสอดคล้องกับแนวคิดของอาภาพร ฝ่ายสกุล (2560) ที่ได้สรุปจริยธรรมคือหลักการที่มนุษย์ในสังคมยอมรับว่าดีงามและเห็นว่าควรยึดถือปฏิบัติเพื่ออยู่ร่วมกัน

อย่างเป็นสุขในสังคม และนำไปใช้กับการประกอบอาชีพหรือการทำงานซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยที่สังคมย่อมเห็นว่ามนุษย์ย่อมจะต้องมีจริยธรรมในการทำงานหรือการประกอบวิชาชีพ เพราะในการทำงานมนุษย์ต้องมีสังคม

2. ผลการศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจูงใจเป็นกระบวนการที่บุคคลถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าโดยมีความตั้งใจในการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จตามเป้าหมายและจุดประสงค์ เมื่อพิจารณาผลการศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน รายด้านพบว่าระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดทั้งนี้อาจจะเป็นผลมาจากโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนมีการกระตุ้นในข้าราชการครูให้มีความสนใจในการปฏิบัติงานที่เต็มไปด้วยความเต็มใจและพร้อมพัฒนางานให้ออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของฟ้าวลัย สีหมอก (2555) ที่ได้กล่าวไว้ว่าแรงจูงใจ เป็นประสบการณ์หรือจิตใต้สำนึกภายในที่มีอิทธิพลกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมในการกระทำสิ่งต่าง ๆ อย่างมีพลังและมีทิศทางที่ชัดเจน ทำให้บุคคลนั้นปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ความตั้งใจ และพึงพอใจที่จะทำงานนั้นให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่ย่อท้อเมื่อเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรค

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน พบว่าพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 3 ด้าน กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูทั้ง 5 ด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษายึดหลักการครองตน โดยปฏิบัติหน้าที่ตรงต่อเวลา มีการรักษาระเบียบวินัย และเคารพกฎหมายที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษามีการเข้าร่วมการพัฒนาตนเองทางวิชาการอยู่เสมอส่งผลให้ข้าราชการครูเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาช่วยกระตุ้นให้ข้าราชการครูมีความพยายามในการทำงานให้ประสบความสำเร็จทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์กร โดยบุคคลที่มีแรงจูงใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จจะมีความทะเยอทะยาน มีการมุ่งมั่นในการแข่งขัน และมีความพยายามที่จะปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของกนกวรรณ นิสสัย (2554) ที่ได้เสนอไว้ว่าพฤติกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่แสดงและนำออกมาโดยการถูกกระตุ้นด้วยปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก โดยทำให้งานประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนต้องการ

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ผลการวิจัยข้างต้นเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาช่วยกระตุ้นให้ข้าราชการครูมีความพยายามในการทำงานให้ประสบความสำเร็จทั้งในระดับบุคคลและระดับสถานศึกษา โดยบุคคลที่มีแรงจูงใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จจะมีความทะเยอทะยาน มีการมุ่งมั่นในการแข่งขันและมีความพยายามที่จะปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานหรือต้นสังกัดควรมีการพัฒนาให้พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการครองคนสูงขึ้น โดยการจัดอบรมหรือกิจกรรมให้ผู้บริหารมีส่วนร่วมหรือปฏิบัติตนตามหลักการครองคน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ผู้บริหารควรมีการยกย่องชมเชย และปฏิบัติกับข้าราชการครูให้เท่าเทียมกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง ผู้บริหารควรกระตุ้นในข้าราชการครูกล้าเสนอความคิดเห็นและยอมฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยเช่นกัน

2. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ข้าราชการครูมีการรับชอบให้โครงการต่าง ๆ ตามความสามารถของข้าราชการครู สามารถเลือกวิธีปฏิบัติได้ มอบหมายงานใหม่ ๆ ที่ท้าทายให้ทำแทนการทำงานเก่าซ้ำ ๆ อีกทั้งควรกระตุ้นให้ข้าราชการครูติดตามงานจากผู้บริหารอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

2. ควรศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในการครองคนกับความรับผิดชอบต่องานของข้าราชการครู ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

3. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู เพื่อนำไปปรับปรุงการบริหารการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ นิสสัย. (2554). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสฤษดิเดช จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

กวี วงศ์พุณ. (2550). *ภาวะผู้นำ* (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาวิสัยทัศน์นักบริหาร.

จันทรานี สงวนนาม. (2553). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 12). นนทบุรี: ไทเนรมิตกิจอินเตอร์ โปรเกรสชิฟ.

ดวงกมล โถทอง. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ฟ้าวลัย สีหมอก. (2555). *การศึกษาแรงจูงใจที่มีต่อการทำงานของพนักงานธนาคารกรุงไทย จังหวัดพะเยา* (การศึกษาค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.

อาภาพร ฝ่ายสกุล.(2560). *พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

Best, J. W. (1981). *Research in Education*. Englewood cliff, CA: Prentice-Hall,Inc.

Cronbach, L. J. (1990). *Essential of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Journal of Education and Psychological Measurement*, 30, 607-610.

Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale Attitude Theory and Measurement Fishbeic, Martin*. New York: Wiley & Son.

Pojman, L. P. (1993) *Moral Philosophy: A Reader*. Indianapolig: Hacbett Publishing Company.

โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย*

A STRUCTURAL EQUATION MODEL OF FACTORS AFFECTING EFFICIENCY OF SMALL-SCALED PRIMARY SCHOOL MANAGEMENT AND ADMINISTRATION IN THAILAND

ธัญลักษณ์ มณีโชติ, สุชาดา นันทะไชย, สุดารัตน์ สารสว่าง, สรียา โชติธรรม
Thanyaluck Maneechod, Suchada Nanthachai, Sudarat Sarnnswang, Sareeya Chotitham
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Kasertsart University
Corresponding Author E-mail: Thanyaluck.m@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับของภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว ทักษะด้านซอฟต์สกิล ความคล่องตัวขององค์กร ความผูกพันในงานของครู และประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย 2. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย 3. ศึกษาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัย คือ ผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 741 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามภูมิภาคของประเทศไทย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับของภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว ทักษะด้านซอฟต์สกิล ความคล่องตัวขององค์กร ความผูกพันในงานของครู และประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย อยู่ในระดับมากที่สุด 2. การพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลมี พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 3. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย พบว่า ภาวะผู้นำแบบ

*Received April 15, 2023; Revised May 10, 2023; Accepted May 12, 2023

คล่องแคล่วมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย โดยผ่านความคล่องตัวขององค์กร และความผูกพันในงานของครู มีค่ารวมเท่ากับ 0.35 ทักษะซอฟต์สกิลมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย โดยผ่านความคล่องตัวขององค์กรและความผูกพันในงานของครู มีค่ารวมเท่ากับ 0.53 ส่วนความคล่องตัวขององค์กรและความผูกพันในงานของครูมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย มีค่ารวมเท่ากับ 0.68 และ 0.28 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
คำสำคัญ: ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว; ทักษะด้านซอฟต์สกิล; ความคล่องตัวขององค์กร

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the level of agile leadership, soft skills, organizational agility, teachers' work engagement, and efficiency of management and administration of small-scaled primary school in Thailand. 2. To develop and examine the congruence of the model of factors affecting efficiency of small-scaled primary school management and administration in Thailand. 3. To study the influence of factors affecting of small-scaled primary school management and administration in Thailand. The research sample was administrators in small-scaled primary schools total 741 respondents from stratified random sampling by region of Thailand. The research instrument was a questionnaire with five levels rating scale. The statistical methods used to analyze the data were Structural Equation Modeling.

The results revealed that, 1. Level of agile leadership, soft skills, organizational agility, teachers' work engagement, and management efficiency of small-scaled primary school in Thailand were at the high level. 2. Developing and verifying the congruence of models finding that the model was congruency with empirical data (χ 2 = 133.67 , df = 110, p = 0.062, χ 2 /df = 1.216, GFI = 0.982, NFI = 0.995, RMSEA = 0.017, RMR = 0.002). 3. Analysis of the influence directly and indirectly of factors affecting management efficiency of small-scaled primary school in Thailand were found that: Agile leadership factor had a positive indirect on management efficiency of small-scaled primary school in Thailand through the organizational agility and teachers' work engagement. It has a total effect of 0.35. Soft skills factor had a positive indirect on management efficiency of small-scaled primary school in Thailand through the organizational agility and teachers' work

engagement. It has a total effect of 0.53. The organizational agility and teachers' work engagement that was statistically significant positive direct influence of 0.68 and 0.28 respectively on management efficiency of small-scaled primary school in Thailand at 0.05.

Keywords: Agile Leadership; Soft Skills; Organizational Agility

บทนำ

โลกของยุคการพลิกผัน (Disruptive) เป็นสภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงที่ทุกบริษัท องค์กร และสถาบันต่าง ๆ กำลังเผชิญอยู่ในโลกปัจจุบัน เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงทำให้เกิดการแข่งขันขององค์กรต่าง ๆ เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา องค์กรจะต้องมีการปรับตัวและมีวิธีการจัดการให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากที่สุด จากการเปลี่ยนแปลงภายใต้สภาวะพลิกผันดังกล่าว ส่งผลให้การศึกษาในยุคพลิกผันจะต้องมีการพัฒนาให้เป็นองค์กรการศึกษาสมัยใหม่ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ต่อความท้าทายใหม่ ๆ พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลง และขับเคลื่อนองค์กรไปพร้อมกับการพัฒนา การสร้างความพร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยการกำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และยุทธศาสตร์การศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) โดยมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพซึ่งตรงกับยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบการบริหารการจัดการศึกษา มีเป้าหมายที่สำคัญ 2 ประการที่จะนำไปสู่การวิจัย คือ เป้าหมายข้อที่ 1 คือ โครงสร้าง บทบาท และระบบการบริหารจัดการการศึกษามีความคล่องตัวชัดเจน และ สามารถตรวจสอบได้ และเป้าหมายข้อที่ 2 คือ ระบบการบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลส่งผลต่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) จากแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพเน้นการแก้ไขปัญหาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สอดคล้องกับปัจจุบันที่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามีโรงเรียนขนาดเล็กโดยมีนักเรียน 0 -120 คน จำนวน 14,958 แห่งคิดเป็นร้อยละ 50.56 จากจำนวนโรงเรียนในสังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาทั้งสิ้น จำนวน 29,583 โรงเรียน จึงสรุปได้ว่า ปัจจุบันนี้ประเทศไทยมีจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กมากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด อีกทั้งสภาวะการณ์ปัจจุบันของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย ที่พบปัญหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับความยากลำบากในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพค่อนข้างมาก เนื่องจากได้รับงบประมาณที่มีจำกัด ทำให้ไม่อาจจัดสรรสื่อวัสดุอุปกรณ์ในการส่งเสริมการศึกษาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาในระยะยาว

ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้การนำทีมงานหรือคนในองค์กรต้องเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นในยุคใหม่ที่ไม่สามารถใช้วิธีเดิมได้อีก ทำให้บทบาทของผู้นำจำเป็นต้องมีการเรียนรู้วิธีการนำองค์กรในยุคใหม่ คือ ภาวะผู้นำอย่างคล่องแคล่ว (Agile Leadership) (เพ็ญวรา ชูประวัติ และคณะ, 2562) การพัฒนาศักยภาพผู้บริหารในหลักการขององอไจล์จะเป็นแนวทางในการรับมือกับความรวดเร็วของการเปลี่ยนแปลงและนำองค์กรสู่ความยั่งยืน การปรับตัวให้มีความคล่องแคล่วและมีความรวดเร็วขึ้นผ่านแนวคิดที่เรียกว่า และเมื่อองค์กรมีความเข้าใจกับเหตุการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นและสามารถตอบสนองเพื่อให้องค์กรเติบโตอย่างยั่งยืน สามารถสร้างความสมดุลระหว่างความเสถียรและไม่หยุดนิ่งในเวลาเดียวกันได้ ซึ่งจะสามารถปรับตัวอย่างรวดเร็วต่อสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างท้าทายและโอกาสใหม่ ซึ่งองค์กรที่สามารถทำได้ คือ องค์กรที่มีความคล่องตัว (Organizational Agility) เริ่มมีความสำคัญมากขึ้น และจัดว่าเป็นหนึ่งในเครื่องมือหลักในการทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย และได้เปรียบในการแข่งขันอย่างรวดเร็วท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงสภาวะ (Hartono & Ozturk, 2022) นอกจาก ภาวะผู้นำแบบอไจล์ (Agile Leadership) ที่มีความจำเป็นต่อผู้นำในการบริหารงานในยุคของโลกพลิกผัน ในปัจจุบันยังมีทักษะหนึ่งที่สำคัญเรียกว่า ทักษะด้านซอฟต์สกิล (Soft Skills) ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้คนทำงานได้ดีขึ้น มีความสำคัญต่อการบริหารงานของผู้บริหารในยุคปัจจุบัน Nafei (2017) ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความคล่องตัวขององค์กร การมีส่วนร่วมในการทำงานและประสิทธิภาพขององค์กร มีความสัมพันธ์กันแบบมีนัยสำคัญ ซึ่งการมีส่วนร่วมในการทำงานมีอิทธิพลอย่างมากต่อความคล่องตัวขององค์กร และประสิทธิภาพขององค์กร ดังนั้นการปฏิบัติร่วมกันของคนในองค์การทุกองค์การด้วยความผูกพันนั้นมีผลต่อประสิทธิภาพขององค์การในภาพรวมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อพิจารณาองค์การทางการศึกษาแล้วสามารถกล่าวได้ว่าความผูกพันต่อองค์การของครูนั้นส่งผลให้ตัวครูและโรงเรียนมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกันกับทุกองค์การทั้งนี้การสร้างความผูกพันนอกจากนี้เมื่อความคล่องตัวเกิดขึ้นในองค์กรแล้วยังส่งผลถึงความผูกพันในการทำงานของครู (Work Teacher Engagement) จากการศึกษาข้อมูลและการตรวจเอกสาร พบว่าการศึกษาภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว (Agile Leadership) และทักษะซอฟต์สกิล (Soft Skills) เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษา อีกทั้งยังพบว่า ยังไม่มีการศึกษาที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาในประเทศไทยและปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กกำลังเป็นประเด็นที่ทุกภาคส่วนและหน่วยงานนทุกระดับของการศึกษาให้ความสนใจ และให้ความสำคัญในการพยายามหาแนวทางสำหรับการพัฒนาด้านการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ (Management Efficiency of Small-Scaled Primary School in Thailand)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย เพื่อให้การบริหารการศึกษามีแนวทางในการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับสภาวะในยุคปัจจุบันเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว ทักษะด้านซอฟต์สกิล ความคล่องแคล่วขององค์กร ความผูกพันในงานของครู และประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย

2. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้เทคนิคของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM)

2. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 14,320 คน ซึ่งใช้วิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Hair et al. (2010) ที่ได้ระบุว่า ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยควรมีอย่างน้อย 10-20 เท่าของจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องประมาณค่า ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ มีจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องประมาณค่าเท่ากับ 52 ตัวอย่าง ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมผู้วิจัยจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง 14 เท่าของพารามิเตอร์ที่ต้องประมาณค่า ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 14x52 เท่ากับ 728 คน และผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามทั้งหมด 900 ชุด โดยกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ออกเป็น 4 กลุ่มตามภาคต่าง ๆ ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ผู้วิจัยได้ทำการส่งแบบสอบถามทุกจังหวัดในแต่ละภาคทั้งหมด 900 ฉบับและมีผู้ตอบแบบสอบถามกลับมาทั้งหมด 741 คน ซึ่งมีจำนวนมากกว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น คิดเป็นร้อยละ 82.33 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้ส่งไป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) จำแนกออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ที่ตั้งของโรงเรียนและประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบสอบถามนี้ใช้สอบถามข้อมูลส่วนตัวหรือโรงเรียนของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2

แบบสอบถามในแต่ละตัวแปรที่ศึกษา จำนวน 5 ตัวแปร คือ ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว ทักษะด้านซอฟต์สกิล ความคล่องตัวขององค์กร ความผูกพันในงานของครู และประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบ Likert (1961) ซึ่งครอบคลุมตัวแปรแต่ละปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยใช้การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อความถูกต้อง การใช้ภาษาและความครอบคลุมของรายการตัวเลือกกับประเด็นข้อคำถามมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับประเด็นหลักของเนื้อหา IOC (Index Of Item Objective Congruence) ใช้เกณฑ์พิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไป หากค่าที่ได้ต่ำกว่า .50 ควรปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะ ของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อให้ข้อคำถามมีความชัดเจน และสอดคล้องมากขึ้น (บุญใจ ศรีสถิตย์นรากูร, 2555) โดยในแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ผลการตรวจความเหมาะสมของคำถามตอนที่ 1 (ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม) มีค่า IOC 1.00 ทุกข้อ ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของคำถามตอนที่ 2 ระดับของภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว ระดับทักษะด้านซอฟต์สกิล ระดับความคล่องแคล่วขององค์กร ระดับความผูกพันในงานของครู และระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย มีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 ทุกข้อ

2. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง คือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 100 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาคุณภาพ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบัค (Cronbach) โดยใช้เกณฑ์พิจารณาความเชื่อมั่นตั้งแต่ .7 ขึ้นไป (บุญเรียง ขจรศิลป์, 2548) โดยผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรวม ทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98 โดยแต่ละตัวแปรมีค่าความเชื่อมั่นดังต่อไปนี้ 1. ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 2. ทักษะด้านซอฟต์สกิล มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.94 3. ความคล่องตัวขององค์กร มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.92 4. ความผูกพันในงานของครู มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.93 และ 5. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยไดเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้นำไปแจกและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM)

ผลการวิจัย

1. ระดับของภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว ทักษะด้านซอฟต์สกิล ความคล่องตัวขององค์กร ความผูกพันในงานของครู และประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่า ($\bar{X}$=4.76, S.D.=0.28) ($\bar{X}$=4.74, S.D.=0.61) ($\bar{X}$=4.74, S.D.=0.38) ($\bar{X}$=4.75, S.D.=0.35) และ ($\bar{X}$=4.76, S.D.=0.50) ตามลำดับ

2. การพัฒนาและตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย ค่าดัชนีตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า Chi-Square/Degree of freedom มีค่าเท่ากับ 1.216 Goodness of Fit มีค่าเท่ากับ 0.982 Adjust Goodness of Fit มีค่าเท่ากับ 0.966 Root Mean Square Residual มีค่าเท่ากับ 0.002 Root Mean Square Error of Approximation มีค่าเท่ากับ 0.017 สรุปว่าการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ผลว่าผ่านเกณฑ์ โมเดลที่ได้มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. การวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย ได้ผลการวิเคราะห์อิทธิพล ดังนี้

3.1 ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว (AL) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความผูกพันในงานของครู (TW) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.75 และมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความคล่องตัวขององค์กร (OA) มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.02 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ รวมถึงมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย (ES) โดยผ่านความคล่องตัวขององค์กร (OA) และความผูกพันในงานของครู (TW) มีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.35 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ทักษะซอฟต์สกิล (SS) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความคล่องตัวขององค์กร (OA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.74 และมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความผูกพันในงานของครู (TW) โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.05 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมถึงมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย (ES) โดยผ่านความคล่องตัวขององค์กร (OA) และความผูกพันในงานของครู (TW) มีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.53 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ความคล่องตัวขององค์กร (OA) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความผูกพันในงานของครู (TW) โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.05 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ความคล่องตัวขององค์กร (OA) และความผูกพันในงานของครู (TW) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย (ES) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.68 และ 0.28 ตามลำดับ ดังตารางที่ 1 และภาพที่ 1

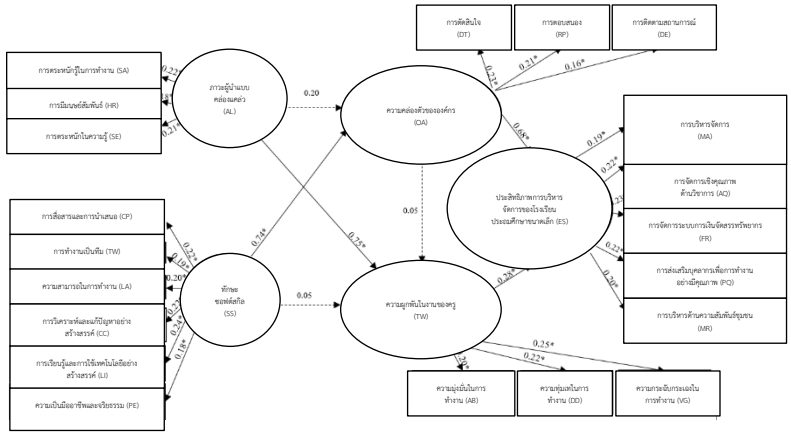
ตารางที่ 1 ค่าสถิติผลการวิเคราะห์แยกค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและการวิเคราะห์อิทธิพลของโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย

ตัวแปรตาม	OA			TW			ES		
ตัวแปรต้น	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
AL	0.20	-	0.20	0.76*	0.01	0.75*	0.35*	0.35*	-
SS	0.74*	-	0.74*	0.09	0.04	0.05	0.35*	0.35*	-
OA	-	-	-	0.05	-	0.05	0.68*	-	0.68*
TW	-	-	-	-	-	-	0.28*	-	0.28*
ค่าสถิติ	Chi-Square = 133.67, df = 110, p-value = 0.06204, RMSEA = 0.017								

เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง

ตัวแปรแฝง	AL	SS	OA	TW	ES
AL	1.00				
SS	0.80**	1.00			
OA	0.62**	0.69**	1.00		
TW	0.59**	0.61**	0.50**	1.00	
ES	0.71**	0.75**	0.65**	0.61**	1.00

หมายเหตุ: * p<.05, ** p<.01

หมายเหตุ: หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความผูกพันในงานของครูและมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความคล่องตัวขององค์กร และมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทยโดยผ่านความคล่องตัวขององค์กร และความผูกพันในงานของครู แสดงว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว ได้แก่ การตระหนักรู้ในสถานการณ์ การมีมนุษยสัมพันธ์ และความตระหนักในตนเองของผู้บริหารสามารถทำให้เกิดความผูกพันในงานของครูได้ เนื่องจากภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว มีความสามารถในการคาดการณ์และติดตามเหตุการณ์ที่เกิดการเปลี่ยนแปลง และนำมาตีความข้อมูลจากการคาดการณ์เพื่อนำมาวางแผนในการดำเนินงานเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ดังงานวิจัยของ Yazici et al. (2022) ได้ทำการวิจัยเรื่องการตรวจสอบลักษณะภาวะผู้นำที่คล่องแคล่วของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู พบว่าผู้บริหารควรเป็นผู้นำที่คล่องแคล่วจะแสดงให้เห็นถึงการจัดการที่มีประสิทธิภาพเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ท้าทาย และโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมักเจอกับปัญหาเกี่ยวกับข้อจำกัดของการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร การเปลี่ยนแปลงนโยบายจากส่วนกลางอยู่บ่อยครั้งจึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนเกิดความสับสน ความไม่แน่นอน การบริหารงานจึงขาดความต่อเนื่อง อีกทั้งการมีมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กเป็นส่วนสำคัญที่อาจทำให้เกิดความผูกพันในงานของครู เนื่องจากการมีมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารจะสามารถทำให้ครูเกิดความร่วมมือในการทำงาน มีอิสระในการทำงาน และสามารถแสดงข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อให้การบริหารงานในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและทำให้บุคลากรในโรงเรียนมีความสุขในการทำงานซึ่งส่งผลต่อความผูกพันในงานของครู แต่ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความคล่องตัวขององค์กรน้อยมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กยังขาดความเป็นผู้นำแบบคล่องแคล่ว อาจเป็นเพราะว่าในบริบทของประเทศไทยซึ่งมีการบริหารงานแบบระบบราชการไทยผู้บริหารส่วนใหญ่อาจจะยังยึดติดกับการใช้ภาวะผู้นำแบบเก่าที่เน้นการใช้อำนาจ และการสั่งการกับครูและบุคลากรในโรงเรียน โดยผู้บริหารมักเป็นผู้สั่งมากกว่าการชี้แนะให้คำปรึกษา แต่ในโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนครูที่ปฏิบัติงานหลัก เช่น งานสอน งานวิชาการ จำนวนน้อย ดังนั้นหากผู้บริหารไม่ได้เข้าช่วย แต่ยังยึดติดกับการใช้อำนาจสั่งการให้ครูดำเนินการในงานนอกเหนือจากการสอน ซึ่งอาจส่งผลให้ความคล่องตัวขององค์กรไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งผู้บริหารอาจจะต้องมีการปรับตัว และมีภาวะผู้นำในรูปแบบใหม่หรือภาวะผู้นำในรูปแบบอื่นผสมผสานกันเพื่อให้เกิดความคล่องตัวขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Greineder & Leicht (2020) ที่พบว่า รูปแบบความเป็นภาวะผู้นำร่วมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และความเป็นผู้นำของผู้รับใช้จะสามารถจัดการได้อย่างว่องไว และมีความละเอียด พฤติกรรมการเรียนรู้ เป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญของภาวะผู้นำที่ต้องมีวิสัยทัศน์เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

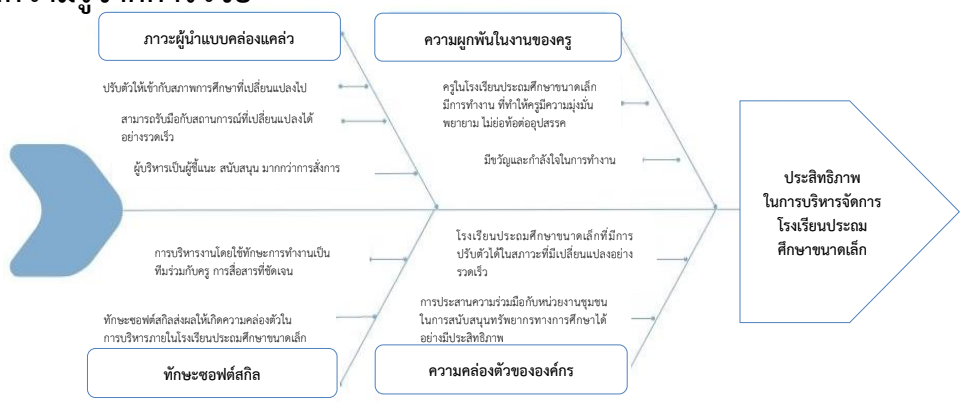
2. ผลการวิจัยพบว่า ทักษะซอฟต์สกิล มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความคล่องตัวขององค์กร และมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความผูกพันในงานของครู รวมถึงมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศ โดยผ่านความคล่องตัวขององค์กร และความผูกพันในงานของครู แสดงให้เห็นว่า ทักษะซอฟต์สกิลส่งผลอย่างมากที่จะทำให้เกิดความคล่องตัวขององค์กร อาจเป็นเพราะว่า ผู้นำที่มีทักษะซอฟต์สกิลสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว เพราะทักษะซอฟต์สกิล คือ ทักษะที่ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรมีการร่วมมือร่วมใจในการทำงาน โดยผ่านกระบวนการทำงานเป็นทีม การใช้ทักษะสื่อสารเพื่อการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของวาริษา ประเสริฐทรง (2557) ที่ได้กล่าวว่า ซอฟต์สกิล คือ ทักษะความสามารถของผู้บริหารในการส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ผ่านกระบวนการทำงานเป็นทีม การใช้ทักษะด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นภายใต้ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภาวะผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อการปรับเปลี่ยนรูปแบบภาวะของตนเองเพื่อให้รองรับกับความเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนที่อาจจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ทักษะซอฟต์สกิลของผู้บริหารส่งผลน้อยมากต่อความผูกพันในของครู อาจเป็นเพราะว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ในงานวิจัยนี้เป็นผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กหรือดำรงตำแหน่งรักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบันน้อยกว่า 5 ปี ซึ่งอาจทำให้มีประสบการณ์ในการบริหารงานโรงเรียนน้อยจึงส่งผลให้การดำเนินงานในโรงเรียนเป็นไปตามเป้าหมายน้อย ส่งผลให้ไม่เกิดความผูกพันในงานของครู สอดคล้องกับงานวิจัยของอัมราภรณ์ เดือนจำรูญ (2562) ได้ผลการวิจัยว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ได้จำแนก ตามประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหาร พบว่าโดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งต่ำกว่า 5 ปีมีคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารน้อยกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มี ประสบการณ์ในตำแหน่งตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ สามารถกำหนดนโยบายและการดำเนินงานไปสู่เป้าหมาย ต้องเข้าใจกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา พัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถ เพื่อนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยต้องอาศัยประสบการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทั้งทางด้านศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน

3. ผลการวิจัยพบว่า ความคล่องตัวขององค์กรมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความผูกพันในงานของครู นอกจากนี้ความคล่องตัวขององค์กรและความผูกพันในงานของครู มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นเพราะว่าประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียน

ประถมศึกษาในประเทศไทยได้มาจากการที่องค์กรมีความคล่องตัว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีจำนวนครูและบุคลากรน้อย ทำให้ทุกคนตระหนักถึงความจำเป็นในการบริหารงาน และใช้ประสบการณ์ที่เคยช่วยกันบริหารโรงเรียนมาพัฒนาทำให้เกิดประสิทธิภาพในโรงเรียน เมื่อองค์กรมีการแสดงออกถึงการดำเนินงาน การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์หรือแผนการดำเนินงานที่รวดเร็วในที่มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจนสามารถทำให้การบริหารจัดการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทรียา ไชยปัญหา (2558) ได้กล่าวว่า ความคล่องตัวขององค์กรการจะทำให้การดำเนินงาน มีการออกแบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลต่อการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องมีแนวทางมอบหมายงานให้กับครูหรือบุคลากรในโรงเรียนให้มีความเหมาะสม

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ความคล่องตัวขององค์กรไม่ได้ส่งผลมากนักต่อความผูกพันในงานของครู อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ในสังกัดของระบบราชการ ซึ่งเป็นระบบที่มีโครงสร้างซับซ้อน ดำเนินงานเป็นไปได้ช้า เนื่องจากนโยบายจากส่วนกลางมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง ขาดความต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hoy & Miskel (2001) ที่พบว่า องค์กรราชการมีการมอบหมายงานให้บุคลากรตามความรู้ความสามารถและระบบโครงสร้างของโรงเรียนขนาดเล็กเป็นระบบโครงสร้างที่ไม่ชัดเจน ครู บุคลากรมีจำนวนน้อย จึงส่งผลให้ภาระงานของครูแต่ละท่านมีจำนวนมาก อีกทั้งความคล่องตัวขององค์กรอาจไม่สอดคล้องกับลักษณะงานบางอย่างที่ต้องการความรวดเร็วคล่องตัวอาจทำให้ครูเกิดความไม่มั่นใจในการทำงานหรืออาจมีการตัดสินใจในการโยกย้ายไปองค์กรที่สามารถทำงานได้สะดวกกว่า หรือเหมาะสมกับความสามารถของครูมากกว่า เพราะว่าการที่องค์กรมีความคล่องตัว มีความรวดเร็วในการเปลี่ยนแปลง อาจจะทำให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนไม่สามารถปรับตัวได้ทันตามเวลา ซึ่งส่งผลทำให้ความผูกพันในงานของครูอาจไม่เกิดขึ้นได้

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง

จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย โดยผ่านความผูกพันในงานของครู ทำให้ทราบว่าการติดตามสถานการณ์ การรับรู้ข่าวสาร ของผู้บริหารเพื่อเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงจะสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงานให้เป็นระบบ ส่งผลให้ภาระงานต่าง ๆ ที่ครูได้รับไม่มีความทับซ้อน และได้รับงานที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง และผู้บริหารมีบทบาทในการเป็นผู้ชี้แนะให้คำปรึกษาแก่ครู จนทำให้ครูเกิดความมุ่งมั่นตั้งใจ และทุ่มเทในการทำงาน อันส่งผลทำให้เกิดความผูกพันในงานของครู และสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จได้ อีกทั้งทักษะซอฟต์สกิลมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย โดยผ่านความคล่องตัวขององค์กร นั้นหมายถึงทักษะซอฟต์สกิลของผู้บริหารเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การบริหารงานในโรงเรียนประถมศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างคล่องแคล่วและมีระบบเนื่องมาจากความร่วมมือที่ดีจากชุมชน และการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นส่วนหนึ่งในการยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ที่ก่อเกิดจากการร่วมมือของผู้บริหาร ครู และบุคลากรในโรงเรียนอันจะส่งผลให้โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานระดับนโยบายในกระทรวงศึกษาธิการ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนหน่วยงานด้านการศึกษา ควรนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในกระบวนการการพัฒนา การสร้างกลยุทธ์ การสร้างนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เช่น การจัดสรรจำนวนครูตามสัดส่วนใหม่ที่มีความเหมาะสมกับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาด้านการขาดแคลนครู และจำนวนครูไม่ครบชั้น เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนและเกิดความเสมอภาคทางการศึกษา

2. ควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานให้กับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในด้านของตำแหน่งผู้บริหาร ครู งบประมาณ สื่อ อุปกรณ์การจัดการเรียนการสอน ที่ขาดแคลนเพื่อช่วยให้การบริหารจัดการในสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบมีความคล่องตัว

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายระเบียบทางกระทรวงศึกษาธิการเรื่องของการแต่งตั้งผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ควรมีการพิจารณาการแต่งตั้งผู้อำนวยการที่มีอายุราชการและประสบการณ์ในการบริหารงานมาก่อน เพื่อดำรงตำแหน่งโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ถ้าหากแต่งตั้งผู้อำนวยการโรงเรียนที่เพิ่งสามารถสอบบรรจุได้หรือยังไม่เคยมีประสบการณ์ในด้านการบริหารงานมาก่อน มาดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กอาจทำให้เกิดการบริหารจัดการโรงเรียนที่ขาดประสบการณ์ เกิดความ

ท้อแท้ ขาดความมุ่งมั่นในการบริหารงาน และอาจมีการโยกย้ายตำแหน่งเพื่อไปดำรงตำแหน่งในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีขนาดใหญ่กว่าซึ่งมีความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณ มากกว่า ส่งผลให้โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กขาดตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน หรือโรงเรียนอาจถูกตัดตำแหน่งผู้บริหารได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ให้มีการจัดทำนโยบายหรือโครงการ อบรมที่ขับเคลื่อนให้เกิดความคล่องตัวในองค์กรซึ่งประกอบด้วย การคาดการณ์สถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้าตลอดเวลา การตัดสินใจที่มีข้อมูลพื้นฐานช่วยประกอบการตัดสินใจที่รวดเร็ว ชัดเจน มีความถูกต้อง ลดความผิดพลาด เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างโอกาสและขจัดอุปสรรค ซึ่งจะนำไปสู่การวางแผนการดำเนินงานที่ทันท่วงที และการที่องค์กรได้มีการตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจะทำให้องค์กรได้มีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์หรือแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้ผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญขององค์กรที่มีความคล่องตัว และสร้างบรรยากาศโรงเรียนที่ดีอันจะนำไปสู่การทำงานของครูที่มีความสุข และเกิดความผูกพันในงาน ซึ่งปัจจัยทั้งหมดจะส่งผลในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กประเทศไทย ดังนั้น เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่ลุ่มลึกขึ้นควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพหรือระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานด้วย โดยเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต และการสนทนากลุ่ม

2. ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษาขนาดอื่น ๆ ในประเทศไทย เพื่อตรวจสอบการมีนัยสำคัญของบางตัวแปรหรือปัจจัยที่ยังไม่เป็นไปตามสมมติฐานของงานวิจัยนี้ เพราะโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก อาจมีเงื่อนไขที่จำกัด เช่น การขาดแคลนครู การขาดงบประมาณ หากนำโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพไปทำการวิจัยกับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ หรือโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อทำให้งานวิจัยได้มีข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ต่อวงการศึกษามากขึ้น

3. ควรมีการศึกษาและวิจัยโดยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในภูมิภาค หรือพื้นที่บริบทของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เพราะในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กบางแห่ง เช่น โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในเขตกรุงเทพมหานครอาจมีความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีมากกว่าโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในต่างจังหวัด จึงควรมี

การศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่มีความเฉพาะเจาะจงในแต่ละบริบท และสามารถนำโมเดลไปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพและยังสอดคล้องกับบริบทมากที่สุด

4. ควรมีการศึกษาแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เช่น ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ภาวะผู้นำเชิงวิชาการ เป็นต้น เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางด้านการบริหารการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. ควรมีการศึกษาตัวแปรต้นอื่นที่มีอิทธิพลทำให้ตัวแปรด้านทักษะด้านซอฟต์สกิลเป็นตัวแปรที่ส่งผ่านไปยังความผูกพันในงานของครู เพื่อเพิ่มระดับของความผูกพันในงานของครูที่เหมาะสมและนำไปใช้ได้จริงกับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

เอกสารอ้างอิง

บุญใจ ศรีสถิตย์นรากูล. (2555). *การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย : คุณสมบัติการวัดเชิงจิตวิทยา.* กรุงเทพ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญเรียง ขจรศิลป์. (2548). *วิธีการวิจัย.* กรุงเทพฯ: พีเอ็น การพิมพ์.

เพ็ญวรา ชูประวัติ และคณะ. (2562). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษา ตามแนวคิดการพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำอย่างคล่องแคล่ว. *วารสารร่มพฤกษ์มหาวิทยาลัยเกริก, 37*(1), 19-32.

วาริษา ประเสริฐทรง. (2557). ทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 38*(2), 88-95.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.* กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สุนทรียา ไชยปัญหา. (2558). *ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของการจัดการความรู้ที่มีต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ความคล่องตัวขององค์การและความได้เปรียบในการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย* (ดุษฎีนิพนธ์การจัดการดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

อัมราภรณ์ เดือนจำรูญ. (2562). *คุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1* (การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Greineder, M. & Leicht, N. (2020). Agile Leadership a Comparison of Agile Leadership Styles. (pp. 278-290). eds. *Ais Electronic Library, Bled 2020 Proceedings*.

Hartono, R. & Ozturk, O. T. (2022). *Studies on Social and Education Sciences 2021.* Washington: ISTES Organization.

Hair, J. F. et al. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th ed.). Upper Saddle River NJ: Prentice Hall.

Hoy, W. K. & Miskel, G. C. (2001). *Education Administration* (6th ed.). New York: McGraw-Hills Companies.

Likert, R. (1961). *New Pattern of Management.* New York: McGraw.

Nafei, W. A. (2017). Job Engagement as a Mediator of the Relationship between Organizational Agility and Organizational Performance: A Study on Teaching Hospitals in Egypt. *International Business Research*, 10(10), 223-240.

Yazici, S. et al. (2022). Examining the Agile Leadership Characteristics of School Principals According to Teacher Perceptions. *International Online Journal of Educational science*, 14(2), 296-308.

การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การ และผลการดำเนินงานขององค์การสัญชาติไทยและญี่ปุ่น ในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทย*

TOTAL QUALITY MANAGEMENT AND FIRM PERFORMANCE OF THAI FIRMS AND JAPANESE FIRMS IN THE EASTERN PART OF THAILAND

นพรรณภรณ์ วัลลภา, ทิพย์รัตน์ เลาหวิเชียร
Napanporn Vallapa, Tipparat Laohavichien
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Kasetsart University
Corresponding Author E-mail: fbustrl@ku.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ศึกษาอิทธิพลของการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การที่มีต่อผลการดำเนินงานขององค์การโดยเปรียบเทียบระหว่างองค์การสัญชาติไทยและองค์การสัญชาติญี่ปุ่นที่ตั้งในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบริษัทในอุตสาหกรรมการผลิต จำนวน 301 องค์การ และใช้เทคนิคโมเดลสมการโครงสร้างในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การมีอิทธิพลทางบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์การด้านที่ไม่ใช่การเงิน (ค่าอิทธิพลเป็น 0.73) มากกว่า ผลการดำเนินงานขององค์การด้านการเงิน (ค่าอิทธิพลเป็น 0.34) และเมื่อเปรียบเทียบองค์การสัญชาติไทยและญี่ปุ่น พบว่า การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การมีอิทธิพลกับผลการดำเนินงานขององค์การ 2 สัญชาตินี้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยองค์การสัญชาติญี่ปุ่นแสดงค่าอิทธิพลมากกว่าองค์การสัญชาติไทยทั้งด้านที่ไม่ใช่การเงิน (ค่าอิทธิพลของญี่ปุ่นและไทยเป็น 0.79 และ 0.58 ตามลำดับ) และด้านการเงิน (ค่าอิทธิพลของญี่ปุ่นและไทยเป็น 0.38 และ 0.10 ตามลำดับ) ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์กับองค์การในอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย เพื่อที่จะได้เกิดความเข้าใจในการจัดการกับปัจจัยหลักซึ่งก่อให้เกิดความสำเร็จในการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การ

คำสำคัญ: การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การ; ผลการดำเนินงานขององค์การ; เขตภาคตะวันออกของประเทศไทย

*Received May 2, 2023; Revised May 26, 2023; Accepted May 27, 2023

Abstract

Objectives of this research article were to study the influence of organization-wide quality management on organizational performance by comparing Thai organizations and Japanese organizations located in the eastern region of Thailand. This was the quantitative research using questionnaires as a tool to collect data from 301 companies in the manufacturing industry and using structural equation modeling techniques to analyze the data.

The research results were found that Organization-wide quality management had a positive influence on non-financial organizational performance. (Influence value was 0.73) than the performance of the financial organization. (Influence value was 0.34) And when comparing Thai and Japanese organizations, it was found that quality management throughout the organization has different influences on the performance of organizations from these 2 nationalities. Significantly at the 0.05 level, Japanese organizations showed more influence than Thai organizations in both non-financial aspects. (Japanese and Thai influence values were 0.79 and 0.58 respectively) and financial (The influence values of Japan and Thailand were 0.38 and 0.10, respectively.) The results of this research could be used to benefit organizations in the manufacturing industry in Thailand. In order to gain an understanding of managing the main factors that contributed to success in quality management throughout the organization.

Keywords: Total Quality Management; Firm Performance; The Eastern Part of Thailand

บทนำ

การเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน ควบคู่กับการพัฒนาเทคโนโลยีโทรคมนาคมและการสื่อสารในยุคไร้พรมแดน ส่งผลให้การขยายตัวทางธุรกิจทำได้ง่ายและสะดวกรวดเร็วขึ้นเมื่อเทียบกับอดีต เนื่องจากอุปสรรคทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศเริ่มหมดไป ขณะเดียวกันการแข่งขันทางธุรกิจก็มีแนวโน้มที่รุนแรงมากขึ้น การเติบโตที่ก้าวกระโดดเช่นนี้ องค์การทั้งหลายจึงไม่สามารถหยุดนิ่งอยู่กับการทำธุรกิจแบบเดิมได้ อีกทั้งการเกิดขึ้นของคู่แข่งรายใหม่ ๆ และพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป ที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพของสินค้าโดยไม่เกี่ยงเรื่องราคา ทำให้องค์การต่าง ๆ ต้องหาทางพัฒนาทั้งด้านสินค้าและบริการให้ยังคงแข่งขันได้ในตลาด และอาจจะขยับก้าวไปสู่ตลาดที่สูงขึ้นต่อไป ด้วยเหตุนี้แต่ละองค์การจึงต้องมีการเตรียมพร้อมและปรับตัว รวมถึงต้องพัฒนาประสิทธิภาพเพื่อต่อสู้กับการแข่งขัน องค์การ

จึงจำเป็นต้องหาทางลดต้นทุนและเพิ่มคุณภาพเพื่อความอยู่รอดขององค์การและสามารถเติบโตต่อได้ภายใต้ภาวะการแข่งขันที่สูงนี้

การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การ (Total Quality Management: TQM) เป็นเครื่องมือการบริหารที่ช่วยให้องค์การมีศักยภาพในการแข่งขันและมีความได้เปรียบทางธุรกิจ เป็นเสมือนกลยุทธ์และเทคนิคการจัดการที่มีผลในทางปฏิบัติและได้รับความนิยมมาก เพราะคนมีความคิดทางการบริหารที่เปลี่ยนไปจากเดิมที่เชื่อว่าการปรับปรุงคุณภาพจะทำให้ต้นทุนเพิ่มขึ้นมาเป็นทุกคนที่เกี่ยวข้องกับองค์การต้องเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการคุณภาพ และการสร้างผลลัพธ์ที่มีคุณภาพเป็นงานของทุกคน รวมถึงงานสามารถทำให้เร็วขึ้นได้ โดยไม่จำเป็นต้องลดคุณภาพลง (Hodgetts, 1999) อย่างไรก็ตาม การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การให้ได้ประสิทธิผลนั้น บุคลากรในองค์การจะต้องมีเป้าหมายและให้ความสนใจกับการปรับปรุงคุณภาพ เพื่อให้การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การสามารถสร้างความสำเร็จให้กับองค์การ และทำให้องค์การไปถึงเป้าหมายตามที่ตั้งไว้

การนำการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การมาใช้ นอกจากจะส่งผลให้องค์การเกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนแล้ว การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การยังช่วยปรับปรุงผลการดำเนินงานขององค์การให้ดีขึ้นอีกด้วย ซึ่งผลการดำเนินงานขององค์การ คือ การที่องค์การบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยการกระทำในสิ่งที่ถูกต้องในเวลาที่เหมาะสม และขึ้นอยู่กับพฤติกรรมในภาพรวมด้วย (Kotze, 2006) ซึ่งสามารถประเมินได้จากการชี้วัดด้วยมิติต่าง ๆ ทั้งองค์ประกอบด้านประสิทธิภาพทางการเงินและไม่ใช่การเงิน ทั้งนี้ การวัดประสิทธิภาพทางด้านการเงินเพียงอย่างเดียวไม่สามารถที่จะเป็นตัวแปรในการบ่งชี้ได้ถึงผลการดำเนินงานขององค์การในภาพรวมได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดของความล่าช้าในการประเมินผล ประกอบกับไม่อาจยืนยันได้อย่างชัดเจนถึงผลการดำเนินงานที่แท้จริง อันเนื่องจากปัจจัยภายนอกที่อาจนำมาซึ่งการบิดเบือนความจริง จึงต้องอาศัยตัวชี้วัดในหลาย ๆ มิติผสมกันทั้งผลิตภาพ (Productivity) คุณภาพ (Quality) และความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) ซึ่งตัวชี้วัดเหล่านี้ เป็นทั้งตัวชี้วัดประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและตัวชี้วัดผลการดำเนินงานขององค์การด้วย (Cetindere et al., 2015) ยิ่งไปกว่านั้น การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การยังมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวชี้วัดผลการดำเนินงานขององค์การ อาทิ ความพึงพอใจของลูกค้า ความสัมพันธ์กับพนักงาน และผลลัพธ์ทางการเงิน (Juran, 1989) อีกด้วย อย่างไรก็ตาม หลายองค์การที่นำการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การมาใช้ก็ไม่ประสบความสำเร็จตามที่ต้องการให้เป็น ด้วยผู้บริหารองค์การขาดความตั้งใจจริงในการดำเนินกิจกรรม (Sila & Ebrahimpour, 2002)

ปัญหาสำหรับงานวิจัยชิ้นนี้คือ มีปัจจัยใดบ้างที่ทำให้การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การสำเร็จ และปัจจัยใดที่ทำให้องค์การสัญชาติญี่ปุ่นประสบความสำเร็จในการนำการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การมาใช้ เนื่องจากมีบริษัทญี่ปุ่นเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทย

เป็นจำนวนมากเมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนจากประเทศอื่น ซึ่งข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้าพบว่า ปี พ.ศ. 2565 ชาวต่างชาติที่เข้ามาลงทุนมากที่สุด ได้แก่ ญี่ปุ่น คิดเป็นร้อยละ 26 เงินลงทุน 39,515 ล้านบาท รวมถึงปัจจุบันภาคตะวันออกของประเทศไทยมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างมาก จากนโยบายของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor หรือ EEC) เพื่อเชื่อมประเทศไทยสู่โลก โดยการดึงนักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในพื้นที่ดังกล่าวนี้ งานวิจัยนี้จึงเลือกเปรียบองค์การสัญชาติไทยและญี่ปุ่นในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทย นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังต้องการเปรียบเทียบระดับความสัมพันธ์ของการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การกับผลการดำเนินงานขององค์การทั้งด้านที่ไม่ใช่การเงินและด้านการเงินระหว่างองค์การภาคการผลิตของไทยและญี่ปุ่นที่ตั้งอยู่ในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทยด้วย โดยคาดว่าผลการวิจัยจะนำมาซึ่งแนวทางอันเป็นประโยชน์กับองค์การธุรกิจให้ใช้เครื่องมือการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การได้ประสบความสำเร็จ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลของการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การที่มีต่อผลการดำเนินงานขององค์การ โดยเปรียบเทียบระหว่างองค์การสัญชาติไทยและองค์การสัญชาติญี่ปุ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ องค์การสัญชาติไทยและญี่ปุ่น ในอุตสาหกรรมการผลิต ในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทย โดยตัวแทนผู้ตอบแบบสอบถามคือ ผู้บริหาร ผู้จัดการ หรือพนักงาน ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างตาม Hair et al. (2010) ที่แนะนำว่าขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม AMOS โดยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural equation modeling: SEM) ควรเป็น 300 ตัวอย่าง ซึ่งขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ เท่ากับ 301 ตัวอย่าง ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกเฉพาะองค์การที่มี ISO เพื่อเป็นตัวแทนการประยุกต์ใช้ TQM (Baird et al., 2011) แล้วจึงเลือกสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสร้างขึ้น โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทางด้านประชากรของผู้เข้าร่วมจะถามถึงข้อมูลทางด้านประสบการณ์ในการทำงานลักษณะงานที่ทำจำนวนบุคลากรในองค์การ ระยะเวลาการดำเนินกิจการ ระยะเวลาการทำคุณภาพขององค์การ ประเภทอุตสาหกรรม และสัญชาติขององค์การโดยให้เลือกตอบ

ส่วนที่ 2 การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับการให้ความสำคัญกับลูกค้า ผู้บริหารระดับสูงและความเป็นผู้นำ การมีส่วนร่วมของบุคลากรการบริหารเชิงกระบวนการ การฝึกอบรม และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ลักษณะเป็นแบบสอบถามใช้มาตรวัดแบบให้คะแนน (Rating Scale) โดยในการประเมินค่า มีเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็น 7 ระดับ โดยที่ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 7 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 3 ผลการดำเนินการขององค์การ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ ผลลัพธ์ด้านที่ไม่ใช่การเงิน (คุณภาพสินค้าของเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิต ส่วนแบ่งการตลาด และความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน) และผลลัพธ์ด้านการเงิน (ผลกำไร ยอดขาย อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม และ อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน) ลักษณะเป็นแบบสอบถามใช้มาตรวัดแบบให้คะแนน (Rating Scale) โดยในการประเมินค่ามีเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็น 7 ระดับ โดยที่ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 7 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางสร้างแบบสอบถาม

4.2 นำแบบสอบถามไปปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำมาแก้ไขปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์

4.3 ทดสอบเครื่องมือก่อนดำเนินการเก็บข้อมูล ซึ่งมีวิธีการ ดังนี้

4.4 การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบข้อคำถามและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยข้อคำถามมีค่า IOC มากกว่า 0.5 แสดงว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้ ซึ่งพบว่าข้อคำถามทั้งหมดมีค่า IOC มากกว่า 0.5

4.5 การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด ไปทดลองใช้ (Try Out) กับองค์การสัญชาติไทยและญี่ปุ่น ในอุตสาหกรรมการผลิตที่ตั้งอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Coefficient of Alpha) ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของมาตรวัด (แบบสอบถามทั้งฉบับ) มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้อยู่ในระดับดี คือ 0.956 โดยพบว่ามาตรวัดการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การ 6 ด้าน คือ การให้ความสำคัญกับลูกค้า ผู้บริหารระดับสูงและความเป็นผู้นำ การมีส่วนร่วมของบุคลากร การบริหารเชิงกระบวนการ การฝึกอบรม และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้อยู่ในระดับดี โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ 0.962 ขณะที่มาตรวัดผลการดำเนินงานขององค์การ 2 ด้าน คือ ผลลัพธ์ด้านที่

ไม่ใช่การเงิน (คุณภาพสินค้า ของเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิต ส่วนแบ่งการตลาด และความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน) และ ผลลัพธ์ด้านการเงิน (ผลกำไร ยอดขาย อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม และ อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน) มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้อยู่ในระดับดีเช่นกัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ 0.860 และ 0.949 ตามลำดับ

4.6 นำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพรรณนาในรูปแบบค่าความถี่ อัตราส่วนร้อยละ (Valid Percent) ด้วยโปรแกรม SPSS เพื่ออธิบายข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถาม

5.2 สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติอนุมานใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ซึ่งประกอบด้วยการวิเคราะห์ 2 ขั้นตอน ได้แก่

5.2.1 การวิเคราะห์แบบจำลองการวัด (Measurement Model) โดยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis หรือ CFA) ของตัวแปรทั้งหมดในกรอบแนวคิดด้วยโปรแกรม AMOS เพื่อตรวจสอบว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่

5.2.2 การวิเคราะห์แบบจำลองโครงสร้าง (Structural Model) ด้วยการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ทั้งนี้ สำหรับการใช้ SEM เป็นสถิติในการทดสอบสมมติฐาน ค่าสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล (Goodness of Fit Measures) เพื่อศึกษาภาพรวมของโมเดลว่าสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพียงใด ในอดีตพิจารณาได้จากค่าไคสแควร์ (χ^2) ที่ต้องไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายถึงโมเดลที่พัฒนาขึ้นมาไม่มีความแตกต่างกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม ค่าไคสแควร์ (χ^2) ที่คำนวณได้รับผลกระทบจากขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใหญ่ หรือข้อมูลที่คลาดเคลื่อนไปจากสมมติฐานเบื้องต้น ดังนั้นนักวิชาการทางสถิติจึงเสนอว่าควรพิจารณาค่าสถิติตัวอื่น ๆ ประกอบการตัดสินใจด้วยซึ่งค่าสถิติตัวอื่น ๆ ที่ควรใช้ประกอบการพิจารณาได้แก่ ค่าไคสแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) ดัชนีวัดความสอดคล้องสัมพัทธ์ (NFI) ดัชนีวัดความสอดคล้องสัมพัทธ์ (IFI) ดัชนีวัดความสอดคล้องสัมพัทธ์ของ Tucker และ Lewis (TLI) ดัชนีความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) และดัชนีวัดความสอดคล้องในรูปของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Root Mean SquareResidual: SRMR) โดยมีเกณฑ์ดังนี้ค่า χ^2/df ≤ 3 ค่า CFI IFI และ TLI ≥ 0.90 ค่า SRMR ≤ 0.08 (Hair et al., 2010; Kline, 2011)

ผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นองค์การในอุตสาหกรรมการผลิต และได้รับรองมาตรฐานไอเอสโอ 9001 มีจำนวนทั้งสิ้น 301 องค์การ โดยมีคุณลักษณะ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

คุณลักษณะ		ความถี่	ร้อยละ
- จำนวนพนักงาน	น้อยกว่า 50	47	15.6
	50 – 200	116	38.5
	201-500	77	25.6
	มากกว่า 500	61	20.3
รวม		**301**	**100**
- ระยะเวลาได้รับรองมาตรฐานไอเอสโอ 9001	น้อยกว่า 3 ปี	24	8
	3-5 ปี	24	8
	6-10 ปี	76	25.2
	11-15 ปี	63	20.9
	16-20 ปี	67	22.3
	มากกว่า 20 ปี	47	15.6
รวม		**301**	**100**
- สัญชาติองค์การ	ไทย	108	35.9
	ญี่ปุ่น	193	64.1
รวม		**301**	**100**
- ตำแหน่ง	เจ้าของ	28	9.3
	CEO	25	8.3
	ผู้จัดการโรงงาน	60	19.9
	ผู้จัดการฝ่ายประกันคุณภาพ	20	6.7
	ผู้จัดการฝ่ายวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์	13	4.3
	ผู้จัดการฝ่ายบุคคล	58	19.3
	อื่นๆ	97	32.2
รวม		**301**	**100**
- ประสบการณ์ทำงานในองค์การ	น้อยกว่า 5 ปี	2	0.7
	5-10 ปี	56	18.6
	11-15 ปี	43	14.3
	16-20 ปี	48	15.9
	มากกว่า 20 ปี	152	50.5
รวม		**301**	**100**
- ตำแหน่ง	เจ้าของ	28	9.3
	CEO	25	8.3
	ผู้จัดการโรงงาน	60	19.9
	ผู้จัดการฝ่ายประกันคุณภาพ	20	6.7
	ผู้จัดการฝ่ายวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์	13	4.3
	ผู้จัดการฝ่ายบุคคล	58	19.3
	อื่นๆ	97	32.2
รวม		**301**	**100**

ตารางที่ 1 คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

คุณลักษณะ		ความถี่	ร้อยละ
- ประสบการณ์ทำงานในองค์การ	น้อยกว่า 5 ปี	2	0.7
	5-10 ปี	56	18.6
	11-15 ปี	43	14.3
	16-20 ปี	48	15.9
	มากกว่า 20 ปี	152	50.5
รวม		**301**	**100**

กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 301 องค์การ โดยส่วนใหญ่เป็นองค์การที่มีพนักงาน 50-200 คน (ร้อยละ 38.5) ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9001 ระยะเวลา 6-10 ปี (ร้อยละ 25.2) เป็นองค์การสัญชาติญี่ปุ่น (ร้อยละ 64.1) โดยผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้จัดการโรงงาน (ร้อยละ 19.9) และมีประสบการณ์การทำงานในองค์การ มากกว่า 20 ปี (ร้อยละ 50.5)

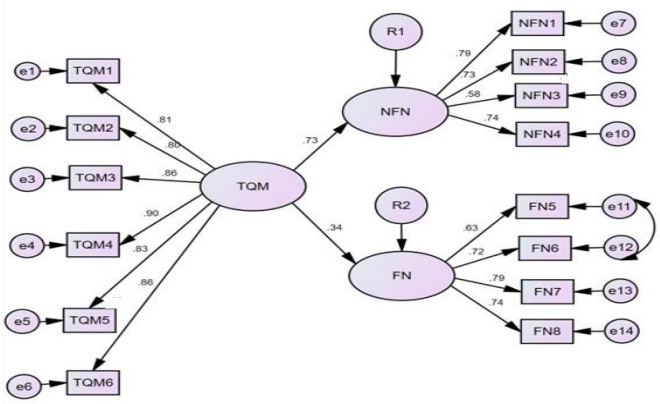
2. การทดสอบความเชื่อมั่นและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันได้ผลดังนี้ โดยตัวแปรทั้งหมดมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในช่วง 0.860 ถึง 0.962 และจากการตรวจสอบโมเดลการวัด พบหลักฐานของความเชื่อมั่นรวม เท่ากับ 0.964 ดัชนีความสอดคล้องสัมพัทธ์ NFI 0.946 ดัชนีวัดความสอดคล้องสัมพัทธ์ IFI เท่ากับ 0.964 ดัชนีวัดความสอดคล้องสัมพัทธ์ของ Tucker และ Lewis (TLI) เท่ากับ 0.955 ดัชนีวัดความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) 0.964 และ ดัชนีวัดความสอดคล้องในรูปของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.080 พบว่า โมเดลทั้งหมดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสอดคล้องของโมเดลการวัด

ค่าดัชนี	ความกลมกลืน
CMIN/DF	2.910
ดัชนีความสอดคล้องสัมพัทธ์ NFI	0.946
ดัชนีวัดความสอดคล้องสัมพัทธ์ IFI	0.964
ดัชนีวัดความสอดคล้องสัมพัทธ์ของ Tucker และ Lewis (TLI)	0.955
ดัชนีวัดความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI)	0.964
ดัชนีวัดความสอดคล้องในรูปของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SRMR)	0.080

3. การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง พบว่า โมเดลสมการโครงสร้างมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไคส์สแควร์ 217.5564 (p-value น้อยกว่า 0.05) ค่า CMIN/DF เท่ากับ 2.940 ดัชนีความสอดคล้องสัมพัทธ์ NFI 0.916 ดัชนีวัดความสอดคล้องสัมพัทธ์ IFI เท่ากับ 0.943 ดัชนีวัดความสอดคล้องสัมพัทธ์ของ Tucker และ Lewis (TLI) เท่ากับ 0.930 ดัชนีวัดความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) 0.943 และดัชนีวัดความสอดคล้องในรูปของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.080 ผ่านตามเกณฑ์ในภาพรวม จึงสรุปได้ว่า โมเดลโครงสร้างมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบสมมติฐาน โดยค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมาตรฐานของการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การ ผล

การดำเนินงานทั้งด้านที่ไม่ใช่การเงินและด้านการเงิน อิทธิพลของการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การที่มีต่อผลการดำเนินงานขององค์การทั้งด้านที่ไม่ใช่การเงินและด้านการเงิน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้างด้วยโมเดลสมการโครงสร้าง

ผลการตรวจสอบสมมติฐานด้วยโมเดลสมการโครงสร้างพบว่า การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์การด้านที่ไม่ใช่การเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (β=0.73, p=0.000) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 นอกจากนี้การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์การด้านการเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (β=0.34, p=0.000) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 2

4. การวิเคราะห์ตัวแปรกำกับ (Moderator) เป็นการวิเคราะห์สัญชาติขององค์การส่งผลต่ออิทธิพลระหว่างการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การที่มีต่อผลการดำเนินงานขององค์การโดยแบ่งตัวแปรสัญชาติองค์การออกเป็นสัญชาติไทยและสัญชาติญี่ปุ่น จากนั้นทำการทดสอบ Multiple Group Analysis เพื่อตรวจสอบสมมติฐานที่ 3 และ 4

ผลการตรวจสอบสมมติฐานด้วยโมเดลสมการโครงสร้างพบว่าการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์การด้านที่ไม่ใช่การเงินแตกต่างกันเมื่อเปรียบเทียบระหว่างองค์การสัญชาติไทยและองค์การสัญชาติญี่ปุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่า CMIN/DF เท่ากับ 4.484 ค่า p-value 0.034 โดยเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบพบว่าองค์การสัญชาติญี่ปุ่น มีค่าเท่ากับ 0.79 และองค์การสัญชาติไทย มีค่าเท่ากับ 0.58 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 3 และยังพบว่าการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์การด้านการเงินแตกต่างกันเมื่อเปรียบเทียบระหว่างองค์การสัญชาติไทยและองค์การสัญชาติญี่ปุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่า CMIN/DF เท่ากับ 6.132 ค่า p-value 0.013 โดยเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบพบว่าองค์การสัญชาติญี่ปุ่น 0.38 และองค์การสัญชาติไทย 0.10 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการตรวจสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ค่าอิทธิพล	p-value	ผลลัพธ์
H1 : การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์การด้านที่ไม่ใช่การเงิน	0.73	0.000	สนับสนุน
H2 : การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์การด้านการเงิน	0.34	0.000	สนับสนุน
H3 : การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์การด้านที่ไม่ใช่การเงินแตกต่างกันเมื่อเปรียบเทียบระหว่างองค์การสัญชาติไทยและองค์การสัญชาติญี่ปุ่น	0.79 (ญี่ปุ่น) 0.58 (ไทย)	0.034	สนับสนุน
H4 : การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์การด้านการเงินแตกต่างกันเมื่อเปรียบเทียบระหว่างองค์การสัญชาติไทยและองค์การสัญชาติญี่ปุ่น	0.38 (ญี่ปุ่น) 0.10 (ไทย)	0.013	สนับสนุน

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมาตรฐานแต่ละมิติของการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การ ขององค์การสัญชาติไทยและญี่ปุ่น ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมาตรฐานแต่ละมิติของการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การขององค์การสัญชาติไทยและญี่ปุ่น

มิติการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การ	ญี่ปุ่น	ไทย
การให้ความสำคัญกับลูกค้า (TQM1)	0.849	0.747
ผู้บริหารระดับสูงและความเป็นผู้นำ (TQM2)	0.834	0.741
การมีส่วนร่วมของบุคลากร (TQM3)	**0.868**	0.823
การบริหารเชิงกระบวนการ (TQM4)	**0.911**	0.866
การฝึกอบรม (TQM5)	0.807	**0.867**
การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (TQM6)	0.863	**0.869**

โดยองค์ประกอบสำหรับการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การที่สำคัญอันดับแรกขององค์การสัญชาติญี่ปุ่น คือ การบริหารเชิงกระบวนการ รองลงมาคือการมีส่วนร่วมของบุคลากร ในขณะที่ องค์การสัญชาติไทย คือ การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และรองลงมาคือการฝึกอบรม

อภิปรายผลการวิจัย

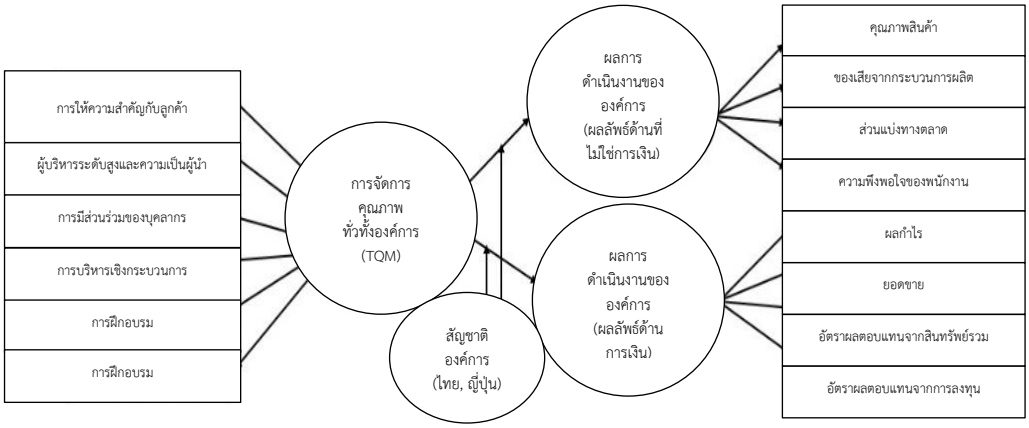
จากการวิเคราะห์ด้วย SEM ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์การทั้งด้านที่ไม่ใช่การเงินและด้านการเงิน หมายความว่า หากองค์การในอุตสาหกรรมการผลิตมีการปฏิบัติโดยนำการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การมาใช้ จะทำให้ผลการดำเนินงานขององค์การมีประสิทธิภาพมากขึ้นทั้งด้านที่ไม่ใช่การเงินและด้านการเงิน แสดงว่าการที่บุคลากรมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพในทุกมิติขององค์การ จะช่วยสร้างแนวคิดและทักษะไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานเรื่องคุณภาพในองค์การได้ตามแผนงานหรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังที่ Budayan & Okudan (2022) ระบุว่า การอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือ วิธีการจัดการ รวมถึงการดูแลลูกค้า เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เป้าหมายของการบริหารจัดการคุณภาพประสบ

ความสำเร็จ และมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Kassicieh & Yourstone (1998) ที่พบว่า การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การคือกุญแจสำคัญที่ทำให้องค์การประสบความสำเร็จในทางปฏิบัติซึ่งจะช่วยลดต้นทุนและเพิ่มกำไรให้กับองค์การได้

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ SEM ยังพบว่า การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์การทั้งด้านที่ไม่ใช่การเงินและด้านการเงินแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบองค์การสัญชาติไทยและญี่ปุ่น โดยองค์การสัญชาติญี่ปุ่นมีการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การที่ส่งผลให้ผลการดำเนินงานขององค์การด้านที่ไม่ใช่การเงินดีกว่าองค์การสัญชาติไทย อีกทั้ง เมื่อพิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การ พบว่า องค์การสัญชาติญี่ปุ่นเน้นให้ความสำคัญกับการบริหารเชิงกระบวนการสูง รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมของบุคลากร ในขณะที่องค์การสัญชาติไทยเน้นให้ความสำคัญกับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง รองลงมาเป็นการฝึกอบรม ข้อค้นพบนี้ สอดคล้องกับ Koh (2010) ที่สำรวจระดับความสำคัญขององค์ประกอบของการนำการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การกับองค์การก่อสร้างในประเทศสิงค์โปร์ ซึ่งล้วนได้รับมาตรฐาน ISO 9001:2000 โดยพบว่า การมุ่งเน้นลูกค้า การบริหารเชิงกระบวนการ และภาวะผู้นำ มีความสำคัญในระดับสูงกับการนำการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การไปใช้ปฏิบัติ ดังที่ Chountalas & Lagodimos (2019) ระบุว่าการบริหารเชิงกระบวนการมีบทบาทอย่างมากกับการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การ เพราะครอบคลุมในทุกส่วนของการจัดการกระบวนการทางธุรกิจ ประกอบกับงานวิจัยของ Stravinskiene & Serafinas (2020) สนับสนุนว่าการบริหารเชิงกระบวนการไม่สามารถแยกออกจากการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การได้เลยเพราะเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับการจัดการคุณภาพที่จะนำไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อธิบายได้ว่าองค์การสัญชาติญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับการนำระบบมาใช้ในกระบวนการในองค์การ เพื่อเชื่อมต่อกระบวนการต่าง ๆ กับการบริหารจัดการ เป็นการเพิ่มระดับของคุณภาพขององค์การ ทำให้ผลการดำเนินงานขององค์การดีขึ้นเมื่อเทียบกับองค์การสัญชาติไทยอย่างมีนัยสำคัญ อาจเนื่องด้วยงานวิจัยนี้ศึกษาการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การในอุตสาหกรรมการผลิตที่มีเครื่องจักร และอุปกรณ์ในการทำงานมากมาย อีกทั้งประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศชั้นนำด้านเทคโนโลยี ดังนั้น องค์การสัญชาติญี่ปุ่นจึงเน้นให้ความสำคัญกับการบริหารเชิงกระบวนการ ให้ระบบเป็นตัวควบคุมคุณภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดกับองค์การ

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง อิทธิพลของการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การ และผลการดำเนินงานเปรียบเทียบระหว่างองค์การสัญชาติไทยและญี่ปุ่น ในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทย ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง

องค์ความรู้จากผลการวิจัยเรื่องการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การและผลการดำเนินงานเปรียบเทียบระหว่างองค์การสัญชาติไทยและญี่ปุ่น ในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทย คือ การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การมีอิทธิพลเชิงบวกกับผลการดำเนินงานขององค์การทั้งด้านที่ไม่ใช่การเงินและด้านการเงิน โดยพบว่าการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การมีอิทธิพลกับผลการดำเนินงานขององค์การทั้งด้านที่ไม่ใช่การเงินและด้านการเงินแตกต่างกันเมื่อเปรียบเทียบระหว่างองค์การสัญชาติไทยและองค์การสัญชาติญี่ปุ่น โดยองค์การสัญชาติญี่ปุ่นมีผลการดำเนินงานที่ดีกว่าอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ยังพบอีกว่าองค์การสัญชาติญี่ปุ่นเน้นให้ความสำคัญกับการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การ มิติการบริหารเชิงกระบวนการ และการมีส่วนร่วมของบุคลากร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

องค์การในอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทยควรให้ความสำคัญและนำการจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การมาใช้ เพื่อนำมาซึ่งผลลัพธ์ความสำเร็จขององค์การมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

องค์การควรพิจารณาให้ความสำคัญกับมิติการบริหารเชิงกระบวนการเพิ่มขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยแสดงให้เห็นชัดเจนว่าองค์การสัญชาติญี่ปุ่นเน้นให้ความสำคัญกับมิติการบริหารเชิงกระบวนการ และประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จมากในอุตสาหกรรรมการผลิต รวมถึงเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับการนำจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์การมาใช้ในองค์การ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้พิจารณาเฉพาะในส่วนของอุตสาหกรรมภาคการผลิตเท่านั้น ดังนั้น การศึกษาในอนาคตควรเพิ่มเติมอุตสาหกรรมภาคบริการเนื่องจากเป็นอีกภาคธุรกิจที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยทั้งในแง่การสร้างรายได้และการจ้างงาน

2. การศึกษาในอนาคตควรเพิ่มเติมการเปรียบเทียบในองค์การสัญชาติอื่นที่ไม่ใช่ญี่ปุ่น ซึ่งอาจมีผลการศึกษาแตกต่างออกไป เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเป็นเฉพาะอุตสาหกรรมภาคการผลิตองค์การสัญชาติไทยและองค์การสัญชาติญี่ปุ่น

เอกสารอ้างอิง

Baird, K. et al. (2011). The relationships between organizational culture, total quality management practices and operational performance. *International Journal of Operation & Production Management*, 31(7), 789-814.

Budayan, C. & Okudan, O. (2022). Roadmap for the implementation of total quality management (TQM) in ISO 9001-certified construction companies: Evidence from Turkey. *Ain Shams Engineering Journal*, 13(6), 1-11.

Cetindere, A. et al. (2015). The effects of quality management on the business performance: An application in the province of Kutahya. *Procedia Economics and Finance*, 23(1), 1376-1382.

Chountalas, P. T. & Athanasios G. L. (2019). Paradigms in business process management specifications: A critical overview. *Business Process Management Journal*, 25(12), 1040-1069.

Hair, J. F. et al. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th ed.). New Jersey: Pearson Prentice Hall.

Hodgetts, R. M. (1999). Quality implementation in small business: perspectives from the Baldrige award winners. *SAM Advanced Management Journal*, 64(1), 37-47.

Jayaram, J. (2010). Contingency relationships of firm size, TQM duration, unionization, and industry context on TQM implementation-A focus on total effects. *Journal of Operations Management*, 28(4), 345–356.

Juran, J. M. (1989). *Leadership for Quality: An Executive Handbook*. New York: The Free Press.

Kassicieh, S. K. & Yourstone, S. A. (1998). Training, Performance Evaluation, Rewards, and TQM Implementation Success. *Journal of Quality Management*, 3(1), 25-38.

Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling* (3rd ed.). New York: Guilford press.

Koh, T. Y. & Low, S. P. (2010). Empiricist Framework for TQM Implementation in Construction Companies. *Journal of Management Engineering*, 26(3), 133-143.

Kotze, R. S. (2006). *Performance: The Secrets of Successful Behaviour*. London: Financial Times Prentice Hall.

Sila, I. & Ebrahimpour, M. (2002). An investigation of the total quality management survey based research published between 1989 and 2000: A literature review. *International Journal of Quality and Reliability Management*, 19(7), 902-970.

Stravinskiene, I. & Serafinas, D. (2020). The Link between Business Process Management and Quality Management. *journal of risk and financial management*, 13(255), 1-11.

การพัฒนามาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทย*

THE DEVELOPMENT OF RESILIENCE COMPETENCY SCALE FOR HUMAN RESOURCE IN PRIVATE COMPANIES IN THAILAND

นภรรศษรฑ์ อลงกรณ์โสภิต, เอกสิทธิ์ สนามทอง, นิธิเดช คูหาทองสัมฤทธิ์, เจษณี บุตรดำ

Napatsorn Alongkonsopit, Ekkasit Sanamthong, Nitidetch Koohathongsumrit, Chetsanee Butdam

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University

Corresponding Author E-mail: mai.napatsorna@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. สังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็ว 2. พัฒนามาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทย 3. ประเมินคุณภาพของมาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทยที่ได้พัฒนาขึ้น มีวิธีการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1. สังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็ว โดยทำการวิจัยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน 2. ร่างคำถามของมาตรวัดภายใต้แต่ละองค์ประกอบเพื่อจัดทำมาตรวัดเบื้องต้น และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัด โดยใช้ค่าการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 3. ประเมินคุณภาพของมาตรวัด โดยใช้ค่าการวิเคราะห์ดัชนีวัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (I-CVI) และทดสอบกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สมรรถนะล้มแล้วลุกเร็ว มีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ มองภาพใหญ่ ปรับตัวเก่ง มีสติ ดีกว่าเดิม มองโลกบวก และ ไม่ยอมแพ้ 2. ได้มาตรวัดที่มีข้อคำถามสอดคล้องกับองค์ประกอบ ทั้งหมด 35 ข้อคำถามซึ่งสามารถสะท้อนถึงระดับของสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็ว และ 3. คำถามภายใต้มาตรวัด จำนวน 35 ข้อ ผ่านเกณฑ์ที่ยอมรับได้ที่

*Received August 29, 2022; Revised September 24, 2022; Accepted September 27, 2022

0.80 และมาตรวัดสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทยนี้ เป็นมาตรวัดที่มีการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย สามารถนำผลลัพธ์ที่ได้ไปแปลผลในรูปแบบกราฟ
คำสำคัญ: ล้มแล้วลุกเร็ว; มาตรวัดล้มแล้วลุกเร็ว; นักทรัพยากรมนุษย์

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To synthesize the components of resilience competency; develops 2. To develop a resilience competency scale for human resource officers at private companies in Thailand; and evaluates 3. To evaluate the quality of the scale developed.

The research was conducted in three steps as follows. 1. In the synthesis of the components of resilience competency, the qualitative research was conducted with the technique of in-depth interview with nine key informants. 2. A resilience competency scale for human resource officers at private companies in Thailand was developed by drafting questions of the scale under each component of resilience competency. Experts consisted of five academics, experts in human resources. The quality of the scale was tested for content validity. The index of item objective congruence (IOC) 3. The quality of the developed resilience competency scale for human resource officers at private companies in Thailand was evaluated. The sample population consisted of thirty people. Findings showed that 1. Resilience competency consisted of the following six components as follows: big picture; adaptability; mindfulness; better thinking; optimism; and obstinacy. 2. The scale exhibited thirty-five questions in congruence with the components of resilience competency. This reflected the level of resilience competency 3. The constructed scale passed the acceptable criteria at 0.8 and used the language that was easy to understand. The results could be interpreted in the formof graphs.
Keywords: Resilience; Resilience Competency Scale; Human Resource Officer

บทนำ

วิกฤตการณ์โลกปัจจุบัน การระบาดใหญ่ของโควิด-19 ทำให้โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ธุรกิจหลายธุรกิจได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม งานวิจัยจาก Aknin et al. (2022) ได้ทำวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์โควิด-19 กับชีวิตความเป็นอยู่ของคนโดยทั่วไป จะพบว่ากว่าครึ่งที่ระบุว่าโควิด-19 จะนำไปสู่สุขภาพจิตที่ย่ำแย่ลง มีความเครียด

ที่เพิ่มขึ้นมีความวิตกกังวลที่เพิ่มขึ้น ยังพบอีกว่าความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นจากโควิด-19 ซึ่งสอดคล้องกับกองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมสุขภาพจิต (2563) ได้จัดทำแผนการฟื้นฟูจิตใจในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ทางออกหลักของปัญหาทางด้านจิตใจที่สืบเนื่องมาจากโควิด-19 นั้น บรรดาผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นตรงกัน คือต้องเริ่มจากการมีสติ ทั้งสติในการรับรู้ พิจารณา ไตร่ตรองข้อมูลข่าวสาร สติในการใช้ชีวิตเพื่อดูแลป้องกันตัวเองและครอบครัวจากโควิด-19 รวมถึงสติต่อความไม่แน่นอน ความกลัว และความวิตกกังวลที่เกิดขึ้น การฟื้นฟูจิตใจผู้ที่มีปัญหาด้านสุขภาพจิต (Re-Integration) ในระดับบุคคลครอบครัว ชุมชน โดยมุ่งเน้นการใช้วัคซีนใจ ให้ประชาชนมีศักยภาพเต็มเปี่ยมด้วยพลัง มีความเข้มแข็งทางใจ (Resilience) โดยใช้หลักการของ I Am รู้ว่าตนเองเป็นอย่างไร ผ่านวิกฤติอะไรมาบ้าง I Have รู้ว่าตนเองมีศักยภาพอะไร สามารถ ค้นหาแหล่งข้อมูล เพื่อพัฒนาทักษะดูแลตัวเองต่อไป I Can สร้างสิ่งดี ๆ ให้เกิดขึ้นได้พร้อมเข้าสู่ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) รวมถึงผู้นำหลาย ๆ องค์กร ได้พูดถึง คำว่า Resilience หรือ สมรรถนะล้มแล้วลุกเร็ว กันในวงกว้าง และใช้สมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วในการจัดการกับตัวเองและองค์กรช่วยให้เกิดแรงสู้ (Emergency Response) กับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดแบบฉับพลันไม่ทันตั้งตัว ดังนั้นคำว่า Resilience หรือสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วจึงมีความสำคัญและจำเป็นมากในโลกปัจจุบันนี้ จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าการใช้คำว่า Resilience มีการใช้คำกันอย่างหลากหลาย เช่น ความยืดหยุ่น การฟื้นตัว พลังสุขภาพจิต ความเข้มแข็งทางจิต ความสามารถในการฟื้นพลัง ล้มแล้วลุก ล้มแล้วลุกไว สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้คำว่า สมรรถนะล้มแล้วลุกเร็ว

จากการศึกษาพบว่า สมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วเป็น 1 ในสมรรถนะที่ต้องมีในการทำงานในช่วงหลังการระบาดใหญ่โควิด-19 จะเห็นได้ว่าเริ่มมีการพูดถึงสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วกันอย่างแพร่หลายในวงกว้าง มีแนวโน้มการนำสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วมาสร้างเป็นวัฒนธรรมองค์กร มีนโยบายการสร้างขีดความสามารถให้องค์กรและพนักงานในองค์กรให้มีสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วเพื่อพร้อมรองรับสถานการณ์ภายนอกที่มีความไม่แน่นอนและแนวโน้มใหม่ของโลกที่มีความซับซ้อนสูงได้ รวมถึงการมีหลักสูตรในการพัฒนาสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วให้กับพนักงานในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ World Economic Forum (2002) จากการสำรวจบริษัทต่าง ๆ ทั่วโลกพบว่าภายในปี พ.ศ. 2568 ร้อยละ 50 ของพนักงานมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาทักษะใหม่ภายในระยะเวลา 6 เดือนหรือเร็วกว่านั้น โดยมีสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็ว เป็น 1 ใน 10 ทักษะที่จำเป็น และทักษะแห่งยุคที่ต้องได้รับการพัฒนา ซึ่งจะสามารถช่วยเราให้รอดพ้นช่วงวิกฤตได้

จากสภาพปัญหาและสถานการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้นักทรัพยากรมนุษย์เผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ และต้องเร่งพัฒนาบุคลากรแบบเชิงรุก โดยวางแผนการพัฒนาและเร่งพัฒนาสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วให้กับพนักงานอย่างเร่งด่วน และถึงแม้ว่าหลาย ๆ องค์กรและผู้นำในองค์กรต้องการพัฒนาสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วนี้ แต่จากการค้นคว้าข้อมูลงานวิจัยต่าง ๆ ผู้วิจัย

ยังไม่พบว่า มีองค์กรใดที่วัดระดับสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วได้อย่างเป็นรูปธรรม และยังขาดมาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทยมีเพียงแต่การวัดภาวะแวดล้อม เช่น แบบประเมินความเครียด แบบประเมินการปรับตัว แบบประเมินความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลง แบบวัดความสามารถในการฟื้นคืนได้ อีกทั้งยังมีช่องว่างในการพัฒนามาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนามาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทย เพื่อใช้วัดระดับสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วได้อย่างเป็นรูปธรรม สามารถช่วยให้หน่วยงานทรัพยากรมนุษย์มีเครื่องมือในการพัฒนาสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็ว
2. เพื่อพัฒนามาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทย
3. เพื่อประเมินคุณภาพของมาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทยที่ได้พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และกลุ่มทดลอง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการหาสังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็ว 9 คน โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยนี้ คือ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านงานทรัพยากรมนุษย์ ผู้บริหารองค์กรเอกชน

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัด 5 คน โดยผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัยนี้คือ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านงานทรัพยากรมนุษย์ ผู้บริหารองค์กรเอกชน

กลุ่มทดลอง 30 คน โดยกลุ่มทดลองในการวิจัยนี้คือ นักทรัพยากรมนุษย์ทำงานบริษัทเอกชนในประเทศไทย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) และ แบบวัดความเที่ยงตรงทางเนื้อหา (Content validity)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็ว ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็ว โดยการทำการวิจัยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) คือ นักวิชาการ หรือผู้เชี่ยวชาญงานทรัพยากรมนุษย์ หรือ ผู้บริหารด้านงานทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรเอกชนระดับผู้จัดการขึ้นไปที่มีประสบการณ์การทำงานด้านงานทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรเอกชน 5 ปีขึ้นไป เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะล้มแล้วลุก ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะล้มแล้วลุกเร็ว รวมทั้งสิ้น 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

ระยะที่ 2 การพัฒนามาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทย ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยมีขั้นตอนย่อน 2 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ร่างคำถามของมาตรวัดภายใต้แต่ละองค์ประกอบของสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วเพื่อจัดทำมาตรวัดเบื้องต้น โดยชุดคำถามที่มีหลายข้อความ (Item) แต่มีรูปแบบการตอบที่เหมือนกัน (Same Response Format) โดยใช้รูปแบบการตอบแบบไลเคิร์ท มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับได้แก่ 5 หมายถึง สม่ำเสมอ 4 หมายถึง บ่อยครั้ง 3 หมายถึง บางครั้ง 2 หมายถึง แทบจะไม่ 1 หมายถึง ไม่เคย/ไม่มี

2.2 การวัดความเที่ยงตรงทางเนื้อหา (Content Validity) เป็นการตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัด ด้วยวิธีการหาค่าโดยใช้ค่าการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบกับจุดประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) ซึ่งเป็นสูตรของโลวิเนลลี และแฮมเบลตัน (พิศิษฐ์ ตัณฑวณิช และพนา จินดาศร, 2561) มาใช้ในการหาคุณภาพของมาตรวัด โดยผู้ทรงคุณวุฒิ คือ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านงานทรัพยากรมนุษย์ ผู้บริหารองค์กรเอกชน รวมทั้งสิ้น 5 คน พิจารณาความสอดคล้อง ให้ความเห็นเชิงวิพากษ์ ช่วยเติมแต่งความสมบูรณ์ความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วและร่างมาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทย

ระยะที่ 3 การประเมินคุณภาพของมาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทยที่ได้พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยมีขั้นตอนย่อน 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 วัดความเที่ยงตรงทางเนื้อหา (Content Validity) ด้าน ความเข้าใจ เป็นการตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัด เริ่มจากหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ที่ต้องการวัดและในการพิจารณาความเที่ยงตรงชนิดนี้จะใช้การวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ในที่นี้ได้เสนอวิธีการหาค่าโดยใช้ค่าการวิเคราะห์ดัชนีวัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา สามารถหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหารายข้อ (Item Content Validity Index I-CVI) โดยค่าความเชื่อมั่นหาสัดส่วนของข้อคำถามในชุดนั้นที่ผ่านการประเมินจากกลุ่มทดลอง (เฉพาะข้อที่ตอบในระดับ

3 หรือ 4 หารด้วยข้อคำถามทั้งหมดในชุดนั้น (S-CVI/UA) ด้วยวิธีของโพลิทและแบ็ค (สุจิตรา เทียนสวัสดิ์, 2562)

3.2 นำมาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทยมาจัดทำเป็น มาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วในรูปแบบออนไลน์ ด้วยการออกแบบเว็บไซต์ ระบบวิเคราะห์ ประมวลผลและ รูปแบบการแปลผล เพื่อจัดทำมาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็ว (Resilience Competency Scale) ในรูปแบบออนไลน์

3.3 นำมาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วในรูปแบบออนไลน์ ทดสอบกลุ่มตัวอย่าง คือ นักทรัพยากรมนุษย์บริษัทเอกชนในประเทศไทย รวมทั้งสิ้น จำนวน 30 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการเลือกตัวอย่างโดยเจาะจงเอาเฉพาะตัวอย่างที่คิดว่าเป็นแบบฉบับตัวแทนของประชากร หรือ ตรงกับวัตถุประสงค์บางประการที่กำหนดไว้ทดลองทำมาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทยในรูปแบบออนไลน์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัย

1. การสังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็ว ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบว่า สมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วมี 6 องค์ประกอบ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ประกอบสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็ว

องค์ประกอบที่ 1 มองภาพใหญ่ (Big Picture)

มองภาพใหญ่ (Big Picture) หมายถึง ความสามารถในการมององค์รวมเห็นการเชื่อมต่อกันในแต่ละจุด เห็นความเชื่อมโยงของสิ่งต่าง ๆ สามารถมองเห็นปัญหา คาดเดาอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นได้ โดยมีแผนรองรับกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

องค์ประกอบที่ 2 ปรับตัวเก่ง (Adaptability)

ปรับตัวเก่ง (Adaptability) หมายถึง ความสามารถในการปรับตัว เปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เข้ากับแต่ละสถานการณ์ สอดรับกับนโยบายหรือแนวโน้มเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและ มีความยืดหยุ่นสูง

องค์ประกอบที่ 3 มีสติ (Mindfulness)

มีสติ (Mindfulness) หมายถึง ภาวะจิตใจที่เป็นสุข อยู่กับปัจจุบัน มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีจิตใจเบิกบานแจ่มใสอยู่เสมอ ไม่มีความวิตกกังวลใด ตระหนักรู้ถึงความสามารถของตนเอง

องค์ประกอบที่ 4 ดีกว่าเดิม (Better Thinking)

ดีกว่าเดิม (Better thinking) หมายถึง เป็นคนที่เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทัศนคติมุ่งเติบโต ไม่หยุดอยู่กับที่ พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ พร้อมปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง คิดสิ่งใหม่ มีความคิดสร้างสรรค์ ทำสิ่งใหม่อยู่เสมอ

องค์ประกอบที่ 5 มองโลกบวก (Optimism)

มองโลกในแง่ดี (Optimism) หมายถึง คิดบวกแต่ไม่เข้าข้างตัวเอง เปิดใจ สามารถพลิกวิกฤตเป็นโอกาสได้ มีความเชื่อว่า สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วดีเสมอ ถือเป็นประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้

องค์ประกอบที่ 6 ไม่ยอมแพ้ (Obstinacy)

ไม่ยอมแพ้ (Obstinacy) หมายถึง มีความสามารถในการมองอุปสรรคเป็นเรื่องท้าทาย สามารถยืนหยัด ลุกขึ้นสู้ได้ มุ่งมั่นไปให้ถึงเป้าหมาย โดยไม่หวั่นไหวต่อสถานการณ์เลวร้ายที่เกิดขึ้น

2. การพัฒนามาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทย

ผู้วิจัยได้สร้างมาตรวัดซึ่งผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน โดยมาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทย มีคำถามทั้งหมด 35 ข้อ และใช้รูปแบบการตอบแบบ ไลเคิร์ทสเกล มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ สม่ำเสมอ บ่อยครั้ง บางครั้ง แทบจะไม่ ไม่เคยหรือไม่มี

ตารางที่ 1 มาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็ว

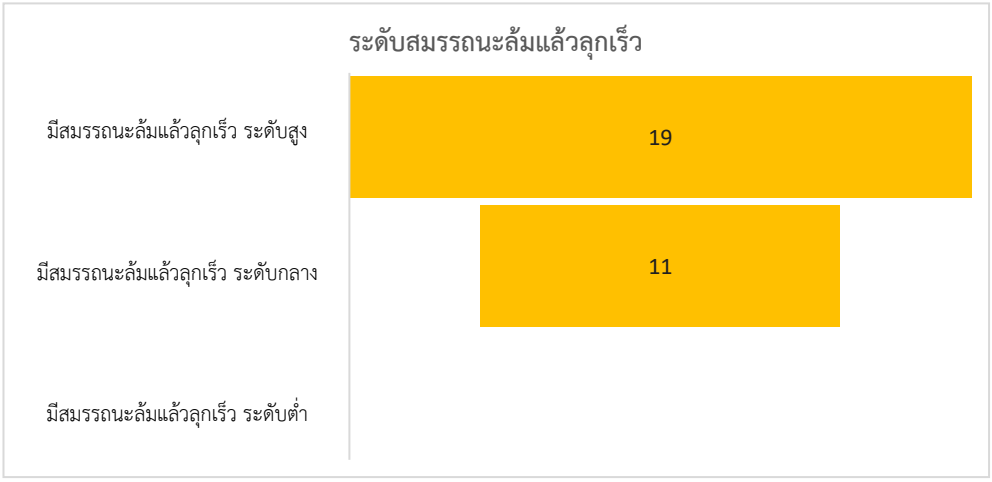
องค์ประกอบ	ข้อคำถาม
1. มองภาพใหญ่ (Big Picture)	1. ฉันสามารถวางแผนการทำงานอย่างละเอียด
	2. ฉันสามารถมองเห็นปัญหาในการทำงานของทีม
	3. ฉันพยายามคิดแผนสำรองอยู่เสมอ
	4. ฉันสามารถเชื่อมโยงการทำงานทุกส่วนเข้าด้วยกัน
	5. หลังจากวางแผนเสร็จฉันมักจะตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นได้และคิดแนวทางแก้ไข
	6. ฉันมักหาทางป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นมากกว่าการหาทางแก้ไขปัญหา
2. ปรับตัวเก่ง (Adaptability)	7. ฉันมองความท้าทายเป็นเรื่องปกติ
	8. ฉันพร้อมที่จะเผชิญปัญหา
	9. ฉันมักจะค้นหาวิธีการทำงานใหม่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์อยู่เสมอ
	10. ฉันมักจะสนุกกับสิ่งที่ไม่เคยทำอยู่เสมอ
	11. ฉันติดตามเทคโนโลยีหรือเทรนด์ใหม่ ๆ และนำมาปรับใช้อยู่เสมอ
3. มีสติ (Mindfulness)	12. ฉันเชื่อมั่นว่า ฉันมีสิ่งยึดเหนี่ยวในจิตใจเมื่อเผชิญกับความยุ่งยาก
	13. ฉันตระหนักถึงเป้าหมายของตนเองอยู่เสมอ
	14. ฉันสามารถสร้างแรงจูงใจให้ตัวเองได้
	15. ฉันเก็บอารมณ์ ความรู้สึกได้ดี
	16. ฉันสามารถจัดการความเครียดของตนเองได้ดี
4. ดีกว่าเดิม (Better Thinking)	17. ฉันมักจะทำสิ่งใหม่ ๆ ในทางที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เดิม
	18. ฉันมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาตัวเอง
	19. ฉันศึกษาหาความรู้ในการพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ
	20. ฉันชอบพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้คนใหม่ๆอยู่เสมอ
	21. ฉันมองเห็นโอกาสข้างหน้า และไม่พลาดโอกาสนั้น
	22. ฉันมักจะปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง
	23. ฉันมักจะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ และทำมันให้ดีขึ้นกว่าเดิม
5. มองโลกบวก (Optimism)	24. ฉันไม่คิดว่าเหตุการณ์เลวร้ายที่เกิดกับตัวฉันเป็นเพราะความโชคไม่ดี
	25. ฉันเชื่อว่าเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้วเป็นประสบการณ์ที่ดีเสมอ
	26. ฉันมองอุปสรรคที่ได้ผ่านมาเป็นความสำเร็จอย่างหนึ่ง
	27. ฉันสามารถมองเห็นด้านดีในตัวผู้อื่นได้
	28. ฉันคิดว่าปัญหาที่ฉันเจอ จะทำให้ฉันแข็งแกร่งขึ้น
	29. ฉันพยายามทำความเข้าใจถึงสาเหตุที่ผู้อื่นแสดงพฤติกรรม หรือผลลัพธ์ออกมา
6. ไม่ยอมแพ้ (Obstinacy)	30. ฉันสู้ไม่ถอยในทุกสถานการณ์
	31. ฉันไม่เคยคิดหนีปัญหา และมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาแม้ว่าจะลำบากแค่ไหน
	32. ฉันมีความมุ่งมั่นที่จะทำตามแผนที่วางไว้ให้สำเร็จ
	33. ฉันเรียนรู้ในสิ่งที่ผิดพลาด และพร้อมที่จะลุกขึ้นเผชิญกับปัญหานั้น
	33. ฉันเรียนรู้ในสิ่งที่ผิดพลาด และพร้อมที่จะลุกขึ้นเผชิญกับปัญหานั้น
	34. เมื่อฉันล้มเหลวจากสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ฉันจะหาทางอื่นเพื่อประสบความสำเร็จ
	35. ฉันจะไม่มีวันยอมแพ้ต่อโชคชะตา

3. การประเมินคุณภาพของมาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทยที่ได้พัฒนาขึ้น ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยนำร่างมาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทยที่ได้พัฒนาขึ้นนำไปให้กลุ่มทดลอง นักทรัพยากรมนุษย์จำนวน 30 คน พิจารณาความเที่ยงตรงทางเนื้อหา (Content validity) ด้าน รายข้อ (Item content validity index, I-CVI) โดยหาค่าความเชื่อมั่น หาสัดส่วนของข้อคำถามในชุดนั้นที่ผ่านการประเมินจากกลุ่มทดลอง (เฉพาะข้อที่ตอบในระดับ 3 หรือ 4) หารด้วยข้อคำถามทั้งหมดในชุดนั้น (S-CVI/UA) ด้วยวิธีของโพลิทและแบ็ค (สุจิตรา เทียนสวัสดิ์, 2562) ผลการวิเคราะห์ คือ คำถามภายใต้มาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทยทั้ง 35 ข้อ ผ่านเกณฑ์ที่ยอมรับได้ที่ 0.80 ขั้นตอนที่ 2) ผู้วิจัยนำมาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทยมาจัดทำเป็น มาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วในรูปแบบออนไลน์ด้วยการออกแบบเว็บไซต์ ระบบวิเคราะห์ ประมวลผลและ รูปแบบการแปลผล ผลการออกแบบมาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วในรูปแบบออนไลน์ โดยมีรูปแบบการวิเคราะห์และประมวลผลแบบไลเคิร์ท เกณฑ์มาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ เกณฑ์ในการวัดค่าตัวแปรคือ 5 หมายถึง สม่ำเสมอ 4 หมายถึง บ่อยครั้ง 3 หมายถึง บางครั้ง 2 หมายถึง แทบจะไม่ 1 หมายถึง ไม่เคย/ไม่มี ตัวอย่างดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 มาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทยในรูปแบบออนไลน์

จากภาพที่ 2 ผู้วิจัยนำมาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วในรูปแบบออนไลน์ ทดสอบกลุ่มตัวอย่าง คือ นักทรัพยากรมนุษย์บริษัทเอกชนในประเทศไทย รวมทั้งสิ้น จำนวน 30 คน ทดลองทำมาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทยในรูปแบบออนไลน์ ผลการทดลองจากนักทรัพยากรมนุษย์บริษัทเอกชนในประเทศไทย ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 กราฟแสดงระดับสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็ว

อภิปรายผลการวิจัย

1. การสังเคราะห์สมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วจาก พบว่า มาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทย เป็นมาตรวัดที่คุณภาพสามารถวัดระดับสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีข้อคำถามทั้งหมด 35 ข้อ ภายใต้ 6 องค์ประกอบของสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็ว ดังนี้ 1. มองภาพใหญ่ (Big Picture) มองภาพใหญ่ (Big Picture) หมายถึง ความสามารถในการมององค์รวม เห็นการเชื่อมต่อกันในแต่ละจุดเห็นความเชื่อมโยงของสิ่งต่างๆ สามารถมองเห็นปัญหา คาดเดาอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นได้ โดยมีแผนรองรับกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับ Breazeale (2021) ที่กล่าวว่า การมองเห็นภาพใหญ่สามารถช่วยเพิ่มสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วได้ ซึ่งสามารถเห็นเหตุการณ์ที่ดีและไม่ดีที่เกิดขึ้นในชีวิตชั่วคราวมากกว่าที่จะถาวร และยังมีแนวโน้มที่จะเห็นเหตุการณ์ที่มีผลกระทบเฉพาะในบางด้านของชีวิตมากกว่าที่จะมีผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อทั้งชีวิตหรืออนาคต สามารถวางแผนและลงมือปฏิบัติได้จริง ความสามารถในการมองเห็นว่าคืออะไรรวมถึงมีทักษะการเชื่อมต่อกับผู้อื่น 2. ปรับตัวเก่ง (Adaptability) ปรับตัวเก่ง (Adaptability) หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เข้ากับแต่ละสถานการณ์ สอดรับกับนโยบายหรือแนวโน้มเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และมีความยืดหยุ่นสูง ซึ่งสอดคล้องกับศุภรา เชาว์ปรีชา (2551) ที่กล่าวว่าแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็ว คือ การให้เผชิญกับสถานการณ์ยากลำบากที่ไม่มาก

จนเกินไปมากกว่าการหลีกเลี่ยงสถานการณ์นั้น ๆ เพื่อให้เกิดภูมิต้านทานและได้ฝึกทักษะการจัดการปัญหา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Oliver et al. (2016) ที่กล่าวว่า ความสามารถปรับตัวหรือขึ้นอยู่กับประสบการณ์ชีวิตของแต่ละบุคคลได้ มีความสามารถในการเด้งกลับ การจัดการเหตุฉุกเฉิน การปรับตัวได้กับสถานการณ์เลวร้าย ความสามารถในการปรับตัวปรับใจไม่หวั่นไหวต่ออุปสรรคปัญหา อีกทั้งยังสอดคล้องกับ Washington State Department of Health (2020) ที่ได้กล่าวว่าเราสามารถสร้างสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วเพื่อสร้างความยืดหยุ่นในที่ทำงานได้ด้วยการปรับตัวและมีความยืดหยุ่นทางจิตใจ 3. มีสติ (Mindfulness) มีสติ (Mindfulness) หมายถึง ภาวะจิตใจที่เป็นสุข อยู่กับปัจจุบัน มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีจิตใจเบิกบานแจ่มใสอยู่เสมอไม่มีความวิตกกังวลใด ตระหนักรู้ถึงความสามารถของตนเอง สอดคล้องกับกองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมสุขภาพจิต (2563) ที่บรรดาผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นตรงกันในเรื่องของสติคือต้องเริ่มจากการมีสติ ทั้งสติในการรับรู้ พิจารณา ไตร่ตรองข้อมูลข่าวสาร สติต่อความไม่แน่นอน ความกลัว และความวิตกกังวลที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับบทความของ Jacobs (2015) ที่กล่าวว่า มีงานงานวิจัยใหม่ในประเทศอินเดีย พบว่า บุคคลที่มีสติสูงขึ้นจะสามารถล้มแล้วลุกเร็วมากขึ้น สมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสามารถถูกมองว่าเป็นแหล่งสำคัญของความเป็นอยู่ที่ดีและชี้ให้เห็นหลายวิธีที่การมีสติสามารถส่งเสริมสภาวะของจิตใจนี้ได้ คนที่มีสติสามารถรับมือกับความคิดและอารมณ์ที่ยากลำบากได้ดีขึ้นโดยไม่ถูกครอบงำหรือปิดตัวลง (ทางอารมณ์) การหยุดและสังเกตจิตช่วยทำให้ต้านทานการจมปลักอยู่ในความพ่ายแพ้ 4. ดีกว่าเดิม (Better Thinking) ดีกว่าเดิม (Better Thinking) หมายถึง เป็นคนที่เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทัศนคติมุ่งเติบโต ไม่หยุดอยู่กับที่ พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ พร้อมปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง คิดสิ่งใหม่ มีความคิดสร้างสรรค์ ทำสิ่งใหม่อยู่เสมอเป็นคนที่เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทัศนคติมุ่งเติบโต ไม่หยุดอยู่กับที่ พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ พร้อมปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง คิดสิ่งใหม่ มีความคิดสร้างสรรค์ ทำสิ่งใหม่อยู่เสมอ อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของบทความจาก Washington State Department of Health (2020) กล่าวว่า การมองโลกในแง่ดี (Optimism) ผู้ที่มองโลกในแง่ดีมักจะมีความยืดหยุ่นมากขึ้นการมองโลกในแง่ดีเกี่ยวกับอนาคตมากขึ้นแม้ว่าจะต้องเผชิญกับอุปสรรคที่ดูเหมือนผ่านไม่ได้มีความสอดคล้องกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วและการมองโลกบวก การมองโลกบวกกับสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วดูเหมือนว่าจะไปด้วยกันในเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ หมายความว่ามีความสัมพันธ์เชิงโต้ตอบระหว่างสิ่งเหล่านี้สองตัวแปร สมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วส่งผลให้เกิดการมองโลกบวกและการมองโลกบวกนำไปสู่สมรรถนะล้มแล้วลุกเร็ว 6. ไม่ยอมแพ้ (Obstinacy) ไม่ยอมแพ้ (Obstinacy) หมายถึง มีความสามารถในการมองอุปสรรคเป็นเรื่องท้าทาย สามารถยืนหยัด ลุกขึ้นสู้ได้ มุ่งมั่นไปให้ถึงเป้าหมาย โดยไม่หวั่นไหวต่อสถานการณ์เลวร้ายที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Cullins (2021) ที่ได้กล่าวว่า เมื่อสิ่งเลวร้ายเกิดขึ้น จะต้องไม่ยอมแพ้ และต้องมีความเพียร (Perseverance) คือความหลงใหลและความเพียรเพื่อเป้าหมายระยะยาว ความพากเพียรและความกระตือรือร้น

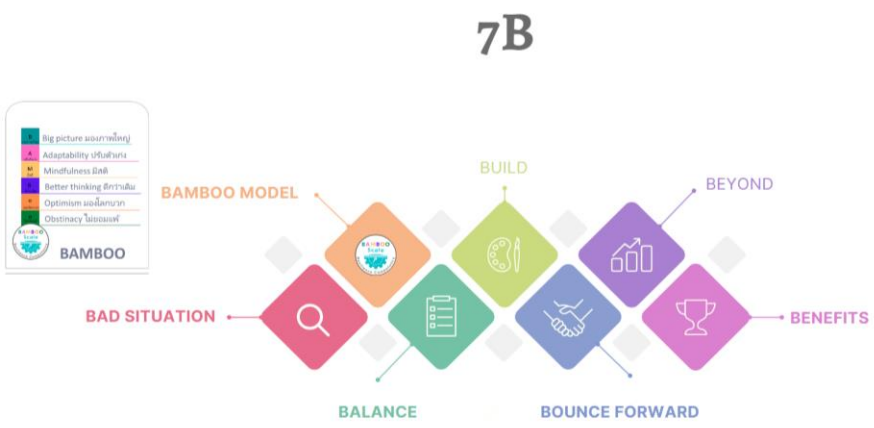
โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจฟังดูยากจะมีใครเอื้อมถึงได้ แต่ก็ไม่เป็นเช่นนั้น แค่ต้องใช้เวลาและความสม่ำเสมอ ทำกิจกรรมต่อไปนี้ ซึ่งจะช่วยให้สามารถพัฒนาความขยันหมั่นเพียร นำพาไปสู่เส้นทางแห่งความสุขและความสำเร็จ และเมื่อนำตัวอักษรภาษาอังกฤษทั้ง 6 ตัว ได้แก่ ตัว B คือ Big Picture มองภาพใหญ่ ตัว A คือ Adaptability ปรับตัวเก่ง ตัว M คือ Mindfulness มีสติ ตัว B คือ Better Thinking ดีกว่าเดิม ตัว O คือ Optimism มองโลกบวก และตัว O คือ Obstinacy ไม่ยอมแพ้ จนเกิดคำใหม่ คือ คำว่า BAMBOO มีความหมายว่า ต้นหลิวลู่ลมซึ่งผู้วิจัยได้เปรียบเทียบต้นหลิวลู่ลมกับสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็ว เนื่องจากต้นหลิวลู่ลมมีคุณลักษณะเด่นของต้น คือ โอนอ่อนตามลมแรง แต่ยังแข็งแกร่ง หยัดยืนตั้งต้นเด่น ซึ่งเปรียบเหมือนสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็ว ที่ล้มแล้วต้องลุกให้เร็วแม้เจอวิกฤตการณ์เลวร้ายต่าง ๆ

2. การพัฒนามาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทย พบว่า มาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทยได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน โดยมีผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่ยอมรับได้คือ 0.50 ขึ้นไป ทั้งหมด 35 ข้อคำถาม และใช้รูปแบบการตอบแบบ ไลเคิร์ทสเกล มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ สม่ำเสมอ บ่อยครั้ง บางครั้ง แทบจะไม่ ไม่เคย/ไม่มี ซึ่งสอดคล้องกับ Netemeyer et al. (2003) กล่าวว่า มาตรวัด คือ เครื่องมือที่ใช้ในการวัดที่ประกอบด้วยกฎที่กำหนดสัญลักษณ์ (Symbol) เพื่อจุดประสงค์ที่จะแสดงคุณลักษณะเชิงปริมาณเป็นตัวเลข มาตรวัดรวมถึงการประเมินค่าตัวเลขที่สะท้อนให้เห็นระดับที่แตกต่างกันคุณลักษณะ (Attribute) ในทางสังคมศาสตร์มีวัตถุประสงค์ (Objects) คือผู้คน กฎ (Rule) จะเกี่ยวข้องกับตัวเลขที่เด่นชัด และคุณลักษณะ (Attribute) จะเป็นสิ่งทำให้เห็นลักษณะสำคัญของวัตถุประสงค์ที่ถูกวัด

3. การประเมินคุณภาพของมาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทยที่ได้พัฒนาขึ้น พบว่า มาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทย มีการใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายของข้อคำถามทั้ง 35 ข้อ ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่ยอมรับได้ที่ 0.80 และเป็นมาตรวัดที่มีคุณภาพสามารถแปลผลในรูปแบบกราฟและเชิงสถิติได้ ซึ่งสอดคล้องกับสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2537) ที่ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของมาตรวัดที่มีคุณภาพไว้ว่า มาตรวัดที่มีคุณภาพจะต้องความสามารถเปรียบเทียบผลให้อยู่ในรูปข้อมูลทางสถิติได้

องค์ความรู้จากการวิจัย

การพัฒนามาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทเอกชนในประเทศไทย ได้ข้อสรุปจากการวิจัยนั้น ขอสรุปเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 4 องค์ความรู้จากการวิจัยอธิบายได้ว่า การมีสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วอย่างยั่งยืนนั้นจะต้องประกอบไปด้วย 7B คือ หากต้องเผชิญกับสถานการณ์เลวร้าย ไม่อาจคาดการณ์ได้ล่วงหน้า (Bad Situation) เราจะต้องดูว่าตนเองมีองค์ประกอบสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วหรือไม่ (Bamboo Model) เพื่อสร้างความสมดุล (Balance) และต้องเรียนรู้จากประสบการณ์ทำสิ่งต่างให้ดีขึ้น ด้วยการสร้าง (Build) ภูมิคุ้มกัน เพิ่มทักษะ คุณลักษณะ ความเชื่อ ค่านิยม เพื่อให้ไม่สั่นคลอนในเวลาที่เกิดสิ่งใดมากระทบกับตนเอง สามารถเด้งไปข้างหน้า (Bounce Forward) ได้อย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นเรื่องปกติ ก้าวข้าม (Beyond) เส้นความกลัว ความวิตกกังวล มองเป็นเรื่องท้าทาย เป็นบทเรียนใหม่ จนกลายเป็นเรื่องปกติ สามารถสร้างความยั่งยืน สร้างประโยชน์ (Benefits) ให้ตนเอง ครอบครัว และสังคม ได้ต่อไป สอดคล้องกับการวิจัยของ กัญกร คำพรรณ และสิริวัฒน์ ศรีเครือดง (2564) พบว่า ภูมิต้านทานทางอารมณ์และจิตใจสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อฟื้นฟูพลังจิตใจผู้ผิดหวังในความรักด้วยการเสริมสร้างสัมมาทิฏฐิ มุ่งประโยชน์เพื่อให้ผู้ผิดหวังในความรักยอมรับและเข้าใจสาเหตุของความทุกข์ตามความเป็นจริง การฟื้นฟูพลังจิตใจผู้ผิดหวังในความรักตามหลักพุทธจิตวิทยาจะทำให้มีความเข้มแข็งทางจิตใจ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์สามารถปรับตัวกลับสู่ภาวะสมดุลได้อย่างรวดเร็วและปรับใจให้เจริญงอกงามขึ้นมาใหม่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้นำองค์กรควรนำมาตรวัดนี้เป็นเครื่องมือในการคัดเลือกพนักงาน การพัฒนาพนักงานในองค์กร เพื่อให้พนักงานมีค่านิยมเดียวกับองค์กร รวมถึงมีสมรรถนะที่องค์กรต้องการ

2. หน่วยงานหรือองค์กรสามารถเลือกใช้เครื่องมือรูปแบบออนไลน์นี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่การจัดทำมาตรวัดชนิดอื่นได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. นักวิจัยและผู้ที่สนใจด้านการทำมาตรวัดสามารถนำแนวทางการทำวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนจัดทำงานวิจัยเกี่ยวกับมาตรวัดต่าง ๆ ได้

2. หน่วยงานหรือองค์กรด้านงานวิจัยสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปพัฒนาประยุกต์ใช้เพื่อวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า มาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วมีจำนวน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. มองภาพใหญ่ 2. ปรับตัวเก่ง 3. มีสติ 4. ดีกว่าเดิม 5. มองโลกบวก 6. ไม่ยอมแพ้ ซึ่งได้ผลในมิติของตัวเองเท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไป จึงควรนำผลวิจัยนี้ไปศึกษาต่อยอดในมิติของสังคม และมิติความเป็นครอบครัว และกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันไปเพื่อให้การพัฒนามาตรวัดสมรรถนะล้มแล้วลุกเร็วครอบคลุมในทุกมิติที่เกี่ยวข้องครบถ้วนมากยิ่งขึ้น

2. การศึกษาครั้งนี้ได้ข้อค้นพบ จากการศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง นักทรัพยากรมนุษย์บริษัทเอกชน การศึกษาครั้งต่อไปจึงควรขยายขอบเขตการศึกษาในตัวอย่างวิจัยกลุ่มอื่น ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อให้ได้มาตรวัดที่มีความหลากหลายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กัญกร คำพรรณ และสิริวัฒน์ ศรีเครือดง. (2564). พุทธจิตวิทยาการฟื้นฟูพลังจิตใจผู้ผิดหวังในความรัก. *วารสาร มจร มนุษย์ศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(2), 289-307.

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมสุขภาพจิต. (2563). *แผนการฟื้นฟูจิตใจในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) (Combat 4th Wave of COVID-19 Plan: C4)* (ฉบับปรับปรุง). นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต.

พิศิษฐ์ ตัณฑวณิช และพนา จินดาศรี. (2561). ความหมายที่แท้จริงของค่า IOC. *วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 24(2), 3-12.

ศุภรา เชาว์ปรีชา. (2551). ปัญหาจิตเวชเด็กและวัยรุ่นที่พบบ่อยในคลินิกตรวจผู้ป่วยนอกโรคทั่วไป แผนกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 52(1). 8-18.

สุจิตรา เทียนสวัสดิ์. (2552). ดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา: ข้อวิพากษ์และข้อเสอแนะวิธีการคำนวณ, *พยาบาลสาร*, 24(4). 1-9.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2537). *การสร้างมาตรวัดในการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

Aknin, L. B. et al. (2022). Mental Health During the First Year of the COVID-19 Pandemic: A Review and Recommendations for Moving Forward. *Perspectives on Psychological Science*, 17(4), 915-936.

Breazeale, R. (2021). *Duct Tape Isn't Enough: Survival Skills for the 21st Century*. Retrieved November 30, 2020, from https://shorturl.asia/bGAIK

Cullins, A. (2021). *9 Activities To Build Grit and Resilience in Children*. Retrieved December 30, 2021, from https://shorturl.asia/6afoT

Jacobs, T. (2015). *Evidence Mounts That Mindfulness Breeds Resilience*. Retrieved November 25, 2021, from https://shorturl.asia/ujVbi

Netemeyer, R. G. et al. (2003). Scaling procedures: Issues and applications. *Statistics in Medicine*, 23(15), 2480-2481.

Oliver, K. G. et al. (2006). Building resilience in young people through meaningful participation. *Australian e-Journal for the Advancement of Mental Health*, 5(1), 34-40.

Washington State Department of Health. (2020). *Covid-19 Guidance for Building Resilience in the Workplace*. Retrieved September 11, 2020, form https://shorturl.asia/RGZNj

World economic forum. (2015). *Deep Shift-Technology Tipping Points and Societal Impact*. Retrieved December 11, 2021, form https://shorturl.asia/Z9uV3

การวิเคราะห์องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา*

ANALYSIS OF PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY ELEMENTS THAT INFLUENCE THE PERFOMANCE OF TEACHERS IN SECONDARY SCHOOLS

นัทท์ฐาอร สมเดช, บุณฑริกา บูลภักดิ์, จุไรรัตน์ สุดรุ่ง
Nattthaon Somdetch, Buntarika Bulpakdi, Jurairat Sudrung
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University
Corresponding Author E-mail: nattthaonatwork@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับการดำเนินงานขององค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา 2. ศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา 3. วิเคราะห์องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรคือ โรงเรียนที่ได้รางวัลชนะเลิศและรองชนะเลิศระดับเหรียญทองสถานศึกษายอดเยี่ยมระดับมัธยมศึกษาของ สพฐ. ด้าน PLC ระดับชาติ 11 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล คือ ครูผู้สอนในโรงเรียน 665 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ เพื่อศึกษาค่าสัมประสิทธิ์การอธิบายและค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณของตัวแปรทำนายแต่ละองค์ประกอบ วิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณเป็นขั้นตอน เพื่อคัดเลือกตัวแปรทำนายที่ร่วมกันส่งผลได้ดีที่สุดต่อการปฏิบัติงานและในการทำนายของแต่ละสมการ

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีระดับการดำเนินงานมากที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 5 ชุมชนกัลยาณมิตร การปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีระดับการปฏิบัติงานมากที่สุด คือ ด้านที่ 1 การปฏิบัติหน้าที่ และองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูมากที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 6 โครงสร้างสนับสนุนชุมชน

คำสำคัญ: ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ; มาตรฐานการปฏิบัติงานของครู; การวิเคราะห์องค์ประกอบ

*Received May 2, 2023; Revised May 27, 2023; Accepted May 29, 2023

Abstract

Objectives of this research were: 1. To study the operational level of the elements of the Professional Learning Community (PLC) of teachers in secondary schools; 2. To study the level of performance according to the performance standards of the teachers in secondary schools; 3. To analyze the elements of the Professional Learning Community (PLC) of teachers affecting the performance according to the performance standards of teachers in secondary schools. It was quantitative research for which the population was composed of 11 schools, as winners of the Gold Medals and Gold Runner-Up Medals for Excellent Academic Institutions under the supervision of the Secondary Educational Service Area Office, promoting the use of PLC in the national competition. The informants were 665 school teachers. The research tools were questionnaires in form of rating scales. Data were analyzed by means of Enter Multiple Regression Analysis to study the coefficient of determination and the multiple regression coefficients of each predictor variable and Stepwise Multiple Regression Analysis to select the predictor variables that cooperatively affected the teacher performance and explained the predictive ability of each equation.

The results showed that the element of the Professional Learning Community (PLC) of teachers in secondary schools with the highest operational level was the 5 th Element: Caring Community. The highest level of performance of the secondary school teachers was the 1 st aspect: the performance of duties. The elements of the Professional Learning Community (PLC) of teachers affecting the performance of the teachers in secondary schools were respectively the 6 th Element: Supportive Structure.

Keywords: Professional Learning Community; Performance Standards of Teachers; Analyze the Elements

บทนำ

วิชาชีพครู ได้รับการจัดว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูงเนื่องจากเป็นการทำหน้าที่พัฒนามนุษย์ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถใช้การเรียนรู้นั้นเพื่อพัฒนาคุณภาพของตนเองตลอดชีวิต ผู้ประกอบวิชาชีพครูจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาวิชาชีพ หรือการพัฒนาครูให้เป็นมืออาชีพ โดยคุรุสภาจึงได้ดำเนินการกำหนดข้อบังคับว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งหมายถึงข้อกำหนด

เกี่ยวกับคุณลักษณะ และคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติตาม ประกอบด้วย มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน (ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556, 2556) โดยมาตรฐานการปฏิบัติงาน คือข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะหรือการแสดงพฤติกรรมการปฏิบัติงานและการพัฒนางาน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการปฏิบัติหน้าที่ครู คือ การจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน พร้อมทั้งการอบรม ปลูกฝัง และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกและมีความรับผิดชอบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข 2. การจัดการเรียนรู้ คือ การส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ ความคิด มีปัญญา มีวิธีคิด ผ่านกระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินงานของครูผู้สอน และ 3. ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน คือ การมีส่วนร่วมกันของครูกับผู้ปกครองและชุมชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การเคลื่อนไหวทางการศึกษา ที่ก่อให้เกิดความร่วมมืออันดีต่อกันระหว่างครูกับผู้ปกครองและชุมชนจากการปฏิบัติงานของครูภายใต้มาตรฐานการปฏิบัติงานนั้น พบปัญหาจากการปฏิบัติงานของฉัตรชัย หวังมีจงมี (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง สมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21: ปรับการเรียนเปลี่ยนสมรรถนะ ผลการวิจัยพบว่า ครูยังคงใช้รูปแบบการสอนแบบดั้งเดิม ด้วยความคิดที่ว่าครูจะต้องมีความรู้มากกว่านักเรียน จึงทำให้ลักษณะที่ครูถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนโดยการเล่าบอก สอนตามหนังสือ และครูขาดจิตวิญญาณในความเป็นครู ไม่ได้เป็นครูด้วยความรักสมัครใจ สอดคล้องกับธีระพงศ์ บุศรากูล (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาครูไทยเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า จุดอ่อนของครูไทยในปัจจุบันคือ ครูกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 59.11 ขาดประสบการณ์และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน ครูกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 49.73 ขาดการอบรม ขาดการพัฒนาสื่อการสอน และขาดการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย อีกทั้งครูกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 38.80 ยังมีจุดอ่อนด้านการสร้างบรรยากาศ การควบคุมและดูแลนักเรียนในชั้นเรียน จากปัญหาการปฏิบัติงานของครูที่กล่าวมา ครูจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู ซึ่งการพัฒนาครูด้วยวิธีเดิมที่ผ่านมาในอดีต เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน การฝึกปฏิบัติ การนิเทศ การประชุม และสัมมนา เป็นต้น ส่วนใหญ่เป็นลักษณะจากบนลงล่างตามที่หน่วยงานของผู้ใช้ครูได้วางนโยบายและสั่งการลงมาตามลำดับสายงาน ซึ่งมุ่งเน้นที่การฝึกอบรมด้านเทคนิคให้ครูมีเทคนิควิทยาการจัดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ซึ่งเป็นการปรับวิธีการทำงานมากกว่าการเรียนรู้ในฐานการปฏิบัติงานจริง ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและความร่วมมือกันน้อย แยกส่วนกันทำงาน จนขาดความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ปัจจุบันจึงมีการนำแนวคิดการพัฒนาครูที่เกิดจากความต้องการจำเป็นของครูและบุคลากรในสถานศึกษาที่จะร่วมมือ รวมพลังกันพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาซึ่งดำเนินการโดยโรงเรียน และบุคลากรในโรงเรียนเป็นหลัก โดยใช้โรงเรียนหรือชั้นเรียนเป็นฐานของการพัฒนา ในลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งครูได้เรียนรู้และ

เผชิญสถานการณ์ในชั้นเรียน สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ซึ่งจะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของครู (ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิณ ศิริสัมพันธ์, 2561)

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional learning community: PLC) คือ กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการปฏิบัติงานของกลุ่มบุคคลที่มารวมตัวกันเพื่อทำงานร่วมกัน และสนับสนุนกันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ร่วมกันวางเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกัน ตรวจสอบ และสะท้อนผลการปฏิบัติงานรายบุคคลและสะท้อนผลการปฏิบัติงานโดยรวมผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การวิพากษ์วิจารณ์ การร่วมมือร่วมพลัง การทำงานร่วมกัน (เรวณี ชัยเชาวรัตน์, 2558) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ได้สังเคราะห์งานวิจัยจากทั้งในประเทศและต่างประเทศนำเสนอเป็น 6 องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทของสถานศึกษา คือ 1. วิสัยทัศน์ร่วม คือการที่ผู้บริหารและครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการสร้างค่านิยม พันธกิจ ทิศทาง เป้าหมาย และวิสัยทัศน์ร่วมกัน เพื่อเป็นแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู และการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและโรงเรียนเกิดประสิทธิผล 2. ทีมร่วมแรงร่วมใจ คือ การร่วมมือ รวมพลัง วางแนวปฏิบัติ ประเมินผล และรับผิดชอบร่วมกัน บนพื้นฐานของการปฏิบัติงานร่วมกันในทุกกิจกรรม ระหว่างสมาชิกในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นการเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานแบบต่างคนต่างคิดต่างทำเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ภายใต้เป้าหมายเดียวกัน ทำงานร่วมกันแบบมีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และพันธกิจร่วมกัน 3. ภาวะผู้นำร่วม คือ การที่ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมมือกัน ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการแสดงความคิดเห็น ส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนโดยเฉพาะครูได้เป็นผู้นำเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและร่วมตัดสินใจในการดำเนินงาน ด้านนโยบาย การปฏิบัติ หรือการปรับปรุงโรงเรียนในลักษณะของการกระจายอำนาจ ผู้บริหารส่งเสริมการแสดงออกของครูและช่วยเสริมสร้างอำนาจทางวิชาชีพแก่ครูผู้สอน 4. การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ คือการเรียนรู้ของครูที่ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ และเกิดผลการเรียนรู้ที่จะช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของครู 5. ชุมชนกัลยาณมิตร คือกลุ่มคนที่อยู่ร่วมโดยมีวิถีและวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันในชุมชนแบบเอื้ออาทร เกื้อกูล เป็นมิตร เป็นความสัมพันธ์กันแบบคนในครอบครัวมากกว่าความสัมพันธ์แบบสายงาน ทำให้เกิดความรู้สึกไว้วางใจซึ่งกันและกัน และ 6. โครงสร้างสนับสนุนชุมชน คือ การมีโครงสร้างการดำเนินการ สภาพแวดล้อม สถานที่ ขวัญกำลังใจ และบรรยากาศ สนับสนุนการดำเนินการของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ อาทิ การเตรียมความพร้อมให้สมาชิกของชุมชนได้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง โดยแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีต้นกำเนิดเมื่อปี ค.ศ. 1896 จากโรงเรียนทดลอง (Laboratory school) สังกัดมหาวิทยาลัยชิคาโก้ ประเทศสหรัฐอเมริกา หลังจากช่วงทศวรรษที่ 1910 แนวคิดนี้แพร่หลายไปยังแต่ละประเทศทั่วโลก ตามแนวคิดของการศึกษาสมัยใหม่ที่มี

การสืบทอดการปฏิรูปการศึกษาในระบอบพิพัฒนนิยม เช่น โรงเรียนแบบเปิด (Open School) ในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยลักษณะโรงเรียนดังกล่าวคือ ครูจะเป็นผู้นำในด้านการทดลองวิจัยและลงมือปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่าน การปฏิบัติเช่นเดียวกัน (ซาโต้ มานาบุ, 2559) ระยะต่อมาเมื่อปี ค.ศ. 1998 Richard Dufour ได้เริ่มวิจัยและพัฒนาตลอดจนส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูในโรงเรียนประถมศึกษา ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกล่าวถึงชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพว่าคือ แนวทางการดำเนินการที่ช่วยให้เกิดพลังในการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนในทุกระดับ ครูผู้สอนรวมทั้งบุคลากรในโรงเรียนต้องมุ่งเน้นการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นมากกว่าให้ความสำคัญกับการสอน นอกจากนั้นยังต้องให้ความสำคัญกับการร่วมมือรวมพลัง การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อมุ่งไปสู่ผลลัพธ์ภายใต้เป้าหมายเดียวกัน โดยอาศัยการพึ่งพาซึ่งกันและกันของครู (Dufour, 2004) ในปี พ.ศ. 2560 ประเทศไทยได้มีการริเริ่มดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่สถานศึกษาโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีการกำหนดให้ครูสามารถนำชั่วโมง PLC ไปรวมกับจำนวนชั่วโมงในการสอนเพื่อใช้นับชั่วโมงในการทำวิทยฐานะของครู (สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ซึ่งพบปัญหาจากการดำเนินงานของพรรณทิภาภรณ์ อภิปริญญา (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาของการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2 กรุงเทพมหานคร จากผลการวิจัยพบว่า ครูมีภาระงานมาก ไม่สามารถดำเนินการตามแผนของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้ ไม่เข้าร่วมสังเกตการสอนเพื่อนครู และไม่เข้าร่วมประชุมตามกำหนด ในทางกลับกัน Hord (1997) ได้สังเคราะห์รายงานการวิจัยถึงผลลัพธ์ที่แตกต่างระหว่างโรงเรียนที่มีการจัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และโรงเรียนที่ไม่มีการจัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในหนังสือเรื่อง Professional Learning Communities: Communities of Inquiry and Improvement พบว่า การดำเนินการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ซึ่งมีผลสรุป 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 ผลดีต่อครูผู้สอน พบว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพส่งผลให้ครูผู้สอนลดความรู้สึกโดดเดี่ยว เพิ่มความรู้สึกผูกพันต่อพันธะกิจและเป้าหมายของโรงเรียนมากขึ้นโดยเพิ่มความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติให้บรรลุพันธะกิจอย่างแข็งขัน ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนให้มีผลดียิ่งขึ้น ส่งผลดีต่อการปรับปรุงพัฒนางานวิชาชีพ เป็นผลให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาและอุทิศตนทางวิชาชีพเพื่อศิษย์เป็นทั้งคุณค่าและขวัญกำลังใจต่อการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นที่สำคัญ และประเด็นที่ 2 ผลดีต่อผู้เรียน คือสามารถลดอัตราการตกซ้ำชั้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวิชาการอ่านที่สูงขึ้นอย่างเด่นชัดเมื่อเทียบกับโรงเรียนที่ไม่มีการจัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) มีการจัดการประกวดคัดเลือกและประเมินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และหน่วยงาน ในระดับชาติ ภูมิภาค เขตพื้นที่การศึกษา เพื่อรับรางวัลหน่วยงานและผู้มีผลงานดีเด่นประสพผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ เพื่อรับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (OBEC AWARDS) โดยมีรางวัลสถานศึกษายอดเยี่ยมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ส่งเสริมการใช้นวัตกรรม PLC ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนระดับชาติขึ้นในปี พ.ศ. 2560 จนถึงปัจจุบัน โดยเกณฑ์การตัดสินให้ได้รับรางวัลดังกล่าวนั้น จะต้องผ่านการประเมินและคัดเลือกสถานศึกษายอดเยี่ยม โดยคณะกรรมการที่ผ่านการแต่งตั้งจากซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประเมินจากการปฏิบัติงานจริง และเอกสารเชิงประจักษ์ โดยสถานศึกษายอดเยี่ยมที่ได้รับรางวัลระดับชาติ ต้องมีผลการประเมินเฉพาะด้านของตัวชี้วัดที่ประเมินมีค่าคะแนนร้อยละ 90 ขึ้นไป โดยมีหลักเกณฑ์การประเมินหลายด้าน เช่น ผู้เรียนชั้นปีสูงสุดของสถานศึกษาจะต้องมีคะแนนเฉลี่ยในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ หรือสูงขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ขึ้นไป และครูร้อยละ 80 ของสถานศึกษา จะต้องมีความรู้ มีทักษะกระบวนการ PLC รวมทั้งสามารถนำกระบวนการ PLC ไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และงานในหน้าที่อย่างต่อเนื่อง จากเกณฑ์การตัดสินรางวัลสถานศึกษายอดเยี่ยม ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งเสริมการใช้นวัตกรรม PLC ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนข้างต้น แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลจะต้องมีการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC สู่การปฏิบัติ ครูร้อยละ 80 ของสถานศึกษา มีความรู้ มีทักษะกระบวนการ PLC และครูและบุคลากรทางการศึกษานำกระบวนการ PLC ไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และงานในหน้าที่อย่างต่อเนื่องจึงเป็นผู้เหมาะสมในการให้ข้อมูลในการวิจัย

จากความสำเร็จของโรงเรียนที่ได้รับรางวัลด้าน PLC ระดับชาติ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนดังกล่าว เพื่อให้ทราบว่าองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพใดที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู และแต่ละองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะเป็นแนวทางดำเนินการเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานขององค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา

3. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากร

ได้แก่ โรงเรียนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับเหรียญทอง และรางวัลรองชนะเลิศระดับเหรียญทอง สถานศึกษายอดเยี่ยม ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ส่งเสริมการใช้นวัตกรรม PLC ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน ในการแข่งขันระดับชาติ ปีการศึกษา 2560-2562 ทั้งหมด 11 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล คือ ครูผู้สอนทั้งหมดในโรงเรียน จำนวน 665 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบสอบถามลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยมีข้อคำถามเกี่ยวกับระดับการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ตามแนวคิดของสำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) และข้อคำถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานของครูในขอบเขตมาตรฐานการปฏิบัติงาน ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 โดยมีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาค่าสัมประสิทธิ์การอธิบาย (Coefficient of Determination: R2) และค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ (β) ของตัวแปรทำนายแต่ละองค์ประกอบ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้นำไปแจกจำนวน 665 ชุด แล้วนำไปเคราะห์ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อคัดเลือกตัวแปรทำนายที่ร่วมกันส่งผลได้ดีที่สุดต่อการปฏิบัติงานของครูและอธิบายความสามารถในการทำนายของแต่ละสมการ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานขององค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.39, S.D.=0.41) เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบ พบว่า ครูมีการดำเนินงานตามองค์ประกอบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมากที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 5 ชุมชนกัลยาณมิตร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.46, S.D.=0.50) รองลงมา คือ องค์ประกอบที่ 4 การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.41, S.D.=0.49) และองค์ประกอบที่ 2 ทีมร่วมแรงร่วมใจและองค์ประกอบที่ 3 ภาวะผู้นำร่วม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเท่ากัน ($\bar{X}$=4.40, S.D.=0.47), ($\bar{X}$=4.40, S.D.=0.52) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.49, S.D.=0.41) เมื่อจำแนกตามด้าน พบว่า ครูมีการปฏิบัติงานในด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.60, S.D.=0.39) รองลงมา คือ ครูมีการปฏิบัติงานในด้านการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.48, S.D.=0.44) และครูมีการปฏิบัติงานในด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.40, S.D.=0.53) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในภาพรวม

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ (B) ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณมาตรฐาน (β) และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับการทำนายการปฏิบัติงานของครูในภาพรวม จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	β		
(Constant)	1.108	0.116		9.550	0.000**
การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ	0.182	0.036	0.218	4.987	0.000**
โครงสร้างสนับสนุนชุมชน	0.233	0.030	0.290	7.680	0.000**
ชุมชนกัลยาณมิตร	0.191	0.029	0.232	6.650	0.000**
ภาวะผู้นำร่วม	0.108	0.031	0.137	3.454	0.001**
วิสัยทัศน์ร่วม	0.059	0.028	0.073	2.068	0.039*

* มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ค่าสัมประสิทธิ์การอธิบาย (R^2) และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของชุดตัวแปรทำนาย สำหรับการทำนายการปฏิบัติงานของครูในภาพรวม จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

R	R^2	Adj R^2	SEE	F	Sig.
0.788	0.622	0.618	0.253	498.483	0.000**

** มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูจากทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในภาพรวม 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 วิสัยทัศน์ร่วม องค์ประกอบที่ 3 ภาวะผู้นำ, องค์ประกอบที่ 4 การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ องค์ประกอบที่ 5 ชุมชนกัลยาณมิตร และองค์ประกอบที่ 6 โครงสร้างสนับสนุนชุมชน โดยทั้ง 5 องค์ประกอบมีความสัมพันธ์ทางบวกและร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการปฏิบัติงานของครูในภาพรวมได้ร้อยละ 61.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทั้งนี้องค์ประกอบที่ส่งผลมากที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 6 โครงสร้างสนับสนุนชุมชน (β=.290, P=<.001) โดยข้อที่มีการดำเนินงานมากที่สุดคือ มีการกำหนดการหรือช่วงเวลาที่นอกเวลาสอนเพื่ออำนวยความสะดวกให้สมาชิกกลุ่มได้พบปะพูดคุยร่วมกัน รองลงมา คือ องค์ประกอบที่ 5 ชุมชนกัลยาณมิตร (β=.232, P=<.001) โดยข้อที่มีการดำเนินงานมากที่สุดคือ สมาชิกในกลุ่มมีการชื่นชม และสนทนาเชิงบวกเพื่อเสริมกำลังใจกันในการทำงาน ร่วมกันสร้างขวัญและกำลังใจต่อกัน เพื่อให้การดำเนินงาน PLC เป็นไปด้วยความสุข ความเข้าใจ และองค์ประกอบที่ 4 การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ (β=.218, P=<.001) โดยข้อที่มีการดำเนินงานมากที่สุดคือ สมาชิกในกลุ่มเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ได้ลงมือปฏิบัติจริงร่วมกัน มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นการร่วมเห็น ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาระดับการดำเนินงานขององค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีระดับการดำเนินงานมากที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 5 ชุมชนกัลยาณมิตร โดยข้อที่มีระดับการดำเนินงานขององค์ประกอบชุมชนกัลยาณมิตรมากที่สุด คือ ข้อที่ 4 สมาชิกในกลุ่มมีการชื่นชมและสนทนาเชิงบวกเพื่อเสริมกำลังใจกันในการทำงาน ร่วมกันสร้างขวัญและกำลังใจต่อกัน เพื่อให้การดำเนินงาน PLC เป็นไปด้วยความสุขความเข้าใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมักมีการปฏิบัติงานร่วมกันด้วยบรรยากาศเป็นมิตร เอาใจใส่และรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีบทสนทนาเชิงบวกแก่กัน ชื่นชม ยินดี สร้างขวัญและกำลังใจต่อกัน ไม่กดดันซึ่งกันและกัน เน้นความสัมพันธ์แบบคนในครอบครัวมากกว่าความสัมพันธ์แบบสายงาน

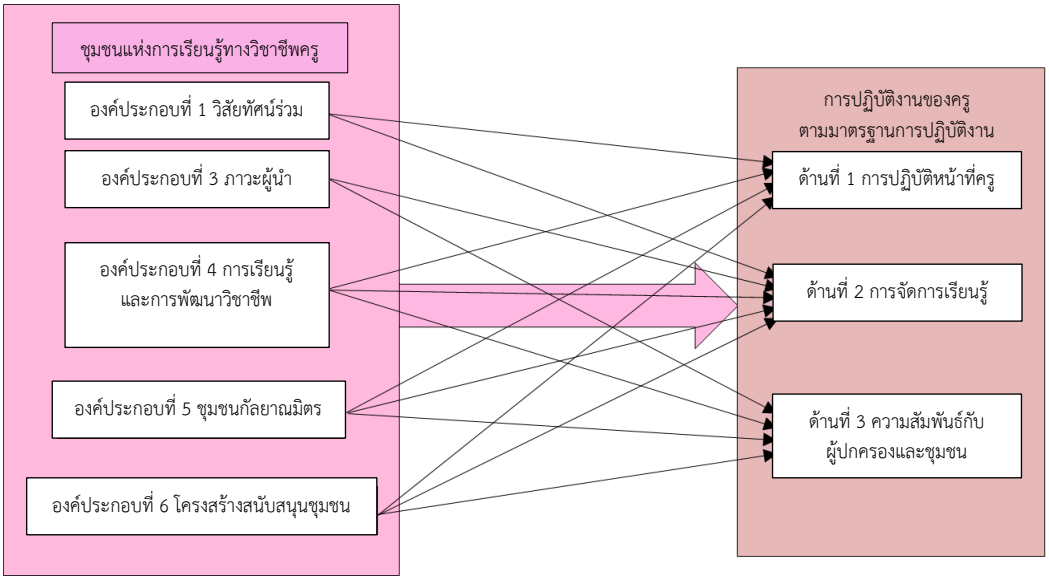
สอดคล้องกับงานวิจัยของ Akkaraputtapong (2020) ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานของครูในประเทศไทย พบว่า ครูในประเทศไทยชอบการทำงานร่วมกันแบบเอาใจใส่กันและกัน ครูทำงานโดยมีการนึกถึงผู้อื่นอยู่เสมอ อีกทั้งครูในประเทศไทยชอบความเมตตาต่อกัน สอดคล้องกับการสร้างชุมชนกัลยาณมิตรที่ Dufour et al. (2006) อธิบายว่าเริ่มต้นจากการสร้างวิถีของการทำงานที่ยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน ให้เกียรติกัน ถนอมน้ำใจระหว่างเพื่อน เห็นคุณค่าของความคิดเพื่อน มองการกระทำของเพื่อนในมุมบวก ไม่เอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ช่วยสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นมิตร มีการสื่อสารระหว่างสมาชิกในกลุ่มอย่างเป็นมิตร มุ่งสร้างความร่วมมือเพื่อการยกระดับคุณภาพของโรงเรียนโดยภาพรวมเป็นสำคัญ พยายามขจัดปัญหาอุปสรรคและมุ่งสู่ความสำเร็จร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Bryk & Schneider (2002) กล่าวถึง ความสัมพันธ์ของการไว้วางใจกันระหว่างครู ซึ่งรวมไปถึงความเคารพซึ่งกันและกัน การเชื่อในความสามารถของเพื่อนร่วมงาน การเอาใจใส่ ห่วงใยกันและกัน สิ่งเหล่านี้เป็นเงื่อนไขที่สำคัญของการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2. การศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า การปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีระดับการปฏิบัติงานมากที่สุด คือ ด้านที่ 1 การปฏิบัติหน้าที่ โดยข้อที่มีระดับการปฏิบัติงานมากที่สุดคือ ข้อที่ 6 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ทางด้านเพศ เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และระดับการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปฏิบัติงานของครูมิได้มุ่งเน้นเพียงการจัดการเรียนการสอนเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมไปถึงการปฏิบัติหน้าที่อย่างรอบด้าน ทั้งการพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน รัก และเมตตาต่อผู้เรียน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รวมถึงต้องติดตามข้อมูลข่าวสารทางสังคมและเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนการสอนให้ทันต่อยุคสมัย และยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน เพราะครูต้องพบเจอนักเรียนที่มีความแตกต่างทั้งทางด้านเพศ เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และระดับการเรียนรู้ ในด้านระดับการเรียนรู้ ผู้เรียนย่อมมีระดับการเรียนรู้ที่แตกต่างกันตามแต่ละบุคคล ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะสติปัญญา ความชื่นชอบ และความถนัด ของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ครูจึงต้องยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนเพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้ประสบผลสำเร็จกับนักเรียนทุกคน สอดคล้องกับศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย (2559) ที่กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนแต่ละคน การจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นพบและแสดงออกถึงศักยภาพของตนเอง ครูจึงควรมีข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน เรียกได้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ของครูต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างรอบด้าน สอดคล้องกับลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ครู โดยยนต์ ชุ่มจิต (2553) กล่าวว่า มิใช่การสอนหนังสือเพียงอย่างเดียว แต่ต้องสอนผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งกายและใจ ครูต้องมีเทคนิคการสอนที่ดี ครูต้องมีหน้าที่ในการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียน และเป็นแบบอย่างที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน

นิวัตต์ น้อยมณี และกัญภร เอี่ยมพญา (2560) กล่าวถึงว่า บทบาทหน้าที่ครูมี 2 ส่วน คือ 1. บทบาทหน้าที่ในการพัฒนาตนเอง คือ ครูมีหน้าที่ในการพัฒนาเทคนิค การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูต้องสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้โดยเปลี่ยนจากที่เคยใช้วิธีบรรยายมาเป็นการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ 2. บทบาทหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คือ ครูมีหน้าที่จัดการศึกษาให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต ให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

3. การวิเคราะห์องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูมากที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 6 โครงสร้างสนับสนุนชุมชน โดยข้อที่มีการดำเนินงานตามองค์ประกอบโครงสร้างสนับสนุนชุมชนมากที่สุดคือ ข้อที่ 3 มีการกำหนดการหรือช่วงเวลาที่นอกเวลาสอนเพื่ออำนวยความสะดวกให้สมาชิกกลุ่มได้พบปะพูดคุยร่วมกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โครงสร้างสนับสนุนชุมชนเป็นการกำหนดทรัพยากรและบุคคลเพื่อเอื้อต่อการเกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ต้องมีการกำหนดโครงสร้างคณะกรรมการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กำหนดแผนงานดำเนินการ กำหนดสถานที่ กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งสนับสนุนจากภายนอก และที่สำคัญยิ่งคือการกำหนดช่วงเวลาเพื่อดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หากไม่มีการกำหนดช่วงเวลานอกเวลาสอนเพื่อเข้าร่วมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างชัดเจนนั้น จะไม่สามารถเกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้ เนื่องจากภาระงานของครูค่อนข้างเยอะมาก ทำให้ครูไม่อาจจัดเวลาที่ตรงกันกับสมาชิกท่านอื่นในชุมชนเพื่อเข้าร่วมดำเนินการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับพรทิพย์ ทับทิมทอง (2560) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาระงานของครู พบว่า ภาระงานสอนตามตารางสอนของครูเฉลี่ยสัปดาห์ละ 18.21 ชั่วโมง/สัปดาห์ ภาระงานที่เกี่ยวเนื่องกับการจัดการเรียนการสอน เช่น งานครูที่ปรึกษา งานส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน เฉลี่ยสัปดาห์ละ 16.07 ชั่วโมง/สัปดาห์ และภาระงานพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาเฉลี่ยสัปดาห์ละ 6.61 ชั่วโมง/สัปดาห์ แสดงให้เห็นว่า ครูใช้เวลาในการปฏิบัติภาระงานเฉลี่ยสัปดาห์ละ 40.89 ชั่วโมง/สัปดาห์ หรือ 8.18 ชั่วโมง/วัน การที่ครูจะสามารถจัดเวลาที่เหลือจากภาระงานในแต่ละวันเพื่อการเข้าร่วมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกันกับสมาชิกท่านอื่นจึงเป็นไปได้ยาก โครงสร้างสนับสนุนชุมชนจึงมีส่วนสำคัญในกำหนดช่วงเวลานอกเวลาสอนเพื่อให้การดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเกิดขึ้นได้

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 โมเดลองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน

องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 คือ องค์ประกอบที่ 1 วิสัยทัศน์ร่วม องค์ประกอบที่ 3 ภาวะผู้นำร่วม องค์ประกอบที่ 4 การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ องค์ประกอบที่ 5 ชุมชนกัลยาณมิตร และองค์ประกอบที่ 6 โครงสร้างสนับสนุนชุมชน เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่ 1 การปฏิบัติหน้าที่ครู มีองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูที่ส่งผล คือ องค์ประกอบที่ 1 วิสัยทัศน์ร่วม องค์ประกอบที่ 4 การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ องค์ประกอบที่ 5 ชุมชนกัลยาณมิตร และองค์ประกอบที่ 6 โครงสร้างสนับสนุนชุมชน ด้านที่ 2 ด้านการจัดการเรียนรู้ มีองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูที่ส่งผล คือ องค์ประกอบที่ 1 วิสัยทัศน์ร่วม องค์ประกอบที่ 3 ภาวะผู้นำร่วม องค์ประกอบที่ 4 การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ องค์ประกอบที่ 5 ชุมชนกัลยาณมิตร และองค์ประกอบที่ 6 โครงสร้างสนับสนุนชุมชน และด้านที่ 3 ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน มีองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูที่ส่งผล คือ องค์ประกอบที่ 3 ภาวะผู้นำร่วม องค์ประกอบที่ 4 การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ องค์ประกอบที่ 5 ชุมชนกัลยาณมิตร และองค์ประกอบที่ 6 โครงสร้างสนับสนุนชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดโครงสร้างสนับสนุนชุมชน มีการกำหนดการหรือช่วงเวลาที่นอกเวลาสอนเพื่ออำนวยความสะดวกให้สมาชิกกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้พบปะพูดคุยร่วมกัน กำหนดโครงสร้างกรรมการดำเนินงาน วางแผนการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ชัดเจน เพื่อช่วยส่งเสริมให้ครูสามารถดำเนินงานได้ประสบผลสำเร็จ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ครูที่เข้าร่วมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สามารถนำองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานโดยภาพรวมของครูมาดำเนินงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของตน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุของการส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูตามองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ว่าเหตุใดจึงมีการส่งผลต่อการปฏิบัติงานมากหรือน้อยตามผลวิจัยที่เกิดขึ้น

2. ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังกลุ่มครูในระดับประถมศึกษาและกลุ่มครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เพื่อศึกษาองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มครูต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556. (2556, 4 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 130 ตอนพิเศษ 130 ง. หน้า 65-66.

ฉัตรชัย หวังมีจงมี. (2560). สมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21: ปรับการเรียน เปลี่ยนสมรรถนะ. *Journal of HRintelligence*, 12(2), 47-63.

ซาโต้ มานาบุ. (2559). *การปฏิรูปโรงเรียน แนวความคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้กับการนำทฤษฎีมาปฏิบัติจริง*. กรุงเทพฯ: ปิโก (ไทยแลนด์).

นิวัตต์ น้อยมณี และกัญภร เอี่ยมพญา. (2560). *จิตวิญญาณครู* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: 21 เซ็นจูรี่ จำกัด.

ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิณ ศิริสัมพันธ์. (2561). *ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู กลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการศึกษา:แนวคิดสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: M&N DesignPrinting.

พรทิพย์ ทับทิมทอง. (2560). การวิเคราะห์ผลของการใช้เวลาในการปฏิบัติภาระงานสอนที่มีต่อประสิทธิภาพการสอนของครู ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *OJED An Online Journal of Education*, 12(2), 353-369.

พรรณทิภาภรณ์ อภิปริญญา. (2561). สภาพปัญหาของการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2 กรุงเทพมหานคร. *OJED And Online Journal of Education*, 14(2), 1-12.

ยนต์ ชุ่มจิต. (2553). *วิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

เรวณี ชัยเชาวรัตน์. (2558). แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 10(1), 34-46.

ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย. (2559). การจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 13(2), 65-75.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *คู่มือการประเมินรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. OBEC AWARDS เล่ม 1-3*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2563). *ข้อมูลครู/บุคลากร*. สืบค้น 10 มีนาคม 2564, จาก http://data.bopp-obec.info/emis/index/php

สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *คู่มือประกอบการอบรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่สถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

Akkaraputtapong, P. (2020). *The supervisory behaviour preference of Thailand's in-service teachers*. Retrieved January 4, 2021, from https://shorturl.asia/Z9uV3

Bryk, A. S. & Schneider, B. (2002). *Trust in Schools: A Core Resource for School Improvement*. New York: Russell Sage.

Dufour, R. (2004). What Is a Professional Learning Community. *Educational leadership: journal of the Department of Supervision and Curriculum Development*, 61(8), 6-11.

Dufour, R. et al. (2006). *Learning by Doing A Handbook for Professional Learning Communities at Work*. Bloomington, IN: Solution Tree Press.

Hord, S. M. (1997). *Professional Learning Communities: Communities of Continuous Inquiry and Improvement*. Austin, Texas: Southwest Educational Development Laboratory.

การพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ*

DEVELOPMENT OF WORK COMPERTENCIES DEVELOPMENT IN STAFFS PERFORMANCE OF THE NATIONAL OFFICE OF BUDDHISM

นิกร ศรีราช
Nigorn Srirat
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidhayalaya University
Corresponding Author E-mail: srirajnigorn@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. วิเคราะห์สมรรถนะ 2. ประเมินสมรรถนะ 3. สร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานในการวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 รูปหรือคนและในการวิจัยเชิงปริมาณแจกแบบสอบถาม 207 ชุด วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอองค์ความรู้เป็นรูปแบบในลักษณะการเสนอและพรรณนาความ (Descriptive Presentation)

ผลการวิจัยพบว่า 1. ด้านบุคลิกภาพ จุดแข็ง มีการสร้างอัตตลักษณ์ จุดอ่อน บุคลากรขาดการฝึกอบรม โอกาส มีบุคลากรที่มาจากหลากหลายสาขาวิชา อุปสรรค มีโรคระบาดไวรัสโคโรนา-2019 ด้านความรู้ทางวิชาการ จุดแข็ง บุคลากรมีความรู้ตามที่ระบุ จุดอ่อน บุคลากรมีความรู้หลากหลาย โอกาส บุคลากรมีโอกาสพัฒนาองค์ความรู้ตลอดเวลา อุปสรรค การปฏิบัติงานมักเป็นเรื่องเดิม ด้านทักษะ จุดแข็ง บุคลากรที่มีทักษะหลากหลายสาขาวิชา จุดอ่อน มีบุคลากรที่เข้ามาบรรจุใหม่ โอกาส มีระบบ IT (ไอที) อุปสรรค การโยกย้ายงานบ่อยครั้ง ด้านเจตคติ จุดแข็ง บุคลากรมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน โอกาส บุคลากรได้สร้างเครือข่ายการทำงาน อุปสรรค บุคลากรปรับเจตคติในการทำงานไม่ได้ ด้านความคิดสร้างสรรค์ จุดแข็ง บุคลากรสามารถสนองงานคณะสงฆ์ได้ จุดอ่อน ความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรมีจำกัด โอกาส บุคลากรได้มีโอกาสพัฒนาความคิด อุปสรรค ได้แก่ ยังขาดเรื่องงบประมาณ 2. การประเมินการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงาน

*Received December 15, 2023; Revised January 23, 2024; Accepted January 23, 2024

พระพุทธศาสนาแห่งชาติพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติการมาก 3. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 1. ด้านส่งเสริมพุทธรรมนำชีวิต ปลูกฝังให้บุคลากรมีคุณธรรมจริยธรรม 2. ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน เน้นให้สร้างคน สร้างงาน ไม่ยึดติดแนวคิดเดิม 3. ด้านมีจิตอาสา เป็นต้นแบบในการนับถือพระพุทธศาสนา 4. ด้านประสานสามัคคี บุคลากรไม่มีอคติในการทำงานและมีกิจกรรมที่ทำร่วมกันอยู่เสมอ

คำสำคัญ: การพัฒนาสมรรถนะ; การปฏิบัติงาน; สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

Abstract

Objectives of this research article were 1. To analyze performance 2. to evaluate performance 3. To create a model for developing the performance of the personnel of the National Office of Buddhism, conducted by the mixed methods. The qualitative research collected by In-depth-Interviewing 17 key informants and the quantitative research 207 sets of questionnaires were distributed for data collection. Data analysis using percentages, mean scores (), standard deviation (S.D.) and presented the knowledge in a form of presentation and description (Descriptive Presentation).

The research results were found that: 1. Personality; strengths, identity creation. Weaknesses: Personnel lacked training. Opportunities: There were personnel from various fields of study. Obstacles: There was the coronavirus outbreak - 2019. 2. Academic knowledge, strengths: Personnel have knowledge according to Identify weaknesses: Personnel have a variety of knowledge. Opportunities: Personnel had the opportunity to develop their knowledge all the time. Obstacles: Work performance was often the same. 3. Skills: Strengths; Personnel with skills in a variety of fields. Weaknesses: There were newly hired personnel. Opportunities: There was an IT system. (IT) Obstacles: Frequent job transfers. 4. Attitude; Strengths: Personnel have good attitudes to work. Opportunities: Personnel created work networks. Obstacles: Personnel cannot adjust their working attitudes. 5. Creativity: Strengths: Personnel were able to respond to the work of the Sangha. Weaknesses: Creativity in the work of personnel was limited. Opportunities: Personnel had the opportunity to develop their ideas. Obstacles included lack of budget. 2. Evaluation of the development of work competency of personnel of the National Office of Buddhism was found that, by overall, it was at high operational level with an average. 3.Form of

development of work competency consisted of: 1. Promotion of Buddhism leading life. Cultivate personnel to have morality and ethics 2. Aspects of work achievement Focused on creating people, creating jobs, not sticking to old ideas. 3. Volunteer spirit by being a role model in respecting Buddhism. 4. Coordination aspect; Personnel had no bias in their work and always had activities together.
Keywords: Competency Development; Operations; National Office of Buddhism

บทนำ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นองค์การหลักในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนาสู่ความมั่นคง สังคมดำรงศีลธรรม นำสันติสุขอย่างยั่งยืน เป็นหน่วยงานราชการระดับกรมไม่สังกัดกระทรวงใด โดยขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี มีภารกิจเกี่ยวกับการดำเนินงานสนองงานคณะสงฆ์และรัฐบาล โดยการเสริมสร้างให้สถาบันและกิจการพระพุทธศาสนามีความมั่นคงยั่งยืน สนับสนุนส่งเสริมและจัดการการศึกษาสงฆ์และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาให้มีความรู้คู่คุณธรรม จัดการศึกษาสงฆ์เพื่อผลิตและพัฒนาศาสนทายาทที่เปี่ยมปัญญาพุทธธรรมเผยแผ่ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญงอกงาม และร่วมสร้างสังคมพุทธธรรมที่มีความเข้มแข็ง ตลอดจนดำเนินการให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนาโลก และพัฒนาการดูแลรักษาและจัดการศาสนสถานและศาสนสมบัติให้เป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาและสังคมสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติประกอบด้วยส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พ.ศ. 2557 แบ่งหน่วยงานในส่วนกลางออกทั้งหมด 7 หน่วยงานหลัก ได้แก่ สำนักงานเลขานุการกรม กองพุทธศาสนสถาน กองพุทธศาสนศึกษา กองส่งเสริมงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม สำนักงานศาสนสมบัติ สำนักงานพุทธมณฑล และในส่วนภูมิภาคมีสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดทุกจังหวัดทั้งหมด 76 จังหวัด มีบุคลากรประกอบไปด้วย ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างเหมา บริการ ลูกจ้างชั่วคราว พนักงานราชการ และพนักงาน ศาสนการ รวมทั้งหมดกว่าหนึ่งพันสามร้อยคนสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด มีหน้าที่ในการศึกษา วิเคราะห์ และรายงานข้อมูลสารสนทศด้านพระพุทธศาสนา เพื่อกำหนดนโยบายในระดับจังหวัด รวมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไข ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบาย แผนงาน โครงการของหน่วยงานในความดูแลของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด รายงานผลการดำเนินงานปัญหาและอุปสรรคให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ ส่งเสริม ดูแล รักษา และทำนุบำรุงศาสนสถานและ ศาสนวัตถุทางพระพุทธศาสนาดูแล รักษา และจัดการวัดร้างและศาสนสมบัติกลางในจังหวัด ส่งเสริมและสนับสนุนให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และแหล่งภูมิปัญญาของชุมชน ส่งเสริมให้มีศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของจังหวัด ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และด้านพุทธศาสนศึกษา ตลอดจนดูแลและ

ควบคุมมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดภายในจังหวัดให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม และพัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนา รับสนองงานประสานงาน และสนับสนุนกิจการและการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ รวมถึงการดำเนินการตามนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองพระพุทธศาสนา ส่งเสริมและประสานการดำเนินงานในการปฏิบัติศาสนพิธีและกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ปฏิบัติงานตามกฎหมายในความรับผิดชอบของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือตามที่ได้รับมอบหมาย และปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2560)

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเพื่อรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับคณะสงฆ์ซึ่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมีหน้าที่คอบดูแล ทำนุ บำรุงพระพุทธศาสนาจำเป็นต้องมีความพร้อม ในการสร้างองค์ความรู้ที่ถูกต้อง จะสังเกตได้ว่าเมื่อเกิดปัญหาหรือข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาจะมีเสียงเรียกร้องอยู่เสมอว่า สำนักพุทธทำอะไร ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การพัฒนาบุคลากรขององค์กร จำเป็นจะต้องมีการประเมินความสามารถของบุคลากรในองค์กรให้รู้ว่ามีจุดแข็งอะไรที่ต้องส่งเสริมสนับสนุน และมีจุดอ่อนอะไรที่ต้องปรับปรุงแก้ไข การพัฒนาที่สำคัญ คือ ต้องให้รู้เท่าทันความเป็นไปของความเปลี่ยนแปลงและตอบรับความต้องการของโลกในอนาคต ทรัพยากรมนุษย์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งขององค์กร เพราะจะเป็นผู้นำเอาทรัพยากรด้านอื่น ๆ ขององค์กรในการที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรให้มากที่สุด ทั้งยังเป็นผู้จัดการหรือดำเนินงานให้แก่องค์กรในการที่จะแสวงหาทรัพยากรอื่น ๆ ที่จำเป็นให้แก่องค์กรด้วย หากบุคลากรเป็นผู้ขาดประสิทธิภาพ ทรัพยากรต่าง ๆ เหล่านั้นก็จะถูกนำไปใช้สอยอย่างไร้ประสิทธิภาพ ดังนั้น การพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งจำเป็นต่อประสิทธิภาพงานเป็นอย่างมาก จำเป็นต้องมีการอบรมแนะนำแก่ผู้เข้าทำงานใหม่ หรือแม้ผู้ที่ได้เข้าทำงานมานานแล้วก็ควรมีการอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นเรื่องที่น่าสนใจและเป็นการเตรียมความพร้อมในการทำงานเพื่อพระพุทธศาสนาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
2. เพื่อประเมินสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
3. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติตามค่านิยมองค์กร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่เป็นข้าราชการพนักงานราชการและพนักงานประจำ จำนวน 207 คน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2566) เพราะประชากรมีจำนวนจำกัด ผู้วิจัยจึงได้เลือกประชากรทั้งหมด

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-Informant) ประกอบด้วย จากกลุ่มผู้บริหารและข้าราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่มนักวิชาการด้านการจัดการเชิงพุทธ กลุ่มข้าราชการที่ทำงานร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยการเลือกแบบเจาะจงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 17 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพแบบสัมภาษณ์ (Interview)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและขอหนังสืออนุญาต และขอหนังสือรับรองจริยธรรมมนุษย์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มประชากรจำนวน 207 ชุด แล้วเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมดจำนวน 207 ชุด จากการลงพื้นที่จริง คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนการสอบถามทั้งหมดนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปมาวิเคราะห์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 เลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ในการตอบไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical Package for The Social Science)

5.2 แบบสอบถามตอนที่ 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

5.3 แบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งเป็นข้อมูลความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติโดยทำการวิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายข้อและรายด้าน และเฉลี่ยรวมทุกด้าน

5.4 นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อศึกษาค่าเป็นกลางทางสถิติ และเพื่อการวิเคราะห์ปัจจัยข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลกับการประเมินสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

5.5 สร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

5.6 มุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญโดยเน้นการใช้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม SWOT Analysis ด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิเคราะห์ สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพดำเนินการวิเคราะห์โดยอาศัยเกณฑ์วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

1. ด้านบุคลิกภาพ จุดแข็ง ได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติส่งเสริมด้านบุคลิกภาพของบุคลากรสร้างอัตตลักษณ์ จุดอ่อน ได้แก่ บุคลากรขาดการฝึกอบรมพัฒนาด้านบุคลิกภาพ โอกาส ได้แก่ เป็นหน่วยราชการมีระบบสั่งการและควบคุมจากหน่วยงานภายนอกและมีบุคลากรที่มาจากหลากหลายสาขาวิชา อุปสรรค มีโรคระบาดไวรัสโคโรนา-2019 2. ด้านความรู้ทางวิชาการ จุดแข็ง ได้แก่ บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานดี บุคลากรมีความรู้ตามที่ระบุในการเปิดรับสมัคร จุดอ่อน ได้แก่ ความรู้ความสามารถของบุคลากรมีความหลากหลาย โอกาส ได้แก่บุคลากรมีโอกาสพัฒนาองค์ความรู้ตลอดเวลา อุปสรรค ได้แก่ บางครั้งความรู้ด้านวิชาการที่นำไปใช้ในการปฏิบัติงานมักเป็นเรื่องเดิม 3. ด้านทักษะ จุดแข็ง ได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมีบุคลากรที่มีทักษะหลากหลายด้านจากหลายสาขาวิชา จุดอ่อน ได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติยังมีบุคลากรที่เข้ามาบรรจุใหม่ โอกาส มีระบบ IT (ไอที) ตามนโนบายของรัฐบาล อุปสรรค ได้แก่ การโยกย้ายงานบ่อยครั้ง 4. ด้านเจตคติ จุดแข็ง ได้แก่ บุคลากรมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน โอกาส ได้แก่บุคลากรได้สร้างเครือข่ายการทำงานและการสร้างความสามัคคี อุปสรรค ได้แก่ข่าวสารภาพลบที่ทำให้บุคลากรปรับเจตคติในการทำงานไม่ได้ 5. ด้านความคิดสร้างสรรค์ จุดแข็ง ได้แก่ บุคลากรสามารถสนองงานคณะสงฆ์หรือพระศาสนาได้ จุดอ่อน ได้แก่ความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรมีจำกัด โอกาส ได้แก่บุคลากรได้มีโอกาสพัฒนาทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพติดตัว อุปสรรค ได้แก่ ยังขาดเรื่องงบประมาณ

2. การประเมินการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติการมาก มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$=4.12, S.D.=0.52) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านเจตคติ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$=4.45, S.D.=0.62) รองลงมาคือ ด้านบุคลิกภาพ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\overline{X}$=4.31, S.D.=0.50) รองลงมาคือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\overline{X}$=4.11, S.D.=0.68) รองลงมาคือ ด้านทักษะ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\overline{X}$=4.07, S.D.=0.53) และด้านความรู้ทาง

วิชาการ ค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\overline{X}$=3.67, S.D.=0.90) ซึ่งความรู้ทางวิชาการมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดสอดคล้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ความรู้ความสามารถของบุคลากรมีความหลากหลาย แต่ต้องปรับให้เหมาะกับการแก้ไขปัญหาในบริบทของสังคมคณะสงฆ์

3. จากการวิเคราะห์ สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติโดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร SWOT Analysis และวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติตามค่านิยมองค์กรและจากการการประเมินการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สามารถออกแบบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ดังนี้

3.1 ด้านส่งเสริมพุทธรรมนำชีวิต สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติปลูกฝังให้บุคลากรมีคุณธรรมจริยธรรม เพราะทำงานร่วมกันกับองค์กรคณะสงฆ์ การพัฒนาด้านนี้จึงไม่ยาก แต่ต้องใช้เวลาในการปรับตัวสำหรับบุคลากรใหม่ หรือบุคลากรที่จบมาจากสาขาต่าง ๆ อาจจะต้องเรียนรู้อัตตลักษณ์ขององค์กร

3.2 ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมุ่งผลสัมฤทธิ์การทำงานของบุคลากร โดยเน้นให้สร้างคน สร้างงาน ไม่ยึดติดแนวคิดเดิม สามารถผลิตผลงานนอกเหนือจากคำสั่งโดยอยู่ในพันธกิจที่ตนได้รับมอบหมาย

3.3 ด้านมีจิตอาสา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติให้บุคลากรร่วมกิจกรรมของหน่วยงานราชการสม่ำเสมอ และเป็นต้นแบบหรือสัญลักษณ์ในการนับถือพระพุทธศาสนาและนำคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีศีลและมีความเสมอต้นเสมอปลายในการวางตัว

3.4 ด้านประสานสามัคคี บุคลากรไม่มีอคติในการทำงานกับเพื่อนร่วมงานและมีกิจกรรมที่ทำร่วมกันอยู่เสมอก่อให้เกิดความสามัคคี

ส่วนด้านที่จำเป็นจะต้องพัฒนา คือ ด้านความรู้ทางวิชาการมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดสอดคล้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ความรู้ความสามารถของบุคลากรมีความหลากหลาย แต่ต้องปรับให้เหมาะกับการแก้ไขปัญหาในบริบทของสังคมคณะสงฆ์ และด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัยเชิงคุณภาพ การทำงานร่วมกับคณะสงฆ์มีความเข้าใจที่แตกต่างเพราะวัดเป็นนิติบุคคล ส่วนสำนักงานพระพุทธศาสนาเป็นหน่วยงานราชการซึ่งจะต้องดำเนินไปด้วยกัน เพื่อความบรรลุผลสำเร็จของงานเป็นที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

1. วิเคราะห์สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติโดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร SWOT Analysis มีผลสรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านบุคลิกภาพ จุดแข็ง คือ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติส่งเสริมด้านบุคลิกภาพของบุคลากรปลูกฝังจิตสำนึกในการทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (ศรัณภิรมย์ กิตฺติธโร) (2562) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการสภาพระนักเผยแผ่จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการสภาพระนักเผยแผ่จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวม คือ 1. ด้านบุคลากร สภาพระนักเผยแผ่จังหวัดเพชรบุรี มีพระสงฆ์ที่ความรู้ความสามารถในการทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก จุดอ่อน คือ บุคลากรขาดการฝึกอบรมพัฒนาด้านบุคลิกภาพ ไม่ได้มีข้อกำหนดในการแต่งกายที่ชัดเจนบุคลากรขาดการอบรมความรู้รอบด้านในการบริหารองค์กร โอกาส คือ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเนื่องจากเป็นหน่วยราชการมีระบบสั่งการและควบคุมจากบุคคลและหน่วยงานภายนอกการบริหารงานสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแบบใหม่ ไม่ยึดกรอบเดิม เน้นให้ทุกผ่านมีส่วนร่วมมีบุคลากรที่มาจากหลากหลายสาขาวิชา อุปสรรค ในช่วงระยะเวลา 2-3 ปีที่ผ่านมา มีโรคระบาดไวรัสโคโรนา-2019 สอดคล้องกับงานวิจัยของพระราชวัลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารคุโณ) (2564) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยมีอุปสรรค ได้แก่ สถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาหรือโควิด 2019

1.2 ด้านความรู้ทางวิชาการ จุดแข็ง คือ บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานดี เนื่องจากมีความรู้ในการบริหารจัดการสมัยใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภณิดา ชูช่วยสุวรรณ และคณะ (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา: การประเมินความต้องการจำเป็นสมบูรณ์ พบว่า ด้านความรู้ มีแนวทางแก้ปัญหา 3 แนวทาง คือ 1. ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้แก่ครูอย่างต่อเนื่อง 2. มีการนิเทศ ติดตาม และ 3. หลักสูตร จุดอ่อน คือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางในด้านพระพุทธศาสนาความรู้ความสามารถของบุคลากรมีความหลากหลาย โอกาส คือ บุคลากรมีโอกาสพัฒนาองค์ความรู้ตลอดเวลา อุปสรรค คือ บางครั้งความรู้ด้านวิชาการที่นำไปใช้ในการปฏิบัติงานมักเป็นเรื่องเดิม การทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นความเป็นเอกภาพจึงอาจจะมีน้อย

1.3 ด้านทักษะ จุดแข็ง คือ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมีบุคลากรที่มีทักษะหลากหลายด้านจากหลายสาขาวิชา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสกุล กิตติพีรชล (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กร ปกครองท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนา การพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการพัฒนา หน่วยงานมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนางานของตนเองเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหน่วยงานมีการสัมมนาในหัวข้อที่น่าสนใจสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ แก่บุคลากร จุดอ่อน คือ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติยังมีบุคลากรที่เข้ามาบรรจุใหม่ โดยเฉพาะที่เป็นสุภาพสตรี ยังไม่มีความรู้ความสามารถในการประสานงานกับคณะสงฆ์ยังไม่มีกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติมารองรับในในเรื่องการตรวจสอบอาจาระพระสงฆ์ที่มีการประพฤติผิด โอกาส คือ การพัฒนาสมรรถนะด้านทักษะ มีความหลากหลายในเรื่องของวัยทำให้ มีการพัฒนาทักษะยากพอสมควร และผู้มีความเชี่ยวชาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติให้ทุกคนรู้ในระบบ IT (ไอที) อุปสรรค คือ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมีบุคลากรหลายช่วงอายุวัย

1.4 ด้านเจตคติ จุดแข็ง คือ บุคลากรมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานในการสนองงานคณะสงฆ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสกุล กิตติพีรชล (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความสามารถ ในการปรับตัวของบุคลากรกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน ผลการวิจัยพบว่า การมีทัศนคติในทางบวกมองโลกในแง่ดีมีใจเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นสามารถรับแรงกดดันได้ดีและมีความมุ่งมั่นทุ่มเทเพื่อที่จะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้จุดอ่อน มีบุคลากรบางส่วนมีความรู้สึกที่ไม่ดี ต่อวงการคณะสงฆ์ บางครั้งการทำงานที่ต้องอาศัยความคุ้นเคยกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ หรือการรู้จักกับพระสงฆ์รูปใดรูปหนึ่งเป็นการส่วนตัว ก็อาจทำให้เกิดข้อครหาในการปฏิบัติงานโอกาส บุคลากรได้สร้างเครือข่ายการทำงานและการสร้างความสามัคคีกับสังคมที่ปฏิบัติงานการปฏิบัติงานมีความคุ้นเคยและราบรื่น เพราะเป็นการปฏิบัติงานที่มีความเมตตาเป็นพื้นฐานอุปสรรคข่าวสารภาพลบที่ทำให้บุคลากรปรับเจตคติในการทำงานไม่ได้ ก็อาจทำให้เกิดบุคลิกภาพที่ไม่ดีต่อคณะสงฆ์ เช่น การเกิดความลำเอียงหรืออคติต่อคณะสงฆ์ได้

1.5 ด้านความคิดสร้างสรรค์ จุดแข็ง คือ บุคลากรสามารถสนองงานคณะสงฆ์หรือพระศาสนาได้หลายภารกิจ โดยครอบคลุมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสกุล กิตติพีรชล (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนา การพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการพัฒนา หน่วยงานมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนางานของตนเองเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วน ร่วมในการพัฒนาหน่วยงานมีการสัมมนาในหัวข้อที่น่าสนใจสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ แก่บุคลากร จุดอ่อน คือ ความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรมีจำกัด อาจเป็นเพราะประสบการณ์ในการทำงานความสามารถในการตัดสินใจ การเป็นผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาบุคลากรยังยึดการทำงานแบบดั้งเดิมไม่คิดนอกกรอบ โอกาส คือ บุคลากรได้มีโอกาสพัฒนาทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพติดตัว เนื่องจากเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคม สื่อในเน็ตที่ช่วยให้สามารถพัฒนาแนวคิดให้สร้างสรรค์ อุปสรรค คือ ขาดการนำเสนอผลงานโอกาสมีองค์กรภาคีเครือข่ายในส่วนในการส่งเสริมอุปสรรค Social Media และความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานอาจเป็นเพียงสิ่งที่ต้องการอยากจะทำ แต่ไม่ใช่สิ่งที่ต้องทำให้ได้และยังขาดเนื่องจากปัญหาเรื่องงบประมาณ

2. การประเมินการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติการมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$=4.12, S.D.=0.52) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านเจตคติ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$=4.45, S.D.=0.62) รองลงมาคือ ด้านบุคลิกภาพ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X}$=4.31, S.D.=0.50) รองลงมาคือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X}$=4.11, S.D.=0.68) รองลงมาคือ ด้านทักษะ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X}$=4.07, S.D.=0.53) และด้านความรู้ทางวิชาการ ค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X}$=3.67, S.D.=0.90) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐศรัณย์ ชุมวรฐายี (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะของนักบริหารและพัฒนาเมืองตามความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีจังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ระดับความต้องการการพัฒนาสมรรถนะของนักบริหารและพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานีทั้ง 3 สมรรถนะอยู่ในระดับมาก

3. สร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติตามค่านิยมองค์กร พบว่า จากการวิเคราะห์ สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติโดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร SWOT Analysis และวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติตามค่านิยมองค์กรและจากการการประเมินการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สามารถออกแบบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ดังนี้

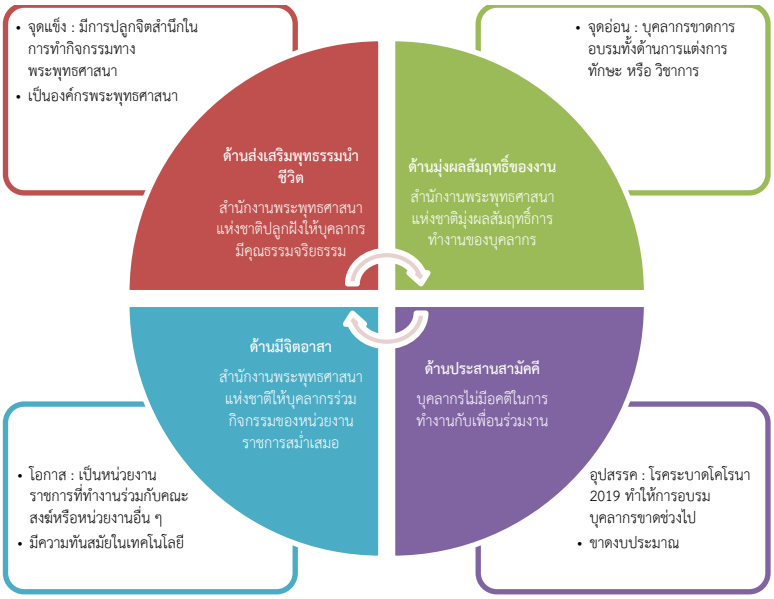
3.1 ด้านส่งเสริมพุทธรรมนำชีวิต สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติปลูกฝังให้บุคลากรมีคุณธรรมจริยธรรม เพราะทำงานร่วมกันกับองค์กรคณะสงฆ์ การพัฒนาด้านนี้จึงไม่ยาก แต่ต้องใช้เวลาในการปรับตัวสำหรับบุคลากรใหม่ หรือ บุคลากรที่จบมาจากสาขาต่าง ๆ อาจจะต้องเรียนรู้อัตลักษณ์ขององค์กร

3.2 ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมุ่งผลสัมฤทธิ์การทำงานของบุคลากร โดยเน้นให้สร้างคน สร้างงาน ไม่ยึดติดแนวคิดเดิม สามารถผลิตผลงานนอกเหนือจากคำสั่งโดยอยู่ในพันธกิจที่ตนได้รับมอบหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธีระพล เจริญสุข (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรกรมสรรพสามิตในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะการทำงานของบุคลากรบุคลากรกรมสรรพสามิต พบว่า สมรรถนะทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการบริการที่ด้านการสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม ด้านทำงานเป็นทีม ด้านการพัฒนาชุมชน ด้านการคิดวิเคราะห์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม โดยรวมอยู่ระดับมาก

3.3 ด้านมีจิตอาสา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติให้บุคลากรร่วมกิจกรรมของหน่วยงานราชการสม่ำเสมอ และเป็นต้นแบบหรือสัญลักษณ์ในการนับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธีระพล เจริญสุข (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรกรมสรรพสามิตในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะการทำงานของบุคลากรบุคลากรกรมสรรพสามิต พบว่า สมรรถนะทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการบริการที่ด้านการสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม ด้นทำงานเป็นทีม ด้านการพัฒนาชุมชน ด้านการคิดวิเคราะห์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม โดยรวมอยู่ระดับมาก คือ จริยธรรม รองลงมา คือ ด้านการบริการที่ดี และน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาองค์กร

3.4 ด้านประสานสามัคคี บุคลากรไม่มีอคติในการทำงานกับเพื่อนร่วมงานและมีกิจกรรมที่ทำร่วมกันอยู่เสมอก่อให้เกิดความสามัคคี

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 โมเดลองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน

จากแผนภาพที่ 1 สรุปได้ว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติตามค่านิยมองค์กร พบว่า จากการวิเคราะห์

สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติโดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร SWOT Analysis และวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติตามค่านิยมองค์กร และจากการการประเมินการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สามารถออกแบบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ดังนี้

1. ด้านส่งเสริมพุทธรรมนำชีวิต สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติปลูกฝังให้บุคลากรมีคุณธรรมจริยธรรม เพราะทำงานร่วมกันกับองค์กรคณะสงฆ์ การพัฒนาด้านนี้จึงไม่ยาก แต่ต้องใช้เวลาในการปรับตัวสำหรับบุคลากรใหม่ หรือบุคลากรที่จบมาจากสาขาต่าง ๆ อาจจะต้องเรียนรู้อัตตลักษณ์ขององค์กร

2. ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมุ่งผลสัมฤทธิ์การทำงานของบุคลากร โดยเน้นให้สร้างคน สร้างงาน ไม่ยึดติดแนวคิดเดิม สามารถผลิตผลงานนอกเหนือจากคำสั่งโดยอยู่ในพันธกิจที่ตนได้รับมอบหมาย

3. ด้านมีจิตอาสา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติให้บุคลากรร่วมกิจกรรมของหน่วยงานราชการสม่ำเสมอ และเป็นต้นแบบหรือสัญลักษณ์ในการนับถือพระพุทธศาสนาและนำคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีศีลและมีความเสมอต้นเสมอปลายในการวางตัว

4. ด้านประสานสามัคคี บุคลากรไม่มีอคติในการทำงานกับเพื่อนร่วมงานและมีกิจกรรมที่ทำร่วมกันอยู่เสมอก่อให้เกิดความสามัคคี

ส่วนด้านที่จำเป็นจะต้องพัฒนา คือ ด้านความรู้ทางวิชาการมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดสอดคล้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ความรู้ความสามารถของบุคลากรมีความหลากหลายแต่ต้องปรับให้เหมาะกับการแก้ไขปัญหาในบริบทของสังคมคณะสงฆ์ และด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัยเชิงคุณภาพ การทำงานร่วมกับคณะสงฆ์มีความเข้าใจที่แตกต่างเพราะวัดเป็นนิติบุคคล ส่วนสำนักงานพระพุทธศาสนาเป็นหน่วยงานราชการซึ่งจะต้องดำเนินไปด้วยกัน เพื่อความบรรลุผลสำเร็จของงานเป็นที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลควรมีการประชาพิจารณ์ในสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในการพัฒนาสรรถนะของบุคลากรเพื่อให้เห็นทิศทางและตอบโจทย์กับความต้องการของการพัฒนาสมรรถนะสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

2. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรมีคู่มือในการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรในการปฏิบัติงานโดยเกิดจากการประชุม สนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อนำองค์ความรู้เหล่านั้นมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรในองค์กร

3. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรมีนโยบายในการมอบรางวัลแก่บุคลากรดีเด่นหรือผู้ที่ทำงานรับใช้องค์กรมาในระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรที่ทำงานและเป็นการส่งเสริมองค์กรให้เกิดความสามัคคี

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรมีการส่งเสริมและพัฒนาด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานมี เพราะสำนักงนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทำงานร่วมกับคณะสงฆ์

2. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติความรู้ความสามารถของบุคลากรมีความหลากหลาย แต่ต้องปรับให้เหมาะกับการแก้ไขปัญหาในบริบทของสังคมคณะสงฆ์

3. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรส่งเสริมบุคลากรในด้านการสื่อสารในที่ชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลาที่เกิดปัญหาที่เกิดขึ้นในวงการคณะสงฆ์

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำวิจัยการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรในการปฏิบัติงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีการทำกิจกรรมและสร้างคู่มือการพัฒนาการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรในการปฏิบัติงาน

เอกสารอ้างอิง

ธีระพล เจริญสุข. *(2564). การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรกรมสรรพสามิตในเขตกรุงเทพมหานคร* (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (ศรัณภิรมย์ กิตฺติธโร). (2562). *รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการสภาพระนักเผยแผ่จังหวัดเพชรบุรี* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราชวัลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารคุโณ). (2564). *รูปแบบการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ภณิดา ชูช่วยสุวรรณ และคณะ. (2562). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา : การประเมินความต้องการจำเป็นสมบูรณ์* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สกุล กิตติพีรชล. (2560). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการปรับตัวของบุคลากรกลุ่ม อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาองค์การและการจัดการสมรรถนะของมนุษย์). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2560). *รายงานประจำปี 2559.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

_____. (2566). *บุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ*. สืบค้น 7 พฤศจิกายน 2566, จาก https://www.onab.go.th/th/content/page/index/id/276

แนวทางการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน*

THE APPROACHES ON SOFT SKILL DEVELOPMENT OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN MAE HONG SON SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE

พรรวินท์ หน่อจันทร์, ประพันธ์ ธรรมไชย, ถนัด บุญชัย
Pronrawin Norjun, Prapan Thumachai, Thanat Boonchai
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
Chiang Mai Rajabhat University
Corresponding Author E-mail: pronrawinnorjun@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน 2. เปรียบเทียบความต้องการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน 3. ศึกษาแนวทางในการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 205 คน ใช้วิธีการคัดเลือกโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามสัดส่วนของประชากรในของสหวิทยาเขต และกลุ่มเป้าหมายผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบด้วยสถิติทดสอบ t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความต้องการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. การเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตาม เพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน โดยรวมแตกต่างกันที่นัยสำคัญ.05 ส่วนจำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน

*Received May 4, 2023; Revised May 31, 2023; Accepted June 5, 2023

3. แนวทางการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง ศึกษาข้อมูลอย่างลึกซึ้งและครอบคลุมทุกด้าน กำหนดเป้าหมายเพื่อให้ง่ายต่อการประเมินผลการปฏิบัติงานและควรหมั่นแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ

คำสำคัญ: ทักษะทางสังคม; ผู้บริหารสถานศึกษา; แนวทางการพัฒนา

Abstract

Objectives of this research article were 1. To study the current conditions and needs level in developing soft skills of school administrators in Mae Hong Son Secondary Educational Service Area Office 2. To compare the needs in developing soft skills of school administrators in Mae Hong Son Secondary Educational Service Area Office and 3. To study guidelines for developing soft skills of school administrators in Mae Hong Son Secondary Educational Service Area Office. The sample group was 205 school administrators and teachers in Mae Hong Son Secondary Educational Service Area Office and the experts focus group discussion consisted of 7 school administrators and teachers chosen by purposive selection. The research instruments were a questionnaire and a focus group discussion form. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The results showed that 1. The current condition of soft skills of school administrators was overall in medium level and needs level was overall in high. 2. The comparison of current condition and needs level in developing soft skills of school administrators in Mae Hong Son Secondary Educational Service Area Office classified by genders, ages, and work experience was overall significantly different at .05 while classified by educational level was not significantly different 3. the guideline for developing soft skills in school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Mae Hong Son was that school administrators should dare to make changes, study the information in depths and cover all aspects, set the goals to make performance assessment easy, and should always learn new things.

Keywords: Soft Skills; School Administrators; Development Guidelines

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2560-2579 ด้านการพัฒนาการศึกษา โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ และด้านการพัฒนาสมรรถนะครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับและประเภท (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สอดคล้องกับทักษะ 2 ทักษะ ที่มีบทบาทสำคัญในศตวรรษที่ 21 โดยทักษะแรก คือ ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน (Hard Skills) เป็นความฉลาดรู้ในทักษะพื้นฐานที่สำคัญ เพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้า การฝึกฝนความสามารถ การสร้างความเชี่ยวชาญทางวิชาการและวิชาชีพ และทักษะที่สอง คือ ทักษะทางสังคม (Soft Skills) เป็นทักษะทางอารมณ์และสังคมของผู้ปฏิบัติงานที่ต้องมีในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องในแต่ละวิชาชีพ เป็นทักษะและคุณลักษณะภายในของบุคคลที่สำคัญ ที่จะทำให้การปฏิบัติงานราบรื่น สามารถปรับตัวเข้ากับการทำงาน การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม (สุรชัย บุรพานนทชัย, 2563)

กล่าวได้ว่า การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องสร้างให้บุคคลมีทั้งความรู้ สมรรถนะและทักษะความสามารถในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ และมีทักษะด้านอารมณ์และสังคมเพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับทักษะ 2 ทักษะ ที่มีบทบาทสำคัญในศตวรรษที่ 21 โดยทักษะแรก คือทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน (Hard Skills) เป็นความฉลาดรู้ในทักษะพื้นฐานที่สำคัญ เพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้า การฝึกฝนความสามารถ การสร้างความเชี่ยวชาญทางวิชาการและวิชาชีพ ผู้ปฏิบัติงานใดที่มีระดับทักษะทางวิชาชีพสูงก็ย่อมมีโอกาสประสบความสำเร็จสูงตามไปด้วย และทักษะที่สองเป็นทักษะอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญไม่แพ้กัน คือ ทักษะทางสังคม (Soft Skills) เป็นทักษะทางอารมณ์และสังคมของผู้ปฏิบัติงานที่ต้องมีในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้เกี่ยวข้องในแต่ละวิชาชีพ เป็นทักษะและคุณลักษณะภายในของบุคคลที่สำคัญจำเป็นยิ่ง ที่จะทำให้การปฏิบัติงานราบรื่น สามารถปรับตัวเข้ากับการทำงาน การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงเสมอ (สุรชัย บุรพานนทชัย, 2563) ความต้องการที่มีต่ออาชีพที่มีทักษะเหล่านี้จึงมีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในหลายปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตัวบุคลากรรวมถึงผู้บริหารจำเป็นต้องมี

จากแผนปฏิบัติราชการปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนพบปัญหาและอุปสรรคในภาพรวมคุณภาพในการจัดการศึกษาค่อนข้างต่ำเนื่องจากยังขาดความพร้อมในด้านต่าง ๆ การบูรณาการการปฏิบัติงานระหว่างกลุ่มภารกิจยังไม่ค่อยประสบผลสำเร็จในเชิงคุณภาพเท่าที่ควร การประสานงานและการสื่อสารระหว่างองค์กรกับหน่วยงานอื่นหรือองค์กรภายนอกและภาคเอกชนยังไม่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน, 2565) จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูที่ปฏิบัติ

หน้าที่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบัน ระดับความต้องการ และแนวทางในการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะทางสังคมที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ของแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน จำแนกตาม เพศ อายุประสบการณ์การทำงาน และระดับการศึกษา

3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 436 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 205 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan,1970) และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ตามสัดส่วนของประชากรในของสหวิทยาเขต

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คือ แบบสอบถาม และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของบุคคลผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะทางสังคมทั้ง 5 ด้าน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert, 1993)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารเป็นลักษณะข้อคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เป็นแบบเติมข้อความลงในช่องว่างทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะภาวะผู้นำ และทักษะการติดต่อสื่อสารและการนำเสนอ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ดำเนินการโดยผู้วิจัยขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย จัดเตรียมแบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) และคิวอาร์โค้ด (QR Code) ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละสหวิทยาเขตไว้ นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลและแยกข้อมูล ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากวิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยการสนทนากลุ่ม รวมทั้งสิ้นจำนวน 7 คน ประกอบไปด้วย กลุ่มผู้บริหาร 3 คน และกลุ่มครูผู้สอน 4 คน ณ ห้องประชุมฉัตรนพรัตน์ อาคารประชาเขตเสกสรร โรงเรียนแม่สะเรียงบริพัตรศึกษา วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2566 เวลา 08.30-11.00 น. หลังจากดำเนินการสนทนากลุ่มแล้วจึงนำแบบบันทึกสนทนากลุ่มที่ได้มาตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล จากนั้นจำแนกข้อมูลเพื่อนำมาสังเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปของตารางประกอบการพรรณนา

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามข้อมูลในส่วนที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงกำหนดการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2545) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ได้จากข้อมูลปลายเปิดของแบบสอบถามใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

5.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความต้องการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนโดยใช้สถิติการทดสอบค่าที-เทสต์

5.4 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และสังเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบการเขียนเป็นความเรียงโดยวิธีการบรรยาย

5.5 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาความต้องการในการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน จากการศึกษาขั้นตอนที่ 1 มาเปรียบเทียบ โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ใช้การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยสถิติทดสอบ t-test

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของบุญชม ศรีสะอาด (2559) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน และระดับความต้องการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา

ทักษะทางสังคมของผู้บริหาร	สภาพปัจจุบัน			ความต้องการพัฒนา		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ทักษะการคิดวิเคราะห์	3.59	0.49	มาก	3.47	0.45	ปานกลาง
2. ทักษะการแก้ปัญหา	3.36	0.38	ปานกลาง	3.59	0.46	มาก
3. ทักษะการทำงานเป็นทีม	3.49	0.45	ปานกลาง	3.64	0.43	มาก
4. ทักษะภาวะผู้นำ	3.47	0.46	ปานกลาง	3.56	0.36	ปานกลาง
5. ทักษะการติดต่อสื่อสารและการนำเสนอ	3.35	0.42	ปานกลาง	3.52	0.39	มาก
รวมเฉลี่ย	**3.45**	**0.37**	**ปานกลาง**	**3.56**	**0.34**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่าสภาพปัจจุบันทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.45, S.D.=0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันทักษะทางสังคมของผู้บริหาสถานศึกษา จากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก ได้แก่ ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ ทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะภาวะผู้นำ ส่วนสภาพปัจจุบันทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านที่มีค่า เฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}$=3.35, S.D.=0.42) คือ ทักษะการติดต่อสื่อสารและการนำเสนอ

ส่วนความต้องการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.56, S.D.=0.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยความต้องการในการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก ได้แก่ ทักษะการทำงานเป็นทีม รองลงมา คือ ทักษะการแก้ปัญหา ส่วนทักษะภาวะผู้นำ สำหรับความต้องการในการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}$=3.45, S.D.=0.37) คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์

2. การเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

จำแนก	โดยรวม	รายด้าน (ทักษะทางสังคมของผู้บริหาร)				
		ทักษะการคิดวิเคราะห์	ทักษะการแก้ปัญหา	ทักษะการทำงานเป็นทีม	ทักษะภาวะผู้นำ	ทักษะการติดต่อสื่อสารและการนำเสนอ
เพศ	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	ไม่แตกต่างกัน	ไม่แตกต่างกัน	แตกต่าง
อายุ	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง
ระดับการศึกษา	ไม่แตกต่างกัน	ไม่แตกต่างกัน	ไม่แตกต่างกัน	ไม่แตกต่างกัน	ไม่แตกต่างกัน	ไม่แตกต่างกัน
ประสบการณ์การทำงาน	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	แตกต่าง	ไม่แตกต่างกัน

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาสภาพปัจจุบันทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และต้องการพัฒนาทักษะสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดมากำหนดเป็นเนื้อหาในการสนทนากลุ่มของกลุ่มเป้าหมายผู้ทรงคุณวุฒิ มีแนวทางในการพัฒนาแต่ละด้าน ดังนี้

3.1 ทักษะการคิดวิเคราะห์ ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีในการเรียนรู้และศึกษาสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร กล้าที่จะเปลี่ยนแปลง และริเริ่มการพัฒนา ไม่หยุดนิ่งที่จะเรียนรู้ มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3.2 ทักษะการแก้ปัญหา วิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ระหว่างปัญหาระยะสั้นหรือปัญหาระยะยาว จากนั้นวางแผนการแก้ไขให้เหมาะสม กล้าที่จะตัดสินใจ มีความเด็ดขาดในการแก้ปัญหาอย่างรวดเร็วเหมาะสมกับบริบทและเวลา

3.3 ทักษะการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารมองเห็นศักยภาพของแต่ละบุคคล โน้มน้าวให้บุคลากรดึงศักยภาพของตนเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับงาน ทุกการดำเนินงานต้องมีการกำหนดเป้าหมายเพื่อให้ง่ายต่อการประเมินผลการปฏิบัติงาน และการนิเทศติดตามอย่างกัลยาณมิตร

3.4 ทักษะภาวะผู้นำ ผู้บริหารใช้หลักการกระจายงานเพื่อการบริหารโดยวิเคราะห์ความสามารถและศักยภาพของบุคลากรเพื่อให้งานที่มอบหมาย ตรงกับความสามารถของบุคลากร ดังสุภาษิต Put The Right Man On The Right Job ผู้ร่วมงานและบุคลากรทุกคนทุกฝ่าย ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญเท่ากัน

3.5 ทักษะการติดต่อสื่อสารและการนำเสนอ ผู้บริหารควรมีทักษะการสื่อสารที่ดี สื่อสารได้อย่างตรงประเด็นและมีเป้าหมายในการติดต่อสื่อสารที่ชัดเจนการศึกษาข้อมูลและเตรียมข้อมูลในการการเจรจาต่อรองมาเป็นอย่างดี เป็นผู้ฟังที่ดี ให้เกียรติผู้พูด สื่อสารทั้งภาษาพูดและภาษากาย โดยเฉพาะการตั้งคำถามเพื่อเปิดโอกาสให้คู่สนทนาแสดงความคิดเห็น มีเทคนิคการสื่อสารที่หลากหลาย

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

1.1 การศึกษาสภาพปัจจุบันของทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่จำเป็นต้องใช้ความคิดและการคิดวิเคราะห์ในการแก้ปัญหาและบริหารจัดการศึกษาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มองภาพรวม ความสัมพันธ์ผลกระทบส่วนต่าง ๆ ของสถานศึกษาจากส่วนย่อยไปหาส่วนรวมได้อย่างชัดเจน ต้องมีการวางกลยุทธ์และร่วมกันกำหนดเป้าหมายเพื่อให้ผู้ร่วมงานทราบถึงทิศทางและจุดประสงค์ของการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของศรัญญา น้อยพิมาย (2562) ที่ได้ทำการศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ผลการศึกษาความต้องการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจจะเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลสำคัญต่อการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาทำให้สถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับแนวคิดของศศิรดา แพงไทย (2559) ที่กล่าวไว้ว่า การที่จะพัฒนาแนวทางการบริหารการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จ กระบวนการทางการศึกษานับเป็นกระบวนการสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ

2. ผลการเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน พบว่า จำแนกตามเพศโดยรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากเพศชายและเพศหญิง อาจมีอิทธิพลต่อการบริหารงานใน

เชิงจิตวิสัยและวัตถุวิสัย ผู้บริหารสถานศึกษาชายและผู้บริหารสถานศึกษาหญิงมีความแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน เช่น ภาวะผู้นำ รูปแบบการตัดสินใจ ทักษะการสื่อสาร อนุรักษ์นิยมการตัดสินใจ และความสามารถในการรับความเสี่ยง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอติกาญจน์ ศรีสังข์ (2564) ที่ศึกษาผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี จำแนกตามเพศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามอายุ โดยรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากช่วงอายุหรือเจเนอเรชั่น (Generation) ส่งผลให้คุณลักษณะและพฤติกรรมแตกต่างกันทำให้มีความคิด ความคาดหวัง และมุมมองในด้านต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริภรณ์ สุวรรณโณ (2560) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตหนองแขม ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตหนองแขม จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในภาพรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากว่าตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 79 ผู้บังคับบัญชาทุกคน ทุกระดับมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและได้มาตรฐานถือว่าการปฏิบัติงานและการเรียนรู้เป็นเรื่องเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนาวรรณ ภูทวีและชนมณี ศิลานุกิจ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูต่อการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนศรีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์การทำงานโดยรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประสบการณ์ในการทำงานย่อมส่งผลต่อความความชำนาญในการปฏิบัติงานมากกว่าวิสัยทัศน์ และประสิทธิภาพในการทำงานย่อมมีมากกว่าทำให้มุมมองหรือทัศนะที่มีต่อผู้บริหารสถานศึกษาด้านทักษะต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสัตตบุษย์ โพธิรุท (2564) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน โดยรวมพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ผลการวิจัยข้างต้นเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา

จากแผนภาพที่ 1 สรุปได้ว่า ทักษะทางอารมณ์และสังคมของมนุษย์ เป็นทักษะเฉพาะของแต่ละบุคคล สามารถพัฒนาได้โดยจะมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานและการร่วมงานกับผู้อื่น เป็นทักษะที่สำคัญต่อผู้นำ เนื่องจากช่วยให้สามารถตัดสินใจ แก้ปัญหา สร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน สามารถแบ่งได้ 5 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะภาวะผู้นำ และทักษะการติดต่อสื่อสารและการนำเสนอ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงและนำวิธีการดำเนินงานรูปแบบใหม่มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้กระบวนการแก้ปัญหาโดยวิธีสืบเสาะหาเหตุแห่งปัญหาศึกษาข้อมูลอย่างลึกซึ้งและครอบคลุมทุกด้าน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรทบทวนโครงสร้างในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบปฏิบัติงานและประสานงานตามลำดับขั้นเพื่อให้งานมีความต่อเนื่อง และทุกการดำเนินงานต้องมีการกำหนดเป้าหมายเพื่อให้ง่ายต่อการประเมินผลการปฏิบัติงาน และการนิเทศติดตามอย่างกัลยาณมิตร

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรรู้จักบุคลากรภายในสถานศึกษาในมิติความสามารถและความถนัดเป็นอย่างดี โดยใช้การสังเกตและการพูดคุยสอบถาม เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา

มีข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ควบคู่ไปกับการใช้กระบวนการ Coaching ในการบริหารบุคคล

3. ทักษะการติดต่อสื่อสารและการนำเสนอ ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาข้อมูลและเตรียมข้อมูลในการสื่อสารและการเจรจาต่อรองมาเป็นอย่างดี มีการโน้มน้าวโดยใช้หลักเหตุและผล และเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาและทำการวิจัยทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลหรือโรงเรียนที่ผู้บริหารสถานศึกษามีผลงานดีเด่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

2. ควรศึกษาและทำการวิจัยทักษะทางสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน

เอกสารอ้างอิง

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

รัตนาวรรณ ภูทวี และชนมณี ศิลานุกิจ. (2564). ความคิดเห็นของครูต่อการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. *Roi Kaensarn Acadami*, 6(3), 101-115.

ศรัญญา น้อยพิมาย. (2562). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2* (วิทยานิพนธ์คุรุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ศศิรดา แพงไทย. (2559). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 6(1), 7-11.

สัตตบุษย์ โพธิรุท. (2564). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21* (วิทยานิพนธ์คุรุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน. (2565). *แผนปฏิบัติราชการปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. แม่ฮ่องสอน: กลุ่มนโยบายและแผน.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *สภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สิริภรณ์ สุวรรณโณ. (2559). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตหนองแขม. *วารสารวิชาการ*, 13(3), 202-215.

สุรชัย บุรพานนทชัย. (2563). *ทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ*. กรุงเทพฯ: กรมเจ้าท่ากระทรวงคมนาคม.

อติกาญจน์ ศรีสังข์.(2564). *ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหสบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Likert, R. (1993). *The Method of Constructing and Attitude Scale. Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.

นโยบายสาธารณะ: การจัดการความตาย*

PUBLIC POLICY: DEATH MANAGEMENT

พลดา เดชพลมาตย์
Pollada Dechpolmat
มหาวิทยาลัยนเรศวร
Naresuan University
Corresponding Author E-mail: Pollada_d@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาถึงนโยบายสาธารณะของไทยที่เกี่ยวข้องกับความตาย 2. ศึกษาถึงความตายในมิติที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสาธารณะ และ 3. เสนอแนะแนวทางในการกำหนดนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความตาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่เป็นการวิจัยเอกสาร

ผลการวิจัยพบว่า รัฐมีการกำหนดนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องทั้งกับการจัดการรูปแบบการตาย ทะเบียนราษฎร พิธีกรรมหลังการตาย ร่างผู้ตาย ทรัพย์สินหรือสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ในหลายระดับ ตั้งแต่ในรูปแบบของพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องไปจนถึงการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงานท้องถิ่น แต่นโยบายสาธารณะยังไม่ครอบคลุมในส่วนของการจัดการข้อมูลหลังความตาย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การให้ความสำคัญกับการดูแลสิ่งแวดล้อมเป็นสภาพแวดล้อมที่ทำให้การจัดการความตายเข้าไปเกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะมากขึ้น งานวิจัยเสนอให้รัฐมีนโยบายเป็นการเฉพาะในการสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนเรื่องการตายดีและการพัฒนาระบบการดูแลแบบประคับประคองให้เข้มแข็งในทุกระดับ รวมทั้งสนับสนุนบทบาทเครือข่ายชุมชนให้เข้ามามีส่วนในการจัดการความตายอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้การจัดการศพคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม และควรขยายความคุ้มครองทางกฎหมายให้กับข้อมูลออนไลน์ของคนตายด้วย

คำสำคัญ: นโยบายสาธารณะ; ความตาย; การจัดการความตาย

*Received September 16, 2022; Revised October 16, 2022; Accepted October 17, 2022

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study Thai public policy related to death 2. To study death in dimensions related to public policy formulation and 3. To suggest guidelines for determining public policy related to death management. It was qualitative research which was document research.

The research results were found that the state had established public policies related to the management of death patterns, civil registration, post-death rituals, the deceased's body, property or various benefits at many levels, from the form of relevant acts to the implementation of various projects of local agencies. But public policy still does not cover the management of information after death. Population structure change, decentralization and participation of local communities, The focus on environmental stewardship was an environment that made death management more relevant to public policy. The research proposed that the government had a specific policy to create understanding among the people about good death and the development of a strong palliative care system at all levels. Including supporting the role of community networks to participate in systematic death management. Promote environmental consideration in funeral arrangements. And legal protection should also be extended to online information of dead people.

Keywords: Public Policy; Death; Death Management

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรโลกในปัจจุบันแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนจากอัตราการเกิดที่ลดลงขณะที่ความเจริญทางการแพทย์ทำให้ในปัจจุบันประชากรผู้สูงอายุทั่วโลกมีจำนวนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว องค์การสหประชาชาติประเมินว่าปี พ.ศ. 2544-2643 จะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ คือ มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรรวมทั่วโลก (Hfocus เจาะลึกระบบสุขภาพ, 2558) ประเทศไทยเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ซึ่งเป็นผลมาจากอัตราการเกิดที่ลดลงและความก้าวหน้าทางการแพทย์ทำให้ผู้สูงอายุมีอายุยืนยาวขึ้นในปี พ.ศ. 2559 มีผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 16.5 ของประชากรทั้งประเทศและคาดว่าในปีพ.ศ. 2579 ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุมากถึง 1 ใน 3 ของประชากร (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2559) ประเทศไทยได้เตรียมความพร้อมโดยมีการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในหลายรูปแบบเพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น เช่น จัดสถานสงเคราะห์คนชรา จัดตั้งศูนย์บริการผู้สูงอายุ จัดสรรเบี้ยยังชีพเพื่อช่วยเหลือ

ค่าเลี้ยงชีพรายเดือนให้แก่ผู้สูงอายุที่ไม่มีบำนาญ โครงการหลักประกันสุขภาพ จัดหน่วยบริการสุขภาพเพื่อให้บริการด้านสุขภาพ เป็นต้น สวัสดิการดังกล่าว เป็นภารกิจส่วนหนึ่งของรัฐที่ช่วยดูแลผู้สูงอายุในขณะที่ดำรงชีวิตอยู่

อย่างไรก็ตาม เมื่อถึงเวลาหนึ่งสังคมก็จะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรอีกครั้งเมื่อเกิดภาวะการตายจำนวนมากและตายอย่างต่อเนื่องจากผู้สูงอายุเหล่านี้เมื่อผนวกรวมกับการตายของประชากรในวัยอื่น ๆ ด้วยสาเหตุต่าง ๆ ขนาดของการตายจะมีจำนวนที่มากขึ้น ปัจจุบันอัตราการตายของประชากรไทยมีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2564 มีผู้เสียชีวิตทั้งสิ้น 563,650 ราย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565) ภาครัฐผู้ทำหน้าที่ในการดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนตั้งแต่เกิดจนตายโดยใช้นโยบายสาธารณะเป็นเครื่องมือจึงควรที่จะต้องเตรียมตัวเพื่อรองรับปรากฏการณ์การตายที่มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นดังกล่าว

การกำหนดนโยบายสาธารณะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมหนึ่ง ๆ มีปัจจัยหลายประการที่ประกอบกันเป็นสภาพแวดล้อมทั้งปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ผู้กำหนดนโยบายต้องตัดสินใจไปตามข้อจำกัดหรือเงื่อนไขของปัจจัยเหล่านี้ ในการวิเคราะห์การกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อทราบถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดนโยบายสาธารณะ รวมทั้งการเสนอแนะในการกำหนดนโยบาย นักวิเคราะห์และผู้กำหนดนโยบายจึงต้องพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อมของนโยบาย ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและบุคคล สภาพแวดล้อมเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการศึกษานโยบายสาธารณะเนื่องจากเนื้อหาและกระบวนนโยบายเกี่ยวโยงเป็นเหตุเป็นผลระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อมของนโยบาย การเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมของนโยบายจะส่งผลกระทบต่อค่านิยมหรือความเชื่อความต้องการของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลและผลักดันให้เกิดเป็นประเด็นปัญหานโยบายจนนำเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบายหรือทำให้เกิดการพัฒนานโยบายที่มีอยู่แล้ว ดังนั้นผู้กำหนดนโยบายและนักวิเคราะห์นโยบายจึงควรทำความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อมของนโยบายสาธารณะ (มยุรี อนุมานราชธน, 2556) ในงานวิจัยจึงใช้แนวคิดดังกล่าวนี้เป็นแนวทางในการศึกษานโยบายสาธารณะของไทยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความตาย

ดังนั้น เพื่อให้ทราบถึงสถานะของนโยบายสาธารณะของไทยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความตาย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาถึงนโยบายสาธารณะของไทยที่เกี่ยวข้องกับความตายที่มีอยู่ในปัจจุบัน อันจะสะท้อนถึงมุมมองของภาครัฐที่มีต่อความตาย ตลอดจนบริบทที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการจัดการความตายอันจะนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางในการกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อรองรับปรากฏการณ์ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านประชากรครั้งสำคัญดังกล่าว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงนโยบายสาธารณะของไทยที่เกี่ยวข้องกับความตาย
2. เพื่อศึกษาถึงความตายในมิติที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสาธารณะ
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการกำหนดนโยบายสาธารณะของไทยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความตาย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ข้อมูลสำคัญ

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลสำคัญจากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ที่ทำการศึกษารวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลในหลายรูปแบบทั้งหนังสือ ตำรา และเว็บไซต์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ งานวิจัย เอกสาร ตำรา งานวิจัย บทความ วิทยานิพนธ์ เอกสารราชการและเว็บไซต์ต่าง ๆ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยศึกษาถึงนโยบายสาธารณะของไทยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความตาย ทั้งที่ผู้ตายและผู้อื่นเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งก่อนที่ความตายจะเกิดขึ้น โดยอยู่บนพื้นฐานของการยอมรับที่ต้องเผชิญกับความตาย และหลังจากที่ความตายเกิดขึ้นแล้ว ศึกษาการจัดการรูปแบบการตาย การทะเบียนราษฎร พิธีกรรมหลังการตาย ร่างผู้ตาย ทรัพย์สินหรือสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ และการจัดการข้อมูลหลังความตาย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. นโยบายสาธารณะของไทยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความตาย การจัดการที่เกี่ยวข้องกับการตายสามารถพิจารณาได้ในหลายประเด็น ผู้วิจัยขอนำเสนอตามขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

1.1 การจัดการรูปแบบการตาย

1.1.1 การตายดี หมายถึง การตายอย่างสงบ ด้วยใจที่ยอมรับและรับรู้ความตายด้วยสติสัมปชัญญะ เป็นการเตรียมตัวตายโดยสมัครใจตายอย่างเป็นไปตามธรรมชาติของสังขาร (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2555; อุดมวรรณ วันศรี และเยาวเรศ

ประภาษานนท์, 2557) การรักษาผู้ป่วยระยะท้ายในปัจจุบัน มักพบว่าญาติพยายามที่จะให้แพทย์ยืดชีวิตผู้ป่วยด้วยวิธีการและอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งขัดกับสภาวะที่ร่างกายกำลังปรับตัวสู่ธรรมชาติ ทำให้ผู้ป่วยทุกข์ทรมานในวาระท้ายโดยไม่เกิดประโยชน์ ไม่สามารถตายอย่างสงบ และเป็นการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ป่วย ทั้งยังสร้างภาระค่าใช้จ่ายอย่างมาก หลายประเทศให้ประชาชนมีสิทธิที่จะขอให้ยุติการช่วยเหลือทางการแพทย์ที่เป็นไปเพื่อยืดการตาย หรือเพื่อยุติการทรมานในวาระสุดท้ายของชีวิต เรียกกันว่าสิทธิที่จะตาย (The Right to Die) (โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์, 2549)

การปฏิเสธการรักษาในวาระท้ายของชีวิต ถูกนำเข้าสู่พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ในมาตรา 12 ระบุว่า บุคคลมีสิทธิทำหนังสือแสดงเจตนาไม่ประสงค์จะรับบริการสาธารณสุขที่เป็นไปเพียงเพื่อยืดการตายในวาระสุดท้ายของชีวิตตนหรือเพื่อยุติการทรมานจากการเจ็บป่วยได้ การดำเนินการตามหนังสือแสดงเจตนาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงเมื่อผู้ประกอบวิชาชีพด้านสาธารณสุขได้ปฏิบัติตามเจตนาของบุคคลตามวรรคหนึ่งแล้วมิให้ถือว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดพลาดและให้พ้นจากความรับผิดทั้งปวง (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2550) บทบัญญัตินี้มุ่งหมายที่จะรับรองสิทธิของผู้ป่วยที่จะตัดสินใจเกี่ยวกับตนเอง การแสดงเจตนาดังกล่าวไม่ใช่การการุณยฆาต หรือเร่งการตาย หนังสือแสดงเจตนา (Living Will) เป็นการแสดงเจตจำนงและระบุแนวทางปฏิบัติทางการแพทย์ไว้ล่วงหน้าว่าไม่ประสงค์จะรับบริการสาธารณสุขที่เป็นไปเพียงเพื่อยืดการตายในวาระสุดท้ายใช้เครื่องมือต่าง ๆ จากเทคโนโลยีสมัยใหม่ ๆ แต่ยังคงให้การดูแลรักษาแบบประคับประคองตามอาการเพื่อบรรเทาความเจ็บปวดให้แก่ผู้ป่วยและช่วยให้ผู้ป่วยจากไปอย่างสงบตามธรรมชาติ (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2555) คนไข้ ญาติ และแพทย์มีโอกาสในการวางแผนการดูแลรักษาร่วมกัน โดยแพทย์ไม่ต้องกังวลว่าจะมีความผิดในทางกฎหมาย และญาติไม่ต้องรับภาระในการตัดสินใจที่ยาก การแสดงเจตนาจะให้ผลเชิงบวกจำเป็นต้องพัฒนาระบบการดูแลแบบประคับประคอง (Palliative Care) (นิรชา อัศวธีรากุล, 2560) ซึ่งหมายถึงการดูแลทางการแพทย์การพยาบาลทุกชนิด รวมถึงด้านจิตใจ สังคมและจิตวิญญาณตามความต้องการของผู้ป่วยและครอบครัวไปจนถึงการดูแลครอบครัวจากการสูญเสีย (Bereavement Period) เป็นการดูแลแบบองค์รวมมีจุดประสงค์เพื่อทำให้คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยและครอบครัวดีขึ้น บรรเทาและป้องกันความทุกข์ทรมานและช่วยให้ผู้ป่วยได้มีชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีจนถึงวาระสุดท้าย (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2555)

1.1.2 การการุณยฆาต (Euthanasia) การการุณยฆาต หมายถึงการยุติชีวิตของผู้ป่วยโดยแพทย์ตามคำร้องขอและความสมัครใจของผู้ป่วยเอง (Killing on Request) (นพพล วิทย์วรพงศ์, 2563) โดยมีทั้งการุณยฆาตโดยความสมัครใจ (Voluntary Euthanasia) และการุณฆาตโดยไม่สมัครใจ (Involuntary Euthanasia) การการุณยฆาตเป็นประเด็นที่อ่อนไหวต่อจรรยาบรรณทางการแพทย์ และมุมมองด้านกฎหมาย ในประเทศที่นับถือ

ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก นิกายออร์โธดอกซ์และศาสนาอิสลามมีการต่อต้านอย่างชัดเจน ตามหลักศาสนาพุทธถือว่าการการุณยฆาตนั้นเป็นบาป (นพพล วิทย์วรพงศ์, 2563) ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายรองรับเรื่องการทำการุณยฆาต ขณะที่มีในบางประเทศ เช่น เนเธอแลนด์ สวิสเซอแลนด์ อังกฤษ ลักแซมเบอร์ก เบลเยี่ยม และในบางรัฐของสหรัฐอเมริกา (อนัญพร พูลนิติพร, 2558) ประเทศไทยการกระทำที่ถือเป็นการเร่งความตายจะเข้าข่ายมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288 ที่บัญญัติว่าผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 15-20 ปี และหากเป็นการกระทำที่มีการไตร่ตรองไว้ก่อนจะได้รับโทษหนักขึ้น ดังนั้นหากแพทย์ทำให้ผู้ป่วยถึงแก่ชีวิตโดยเจตนาเช่นการฉีดยา การให้กินยาเพื่อให้ผู้ป่วยจากไปอย่างสงบแม้จะทำเพราะความสงสารก็ถือว่ามีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น (วราทิพย์ ทองเดช และคณะ, 2563)

1.1.3 การฆ่าตัวตาย (Suicide) การฆ่าตัวตายเป็นรูปแบบการตายที่เป็นปัญหาสาธารณสุขที่ร้ายแรง อัตราการฆ่าตัวตายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560-2563 มีเพิ่มขึ้นต่อเนื่องอย่างเห็นได้ชัดและสูงที่สุดคือในปี พ.ศ. 2563 คือ 7.37 ต่อแสนประชากร (กรมสุขภาพจิต, 2564) การฆ่าตัวตายมี 2 รูปแบบคือ การฆ่าตัวตายแบบธรรมดา คือใช้วิธีเดียวในการฆ่าตัวตาย เช่น การใช้อาวุธปืน การจมน้ำ การแขวนคอ กระโดดจากที่สูง การรมควัน การกินยาหรือสารเคมีและการใช้ยาเกินขนาด เป็นต้น และการฆ่าตัวตายแบบซับซ้อน คือ ใช้มากกว่าหนึ่งวิธี เช่นการกรีดข้อมือและการจมน้ำ การกินสารเคมีและใช้ปืนยิงตัวเอง เป็นต้น

ในสังคมตะวันตกผู้ที่พยายามฆ่าตัวตายและผู้ที่ช่วยเหลือให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายมีความผิดตามกฎหมาย เพราะถือว่าการฆ่าตัวตายเป็นการละเมิดต่อพระผู้เป็นเจ้าผู้ให้กำเนิด รัฐจึงต้องคุ้มครองทุกชีวิตไม่ให้ผู้ใดทำร้าย ประชาชนจึงมีการเรียกร้องสิทธิที่จะตาย (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2555) สำหรับประเทศไทยไม่มีกฎหมายเช่นนั้น แต่มีบทบัญญัติที่ใกล้เคียงในประมวลกฎหมายอาญาที่ระบุถึงความผิดของผู้ที่กระทำด้วยการทารุณเพื่อให้ผู้อื่นฆ่าตนเอง และผู้ที่ช่วยหรือยุยงเด็กอายุไม่เกิน 16 ปี หรือผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีอันตรายอย่างไร หรือไม่สามารถบังคับตนเองได้ให้ฆ่าหรือพยายามฆ่าตนเอง (มาตรา 292 และ 293) (คณะวิชาการ, 2565) ในมิติด้านสุขภาพ กรมสุขภาพจิต เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการดูแลป้องกันปัญหาการฆ่าตัวตายของประชาชน โดยมีการติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์ด้านสุขภาพจิตของประชาชนและรวบรวมข้อมูลสถิติเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายในประเทศไทย มีการจัดตั้งศูนย์ป้องกันการฆ่าตัวตายระดับชาติ คือศูนย์เฝ้าระวังป้องกันการฆ่าตัวตาย โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์ มียุทธศาสตร์การป้องกันการฆ่าตัวตายระดับชาติปี พ.ศ. 2564-2565 ที่มีเป้าหมายสำคัญคือลดอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จของประชาชนให้เหลือไม่เกิน 8 รายต่อแสนประชากร

1.2 การจัดการทะเบียนราษฎร...ตายแล้วไปไหน พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร์ พ.ศ. 2534 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2560) กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าเมื่อมีคน

ตายให้แจ้งการตาย โดยหากเป็นการตายในบ้าน ให้เจ้าบ้านแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งของท้องที่ที่มีคนตายภายใน 24 ชั่วโมงนับตั้งแต่เวลาตาย หากไม่มีเจ้าบ้านให้ผู้พบศพเป็นผู้แจ้ง หากเป็นการตายนอกบ้านให้ผู้ที่ไปกับผู้ตายหรือผู้ที่พบศพแจ้งนายทะเบียนของท้องที่ที่มีการตายหรือพบศพหรือท้องที่ที่แจ้งได้ภายใน 24 ชั่วโมงนับตั้งแต่เวลาตายหรือพบศพ โดยจะแจ้งต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจก็ได้ กรณีตายในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลต่าง ๆ แพทย์จะออกหนังสือรับรองการตายให้ญาตินำไปยื่นให้กับนายทะเบียนภายใน 24 ชั่วโมง หลังจากตายเพื่อออกใบมรณบัตร ในแบบฟอร์มการแจ้งตายต้องระบุวิธีการและสถานที่จัดการศพด้วย และหากต้องการเก็บ ฝัง เผา ทำลายหรือย้ายศพไปที่อื่นหรือไม่ได้แจ้งตามข้างต้นให้แจ้งนายทะเบียนภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่ดำเนินการ หากต้องการเก็บศพไว้ถาวรให้แจ้งนายทะเบียนภายใน 30 วันนับตั้งแต่วันที่ตาย เมื่อมีการแจ้งตายนายทะเบียนจะออกใบมรณบัตรเป็นหลักฐาน ยกเว้นกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ตายตายด้วยโรคติดต่ออันตรายหรือตายโดยผิดธรรมชาตินายทะเบียนต้องรีบแจ้งเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ และชะลอการออกใบมรณบัตรไว้ก่อน

1.3 การจัดการเกี่ยวกับพิธีกรรมหลังการตาย การจัดพิธีศพในอดีตครอบครัวจะเป็นผู้ดำเนินการ แต่ในสภาพสังคมปัจจุบันหลายครอบครัวมีข้อจำกัดจึงยอมที่จะใช้บริการธุรกิจให้บริการรับจัดงานศพอย่างครบวงจร โดยจะดูแลตั้งแต่การแต่งหน้า ฉีดยาศพ จัดหาวัดขอใบมรณบัตร จัดพิธีรดน้ำศพ พิธีบรรจุศพ พิธีสวดพระอภิธรรม หรือพิธีกงเต็ก และงานฌาปนกิจหรือพระราชทานเพลิงศพ รวมถึงบัตรเชิญ ดอกไม้ อาหาร ของชำร่วย เป็นต้น การจัดงานศพหนึ่งงานมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นในหลายส่วนซึ่งถือเป็นภาระที่ค่อนข้างสูงสำหรับครอบครัวทั่วไป ประชาชนบางส่วนมีการเตรียมค่าใช้จ่ายไว้ล่วงหน้าด้วยการซื้อประกันชีวิตในรูปแบบที่จะได้รับเงินคืนเมื่อเสียชีวิต ในส่วนของภาครัฐเองสนับสนุนให้ประชาชนมีการเตรียมตัวในรูปแบบของการรวมกลุ่มทำการฌาปนกิจสงเคราะห์ซึ่งเป็นการตกลงเข้าร่วมกันเพื่อช่วยเหลือสมาชิกในการจัดการศพหรือจัดการศพและสงเคราะห์ครอบครัวของสมาชิกที่เสียชีวิต ดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 และกำกับดูแลโดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวในฐานะนายทะเบียนกลาง และเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นนายทะเบียนท้องถิ่น มีการเรียกเก็บเงินบำรุงตามอัตราที่กำหนด ส่วนเงินสงเคราะห์เรียกเก็บตามจำนวนสมาชิกที่ตายตามอัตราที่กำหนด

หน่วยงานราชการกำหนดให้การฌาปนกิจสงเคราะห์เป็นงานสวัสดิการของส่วนราชการ มีพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 และระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รองรับ หลายองค์กรมีการจัดสวัสดิการในรูปแบบของเงินสวัสดิการช่วยเหลือค่าทำศพบุคลากร บิดา มารดา คู่สมรส บุตรของบุคลากร โดยมีเงินช่วยงานศพ ค่าพวงหรีดหรือสิ่งของอื่นสำหรับงานศพ หรือจ่ายเงินในการเป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรมศพ เป็นต้น

นอกจากนี้ในกรณีที่ผู้เสียชีวิตเป็นผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัติประกันสังคมและมีการจ่ายเงินสมทบครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ก็มีสิทธิที่จะได้รับประโยชน์ทดแทนเป็นเงินค่าทำศพ และรับเงินสงเคราะห์ตามเงื่อนไขการจ่ายเงินสมทบตามมาตรา 73 จากกองทุนประกันสังคม (สำนักงานประกันสังคม, 2565) และกรณีลูกจ้างเสียชีวิตหรือสูญหายเนื่องจากการทำงาน มีสิทธิได้รับค่าทดแทนโดยจ่ายให้กับผู้มีสิทธิตามกฎหมาย หากลูกจ้างประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยจนถึงแก่ความตายหรือสูญหายนายจ้างจะต้องจ่ายค่าทำศพแก่ผู้จัดการศพของลูกจ้างในอัตรา 50,000 บาท (กฎกระทรวง, 2564)

สำหรับผู้สูงอายุ ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ผู้สูงอายุมีสิทธิ์ได้รับการสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี (มาตรา 11(12)) ปัจจุบันกำหนดวงเงินช่วยเหลือไว้ที่ 3,000 บาท โดยจ่ายเฉพาะผู้สูงอายุที่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และสามารถยื่นขอรับการสนับสนุนได้ภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่ออกใบมรณบัตร (ประกาศกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2563)

การจัดการศพตามประเพณีอาจเกี่ยวข้องกับพินัยกรรมของผู้ตายที่ได้จัดทำไว้ด้วย

1.4 การจัดการร่างผู้ตาย

1.4.1 การเผา การฝัง การเก็บ การจัดการร่างของผู้เสียชีวิตขึ้นอยู่กับศาสนา ความเชื่อของผู้ตายและครอบครัว ซึ่งในการจัดการร่างผู้เสียชีวิตรัฐได้มีการกำหนดกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528 กำหนดขึ้นเพื่อควบคุม กำกับ ดูแลให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับสุสานและฌาปนสถานที่เหมาะสม เนื่องจากมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิต อันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ครอบคลุมทั้งสุสานและฌาปนสถานสาธารณะ (สถานที่สำหรับเก็บฝังหรือเผาศพสำหรับประชาชนทั่วไป ไม่รวมที่ใช้เก็บศพชั่วคราวในสถานพยาบาล) และสุสานและฌาปนสถานเอกชน (สถานที่สำหรับเก็บฝังหรือเผาศพสำหรับตระกูลหรือครอบครัวหรือมิตรของตระกูลหรือครอบครัว ไม่รวมสถานที่เก็บศพชั่วคราวในเคหสถาน) (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2562) และยังมีประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดให้เตาเผาศพที่สร้างขึ้นในเขตกรุงเทพมหานคร เขตเมืองพัทยา เขตเทศบาลนครและเขตเทศบาลเมืองเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยทิ้งอากาศเสียออกสู่สิ่งแวดล้อม และห้ามไม่ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองเตาเผาศพปล่อยทิ้งอากาศเสียออกสู่สิ่งแวดล้อม นอกจากจะได้ทำการบำบัดอากาศเสียให้เป็นไปตามมาตรฐานค่าความทึบแสงของเขม่าควันจากปล่องเตาเผาศพที่กำหนดไว้ ประกาศกรมควบคุมมลพิษเกี่ยวกับวิธีการตรวจวัดค่าความทึบแสงของเขม่าควันจากปล่องเตาเผาศพ (ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2565) มีประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์การจัดการศพในสถานพยาบาล (ประกาศกระทรวงสาธารณสุข, 2544) ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินการเมื่อมีการตายเกิดขึ้นในโรงพยาบาล

1.4.2 การบริจาคร่างกายและอวัยวะ ร่างของผู้บริจาคจะถูกนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อการศึกษาของนักศึกษาด้านการแพทย์และสาธารณสุข แพทย์ประจำบ้าน ใช้ฝึกหัตถการต่าง ๆ ให้แพทย์เฉพาะทางฝึกผ่าตัด ใช้วิจัยทางการแพทย์ และเก็บเนื้อเยื่อบางส่วนสำหรับการรักษา รวมถึงเก็บโครงกระดูกเพื่อการศึกษาต่อไป ผู้บริจาคจะต้องเสียชีวิตจากสาเหตุธรรมชาติและมีอวัยวะครบ หลังจากการเสียชีวิตต้องแจ้งให้โรงพยาบาลไปรับร่างภายใน 24 ชั่วโมง หลังการศึกษา 2 ปีจึงจะนำไปประกอบพิธีบำเพ็ญกุศล สามารถแสดงความจำนงได้ที่คณะแพทยศาสตร์ของโรงเรียนแพทย์ทุกแห่ง ผู้อุทิศร่างจะต้องบรรลุนิติภาวะแล้วหรือต้องได้รับการยินยอมจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง ไม่เกี่ยวข้องกับคดีความ

ส่วนการบริจาคอวัยวะ เป็นการมอบอวัยวะเพื่อนำไปปลูกถ่ายให้กับผู้ป่วยที่อวัยวะเสื่อมสภาพผู้บริจาคต้องเสียชีวิตจากภาวะสมองตายซึ่งได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์แล้วเท่านั้น ยกเว้นการบริจาคไต 1 ข้าง ตับ ไขกระดูก ที่สามารถบริจาคได้ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ สามารถแสดงความจำนงได้ที่ศูนย์รับบริจาคอวัยวะสภากาชาดไทย เหล่ากาชาดจังหวัดทุกแห่งและโรงพยาบาลประจำจังหวัด ผู้ที่ประสงค์จะบริจาคอวัยวะต้องมีอายุไม่เกิน 65 ปี ไม่เป็นโรคติดเชื้อ โรคมะเร็ง โรคเรื้อรัง ปลอดจากเชื้อที่ถ่ายทอดทางการปลูกถ่ายอวัยวะ และอวัยวะที่จะบริจาคต้องทำงานได้ดี ครอบครัวหรือญาติต้องรับทราบและต้องเซ็นยินยอมบริจาคอวัยวะ หากญาติไม่ยินยอมจะถือว่าการบริจาคนั้นยกเลิกไป ศูนย์รับบริจาคอวัยวะสภากาชาดไทยในฐานะของหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางในการบริจาคและปลูกถ่ายอวัยวะมีนโยบายหลักในการที่จะส่งเสริม สนับสนุนให้มีการบริจาคอวัยวะมากเพียงพอต่อการปลูกถ่ายอวัยวะภายในประเทศ และยึดหลักการจัดสรรอวัยวะอย่างเป็นธรรม เสมอภาค ถูกต้องตามหลักวิชาการ ได้รับประโยชน์สูงสุด และไม่มีการซื้อขายอวัยวะ (สภากาชาดไทย, 2565)

1.4.3 การจัดการร่างกรณีตายผิดธรรมชาติ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาระบุให้การตายผิดธรรมชาติจะต้องมีการชันสูตรพลิกศพก่อนที่จะนำศพไปดำเนินการใด ๆ การตายโดยผิดธรรมชาติ ได้แก่ การฆ่าตัวตาย ถูกผู้อื่นทำให้ตาย ถูกสัตว์ทำร้ายจนตาย ตายโดยอุบัติเหตุ และตายโดยไม่ทราบสาเหตุ เมื่อเกิดการตายขึ้นผู้ที่เป็นสามี ภรรยา ญาติ มิตรสหายหรือผู้ปกครองของผู้ตายที่รู้เรื่องการตายหรือผู้ที่พบศพมีหน้าที่ต้องเก็บศพไว้ณ ที่พบศพและแจ้งความแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจโดยเร็วที่สุด มิเช่นนั้นต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท พนักงานสอบสวนเจ้าของพื้นที่จะร่วมกับแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ทำการชันสูตรพลิกศพและทำบันทึกรายละเอียดการชันสูตรทันที หากยังไม่ทราบสาเหตุการตายสามารถส่งศพไปผ่าชันสูตรได้ ศพที่ถูกฝังไปแล้วหากจำเป็นสามารถขุดศพขึ้นเพื่อตรวจสอบได้ นอกจากนี้ ในประมวลวิธีพิจารณาความอาญายังมีการกล่าวถึงความผิดของการกระทำที่เกี่ยวกับศพในลักษณะของการเป็นพยานวัตถุด้วยการลอบฝัง ซ่อนเร้น ย้าย หรือทำลายศพ หรือส่วนของศพเพื่อปิดบังการตายหรือสาเหตุของการตายไว้อีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2559)

1.4.4 การจัดการร่างกรณีภัยพิบัติ การเกิดสาธารณภัยหรือภัยพิบัติหลายเหตุการณ์ อาจมีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก การชันสูตรพลิกศพกรณีสาธารณภัยนั้นมีความยากลำบากกว่าการชันสูตรตามปกติ เนื่องจากปัญหาสถานที่ปฏิบัติงาน ความพร้อมของบุคลากร สภาพศพที่เสียหายมาก ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบเพื่อระบุเอกลักษณ์บุคคลโดยวิธีการปกติได้ การใช้วิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อระบุว่าผู้ตายเป็นใครนั้นปัจจุบันมีแนวทางและรายละเอียดการตรวจสอบระบุไว้ในระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ แต่แนวทางดังกล่าวยังไม่สามารถนำไปใช้หรือเป็นมาตรฐานการชันสูตรพลิกศพในระดับประเทศได้ กระทรวงสาธารณสุขจึงได้จัดทำแนวทางการบริหารจัดการศพจำนวนมากในกรณีภัยพิบัติสาธารณภัย รวมถึงจัดทำแนวปฏิบัติการชันสูตรพลิกศพในเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้นใช้สำหรับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2564)

1.4.5 การจัดการร่างกรณีศพนิรนาม หรือศพไร้ญาติ สำหรับประเทศไทยนั้นการจัดการศพที่ไม่มีการอ้างสิทธิที่ชัดเจนนั้นยังไม่มีระเบียบที่เป็นมาตรฐานแนวปฏิบัติร่วมกัน แต่เป็นแนวทางการจัดการของแต่ละหน่วยงาน เช่น ศูนย์บริหารจัดการคนหายและศพนิรนาม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรณีที่ศพไม่มีญาติมาติดต่อรับศพ หรือไม่ทราบว่าผู้ตายเป็นใครให้เก็บศพไว้ ณ สถานที่ชันสูตรอย่างน้อย 3 วัน แล้วให้แจ้งเทศบาลท้องถิ่น สมาคม หรือมูลนิธิ เพื่อรับศพไปเก็บไว้ที่สุสานซึ่งต้องระบุหมายเลขศพและหลุมให้ชัดเจน สำหรับสถานพยาบาล เมื่อไม่มีญาติมาขอรับศพภายใน 48 ชั่วโมง สามารถส่งศพไปเก็บไว้ยังสถานที่อื่นที่เหมาะสมได้โดยจะต้องไม่มีการทำลายศพ ทำให้วิธีปฏิบัติในปัจจุบันคือเมื่อมีศพไม่มีญาติมาอ้างสิทธิ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการติดต่อมูลนิธิในเครือข่ายมาดำเนินการเคลื่อนย้ายศพไปฝังยังสุสานของมูลนิธินั้น ๆ (ศิริรัตน์ เมียนเกิด, 2565)

1.5 จัดการทรัพย์สิน/สิทธิประโยชน์ของผู้ตาย มรดกหรือกองมรดกของผู้ตาย ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมรดกหมายถึง ทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตายที่มีอยู่ในขณะที่ตาย ซึ่งรวมทั้งสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบต่าง ๆ ของผู้ตายด้วย เว้นแต่ตามกฎหมายหรือโดยสภาพแล้วเป็นการเฉพาะตัวของผู้ตาย (คณะวิชาการ, 2565) สิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบที่เป็นมรดก เช่น สิทธิประโยชน์จากกองทุนสวัสดิการ การทำประกัน สิทธิหน้าที่ตามสัญญากู้ยืม ซื้อขายจำนำ จำนอง เมื่อบุคคลตายทรัพย์สินหรือมรดกของผู้ตายจะตกเป็นของใครนั้นกฎหมายให้ความสำคัญกับความตั้งใจของผู้ตายเป็นหลัก หากผู้ตายทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินก็จะเป็นไปตามพินัยกรรม แต่หากไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้มรดกจะตกแก่ทายาท ซึ่งแบ่งเป็น ทายาทโดยสิทธิตามกฎหมาย (ทายาทโดยธรรม) ซึ่งหมายถึงญาติและคู่สมรส และทายาทโดยพินัยกรรม (ผู้รับพินัยกรรม) ซึ่งอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ การทำพินัยกรรมเป็นการจัดการทรัพย์สินหรือเรื่องต่าง ๆ ของตนไว้ล่วงหน้าเผื่อการตาย ต้องทำตามแบบที่กฎหมายกำหนดมิเช่นนั้นจะเป็นโมฆะ พินัยกรรมเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวที่จะมีผลก็ต่อเมื่อผู้ทำพินัยกรรมตาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมรดกนี้ใช้บังคับทุกพื้นที่ ยกเว้นใน

เขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลาและสตูลซึ่งประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามให้ใช้กฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดกแทน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2564)

1.6 การจัดการข้อมูลหลังความตาย

ในยุคดิจิทัลที่ผู้คนติดต่อสื่อสารและดำเนินธุรกรรมต่าง ๆ ผ่านทางอินเตอร์เน็ต ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลได้ถูกบันทึกไว้ในโลกออนไลน์ แม้เมื่อบุคคลเสียชีวิตไปแล้วข้อมูลเหล่านั้นยังคงอยู่ ในต่างประเทศมีธุรกิจเกี่ยวกับการจัดการข้อมูลหลังความตาย (Cyber Funerals) เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้อื่นนำข้อมูลของผู้ตายไปใช้เพื่อจุดประสงค์อย่างอื่น สำหรับประเทศไทยเนื่องจากในปัจจุบันมีการล่วงละเมิดความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนมากจนสร้างความเดือดร้อน เสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูล ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้การเก็บรวบรวม การใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลทำได้โดยง่ายและรวดเร็ว รัฐจึงได้ตราพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์กลไกหรือมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขึ้น แต่อย่างไรก็ตามนิยามของข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ที่เสียชีวิตแล้ว ข้อมูลของผู้ที่เสียชีวิตแล้วจึงไม่อยู่ภายใต้การคุ้มครองของกฎหมายนี้ การเก็บ การใช้และการเปิดเผยข้อมูลของผู้ที่เสียชีวิตแล้วสามารถทำได้โดยไม่ต้องขอความยินยอมจากทายาทก่อน (บุญเลิศ โพธิ์ขำ และคณะ, 2564)

2. ความตายในมิติที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสาธารณะ สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในหลายด้าน ซึ่งส่งผลต่อการจัดการที่เกี่ยวกับความตาย ประการแรก คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร และก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบส่งผลให้ในระยะเวลาอันใกล้จะมีการตายเกิดขึ้นจำนวนมากจากการสิ้นอายุขัยของประชากรผู้สูงอายุที่มีอยู่เป็นจำนวนมากดังกล่าว นั่นหมายถึงจะต้องมีการจัดการที่เกี่ยวกับความตายเกิดขึ้นหลายกรณีเช่นกัน ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงการตายที่เกิดขึ้นกับประชากรในช่วงอายุอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้ว ประกอบกับความเจ็บป่วยที่เป็นเหตุให้เสียชีวิตรวมทั้งอุบัติเหตุก็ยังคงมีจำนวนที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบัน ดังนั้นการตายจึงเป็นปรากฏการณ์ที่รัฐไม่อาจละเลยได้และควรมีนโยบายเพื่อการจัดการความตายที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น

คนไทยมีแนวโน้มที่จะเจ็บป่วยเสียชีวิตด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังมากขึ้น ซึ่งการเสียชีวิตส่วนใหญ่ จะเกิดขึ้นเมื่อเจ็บป่วยในระดับที่รุนแรงแล้ว ไม่ได้เป็นไปอย่างเฉียบพลัน ผู้ที่จะเสียชีวิตบางส่วนอาจเจ็บป่วยอยู่ในสภาพที่เป็นคนไข้ติดเตียง หรือเป็นผักถาวรเป็นเวลานานก่อนที่จะถึงวาระสุดท้าย และในช่วงวาระสุดท้ายของชีวิต คนไข้รวมทั้งครอบครัวและญาติอาจต้องเผชิญกับการตัดสินใจที่ยากลำบากเกี่ยวกับรูปแบบการตายโดยที่ยังไม่มีความเข้าใจหรือการรับรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการตายดีซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล ในส่วนนี้จะเกี่ยวข้องกับการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ด้วยว่าจะมีรูปแบบการดูแลผู้ป่วยในระยะท้ายนี้อย่างไร การตัดสินใจใน

ระยะท้ายของชีวิต จึงไม่ใช่เรื่องของปัจจัย แต่เป็นประเด็นทางนโยบายที่ต้องมีกฎหมายรองรับและมีการกำกับดูแลโดยรัฐ (นพพล วิทย์วรพงศ์, 2563)

ในปัจจุบันทั่วโลกให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ผู้คนจึงเริ่มหันกลับมาทบทวนวิถีการดำเนินชีวิตที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พิธีกรรมหลังความตายรวมถึงการจัดการร่างของผู้ตาย เป็นอีกส่วนหนึ่งของสังคมที่เริ่มเห็นการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ทั้งการจัดงานศพที่ลดการใช้วัสดุที่จะกลายเป็นขยะย่อยสลายยากหรือการห่อหุ้มร่างผู้ตายด้วยวัสดุที่ย่อยสลายได้ง่ายในการฝัง ซึ่งในส่วนนี้รัฐควรมีนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนเพื่อกระตุ้นให้สังคมได้ตระหนักร่วมกัน รวมไปถึงการมีมาตรการในการกำกับดูแลการดำเนินการของฌาปนสถานและสุสานให้ถูกต้องตามมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้

การจัดการเกี่ยวกับการตายเป็นสิ่งที่ทุกชุมชนมีโอกสาสได้สัมผัส โดยทั่วไปแล้วความสัมพันธ์ของคนในชุมชนจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการจัดการความตายอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของพิธีกรรมหลังการตาย ในบริบทที่การบริหารงานของภาครัฐในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ในฐานะผู้ที่เป็นเจ้าของพื้นที่ และใกล้ชิดกับปัญหาในพื้นที่มากที่สุด หากรัฐสนับสนุนให้เครือข่ายในชุมชนมีบทบาท สามารถจัดสวัสดิการชุมชนที่เกี่ยวกับการตายอย่างเป็นระบบนับตั้งแต่ช่วงเวลาสุดท้ายของชีวิต การจัดการเรื่องทะเบียนราษฎร์ จัดการร่าง พิธีกรรมหลังการตาย ไปจนถึงการจัดการความโศกเศร้าของญาติ จะเป็นส่วนที่ช่วยสร้างความผูกพัน สามัคคีให้กับชุมชน รัฐควรใช้ประโยชน์จากบทบาทที่เพิ่มขึ้นของชุมชนมาช่วยในการจัดการกับการตายอย่างเป็นระบบ

3. เสนอแนะแนวทางในการกำหนดนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความตาย

3.1 ควรมีนโยบายเป็นการเฉพาะและชัดเจนในการสร้างการรับรู้และความเข้าใจให้กับประชาชนอย่างกว้างขวางในเรื่องการตายดีหรือสิทธิในการปฏิเสธการรักษาในวาระท้ายของชีวิต ตามมาตรา 12 ของพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และพัฒนาระบบการดูแลแบบประคับประคองให้เข้มแข็งและทั่วถึงมากขึ้นทั้งในสถานพยาบาลและในระดับชุมชน

3.2 ควรมีนโยบายในการสนับสนุนบทบาทของชุมชนและเครือข่ายภายในชุมชนให้เข้ามามีส่วนในการจัดการความตายอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ระยะท้ายของชีวิต ไปจนถึงพิธีกรรมหลังการตาย และการดูแลความรู้สึกของครอบครัวจากการสูญเสีย โดยอาจดำเนินการในลักษณะสวัสดิการชุมชนผนวกไปกับฌาปนกิจสงเคราะห์ เป็นอีกทางเลือกหนึ่งให้กับญาติของผู้เสียชีวิต

3.3 หน่วยงานท้องถิ่นควรมีการควบคุมการกำหนดค่าใช้จ่ายในการจัดการศพของวัดเพื่อไม่ให้สูงจนเป็นภาระต่อครอบครัวผู้เสียชีวิตจนเกินไป

3.4 สวัสดิการสำหรับการจัดงานศพของผู้สูงอายุที่รัฐจัดให้ควรขยายให้ครอบคลุมถึงผู้ที่เข้าไม่ถึงการลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

3.5 ควรมีส่งเสริมให้ประชาชนจัดงานศพโดยคำนึงถึงการรักษาสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานท้องถิ่นควรมีมาตรการในการกำกับดูแลการจัดการของสุสานและฌาปนสถานให้ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

3.6 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลควรขยายความคุ้มครองข้อมูลออนไลน์ของคนตายเพราะอาจถูกนำไปใช้หาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า คนส่วนใหญ่ในสังคมยังมีความเข้าใจและการรับรู้ถึงเรื่องสิทธิในการปฏิเสธการรักษาในระยะสุดท้าย ตามมาตรา 12 ของพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติค่อนข้างน้อย แม้แต่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสถานพยาบาลเองก็ยังมีความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน จึงทำให้การจัดการรูปแบบการตายในแบบของการตายดียังไม่ถูกนำไปใช้มากนัก สอดคล้องกับการศึกษาของนพพล วิทย์วรพงศ์ (2563) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การตัดสินใจในระยะท้ายของชีวิตกับสังคมไทย บทเรียนจากประสบการณ์ของต่างประเทศ ซึ่งพบว่าอัตราการรับรู้ต่อประเด็นพินัยกรรมชีวิตในประเทศไทยยังอยู่ในระดับต่ำ ควรต้องมีการประชาสัมพันธ์ถึงความสำคัญของมาตรา 12 ให้มากขึ้น และต้องมีการศึกษาถึงรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมด้วย

ในประเด็นเรื่องของการการุณยฆาต ในสังคมไทยนั้นยังไม่ไม่มีการพูดถึงอย่างกว้างขวางนัก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความเข้าใจที่ว่าการการุณยฆาตนั้นเป็นบาปตามหลักของศาสนาพุทธผนวกกับการขัดกับจรรยาบรรณทางการแพทย์ และขัดแย้งในแง่ของกฎหมายอาญาเรื่องเจตนาฆ่าที่เข้ามาเกี่ยวข้อง รวมถึงความเข้าใจความหมายของการุณยฆาตที่ไม่ตรงกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทำให้เรื่องนี้ไม่ได้กล่าวถึงกันมากจนถูกผลักดันให้เป็นกฎหมายเหมือนในบางประเทศ สอดคล้องกับการศึกษาของธพิพัฒน์ วรพิพัฒนการกิจ (2563) ซึ่งศึกษาเรื่อง การุญฆาต: สิทธิมนุษยชนที่ควรมีเพื่อคงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ที่ว่าประเทศไทยถือว่าสนับสนุนให้บุคคลได้มีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายตนเองอย่างเต็มที่ แต่ยังไม่ชัดเจนในทางปฏิบัติ นอกจากนี้แล้วยังพบว่าไม่สามารถทำได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากยังขัดต่อความเชื่อทางสังคม ศาสนา ครอบครัวตามลักษณะของครอบครัวไทยรวมถึงแนวคิดทางด้านการแพทย์ที่ถือปฏิบัติในเมืองไทยด้วย

นโยบายสาธารณะที่เกี่ยวกับการจัดการร่างของผู้เสียชีวิตมีกำหนดไว้ในลักษณะของกฎหมาย และแนวปฏิบัติที่ค่อนข้างละเอียดและครอบคลุมการตายในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการตายแบบธรรมชาติ และการตายที่ผิดธรรมชาติ หรือกรณีภัยพิบัติที่มีการตายจำนวนมาก ซึ่งความชัดเจนนี้ช่วยให้เจ้าหน้าที่ ผู้เกี่ยวข้องสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง

จากการศึกษายังพบว่า การจัดการพิธีกรรมหลังการตายในปัจจุบันมีการดำเนินการในลักษณะของธุรกิจงานศพที่ครบวงจรและมีบริการที่หลากหลาย รวมถึงมีธุรกิจที่เกี่ยวข้องมากมาย ต่างจากในอดีตที่ญาติเป็นผู้จัดการทั้งหมด ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง

ไปที่ผู้คนอาจมีข้อจำกัดขณะเดียวกันก็ต้องการความสะดวกและถูกต้องครบถ้วนตามประเพณีในการจัดงาน และอีกทางหนึ่งการจัดงานศพแต่ละครั้งก็มีค่าใช้จ่ายจำนวนมากและเป็นภาระสำหรับครอบครัวที่ไม่มีความพร้อมทางเศรษฐกิจ สอดคล้องกับงานศึกษาของนฤมิต มูลเมือง และอมรวรรณ รังกูล (2563) ที่ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบการดำเนินธุรกิจรับจัดการงานศพในยุค New Normal ซึ่งพบว่า ธุรกิจรับจัดการงานศพเป็นการดำเนินธุรกิจให้บริการหลังความตายที่ผู้ให้บริการควรดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีเปรียบเสมือนญาติ มีความซื่อสัตย์และสามารถให้บริการที่ตอบสนองความต้องการของญาติผู้เสียชีวิตให้ได้มากที่สุด มีบริการเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำตั้งแต่การวางแผนก่อนตายพร้อมทั้งให้บริการจัดงานศพอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อแบ่งเบาภาระของครอบครัวผู้เสียชีวิต

องค์ความรู้จากการวิจัย

ในการช่วยเหลือประชาชนในการจัดการความตาย ภาครัฐสามารถนำเอาชุมชนท้องถิ่น กลุ่มและเครือข่ายที่ชุมชนมีมาเป็นกลไกในการดำเนินงานได้ เนื่องจากโดยธรรมชาติของคนในท้องถิ่นจะมีความเอื้ออาทรต่อกัน ยึดมั่นในหลักศาสนาและขนบประเพณี ซึ่งสิ่งนี้จะเป็นพื้นฐานที่ดีในการดำเนินงาน โดยชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนในการจัดการความตายได้ตั้งแต่ระยะท้ายของชีวิตที่จะใช้การดูแลแบบประคับประคองเพื่อการตายดี ไปจนถึงพิธีกรรมหลังการตาย การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการดูแลความรู้สึกของครอบครัวจากการสูญเสีย โดยอาจดำเนินการในลักษณะสวัสดิการชุมชนผนวกไปกับฌาปนกิจสงเคราะห์ของชุมชนให้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับญาติของผู้เสียชีวิต ทั้งนี้ ภาครัฐจะต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนบทบาทดังกล่าวของชุมชน รวมถึงช่วยวางกรอบการดำเนินงานอย่างเป็นระบบในลักษณะเช่นเดียวกับการรวมกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน และจะต้องมีการให้ความรู้แก่บุคลากรในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีนโยบายเป็นการเฉพาะในการสร้างการรับรู้และความเข้าใจให้กับประชาชนในเรื่องสิทธิในการปฏิเสธการรักษาในวาระท้ายของชีวิต ตามมาตรา 12 ของพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550

2. ควรพัฒนาระบบการดูแลแบบประคับประคองให้เข้มแข็งและทั่วถึงมากขึ้นทั้งในสถานพยาบาลและในระดับชุมชน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ส่งเสริมให้ประชาชนจัดงานศพโดยคำนึงถึงการรักษาสิ่งแวดล้อม

2. หน่วยงานท้องถิ่นควรมีการกำกับดูแลการจัดการของสุสานและฌาปนสถานให้ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาและทำการวิจัยเกี่ยวกับการสนับสนุนบทบาทของชุมชนในการจัดการความตายของคนในชุมชนอย่างเป็นระบบในลักษณะสวัสดิการชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต. (2564). *รายงานอัตราการฆ่าตัวตาย*. สืบค้น 15 กันยายน 2565, จาก https://dmh.go.th/report/suicide/stat_sex.asp

คณะวิชาการ. (2565). *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์*. กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร.

_____. (2565). *ประมวลกฎหมายอาญา*. กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร.

ธพิพัฒน์ วรพิพัฒธนการกิจ. (2563). การุณยฆาต: สิทธิมนุษยชนที่ควรมีเพื่อคงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. *วารสารพัฒนศาสตร์*, 3(2), 143-176.

นพพล วิทย์วรพงศ์. (2563). *การตัดสินใจในระยะท้ายของชีวิตกับสังคมไทย: บทเรียนจากประสบการณ์ของต่างประเทศ*. นนทบุรี: โรงพิมพ์ ภาพพิมพ์.

นิรชา อัศวธีรากุล. (2560). *รายงานการประชุม สร้างสุขที่ปลายทาง*. กรุงเทพฯ: สามดี พริ้นติ้ง อีควิปเม้นท์ จำกัด.

นฤมิต มูลเมือง และอมรวรรณ รังกูล (2563). รูปแบบการดำเนินธุรกิจรับจัดการงานศพในยุค New Normal. *Journal of Modern Learning Development*, 5(5), 112-122.

บุญเลิศ โพธิ์ขำ และคณะ. (2564). *คู่มือการจัดการความรู้และพัฒนาทักษะในการใช้กฎหมายดิจิทัลในศตวรรษที่ 21*. นครพนม: มหาวิทยาลัยนครพนม.

มยุรี อนุมานราชธน. (2556). *นโยบายสาธารณะ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัท แอคทีฟ พริ้นท์ จำกัด.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2564). *เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายแพ่ง 3: ครอบครัว มรดก ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2* (พิมพ์ครั้งที่ 11). นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

กฎกระทรวง เรื่อง กำหนดอัตราค่าทำศพที่ให้นายจ้างจ่าย พ.ศ. 2564. (2564, 12 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 198 ตอนที่ 45 ก. หน้า 66.

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดให้เตาเผาศพเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยทิ้งอากาศเสียออกสู่สิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565. (2565, 21 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 139 ตอนพิเศ 141 ง. หน้า 8.

ประกาศกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง การสนับสนุนการสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี. (2563, 19 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 137 ตอนพิเศษ 117 ง. หน้า 24.

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2544 เรื่องหลักเกณฑ์ การจัดการศพในสถานพยาบาล. (2544, 3 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 118 ตอนพิเศษ 41 ง. หน้า 3.

วราทิพย์ ทองเดชและคณะ. (2563). วิสัญญีกับการุณยฆาต ความเหมือนที่แตกต่าง. *วารสารวิสัญญีสาร*, 46(3), 181-185.

ศิริรัตน์ เมียนเกิด. (2565). *กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศพที่ไม่มีการอ้างสิทธิและศพนิรนามในประเทศต่าง ๆ*. สืบค้น 25 มกราคม 2565, จาก https://shorturl.asia/hkSo4

สภากาชาดไทย. (2565). *บริจาคร่างกาย*. สืบค้น 25 มกราคม 2565, จาก https://shorturl.asia/XzLQD

โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์. (2549) *ความตายกับการตาย มุมมองจากศาสนากับวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2559). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477*. สืบค้น 12 กุมภาพันธ์ 2565, จาก https://shorturl.asia/51MWg

_____. (2559). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477*. สืบค้น 12 กุมภาพันธ์ 2565, จาก https://shorturl.asia/51MWg

_____. (2560). *พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534*. สืบค้น 8 เมษายน 2564, จาก https://shorturl.asia/KAGF9

_____. (2562). *พระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528*. สืบค้น 8 พฤศจิกายน 2564, จาก https://shorturl.asia/a1rgq

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2550). พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.

_____. (2555). *ก่อนวันผลัดใบ หนังสือแสดงเจตนาการจากไปในวาระสุดท้าย*. กรุงเทพฯ: ทีคิวพี.

สำนักงานประกันสังคม. (2565). *สิทธิประโยชน์ กองทุนประกันสังคม กรณีเสียชีวิต*. สืบค้น 10 มกราคม 2565, จาก https://shorturl.asia/msutv

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2564). *แนวทางการจัดการศพจำนวนมากกรณีภัยพิบัติ*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). *จำนวนการตายจากการทะเบียน จำแนกตามเพศ ภาค และจังหวัด พ.ศ. 2555-2564*. สืบค้น 10 มิถุนายน 2565, จาก https://shorturl.asia/C4d7t

อนัญพร พูลนิติพร. (2558). *เอกสารวิชาการส่วนบุคคล เรื่อง หลักสิทธิมนุษยชนกับสิทธิการตายในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

อุดมวรรณ วันศรี และเยาวเรศ ประภาษานนท์. (2557). เตรียมตัวอย่างไรให้ตายดี. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 15(1), 130-135.

Hfocus เจาะลึกระบบสุขภาพ. (2558). *2544-2643 โลกเข้าสู่ศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ*. สืบค้น 20 มีนาคม 2564, จาก https://www.hfocus.org/content/2015/04/9734

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน*

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE PARTICIPATORY MANAGEMENT AND INCLUSIVE EDUCATION MANAGEMENT OF LEADING INCLUSIVE SCHOOLS UNDER MAE HONG SON PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE

พัชราภรณ์ ใจยายอง, ประพันธ์ ธรรมไชย, ถนัด บุญชัย
Patcharaporn Jaiyayong, Prapan Thamachai, Thanat Boonchai
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
Chiang Mai Rajabhat University
Corresponding Author E-mail: jaiyayong.patcharaporn@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2. ศึกษาการจัดการเรียนร่วม 3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ ครูที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาพิเศษ และคณะกรรมการจัดการเรียนร่วม จำนวนทั้งสิ้น 136 ใช้วิธีคัดเลือกโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเคร็จซี่ และมอร์แกน และสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 1 ชนิด คือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2. การจัดการเรียนร่วมโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก 3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนโดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม; การจัดการเรียนร่วม; โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

*Received April 14, 2023; Revised April 29, 2023; Accepted May 1, 2023

Abstract

This article aimed: 1. To study the state of participatory management 2. To study the state of inclusive education management 3. To study the relationship between participatory management and inclusive education management of leading inclusive schools under Mae Hong Son primary education service area office. The samples were school administrators, heads of the academic department, special education teachers, and inclusive education committees, totaling 136 persons. They were selected by determining the sample size from the Kreacy and Morgan sample size table and using Stratified Random Sampling for a given population proportion in each group. The instrument for collecting data was a questionnaire. Analyzed data by Descriptive statistics and Content Analysis.

The research results were found as follows; 1. the state of participatory management as a whole and all aspects was at a high level. 2. the state of inclusive education management as a whole and all aspects was at a high level. 3. the relationship between participatory management and inclusive education management of leading inclusive schools under Mae Hong Son primary education service area office as a whole and all aspects was positively significant correlate at .01 level.

Keywords: Participatory Management; Inclusive Education; Leading Inclusive Schools

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนามนุษย์ ซึ่งหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา คือ การสนองตอบความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ตลอดจนการให้โอกาสทางการศึกษาอย่างเป็นธรรมกับบุคคลทุกกลุ่ม รวมถึงบุคคลที่มีความต้องการพิเศษควรได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมและเหมาะสมด้วยเช่นกัน (สุทธิ สุวรรณจันทร์, 2559) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้ดำเนินการจัดทำโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กทั่วไป ซึ่งโรงเรียนสามารถปรับเปลี่ยนกลไกการบริหารตามบริบทของแต่ละโรงเรียนได้ โดยมีความร่วมมือจากเครือข่ายทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และในมาตรา 37(1) ที่กำหนดให้โรงเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนัก

บริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเขตพื้นที่การศึกษาใดที่มีความพร้อมให้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษให้การสนับสนุนเขตพื้นที่การศึกษานั้นจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กและเยาวชนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงได้ร่วมดำเนินงานโครงการโรงเรียนจัดการเรียนร่วมให้เป็นไปตามนโยบายของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการที่กำหนด แต่จากการนิเทศติดตามและประเมินผลการขับเคลื่อนจุดเน้นพัฒนาผู้เรียนและส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้โรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมในปีการศึกษา 2564 พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนร่วมไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมและการจัดการเรียนการสอนแก่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเท่าที่ควร ครูและบุคลากรบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) แผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) และยังขาดการร่วมมือกันในการพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2564) ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนจัดการเรียนร่วม และส่งผลให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมไม่ได้รับการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

จากข้อมูลเบื้องต้น จะเห็นได้ว่าโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนร่วมจำเป็นต้องมีการบริหารงานที่เป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินงานจัดการเรียนร่วมมีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารโรงเรียนควรศึกษานโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม รวมทั้งควรกำหนดโครงการจัดการเรียนร่วมไว้ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ต้องเป็นผู้นำในการสร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียน (สุนิสา สกุลเกื้อกุลม และคณะ, 2563) และที่สำคัญผู้บริหารต้องอาศัยกระบวนการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วมจะช่วยให้ทราบถึงความต้องการของแต่ละฝ่าย ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร ลดความขัดแย้ง สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน และส่งผลให้บรรลุตามเป้าหมายการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียน (สิทธิชัย อุตทาสา, 2562)

บทความวิจัยนี้นำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน

2. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 51 คน หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ จำนวน 37 คน ครูที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาพิเศษ จำนวน 48 คน คณะกรรมการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 74 คน รวมทั้งสิ้น 210 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ ครูที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาพิเศษ คณะกรรมการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน ปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งสิ้น 136 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเคร็จซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan,1970) และสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละกลุ่ม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Sale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert, 1967)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert, 1967)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และบางส่วนผู้วิจัยจะส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์พร้อมแนบซองเปล่าติดดวงตราไปรษณียากร เพื่อส่งคืนผู้วิจัย

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา (Content Validity) โดยนำร่างแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติหรือคณิตศาสตร์ และด้านการจัดการเรียนร่วมหรือการศึกษาพิเศษ จำนวน 5 ท่านตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา (Content Validity) ผลปรากฏว่าข้อคำถามของแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1990) ผลปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสอบถามการบริหารแบบมีส่วนร่วมเท่ากับ 0.99 และค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสอบถามการจัดการเรียนร่วมเท่ากับ 0.96

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม และการจัดการเรียนร่วมใช้การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1982)

5.2 ผู้วิจัยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-moment Correlation Coefficient) แปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) และนำเสนอข้อมูลโดยใช้ตารางประกอบการพรรณนา

ผลการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน ใช้การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของ Best (1982) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยรวม

ด้านที่	การบริหารแบบมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.46	0.64	มาก
2	การมีส่วนร่วมในการวางแผน	4.41	0.63	มาก
3	การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	4.44	0.64	มาก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยรวม (ต่อ)

ด้านที่	การบริหารแบบมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
4	การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.45	0.62	มาก
5	การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.47	0.64	มาก
	รวมเฉลี่ย	4.45	0.59	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.45, S.D.=0.59) เมื่อพิจารณารายด้านตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสองลำดับแรกพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมมากที่สุด ($\bar{X}$=4.47, S.D.= 0.64) รองลงมา คือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X}$=4.46, S.D.=0.64) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ($\bar{X}$=4.41, S.D.= 0.63)

2. ผลการศึกษาข้อมูลการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1982) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยรวม

ด้านที่	การจัดการเรียนร่วม	ระดับการปฏิบัติ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	นักเรียน	4.20	0.60	มาก
2	สภาพแวดล้อม	4.09	0.68	มาก
3	กิจกรรมการเรียนการสอน	4.20	0.62	มาก
4	เครื่องมือ	4.14	0.65	มาก
	รวมเฉลี่ย	4.16	0.58	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.16, S.D.=0.58) เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน หากพิจารณค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านนักเรียน ($\bar{X}$=4.20, S.D.=0.60) และด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X}$=4.20, S.D.=0.62) มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านเครื่องมือ ($\bar{X}$=4.14, S.D.=0.65) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X}$=4.09, S.D.=0.68)

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยรวม

การจัดการเรียนร่วม / การบริหารแบบมีส่วนร่วม	นักเรียน (Y_1)	สภาพแวดล้อม (Y_2)	กิจกรรมการเรียนการสอน (Y_3)	เครื่องมือ (Y_4)	การจัดการเรียนร่วม (Y_{tot})
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (X_1)	0.57	0.45	0.47	0.47	0.53
การมีส่วนร่วมในการวางแผน (X_2)	0.49	0.43	0.45	0.42	0.49
การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (X_3)	0.48	0.37	0.43	0.44	0.47
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (X_4)	0.56	0.45	0.47	0.46	0.53
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (X_5)	0.55	0.50	0.54	0.45	0.55
การบริหารแบบมีส่วนร่วม (X_{tot})	**0.57**	**0.47**	**0.51**	**0.48**	**0.55**

จากตารางที่ 3 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม (X_{tot}) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการเรียนร่วม (Y_{tot}) ของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r=0.55) และเมื่อพิจารณาการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้านกับการจัดการเรียนร่วมทั้ง 4 ด้าน พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีความสัมพันธ์กับด้านนักเรียนมากที่สุด ส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์น้อยที่สุด คือการมีส่วนร่วมในการดำเนินการกับด้านสภาพแวดล้อม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนพบว่าโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสนับสนุน อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน นอกจากนี้ยังสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้วยการยกย่อง ชมเชย ทำให้บุคลากรรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในความสำเร็จของโรงเรียน จากการปฏิบัติงานสอดคล้องกับผลงานวิจัยของฤทัยรัตน์ ปัญญาสิม และดวงใจ ชนะสิทธิ์ (2560) พบว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามลำดับ

ผลการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน น่าจะเป็นผลมาจากผู้บริหารส่วนใหญ่เปิดโอกาสให้บุคลากรหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แนวทางการบริหารงาน รวมถึงการวางแผนปฏิบัติงานต่าง ๆ ของโรงเรียน แต่ยังไม่ครอบคลุมการวางแผนในการบริหารงานทุกด้าน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของนราการ งามสมัย และธีระวัฒน์ มอนไธสง (2564) พบว่า ระดับความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมนักเรียนโดยภาพรวมมีระดับความต้องการมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าสูงที่สุดคือด้านการร่วมรับประโยชน์ รองลงมาคือ ด้านการร่วมดำเนินงาน ด้านการร่วมติดตามและประเมินผล และด้านการร่วมวางแผนตามลำดับ

2. ผลการศึกษาการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การจัดการเรียนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านนักเรียน และด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อาจจะเป็นผลมาจากโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนมีการจัดนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับนักเรียนปกติในชั้นเรียนอย่างเหมาะสมตามระดับความสามารถ มีการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและนักเรียนปกติได้ทำร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับแนวคิดของลาวัณย์ ปักโกทะสัง (2557) ที่กล่าวถึงการเรียนร่วมว่าเป็นการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนในระบบการศึกษาทั่วไปได้เรียนและร่วมกิจกรรมกับเด็กปกติ เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้และดำรงชีวิตในสังคมแก่เด็กพิการหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สำหรับการจัดการเรียนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอีกด้านคือด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้น่าจะมีผลมาจากโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีการจัดตารางเวลาให้บริการสอนเสริมโดยตรงกับศักยภาพของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมรักษ์ พรมมา (2556) ที่ได้กล่าวถึงการเรียนร่วมเป็นการจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียน โดยโรงเรียนได้จัดเตรียมครู อาคาร สถานที่ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล รวมทั้งมีการจัดให้บริการตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคลด้วย

ผลการศึกษาการจัดการเรียนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือสภาพแวดล้อม น่าจะเป็นผลมาจากการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วม และการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรในโรงเรียนยังขาดความชัดเจน บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษบางส่วนยังขาดความเข้าใจ ขาดการยอมรับ และการให้ความร่วมมือในการพัฒนานักเรียน

ที่มีความต้องการพิเศษ รวมถึงด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนทั้งสภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกอาคารยังไม่เอื้อต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภทสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา (2562) เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเรียนรวมในประเทศไทยว่า ผู้ปกครองนักเรียนบางคนมีทัศนคติเชิงลบต่อการส่งบุตรหลานเรียนร่วมกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ทำให้ขาดการประสานความร่วมมือระหว่างครูโรงเรียนและผู้ปกครอง

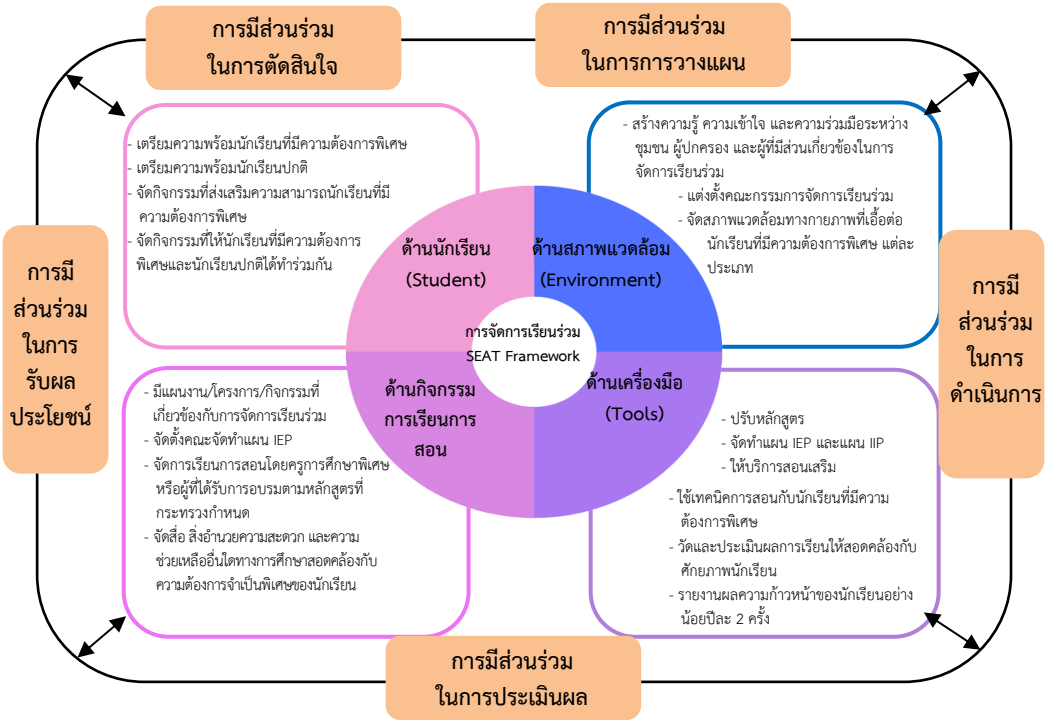
3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการจัดการเรียนร่วมโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้านกับการจัดการเรียนร่วมทั้ง 4 ด้านพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีความสัมพันธ์กับด้านนักเรียนมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครู และบุคลากรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลประกอบการตัดสินใจเพื่อใช้วางแผนการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วม และส่งเสริมให้ครู และบุคลากรมีการตัดสินใจในการปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขอบข่ายงานที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้สามารถอยู่ร่วมกับนักเรียนปกติได้ การเตรียมความพร้อมสำหรับนักเรียนปกติให้มีความรู้ ความเข้าใจ ยอมรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ รวมถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและนักเรียนปกติได้ทำร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของอนุวรรตน์ ช่างหล่อ (2561) พบว่าการบริหารจัดการเรียนร่วมด้านนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะโรงเรียนและครูผู้สอนดำเนินการจัดการเรียนร่วมให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ส่งเสริมให้มีการเตรียมความพร้อม เพื่อให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและนักเรียนปกติสามารถเรียนร่วมกันได้ รวมทั้งช่วยเหลือสนับสนุนให้การจัดการเรียนร่วมให้มีประสิทธิภาพและทำกิจกรรมร่วมกันมากที่สุด

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการจัดการเรียนร่วมด้านที่มีความสัมพันธ์น้อยที่สุด คือการมีส่วนร่วมในการดำเนินการกับด้านสภาพแวดล้อม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมส่วนใหญ่ยังไม่ได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนร่วมเท่าที่ควร ทั้งการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้แก่ผู้ปกครองและชุมชนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนให้เอื้อต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภทเท่าที่ควร

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของชมพูนุช สมจันทร์ (2557) พบว่าการจัดการเรียนร่วมด้านสภาพแวดล้อม ผู้ปกครอง ครู รวมถึงบุคลากรสนับสนุนทางการศึกษาในโรงเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจไม่สามารถช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างถูกวิธี แต่หลังจากทำการประชุมวางแผนงานร่วมกันของบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนร่วม พบว่าผู้บริหารมีความตระหนัก และส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ บุคลากรที่เกี่ยวข้องการจัดการเรียนร่วมมีความรู้ความเข้าในการดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมากขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ผลการวิจัยข้างต้นเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนร่วม แสดงให้เห็นว่าหากผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานโดยใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม จะช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนมีประสิทธิภาพตามไปด้วย ดังนั้น หากผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนร่วม ทั้งด้านนักเรียน

ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือจะช่วยให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อร่วมกันกำหนดแผนงาน นโยบายให้ครอบคลุมการบริหารงานในทุกด้าน พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการยอมรับ และให้ความร่วมมือในการพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ รวมถึงส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เอื้อต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการยอมรับ และให้ความร่วมมือในการพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ รวมถึงส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เอื้อต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียนจัดการเรียนร่วม

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนจัดการเรียนร่วม

เอกสารอ้างอิง

ชมพูนุช สมจันทร์. (2557). *การจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทของโรงเรียนวชิรวิทย์จังหวัดเชียงใหม่* (การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นรากร งามสมัย และธีระวัฒน์ มอนไธสง. (2564). แนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 7(3), 99 -110.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ฤทัยรัตน์ ปัญญาสิม และดวงใจ ชนะสิทธิ์. (2560). การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย*, 9(1), 299 -313.

ลาวัณย์ ปักโกทะสัง. (2557). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2564). *แบบรายงานผลการดำเนินงาน/โครงการตามแผนปฏิบัติการ ปีการศึกษา 2564 งานส่งเสริมการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม*. แม่ฮ่องสอน: ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน.

สมรักษ์ พรมมา. (2556). *แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอนในโรงเรียนจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *การศึกษาผลการใช้มาตรฐานการเรียนร่วม เพื่อการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนร่วมในโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.

สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา. (2562). *การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาเรียนรวมสำหรับเด็กพิการและเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ*. กรุงเทพฯ: สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สิทธิชัย อุตทาสา. (2562). *การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

สุทธิ สุวรรณจันทร์. (2559). *การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สุนิสา สกุลเกื้อกุลม และคณะ. (2563). รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับสถานศึกษาในจังหวัดน่าน. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 7(8), 366.

อนุวรรตน์ ช่างหล่อ. (2561). *การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT)ของโรงเรียนจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา) ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

Best, J. W. (1982). *Research in education* (4th ed.). New Delhi: Peronnel Educational.

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Journal of Education and Psychological Measurement*, 30, 607-610.

Likert, R. (1967). *The method of constructing and attitude scale*. New York: Wiley & Son.

ยุทธศาสตร์การเมืองและกลยุทธ์ของพรรคเพื่อไทย พรรคพลังประชารัฐ และพรรคอนาคตใหม่ ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2562*

POLITICAL CAMPAIGN STRATEGIES OF THE PHEU THAI PARTY, PALANGPRACHARATH PARTY AND FUTURE FORWARD PARTY IN THE 2019 GENERAL ELECTION

พิมพ์นารา อัสดรวิเศษสุด
Pimnara Assadornvisethsud
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Ramkhamaeng University, Thailand
Corresponding Author E-mail: pimnara55@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การเมืองและกลยุทธ์ของพรรคเพื่อไทย พรรคพลังประชารัฐ และพรรคอนาคตใหม่ ที่นำมาใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2562 ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปแบบอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า ทั้ง 3 พรรค ได้นำรูปแบบทางการตลาดมากำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการหาเสียงเลือกตั้ง คือ การจำแนกแยกกลุ่มผู้สิทธิเลือกตั้งออกเป็นกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก กลุ่มแรงงาน และกลุ่มผู้ที่หลากหลายทางเพศ การวางตำแหน่งของผู้สมัครใช้ลักษณะคนเดิม คนที่มีความนิยมของพื้นที่ และคนหน้าใหม่ที่สนใจการเมือง และบุคคลที่มีภาพลักษณ์ทางการเมืองดีและเป็นที่นิยมของกลุ่มผู้เลือกตั้ง แผนการตลาด 4 Ps ของทั้ง 3 พรรคใช้ (P1) ตัวผลิตภัณฑ์ คือ นโยบาย ผู้สมัคร และแคนดิเดตนายกรัฐมนตรี (P2) ปัจจัยผลักดัน คือ อาศัยช่องทางเครือข่าย หัวคะแนน ลงพื้นที่ปราศรัย และกิจกรรมของพรรคที่ลงพื้นที่ (P3) ปัจจัยดึงดูด คือ ภาพลักษณ์ผู้สมัครพรรค และแคนดิเดตนายกรัฐมนตรี และสื่อมวลชนสาขาต่าง ๆ (P4) การสำรวจความนิยม คือ ใช้การประเมินจากสำนักโพลเป็นฐานประเมินผลความนิยมและจำนวนผู้เข้าชมเพจผู้สมัคร และพรรคที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในช่วงรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

คำสำคัญ: พรรคการเมือง; ยุทธศาสตร์การเมือง; กลยุทธ์การเมือง; การตลาดการเมือง

*Received July 6, 2022; Revised August 18, 2022; Accepted August 26, 2022

Abstract

This research article aimed to study and analyze the political campaign strategies and strategies of the Pheu Thai Party. Palang Pracharat Party and the Future Forward Party used in the 2019 general election campaign using qualitative research methods. Document study and in-depth interviews with key informants Analyzed content and drew inductive conclusions.

The results of the research were found that all three parties had used marketing models to determine strategies and strategies for campaigning for elections, namely dividing voter groups into first-time voters, labor groups, and gender diverse groups. The positioning of the applicant used the same person's characteristics. Popular people of the area and new people interested in politics and people who have a good political image and are popular with voters The 4 Ps marketing plan used by all 3 parties (P1) The product is policy, candidates, and prime minister candidates (P2). The driving factor was the use of network channels, canvassers, and going to the speech area. and party activities in the area (P3). The attracting factor was the image of the party candidate. and prime minister candidates and various branches of mass media (P4) Popularity survey was using the evaluation from the polling office as a base for evaluating the popularity and number of visitors to the applicant's page. and parties that carried out various activities during the election campaign.

Keywords: Political Party; Political Strategies; Political Tactics; Political Marketing

บทนำ

การเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 เปรียบเสมือนกับต้นกล้าประชาธิปไตยได้เริ่มเบ่งบานขึ้นอีกครั้ง หลังรัฐประหารยาวนานถึง 5 ปี ของการรักษาไว้ซึ่งความมั่นคง ยั่งยืน และความก้าวหน้าของประชาธิปไตยนั้น การแข่งขันที่สุจริตและเที่ยงธรรมเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในประเทศที่เป็นประชาธิปไตย ซึ่งผลจะเป็นเช่นไรก็จะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่าง เช่น ปัจจัยของผู้เลือกตั้ง ระบบการเลือกตั้ง พฤติกรรมของคน ความคิด สถานะ จุดยืน สิ่งเหล่านี้จะวางอยู่บนผลประโยชน์ของคน หมู่ คณะ และปัจจัยของผู้สมัคร หรือพรรคการเมือง เช่น ภาพลักษณ์ รูปแบบการรณรงค์หาเสียง จุดยืนของพรรคและผู้สมัคร ที่จะเอื้อต่อผลการเลือกตั้ง (ถวิลวดี บุรีกุล, 2558)

เมื่อพิจารณาภูมิทัศน์ทางการเมืองในช่วงของการเลือกตั้งที่ผ่านมา พบว่า พรรคการเมือง นักการเมือง กลุ่มผลประโยชน์มีการเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงอย่างมาก เช่น การย้ายขั้ว

ทางการเมือง การย้ายพรรค เป็นต้น ภายใต้ระบบการเลือกตั้งที่เรียกว่า การเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม (Mixed Member Apportionment System: MMA) หรือ ระบบจัดสรรปันส่วนคะแนน คือ การใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียวเลือกทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตและแบบบัญชีรายชื่อ การคำนวณจะใช้คะแนนแบบแบ่งเขตของแต่ละพรรคที่ได้มา คำนวณหาสัดส่วนจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคพึงมีนั้น (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมมนูญ, 2561)

โดยบูฆอรี ยีหมะ (2563) กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดไว้ว่า การว่างเว้นจากการเลือกตั้งเกือบแปดปีที่ทำให้มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก (First Time Voter) มากกว่า 7 ล้านคน การเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันของเทคโนโลยีการสื่อสาร (Digital Disruption) ทำให้สื่อใหม่ (New Media) อย่างเว็บไซต์ให้บริการสื่อสังคม (Social Media) เช่น Facebook Twitter YouTube Microblogging และ Application ในโทรศัพท์เคลื่อนที่ เข้ามามีอิทธิพลในการเลือกตั้งอย่างเห็นได้เด่นชัดเป็นครั้งแรก ยุทธวิธีการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งและพรรคการเมือง รวมถึงพฤติกรรมการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของประชาชนอย่างมีนัยยะสำคัญและน่าสนใจ ดังนั้น การเลือกตั้งครั้งนี้ จึงมีความน่าสนใจในการศึกษาวิจัยเพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการรูปแบบยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่พรรคการเมืองนำมาใช้ในการเลือกตั้ง ที่จะส่งผลกระทบต่อภาพรวมของการเมืองไทย

ผลการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 จากผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจำนวน 51,214,120 คน ผลรวมคะแนนทั้งประเทศของพรรคการเมืองทุกพรรคที่ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อตามเขตเลือกตั้งจำนวน 350 เขต ทำให้มีผลรวมคะแนนทั้งประเทศจำนวน 35,561,556 คะแนน โดยพรรคเพื่อไทยได้รับคะแนนเสียงรวมทั้งประเทศจำนวน 7,881,006 คะแนน (คิดเป็นร้อยละ 22.16 ของผลรวมคะแนนทั้งประเทศ) พรรคพลังประชารัฐ 8,441,274 คะแนน (คิดเป็นร้อยละ 23.74 ของผลรวมคะแนนทั้งประเทศ) และพรรคอนาคตใหม่ 6,330,617 คะแนน (คิดเป็นร้อยละ17.80 ของผลรวมคะแนนทั้งประเทศ) (ข้อมูล ณ วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2562) (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2562)

จากข้อมูลผลคะแนนที่ออกมาชี้ให้เห็นว่าพรรคเพื่อไทย พรรคพลังประชารัฐและพรรคอนาคตใหม่ เป็นที่นิยมและผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ความไว้วางใจ โดยจะพบว่าทั้ง 3 พรรคเป็นพรรคการเมืองเก่าหนึ่งพรรค และพรรคการเมืองใหม่สองพรรค แต่พรรคการเมืองใหม่ 2 พรรคนี้มีความแตกต่างกัน คือ พรรคพลังประชารัฐ ที่ผู้ก่อตั้งพรรคยังคงเป็นนักการเมืองเก่าที่มีความเชี่ยวชาญทางการเมืองและนักการเมืองในพรรคส่วนใหญ่เป็นนักการเมืองเก่าที่แยกตัวมาจากพรรคการเมืองต่าง ๆ ซึ่งจะต่างจากพรรคอนาคตใหม่ ที่ผู้ก่อตั้งมาพรรคจากนักธุรกิจ นักวิชาการ ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ และผู้ที่สนใจทางการเมืองที่มีแนวคิดต้องเปลี่ยนแปลงการเมือง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ที่กล่าวมาเป็นเหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา ค้นหายุทธศาสตร์และกลยุทธ์ของพรรคเพื่อไทย พรรคพลังประชารัฐ และพรรคอนาคตใหม่ ที่นำมาใช้ในการรณรงค์หาเสียง

เลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2562 สู่ผลการเลือกตั้งที่ออกมาว่าพรรคเพื่อไทยได้ที่นั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเป็นอันดับหนึ่ง และพรรคพลังประชารัฐเป็นพรรคจัดตั้งรัฐบาล รวมถึงพรรคอนาคตใหม่ที่เป็นพรรคการเมืองใหม่แต่ได้คะแนนเสียงเป็นอันดับสาม เป็นอย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การเมืองและกลยุทธ์ของพรรคเพื่อไทย พรรคพลังประชารัฐ และพรรคอนาคตใหม่ ที่นำมาใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2562

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

คือ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานยุทธศาสตร์ของทั้ง 3 พรรค หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากทั้ง 3 พรรค โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจงพรรคละ 1 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องในช่วงการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 ของพรรคเพื่อไทย พรรคพลังประชารัฐ และพรรคอนาคตใหม่ จากหนังสือ งานวิจัย บทความ หนังสือพิมพ์วารสาร เว็บไซต์ บทสัมภาษณ์ตามสื่อต่าง ๆ และข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยเลือกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ของพรรคเพื่อไทย พรรคพลังประชารัฐ และพรรคอนาคตใหม่ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2562

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยเริ่มจากการจัดประเภทข้อมูล (Typological Analysis) แล้วนำมาสร้างข้อสรุปเพื่อประเมินความครบถ้วนของข้อมูล นำมาสู่การวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การเมืองและกลยุทธของพรรคเพื่อไทย พรรคพลังประชารัฐและพรรคอนาคตใหม่ ที่นำมาใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2562 พบว่าทั้ง 3 พรรค ได้นำรูปแบบทางการตลาดมาใช้กำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการหาเสียงเลือกตั้ง ดังนี้

ยุทธศาสตร์การจำแนกแยกกลุ่มผู้สิทธิเลือกตั้ง

พบว่า พรรคเพื่อไทยในการสัมภาษณ์ ประธานกรรมการยุทธศาสตร์การเมืองพรรคเพื่อไทย กล่าวว่า พรรคเพื่อไทยชูนโยบายเศรษฐกิจเพื่อเรียกคะแนนเสียงจากกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มผู้ลงคะแนนที่ต้องการให้แก้ปัญหาเศรษฐกิจที่ล้มเหลวของรัฐบาล คสช. (สุดารัตน์ เกยุราพันธุ์, 2563)

เห็นได้ว่าการจำแนกกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งของพรรคเพื่อไทยจะใช้นโยบายในการจำแนกกลุ่มเพื่อเรียกความนิยมจากกลุ่มเป้าหมายตามนโยบาย และเรียกความนิยมในแต่ละพื้นที่เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าถึงของแต่ละกลุ่มในพื้นที่ ได้จำแนกกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยใช้ช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างคนร่ำรวยส่วนน้อยกับคนยากจนส่วนใหญ่ในสังคมไทยที่ถ่างกว้างออกไปมากขึ้นในช่วงที่รัฐบาล คสช. ในการบริหารประเทศมาสร้างเป็นกลยุทธ์เพื่อเรียกคะแนนนิยมจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ต้องการให้เศรษฐกิจฟื้นตัว ประชาชนมีกินมีใช้เหมือนในสมัยพรรคเพื่อไทยเก่าในอดีตที่เคยประสบความสำเร็จในด้านการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจนประสบความสำเร็จและเป็นที่ประจักษ์สู่สายตาประชาชนมาแล้ว

พรรคพลังประชารัฐที่เคยเป็นรัฐบาล คสช. อาจจะมีความได้เปรียบของข้อมูลกลุ่มผู้สิทธิเลือกตั้ง รองโฆษกพรรคพลังประชารัฐเป็นรัฐบาล กล่าวว่า ได้จำแนกกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยมุ่งเน้นไปที่กลุ่มที่ต้องการความสงบสุขทางการเมือง ต้องการให้บ้านเมืองอยู่ในกฎระเบียบและกลุ่มคนที่ให้ความนิยมในบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจึงส่งผลให้พรรคพลังประชารัฐสานต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐและเน้นเรื่องความสงบทางการเมืองดังสโลแกน เลือกความสงบ จบที่ลุงตู่ เพื่อใช้เรียกคะแนนนิยมจากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (สัณหพจน์ สุขศรีเมือง, 2563)

เห็นได้ว่าการจำแนกกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งของพรรคพลังประชารัฐจะใช้นโยบายที่เคยเป็นที่นิยมในสมัยรัฐบาล คสช. จากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และกลุ่มที่ต้องการความสงบสุขทางการเมือง ในการจำแนกกลุ่มกลุ่มเป้าหมายตามนโยบาย ซึ่งจากความได้เปรียบของข้อมูลกลุ่มผู้สิทธิเลือกตั้งที่พรรคพลังประชารัฐมีส่งผลให้การเรียกความนิยมในแต่ละพื้นเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย เนื่องจาก ณ ขณะนั้นบัตรสวัสดิการแห่งรัฐยังคงได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องและยังมีฐานข้อมูลว่ามีประชาชนอีกเป็นจำนวนมากที่ยังต้องการเข้าถึงบัตรสวัสดิการแห่งรัฐนี้

ส่วนพรรคอนาคตใหม่จากการให้สัมภาษณ์ รองหัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ กล่าวว่า พรรคอนาคตใหม่ ชูนโยบายปักธงประชาธิปไตย ล้างมรดกรัฐประหาร สร้างการเมืองแบบใหม่ เจ้านายคือประชาชน เพื่อเรียกคะแนนเสียงจากกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มผู้ลงคะแนนที่ต้องการประชาธิปไตย ไม่เอาเผด็จการ (ชำนาญ จันทร์เรือง, 2563)

เห็นได้ว่าการจำแนกกลุ่มผู้สิทธิเลือกตั้งมีความชัดเจนจากนโยบายและจุดยืนที่เน้นไปที่กลุ่มคนรุ่นใหม่และกลุ่มคนหัวก้าวหน้า ได้จำแนกกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยมุ่งเน้นไปที่กลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ไม่มีบาดแผลทางการเมืองเพื่อเป็นเครื่องหมายยืนยันในระดับหนึ่งว่านักการเมืองรุ่นใหม่จะไม่ถูกครอบงำจากระบบการเมืองแบบเก่าหรือนักการเมืองรุ่นเก่า พร้อมที่จะบริหารประเทศ

โดยคนรุ่นใหม่ไฟแรงที่ก้าวทันโลก รักในประชาธิปไตย ไม่เอาเผด็จการ ล้มล้างรัฐประหาร และต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

ยุทธศาสตร์การวางตำแหน่งของผู้สมัคร พบว่า

พรรคเพื่อไทยจากการสัมภาษณ์ ประธานกรรมการยุทธศาสตร์พรรคเพื่อไทย กล่าวว่า ด้านการวางตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขต แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1. การวางตัวผู้สมัครระดับเขต พรรคจะเน้นบุคคลในพื้นที่ซึ่งมีผลงานเป็นที่รู้จักของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ เพื่อหวังให้ได้คะแนนมากที่สุดเท่าที่จะพึงเป็นไปได้ 2. การวางตัวผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ พรรคจะเน้นบุคคลที่เคยเป็นรัฐมนตรีจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นที่รู้จักของประชาชนในภาพกว้างไว้ในบัญชีรายชื่อระดับต้น ๆ เพื่อเป็นจุดขายในภาพรวมของพรรค (สุดารัตน์ เกยุราพันธุ์, 2563)

เห็นได้ว่าการวางตัวผู้สมัครในแต่ละพื้นส่วนใหญ่เป็นผู้สมัครคนเดิมที่เคยมีผลงานเป็นที่รู้จักในพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งจะทำให้ประชาชนเชื่อมั่นได้ว่าบุคคลดังกล่าวจะสามารถทำงานได้ตามนโยบายที่วางไว้ เนื่องจากผู้สมัครที่เคยมีประสบการณ์และเคยสร้างผลงานจนเป็นที่ประจักษ์สู่สายตาประชาชนมาแล้วนั้น สามารถนำมาใช้เป็นกลยุทธ์หลักเพื่อใช้เรียกคะแนนนิยมจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้เป็นอย่างดี

พรรคพลังประชารัฐจากการสัมภาษณ์ รองโฆษกพรรคพลังประชารัฐ ได้กล่าวว่า พรรคพลังประชารัฐได้กำหนดตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละเขตโดยวางยุทธศาสตร์การเมืองที่จะใช้ฐานเสียงเดิมของอดีต ส.ส. ของพรรคการเมืองต่าง ๆ มาเป็นฐานเสียงหลักของพรรคเพื่อให้พรรคก้าวไปสู่ชัยชนะในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 (สัณหพจน์ สุขศรีเมือง, 2563)

เห็นได้ว่าการวางตัวผู้สมัครของพรรคเป็นคนเดิมที่ย้ายพรรคมาสังกัดพรรคพลังประชารัฐและลงสมัครในพื้นที่เดิมได้รับเลือกตั้ง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเชื่อมั่นได้ว่าบุคคลดังกล่าวจะสามารถทำงานได้ตามนโยบายที่วางไว้ เนื่องจากผู้สมัครที่เคยมีประสบการณ์และเคยสร้างผลงานจนเป็นที่ประจักษ์สู่สายตาประชาชนมาแล้วนั้น สามารถนำมาใช้เป็นกลยุทธ์หลักในการใช้เรียกคะแนนนิยมจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ยังคงนิยมในตัวผู้สมัครคนเดิม

พรรคอนาคตใหม่จากการสัมภาษณ์นา รองหัวพรรคอนาคตใหม่ ได้กล่าวว่า พรรคอนาคตใหม่เป็นพรรคการเมืองเกิดขึ้นมาใหม่และต้องการทำการเมืองแบบใหม่มีนโยบายไม่เอาผู้ที่เคยเป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาก่อนหรือนักการเมืองที่ไม่เคยมีประวัติด่างพร้อยมาเป็นผู้สมัครของพรรคแต่จะเปิดโอกาสให้บุคคลที่ต้องการเป็นสมาชิกพรรคอนาคตใหม่ที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับแนวคิดพรรคเสนอตัวเข้ามา แข่งขัน คัดเลือกเข้ามาเป็นสมาชิกพรรคอนาคตใหม่ โดยทุกคนที่เข้ามาสมัครเป็นสมาชิกพรรคจะต้องมีอุดมการณ์เดียวกันกับพรรค (ชำนาญ จันทร์เรือง, 2563)

เห็นได้ว่าการวางผู้สมัครที่เน้นคนรุ่นใหม่ โดยการกำหนดตัวผู้สมัครในแต่ละเขตนั้นได้มาจากกลุ่มคนที่ไม่เคยมีประวัติด่างพร้อยทางการเมืองและมุ่งเน้นไปที่กลุ่มคนหน้าใหม่เพื่อทำให้ประชาชนเชื่อมั่นได้ว่าบุคคลดังกล่าวจะสามารถทำงานได้โดยปราศจากการครอบงำจากระบบ

การเมืองแบบเก่าและจะมีการบริหารงานจากกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ก้าวเท่าทันโลกซึ่งนำมาใช้เป็นกลยุทธ์หลักเพื่อใช้เรียกคะแนนนิยมจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เบื่อการเมืองแบบเก่าและกลุ่มนิวโหวตเตอร์ได้เป็นอย่างดี

ยุทธศาสตร์แผนการตลาด 4 Ps ของทั้ง 3 พรรค พบดังนี้

P ตัวที่ 1 Product หรือ ผลิตภัณฑ์ของพรรคการเมือง แบ่งออกเป็น 2 แบบ 1. ผลิตภัณฑ์ประเภทนโยบายของพรรคเพื่อไทย ที่สานต่อนโยบายที่เคยได้รับความนิยมในอดีต เช่น 30 บาท รักษาทุกโรค กองทุนหมู่บ้าน พรรคพลังประชารัฐ ที่สานต่อนโยบายที่เคยได้รับความนิยมในอดีต เช่น บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และพรรคอนาคตใหม่ ที่สร้างนโยบายจากความต้องการของประชาชน เช่น แก้กฎหมายความมั่นคงและปฏิรูปกองทัพและ 2. ผลิตภัณฑ์ประเภทบุคคลหรือผู้ที่ถูกเสนอชื่อเป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรีลำดับที่ 1 ของพรรคเพื่อไทย คือ คุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ พรรคพลังประชารัฐ คือ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา และพรรคอนาคตใหม่ คือ นายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ

P ตัวที่ 2 Push Marketing หรือการตลาดที่อาศัยปัจจัยการผลักดัน พบว่า พรรคเพื่อไทย ใช้กลยุทธ์เน้นบุคคลในพื้นที่ที่มีผลงานเป็นที่รู้จักของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ มาเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคเพื่อไทยและใช้สร้างเป็นฐานคะแนนเสียงจากเครือข่ายของผู้สมัครรับเลือกตั้งเอง อีกทั้งพรรคเพื่อไทยยังใช้สื่อโซเชียลมีเดียในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายผ่าน Facebook และ Twitter อีกด้วย พรรคพลังประชารัฐ ใช้กลยุทธ์ชักชวนอดีต ส.ส. ที่มีผลงานเป็นที่รู้จักของประชาชนมาเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคพลังประชารัฐเพื่อใช้สร้างเป็นฐานคะแนนเสียงในการเลือกตั้งจากเครือข่ายของผู้สมัครรับเลือกตั้งเอง และพรรคอนาคตใหม่ ใช้กลยุทธ์ผู้สมัครหน้าใหม่ที่ไม่เคยมีบาดแผลทางการเมืองเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ทางการเมืองที่ไร้ตำหนิให้ต่างจากพรรคเพื่อไทยและพรรคพลังประชารัฐที่ผู้สมัครบางท่านมีบาดแผลทางการเมืองและพรรคอนาคตใหม่ยังใช้สื่อโซเชียลมีเดียเป็นหลักในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายผ่าน Facebook และ Twitter

P ตัวที่ 3 Pull Marketing หรือการตลาดที่อาศัยปัจจัยการดึงดูด พบว่า พรรคเพื่อไทยได้ส่งคุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ ไปให้สัมภาษณ์ในรายการต่าง ๆ ซึ่งจากประสบการณ์การทำงานและตำแหน่งที่สำคัญต่าง ๆ ทางการเมืองของคุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ดึงดูดให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งหันมาเทคะแนนเสียงให้และสิ่งที่สำคัญอีกหนึ่งประการ คือ ประชาชนส่วนหนึ่งที่จงรักภักดีต่อพรรคเพื่อไทยต่างเชื่อว่าพรรคเพื่อไทยยังคงเป็นพรรคการเมืองของอดีตนายกทักษิณ ชินวัตร จึงทำให้คะแนนเสียงส่วนหนึ่งมาจากกลุ่มที่ยึดมั่นในตัวนายกทักษิณ ชินวัตร อีกด้วย พรรคพลังประชารัฐ ได้ส่งนายอุตตม สาวนายน ไปให้สัมภาษณ์ในรายการต่าง ๆ โดยพรรคพลังประชารัฐเชื่อว่าจากประสบการณ์การทำงานและตำแหน่งที่สำคัญต่าง ๆ ทางเมืองของนายอุตตม สาวนายน จะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือทางการเมืองให้พรรคได้และหวังให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เชื่อมั่นในตัวนายอุตตม สาวนายน หันมาเทคะแนนเสียงให้พรรคพลังประชารัฐ และพรรคอนาคตใหม่ได้ส่งนายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ ไปให้สัมภาษณ์

ในรายการต่าง ๆ เช่นกัน ซึ่งจากประสบการณ์การทำงานที่ประสบความสำเร็จและการสร้างภาพลักษณ์คนรุ่นใหม่ที่ต้องการประชาธิปไตย เบื่อการเมืองแบบเก่า ต้องการการบริหารบ้านเมืองแบบใหม่ ไม่เอาเผด็จการ ล้มล้างรัฐประหาร แก้ไขรัฐธรรมนูญ ทำให้คนรุ่นใหม่ต่างคาดหวังและต้องการเทคะแนนเสียงให้พรรคอนาคตใหม่เพื่อหวังการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทยในอนาคต

P ตัวที่ 4 Poll หรือการสำรวจความนิยม พบว่า การเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 พรรคเพื่อไทย พรรคพลังประชารัฐ และพรรคอนาคตใหม่ ไม่ปรากฏรูปแบบหรือการสำรวจความนิยมของพรรคการเมืองทั้ง 3 พรรคที่ชัดเจน เนื่องจากการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 เกิดขึ้นจากการรัฐประหารทำให้พรรคการเมืองไม่ได้ทำกิจกรรมทางการเมือง และหลังจากการประกาศวันเลือกตั้งทั่วไปมีเวลาหาเสียงเพียง 60 วัน เท่านั้น

อภิปรายผลการวิจัย

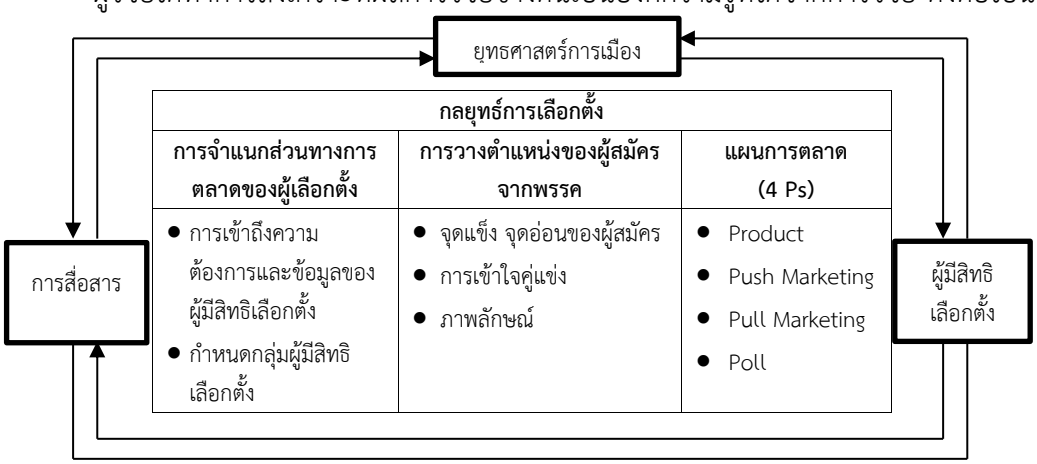
จากผลการศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์การเมืองและกลยุทธ์ของพรรคเพื่อไทย พรรคพลังประชารัฐ และพรรคอนาคตใหม่ ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2562 ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการตลาดการเมืองของ Newman (1994) มาวิเคราะห์เพื่ออธิบายยุทธศาสตร์การเมืองและกลยุทธ์ของพรรคเพื่อไทย พรรคพลังประชารัฐ และพรรคอนาคตใหม่ที่นำมาใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2562 พบว่า การกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วไปทั้ง 3 พรรค ยังคงเป็นการกำหนดตัวบุคคลของแต่ละพรรคที่โด่งดเด่น มีผลงานมาก่อน ประสบความสำเร็จ และตัวนโยบาย อีกสิ่งหนึ่งที่เห็นชัดในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งครั้งนี้ คือ การใช้รูปแบบการสื่อสารทางการเมืองผ่านโซเชียลมีเดียต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งในงานวิจัยที่ผ่านมาที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางการเมือง ปัจจัยที่ส่งผลและพฤติกรรมของพรรคการเมืองในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง สอดคล้องกับงานของปวีณ์นุช ยิ้มภักดี และธำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ (2563) กล่าวถึงปัจจัยในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรวันที่ 24 มีนาคม 2562 กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี เขตเลือกตั้งที่ 4 นั้นยังเป็นปัจจัยด้านผู้สมัครรับการเลือกตั้ง ปัจจัยด้านพรรคการเมือง และปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานพิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ (2563) ที่พบว่า ในพื้นที่กรุงเทพฯ พรรคการเมืองได้การวางยุทธศาสตร์และยุทธวิธีของพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร คือ การทำความเข้าใจกับการเปลี่ยนแปลงด้านพื้นที่ ความแตกต่างทางด้านประชากรของผู้เลือกตั้ง และความหลากหลายของชุมชน ที่เป็นตัวแปรสำคัญในการวางแผนรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตัดสินใจทางการเมือง และตัวแปรแฝงที่สำคัญ คือ ระบบอุปถัมภ์ยังมีผลต่อความสำเร็จของการรณรงค์หาเสียงและชัยชนะในการเลือกตั้ง แต่ระบบอุปถัมภ์อาจจะไม่ใช่สิ่งที่กำหนดชัยชนะในการเลือกตั้งของพื้นที่ทั้งหมดของกรุงเทพมหานคร และระบบการสื่อทั้งในรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ ๆ เช่น สื่อโซเชียลมีเดีย และงานของฐปนรรต พรหมอินทร์ (2563) ชี้ให้เห็นว่า

การเคลื่อนไหวทางการเมืองผ่านสื่อเทคโนโลยีช่องทางต่าง ๆ ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และงานของศิวัช ศรีโภคางกุล (2563) ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น พรรคเพื่อไทยชนะไป 8 เขต อีก 2 เขต แพ้ให้กับพรรคพลังประชารัฐ ชัยชนะที่พรรคเพื่อไทยได้รับนั้นคนในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังเชื่อมั่นหรือสนับสนุนพรรคเพื่อไทยจากผลงานที่ผ่านมา โดยการศึกษาของกตัญญู แก้วหานาม และพิมพ์ลิขิต แก้วหานาม (2563) และศุทธิกานต์ มีจั่น (2563) ในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์และร้อยเอ็ด ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้รูปแบบการสื่อสารท้องถิ่น เช่น ผ่านสถานีวิทยุ โทรทัศน์ดาวเทียม และเคเบิ้ลท้องถิ่น ผ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น อีกทั้งงานของพิสมัย ศรีเนตร และจันทรา ธนะวัฒนาวงศ์ (2563) พื้นที่จังหวัดสุรินทร์ คนในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังคงให้ความเชื่อมั่นในตัวบุคคลเดิม

งานวิจัยที่ผ่านมาที่นำแนวคิดการตลาดการเมืองมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยงานของบุรฉัตร พานธงรักษ์ (2555) การตลาดทางการเมืองของพรรคเพื่อไทยและพรรคประชาธิปัตย์ในการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 งานของลลิตพรรณ นุกูลวัฒนวิชัย (2559) การตลาดทางการเมือง: ศึกษาเปรียบเทียบกลยุทธ์การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคเพื่อไทยในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2556 ทุกงานดังกล่าวเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ผลการวิจัยข้างต้นเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย คือ รูปแบบการกำหนดยุทธศาสตร์การเมืองและกลยุทธ์ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมือง ประกอบด้วยยุทธศาสตร์หลัก 2 ด้าน

ได้แก่ 1. ด้านกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 2. ด้านการสื่อสาร เพื่อกำหนดนโยบายเพื่อสนองต่อความต้องการของกลุ่มมีสิทธิเลือกตั้งและการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารกับกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยแบ่งออกเป็น 3 กลยุทธ์หลัก คือ 1. กลยุทธ์การจำแนกส่วนทางการตลาดของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง กล่าวคือ การเข้าถึงความต้องการและข้อมูลของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อนำมากำหนดกลุ่มผู้สิทธิเลือกตั้ง 2. กลยุทธ์การวางตำแหน่งของผู้สมัครจากพรรค กล่าวคือ ต้องวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง แบบบัญชีรายชื่อ และผู้ที่จะเป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรี กระนั้นก็ต้องมีการเข้าใจคู่แข่ง เสริมด้วยการมีภาพลักษณ์ที่ดี และเหมาะสมที่ได้รับความนิยมจากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และ 3. กลยุทธ์การวางแผนการตลาด 4 Ps ถือเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญที่พรรคการเมืองจะต้องวางแผนการตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product) คือ นโยบาย ช่องทางการสื่อสารแบบอาศัยปัจจัยหลัก (Push Marketing) คือ ใช้รูปแบบตามกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ เช่น เครือข่ายพรรค สาขาพรรค หัวคะแนนในพื้นที่ และกลุ่มอาสาสมัคร ช่องทางการสื่อสารแบบอาศัยปัจจัยดึงดูด (Pull Marketing) คือ การใช้สื่อโฆษณาต่าง ๆ เช่น สื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และการใช้สื่อใหม่ (New Media) อย่างเว็บไซด์ แอปพลิเคชัน เช่น ไลน์ (Line) เฟสบุ๊ค (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) อินสตาแกรม (Instagram) และพื้นที่ข่าว และรูปแบบของแต่ละพรรคการเมืองใช้สำรวจความนิยม (Poll) เช่น ผลโพลของสำนักโพลต่าง ๆ หรือจำนวนผู้เข้าชมเพจในรูปแบบออนไลน์ (ไลฟ์สด) อาจจะบอกได้ว่าพรรค หรือผู้สมัครได้รับความนิยม หรือความเชื่อมั่นจากที่มีประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมากน้อยเพียงไร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์การเมืองและกลยุทธ์การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม หรือประชาชนให้เข้าถึงทุกกลุ่ม โดยมีการวางแนวนโยบาย จุดยืนทางการเมือง ที่สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และมีรูปแบบการสื่อสารที่ชัดเจน และทันต่อการเปลี่ยนแปลง รวมถึงมีช่องทางการเข้าถึงความต้องการและข้อมูลของผู้มีสิทธิเลือกตั้งว่าต้องการรัฐบาล หรือผู้แทนของพวกเขาอย่างไรบ้าง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. การส่งผู้สมัครในแต่ละพื้นที่ต้องคำนึงถึงความต้องการของพื้นที่เป็นประการที่สำคัญ เช่น เป็นคนในพื้นที่ เป็นคนที่มีผลงานในพื้นที่เป็นที่ประจักษ์ เป็นต้น

2. การวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมืองควรพัฒนามาจากพื้นที่ ความต้องการของผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้สอดคล้องกับการทำได้จริง

3. พรรคการเมืองต้องนำเสนอนโยบาย ควบคู่ไปกับการสร้างความผูกพัน ความเชื่อมั่นให้กับ ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อให้เกิดความรู้สึกมั่นใจพรรคการเมือง และผู้สมัครของพรรค

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาในประเด็นพฤติกรรมของผู้มีสิทธิเลือกตั้งของแต่ละพื้นที่

2. การศึกษารูปแบบการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อให้ครอบคลุมในทุกมิติ

3. การศึกษาปัจจัยที่มีต่อการเลือกพรรคการเมือง หรือผู้สมัครของพรรคในแต่ละพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

กตัญญู แก้วหานาม และพิมพ์ลิขิต แก้วหานาม (2563). *ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2562 จังหวัดกาฬสินธุ์*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า.

ชำนาญ จันทร์เรือง. (2563, 9 มีนาคม). รองหัวพรรคอนาคตใหม่ [บทสัมภาษณ์].

ฐปนรรต พรหมอินทร์ (2563). *ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2562 จังหวัดสุพรรณบุรี*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า.

ถวิลวดี บุรีกุล (2558). การเมืองเรื่องเลือกตั้งและปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมือง และผู้สมัคร : วิเคราะห์จากการเลือกตั้ง 3 กค. 2554. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 9(2) 1-28.

บุรฉัตร พานธงรักษ์ (2555). *การตลาดทางการเมืองของพรรคเพื่อไทยและพรรคประชาธิปัตย์ในการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บูฆอรี ยีหมะ (2563). *ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2562 จังหวัดสงขลา*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า.

ปวีณ์นุช ยิ้มภักดี และธำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ (2563). *ปัจจัยในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรวันที่ 24 มีนาคม 2563 กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี เขตเลือกตั้งที่ 4*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 (2561, 15 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 68 ก. หน้า 40.

พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ (2563). *ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2562 กรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า.

พิสมัย ศรีเนตร และจันทรา ธนะวัฒนาวงศ์ (2563). *ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2562 จังหวัดสุรินทร์*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า.

ศุทธิกานต์ มีจั่น (2563). *ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2562 จังหวัดร้อยเอ็ด*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า.

ศิวัช ศรีโภคางกุล. (2563). *ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2562 จังหวัดขอนแก่น*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า.

ลลิตพรรณ นุกูลวัฒนวิชัย (2559). *การตลาดทางการเมือง : ศึกษาเปรียบเทียบกลยุทธ์การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคเพื่อไทยในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2556* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สัณหพจน์ สุขศรีเมือง. (2563, 9 มีนาคม). รองโฆษกพรรคพลังประชารัฐ [บทสัมภาษณ์].

สุดารัตน์ เกยุราพันธุ์. (2563, 9 มีนาคม). ประธานคณะกรรมการยุทธศาสตร์พรรคเพื่อไทย [บทสัมภาษณ์].

สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง. (2562). *ประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน หลักเกณฑ์และวิธีการคำนวณ ส.ส.แบบบัญชีรายชื่อราษฎร*. สืบค้น 20 กรกฎาคม 2562, จาก https://shorturl.asia/b89z2

Newman, B. I. (1994). *The marketing of the president : Political marketing as campaign Strategy*. Thousand Oaks, London, & New Delhi: SAGE Publications.

ความสัมพันธ์ของการตระหนักรู้ในตนเองต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาปริญญาตรีที่มีสถานภาพรอพินิจ*

THE RELATIONSHIP OF SELF-AWARENESS TO EDUCATIONAL ACHIEVEMENT OF ON-PROBATION UNDERGRADUATE STUDENTS

ภาคภูมิ ธีรสันติกุล, กานดา จันทร์แย้ม, เกษตรชัย และหีม
Pakpoom Teerasantikul, Kanda Janyam, Kasetchai Laeheem
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Prince of Songkla University
Corresponding Author E-mail: teerasantikul.p@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับการตระหนักรู้ในตนเองของนักศึกษาปริญญาตรี 2. ศึกษาความสัมพันธ์ของการตระหนักรู้ในตนเองต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาปริญญาตรีแยกตามด้านการศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ ด้านสังคมศาสตร์ และด้านการบริหารและการจัดการ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักศึกษาปริญญาตรีที่มีสถานภาพรอพินิจของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นและได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 118 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ และการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาปริญญาตรีที่มีสถานภาพรอพินิจของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จากองค์ประกอบของการตระหนักรู้ในตนเอง 4 ปัจจัย ได้แก่ การรู้จักและเข้าใจตนเอง การยอมรับตนเอง การสะท้อนตนเอง และการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยการสะท้อนคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์สูงที่สุดและการเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์น้อยที่สุด

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา; สถานภาพรอพินิจ; การตระหนักรู้ในตนเอง; นักศึกษา; ปริญญาตรี

*Received April 14, 2023; Revised May 6, 2023; Accepted May 10, 2023

Abstract

Objectives of this research were: 1. To study the level of self-awareness of undergraduate students. 2. To study the relationship of self-awareness to the academic achievement of undergraduate students, classified according to 4 areas of study, namely science and technology. in health sciences Social science and administration and management, conducted by the quantitative research method. The research sample was undergraduate students who were on probation status at Prince of Songkla University. Hat Yai Campus Using stratified sample selection. and obtained a sample size of 118 people using a questionnaire as a research tool. Data were analyzed using percentage statistics. Standard deviation, frequency, and multiple regression.

The results showed that four factors from the components of self-awareness were significantly related to educational achievement of on-probation undergraduate students of Prince of Songkla University, Hat Yai campus including self-understanding, self-acceptance, self-reflection, and self-esteem. Self-reflection had the highest level of relationship, and self-esteem had the lowest.

Keywords: Educational Achievement; Status Awaiting Observation; Self-Awareness; Student; Bachelor's Degree

บทนำ

สถาบันอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัยเป็นหน่วยงานซึ่งทำหน้าที่ในการผลิตกำลังคนระดับอุดมศึกษาประกอบด้วยภารกิจหลัก 4 ประการ คือ 1. การผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกลางและระดับสูง 2. การวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ 3. การบริการวิชาการแก่สังคม และ 4. การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เป็นแหล่งรวมของศาสตร์และวิทยาการหลายแขนง และเป็นศูนย์รวมของนักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถจำนวนมาก บทบาทสำคัญยิ่งของสถาบันอุดมศึกษาจึงกล่าวได้ว่าเป็นตัวนำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) หรือเป็นองค์กรขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่จะต้องดำเนินการตามบทบาทและความรับผิดชอบของการเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อที่จะนำพาประเทศไปสู่สังคมที่พึงปรารถนาได้ในที่สุด โดยกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาและการแก้ปัญหาอุดมศึกษาที่ไร้ทิศทาง ซ้ำซ้อน ขาดคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยใช้กลไกการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเป็นกลไกหลักในการดำเนินการ กล่าวคือ ให้มีการสร้างกลไกการประเมินคุณภาพสถาบันอุดมศึกษาตามพันธกิจของสถาบันในแต่ละกลุ่ม โดยมีพื้นที่บริการและจุดเน้นระดับการศึกษาที่ต่างกัน

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในฐานะสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งที่ต้องปรับบทบาทเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ในแผนพัฒนามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) โดยมีทิศทางการพัฒนาผลิตบัณฑิตด้วยการเจริญเติบโตและความเข้มแข็งของบัณฑิตเป็นฐานสำคัญให้มีความรู้ความสามารถทางวิชาการเป็นคนดี และก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงาน ในขณะที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงและผลิตบัณฑิตในภูมิภาคภาคใต้ของไทยกลับพบว่า มีนักศึกษาอยู่ในสถานภาพรอพินิจจำนวนมากซึ่งพิจารณาจากสถิติสถานภาพรอพินิจของมหาวิทยาลัยโดยอ้างอิงจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสิ่งหนึ่งที่ชี้ถึงผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา นอกจากจะเป็นเรื่องการพิจารณาความรู้ความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียนแล้วยังแสดงถึงคุณค่าของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ความรู้ความสามารถของครูผู้สอนและผู้บริหาร (เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์ และคณะ, 2556) และการที่นักศึกษาได้รับสถานภาพรอพินิจจำนวนมากเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาต้องลาออกกลางคันหรือพ้นสภาพการเป็นนักศึกษา โดยการที่นักศึกษาได้รับสถานภาพรอพินิจมาจากหลายสาเหตุและสาเหตุหลักที่สำคัญมาจากด้านการปรับตัวทางด้านการเรียน ในภาพรวมพบว่า นักศึกษาต้องการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นในด้านการตระหนักรู้ในตนเองด้านบุคลิกภาพ ด้านสติปัญญาและความสามารถ และด้านความถนัดในวิชาชีพ (ฐานิตา ลอยวิรัตน์, 2558) จากการไม่รู้จักและเข้าใจตนเองของนักศึกษา หรือนักศึกษายังขาดการตระหนักรู้ในตนเองซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นทั้งทางด้านจิตใจและร่างกาย ซึ่งการตระหนักรู้ในตนเองมีความสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษา (นันธวัช นุนารถ, 2561) โดยการตระหนักรู้ในตนเองถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิต เพราะถ้าบุคคลได้รู้จักและเข้าใจในตนเองว่าตนเองเป็นอย่างไรในขณะนั้นจะทำให้บุคคลสามารถแสดงออกหรือกระทำในสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม แต่หากบุคคลขาดซึ่งการเข้าใจในตนเอง ความสามารถในการเข้าใจในอารมณ์ ความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนเองก็จะบกพร่องส่งผลต่อปฏิสัมพันธ์และการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (เบญจวรรณ บุณยะประพันธ์, 2563)

สำหรับผู้เรียนแล้วการตระหนักรู้ในตนเองจึงเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้บุคคลได้ทบทวน เรียนรู้ พัฒนาศักยภาพและความสามารถของตนเองซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญที่เกิดจากการค้นพบตนเอง สั่งสมความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ รวมถึงความรู้สึก และค่านิยมที่เกิดจากตนเองซึ่งจะช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (กันต์ ปั้นภู, 2550) จัดเป็นสิ่งหนึ่งที่ชี้ถึงผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาเป็นเรื่องการพิจารณาความรู้ความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียน แสดงถึงคุณค่าของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ความรู้ความสามารถของผู้สอนและผู้บริหาร ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีวิจารณญาณที่ถูกต้องเหมาะสมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้จากการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเอง โดยองค์ประกอบเกี่ยวกับการตระหนักรู้ในตนเองนั้นมีนักวิจัยหลายท่านได้นำเสนอการตระหนักรู้ในตนเอง โดยสรุปการตระหนักรู้

ในตนเองประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. การรู้จักและเข้าใจตนเอง โดยแนวคิดของ Maslow (1987) เชื่อว่าการพัฒนาตนเพื่อไปสู่ขั้นสูงสุดคือ การรู้จักและเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้กับบุคคลทุกคน โดยผู้ที่รู้จักและเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงจะเข้าใจโลกและสิ่งแวดล้อมที่ชี้นำการดำเนินชีวิตของตน เพื่อนำมาซึ่งความสุขและสำเร็จได้ดีกว่าคนอื่น ๆ 2. การยอมรับตนเอง Mualifah et al. (2019) กล่าวว่า บุคคลที่ยอมรับตนเองได้ดีแสดงว่าบุคคลนั้นมีความมั่นใจในตนเองและความนับถือตนเอง ดังนั้นบุคคลเหล่านี้จึงมีความสามารถในการยอมรับและแยกแยะคำวิจารณ์หรือรับฟังเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพตามศักยภาพของตนได้เป็นอย่างดี 3. การสะท้อนตนเอง งานวิจัยของภาวดี เหมทานนท์ และอมาวสี อัมพันศิริรัตน์ (2563) พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ที่สะท้อนคิดช่วยพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองในด้านการตระหนักถึงบทบาทต่าง ๆ ของการปรึกษา การพัฒนาความคิด ความรู้สึกในทางบวกต่อตนเอง การตระหนักถึงข้อดีและข้อด้อยของตนเอง และแนวทางการพัฒนาตนเอง และ 4. การเห็นคุณค่าในตนเอง โดยพนิดา จันทรกรานต์ (2559) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว และเป็นแรงจูงภายในของบุคคลที่ทำให้แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ออกมาอย่างมั่นคงและสม่ำเสมอ ซึ่งจากองค์ประกอบการตระหนักรู้ในตนเองดังกล่าวเป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นกับบุคคล โดยการตระหนักรู้ในตนเองมีความสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาที่ชี้ถึงผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาผ่านทางผลสัมฤทธิ์ทางการการศึกษา และยังไม่มีงานวิจัยใดที่ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์จากการตระหนักรู้ในตนเองทั้ง 4 องค์ประกอบกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ของการตระหนักรู้ในตนเองต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาปริญญาตรีที่มีสถานภาพรอพินิจของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ เพื่อหาแนวทางและวิธีการในการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองของนักศึกษาอย่างเหมาะสม เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการตระหนักรู้ในตนเองต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาก่อให้เกิดการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนช่วยในการลด ป้องกัน หรือจัดการปัญหาเกี่ยวกับการตัดสินใจลาออกที่ถูกต้องและเหมาะสมกับบริบทของปัญหาที่เกิดขึ้นโดยสามารถนำผลลัพธ์ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนพัฒนานักศึกษา พัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองเพื่อให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เหมาะสมให้สามารถคงอยู่ในสถาบันจนสำเร็จการศึกษา ก่อให้เกิดการพัฒนาไปในทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจน และประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการศึกษา หลักสูตรที่เหมาะสม และสอดคล้องตามความต้องการของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอันเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา ผู้ปกครอง มหาวิทยาลัย และประเทศชาติสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการตระหนักรู้ในตนเองของนักศึกษาปริญญาตรีที่มีสถานภาพรอพินิจของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการตระหนักรู้ในตนเองต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาปริญญาตรีที่มีสถานภาพรอพินิจของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยตัวแปรต้นประกอบด้วย การรู้จักและเข้าใจตนเอง การยอมรับตนเอง การสะท้อนตนเอง และการเห็นคุณค่าในตนเอง และตัวแปรตามคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาปีการศึกษา 2564 ที่มีสถานภาพรอพินิจ หรือเทียบเท่า มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ที่ลงทะเบียนเรียนและกำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 165 คน แยกตามด้านการศึกษา ประกอบด้วย วิทยาศาสตร์สุขภาพ 12 คน ด้านสังคมศาสตร์ 26 คน ด้านการบริหารและการจัดการ 34 คน และด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 93 คน โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้จำนวน 118 คน และแบ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของจำนวนนักศึกษาแต่ละด้าน ได้นักศึกษาด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ 8 คน ด้านสังคมศาสตร์ 18 คน ด้านการบริหารและการจัดการ 24 คน และด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 68 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถามการตระหนักรู้ในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างตามกรอบแนวคิดและนิยามศัพท์เฉพาะของการตระหนักรู้ในตนเองประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ความคิดเห็นต่อการตระหนักรู้ใน 4 ด้าน ได้แก่ การรู้จักและเข้าใจตนเอง การยอมรับตนเอง การสะท้อนตนเอง และการเห็นคุณค่าในตนเอง และข้อเสนอแนะ โดยการวัดความคิดเห็นต่อการตระหนักรู้ในตนเองใช้มาตรวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (IOC) ได้ข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.80 ขึ้นไป จำนวน 52 ข้อ แบบสอบถามในส่วนของคำถามระดับการรับรู้การตระหนักรู้

ในตนเอง ได้รับการตรวจหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการหลังจากโครงการได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ ชมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รหัสหนังสือรับรอง PSU IRB 2022-St-Libarts-025 (Internal) โดยผู้วิจัยเป็นผู้ส่งแบบสอบถามและรับคืนด้วยตนเอง ได้รับคืนจำนวน 108 ฉบับ คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 91.5

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติการถดถอย ประกอบด้วย การตรวจสอบการแจกแจงแบบปกติของตัวแปรความคลาดเคลื่อนโดยใช้สถิติทดสอบ Kolmogorov-Smirnov การตรวจสอบความคงที่ของค่าแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนโดยใช้การวิเคราะห์ Box's Test of Equality และการตรวจสอบความเป็นอิสระต่อกันของความคลาดเคลื่อนโดยใช้สถิติ Durbin-Watson

5.2. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ คณะที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา สถานภาพครอบครัว และรายได้เฉลี่ยของครอบครัว โดยการหาค่าร้อยละ

5.3 วิเคราะห์ระดับการตระหนักรู้ในตนเองโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อการตระหนักรู้ในตนเอง

5.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงทำนายของการตระหนักรู้ในตนเองต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาโดยใช้สถิติทดสอบการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis)

5.5 วิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอย ข้อมูลเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น โดยสถิติทดสอบ Kolmogorov-Smirnov มีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติ การวิเคราะห์ Box's Test of Equality แสดงให้เห็นว่าค่าแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนมีค่าคงที่ และสถิติ Durbin-Watson มีค่าเท่ากับ 1.9 แสดงให้เห็นว่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 56.5) ศึกษาคณะวิศวะกรรมศาสตร์ มากที่สุด (ร้อยละ 29.6) มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสะสมต่ำกว่า 2.00 ทั้งหมด ส่วนใหญ่มีสถานภาพครอบครัว บิดา-มารดาอยู่ด้วยกัน (ร้อยละ 59.3) และรายได้เฉลี่ยของครอบครัว 20,001-30,000 บาทต่อเดือนมากที่สุด (ร้อยละ 35.2)

1.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการตระหนักรู้ในตนเอง ระดับการตระหนักรู้ในตนเองของนักศึกษาปริญญาตรีที่มีสถานภาพรอพินิจทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการตระหนักรู้รายด้านอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การตระหนักรู้ในตนเองของนักศึกษาปริญญาตรีที่มีสถานภาพรอพินิจ

การตระหนักรู้ในตนเอง	$\bar{X}$	SD	ระดับ
การรู้จักและเข้าใจตนเอง			
1. ฉันรับรู้ถึงความต้องการ ความชื่นชอบในการเรียน	3.09	0.86	ปานกลาง
2. ฉันรับรู้ว่าตนเองไม่มีความสามารถ หรือถนัดด้านใดเลย	3.00	0.96	ปานกลาง
3. ฉันรับรู้ถึงพฤติกรรมการเรียนของฉันในปัจจุบันที่ส่งผลในอนาคต	3.25	0.96	ปานกลาง
4. ฉันมีความสุขทุกครั้งที่ฉันได้ในสิ่งที่ฉันต้องการ	3.65	0.87	มาก
5. ฉันรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียนหนังสือ	2.92	0.89	ปานกลาง
6. ฉันรับรู้ได้ว่าอุปนิสัยส่วนด้อยของฉันคืออะไร	3.17	0.97	ปานกลาง
7. ฉันทราบอุปนิสัยส่วนดีของฉัน	3.52	0.82	มาก
8. ฉันตั้งใจ และใส่ใจในรายวิชาที่ฉันสนใจ	3.36	0.96	ปานกลาง
9. ฉันไม่รู้ว่าตนเองสนใจวิชา หรืออาชีพใด	2.98	0.94	ปานกลาง
10. ฉันรู้ว่าฉันมีความถนัดด้านใด และความถนัดนั้นเกี่ยวข้องกับอาชีพใด	3.02	0.81	ปานกลาง
11. ฉันไม่สามารถนำความถนัดที่ฉันมีไปประกอบอาชีพได้	2.84	0.99	ปานกลาง
12. ฉันไม่รู้ว่าฉันสนใจอาชีพใดและอาชีพใดที่เหมาะสมกับฉัน	2.72	0.94	ปานกลาง
13. ฉันเข้าร่วมอบรม สัมมนาเกี่ยวกับวิชาและอาชีพที่ฉันสนใจ	2.68	0.97	ปานกลาง
14. ฉันมักถูกตักเตือนให้ตั้งใจเรียนหนังสือให้มากยิ่งขึ้น	2.70	0.98	ปานกลาง
15. ฉันไม่สามารถรับรู้เกี่ยวกับอุปนิสัยส่วนดีและส่วนด้อยของฉัน	3.05	0.93	ปานกลาง
การตระหนักรู้ในตนเองด้านการรู้จักและเข้าใจตนเองโดยรวม	3.07	0.97	ปานกลาง
การยอมรับตนเอง			
16. เมื่อมีปัญหาที่ไม่คาดคิดไว้เกิดขึ้น ฉันก็จะพยายามหลีกเลี่ยงที่จะจัดการกับปัญหานั้น	3.38	0.99	ปานกลาง
17. เมื่อฉันพยายามที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ แต่ฉันไม่สามารถทำได้สำเร็จตั้งแต่เริ่มแรก ฉันก็จะเลิกที่จะทำสิ่งนั้นต่อไป	3.50	0.96	มาก
18. ฉันพร้อมที่จะเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีตามโอกาสที่เหมาะสม	3.46	0.82	ปานกลาง
19. เมื่อใดก็ตามที่ฉันตั้งเป้าหมายสำคัญไว้กับตัวเองแล้ว ไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ฉันก็จะยอมแพ้	2.95	0.99	ปานกลาง
20. ฉันไม่ต้องการเป็นตัวเองในแบบที่เป็นอยู่	2.65	0.94	ปานกลาง
21. แม้ว่าฉันจะต้องทำในสิ่งที่ฉันไม่ถูกใจ ฉันก็จะพยายามสู้จนงานนั้นสำเร็จ	3.15	0.86	ปานกลาง

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การตระหนักรู้ในตนเองของนักศึกษาปริญญาตรีที่มีสถานภาพรอพินิจ (ต่อ)

การตระหนักรู้ในตนเอง	$\bar{X}$	SD	ระดับ
22. ความล้มเหลวทำให้ฉันสู้ต่อไป	3.35	0.96	ปานกลาง
23. ฉันรู้สึกมั่นใจในความสามารถของตัวเอง	2.98	0.81	ปานกลาง
24. ถ้าฉันตัดสินใจจะทำสิ่งใดแล้ว ฉันก็จะมุ่งมั่นที่จะทำต่อไปจนสำเร็จ	3.50	0.86	มาก
25. เมื่อฉันเห็นว่ามีบางสิ่งที่ยุ่งยากหรือซับซ้อน ฉันจะไม่พยายามเข้าไปยุ่งเกี่ยวด้วย	3.04	0.84	ปานกลาง
26. เมื่อมีปัญหาที่ไม่คาดคิดไว้เกิดขึ้น ฉันก็จะพยายามหาทางจัดการกับปัญหานั้น	2.33	0.84	น้อย
27. ฉันมักจะหลีกเลี่ยงในการเผชิญปัญหาหรืออุปสรรค	2.98	0.98	ปานกลาง
28. ฉันยอมรับได้หากมีคนตำหนิสิ่งที่ฉันทำ	3.46	0.99	ปานกลาง
29. ฉันทำอะไรได้ดีเหมือน ๆ กับคนอื่น	3.17	0.90	ปานกลาง
30. ฉันไม่ชอบที่จะแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับตัวเอง	3.03	0.97	ปานกลาง
การตระหนักรู้ในตนเองด้านการยอมรับตนเองโดยรวม	3.12	0.97	ปานกลาง
การสะท้อนตนเอง			
31. ฉันไม่สามารถบอกความรู้สึกของตนเองหลังจากเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ	2.96	0.80	ปานกลาง
32. ฉันประเมินการกระทำของตนเองเพื่อพัฒนาตนเองในอนาคต	2.87	0.81	ปานกลาง
33. ฉันทบทวนสิ่งที่ฉันทำในแต่ละวัน	3.04	0.75	ปานกลาง
34. ฉันค้นหาว่าต้องเรียนรู้อะไรเพิ่มเติมจึงจะสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดี	3.09	0.76	ปานกลาง
35. ฉันไม่รู้ว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทำให้ฉันเรียนรู้อะไร	3.28	0.98	ปานกลาง
36. ฉันไม่เห็นสิ่งที่ฉันควรพัฒนาหรือปรับปรุง	3.08	0.92	ปานกลาง
37. ฉันสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อค้นหาความสัมพันธ์ได้	2.98	0.88	ปานกลาง
38. ฉันไม่ชอบทบทวนสถานการณ์ที่พบเพื่อค้นหาส่วนที่ดีหรือส่วนที่ต้องพัฒนา	3.25	0.90	ปานกลาง
39. ฉันทบทวนสถานการณ์และสร้างข้อสรุปเพื่อให้เข้าใจขึ้น	3.17	0.82	ปานกลาง
40. ฉันไม่รู้ว่าต้องเรียนรู้อะไรเพิ่มเติมเพื่อจะทำสิ่งต่าง ๆ ให้ดีกว่าเดิม	3.03	0.88	ปานกลาง
41. ฉันนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์เดิมไปใช้ในสถานการณ์ใหม่	2.94	0.85	ปานกลาง
42. ฉันไม่เคยคิดว่าจะทำสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้นได้อย่างไร	2.96	0.82	ปานกลาง
43. ฉันไม่สามารถบอกความรู้สึกในระหว่างที่เกิดเหตุการณ์ใด ๆ ได้	2.97	0.74	ปานกลาง
44. ฉันทบทวนความรู้สึกตนเองภายหลังเจอเหตุการณ์ต่าง ๆ	3.34	0.73	ปานกลาง
45. ฉันนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์	3.24	0.83	ปานกลาง
การตระหนักรู้ในตนเองด้านการสะท้อนตนเองโดยรวม	3.08	0.84	ปานกลาง
การเห็นคุณค่าในตนเอง			
46. โดยปกติแล้วฉันรู้สึกพอใจในตนเอง	3.44	0.96	ปานกลาง
47. บ่อยครั้งที่ฉันคิดว่าตนเองไม่มีอะไรดีเลย	2.85	0.86	ปานกลาง
48. ฉันรู้สึกภูมิใจที่ตนเองก็มีอะไรดี ๆ เหมือนกัน	3.37	0.94	ปานกลาง
49. ฉันสามารถทำอะไรได้ดีเหมือนกับคนอื่น	2.51	0.97	ปานกลาง
50. ฉันไม่มีอะไรน่าภาคภูมิใจมากนัก	3.25	0.97	ปานกลาง
51. ฉันสามารถพึ่งพาตนเองได้	3.22	0.87	ปานกลาง
52. ฉันรู้สึกบ่อย ๆ ว่าตัวเองไร้ค่า	3.01	0.88	ปานกลาง

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การตระหนักรู้ในตนเองของนักศึกษาปริญญาตรีที่มีสถานภาพรอพินิจ (ต่อ)

การตระหนักรู้ในตนเอง	$\bar{X}$	SD	ระดับ
53. ฉันเชื่อว่าฉันสามารถให้การนับถือตนเองได้มากกว่านี้	2.65	0.73	ปานกลาง
54. โดยรวมแล้วฉันคิดว่าตนเองมีแนวโน้มที่จะล้มเหลว	2.94	0.79	ปานกลาง
55. ฉันมีความรู้สึกที่ดีกับตนเอง	3.43	0.90	ปานกลาง
56. ฉันสามารถทำสิ่งต่างๆได้ด้วยตนเองมากกว่าพึ่งพาคนอื่น	3.16	0.78	ปานกลาง
57. ฉันมีความแตกต่างจากผู้อื่นซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะตัวฉัน	3.28	0.89	ปานกลาง
58. ฉันมีแนวทางในการพัฒนาตนเองเพื่อประโยชน์ส่วนรวม	3.19	0.78	ปานกลาง
59. ฉันรู้สึกอึดอัดกับการใช้ชีวิตในแบบที่ฉันเป็นอยู่	3.06	0.99	ปานกลาง
60. ฉันขอบลอกเลียนแบบลักษณะจากผู้อื่นเพื่อนำมาใช้ในการดำรงชีวิต	2.87	0.89	ปานกลาง
ของตนเองการตระหนักรู้ในตนเองด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยรวม	3.08	0.92'	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่านักศึกษาปริญญาตรีที่มีสถานภาพรอพินิจมี 1. การตระหนักรู้ในตนเองด้านการรู้จักและเข้าใจตนเองโดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.07) โดยข้อคำถาม ฉันมีความสุขทุกครั้งที่ฉันได้รับในสิ่งที่ฉันต้องการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ($\bar{X}$=3.65) และข้อคำถาม ฉันเข้าร่วมอบรม สัมมนาเกี่ยวกับวิชาและอาชีพที่ฉันสนใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=2.68) 2. การตระหนักรู้ในตนเองด้านการยอมรับตนเองโดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.12) โดยข้อคำถาม เมื่อฉันพยายามที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ แต่ฉันไม่สามารถทำได้สำเร็จตั้งแต่เริ่มแรก ฉันก็จะเลิกที่จะทำสิ่งนั้นต่อไป และถ้าฉันตัดสินใจจะทำสิ่งใดแล้ว ฉันก็จะมุ่งมั่นที่จะทำต่อไปจนสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ($\bar{X}$=3.50) และข้อคำถาม เมื่อมีปัญหาที่ไม่คาดคิดไว้เกิดขึ้น ฉันก็จะพยายามหาทางจัดการกับปัญหานั้น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในระดับน้อย ($\bar{X}$=2.33) 3. การตระหนักรู้ในตนเองด้านการสะท้อนตนเองโดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.08) โดยข้อคำถาม ฉันทบทวนความรู้สึกตนเองภายหลังเจอเหตุการณ์ต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.34) ข้อคำถาม ฉันประเมินการกระทำของตนเองเพื่อพัฒนาตนเองในอนาคต มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=2.87) และ 4. การตระหนักรู้ในตนเองด้านการเห็นคุณค่าในตนเองโดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.08) โดยข้อคำถาม โดยปกติแล้วฉันรู้สึกพอใจในตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.44) และข้อคำถาม ฉันสามารถทำอะไรได้ดีเหมือนกับคนอื่น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=2.51)

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงทำนายของการตระหนักรู้ในตนเองต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การตระหนักรู้ในตนเองนักศึกษาปริญญาตรีที่มีสถานภาพรอพินิจด้านการรู้จักและเข้าใจตนเอง การยอมรับตนเอง การสะท้อนตนเอง และการเห็นคุณค่าในตนเองสามารถร่วมกันทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาได้ร้อยละ 37.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังแสดงในตารางที่ 2 โดยมีสมการทำนายในรูปของคะแนนดิบ คือ Y=-0.719+0.192 (การรู้จักและเข้าใจตนเอง)+0.178 (การยอมรับตนเอง)+0.219 (การสะท้อนตนเอง)+0.178 (การเห็นคุณค่าในตนเอง)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงทำนายของการตระหนักรู้ในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

ตัวแปรทำนาย[a]	b	S.E.	t	Sig.
(Constant)	-0.719	0.307	-2.344*	0.021
การรู้จักและเข้าใจตนเอง	0.192	0.071	2.706**	0.008
การยอมรับตนเอง	0.178	0.057	3.134**	0.002
การสะท้อนตนเอง	0.219	0.054	4.083**	0.000
การเห็นคุณค่าในตนเอง	0.178	0.061	2.890**	0.005
R = .631 R^2 = .398 R^2adj = .375. SEest = 0.114 F = 17.050** p = 0.000				

a. ตัวแปรตาม: ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการตระหนักรู้ในตนเองของนักศึกษาปริญญาตรีที่มีสถานภาพรอพินิจของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ อยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง ซึ่งระดับการตระหนักรู้ในตนเองนี้สะท้อนถึงนักศึกษาปริญญาตรีที่มีสถานภาพรอพินิจที่อาจมีปัจจัยจากความสามารถทางวิชาการพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษาค่อนข้างน้อย ศักยภาพของนักศึกษาไม่ตรงกับสาขาวิชาที่เลือกเรียน ความมีวินัย และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์น้อย ตลอดจนความไม่คุ้นเคยกับระบบการเรียนการสอน และหลักสูตรในระดับมหาวิทยาลัยทำให้นักศึกษาที่มีสภาพรอพินิจจึงมีระดับการตระหนักรู้ในตนเองที่น้อย (อำนาจ วังจีน, 2557) สอดคล้องกับวิจัยของโกมล จันทวงษ์ (2558) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ศูนย์สระแก้ว พบว่า การที่ผู้เรียนมีการรู้จักตนเองในระดับที่ต่ำจะส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ ขาดความรับผิดชอบและความกระตือรือร้นในการเรียน ขาดเรียนบ่อย และไม่เห็นคุณค่าในตัวเอง เป็นสาเหตุของการอยู่ในสภาวะรอพินิจหรือส่งผลต่อการออกกลางคัน นอกจากนี้ ภาคภูมิ ธีรสันติกุล และเกษตรชัย และหีม (2565) ได้วิจัยพบว่า การศึกษาวิเคราะห์ตนเองโดยวัดจากการตระหนักรู้ในตนเองถือเป็นจุดเริ่มแรกที่นำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองอย่างมีระบบและเพิ่มระดับการตระหนักรู้ในตนเองได้ เพราะได้เห็นถึงจุดบกพร่องของตัวเองอย่างชัดเจนซึ่งเป็นแนวทางในการเสริมสร้างหรือปรับปรุงพัฒนาพฤติกรรมของตนเพื่อการดำเนินชีวิตที่ดีกว่า รวมทั้งสร้างความรู้สึกที่ดีแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

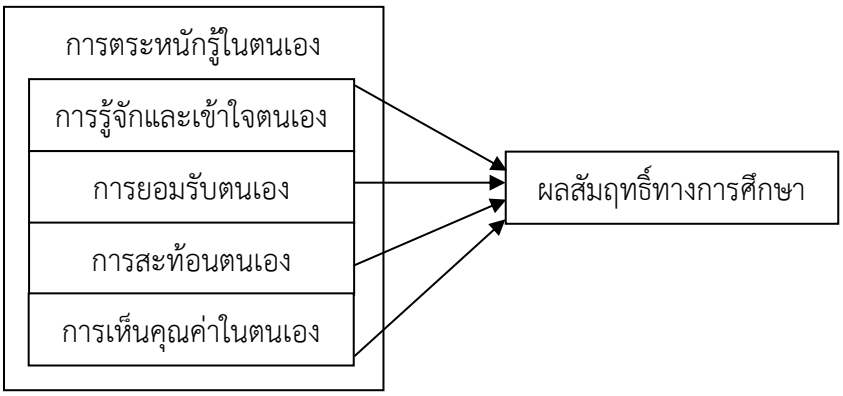
2. ความสัมพันธ์ของการตระหนักรู้ในตนเองต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาปริญญาตรีที่มีสถานภาพรอพินิจของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ โดยองค์ประกอบของการตระหนักรู้ในตนเอง 4 ปัจจัย ได้แก่ การรู้จักและเข้าใจตนเอง การยอมรับตนเอง การสะท้อนตนเอง และการเห็นคุณค่าในตนเอง มีความสัมพันธ์โดยตรงกับ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของพีระศักดิ์ จิ้วตั้น และคณะ (2565) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการตกออกของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีการศึกษา 2562 สำหรับปัจจัยด้านผู้เรียน ประเด็นด้านเจตคติและแรงจูงใจต่อการเรียนของนักศึกษาที่ส่งผลต่อการตกออก โดยพบว่าเจตคติต่อการเรียน (Attitude) ซึ่งเป็นปฏิกิริยาความรู้สึกบางอย่างที่แสดงต่อการเรียนซึ่งเป็นการตระหนักรู้ภายในตนเองเป็นอำนาจหรือแรงขับอย่างหนึ่งที่แฝงไว้ในจิตใจและพร้อมที่จะแสดงออกทางการเรียนทั้งทางบวกและทางลบ ที่เกิดจากการผสมผสานหรือการจัดระเบียบของความเชื่อและความรู้สึกความเอนเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่คนเราได้รับจากการเรียน ซึ่งผลลัพธ์ของความเชื่อนี้จะเป็นตัวกำหนดแนวโน้มของนักศึกษาในการที่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อการเรียนในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบซึ่งส่งผลให้นักศึกษามีสถานภาพรอพินิจจนส่งผลกระทบต่อการตกออกของนักศึกษาในเวลาต่อมา ดังนั้น การตระหนักรู้ในตนเองจึงส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาโดยตรงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยผลงานวิจัยของปัญจา ชูช่วย (2551) ศึกษาผลงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยสงขลา นครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญ คือ การตระหนักรู้ในตนเองและการมีเจตคติทางการเรียน เนื่องจากนักศึกษาที่มีเจตคติต่อการเรียนและสาขาวิชาที่เรียนสูงจะมีความตั้งใจและสามารถค้นคว้า มีความกระตือรือร้นที่จะหาความรู้อย่างต่อเนื่องเพราะนักศึกษาจะสามารถยอมรับในตนเองจนส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองและการเรียน ดังนั้นผู้เรียนจึงควรให้ความสำคัญต่อการตระหนักรู้ในตนเองเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อตนเองและการเรียนเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสืบไป โดยการตระหนักรู้ในตนเองของนักศึกษาทั้ง 4 ด้านสามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ซึ่งเป็นการยืนยันแนวคิดที่นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย แต่สามารถร่วมกันทำนายได้เพียงร้อยละ 37.5 แสดงว่าลำพังตัวแปรการตระหนักรู้ในตนเองอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกชพร ใจอดทน และอรณิชชา ทศตา (2564) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาวิทยาลัยนครราชสีมา พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านผู้เรียน รองลงมาเป็นปัจจัยด้านอุปกรณ์สื่อเทคโนโลยีและปัจจัยด้านครูผู้สอน ดังนั้นแม้ว่าการตระหนักรู้ในตนเอง (ปัจจัยด้านผู้เรียน) เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากเพียงใดก็ตาม หากยังมีปัจจัยประกอบอื่น ๆ ได้แก่ ปัจจัยทางด้านร่างกาย ปัจจัยทางด้านความรัก ปัจจัยทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยทางด้านความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนวัยเดียวกัน ปัจจัยทางพัฒนาแห่งตนเอง และปัจจัยด้านการปรับตัว (Prescott, 1961) ล้วนแต่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จึงควรมีการส่งเสริมให้ครอบคลุมทุกปัจจัยเพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์

ทางการศึกษาทั้งนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายการศึกษาต่อไป

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัย คือ สาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่มีสถานภาพรอพินิจคือ ระดับการตระหนักรู้ในตนเองทั้ง 4 ด้าน (การรู้จักและเข้าใจตนเอง การยอมรับตนเอง การสะท้อนตนเอง และการเห็นคุณค่าในตนเอง) ยังอยู่ในระดับที่ไม่เพียงพอต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาคือยังอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง และได้รับการยืนยันว่าการตระหนักรู้ในตนเองเป็นปัจจัยเชิงทำนายของผลลัพธ์ทางการศึกษา ดังภาพที่ 1 ดังนั้น องค์ความรู้จากการวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นข้อพิจารณาในการกำหนดแผนงานเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองของนักศึกษาตั้งแต่แรกเข้ารับการศึกษา

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์เชิงทำนายของการตระหนักรู้ในตนเองต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาปริญญาตรีที่มีสถานภาพรอพินิจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

มหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองของนักศึกษาตั้งแต่แรกเข้ารับการศึกษา ด้วยการจัดทำแผนพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองของนักศึกษาตั้งแต่แรกเข้ารับการศึกษา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

มหาวิทยาลัยควรคำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาปริญญาตรีที่มีสถานภาพรอพินิจ เช่น การจัดกิจกรรมกีฬามหาวิทยาลัย กิจกรรมวิชาการของ

คณะและมหาวิทยาลัย กิจกรรมสันทนาการต่าง ๆ เป็นต้น ที่ต้องการให้นักศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพควบคู่กับการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกด้านทัศนคติ มุมมอง และความคิดเห็นเกี่ยวกับการตระหนักรู้ในตนเอง

2. การพัฒนาโปรแกรมหรือกิจกรรมเพื่อช่วยพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองของนักศึกษานักศึกษาปริญญาตรีที่มีสถานภาพรอพินิจ

3. การศึกษาในประชากรและกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เช่น นักศึกษาปริญญาตรีที่มีสภาวะปกติ นักศึกษาปริญญาตรีที่มีที่มีสมรรถนะสูง เป็นต้น เพื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างในความสัมพันธ์ของการตระหนักรู้ในตนเองต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาในแต่ละกลุ่ม

เอกสารอ้างอิง

กชพร ใจอดทน และอรณิชชา ทศตา. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาวิทยาลัยนครราชสีมา. *APHEIT JOURNAL*, 27(2), 29–41.

กันต์ ปั้นภู. (2560). *ความสัมพันธ์ของการตระหนักรู้คุณค่าในตนเองที่มีต่อเป้าหมายและความสำเร็จในการเรียนตามหลักอิทธิบาท 4 : กรณีศึกษานิสิตระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาชีวิตและความตาย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

โกมล จันทวงษ์. (2558). ปัจจัยสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ศูนย์สระแก้ว. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 5(1), 127-141.

เจตน์สฤษฎิ์ สังขพันธ์ และคณะ. (2556). *โมเดลเชิงสาเหตุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาวะรอพินิจของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่*. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ฐานิตา ลอยวิรัตน์. (2558). *การศึกษาสาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อการพ้นสภาพการเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์* (รายงานการวิจัย). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

นันธวัช นุนารถ. (2561). *ปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของเด็กและเยาวชน*. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

เบญจวรรณ บุณยะประพันธ์. (2563). การพัฒนาคู่มือเพื่อสร้างการตระหนักรู้ในตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 13(1), 74-85.

ปัญจา ชูช่วย. (2551). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

พนิดา จันทรกรานต์. (2559). การศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 15(2), 102-109.

พีระศักดิ์ จิ้วตั้น และคณะ. (2565). *ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการตกออกของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีการศึกษา 2562* (รายงานการวิจัย). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

ภาคภูมิ ธีรสันติกุล และเกษตรชัย และหีม. (2565) . การพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองของนักศึกษา. *วารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 12(3), 588-600.

ภาวดี เหมทานนท์ และอมาวสี อัมพันศิริรัตน์. (2563). ผลของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยวิธีการสะท้อนคิดต่อการตระหนักรู้ในตนเองในนักศึกษาพยาบาล. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 7(7), 275-288.

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2560). *แผนพัฒนามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)*. สืบค้น 8 พฤศจิกายน 2564, จาก https://shorturl.asia/2aRt5

อำนาจ วังจีน. (2557). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ทำให้นักศึกษาปริญญาตรีในเขตกรุงเทพมหานครมีสภาพรอพินิจ. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.)*, 20(2), 136-147.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Maslow, A. H. (1987). *Motivation and Personality*. New York: Harper Row Publisher.

Mualifah, A. et al. (2019). The effect of self-acceptance and social adjustment on senior high school student's self-concept. *International Journal of Educational Research Review*, (Special Issue), 719-724.

Prescott, D. A. (1 9 61). *Report of Conference on Child Study. Educational Bulletin. Faculty of Education*. Bangkok: Chulalongkorn University.

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก*

AN ESSENTIAL COMPETENCY DEVEOPMENT MODEL FOR ENTREPRNEURS OF SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES IN RETAIL BUSINESS IN THE EASTERN ECONOMIC CORRIDOR

ริญญาภัทร์ สวยรูป, เอกสิทธิ์ สนามทอง, เจษณี บุตรดำ, วรรธนศม เมฆสุวรรณ
Rinyapat Suayroop, Ekkasit Sanamthong, Chetsanee Butdam, Wattanasom Meksuwan
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Ramkhamhaeng University
Corresponding Author E-mail: Rinyapat99@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 2. สร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และ 3. ประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 17 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ได้องค์ประกอบของสมรรถนะที่จำเป็น 5 ด้าน 2. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ที่ประกอบด้วยสมรรถนะที่จำเป็น 5 ด้าน 14 มิติ และแนวทางการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นในแต่ละด้านและ 3. ผลการประเมินจากการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นในทิศทางเดียวกัน คือ เห็นด้วยอย่างมากกับความถูกต้อง ความเหมาะสม ประโยชน์ของรูปแบบที่ไปใช้

คำสำคัญ: สมรรถนะ; ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม; ธุรกิจค้าปลีก; พื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

*Received September 6, 2022; Revised September 14, 2022; Accepted September 21, 2022

Abstract

Objectives of this research article were 1. to study the necessary competencies of SME Entrepreneurs from a retail industry in the Eastern Economic Corridor, 2. To create a model for developing the necessary competencies of SME Entrepreneurs from the retail industry in the Eastern Economic Corridor, and 3) to assess the model for developing the necessary competencies of SME Entrepreneurs from the retail industry in the Eastern Economic Corridor, The study was classified as a qualitative research. through an in-depth interview used as a tool to collect data from a group of 17 key informants.

The results of the research were that: 1. the necessary competencies of SME Entrepreneurs from a retail industry in the Eastern Economic Corridor obtain the components of competency in 5 aspects and 14 dimensions, 2. the model for developing the necessary competencies of SME Entrepreneurs from the retail industry in the Eastern Economic Corridor consists of 5 aspects and 14 dimensions and guidelines for competency development in each aspect, and 3. the evaluation results from a group discussion of experts strongly agreed on the accuracy, suitability, and advantage of the model that will be used.

Keywords: Competency; SME Entrepreneurs; Retail Industry; Eastern Economic Corridor

บทนำ

ปัจจุบันทั่วโลกมีการแพร่ระบาดของไวรัส COVID19 รวมทั้งประเทศไทยก็มีการพบผู้ติดเชื้อนี้เพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกวันตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2563 วิกฤตครั้งนี้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจทั่วโลก หลายธุรกิจในประเทศไทยได้รับผลกระทบ เช่น ธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprise) หรือเรียกโดยย่อว่า SME ที่ประกอบด้วย 1. ธุรกิจภาคการผลิต 2. ธุรกิจภาคการค้า ที่ครอบคลุมธุรกิจการค้าส่ง และธุรกิจการค้าปลีก 3. ธุรกิจการบริการ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563) มีสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมของ SME ปี2563 อยู่ 34.2% (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) ชี้ให้เห็นว่า SME เป็นส่วนสำคัญในขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเป็นแหล่งการจ้างงานที่มีขนาดใหญ่ที่ช่วยรองรับแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเมื่อหมดฤดูกาลเพาะปลูก ทำให้แรงงานมีอาชีพและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้ จากข้อมูลสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีธุรกิจ SME จัดตั้งใหม่ในปี พ.ศ. 2563 จำนวน 62,321 รายและมีจำนวนการยกเลิกธุรกิจ SME ในปี 2563 จำนวน 20,853 ราย (สำนักงานสภา

พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) แม้ว่าจะมีธุรกิจ SME ที่ประสบความสำเร็จมากมายที่สามารถทำให้ GDP SME ของประเทศเติบโต แต่จากข้อมูลที่มีการยกเลิกธุรกิจของปี พ.ศ. 2563 ที่มีจำนวนสูงถึงสองหมื่นกว่ารายซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่สูงจนส่งผลอย่างมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและการจ้างงานทำให้แรงงานถูกเลิกจ้างเพิ่มจำนวนสะสมมากขึ้น แม้ส่วนหนึ่งของการยกเลิกการดำเนินธุรกิจอาจเพราะได้รับผลกระทบของเศรษฐกิจที่อยู่ในสภาวะชะลอตัวจากวิกฤตการแพร่ระบาดของไวรัส COVID19 แต่ประเด็นสำคัญของการยกเลิกธุรกิจก็สะท้อนถึงปัญหาและปัจจัยของผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจไม่มีประสิทธิภาพ ไม่สามารถขยายตลาดการค้าหรือการลงทุนได้ สาเหตุหลักเกิดจากผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังขาดสมรรถนะส่วนบุคคล เช่น ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้ประกอบการฝ่าฟันอุปสรรคจนประสบความสำเร็จได้ ดังนั้นการพัฒนาสมรรถนะของผู้ประกอบการจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ ซึ่งถือเป็นกลยุทธ์เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันและถ้าผู้ประกอบการมีการพัฒนาสมรรถนะตามแนวคิดของ McClelland ที่มีองค์ประกอบสมรรถนะ คือ ด้านแรงจูงใจ ด้านความนึกคิดที่มีต่อตนเอง ด้านบุคลิกประจำตัว ด้านความรู้ ด้านทักษะ (McClelland, 1973) เช่น ความรู้ในธุรกิจที่ดำเนินการ ทักษะด้านการบริหารธุรกิจก็จะทำให้ผู้ประกอบการสามารถปรับตัวเมื่อเกิดวิกฤตในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ทันเวลาเป็นการลดความเสี่ยงในเรื่องของผลกระทบต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้สามารถทำให้การประกอบธุรกิจมีประสิทธิภาพจนสามารถประสบความสำเร็จอยู่รอดอย่างยั่งยืน (ดวงมณี เบญจนราสุทธิ์, 2562) นอกจากนี้รัฐบาลยังมีแผนการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกที่ครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2561) ทั้งด้านกายภาพ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ที่ส่งผลดีต่อผู้ประกอบการให้มีโอกาสเติบโตในการลงทุนเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่รัฐบาลวางแผนพัฒนาให้เป็นจุดยุทธศาสตร์การค้าใหม่ของประเทศและการท่องเที่ยวยอดนิยม จะเห็นได้ว่าพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกมีความน่าสนใจที่จะทำการศึกษาอย่างมากและยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมธุรกิจค้าปลีกที่รวมทั้ง 3 จังหวัดที่เป็นการวิจัยในช่วง 5 ปีย้อนหลังทำให้ยังขาดการศึกษาด้านสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจการค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกที่เป็นสถานการณ์ปัจจุบัน

ดังนั้น จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก แม้ว่าจะมีการศึกษาสมรรถนะเกี่ยวกับผู้ประกอบวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในหลาย ๆ พื้นที่ในประเทศไทยอยู่ก่อน แต่ธุรกิจประเภทค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกมีความน่าสนใจในการศึกษาเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่คาดว่าจะมีการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและการลงทุนอย่างมาก ทำให้ผล

ของการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความรู้ ความสามารถและคุณสมบัติที่ก่อให้เกิดสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการทั้งรายเก่าและใหม่ที่จะเข้ามาลงทุนในธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเพื่อที่จะประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1.เพื่อศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

2.เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

3.เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการหาสมรรถนะที่จำเป็นและวิธีการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกจำนวน 17 คน ที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกประกอบด้วยจังหวัด ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย คือ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านบริหารธุรกิจ ด้านการจัดการ ด้านการวิจัยจำนวน 5 ท่าน มาเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 หาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจการค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เครื่องบันทึกเสียงและการจดบันทึกประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากนั้นก็ทำการถอดเทปข้อมูลที่ได้

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบ โดยนำแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและพัฒนารูปแบบมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประมวลกับผลจากการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ชัดเจน แล้วทำการวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยอ่านข้อความที่ได้จากการถอดเทปและทำการจดบันทึกจำนวนหลายรอบเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่ต้องการศึกษา จากนั้นจึงจัดกลุ่มข้อความตามประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อสรุปเป็นประเด็นย่อย ที่มีเนื้อหาอยู่ในกลุ่มเดียวกันไว้ด้วยกันเป็นประเด็นหลัก จากนั้นนำเสนอวิธีการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นให้เป็นรูปธรรม

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบด้วยการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านบริหารธุรกิจ จำนวน 1 คนที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านที่เชี่ยวชาญไม่ต่ำกว่า10 ปีและ ผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความรู้ ประสบการณ์ ในการประกอบธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกจำนวน 6 คนที่มีประสบการณ์การประกอบธุรกิจค้าปลีก ไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยผู้วิจัยใช้เครื่องบันทึกเสียงและการจดบันทึกประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลไปวิเคราะห์ สังเคราะห์และจัดหมวดหมู่ข้อมูลให้เป็นระบบโดยแบ่งเป็นประเด็นสำคัญ ๆ โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบบสร้างข้อสรุป จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจการค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อที่จะใช้จับประเด็นไปสร้างรูปแบบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เมื่อสร้างรูปแบบเสร็จแล้วก็นำไปประเมินด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ประโยชน์ของรูปแบบที่ไปใช้จากผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ที่ได้ร่วมพิจารณาแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อสรุปตรงกันในประเด็นต่าง ๆ

ผลการวิจัย

1. การหาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในเขตพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกมี ดังนี้

สมรรถนะที่จำเป็นจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สรุปออกมาได้ 5 สมรรถนะที่จำเป็น ดังนี้ 1. สมรรถนะที่จำเป็นด้านความรู้ (Knowledge) 2. สมรรถนะที่จำเป็นด้านทักษะ (Skill) 3. สมรรถนะที่จำเป็นด้านความนึกคิดที่มีต่อตัวเอง (Self-Concept) 43 สมรรถนะที่จำเป็นด้านบุคลิกประจำตัวบุคคล (Traits) 5. สมรรถนะที่จำเป็นด้านแรงจูงใจ (Motives)

2. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ทั้ง 5 สมรรถนะที่จำเป็น มีรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็น 14 มิติ ดังนี้

สมรรถนะที่จำเป็นด้านความรู้ ได้แก่

มิติ 1. สมรรถนะความรู้เชี่ยวชาญในธุรกิจที่ทำ มีรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นโดยการ ค้นคว้าศึกษาด้วยตนเอง พัฒนาการเรียนรู้แบบออนไลน์ การศึกษาดูงาน มิติ 2. ความรู้ด้านเทคโนโลยีมีรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นโดยการ ค้นคว้าศึกษาด้วยตนเอง ฝึกอบรม พัฒนาการเรียนรู้แบบออนไลน์ มิติ 3. ความรู้สภาพแวดล้อมในพื้นที่มีรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นโดยการ ค้นคว้าศึกษาด้วยตนเอง พัฒนาให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ มิติ 4. ความรู้ด้านภาษา มีรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นโดยการฝึกอบรม

สมรรถนะที่จำเป็นด้านทักษะ ได้แก่

มิติ 5. ทักษะการสร้างเครือข่ายมีรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นโดยการ สัมมนา การฝึกอบรม เข้าร่วมกลุ่มหรือสมาคมต่าง ๆ มิติ 6. ทักษะการบริหารธุรกิจมีรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นโดยการฝึกอบรม มิติ 7. ทักษะการเจรจาสื่อสารมีรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นโดยการฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติ มิติ 8. ทักษะการปรับตัวมีรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นโดยการฝึกอบรม

สมรรถนะที่จำเป็นด้านความนึกคิดที่มีต่อตัวเอง ได้แก่

มิติ 9. ความมั่นใจในตัวเองมีรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นโดยการพัฒนาการเรียนรู้แบบออนไลน์ มิติ 10. การมีความสามารถมีรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นโดยการฝึกอบรม

สมรรถนะที่จำเป็นด้านบุคลิกประจำตัวบุคคล ได้แก่

มิติ 11. ลักษณะการคิดมีรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นโดยการฝึกอบรม การพัฒนาผ่านกระบวนการโค้ช มิติ 12. ลักษณะพฤติกรรมภายใน มีรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นโดยการฝึกอบรม การพัฒนาผ่านกระบวนการโค้ช มิติ 13. ลักษณะพฤติกรรมภายนอก มีรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นโดยการฝึกอบรม

สมรรถนะที่จำเป็นด้านแรงจูงใจ ได้แก่

มิติ 14. การมีเป้าหมาย มีรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นโดยการพัฒนาผ่านกระบวนการโค้ช

3. การประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกจากการสนทนากลุ่ม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน จากการสรุปการแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่าผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นเสียงส่วนใหญ่ไปในทิศทางเดียวกันคือเห็นด้วยอย่างมากกับทั้งความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญ ได้แนะนำให้เพิ่มสมรรถนะ

ที่จำเป็นด้านความรู้การวิเคราะห์ โดยมีแนวทางการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นด้านความรู้การวิเคราะห์โดยการใช้ โปรแกรมฝึกอบรม และ การพัฒนาการเรียนรู้แบบออนไลน์ ให้เป็นรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ฉบับสมบูรณ์ทั้ง 5 ด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พบว่า สมรรถนะที่จำเป็นที่ได้มี 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านความนึกคิดที่มีต่อตัวเอง ด้านบุคลิกประจำตัว และด้านแรงจูงใจ ในความคิดเห็นของผู้วิจัยเห็นว่าการที่ผู้ประกอบการในพื้นที่นี้จะประสบความสำเร็จได้ก็ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสมรรถนะในทุกมิติสอดคล้องกับงานวิจัยของศรันญา อรุ่นภู่ (2557) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจการบริการของบริษัท เคาน์เตอร์เซอร์วิส จำกัด พบว่า สมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจการบริการของบริษัท เคาน์เตอร์เซอร์วิส จำกัด ประกอบด้วยสมรรถนะ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านแรงจูงใจ ด้านคุณลักษณะเฉพาะ ด้านอัตมโน-ทัศน์ ด้านความรู้ และ ด้านทักษะ

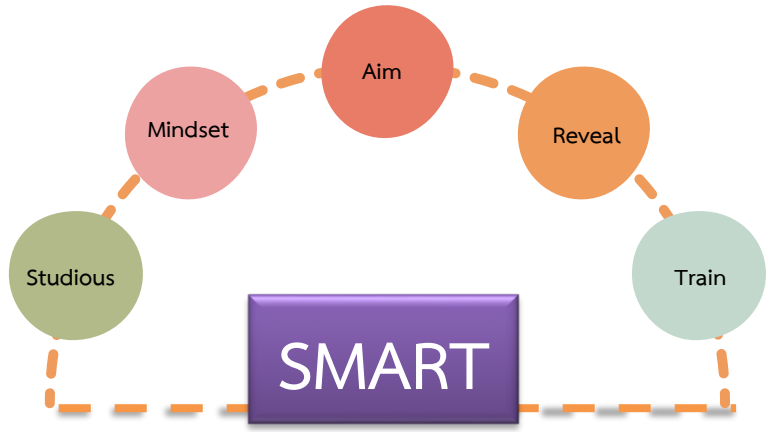
2. การสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเป็นไปตามกรอบของหลักการและทฤษฎีโดยนำเสนอวิธีการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นให้เป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2560) ที่กล่าวว่า การสร้างรูปแบบนั้นไม่ได้มีข้อกำหนดที่ตายตัวว่าต้องทำอย่างไร แต่โดยทั่วไปการสร้างรูปแบบมักเริ่มจากการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะสร้างรูปแบบอย่างลึกซึ้ง จากนั้นจึงค้นคว้าหาสมมติฐานและหลักการของรูปแบบที่จะพัฒนา แล้วสร้างรูปแบบตามหลักการที่กำหนด โดยนำรูปแบบที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบหาคุณภาพของรูปแบบต่อไป

3. การประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พบว่า การประเมินรูปแบบด้วยการสนทนากลุ่ม โดยผู้เชี่ยวชาญ 7 คนที่ตรงตามคุณสมบัติที่ตั้งไว้ทำให้ผลการประเมินรูปแบบที่ได้มีความน่าเชื่อถือและมีมาตรฐาน เป็นไปตามหลักการในการประเมินรูปแบบสอดคล้องกับแนวคิดของ Eisner (1976) ที่กล่าวว่า การประเมินรูปแบบเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีวิธีการแตกต่างจากการดำเนินการเชิงวิทยาศาสตร์หรือเชิงปริมาณ เนื่องจากการศึกษาในบางเรื่องต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าตัวเลขที่นำมาพิจารณาสรุป จึงได้เสนอแนวทางการประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิไว้ ดังนี้

1. การประเมินของเทคนิคนี้จะเน้นที่การวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูก

นำมาพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวโยงกับวัตถุประสงค์หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานปัจจัยต่าง ๆ ในการพิจารณาเข้าด้วยกันตามวิจารณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ความเหมาะสมของสิ่งที่ประเมิน 2. รูปแบบการประเมินที่เป็นเรื่องเฉพาะทาง ในเรื่องที่จะประเมินโดยที่พัฒนามาจากแบบการวิจารณ์งานศิลปะที่มีความละเอียดลึกซึ้ง และต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย แนวคิดนี้ได้นำมาประยุกต์ในวงการอุดมศึกษา ซึ่งนิยมนำรูปแบบนี้มาใช้ในเรื่องที่ต้องการความลึกซึ้งและความเชี่ยวชาญเฉพาะทางสูง 3. รูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยจะให้ความเชื่อถือว่าผู้ทรงคุณวุฒินั้นเที่ยงธรรมและมีดุลพินิจที่ดี มาตรฐานและเกณฑ์มาจากประสบการณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ 4. รูปแบบที่ยอมให้มีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามอัธยาศัยและความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่จะนำมาพิจารณาการบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูลตลอดจนวิธีการนำเสนอ นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญ 7 คนยังได้ประเมินวิธีการพัฒนาสมรรถนะของสมรรถนะที่จำเป็นทั้ง 5 ด้าน เป็นในทิศทางสอดคล้องกันคือเห็นด้วยอย่างยิ่งและมีบางท่านที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาสมรรถนะเพิ่มเติม ทำให้ผู้วิจัยมองภาพรูปแบบได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพ 1 องค์ความรู้จากการวิจัยรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในเขตพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก อธิบายได้ว่าหากจะเป็นผู้ประกอบการที่ยอดเยี่ยมสามารถดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน สามารถใช้โมเดล SMART ที่ประกอบด้วย S-Studious การใฝ่เรียนรู้หาความรู้ต่าง ๆ ที่พัฒนาตนเอง M-Mindset การมีความคิดจิตใจที่เชื่อมั่นในตนเอง

ว่าตนเองมีความสามารถ A-Aim การมีเป้าหมายเพื่อเป็นแรงผลักดันให้ตนเองประสบความสำเร็จ R-Reveal การแสดงออกถึงพฤติกรรมบุคลิกประจำตัวที่ดีและเป็นมิตรต่อบุคคลอื่น T-Train การฝึกฝนเพื่อให้ชำนาญในทักษะต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกสามารถนำไปเป็นข้อมูลในการวางแผนการพัฒนาด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านความนึกคิดที่มีต่อตัวเอง ด้านบุคลิกประจำตัวและด้านแรงจูงใจ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการดำเนินธุรกิจ

2. นำไปเป็นแนวทางในการจัดหลักสูตรเชิงวิชาการเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ผู้ประกอบการสามารถนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในการประกอบธุรกิจต่อไปอย่างยั่งยืน

2. เพื่อให้หน่วยงาน กลุ่มองค์กรหรือสมาคมที่สนใจนำองค์ความรู้เรื่องรูปแบบพัฒนาสมรรถนะจำเป็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกไปเป็นแนวทางในการฝึกอบรมให้กับผู้ประกอบการเพื่อพัฒนาและยกระดับศักยภาพธุรกิจในพื้นที่

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ที่ได้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจการค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ผู้สนใจสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อใช้ในการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทธุรกิจค้าปลีกในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ดวงมณี เบญจนราสุทธิ์. (2562). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารระดับต้นองค์กรธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทย* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น.

ศรันญา อรุ่นภู่. (2557). การศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจการบริการของบริษัทเคาน์เตอร์เซอร์วิสจำกัด. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 5(2), 90-102.

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2561). *แผนภาพรวมเพื่อการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2560-2565.* สืบค้น 1 สิงหาคม 2564, จาก https://www.eeco.or.th

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). *จำนวนและการจ้างงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปี 2563.* สืบค้น 30 กรกฎาคม 2564, จาก https://www.sme.go.th

_____. (2564). *ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปี 2563.* สืบค้น 30 กรกฎาคม 2564, จาก https://www.sme.go.th

Eisner, E. (1976). Educational connoisseurship and criticism: Their form and functions in education evaluation. *Journal of Aesthetic Education*, 39(2), 192-193.

McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for intelligence. *American Psychologist*, 28(1), 1-14.

กลยุทธ์การตลาด 5 A ในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย*

5 A MARKETING STRATEGIES IN PURCHASING FOR ELDERLY CONSUMERS IN THAILAND

วรินทร์ทิพย์ กำลังแพทย์
Warinthip Kumlangphaet
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
Western University
Corresponding Author E-mail: warinthip.ku@western.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้สูงอายุในประเทศไทย 2. ศึกษากลยุทธ์การตลาด 5 A ในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย และ 3. เพื่อเสนอแนะกลยุทธ์การตลาดในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษากลยุทธ์การตลาด 5 A ในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย เครื่องมือใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา สถิติเชิงอนุมาน การสร้างรูปแบบและยืนยันรูปแบบจำลอง

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบกลยุทธ์การตลาดทั้ง 5 องค์ประกอบที่ใช้ในผู้บริโภคทั่วไป เมื่อนำมาศึกษาในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย จะพบองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ (3A : Aware, Appeal, Act) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้สูงอายุ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การรับรู้ข้อมูลสินค้าของผู้สูงอายุ (Aware) องค์ประกอบที่ 2 การดึงดูดให้ผู้สูงอายุเกิดความสนใจจนอยากจะทำความรู้จักกับแบรนด์ของเราให้มากขึ้น (Appeal) และองค์ประกอบที่ 3 การลงมือทำ คือ การตัดสินใจซื้อสินค้าทั้งในครั้งแรกและการซื้อซ้ำนั่นเอง (Act)

คำสำคัญ: กลยุทธ์; การตลาด 5 A; ผู้สูงอายุ

*Received September 23, 2022; Revised October 13, 2022; Accepted October 10, 2022

Abstract

Objectives of this research article were: 1. Study the demographic characteristics of the elderly in Thailand 2. Study the 5 A marketing strategies for purchasing products products for the elderly in Thailand. This research was quantitative research. (Quantitative Research) and Qualitative Research (Qualitative Research) using quantitative research to study the 5 A marketing strategies for purchasing products by the elderly in Thailand. The research instrument was a questionnaire. and in-depth interviews Statistics used to analyze the data included descriptive statistics. Inferential
statistics Model creation and model verification.

The results showed that the five elements of marketing strategy form used by general consumers when used to study the purchase of goods by the elderly in Thailand were found in 3 elements, (3A: Aware, Appeal, Act). The factors that affected the purchasing decision of the elderly are Component 1: Elderly product information awareness, Component 2: Attracting the elderly to become interested and want to get to know our brand better and the third component: Action, was the decision to buy both the first time and the repeat purchasing. for the elderly in Thailand and 3. To suggest marketing strategies for purchasing.

Keywords: Strategy; Marketing 5 A; Elderly

บทนำ

ผู้สูงอายุ หรือ Baby Boomers เป็นรุ่นคนที่เกิดระหว่างปี ค.ศ. 1946-1964 ความหมายของคำว่า Baby Boomers มาจากอัตราการเกิดช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่พุ่งสูงในสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นในโลก เสถียรภาพและเศรษฐกิจช่วงหลังสงครามทำให้หลายคู่ชีวิตตัดสินใจมีลูก และ Baby Boomers เป็นตลาดเป้าหมายสำหรับนักการตลาดในยุคนั้นโดยปริยาย

Baby Boomers ยุคต้นเข้าสู่วัยรุ่นในช่วงรุ่งเรืองของทศวรรษ 1960 มีครอบครัวที่มีฐานะเลี้ยงดู อย่างไรก็ดี ชีวิตช่วงหนุ่มสาวของพวกเขาผ่านประสบการณ์ที่ตึงเครียดทางสังคมการเมืองตลอดทศวรรษจนมีอิทธิพลให้พวกเขาไปมีส่วนร่วมกับขบวนการต่อต้านวัฒนธรรมในสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นในยุโรป แนวคิดนอกกระแสหลัก ๆ เช่นแนวคิดเคลื่อนไหวเชิงสังคม แนวคิดเคลื่อนไหวเชิงสิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตแบบเสรีชน (Hippie) ปรากฏขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว การเคลื่อนไหวต่อต้านวัฒนธรรมขยายตัวมากขึ้นพร้อมกับการเติบโตของจำนวนโทรทัศน์และการโฆษณารวมถึงคลื่นลูกใหม่ของฮอลลีวูด

Baby Boomers ยุคปลาย หรือที่เรียกกันว่า Generation Jones มีชีวิตต่างจาก Baby Boomers ยุคต้น พวกเขามีช่วงชีวิตวัยรุ่นในช่วงทศวรรษ 1970 ที่ผันผวน พ่อแม่ต้องออกไปทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวทั้งคู่ พวกเขาจึงต้องดูแลตัวเองและทำงานหนักในช่วงเริ่มชีวิตทำงาน คนรุ่นย่อยในรุ่น Baby Boomers เหล่านี้เกิดก่อนรุ่น Gen X ไม่กี่ปีทำให้พวกเขามีลักษณธบางอย่างคล้ายกัน

จากจำนวนประชากรที่มีขนาดใหญ่มาก ประกอบกับเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาที่เติบโตอย่างรวดเร็วในยุคสงครามโลก รุ่น Baby Boomers จึงเป็นเรี่ยวแรงสำคัญของระบบเศรษฐกิจ เป็นเวลาหลายทศวรรษที่นักการตลาดให้ความสำคัญกับ Baby Boomers ก่อนจะถูก Gen Y แซงหน้าปัจจุบัน Baby Boomers มีสุขภาพแข็งแรงและอายุยืนขึ้น หลายคนไม่ยอมเกษียณและยังทำงานต่อไปจนอายุเลย 65 ปี เพราะพวกเขายังนั่งตำแหน่งบริหารในองค์กรต่อ (Kotler et al., 2021)

ในวัยผู้สูงอายุมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น 5 การเปลี่ยนแปลง (5Cs) ดังนี้ 1. การเปลี่ยนแปลงในบทบาทของผู้บริโภคสูงอายุในตลาดและสังคม 2. การเปลี่ยนแปลงในการดูแลตนเองส่งผลให้เกิดการซื้อสินค้าแฟชั่นและการทำศัลยกรรมความงาม 3. การเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายของผู้บริโภคสูงอายุสำหรับผลิตภัณฑ์และบริการที่ออกแบบมาโดยเฉพาะ 4. การเปลี่ยนแปลงในการรับรู้ถึงความเสี่ยง ซึ่งส่งผลให้ต้องรอบคอบในพฤติกรรมที่เป็นอันตราย และ 5. การเปลี่ยนแปลงลักษณะทั่วไปของผู้สูงอายุอันเนื่องมาจากสิ่งที่เรียกว่าสังคมไร้อายุ ในสังคมไร้อายุจึงเน้นถึงความแตกต่างของค่านิยม และวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริโภคสูงอายุ และความสำคัญของการรวมความต้องการของผู้สูงอายุเข้ากับกลยุทธ์ทางธุรกิจที่เป็นนวัตกรรม (Guido et al., 2022)

ล่าสุดความท้าทายระดับโลกที่สัมพันธ์กับผู้สูงอายุ ได้เพิ่มความสำคัญให้กับการค้นพบการระบาดใหญ่ของ COVID-19 มีผลกระทบอย่างมากต่อผู้สูงอายุ โดยเห็นได้ชัดที่สุดในแง่ของการเสียชีวิต กระบวนการล็อกดาวน์ ได้จำกัดกิจกรรมพฤติกรรมแบบปกติใหม่ เน้นย้ำถึงบทบาทของเทคโนโลยี การรุกของอินเทอร์เน็ตในการขายปลีกในสหราชอาณาจักรเพิ่มขึ้นในช่วงล็อกดาวน์จาก 20 เป็นมากกว่า 33% ในช่วงล็อกดาวน์หากคุณไม่สามารถใช้เทคโนโลยีหรือเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ แสดงว่าคุณได้รับผลกระทบด้านลบ สิ่งนี้เป็นจริงในบริบทของการช็อปปิ้งทางอินเทอร์เน็ต แต่ในบริบทอื่น ๆ ด้วย เช่น การส่งวิดีโอออนไลน์ของการปรึกษาแพทย์หรือแม้กระทั่งการติดต่อกับครอบครัว ดังนั้น การทำความเข้าใจพฤติกรรมของผู้สูงอายุจึงเป็นงานสำคัญของนักการตลาดเลยทีเดียว (Rybaczewska & Sparks, 2021)

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่ถูกพูดถึงกันมากในช่วงหลายปีมานี้ ซึ่งประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Societies) แล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 และกำลังจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Aged Societies) ภายในปี พ.ศ. 2567 หรือในอีก 6 ปีข้างหน้า ทั้งนี้ หากดูพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุที่ผ่านมา

จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2557 ของสำนักงาน ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) พบว่า ค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ซึ่งนอกจากจะเป็นค่าใช้จ่ายในการรักษาดูแลสุขภาพยามเจ็บป่วยแล้ว (ร้อยละ 53 ของผู้สูงอายุทั้งหมดที่ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) รองลงมาจะเป็นการใช้จ่ายด้านการนวดสปาแพทย์แผนไทย (ร้อยละ 47) การซื้อสินค้าอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ (ร้อยละ 33) รวมถึงการใช้บริการในสถานดูแลผู้สูงอายุ (ร้อยละ 30) อีกกลุ่มหนึ่งคือ จะเป็นการใช้จ่าย ด้านสันทนาการ เพื่อความผ่อนคลายต่าง ๆ เช่น การซื้อทัวร์ท่องเที่ยวโดยเฉพาะทัวร์ไหว้พระและทำบุญ (ร้อยละ 44) รองลงมาคือ การจัดเลี้ยงสังสรรค์หรือซื้อสินค้า (ร้อยละ 38) สัญญาณดังกล่าวทำ ให้คาดว่ากลุ่มผู้สูงอายุจะกลายมาเป็นกลุ่มลูกค้าที่มีบทบาทสำคัญในอนาคต ส่งผลให้บรรดาธุรกิจหลาย ๆ ธุรกิจต่างก็ตระหนักและเริ่มมีการปรับตัวเพื่อให้สินค้าและบริการสามารถ ตอบโจทย์กลุ่มลูกค้าผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ศูนย์วิจัยกสิกรไทยมองว่า ภายในปี พ.ศ. 2567 นี้ ประเทศไทยจะมีจำนวนผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปประมาณ 14.6 ล้านคน จากปัจจุบันที่มีจำนวน 11.7 ล้านคน หรือเพิ่มขึ้นจากปัจจุบัน 2.9 ล้านคน (เฉลี่ยปีละ 490,000 คน) ทำให้หลาย ๆ ธุรกิจต้องปรับตัวและพัฒนาสินค้าให้สอดรับกับกลุ่มลูกค้าดังกล่าวที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2561)

จากภาพรวมพฤติกรรมผู้สูงอายุดังกล่าวข้างต้น นักการตลาดจึงต้องให้ความสำคัญกับกลยุทธ์การตลาดยุคใหม่ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย Kotler et al. (2021) ได้เสนอกลยุทธ์การตลาด 5 A ไว้ในหนังสือการตลาด 5.0 เป็นกลยุทธ์ที่ถูกพัฒนามาจาก AIDA (A : Attention, I : Interest, D : Desire และ A : Action) เพื่อให้สอดคล้องกับยุคปัจจุบัน โดยสามารถจำแนกกลยุทธ์การตลาด 5 A ออกได้ดังนี้ Aware (การรู้จักสินค้า) หมายถึง ช่วงที่ลูกค้าจะเริ่มรู้จักสินค้า การสร้างการรับรู้ถึงการมีอยู่ของสินค้า Appeal (การชื่นชอบสินค้า) คือ ช่วงที่นักการตลาดต้องดึงดูดให้ลูกค้าสนใจ ชื่นชอบสินค้า ท่ามกลางแบรนด์คู่แข่งหลาย ๆ เจ้า ทำให้แบรนด์เปลี่ยนจากการรอตัดสินใจในอนาคต กลายเป็นรีบตัดสินใจให้ได้ Ask (การถามต่อ) คือการที่ลูกค้าเรียนรู้สินค้าจากการถาม ลูกค้าที่สนใจจะเริ่มมีการซักถามถึงรายละเอียดสินค้า ราคา รวมถึงการที่ลูกค้าเริ่มสอบถามเพื่อนหรือคนใกล้ตัวที่เคยใช้สินค้านั้น ๆ Act (การตัดสินใจซื้อ) เป็นขั้นตอนหลังจากขั้นตอนการถามถึงสินค้า ถ้าลูกค้าพอใจ และมั่นใจมากพอ ก็จะเกิดการตัดสินใจซื้อสินค้า ก่อให้เกิดประสบการณ์ที่ดีของลูกค้า Advocate (การแนะนำสินค้าจากผู้อื่นหรือการบอกต่อ) การบอกต่อเป็นช่วงที่สำคัญมากในยุคปัจจุบัน เพราะการ ที่ลูกค้าบอกต่อจะเป็นการประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการไปในตัวจนเกิดพลังของการบอกต่อแบบปากต่อปาก คือการแปลงลูกค้าที่มีความจงรักภักดีต่อสินค้าให้กลายเป็นผู้ที่คอยแนะนำแบรนด์ต่อให้กับลูกค้ารายอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรินทร์ทิพย์ กำลังแพทย์ (2565) ได้พบว่า กลยุทธ์การตลาดเชิงคาดการณ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของลูกค้าร้านขายยาและความตั้งใจจะซื้อสินค้าต่อไป

จากที่กล่าวข้างต้น จะพบว่าปัญหาของนักการตลาดคือการสื่อสารการตลาดที่จะส่งไปให้ถึงผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นจำนวนมากดังนั้นนักการตลาดจึงควรทำความเข้าใจการกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้สูงวัย เนื่องจากมูลค่าสูงสุดเกิดขึ้นเมื่อผลิตภัณฑ์ตอบสนองผู้สูงวัย (Baby Boomers) ซึ่งเป็นคนรุ่นที่มีทรัพยากรมหาศาลและพร้อมซื้อของแพง กลุ่มผู้สูงวัยยังมีฐานะค่อนข้างดี มีความทันสมัย หัวใจเป็นวัยรุ่น กลุ่มคนเหล่านี้กลายเป็นกลุ่มคนที่มีความสำคัญและน่าจับตามองในตลาดปัจจุบันเป็นอย่างมากด้วยพฤติกรรมการจับจ่ายที่สูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด รวมถึงสัดส่วนประชากรที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะทำให้คนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของนักการตลาด ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากลยุทธ์การตลาด 5 A ในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย เพื่อนำมาสร้างรูปแบบและยืนยันรูปแบบจำลอง (Model) กลยุทธ์การตลาดในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทยในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การตลาด 5 A ในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย
2. เพื่อสร้างรูปแบบและยืนยันรูปแบบจำลอง (Model) กลยุทธ์การตลาดในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของการใช้รูปแบบจำลอง (Model) กลยุทธ์การตลาดในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุในประเทศไทยที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งจำนวน ผู้สูงอายุในประเทศไทยนั้น ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน จึงกำหนดให้สัดส่วนของประชากร ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95%

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนผู้สูงอายุจังหวัดละ 6 คน จึงได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 462

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้สูงอายุในประเทศไทย จำนวน 77 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selected)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และตามกรอบแนวคิดการวิจัยซึ่งมีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม และเนื้อหา ของแบบสอบถาม โดยนำหลักแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ในการสร้างแบบสอบถาม พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้อง และ

ความสมบูรณ์ของเนื้อหา จากนั้นนำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงทางเนื้อหา (Content Validity) หรือความสอดคล้องระหว่างข้อความที่เขียนขึ้นในแบบสอบถามกับนิยามศัพท์ ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.80 แสดงว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผ่านเกณฑ์สามารถนำไปใช้ได้

3.2 นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำผลการทดลองมาใช้คำนวณเพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability Test) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach, 1990) ได้ค่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค เท่ากับ 0.85 ซึ่งถือได้ว่าอยู่ในระดับดี หมายถึง แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

3.3 การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผู้ทรงคุณวุฒิ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล คือ การแจกแบบสอบ โดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถามออนไลน์กับผู้สูงอายุในประเทศไทยที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงปริมาณ ด้วยค่าการทดสอบที และค่าการทดสอบเอฟ (One-way ANOVA) และวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น

ผลการวิจัย

1. กลยุทธ์การตลาด 5 A ในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย

ตารางที่ 1 ระดับกลยุทธ์การตลาด 5 A ในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย

กลยุทธ์การตลาด 5 A	ระดับกลยุทธ์การตลาด		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การรับรู้	3.18	1.166	ปานกลาง
2. การดึงดูด	3.77	1.105	มาก
3. การสอบถาม	3.25	1.282	ปานกลาง
4. การลงมือทำ	3.61	1.061	มาก
5. การสนับสนุน	3.46	1.029	ปานกลาง
ภาพรวม	**3.45**	**1.128**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับกลยุทธ์การตลาด 5 A ในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า ภาพรวมระดับกลยุทธ์การตลาด 5 A ในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทยอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1. ด้านการดึงดูด ค่าเฉลี่ย 3.77 2. ด้านการลงมือทำ ค่าเฉลี่ย 3.61 และด้านสุดท้าย คือ ด้านการรับรู้ ค่าเฉลี่ย 3.18

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์กับการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย

การซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย	เพศ	อายุ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	อาชีพในอดีต
1. การรับรู้	.004*	.700	.00*	.000*
2. การดึงดูด	.000*	.620	.00*	.000*
3. การสอบถาม	.411	.710	.196	.105
4. การลงมือทำ	.529	.059	.002*	.000*
5. การสนับสนุน	.973	.208	.060	.063
ภาพรวม	**.605**	**.153**	**.015***	**.000***

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุต่างกัน มีการซื้อสินค้าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนและอาชีพในอดีตต่างกัน พบว่ามีการซื้อสินค้า ในภาพรวมแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในด้าน การรับรู้ การดึงดูดและการลงมือทำ

สรุปสาระสำคัญของการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview)

การดำเนินการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) เพื่อสร้างรูปแบบและยืนยันรูปแบบจำลอง (Model) กลยุทธ์การตลาด 5 A ในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า รูปแบบกลยุทธ์การตลาด 5 A ในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ทั้งนี้ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพื่อสร้างรูปแบบและยืนยันรูปแบบจำลอง (Model) ดังนี้

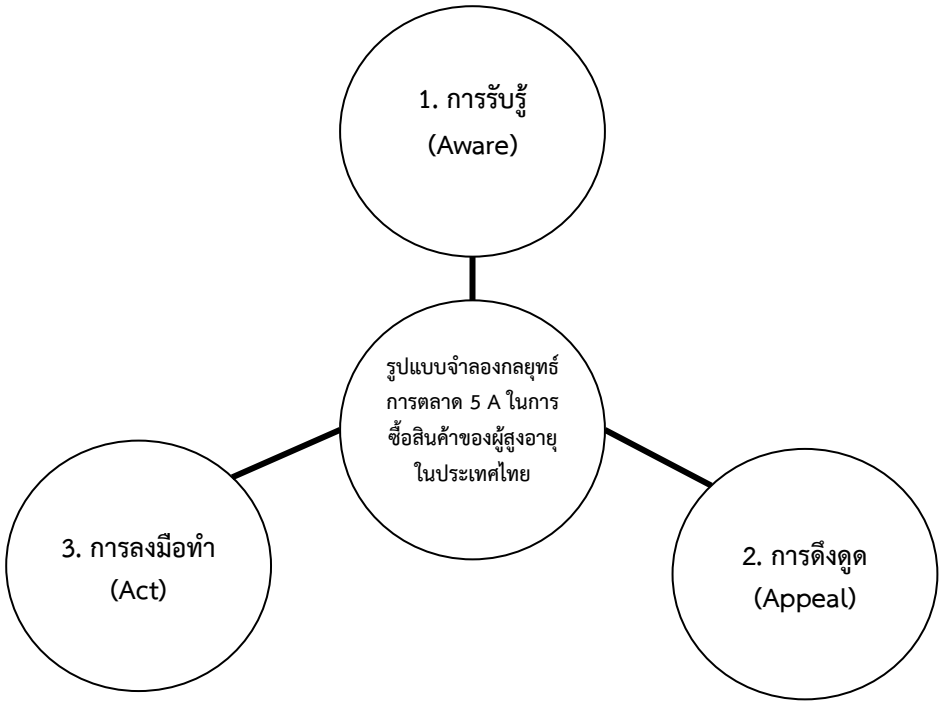
องค์ประกอบที่ 1 การรับรู้ อันดับแรก คือ การทำให้ลูกค้ารับรู้ถึงการมีอยู่ของแบรนด์ ในขั้นตอนนี้ส่วนมากจะใช้การโฆษณาในรูปแบบต่างๆ ทั้งโฆษณาทางโทรทัศน์ หรือใน Social Media ก็จะเป็นการสร้าง Content ที่น่าสนใจซึ่งคอนเทนต์ที่ทำจะต้องตรงกับ Personal ของลูกค้า แต่สำคัญจริง ๆ คือ ทำยังไงให้ผู้คนมองเห็นแบรนด์เราให้เยอะที่สุด

องค์ประกอบที่ 2 การดึงดูด การทำให้ลูกค้าเกิดความสนใจจนอยากจะทำความรู้จักกับแบรนด์ของเราให้มากขึ้น ขั้นตอนนี้การทำคอนเทนต์ยังคงเป็นสิ่งสำคัญอยู่ ที่เพิ่มเติมมาก็คือเรื่องของช่องทางในการให้ข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ของสินค้าหรือการบริการของแบรนด์ โดยองค์ประกอบที่สำคัญที่ไม่ว่าจะช่องทาง Facebook Line Instagram Website ฯลฯ ควรจะมีได้แก่ สถานที่ตั้งของแบรนด์ที่สามารถติดต่อได้โดยตรง วิธีการสั่งซื้อ รายละเอียดสินค้า สถานะของสินค้าในปัจจุบัน

องค์ประกอบที่ 3 การลงมือทำ เมื่อลูกค้าทั้งรู้จัก ทั้งสนใจ ทั้งรับรู้ข้อมูล เมื่อปัจจัยทั้งหมดถูกสร้างให้เกิดขึ้นแล้วก็ไม่ใช่เรื่องยากที่จะทำให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อสินค้าและการบริการของเรา แต่ถ้าจะให้เห็นความสำเร็จชัดเจน คือ การทำให้เกิดการซื้อซ้ำนั่นเอง

2. การสร้างรูปแบบและยืนยันรูปแบบจำลอง (Model) กลยุทธ์การตลาดในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย

ผู้วิจัยสรุป ผลการสร้างรูปแบบและยืนยันรูปแบบจำลองใหม่ (Model) จากการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. การรับรู้ 2. การดึงดูด 3. การลงมือทำ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบจำลองกลยุทธ์การตลาด 5 A ในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย

3. ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของการใช้รูปแบบจำลอง (Model) กลยุทธ์การตลาดในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของการใช้รูปแบบจำลองกลยุทธ์การตลาด 5 A ในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของการใช้รูปแบบจำลองกลยุทธ์การตลาด 5 A ในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X}$=4.50) และด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X}$=4.45) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษากลยุทธ์การตลาด 5 A ในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า ภาพรวมระดับกลยุทธ์การตลาด 5 A ในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย อยู่ในระดับ ปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ 1. ด้านการดึงดูด 2. ด้านการลงมือทำ และด้านสุดท้าย คือ ด้านการรับรู้ โดย ในด้านการดึงดูด ประเด็นที่ผู้สูงอายุให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก ได้แก่ โปรโมชั่นเป็นปัจจัยที่ดึงดูดให้สนใจในสินค้า รองลงมา ได้แก่ ข้อมูลจากผู้ที่เคยใช้เป็นปัจจัยที่ดึงดูดให้สนใจในสินค้า และลำดับสุดท้าย คือ การติดต่อหรือเว็บไซต์ที่สะดวกต่อการติดต่อ ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากผู้สูงอายุ ยังไม่ชำนาญในการติดต่อกลับ ไม่ว่าในช่องทางใด ยังคงเน้นที่สิ่งที่ได้รับรู้จากการฟัง การดู จากสื่อต่าง ๆ เป็นหลัก เพราะเป็นวัยที่มักอาศัยอยู่บ้าน ดังนั้นจึงมีการเริ่มซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ หรือ โทรไปตามรายการขายสินค้าทางโทรทัศน์ วิทยุ นั่นเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์ใจ ทายะติ (2560) พบว่า ผู้สูงอายุมีขีดความสามารถการรู้ เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเฉลี่ยในระดับปานกลาง โดยมีขีดความสามารถระดับปานกลางของการเข้าถึง การประเมิน การรวมรวม การจัดการข้อมูลในระบบสารสนเทศต่าง ๆ

นอกจากนี้พบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศ และ อายุ ต่างกัน มีการซื้อสินค้า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ อาชีพในอดีต ต่างกัน มีการซื้อสินค้าโดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการรับรู้ ด้านการดึงดูด และด้านการลงมือทำที่ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้ เนื่องจาก ผู้สูงอายุ ยังให้ความสำคัญกับการเปิดสื่อต่าง ไม่ว่า โทรทัศน์และวิทยุ เพื่อเป็นเพื่อนในเวลาว่าง จึงเป็นการฟังข้อมูลการโฆษณาเดิม ๆ ซ้ำไปมา เมื่อฟังซ้ำ ๆ จึงดึงดูดให้สนใจ และส่งเสริมให้ตัดสินใจได้เร็วขึ้น สอดคล้องกับระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และญาศิณี เคารพธรรม (2560) ที่ศึกษาสื่อกับผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า ผู้สูงอายุมีแนวโน้มในการใช้สื่อออนไลน์มากขึ้น แต่สื่อหลักอย่างโทรทัศน์และวิทยุก็ยังคงเป็นสื่อที่เข้าถึงผู้สูงอายุได้มากที่สุด โดยด้านเนื้อหาของสื่อที่ผู้สูงอายุต้องการ คือ เนื้อหาที่สามารถตอบสนองการใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ของผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้การดูแลสุขภาพ การเสนอความรู้ ด้านกฎหมาย เป็นต้น

2. การสร้างรูปแบบและยืนยันรูปแบบจำลอง (Model) กลยุทธ์การตลาดในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. การรับรู้ 2. การดึงดูด 3. การลงมือทำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญลักษณ์ สุมนานุสรณ์ (2561) พบว่า ปัจจัยด้านการให้ข้อมูลข่าวสารมีอิทธิต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ ซึ่งผู้ประกอบการสามารถใช้ช่องทางเช่นโซเชียลมีเดีย เว็บไซต์ หรือการโฆษณาทางออนไลน์ให้ลูกค้ารู้ว่ามีสินค้านี้อยู่

3. การศึกษาความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของการใช้รูปแบบจำลอง (Model) กลยุทธ์การตลาดในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย การประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของการใช้รูปแบบจำลองกลยุทธ์การตลาด 5 A ในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของการใช้รูปแบบจำลองกลยุทธ์การตลาด 5 A ในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kiattiwittayasakul (2019) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผู้สูงอายุคนที่จะซื้อผลิตภัณฑ์จากแพลตฟอร์มออนไลน์ พบว่า ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้สูงอายุได้แสดงความทำความคุ้นเคยกับแพลตฟอร์มออนไลน์มากขึ้น เพราะตอนนี้มีการใช้กันอย่างแพร่หลาย แต่ยังมีความกังวลเรื่องความไว้วางใจในโลกออนไลน์ และโปรโมชั่นจากการขายออนไลน์เป็นตัวดึงดูดให้ซื้อออนไลน์เป็นครั้งแรก

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยพบว่า รูปแบบกลยุทธ์การตลาด 5 A ในการซื้อสินค้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ (3A : Aware, Appeal, Act) ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การรับรู้ข้อมูลสินค้าของผู้สูงอายุ (Aware) องค์ประกอบที่ 2 การดึงดูดให้ผู้สูงอายุเกิดความสนใจจนอยากจะทำความรู้จักกับแบรนด์ของเราให้มากขึ้น (Appeal) และองค์ประกอบที่ 3 การลงมือทำ คือ การตัดสินใจซื้อสินค้าทั้งในครั้งแรกและการซื้อซ้ำนั่นเอง (Act)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้ประกอบการที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้สูงอายุ ควรนำเสนอสินค้า ผ่านช่องทางโทรทัศน์ วิทยุ เพราะเป็นช่องทางหลักที่ผู้สูงอายุรับรู้ข่าวสาร

2. ผู้ประกอบการ ควรตั้งราคาเพื่อดึงดูดให้สนใจในสินค้าและนำประสบการณ์จากผู้ที่เคยใช้มาอธิบายเพิ่มเติมเพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ผู้ประกอบการควรคิดโปรโมชั่นพิเศษสำหรับลูกค้าใหม่ทำให้ตัดสินใจลงมือเริ่มใช้

2. ผู้ประกอบการควรกระตุ้นให้ผู้สูงอายุตระหนักถึงปัญหาที่ ตนเองประสบอยู

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้ประกอบการช่องทางการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมหลาย ๆ แหล่ง เช่น ผู้ประกอบการควรคิดวิธีการรีวิวหลังการซื้อ ที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

ธัญลักษณ์ สุมนานุสรณ์. (2561). พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุกลุ่มเบบี้บูมเมอร์. *Journal of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University*, 6(2), 78-790.

พิมพ์ใจ ทายะติ. (2560). รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุประเทศไทยเพื่อการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(3), 1613-1629.

ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และญาศิณี เคารพธรรม. (2560). ศึกษาสื่อกับผู้สูงอายุในประเทศไทย. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิตย์*, 11(2), 367-387.

วรินทร์ทิพย์ กำลังแพทย์. (2565). กลยุทธ์การตลาดเชิงคาดการณ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของลูกค้าร้านขายยาในจังหวัดนครปฐม. *วารสารศิลปะศาสตร์และอุตสาหกรรมบริการ*, 5(1), 361-373.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2561). *ตลาดผู้สูงวัย ขุมทองของ SME ไทย*. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2565, จาก ttps://shorturl.asia/TaLyU

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper & Row.

Guido, G. et al. (2022). Active ageing of elderly consumers: insights and opportunities for future business strategies. *SN Bus Econ*, 2(8), 7-17.

Kiattiwittayasakul, S. (2019). *A Study of Factors Influencing Elderly People to Purchase Products from Online Platforms* (An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of The Requirements for The Degree of Master of Science Program in Marketing (International Program). Pathum Thani: thammasat university.

Kotler, P. et al. (2021). *Marketing 5.0: Technology for Humanity*. New Jersey, USA. Published and arrangement with John Wiley & Sons., Inc.

Rybaczewska, M. & Sparks, L. (2021). Ageing consumers and e-commerce activities. *Ageing and Society*, 42(8), 1-20.

การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้บทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่*

THE DEVELOPMENT OF ENGLISH READING AND WRITING SKILLS BY USING CARTOON LESSONS FOCUSED ON PHONICS TEACHING METHOD FOR KINDERGARTEN STUDENTS, CHIANG MAI INTERNATIONAL SCHOOL

วรีพร อ่อนนาง, วีระศักดิ์ ชมภูคำ
Wareeporn Oonnang, Weerasak Chomphucome
มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
North-Chiang Mai University
Corresponding Author E-mail: wpn.oonnang@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. สร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ 2. พัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้บทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ นักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ 3. พัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้บทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์นักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ เป็นการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา เลือกตัวอย่างแบบกลุ่ม กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้องเรียน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1. บทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ 3 ชุด 2. แบบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ 3. แบบวัดทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติทดสอบ Z-test

ผลการวิจัยพบว่า 1. บทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ ทั้ง 3 ชุด มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 94.22/91.59 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 2. นักเรียนมีทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ระดับดี มากกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกชุด 3. นักเรียนมีทักษะการเขียน

*Received April 29, 2023; Revised May 18, 2023; Accepted May 18, 2023

ภาษาอังกฤษ ระดับดี มากกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกชุด

คำสำคัญ: บทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์; ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ; ทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ

Abstract

Objectives of this research were: 1. To create and find out the effectiveness of cartoon lessons focused on phonics teaching methods for Kindergarten students, Chiang Mai International School 2. To develop English reading skill by using cartoon lessons focused on phonics teaching methods, Kindergarten students, Chiang Mai International School 3. To develop English writing skill by using cartoon lessons focused on phonics teaching methods, Kindergarten students, Chiang Mai International School. This study was the research and development of educational innovation. The sample group was obtained by cluster sampling: Kindergarten students, Chiang Mai International School for the 1st semester, Academic Year 2022, 1 classroom for 14 students. The research instruments consisted of 1. cartoon lessons focused on phonics teaching methods for 3 sets 2. English Reading Skill Test 3. English Writing Skill Test. The statistics used to analyze data were percentages, arithmetic means, standard deviation, and Z-test statistics.

The results showed that 1. 3 sets of cartoon lessons focused on phonics teaching methods were suitable at the highest level. The efficiency E 1 /E 2 was 94.22/91.59, higher than the criterion of 80/80. 2. Students had English reading skill at a good level, higher than the criterion of 80% at the statistically significant level of 0.05 in all sets. 3. Students had English writing skill at a good level, higher than the criterion of 80% at the statistically significant level of 0.05 in all sets.

Keywords: Cartoon Lessons Focused on Phonics Teaching Methods; English Reading Skill; English Writing Skill

บทนำ

ภาษาอังกฤษ เป็นทักษะสำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 เพราะเป็นภาษาสากลในการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศ อีกทั้งผู้ที่มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษสามารถหาความรู้โดยเข้าถึงแหล่งความรู้ซึ่งมีอยู่อย่างไม่จำกัดทั่วโลกได้ (อรรชนิดา หวานคง, 2559) การฝึกทักษะ

ภาษาอังกฤษจึงมีส่วนสัมพันธ์กับการเรียนรู้และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่นเดียวกับการศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลักในการสื่อสารและจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีโอกาสใช้ทักษะทางภาษาได้อย่างเป็นธรรมชาติภายใต้บริบทการเรียนรู้ของโรงเรียน การเรียนภาษาอังกฤษในระดับชั้นอนุบาล นักเรียนต้องเรียนรู้พื้นฐานด้านตัวอักษร คำศัพท์ และโครงสร้างประโยค ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและการเรียนในระดับที่สูงขึ้นไป

จากการทดสอบทักษะภาษาอังกฤษของโรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ โดยใช้ WIDA Model (2023) แบบประเมินทักษะภาษาอังกฤษ ด้านการฟัง พูด อ่านและเขียน ออกแบบโดย WIDA Consortium แห่งมหาวิทยาลัย Wisconsin ที่ผ่านการรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการสหรัฐอเมริกาให้กำหนดมาตรฐานและการประเมินสำหรับนักเรียนเกรด K-12 ที่เรียนภาษาอังกฤษในประเทศสหรัฐอเมริกาและในโรงเรียนนานาชาติ ผลการทดสอบพบว่า ปีการศึกษา 2564 นักเรียนชั้นอนุบาล มีคะแนนการอ่านเฉลี่ยร้อยละ 45.83 และการเขียนเฉลี่ยร้อยละ 47.92 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 50 ที่กำหนดไว้ และยังพบว่านักเรียนไม่มีความรู้พื้นฐานเรื่องความสัมพันธ์ของรูปและเสียงตัวอักษรมากเท่าที่ควร ซึ่งสิ่งนี้สำคัญต่อการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ เช่น หากนักเรียนถูกสอนตัวอักษร m, a, t ซึ่งสัมพันธ์กับเสียง /m/, /æ/, /t/ จะสามารถอ่านออกเสียงและเขียนคำว่า ‘mat’ ได้อย่างถูกต้อง

การจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับช่วงวัย ครูควรหาวิธีการหรือใช้สื่อนวัตกรรมที่กระตุ้นความสนใจของนักเรียน สื่อการสอนประเภทหนึ่งที่มีประสิทธิภาพสูง คือ การ์ตูน Kaur (2021) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้การ์ตูน ถือเป็นกลยุทธ์ที่ดีมากเพราะช่วยสร้างแรงจูงใจ ทัศนคติที่ดี และช่วยให้รู้สึกผ่อนคลายระหว่างเรียน การนำการ์ตูนมาสร้างเป็นบทเรียนการ์ตูนจึงเป็นวิธีที่ช่วยพัฒนาทักษะแก่นักเรียนได้ บทเรียนการ์ตูน เป็นบทเรียนที่นำเสนอความรู้แก่นักเรียนจากง่ายไปหายาก เป็นลำดับขั้นตอน ใช้ภาพการ์ตูนในการดำเนินเรื่องและใช้ตัวอักษรเป็นส่วนประกอบ แบ่งเป็นตอน ดังนี้ 1. คำแนะนำในการใช้ 2. จุดประสงค์การเรียนรู้ 3. กิจกรรมสำหรับให้นักเรียนปฏิบัติ (หนึ่งฤทัย ชูแก้ว, 2556) ทั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า วิธีสอนแบบโฟนิกส์สามารถช่วยพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนได้ดี เพราะโฟนิกส์เป็นวิธีการเรียนอ่าน เขียนและออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้หลักการถอดรหัสเสียงและการผสมเสียงตัวอักษร (บินยากร นวลสนิท, 2563) จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้บทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ เพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษให้กับนักเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่

2. เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้บทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์นักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่

3. เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้บทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์นักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา (รัตนะ บัวสนธ์, 2564) ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญโดยสรุปดังนี้ ขั้นที่ 1 จัดลำดับ กำหนดปัญหาและความต้องการพัฒนานวัตกรรม ขั้นที่ 2 ตัดสินใจและออกแบบนวัตกรรม ขั้นที่ 3 สร้างนวัตกรรม ขั้นที่ 4 ประเมินนวัตกรรม และขั้นที่ 5 ปรับปรุงนวัตกรรม

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ จำนวน 55 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 14 คน โดยการเลือกตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) ซึ่งเป็นการเลือกตัวอย่างทั้งห้องเรียนตามธรรมชาติ ประกอบด้วยนักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อนคละกัน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 บทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ จำนวน 3 ชุด ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ชุดละ 5 คาบ รวม 15 คาบ ประเมินความเหมาะสมทั้ง 3 ชุดโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของรัตนะ บัวสนธ์ (2564)

3.2 แบบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย จำนวน 5 ตอน รวม 8 ข้อ คะแนนเต็ม 50 คะแนน นำแบบวัดทักษะไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่าทุกข้อมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้น Grade 1 จำนวน 37 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบวัด นำไปใช้ในการหา E2 กับนักเรียนกลุ่ม Try Out หาประสิทธิภาพ หลังจากนั้นนำไปใช้กับนักเรียนที่เป็นตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์การผ่านคือ นักเรียนได้คะแนนร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มขึ้นไป ถือว่าอยู่ในระดับดี

3.3 แบบวัดทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ เป็นแบบทดสอบแบบอัตนัย จำนวน 3 ตอน รวม 14 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน ออกแบบเกณฑ์การให้คะแนนการเขียน นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่าทุกข้อมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้น Grade 1 จำนวน 37 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบวัด นำไปใช้ในการหา E2 กับนักเรียนกลุ่ม Try Out หาประสิทธิภาพ หลังจากนั้นนำไปใช้กับนักเรียนที่เป็นตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์การผ่านคือ นักเรียนได้คะแนนร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มขึ้นไป ถือว่าอยู่ในระดับดี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 15 แผน สำหรับเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ และได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียน วิธีปฏิบัติให้กับนักเรียนได้เข้าใจ

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์กับตัวอย่างนักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้องเรียน 14 คน โดยใช้แบบแผนการทดลองคือ X O2 (วัดผลหลังจากการใช้บทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ครบทุกชุด) ใช้เวลาทั้งสิ้น 15 คาบ

4.3 ภายหลังสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ตามกำหนด ผู้วิจัยได้นำแบบวัดทักษะการอ่าน และแบบวัดทักษะการเขียนภาษาอังกฤษไปใช้กับนักเรียนที่เป็นตัวอย่าง จำนวน 14 คน

4.4 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำคะแนนจากการวัดทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษไปทดสอบทางสถิติ โดยการทดลองสัดส่วนใช้สถิติ Z-Test และสรุปผล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel หาค่าสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สถิติ Z-test (พิชญ์สินี ชมภูคำ, 2565)

ผลการวิจัย

1. สร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ มีดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการสร้างบทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ

บทเรียนการ์ตูนฯ	วิธีการเรียนรู้ที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์	จำนวนเวลา
ชุดที่ 1 เรื่อง Letter Formation from a-z and Sound Recognition ชุดที่ 2 เรื่อง CVC words	ในบทเรียนการ์ตูนแต่ละชุดมีองค์ประกอบที่เป็นขั้นตอนสำคัญในการจัดการเรียนรู้คือ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม (Warm up)	แต่ละชุดใช้เวลา 5 คาบ รวม 15 คาบ

ตารางที่ 1 ผลการสร้างบทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ (ต่อ)

บทเรียนการ์ตูนฯ	วิธีการเรียนรู้ที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์	จำนวนเวลา
ชุดที่ 3 เรื่อง Story time	ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอ (Presentation) ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกปฏิบัติ (Practice) ขั้นที่ 4 ขั้นนำไปใช้ (Production)	แต่ละชุดใช้เวลา 5 คาบ รวม 15 คาบ

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า บทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ มีจำนวน 3 ชุด แต่ละชุดใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 5 คาบ รวม 15 คาบ โดยยึดเนื้อหาสาระตามหลักสูตร FUNdations หลักสูตรการเรียนภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับมาตรฐานแกนกลางของอเมริกา (Common Core State Standard) สำหรับนักเรียนในระดับชั้นเกรด K-3 และใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับนักเรียน จัดการเรียนรู้ที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ในแต่ละชุด มีขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม (Warm Up) ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอ (Presentation) ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกปฏิบัติ (Practice) และขั้นที่ 4 ขั้นนำไปใช้ (Production)

ตารางที่ 2 ผลการประเมินผลความเหมาะสมของบทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์สำหรับพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

บทเรียนการ์ตูนฯ	ระดับความเหมาะสม		แปลผลค่าเฉลี่ย
	ค่าเฉลี่ยรวม	S.D.	
ชุดที่ 1	4.55	0.48	มากที่สุด
ชุดที่ 2	4.64	0.67	มากที่สุด
ชุดที่ 3	4.80	0.36	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของบทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ ทั้ง 3 ชุด โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และทุกชุดมีค่าเฉลี่ยรวมมากกว่า 4.50 และค่า S.D. น้อยกว่า 0.67 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน

ตารางที่ 3 ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนนแบบโฟนิกส์ สำหรับพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ นักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ 9 คน

ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)		ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	
คะแนนเต็มระหว่างการใช้บทเรียนการ์ตูนฯ	คะแนนรวมที่ได้	คะแนนเต็มหลังการใช้บทเรียนการ์ตูนฯ	คะแนนรวมที่ได้
450	424	630	577
E_1 = 94.22		E_2 = 91.59	

จากตารางที่ 3 สรุปได้ว่า การหาประสิทธิภาพของบทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ นักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองหาประสิทธิภาพแบบ 1:3 จำนวน 9 คน พบว่ามีค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 94.22/91.59 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 สามารถนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างได้

2. การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้บทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์นักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบค่าสัดส่วนทักษะการอ่านหลังการใช้บทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์นักเรียนชั้นอนุบาล

ชุดที่	ร้อยละของนักเรียน		Z--test	P-value
	ผ่านเกณฑ์	เกณฑ์กำหนด		
1	100	80	1.87**	0.03
2	100	80	1.87**	0.03
3	100	80	1.87**	0.03

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 สรุปได้ว่า นักเรียนมีทักษะการอ่านภาษาอังกฤษแต่ละชุดอยู่ในระดับดีขึ้นไปมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม โดยทุกชุดมีค่า Z--test เท่ากับ 1.87 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.03 แสดงว่านักเรียนมีทักษะการอ่านภาษาอังกฤษในแต่ละชุดผ่านเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกชุด

3. การพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้บทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์นักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบค่าสัดส่วนทักษะการเขียนหลังการใช้บทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์นักเรียนชั้นอนุบาล

ชุดที่	ร้อยละของนักเรียน		Z--test	P-value
	ผ่านเกณฑ์	เกณฑ์กำหนด		
1	92.86	80	1.87**	0.03
2	85.71	80	1.87**	0.03
3	100	80	1.87**	0.03

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 สรุปได้ว่า นักเรียนมีทักษะการเขียนภาษาอังกฤษแต่ละชุดอยู่ในระดับดีขึ้นไปมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม โดยทุกชุดมีค่า Z-test เท่ากับ 1.87 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.03 แสดงว่านักเรียนมีทักษะการเขียนภาษาอังกฤษในแต่ละชุดผ่านเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกชุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ มีดังนี้

1.1. บทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ มีจำนวน 3 ชุด แต่ละชุดใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 5 คาบ โดยยึดเนื้อหาสาระตามหลักสูตร FUNdations และใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับนักเรียน จัดการเรียนรู้ที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ในแต่ละชุด มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม (Warm up) ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอ (Presentation) ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกปฏิบัติ (Practice) และขั้นที่ 4 ขั้นนำไปใช้ (Production)

1.2 บทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ของนักเรียนชั้น อนุบาล โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ ทั้ง 3 ชุด มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้เพราะ มีการนำเสนอความรู้จากง่ายไปหายาก โดยใช้ภาพการ์ตูนในการดำเนินเรื่อง ใช้ตัวอักษร และภาพวาดที่มีสีสันเป็นส่วนประกอบโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามวิธีสอนแบบโฟนิกส์ 4 ขั้นตอน ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษดีขึ้น นอกจากนี้ยังมีประเด็นสำคัญในด้านต่าง ๆ ที่ทำให้บทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์มีความเหมาะสม ดังนี้

ด้านคำแนะนำ ผู้วิจัยได้ออกแบบและสร้างบทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ให้มีองค์ประกอบครอบคลุม มีคำแนะนำในการปฏิบัติสำหรับครูอย่างชัดเจน โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับจุฑามาศ ศรีใจ (2564) กล่าวว่า บทเรียนการ์ตูนประกอบด้วยคำชี้แจงของบทเรียนการ์ตูน จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อเรื่อง แบบฝึกหัด และแบบทดสอบท้ายบทเรียน

ด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนแบบโฟนิกส์และเนื้อหาการเรียนรู้จากหลักสูตร FUNdations Level K โดยเน้นไปที่ทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ เลือกเนื้อหาที่สำคัญและเหมาะสมมาสร้างบทเรียนการ์ตูน จำนวน 3 ชุด

ด้านเทคนิคและการจัดองค์ประกอบ ผู้วิจัยได้จัดทำบทเรียนการ์ตูนให้มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน โดยคำนึงถึงขนาดและสีของภาพและตัวอักษร จัดองค์ประกอบให้อ่านง่าย ชัดเจน สอดคล้องกับจรรยวรรณ เทพศรีเมือง (2560) กล่าวว่า การออกแบบและจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก ต้องพิจารณาถึงประเภทของภาพประกอบ ลักษณะภาพที่นักเรียนชอบ รวมไปถึงความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานของงานศิลปะและจิตวิทยาเกี่ยวกับสี

ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม (Warm Up) เป็นขั้นตอนกระตุ้นความสนใจและเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอ (Presentation) ครูอธิบายเนื้อหาเรื่อง

เสียง การสร้างคำ เพื่อให้นักเรียนสังเกตการออกเสียงที่ถูกต้อง ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกปฏิบัติ (Practice) นักเรียนฝึกออกเสียงตามหลักวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ และทำกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นที่ 4 ขั้นนำไปใช้ (Production) นักเรียนนำความรู้ที่เรียนไปใช้ฝึกฝนด้วยตนเอง สอดคล้องกับ Lewis & Ellis (2006) ได้นำเสนอขั้นตอนการสอนแบบโฟนิกส์ซึ่งประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม (Warm-Up) ขั้นที่ 2 ขั้นทบทวนความรู้เก่า (Revision) ขั้นที่ 3 ขั้นสอนเสียงใหม่ (A New Sound) ขั้นที่ 4 ขั้นประสมคำ (Word Making) ขั้นที่ 5 ขั้นฝึกเขียนตัวอักษร (Letter Formation)

ด้านการวัดประเมินผล ผู้วิจัยได้ออกแบบสร้างแบบวัดประเมินผลทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ โดยออกแบบให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด และใช้เทคนิคการประเมินอย่างหลากหลาย สอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2561) กล่าวว่า การประเมินพัฒนาการนักเรียนอายุ 3-6 ปี เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ถือเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน วิธีการประเมินที่เหมาะสม ได้แก่ การสังเกต การบันทึกพฤติกรรม การสนทนาหรือสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานนักเรียน และสรุปผลการประเมิน

1.3 บทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ นักเรียนชั้นอนุบาล โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่มีประสิทธิภาพ โดยมีค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 94.22/91.59 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ทั้งนี้เพราะจากการนำไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่ม Try Out นักเรียนมีการเรียนรู้ที่ดีขึ้นตามลำดับจาก ชุดที่ 1 จนถึงชุดที่ 3 ทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนพัฒนาการได้ดี สามารถอ่านและเขียนตัวอักษร สะกดคำ CVC (Consonant-Vowel-Consonant) ได้ อ่านจับใจความเรื่องสั้นและตอบคำถามได้ ส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการระหว่างเรียน (E_1) มีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และหลังจากทดลองกระบวนการเรียนการสอนไปแล้ว จึงได้นำแบบทดสอบทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษไปทดสอบอีกครั้ง พบว่าค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) มีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้เช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑามาศ ศรีใจ (2565) เรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านคำพื้นฐานภาษาไทย โดยใช้บทเรียนการ์ตูนแบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนการ์ตูนร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านคำพื้นฐานภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ 89.33/92.38 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80

2. นักเรียนมีทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ระดับดี มากกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกชุด ผู้วิจัยได้ดำเนินการฝึกทักษะแก่นักเรียนตามขั้นตอน โดยฝึกการอ่านออกเสียงตัวอักษร การประสมเสียงเพื่ออ่านคำ CVC การสร้างคำใหม่และการอ่านเรื่องสั้น และสังเกตพฤติกรรมนักเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้พบว่า นักเรียน

เข้าใจวิธีการและเนื้อหา จนสามารถอ่านและตอบคำถามได้ อีกทั้งยังกระตือรือร้นและมีความสุขในการอ่าน ทั้งนี้เนื่องมาจาก ระหว่างการจัดการเรียนรู้ มีการนำเสนอเนื้อหาและคำศัพท์ที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน ช่วยให้นักเรียนเข้าใจได้ง่ายขึ้น มีกิจกรรมที่หลากหลายให้นักเรียนได้ฝึกฝน ภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นมิตร สอดคล้องกับฉวีวรรณ วัฒนานุกิจ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบโฟนิกส์ เพื่อส่งเสริมการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง สระเสียงสั้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบโฟนิกส์ มีผลการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. นักเรียนมีทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ ระดับดี มากกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกชุด ผู้วิจัยได้ดำเนินการฝึกทักษะแก่นักเรียนตามขั้นตอน โดยฝึกเขียนตัวอักษรให้อยู่ในเส้นบรรทัดที่กำหนด ฝึกเขียนสะกดคำ CVC และสร้างคำแต่งประโยค และเขียนตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน และสังเกตพฤติกรรมนักเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้พบว่า นักเรียนมีเจตคติที่ดีและมั่นใจในการเขียน กระตือรือร้นและฝึกฝนอย่างมีความสุข ทั้งนี้เนื่องมาจาก ระหว่างการจัดการเรียนรู้ มีกิจกรรมที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล ให้นักเรียนได้ฝึกเขียนอย่างเป็นระบบและมีส่วนร่วม สอดคล้องกับ Alba (2021) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้กลยุทธ์การสังเคราะห์เสียงแบบโฟนิกส์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนสำหรับนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้เรื่องการสังเคราะห์เสียงแบบโฟนิกส์ ช่วยให้นักเรียนเห็นถึงความแตกต่างระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาหลักของตน ช่วยพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 การสร้างบทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์

ความรู้ที่ได้รับจากการนำเอาระเบียบวิธีวิจัย แบบวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษามาใช้ในงานวิจัยเรื่องนี้ ทำให้กระบวนการในแก้ปัญหาและพัฒนานักเรียนมีระบบและขั้นตอน

ที่ชัดเจนในการพัฒนาการเรียนการสอนของครูผู้สอน ได้ความรู้และประสบการณ์จริงในการกำหนดปัญหาและความต้องการพัฒนานวัตกรรม การสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอน การประเมินนวัตกรรม และการปรับปรุงนวัตกรรม โดยได้สร้างบทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสอนแบบโฟนิกส์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นอนุบาลอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพเชื่อถือได้จากการทำวิจัยเรื่องนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การใช้บทเรียนการ์ตูน ครูควรมีความเข้าใจในหลักการและเข้าใจการใช้บทเรียนการ์ตูนที่เน้นวิธีการสนอแบบโฟนิกส์ โดยมีขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม (Warm Up) ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอ (Presentation) ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกปฏิบัติ (Practice) และขั้นที่ 4 ขั้นนำไปใช้ (Production) ให้คำแนะนำและช่วยเหลือในกรณีที่นักเรียนเกิดปัญหาระหว่างการจัดการเรียนการสอน สร้างแรงจูงใจในการเรียนเพื่อให้นักเรียนจดจำเทคนิควิธีการต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ครูควรอธิบายและทำความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา จุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ก่อนการเรียนการสอน และคำแนะนำของการใช้บทเรียนการ์ตูน เพื่อให้นักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้าได้ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนาความสามารถด้านทักษะการอ่านและทักษะการเขียน โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟนิกส์กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เช่น ในรูปแบบ VC CCVC CCVCC ฯลฯ ในระดับชั้นอื่น (C=Consonant, V=Vowel)

2. ควรใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียนไปพร้อมกัน และเป็นแนวทางในการพัฒนาในวิชาอื่น

เอกสารอ้างอิง

จรรยวรรณ เทพศรีเมือง. (2560). *การทำหนังสือสำหรับเด็ก*. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

จุฑามาศ ศรีใจ. (2564). *การพัฒนาทักษะการอ่านคำพื้นฐานภาษาไทย โดยใช้บทเรียนการ์ตูนร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4* (การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ฉวีวรรณ วัฒนานุกิจ. (2565). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบโฟนิกส์ เพื่อส่งเสริมการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง สระเสียงสั้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

บินยากร นวลสนิท. (2563). *Phonics นั้นสำคัญไฉน*. สืบค้น 20 มีนาคม 2566, จาก https://hr.tcdc.or.th/th/Articles/Detail/Phonics

พิชญ์สินี ชมภูคำ. 2565). *การวิจัยหลักสูตรและการสอน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยฟาร์อิสเทอร์น.

รัตนะ บัวสนธ์. (2564). *การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2561). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

หนึ่งฤทัย ชูแก้ว. (2556). *ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนการ์ตูนร่วมกับเทคนิคการเรียนรู้แบบ STAD เรื่องคู่อันดับและกราฟ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1* (วิทยานพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อรรชนิดา หวานคง. (2559). การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21. *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*, 7(2), 303-314.

Alba, J. M. (2021). *Synthetic Phonics Strategies to Improve Reading and Writing for English as a Second Language Students*. Retrieved March 30, 2023, from https://shorturl.asia/ch1Hi

Kaur, M. (2021). Cartoon As an Instructional Strategy for Language Learning. *SHODH SARITA*, 8(29), 107-112.

Lewis, M. & Ellis, S. (2006). *Introduction Phonics: The Wider Picture. In Phonics: Practice, research and policy*. London: SAGE Publications Ltd.

WIDA Model. (2023). *Mission and History*. Retrieved May 17, 2023, from https://shorturl.asia/XSlsr

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้หลักจิตตปัญญาศึกษากับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี*

THE RELATIONSHIP OF BEHAVIOR USING BETWEEN CONTEMPLATIVE EDUCATION AND LEARNING ORGANIZATION OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE NONTHABURI

วันฉัตร จันทร์โต, สุดารัตน์ สารสว่าง
Wanchat Junto, Sudarat Sarnswang
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Kasetsart University
Corresponding Author E-mail: Wanchat.ju@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ 1. ศึกษาระดับพฤติกรรมการใช้หลักจิตตปัญญาของผู้บริหารสถานศึกษา 2. ศึกษาระดับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา 3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้หลักจิตตปัญญาศึกษากับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี จำนวน 18 แห่ง จำนวนทั้งสิ้น 327 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับพฤติกรรมการใช้หลักจิตตปัญญาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2. ระดับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก 3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้หลัก จิตตปัญญาศึกษากับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: จิตตปัญญาศึกษา; องค์กรแห่งการเรียนรู้; ผู้บริหารสถานศึกษา

*Received April 26, 2023; Revised May 16, 2023; Accepted May 17, 2023

Abstract

Objectives of this research were: 1. To study the level of Contemplative education of School Administrators. 2. To study the level of Learning organization of School Administrators 3. To study the relationship between contemplative education and learning organization of school Administrators. The participants were 327 government teachers of 18 schools of the secondary education service area office in Nonthaburi Province. The instrument was a questionnaire. The statistics used to analyze the data consisted of frequency, percentage, mean, Standard Deviation (S.D.), and Person's Product Moment Correlation Coefficient.

The results were found that: 1. The level of contemplative education of school administrators in overall and in each aspect were at a high level. 2. The level of learning organization of school administrators in overall and in each aspect were at a high level. 3. There was a positive relationship at a very high level between contemplative education and learning organization of school administrators at the .01 significant level, 01.

Keywords: Contemplative Education; Learning Organization; School Administrators

บทนำ

ในสถานการณ์ปัจจุบันที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยี การสื่อสาร ความสะดวกสบายและการปรับตัวล้วนส่งผลให้เกิดความซับซ้อนในสังคม ผู้นำเผชิญหน้ากับปัญหาจากความสัมพันธ์ของคนในองค์กร บุคลากรมีทัศนคติเชิงลบในการทำงาน ส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานลดลง วิธีการทำงานเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมจากที่อาศัยความสามารถทางด้านร่างกาย ปรับเป็นการทำงานที่ต้องใช้ความสามารถหรือความฉลาดทางปัญญาเรียนรู้อารมณ์ให้ความสำคัญภายในจิตใจมากขึ้น ผู้นำที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ จะต้องมีภาวะผู้นำในการจูงใจ ชักจูง โน้มน้าว รวมทั้งทักษะในการสื่อสาร สร้างความความกระตือรือร้นในการให้ความร่วมมือและขับเคลื่อนนโยบายไปสู่เป้าหมายหรือความสำเร็จขององค์กรได้

สังคมส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ภายนอกทางด้านวัตถุมากกว่าการเรียนรู้ภายในทางด้านจิตใจ ในภาวะที่สังคมไทยเป็นเช่นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าจิตตปัญญาศึกษาเป็นแนวทางการเรียนรู้ที่จะสามารถช่วยให้คนในสังคมใช้ชีวิตอย่างมีเหตุผลและมีความรับผิดชอบนำสังคมไทยไปสู่ชีวิตที่สมบูรณ์และมีความสุขมากขึ้น จิตตปัญญาศึกษาเป็นการเรียนรู้ที่เริ่มจากการสังเกตภายในตนเอง โดยกระบวนการอาศัยการรับฟัง การสะท้อนผล และการตระหนักรู้ ซึ่งเหมาะสมกับสภาวะโลกาภิวัฒน์ที่เปลี่ยนผันตลอดเวลา บทบาทของการเป็นผู้นำมิใช่เพียงมีอำนาจในหน้าที่เท่านั้น แต่ผู้นำสามารถเติบโต โดยอาศัยคนรอบข้างเป็นผู้สนับสนุนและ

ผลักดันความสำเร็จด้วยการสร้างความร่วมมือร่วมใจ ในปัจจุบันที่การเรียนรู้ไม่เคยหยุดนิ่ง หากผู้นำองค์กรใดที่ขาดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาบุคลากรและองค์กรของตนเองให้ก้าวหน้า องค์กรนั้นมิอาจเกิดประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นพื้นฐานในการก้าวไปสู่ความสำเร็จขององค์กรได้ทุกประเภท การสร้างโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้นั้นผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการนำทางการมีวิสัยทัศน์ การสนับสนุนบรรยากาศทางบวก ผู้บริหารจะต้องรู้และเข้าใจต่อแนวทางขององค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นผู้นำทางความคิด สื่อสาร สร้างความเข้าใจให้แก่ครูและบุคลากร เชื่อมโยงการเรียนรู้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทุกด้านอย่างรวดเร็ว ตระหนักถึงความจำเป็นของการเรียนรู้ ระดับบุคคล ระดับกลุ่มและระดับองค์กรต้องร่วมมือกันพัฒนาเพิ่มศักยภาพความสามารถในการสร้างสรรค์อนาคตขององค์กรอย่างต่อเนื่อง

ทักษะภาวะผู้นำด้านจิตตปัญญาศึกษาตามกรอบแนวคิดของธนา นิลชัยโกวิทย์ (2551) เป็นทักษะที่มีความจำเป็นต่อการสร้างความสัมพันธ์และพัฒนาองค์กรซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับผู้บริหารในสถานการณ์โลกที่มีความผันผวน ผู้วิจัยจึงได้นำกรอบแนวคิดนี้มาเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยด้วย อันได้แก่ หลักการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) หลักความรักความเมตตา (Compassion) หลักการเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Connectedness) หลักการเผชิญความจริง (Confrontating Reality) หลักความต่อเนื่อง (Continuity) หลักความมุ่งมั่น (Commitment) และหลักชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community) นอกจากนี้ผู้บริหารจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างองค์ความรู้และการใช้ความรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดวินัย 5 ประการ ของ Senge (1990) เป็นวัฒนธรรมองค์กรที่มีความจำเป็นต่อการสร้างความสัมพันธ์ พัฒนาองค์กร ยกระดับการเรียนรู้ ในยุคปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงได้นำกรอบแนวคิดนี้มาเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย อันได้แก่ บุคคลที่รอบรู้ (Personal Mastery) รูปแบบวิธีคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง (Mental Model) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) และการคิดเข้าใจเชิงระบบ (Systems Thinking)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงเห็นว่ากระบวนการจิตตปัญญาศึกษานั้นสามารถสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ควบคู่กับการสร้างความสุขให้แก่คนในองค์กรได้ เนื่องจากองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับคน สอดคล้องกับหลักจิตตปัญญาศึกษาซึ่งสามารถใช้บริหารขับเคลื่อนโรงเรียนในยุคของความผันผวนนี้ได้ ในฐานะผู้วิจัยเป็นบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้หลักจิตตปัญญาศึกษากับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ไปปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะการบริหารและการสร้าง

องค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียน ครู บุคลากร และองค์กรทางการศึกษาในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการใช้หลักจิตตปัญญาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี

2. เพื่อศึกษาระดับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้หลักจิตตปัญญาศึกษากับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ (Reliability) เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2,009 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี ทั้งหมด 18 โรงเรียน จำนวน 327 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้หลักจิตตปัญญาศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสองตอนมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย จากสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

4.2 นำแบบสอบถาม พร้อมทั้งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี ในการส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง 18 โรงเรียน กำหนดวันเวลาขอรับแบบสอบถามคืนระหว่างเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566

4.3 เก็บรวบรวมข้อมูลและติดตามแบบสอบถาม ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้กลับคืน จากนั้นนำมาคิดอัตราการตอบกลับของแบบสอบถาม พบว่า ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 327 ฉบับ จากทั้งหมด 327 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ โดยนำมาแจกแจงหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

5.2 นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้หลักจิตตปัญญาศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา และตอนที่ 3 เกี่ยวกับระดับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับ จากนั้นนำไปบันทึกและวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาแปลความหมายรายข้อและความหมายในภาพรวม ตามหลักเกณฑ์ของระดับช่วงคะแนนของบุญชม ศรีสะอาด (2553) ดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง จิตตปัญญาศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51-4.50 หมายถึง จิตตปัญญาศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก
2.51-3.50 หมายถึง จิตตปัญญาศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
1.51-2.50 หมายถึง จิตตปัญญาศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย
1.00-1.50 หมายถึง จิตตปัญญาศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.3 นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 4 หาระดับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้หลักจิตตปัญญาศึกษากับการสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson’s Product Moment Correlation Coefficient: r) โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของพรรณี ลีกิจวัฒนะ (2559) ดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารอยู่ระดับมากที่สุด
3.51-4.50 หมายถึง การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก
2.51-3.50 หมายถึง การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารอยู่ในระดับปานกลาง
1.51-2.50 หมายถึง การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารอยู่ในระดับน้อย
1.00-1.50 หมายถึง การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ระดับพฤติกรรมการใช้หลักจิตตปัญญาศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมการใช้หลักจิตตปัญญาศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$=3.94, S.D.=.78) ซึ่งเมื่อพิจารณาจำแนกรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงที่สุด คือ การเชื่อมโยงสัมพันธ์ ($\bar{X}$= 4.03, S.D.=.76) และด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ ความรักความเมตตา ($\bar{X}$=3.85, S.D.=.87) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรมการใช้หลักจิตตปัญญาศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี โดยภาพรวม

ที่	พฤติกรรมการใช้หลักจิตตปัญญาศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย	อันดับ
1	การพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ	3.94	.76	มาก	4
2	ความรักความเมตตา	3.85	.87	มาก	6
3	การเชื่อมโยงสัมพันธ์	4.03	.76	มาก	1
4	การเผชิญความจริง	3.90	.77	มาก	5
5	ความต่อเนื่อง	3.94	.79	มาก	4
6	ความมุ่งมั่น	3.99	.77	มาก	2
7	หลักชุมชนแห่งการเรียนรู้	3.97	.77	มาก	3
	ภาพรวม	**3.94**	**.78**	**มาก**	

2. ระดับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี จากการศึกษาการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา แสดงให้เห็นว่า ในภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$=3.96, S.D.=.77) ซึ่งเมื่อพิจารณาจำแนกรายด้าน พบว่าด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงที่สุด คือ ด้านรูปแบบวิธีคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง ($\bar{X}$=4.05, SD=.75) และด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ($\bar{X}$=3.88, SD=.80) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี โดยภาพรวม

ที่	การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย	อันดับ
1	ด้านบุคคลที่รอบรู้	4.02	.75	มาก	2
2	ด้านรูปแบบวิธีคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง	4.05	.75	มาก	1
3	ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	3.93	.76	มาก	3
4	ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม	3.88	.80	มาก	5
5	ด้านความคิดเข้าใจเชิงระบบ	3.92	.80	มาก	4
	ภาพรวม	**3.96**	**.77**	**มาก**	

3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้หลักจิตตปัญญาศึกษากับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี

จากการศึกษาพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้หลักจิตตปัญญาศึกษากับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (r=.947, p<.01) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พฤติกรรมการใช้หลักจิตตปัญญาศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความต่อเนื่องมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุดกับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านความคิดเข้าใจเชิงระบบ (r=.884, p<.01) และด้านที่มีค่าสหสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ พฤติกรรมการใช้หลักจิตตปัญญาศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความรักความเมตตามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านรูปแบบวิธีคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง (r=.748, p<.01) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้หลักจิตตปัญญาศึกษากับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี โดยภาพรวม

พฤติกรรมการใช้หลักจิตตปัญญาศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา	การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้					
	บุคคลที่รอบรู้	รูปแบบวิธีคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง	การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม	ความคิดเข้าใจเชิงระบบ	**Ytot**
ด้านการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ	.805**	.780**	.810**	.834**	.823**	**.858****
ด้านความรักความเมตตา	.788**	.748**	.800**	.806**	.778**	**.830****
ด้านการเชื่อมโยงสัมพันธ์	.772**	.806**	.799**	.806**	.814**	**.844****
ด้านการเผชิญความจริง	.827**	.832**	.849**	.881**	.856**	**.898****
ด้านความต่อเนื่อง	.845**	.849**	.859**	.883**	.884**	**.914****
ด้านความมุ่งมั่น	.821**	.845**	.821**	.854**	.851**	**.885****
ด้านหลักชุมชนแห่งการเรียนรู้	.838**	.846**	.859**	.876**	.852**	**.902****
xtot	**.881****	**.879****	**.896****	**.918****	**.905****	.947**

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการใช้หลักจิตตปัญญาศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี จากผลวิจัยพบว่า โดยภาพรวมพฤติกรรมการใช้หลักจิตตปัญญาศึกษาแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงที่สุด คือ พฤติกรรมของผู้บริหารด้านการเชื่อมโยงสัมพันธ์ เนื่องจากการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นทักษะสำคัญของผู้บริหารในการขับเคลื่อนองค์กร ประสานองค์ความรู้ นำข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ มาใช้ในการทำงาน บูรณาการความรู้เดิมและองค์ความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน สามารถจัดกระบวนการทำงานในองค์กรให้แก่บุคลากรได้อย่างเป็นระบบ อีกทั้งต้องรู้จักเชื่อมโยงสัมพันธ์เพื่อสร้างความผูกพันให้เกิดกับ

บุคลากรให้มีแนวทางในการทำงานที่ดีร่วมกัน สอดคล้องกับศรัญญา น้อยพิมาย (2562) กล่าวว่า ทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารมีอยู่ 3 ชนิด คือ ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านมนุษย์ ทักษะด้านความคิดรวบยอด ผู้บริหารมีหน้าที่ทำความเข้าใจภาพรวมขององค์กร รวมถึงส่วนต่าง ๆ ทั้งหมด และวิธีการทำงานร่วมกัน และผู้บริหารยังต้องตระหนักถึงความสัมพันธ์ขององค์กรกับองค์กรและธุรกิจอื่น ๆ ตลอดจนนโยบายทางสังคม การเมือง และชุมชนของประเทศ ในการดำเนินการทั้งหมดนี้ ผู้บริหารต้องรอบรู้และสามารถทำงานร่วมกับบุคลากรได้

ด้านความรักความเมตตา จากผลการวิจัยพบว่าด้านดังกล่าวเป็นด้านที่มีการปฏิบัติต่ำที่สุด แต่ทักษะความรักความเมตตาเป็นพฤติกรรมที่สำคัญ ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการช่วยเหลือเกื้อกูลและยอมรับซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างบรรยากาศของความเชื่อใจและไว้วางใจให้เกิดในองค์กรกับบุคลากรของตนเอง ผู้บริหารพร้อมรับฟังบุคลากร ด้วยความเข้าใจและความเมตตา สื่อสารกับบุคลากรด้วยทัศนคติเชิงบวก ซึ่งสามารถลดความอึดอัดในองค์กรได้ สอดคล้องกับบุญญาพงษ์ ดวงมาลย์ และคณะ (2564) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี มีความเมตตาต่อบุคลากร ปรารถนาให้ทุกคนมีความรักความสามัคคี ผู้บริหารควรให้การช่วยเหลือบุคลากรตามความเหมาะสม เสียสละ ปฏิบัติตนและปฏิบัติงานด้วยความเสมอต้นเสมอปลาย เป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับบุคลากร ยกย่องชื่นชมบุคลากร แสดงความยินดีจากใจจริง ผู้บริหารควรวางตนอยู่บนพื้นฐานความยุติธรรม ปฏิบัติงานตามหลักคุณธรรมจริยธรรมมีใจเป็นกลาง

2. การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี จากผลวิจัยพบว่า โดยภาพรวมองค์กรแห่งการเรียนรู้แต่ละด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านรูปแบบวิธีคิดและมุมมองที่เปิดกว้างมีระดับการปฏิบัติสูงที่สุด ซึ่งผู้บริหารควรมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และกระทำสิ่งใหม่อย่างสร้างสรรค์ ยึดความเป็นจริงและประสบการณ์ในการสร้างองค์ความรู้หรือแนวทางในการดำเนินงาน และสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาองค์ความรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง จะสามารถขับเคลื่อนองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับอภิญญา ฉัตรช่อฟ้า และบุญทัน ดอกไธสง (2562) กล่าวว่า องค์กรซึ่งมีบรรยากาศของการเรียนรู้รายบุคคลและกลุ่ม มีวิธีการเรียนรู้ที่เป็นพลวัต มีการสอนคนของตนเองให้มีกระบวนการคิดวิเคราะห์เพื่อช่วยให้เข้าใจในสรรพสิ่ง สามารถเรียนรู้จัดการและใช้ความรู้เป็นเครื่องมือไปสู่ความสำเร็จควบคู่ไปกับการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เป็นองค์ประกอบของการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้

ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม เป็นด้านที่สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถผู้บริหารในการสร้างบรรยากาศการทำงานให้บุคลากรเกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สะท้อนคิดร่วมกันเมื่องานสำเร็จลุล่วง เพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรร่วมกัน แต่จากผลการวิจัยพบว่า ด้านดังกล่าวเป็นด้านที่อยู่ในระดับมากแต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อาจเนื่องมาจากผู้บริหารให้ความสำคัญในเรื่องการปลูกฝังความรู้สึกการ

มีส่วนร่วมในงานให้เกิดขึ้นในองค์กรไม่มากนัก ผู้วิจัยเห็นว่าทักษะการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม เป็นทักษะสำคัญที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้ประสบความสำเร็จเพิ่มขึ้นได้ สอดคล้องกับ อภิชาติ พานสุวรรณ (2560) กล่าวว่า ผู้ที่สามารถเข้ากับใครๆ ก็ได้จะเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตระดับหนึ่ง แต่ถ้าสามารถเข้ากับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงานได้ จะเป็นผู้ประสบความสำเร็จในการทำงานเป็นสองเท่า เพราะจะได้รับการสนับสนุนจากทุกคนอย่างเต็มที่ ผู้บริหารที่สามารถเข้ากับเพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้บังคับบัญชาได้ จะเป็นที่โดดเด่นเพราะมีผู้เห็นความสามารถทำให้ตำแหน่งหน้าที่การงานได้รับการสนับสนุนให้ดีขึ้น ดังนั้นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน ก็คือ การมีความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นๆ

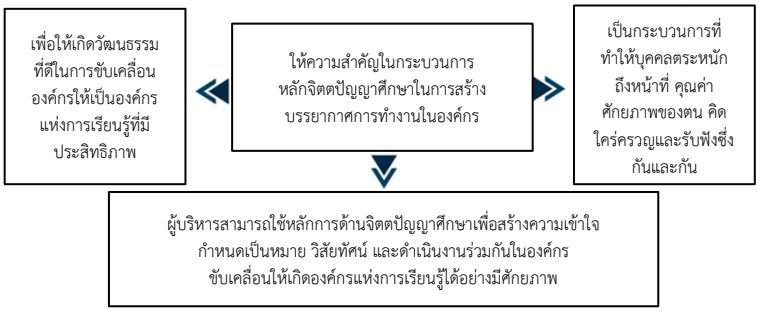
3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้หลักจิตตปัญญาศึกษากับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี จากผลวิจัยพบว่า พฤติกรรมการใช้หลักจิตตปัญญาศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 อาจเนื่องมาจากหลักจิตตปัญญาศึกษาเป็นทักษะที่เน้นไปในการเรียนรู้ภายในบุคคล อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ประสบการณ์ และให้ความสำคัญกับการตระหนักรู้ของตนเองและผู้อื่น เมื่อผู้บริหารเข้าใจตนเอง ตระหนักรู้ในองค์กร มีทัศนคติเชิงบวก ยอมรับซึ่งความแตกต่างของปัจเจกบุคคล ผลักดันให้บุคลากรพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ย่อมส่งผลให้บุคลากรมีพฤติกรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของวสิษฐ์ พรหมบุตร (2555) ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะขององค์การแห่งการเรียนรู้และผลต่อคุณภาพการบริการ โดยพบว่าลักษณะขององค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงพยาบาล สามารถชี้วัดได้จาก 8 องค์ประกอบ คือ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของบุคลากร การสนทนา การสอบถามของบุคลากร การเรียนรู้ของทีม สารสนเทศ การให้อำนาจแก่บุคลากร ความสัมพันธ์ของระบบภายในและภายนอก และภาวะผู้นำของบุคลากร

พฤติกรรมการใช้จิตตปัญญาศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความต่อเนื่อง มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมากที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุดกับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านความคิดเข้าใจเชิงระบบ อาจเป็นเพราะทักษะทั้งสองด้านนั้นมีความสัมพันธ์ในการดำเนินงานอันจะช่วยให้เกิดพลังต่อการเรียนรู้ ผู้บริหารต้องมีความเข้าใจชัดเจนถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นการมองในภาพรวมของการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต้องอาศัยความต่อเนื่องเพื่อสร้างความไหลลื่นของกระบวนการดำเนินงาน สามารถทำความเข้าใจในปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทั้งในภาพรวมและในส่วนย่อย นำมาบูรณาการขึ้นเป็นองค์ความรู้ใหม่ เห็นแบบแผนขั้นตอนการพัฒนา และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เมื่อปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กรเป็นทักษะสำคัญที่ขับเคลื่อนให้เกิดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับอาทิตยา ศักดิ์จันทร์ และคณะ (2560) ที่กล่าวว่า การคิดเชิงระบบของผู้บริหารถือ

ได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะส่งผลให้การบริหารประสบความสำเร็จ การคิดเชิงระบบเป็นวิธีคิดที่ให้ผลลัพธ์ที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ คิดเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งในแง่ขององค์ประกอบผ่านการให้เหตุผล โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจ เป็นการส่งเสริมอิสระทางความคิดและช่วยให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้จิตตปัญญาศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความรักความเมตตากับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านรูปแบบวิธีคิดและมุมมองที่เปิดกว้างเป็นคู่ที่มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำกว่าคู่อื่น ถึงแม้ว่าจะมีค่าความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูง แต่เป็นคู่ที่ควรพัฒนาต่อยอดให้ดียิ่งขึ้น ทักษะสำคัญของผู้บริหารต้องมีมุมมองแนวความคิดในการทำหรือเปิดรับสิ่งใหม่อย่างสร้างสรรค์ สนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาองค์ความรู้ของตนเองอย่างสม่ำเสมอ โดยการดำเนินการต้องอาศัยหลักความรักความเมตตา ในการสร้างบรรยากาศให้เกิดความไว้วางใจ ยอมรับซึ่งกันและกัน ให้ความเป็นมิตร มีการสื่อสารเชิงบวก ให้การช่วยเหลือเกื้อกูลแก่กัน แต่จากผลการวิจัยพบว่า ด้านดังกล่าวเป็นคู่ที่มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำกว่าคู่อื่น อาจเนื่องมาจากปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและองค์ความรู้ต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ผู้บริหารมุ่งหวังขับเคลื่อนองค์กรให้มีประสิทธิภาพให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงจนละเลยการสร้างแรงจูงใจบรรยากาศความรักความผูกพันในงานและองค์กร ตามที่อภิญญา ฉัตรช่อฟ้าและบุญทัน ดอกไธสง (2562) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเกิดจากการก้าวกระโดดของเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างต่อเนื่องและความซับซ้อนของระบบเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบกับการดำเนินงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร ทำให้องค์กรและหน่วยงานทั้งหลายต้องปรับท่าที เพื่อความอยู่รอดและมีภูมิคุ้มกันอย่างมั่นคง ซึ่งจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้เพื่อการก้าวเข้าสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 ความสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรด้วยหลักจิตตปัญญาศึกษา

หลักจิตตปัญญาศึกษาเป็นกระบวนการศึกษาที่ให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนรู้และเข้าใจโลกภายใน อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ ให้คุณค่ากับการเรียนรู้อย่างมีสติ เรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ สิ่งนี้สามารถนำไปสู่ชีวิตที่สมบูรณ์ เมื่อบุคคลในองค์กรมีความเข้าใจตนเอง ยอมรับในผู้อื่น พร้อมที่จะมอบความปรารถนาดีต่อผู้อื่น จะส่งผลถึงความสัมพันธ์ เกิดบรรยากาศการทำงานเชิงบวกที่เรียกว่าพื้นที่ปลอดภัย ทุกคนในองค์กรกล้าแสดงความคิดเห็น เกิดวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในองค์กรจนกลายเป็นวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อผู้บริหารสนับสนุนพัฒนาให้บุคลากรสามารถปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จะสามารถผลักดันให้เกิดวัฒนธรรมเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารต้องทำความเข้าใจว่า ความรักความเมตตาเป็นเรื่องของการพัฒนาจิตใจ โดยเริ่มต้นในตนเอง มีหัวใจที่ยอมรับความรู้สึกตนเองทั้งในแง่บวกและลบ มอบความปรารถนาดีต่อตนเอง และแผ่ขยายให้กับผู้อื่นอย่างเท่าเทียม ผู้บริหารต้องมีความยืดหยุ่นในตนเอง เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ กลุ่มคน และองค์กรให้ได้ เปิดใจยอมรับความเป็นปัจเจกบุคคล เมื่อเข้าใจความแตกต่างของบุคคล จะส่งผลให้เกิดความเชื่อใจ เกิดบรรยากาศของการไว้วางใจ ยอมรับซึ่งกันและกัน เกิดค่านิยมขององค์กรในเรื่องการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในที่สุด

2. ผู้บริหารต้องตระหนักถึงความร่วมมือ การแบ่งปันการทำงาน และการแก้ไขปัญหาร่วมกันเป็นสำคัญ โดยเริ่มจากตนเองและพัฒนาความรู้ร่วมกับผู้อื่นในทีม มีจุดมุ่งหมายในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จที่ตั้งใจไว้ไปในแนวทางเดียวกันเป็นการพัฒนาศักยภาพของทีมงานเพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่สมาชิกทุกคนต้องการอย่างแท้จริง เสริมสร้างบรรยากาศที่กระตุ้นให้คนในองค์กรเห็นความสำคัญของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้พฤติกรรมหลักจิตตปัญญาศึกษาในการสร้างให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ ผู้วิจัยเสนอว่าหากผู้บริหารสถานศึกษาต้องการสร้างโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ควรให้ความสำคัญในกระบวนการหลักจิตตปัญญาศึกษาในการสร้างบรรยากาศการทำงานในองค์กรเพื่อให้เกิดวัฒนธรรมที่ดีในการขับเคลื่อนองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ การที่จะบริหารงานให้ราบรื่นประสบผลสำเร็จนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกๆบริบท ซึ่งกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลตระหนักถึงหน้าที่ คุณค่า ศักยภาพของตน คิดใคร่ครวญและรับฟังซึ่งกันและกัน สร้างความเข้าใจ กำหนดเป็นเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และการดำเนินงานร่วมกันในองค์กรได้อย่างมีศักยภาพ สู่การบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับหลักจิตตปัญญาศึกษาในลักษณะงานวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นกรณีศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์มาเปรียบเทียบกับงานวิจัยเชิงปริมาณ และนำข้อค้นพบนั้นมาสนับสนุนหรือโต้แย้งผลการวิจัยที่มีผู้วิจัยแล้ว

2. ในการวิเคราะห์ข้อมูลควรมีการเปรียบเทียบเรื่องของข้อมูลส่วนตัว เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา หรือประสบการณ์ในการทำงาน เป็นต้น ซึ่งข้อมูลเหล่านี้อาจส่งผลต่อการมีพฤติกรรมการใช้จิตตปัญญาศึกษาและการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้

3. ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อหาปัจจัยหรือตัวชี้วัดของความสำเร็จในการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สำหรับองค์กรแห่งการศึกษาในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

ธนา นิลชัยโกวิทย์. (2551). *การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและจิตตปัญญาศึกษา (Transformative Learning and Contemplative Education)* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

บุญญาพงษ์ ดวงมาลย์ และคณะ. (2564). การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต1. *วารสาร Journal of Modern Learning Development*, 6(1), 250-262.

พรรณี ลีกิจวัฒนะ. (2559). *วิธีการวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่11). กรุงเทพฯ: มันชอร์วิสซัพพลาย.

วสิษฐ์ พรหมบุตร. (2555). *คุณลักษณะขององค์การแห่งการเรียนรู้และผลต่อคุณภาพการบริการ: การศึกษาเชิงประจักษ์ของโรงพยาบาลในประเทศไทย* (ดุษฎีนิพนธ์บริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ศรัญญา น้อยพิมาย. (2562). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

อภิชาติ พานสุวรรณ. (2560). หลักพุทธบูรณาการเครื่องมือครองใจคนของผู้บริหารยุคใหม่. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปรินิทรรศน์*, 6(4), 100-111.

อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า และบุญทัน ดอกไธสง. (2562). องค์กรแห่งการเรียนรู้. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปรินิทรรศน์*, 5(1), 157-170.

อาทิตยา ศักดิ์จันทร์ และคณะ. (2560). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงระบบกับความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดชุมพร. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์*, 9(1), 15-24.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Education and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Senge, P. M. (1990). *The fifth discipline: The art & practice of the learning organization*. New York: Currency Doubleday.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง*

THE RELATIONSHIP BETWEEN INNOVATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND THE PROMOTION OF BLENDED LEARNING MANAGEMENT OF SECONDARY SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE OF SINGBURI ANGTHONG

วันศิริ สมบุญ, พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, วรรณวิศา สืบนุสรณ์ คล้ายจำแลง
Wansiri Somboon, Prompilai Bausuwan, Wanwisa Suebnusorn Klaijumlang
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Kasetsart University Author
Corresponding Author E-mail: pum_ppk@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 2. ศึกษาระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของผู้บริหารสถานศึกษา 3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สิงห์บุรี อ่างทอง ในจังหวัดอ่างทอง งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษามี 112 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม g*power 82 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.985 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงาน

*Received April 27, 2023; Revised May 24, 2023; Accepted May 25, 2023

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สิงห์บุรี อ่างทอง ในจังหวัดอ่างทอง ภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม; ผู้บริหารสถานศึกษา; การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the level of innovative leadership of school administrators, 2. To study the level of promoting integrated learning management of school administrators, and 3. To study the relationship between innovative leadership of school administrators and the promotion of blended learning management in secondary school under the Office of Secondary Education Service Area Office of Singburi Angthong in Angthong Province. This research was a quantitative research. The total population was 112 persons. The sample used to be the subject group leader. The number of subjects was determined by using g*power program, 82 people in the second semester. 2022 academic year and using simple random sampling. The Questionnaire of Rating Scale was used as a tool and the reliability of the tool was level of 0.985. The statistics of Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, and Pearson Correlation Coefficient were also used in this research for data analysis.

The research findings were as follows: 1. The level of innovative leadership of school administrators was indicated at a high level, 2. The level of promoting the blended learning management of school administrators was found at the evaluation level of more, and 3. The relationship between innovative leadership of school administrators and the promotion of blended learning management of secondary schools under the Secondary Education Service Area Office of Singburi Angthong in Angthong Province had shown an overall positive correlation at a high level with statistically significant value of 0.01.
Keywords: Innovative Leadership; School Administrators; Promoting Blended Learning Management

บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลกและสังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี จากการสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน

พ.ศ. 2565 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2565) ช่วงระหว่างปี 2561-2565 พบว่า ประเทศไทยมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 56.8 ในปี 2561 เป็นร้อยละ 86.6 ในปี 2565 จาก 36.0 ล้านคน เป็น 56.7 ล้านคน และส่งผลกระทบต่อการศึกษาของนักเรียนที่เปลี่ยนแปลงไป การแข่งขันทางธุรกิจ เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร รวมถึงการเปลี่ยนแปลงด้านนวัตกรรมอย่างพลิกสถานการณ์ผัน เหล่านี้เรียกว่า VUCA WORLD ทำให้องค์กรต่าง ๆ ได้รับผลกระทบ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อีกทั้งรัฐบาลได้กำหนดวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมของประเทศไทย คือ ประเทศไทย 4.0 (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2560) สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นที่ผลิตเยาวชนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่จะเป็นพลังขับเคลื่อนของประเทศไทยให้มีความก้าวหน้าไทยแลนด์ 4.0 และยกระดับคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นคนไทย 4.0 (สุกัญญา แช่มช้อย, 2561) ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) รวมทั้งนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม มีบทบาทในฐานะผู้นำนวัตกรรม ในการขับเคลื่อนการกำหนดนโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้นวัตกรรมเป็นฐาน จาการสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ watt (2002); Pollock (2008); Horth & Vehar (2012); George (2012); ขวัญชนก โตนาค (2556); เวียงวิวรรธน์ ทำทูล (2557); อนุสรา สุวรรณวงศ์ (2558); จุฑาทิพย์ ชนะเคน (2559); จีราภา ประพันธ์พัฒน์ (2560); จุมพล อินทรศร (2561); อนุชิต โฉมศรี (2563) และวัชรพงศ์ ทัศนบรรจง (2563); สมพงษ์ เชือกพรม (2564) ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1. การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง 2. การคิดสร้างสรรค์ 3. การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม 4. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 5. การบริหารความเสี่ยงและ 6. การสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม

VUCA World ที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาไทย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2563 -2564 เป็นต้น ได้แก่ สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ทำให้หลายโรงเรียนไม่สามารถเปิดการจัดการเรียนการสอนปกติในรูปแบบ (On Site) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) และปรับรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นแทน เช่น Online, On-demand, On-Air หรือ On-hand เป็นต้น โดยให้นักเรียนเรียนที่บ้าน ส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดการสูญเสียการเรียนรู้ (Learning loss)

การจัดการศึกษาในปัจจุบัน เป็นยุคที่มีการเรียนรู้ที่เปิดกว้างมากยิ่งขึ้นมีหลากหลายรูปแบบวิธีการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองทุกที่ทุกเวลาและทันสมัย สะดวกรวดเร็วการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นนวัตกรรมการศึกษาที่ผสมผสานโมดูล การเรียนการสอนหลายรูปแบบเข้าด้วยกันเป็นลักษณะของการผสมผสานการเรียนทางไกล ผ่านระบบเครือข่ายออนไลน์ ร่วมกับการเรียนแบบเผชิญหน้า (Face to face)

ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการนั่งฟังจากการบรรยายในชั้นเรียนปกติ องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ตามแนวคิดของ Carman (2005) ประกอบไปด้วย 5 ประการ ดังนี้ 1. เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจุบัน 2. เนื้อหาแบบออนไลน์ 3. การทำงานร่วมกัน 4. การวัดและประเมินผล 5. ทรัพยากรแหล่งเรียนรู้ทั้งนี้เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสาน (Bonk & Graham, 2004) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนทั้งด้านรูปแบบการเรียน ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ถึงแม้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จะมีทิศทางแนวโน้มคลี่คลายไปในทิศทางที่ดีขึ้นแต่การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ยังคงมีความสำคัญ สำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียนและสถานการณ์ปัจจุบันที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานจึงเป็นนวัตกรรมที่จะช่วยแก้ไขปัญหาภาวะการเรียนรู้ที่ถดถอย ลดช่องว่างการเรียนรู้ ลดความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา ทำให้ผู้เรียนเข้าถึงการเรียนรู้ได้มากขึ้น เพราะการเรียนรู้ไม่ได้อยู่แค่ในห้องเรียน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับการส่งเสริมจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สิงห์บุรี อ่างทอง ซึ่งประโยชน์จากการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ส่งเสริมครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ขับเคลื่อนสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สิงห์บุรี อ่างทอง ในจังหวัดอ่างทอง

2. เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สิงห์บุรี อ่างทอง ในจังหวัดอ่างทอง

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สิงห์บุรี อ่างทอง ในจังหวัดอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สิงห์บุรี อ่างทอง ในจังหวัดอ่างทอง 14 โรงเรียน จำนวนทั้งหมด 112 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565

กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากโปรแกรม g*power จำนวนทั้งหมด 11 โรงเรียน 82 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วนำแบบสอบถามเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่แก้ไขไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้อง ในการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ใช้การหาค่า Index Of Item–Objective Congruence : IOC ซึ่งได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ตรวจสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค(Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของอัลฟ่าของความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ คือ 0.985 และเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวแปร พบว่าตัวแปรภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ 0.975 และตัวแปรการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ 0.971

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ติดต่อขอหนังสือจากประธานโครงการปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาคพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ เสนอต่อผู้อำนวยการสถานศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในจังหวัดอ่างทอง จำนวน 11 โรงเรียน เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการส่งและเก็บข้อมูลแบบสอบถาม จำนวน 82 ฉบับ จากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับมา 82 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ตรวจสอบ และคัดแยกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ มาตรวจให้คะแนนตามที่กำหนด เพื่อทำการวิเคราะห์ทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน โดยมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิ การศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ประสบการณ์การทำงาน โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน วิเคราะห์ภาพรวมและรายด้าน โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในจังหวัดอ่างทอง

ตารางที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในจังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวม และจำแนกเป็นรายด้าน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง	4.49	0.52	มาก	2
2. การคิดสร้างสรรค์	4.47	0.50	มาก	4
3. การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม	4.54	0.52	มากที่สุด	1
4. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	4.48	0.53	มาก	3
5. การบริหารความเสี่ยง	4.42	0.55	มาก	6
6. การสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม	4.43	0.55	มาก	5
ค่าเฉลี่ยรวม	**4.47**	**0.49**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในจังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวม มีพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สามารถลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้ ดังนี้ 1. ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด 2. ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมาก 3. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อยู่ในระดับมาก 4. ด้านการคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก 5. ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก และ 6. ด้านการบริหารความเสี่ยง อยู่ในระดับมาก

2. ระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สิงห์บุรี อ่างทอง ในจังหวัดอ่างทอง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สิงห์บุรี อ่างทอง ในจังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวม และจำแนกเป็นรายด้าน

	รายการ		S.D.	ระดับ	อันดับ
1.	เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจุบัน	4.28	0.62	มาก	5
2.	เนื้อหาแบบออนไลน์	4.61	0.44	มากที่สุด	2
3.	การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้	4.47	0.59	มาก	4
4.	การวัดและประเมินผล	4.62	0.45	มากที่สุด	1
5.	ทรัพยากรแหล่งเรียนรู้	4.47	0.55	มาก	3
	ค่าเฉลี่ยรวม	**4.49**	**0.43**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 พบว่า โดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน มีพฤติกรรมการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้ดังนี้ 1. การวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด 2. เนื้อหาแบบออนไลน์ อยู่ในระดับมากที่สุด 3. การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก 4. ทรัพยากรแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก 5. เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สิงห์บุรี อ่างทอง ในจังหวัดอ่างทอง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สิงห์บุรี อ่างทอง ในจังหวัดอ่างทอง

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน					
	เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ปัจจุบัน	เนื้อหาแบบออนไลน์	การทำงานร่วมกัน	การวัดและประเมินผล	ทรัพยากรแหล่งเรียนรู้	การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยรวม
1. การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง	0.459**	0.517**	0.753**	0.640**	0.554**	**0.719****
2. การคิดสร้างสรรค์	0.458**	0.607**	0.696**	0.690**	0.621**	**0.749****
3. การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม	0.414**	0.572**	0.704**	0.646**	0.476**	**0.685****
4. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	0.534**	0.524**	0.710**	0.572**	0.582**	**0.724****

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สิงห์บุรี อ่างทอง ในจังหวัดอ่างทอง (ต่อ)

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน					
	เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ปัจจุบัน	เนื้อหาแบบออนไลน์	การทำงานร่วมกัน	การวัดและประเมินผล	ทรัพยากรแหล่งเรียนรู้	การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยรวม
5. การบริหารความเสี่ยง	0.454**	0.495**	0.665**	0.636**	0.548**	**0.687****
6. บรรยากาศองค์กรนวัตกรรม	0.454**	0.495**	0.665**	0.636**	0.548**	**0.687****
โดยรวม	**0.497****	**0.574****	**0.751****	**0.684****	**0.596****	**0.761****

** ความสัมพันธ์ มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของโรงเรียนมัธยม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สิงห์บุรี อ่างทอง ในจังหวัดอ่างทองในภาพรวม มีความสัมพันธ์ต่อกันเชิงบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานอยู่ในระดับสูง 3 องค์ประกอบ เรียงตามลำดับดังนี้ การคิดสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุด อยู่ในระดับสูง รองลงมาคือ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อยู่ในระดับสูง การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับสูง การบริหารความเสี่ยง อยู่ในระดับปานกลาง การสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม อยู่ในระดับปานกลาง และการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในภาพรวมมีพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาในยุค VUCA WORLD ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม จึงสามารถเข้าถึงปัญหา และค้นพบแนวทางในการดำเนินการใหม่ ๆ ได้ ผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความฉลาดทางนวัตกรรม เพื่อช่วยให้สามารถตอบสนองและแก้ไขปัญหาในสถานการณ์จริงได้ดีขึ้น และช่วยให้เกิดนวัตกรรมในองค์การ มีการโน้มน้าวใจผู้ตามให้ทุกคนในทีมเป็นหนึ่งเดียวกัน มีใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ทำงานเป็นทีมร่วมมือร่วมใจกัน มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน

ซึ่งสอดคล้องกับ Sharma (2008) ที่กล่าวว่า ผู้นำเชิงนวัตกรรมจะต้องมีอิทธิพลเพื่อกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานสามารถปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเน้นการบริหารงานที่ยืดหยุ่นทั้งงานและคนให้สอดคล้องกัน เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์และแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับ Ailin & Lindgren (2008) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมที่สนับสนุนให้องค์การมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำนวัตกรรมต้องมีวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และกลยุทธ์ด้านนวัตกรรมและต้องส่งเสริมและเชื่อว่านวัตกรรมเป็นกลไกที่สำคัญที่ทำให้องค์การประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของอนุชิต โฉมศรี (2563) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมาตรฐานสากลในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน โดยภาพรวมมี ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงอันดับพบว่า ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วมมีการปฏิบัติสูงสุด

2. ระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สิงห์บุรี อ่างทอง ในจังหวัดอ่างทอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก หลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา-2019 ซึ่งทำให้ครูมีการปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้มาเป็นรูปแบบผสมผสานมากยิ่งขึ้น ดังนั้นรูปแบบของการวัดและประเมินผลจะต้องมีการปรับให้มีการยืดหยุ่น เหมาะสมกับบริบทตามสภาพจริงของผู้เรียนด้วย ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพื่อให้สอดรับกับนโยบายของเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการลดภาวะการเรียนรู้ที่ถดถอยของผู้เรียนและตอบสนองการเรียนรู้ที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล สอดคล้องกับพัชรา วาณิชวศิน (2560) ที่กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ช่วยสร้างความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ เพราะทำให้ผู้เรียนบริหารจัดการตารางเรียนของตนเองได้ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาคำตอบด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bonk & Graham (2006) ที่กล่าวว่า การเรียนแบบผสมผสานเป็นระบบการเรียนที่หลากหลายเข้าด้วยกัน เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาที่หลากหลายในการเรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของ Carman (2005) ที่กล่าวว่าการเรียนแบบผสมผสานเป็นการผสมทฤษฎีการเรียนรู้เข้าด้วยกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลธิดา ทุ่งคาใน (2564) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบผสมผสานในวิถี New Normal Blended Learning in a New Normal ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เป็นรูปแบบการเรียนอีกทางเลือกหนึ่งที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ของประเทศไทยที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันได้เป็นอย่างดีและกำลังได้รับความนิยมกันมากขึ้นในวงการศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของจักรพงษ์ กล่อมปัญญา (2561) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้อาเซียนศึกษาแบบผสมผสานตามแนวคอนสตรัคชันนิซึมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 หลังเรียนมีค่าสูงกว่าก่อน

เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Perez (2011) ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากประสบการณ์การเรียนรู้แบบผสมผสาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การใช้วิธีการเรียนรู้แบบผสมผสานมีผลกระทบเชิงบวกในการลดอัตราการลาออกกลางปี และการปรับปรุงคะแนนในการสอบของนักศึกษา ทำให้เกิดมิติทางการเรียนรู้และยังช่วยเพิ่มศักยภาพของผู้เรียน ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ เกิดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใฝ่เรียนรู้

3. จากการวิจัยพบว่า ค่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของโรงเรียนมัธยม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในจังหวัดอ่างทอง พบว่าในภาพรวมมีความสัมพันธ์ต่อกันเชิงบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดอ่างทองมีความเป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางด้านความคิดสร้างสรรค์ ที่สัมพันธ์กับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานอยู่ในระดับสูง โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะปฏิบัติตนเองเป็นแบบอย่าง ริเริ่มและส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้สร้างนวัตกรรมแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพด้วยรูปแบบที่หลากหลาย มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปในยุค VUCA WORLD ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุมพล อินทรศร (2561) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนกรุงเทพมหานครกับการส่งเสริมให้ครูใช้สื่อดิจิทัลที่เป็นสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับการส่งเสริมการใช้สื่อ ดิจิทัลที่เป็นสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันมีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของกนิษฐา พูลลาภ (2562) ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้แบบผสมผสานที่ช่วยลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และมีการตั้งคำถามซึ่งนำไปสู่การค้นคว้าหาความรู้อย่างอิสระเพื่อนำไปสร้างสรรค์นวัตกรรม ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนและผู้สอน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี สนุกสนาน ส่งผลให้มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้น ผู้เรียนมีระดับความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูง และมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานอยู่ระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Minaz & Melanie (2019) ได้วิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการเรียนรู้แบบผสมผสานในวิชาคณิตศาสตร์ของโรงเรียนมัธยม พบว่านักเรียนที่เรียนผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสานมีคะแนนสูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบตัวต่อตัว การเรียนรู้แบบผสมผสานมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ubaidillah (2018) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำ

เชิงนวัตกรรมนั้นช่วยปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ได้อย่างยั่งยืน ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทและหน้าที่ต่อการบริหารการศึกษาโดยตรง ในเปลี่ยนแปลงนวัตกรรมและยกระดับคุณภาพการศึกษา ขึ้นอยู่กับผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและจัดโครงสร้างการศึกษาให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในจังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมมีพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สามารถลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้ ดังนี้ อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม และอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านการคิดสร้างสรรค์ ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม และด้านการบริหารความเสี่ยง ตามลำดับ

2. การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สิงห์บุรี อ่างทอง ใน จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมมีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้ดังนี้ อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านเนื้อหาแบบออนไลน์ อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่

ด้านการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ด้านทรัพยากรแหล่งเรียนรู้ และด้านเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจุบัน ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของโรงเรียนมัธยม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สิงห์บุรี อ่างทอง ในจังหวัดอ่างทอง ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ต่อกันเชิงบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานอยู่ในระดับสูง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุด คือ การคิดสร้างสรรค์ รองลงมาคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารความเสี่ยง ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม และด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ตามลำดับ

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษายิ่งมีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงที่มากเท่าใด ย่อมส่งผลต่อความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผน ประเมินความเสี่ยง วิเคราะห์กำกับติดตามอยู่อย่างสม่ำเสมอ

2. ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สิงห์บุรี อ่างทอง ในจังหวัดอ่างทอง ควรเสริมการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบ On Air เช่น การเรียนผ่านการถ่ายทอดสด DLTV สำหรับนักเรียนที่สามารถเรียนผ่านทาง TV มีกล่องรับสัญญาณเพื่อเสริมการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้บริหารสถานศึกษาควรริเริ่มนำสิ่งแปลกใหม่ มาพัฒนา หรือปรับประยุกต์กระบวนการบริหารงาน โดยนำเทคโนโลยีมาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา สร้างรูปแบบทางเลือก ให้ครูมีอิสระในการเลือกแนวทางการบริหารใหม่ๆ และนำความรู้เดิมมาต่อยอด สร้างเป็นนวัตกรรมการบริหารที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อแก้ไขสถานการณ์ที่กระทบต่อวงการศึกษาอย่างทันท่วงที

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้วิจัยควรศึกษาหาแนวทางการบริหารความเสี่ยงในรูปแบบใหม่ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มากขึ้น

2. ผู้วิจัยควรศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้น

3. ผู้วิจัยควรศึกษาปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อต่อยอดงานวิจัย

เอกสารอ้างอิง

กนิษฐา พูลลาภ. (2562). *การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานสำหรับนักเรียนห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนผดุงนารี* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

กุลธิดา ทุ่งคาใน. (2564). การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ในวิถี New Normal Blended Learning in a New Normal. *วารสารครุศาสตร์*, 15(1), 29-50.

ขวัญชนก โตนาค. (2556). *การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถานการศึกษาขั้นพื้นฐาน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

จักรพงษ์ กล่อมปัญญา. (2561). การจัดการเรียนรู้อาเซียนศึกษาแบบผสมผสานตามแนวคอนสตรัคชันนิซึมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*, 19(2), 76- 90.

จีราภา ประพันธ์พัฒน์. (2560). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงธัญบุรี.

จุฑาทิพย์ ชนะเคน. (2559). *การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

จุมพล อินทรศร. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน กรุงเทพมหานครกับการส่งเสริมให้ครูใช้สื่อดิจิทัลที่เป็นสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พัชรา วาณิชศิน. (2560). *การพัฒนาภาวะผู้นำ: จากทฤษฎีสู่แนวทางปฏิบัติที่ดีและกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.

วัชรพงศ์ ทัศนบรรจง. (2563). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนประชารัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

เวียงวิวรรธน์ ทำทูล. (2557). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์การขีดสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมพงษ์ เชือกพรม. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การสมรรถนะสูงของโรงเรียนสังกัดสำนักการศึกษาเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *สพฐ. แจงเลือกวิธีเรียนได้หลายแบบหากไม่พร้อมเรียนออนไลน์*. สืบค้น 23 ตุลาคม 2565, จาก https://shorturl.asia/KWmqf

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). *การสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2565 (ไตรมาส 1)*. สืบค้น 23 มีนาคม 2565, จาก https://shorturl.asia/VH6T7

สุกัญญา แช่มช้อย. (2561). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2560). *การบริหารการศึกษาเพื่อร่วมสร้างประเทศไทย 4.0*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อนุชิต โฉมศรี. (2563). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมาตรฐานสากลในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อนุสรา สุวรรณวงศ์. (2558). *กลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูโรงเรียนเอกชน* (ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Ailin, M. & Lindgren, P. (2008). Conceptualizing Strategic Innovation Leadership for Competitive Survival and Excellence. *Journal of Knowledge Globalization*, 1(1), 87-107.

Bonk. C. J. & Graham C.R. (2006). *The handbook of blended learning: global perspectives, local designs*. San Francisco: Pfeiffer.

Carman, J. M. (2005). *Blended Learning Design: Five Keys Ingredients*. Retrieved May 31, 2022, from https://shorturl.asia/YohmS

George. (2012). Innovation for inclusive growth : Towards a theoretical framework and a research Agenda. *Journal of Management Studies*, 49(4), 661-683.

Horth, D. M. & Vehar, J. (2012). *Becoming A Leader Who Fosters Innovation*. Greensborough: Center for Creative Leadership.

Minaz & Melanie. (2019). Blended Learning in Middle School Math. *Journal of Online Learning Research*, 5(1), 49-64.

Perez. (2011). Blended learning in higher education: Students' perceptions and their relation to outcomes. *Journal Computers & Education*, 56(3), 818-826.

Pollock, A. (2008). *Pharmaceutical meaning-making beyond marketing: Racialized subjects of generic thiazide*. Belmont, CA: Cengage/Wadsworth.

Sharma, P. (2008). *Innovative-Leadership*. Retrieved May 31, 2022, from https://shorturl.asia/zZMK1

Ubaidillah, M. F. (2018). Uncovering English teachers' beliefs of English as an international Language. *Korea TESOL*, 14(2), 139-152.

Watt, D. (2002). *How innovation occurs in high schools within the network of innovativeschools: The four pillars of innovation research project*. Retrieved May 31, 2022, from https://shorturl.asia/yw2N6

ความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัว การรับรู้คุณลักษณะงาน และความสุขในการทำงานของข้าราชการกองบิน 23 จังหวัดอุดรธานี*

WORK AND FAMILY CONFLICT, PERCEPTIONS OF JOB CHARACTERISTICS AND JOY AT WORK OF THE WING 23 OFFICIALS OF THE ROYAL THAI AIR FORCE, UDONTHANI PROVINCE

ศิริมา ระหงษ์, ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน
Sirima Rahong, Theeraphat Wongkumsin
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Kasetsart University Author
Corresponding Author E-mail: Sirima.r@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัว การรับรู้คุณลักษณะงาน และความสุขในการทำงานของข้าราชการ 2. ศึกษาการเปรียบเทียบความสุขในการทำงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน 3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัว และ 4. การรับรู้คุณลักษณะงาน กับความสุขในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างคือข้าราชการกองบิน 23 จำนวน 232 คน โดยสุ่มตัวอย่าง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test F-test Least Significant Difference และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ข้าราชการมีความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวอยู่ระดับต่ำ การรับรู้คุณลักษณะงานอยู่ระดับปานกลาง และความสุขในการทำงานอยู่ระดับสูง 2. ข้าราชการที่มีชั้นยศต่างกัน มีความสุขในการทำงานต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ข้าราชการที่มีระดับเงินเดือนและระยะเวลาการทำงานต่างกัน มีความสุขในการทำงานต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ข้าราชการที่มีอายุ สถานภาพสมรส ที่อยู่อาศัยและหน่วยขึ้นตรงต่างกัน มีความสุขในการทำงานไม่ต่างกัน 3. ความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางลบกับความสุขในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ

*Received May 2, 2023; Revised May 15, 2023; Accepted May 15, 2023

4. การรับรู้คุณลักษณะงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

คำสำคัญ: ข้าราชการ; ความขัดแย้ง; คุณลักษณะงาน; ความสุขในการทำงาน

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the level of conflict between work and family. Perception of job characteristics and happiness at work of civil servants. 2. To study the comparison of happiness at work classified by different personal factors. 3. To study the relationship between conflict between work and family. and 4. To study perception of job characteristics. With happiness at work. The sample group consisted of 232 Wing 23 civil servants by random sampling. Data were collected using a questionnaire. And data were analyzed using statistical packages, including percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, Least Significant Difference, (LSD) and Pearson's correlation coefficient.

The results showed that 1. The government officials had low level of work and family conflict, moderate level of perceptions of job characteristics and high level of joy at work, 2. The government officials with different ranks had a statistically significant difference in joy at work at the .01 level, the government officials different monthly income had a statistically significant difference in joy at work at the .001 level, and the government officials with different age, marital status, residence and direct subordinate units had no difference in joy at work, 3. Work and family conflict were negatively correlated with joy at work at the statistically significant value of .001 level, and 4. Perceptions of job characteristics was positively correlated with joy at work at the statistically significant value at the .001 level.

Keywords: The Government Officials; Conflict; Job Characteristics; Joy at Work

บทนำ

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560-2564) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสุขภาวะของคนไทยให้มีสุขภาวะที่ดี สร้างคนให้มีวินัย มีความรู้ มีทักษะ มีความคิด มีทัศนคติที่ดี เพื่อรับผิดชอบสังคม มีจริยธรรมคุณธรรม อีกทั้งยังมุ่งเน้นพัฒนาบุคคลในแต่ละช่วงวัย รวมทั้งเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เพื่อเป็นสังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ และสร้างคนให้ใช้

ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม ดังนั้น การสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทยจึงเป็นเป้าหมายให้กับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่จะต้องมีหน้าที่ส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานมีสุขภาวะที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ความสุขเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนมีความต้องการ ไม่ว่าจะสุขในเรื่องใดๆก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสุขในการทำงาน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560-2564))

ความสุขในการทำงาน ถือเป็นปัจจัยที่เป็นการสร้างกำลังใจให้บุคลากรผลิตผลงานออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อบุคลากรมีความสุขในการทำงาน จะมีความตั้งใจสร้างสรรค์ผลงานนั้นให้ออกมาดีที่สุด โดยความสุขที่บุคลากรพึงมีตามองค์ประกอบของ Manion (2003) ซึ่งประกอบไปด้วย การติดต่อสัมพันธ์ ความรักในงาน ความสำเร็จในงาน และการเป็นที่ยอมรับ ความสุขในการทำงาน ส่วนหนึ่งคือมาจากความพึงพอใจในงานที่ตรงไปตามความต้องการของบุคลากร แต่อีกส่วนหนึ่งที่ส่งผลกระทบให้การทำงานนั้นไม่เกิดความสุข คือ ความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัว ครอบครัว คือสถาบันที่เล็กที่สุด แต่มีความสำคัญที่สุด และหากครอบครัวกับงานไม่มีความสมดุลกัน ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างงานกับครอบครัว ตามองค์ประกอบหลักที่ Greenhaus & Beutell (1985) กล่าวไว้ ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านเวลา ด้านความเครียด และด้านพฤติกรรม นอกจากความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวแล้วในด้านการรับรู้คุณลักษณะงาน ก็เป็นปัจจัยที่บุคลากรมีความคาดหวังไว้อย่างยิ่ง ซึ่งแน่นอนว่าทุกคนที่ทำงาน ได้รับมอบหมายงาน ได้ปฏิบัติหน้าที่ในงานของตนเอง อยากที่จะให้คุณลักษณะของงานในหลาย ๆ ด้าน ตรงกับความพึงพอใจของตนเอง และเมื่อคุณลักษณะของงานตรงตามความต้องการที่บุคลากรต้องการ บุคลากรจะมีความสุขในการทำงาน และสร้างสรรค์ผลงานออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพตามองค์ประกอบของ Hackman & Oldham (1975) ประกอบด้วย ด้านความหลากหลายของทักษะ ด้านความมีเอกลักษณ์ของงาน ด้านความสำคัญของงาน ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน และด้านผลป้อนกลับของงาน

กองบิน 23 ตั้งอยู่ที่ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ภารกิจหลักในการทำงานของกองบิน 23 คือ มีหน้าที่ปกป้องน่านฟ้าไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ข้าราชการกองบิน 23 มีส่วนสนับสนุนให้กองบินทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุภารกิจตามที่กองทัพอากาศต้องการ เช่น การฝึก Cope Tiger ซึ่งใช้พื้นที่ฝึก ณ กองบิน 1 จังหวัดนครราชสีมา การฝึก Cobra Gold ใช้พื้นที่ฝึก ณ กองบิน 1 จังหวัดนครราชสีมา การฝึกใช้อาวุธทางอากาศชัยบาดาล ณ จังหวัดลพบุรี หรือการฝึก Air Thamal ณ ประเทศมาเลเซีย เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า ด้วยภารกิจที่ที่ข้าราชการจะต้องปฏิบัติ ต้องเดินทางไปทำงานต่างจังหวัดและต่างประเทศเป็นเวลานาน ทำงานในหลายบทบาทหน้าที่ ซึ่งเกี่ยวข้องทั้งเรื่องของความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัว อีกทั้งยังทำงานภายใต้ภารกิจที่ท้าทาย มีความสำคัญกับหน่วยงาน ต้องเข้าใจการปฏิบัติงานอย่างถ่องแท้และลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรับรู้

คุณลักษณะงาน และการทำงานร่วมกับบุคลากรนอกหน่วยงาน การปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี รู้สึกภาคภูมิใจกับงาน การปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน ซึ่งเกี่ยวข้องความสุขในการทำงาน

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงระดับความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัว การรับรู้คุณลักษณะงาน และความสุขในการทำงานของข้าราชการรวมถึงการเปรียบเทียบความสุขในการทำงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน และศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวกับความสุขในการทำงาน และการรับรู้คุณลักษณะงานกับความสุขในการทำงานของข้าราชการ ซึ่งจากการศึกษาจะสามารถนำมาพัฒนาทำข้าราชการกองบิน 23 จังหวัดอุดรธานี ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและสุขภาวะที่ดี ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560-2564) ที่มีหลักการสำคัญโดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัว การรับรู้คุณลักษณะงาน และความสุขในการทำงานของข้าราชการ
2. เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบความสุขในการทำงานของข้าราชการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัว กับความสุขในการทำงานของของข้าราชการ
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณลักษณะงาน กับความสุขในการทำงานของข้าราชการ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ข้าราชการกองบิน 23 จังหวัดอุดรธานี จำนวน 550 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรจากการคำนวณของ Yamane (1973) ได้จำนวน 232 คน จากนั้นใช้การสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากรายชื่อประชากรให้ได้ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหน่วยขึ้นตรง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1

แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลจำนวน 8 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ที่อยู่อาศัย ระดับเงินเดือน ชั้นยศ หน่วยขึ้นตรง และระยะเวลาการทำงาน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัว ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้คุณลักษณะงาน ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสุขในการทำงาน เกณฑ์การให้คะแนนตอนที่ 2 3 และ 4 ซึ่งแต่ละข้อคำถามมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง จริงมากที่สุด
4 หมายถึง ค่อนข้างจริง
3 หมายถึง จริงปานกลาง
2 หมายถึง ค่อนข้างไม่จริง
1 หมายถึง ไม่จริงเลย

สามารถแบ่งเกณฑ์คะแนนได้ดังนี้

1.00-2.33 หมายถึง ต่ำ
2.34-3.66 หมายถึง ปานกลาง
3.67-5.00 หมายถึง สูง

การหาความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ผลการหาคำดัชนีความสอดคล้องเมื่อนับคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน ปรากฏว่ามีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 การคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มข้าราชการที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 30 คน วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นด้วยการคำนวณสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) ซึ่งได้ผลการวัดค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ดังนี้

แบบสอบถามความสุขในการทำงาน มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .965
แบบสอบถามความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัว มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .917
แบบสอบถามคุณลักษณะงาน มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .900

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยของหนังสือจากโครงการวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน ภาคพิเศษ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถึงรองผู้บังคับการกองบิน 23 จังหวัดอุดรธานี

4.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสำหรับการวิจัยไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยอธิบายถึงวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนและรายละเอียดการตอบแบบสอบถาม

4.3 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประกอบด้วยค่าร้อยละ (Percentage) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้แปลความหมายของข้อมูลต่าง ๆ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แสดงลักษณะการกระจายของข้อมูล ค่า T-Test ใช้ในการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของความสุขในการทำงานที่แบ่งเป็น 2 กลุ่มตามปัจจัยส่วนบุคคล ค่า F-Test หรือการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis Of Variance) สำหรับทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของความสุขในการทำงานที่แบ่งเป็น 3 กลุ่มตามปัจจัยส่วนบุคคล และ LSD (Least Significant Difference) การเปรียบเทียบรายคู่ตามปัจจัยส่วนบุคคล ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวกับความสุขในการทำงานของข้าราชการ และการรับรู้คุณลักษณะงานกับความสุขในการทำงานของข้าราชการ และการทดสอบสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001, .01 และ .05

ผลการวิจัย

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัว การรับรู้คุณลักษณะงาน และความสุขในการทำงาน มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวของข้าราชการกลุ่มตัวอย่าง จำแนกรายด้านและโดยรวม

ความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านเวลา	1.36	0.58	ต่ำ
ด้านความเครียด	1.42	0.57	ต่ำ
ด้านพฤติกรรม	1.42	0.57	ต่ำ
โดยรวม	**1.40**	**0.57**	**ต่ำ**

จากตารางที่ 1 พบว่า ความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X}$=1.40) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวทุกด้านนั้นอยู่ในระดับต่ำ โดยด้านความเครียดและด้านพฤติกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$=1.42) และด้านเวลามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}$=1.36)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับคุณลักษณะงานของข้าราชการกลุ่มตัวอย่าง จำแนกรายด้านและโดยรวม

การรับรู้คุณลักษณะงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านความหลากหลายของทักษะ	3.53	0.55	ปานกลาง
ด้านความมีเอกลักษณ์ของงาน	3.52	0.56	ปานกลาง
ด้านความสำคัญของงาน	3.49	0.54	ปานกลาง

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับคุณลักษณะงานของข้าราชการกลุ่มตัวอย่าง จำแนกรายด้านและโดยรวม (ต่อ)

การรับรู้คุณลักษณะงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน	3.45	0.55	ปานกลาง
ด้านผลป้อนกลับของงาน	3.49	0.53	ปานกลาง
โดยรวม	**3.50**	**0.55**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณลักษณะงานโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.50) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความหลากหลายของทักษะมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$=3.53) รองลงมาคือ ด้านความมีเอกลักษณ์ของงาน ($\bar{X}$=3.52) รองลงมาคือด้านความสำคัญของงาน และด้านผลป้อนกลับของงาน ($\bar{X}$=3.49) และด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}$=3.45)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความสุขในการทำงานของข้าราชการกลุ่ม ตัวอย่าง จำแนกรายด้านและโดยรวม

ความสุขในการทำงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการติดต่อสัมพันธ์	4.70	0.48	สูง
ด้านความรักในงาน	4.62	0.53	สูง
ด้านความสำเร็จในงาน	4.60	0.53	สูง
ด้านการเป็นที่ยอมรับ	4.58	0.54	สูง
โดยรวม	**4.62**	**0.52**	**สูง**

จากตางรางที่ 3 พบว่า ความสุขในการทำงานโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$=4.62) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการติดต่อสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$=4.70) รองลงมาคือด้านความรักในงาน ($\bar{X}$=4.62) รองลงมาคือด้านความสำเร็จในงาน ($\bar{X}$=4.60) และด้านการเป็นที่ยอมรับมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}$=4.58)

2. ข้าราชการที่มีอายุ สถานภาพสมรส ที่อยู่อาศัย และหน่วยขึ้นตรงต่างกันมีความสุขในการทำงานไม่ต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ข้าราชการที่มีระดับเงินเดือน และระยะเวลาการทำงานต่างกัน มีความสุขในการทำงานต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และข้าราชการที่ชั้นยศต่างกัน มีความสุขในการทำงานต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมติฐานที่ตั้งไว้

3. ความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางลบกับความสุขในการทำงานโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั้นหมายความว่า ข้าราชการที่มีความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวโดยรวมสูงขึ้นยิ่งมีความสุขในการทำงานโดยรวมต่ำลง

4. พบว่า การรับรู้คุณลักษณะงานโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขในการทำงานโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

นั้นหมายความว่า ข้าราชการที่มีการรับรู้คุณลักษณะงานโดยรวมสูงขึ้นยิ่งมีความสุขในการทำงานโดยรวมสูงขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวของข้าราชการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X}$=1.40) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ข้าราชการที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจกับหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย งานที่ทำสามารถแบ่งเวลาให้กับครอบครัวได้อย่างเหมาะสม รูปแบบการทำงานเป็นงานที่ตรงความสามารถ เพื่อนร่วมงานดี ผู้บังคับบัญชาดี ทำให้ไม่เกิดสภาวะเครียดในการทำงาน และยังสามารถแยกแยะการปฏิบัติตัวได้ระหว่างที่ทำงานกับครอบครัว ซึ่งทำให้งานที่ปฏิบัติไม่มีผลกระทบด้านลบกับครอบครัว ไม่ก่อให้เกิดปัญหาภายในครอบครัว แม้ว่าจะต้องปฏิบัติงานนอกเวลา นอกสถานที่ ที่ทำให้ต้องห่างไกลจากครอบครัวเป็นเวลานาน ทั้งนี้ยังรวมไปถึงสภาพแวดล้อมภายในครอบครัวที่ดีของข้าราชการกลุ่มตัวอย่างมีความเข้าอกเข้าใจกันในครอบครัวถึงหน้าที่การงานที่ทำ ไม่เหลื่อมล้ำนำเรื่องส่วนตัวเข้ามาทำให้หน้าที่การงานเสียหาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมวุฒิ เงินทอง (2559) ที่ศึกษาอิทธิพลกำกับของแรงจูงใจในการบริการสาธารณะต่อความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัว และพฤติกรรมต่อต้านการปฏิบัติงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ และสอดคล้องกับงานวิจัยของของพัชรินทร์ เขตประทุม (2563) ที่ศึกษา ความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวของพยาบาลในโรงพยาบาลเถิน จังหวัดลำปาง พบว่า พยาบาลในโรงพยาบาลเถิน จังหวัดลำปาง มีความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวด้านงานรบกวนครอบครัวที่มีสาเหตุจากพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย และด้านครอบครัวรบกวนงานที่มีสาเหตุจากเวลา ความเครียด และพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย

2. คุณลักษณะงานของข้าราชการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.50) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ข้าราชการค่อนข้างสามารถรับรู้และเข้าใจว่าหน้าที่การงานที่ตนเองรับผิดชอบอยู่นั้นมีลักษณะเป็นอย่างไร ทำอย่างไรให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพและเป็นที่พึงพอใจ ซึ่งต้องใช้ทักษะที่หลากหลาย ใช้ความชำนาญและความสามารถหลายด้าน สามารถรับผิดชอบงานตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการได้ด้วยตนเอง และอาจจะรับรู้ได้ว่างานนั้นมีความสำคัญกับกองบินมากน้อยเพียงใด และงานนั้นส่งผลกระทบถึงคนภายนอกหน่วยงานหรือไม่ อีกทั้งยังค่อนข้างสามารถรับรู้ได้ว่างานใดที่ข้าราชการสามารถมีอำนาจตัดสินใจปรับเปลี่ยนแก้ไขขั้นตอนการทำงานได้ด้วยตนเอง และสุดท้ายคือค่อนข้างที่จะยอมรับผลตอบรับการทำงานจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของชาตรี พัฒนเลิศพันธ์ (2546) ที่ศึกษา ปัจจัยด้านคุณลักษณะงานที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานสอบบัญชีในสำนักงานสอบบัญชี ดี ไอ เอ พบว่า พนักงานมีคุณลักษณะงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของปานไพลิน เทพช่วย

(2563) ที่ศึกษา คุณลักษณะงานและความพึงพอใจในงาน กรณีศึกษา : สำนักงานสรรพากร สังกัดภาค 12 พบว่า เจ้าหน้าที่สำนักงานสรรพากร สังกัดภาค 12 มีความพึงพอใจคุณลักษณะงานโดยรวมระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}$=5.17)

3. ความสุขในการทำงาน ของข้าราชการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$=4.62) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ข้าราชการมีความพึงพอใจกับหน้าที่การงานในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน ด้านความรักความผูกพันกับงานที่ทำ รู้สึกมีความสุขเมื่อได้ทำงาน มีความภูมิใจที่ตนเองมีหน้าที่รับผิดชอบในงาน ภูมิใจที่ได้เห็นผลงานที่สร้างมาสำเร็จและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชาและได้รับความไว้วางใจจากเพื่อนร่วมงานในเรื่องของการทำงานและผลงานอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเจริญศักดิ์ ฉิมสง่า (2553) ที่ศึกษาศึกษาเรื่องความสุขในการทำงานของพนักงานบริษัท สยามฮารเวสท จำกัด พบว่าระดับความสุขในการทำงานของพนักงาน บริษัท สยามฮารเวสท จำกัด อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของเมธาพร ผงลักษณ์ (2559) ที่ศึกษา ความสุขในการทำงานของครูในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 พบว่า ความสุขในการทำงานของครูในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

4. ความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของข้าราชการที่มีปัจจัยความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางลบกับความสุขในการทำงานโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการมีความสามารถในการจัดการและแยกแยะได้เมื่อเกิดปัญหาทั้งกับงานกับกับครอบครัว รวมไปถึงมีความพึงพอใจกับสภาพแวดล้อมในครอบครัว และพึงพอใจในสถาพแวดล้อมของที่ทำงาน ครอบครัว และในด้านของความเครียด สามารถจัดการความรู้สึกและปัญหาที่เกิดจากงาน และครอบครัวได้ โดยไม่ให้ความเครียดที่เกิดจากงานมาส่งผลกระทบกับครอบครัว และไม่ให้ความเครียดที่เกิดภายในครอบครัวมาส่งผลกระทบกับงานที่ทำจนเกิดความผิดพลาด และด้านสุดท้ายคือด้านพฤติกรรม คือการที่ข้าราชการรู้จักปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ตรงกับบทบาท ในที่ทำงานบางคนรับบทบาทเป็นผู้อำนาจเป็นผู้บังคับบัญชา แต่เมื่ออยู่ในครอบครัว ข้าราชการต้องรู้จักการปรับเปลี่ยนบทบาท จะไม่นำความมีอำนาจจากที่ทำงานมาใช้กับคนในครอบครัว เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวได้ ซึ่งความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวทั้ง 3 ด้านนี้จึงมีความสัมพันธ์ทางลบกับความสุขในการทำงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการติดต่อสัมพันธ์ ด้านความรักในงาน ด้านความสำเร็จในงาน และด้านการเป็นที่ยอมรับ เพราะยิ่งข้าราชการมีความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวน้อย ยิ่งทำให้ความสุขในการทำงานของข้าราขการเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวรรณ บุญมั่ง (2552) ที่ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถใน

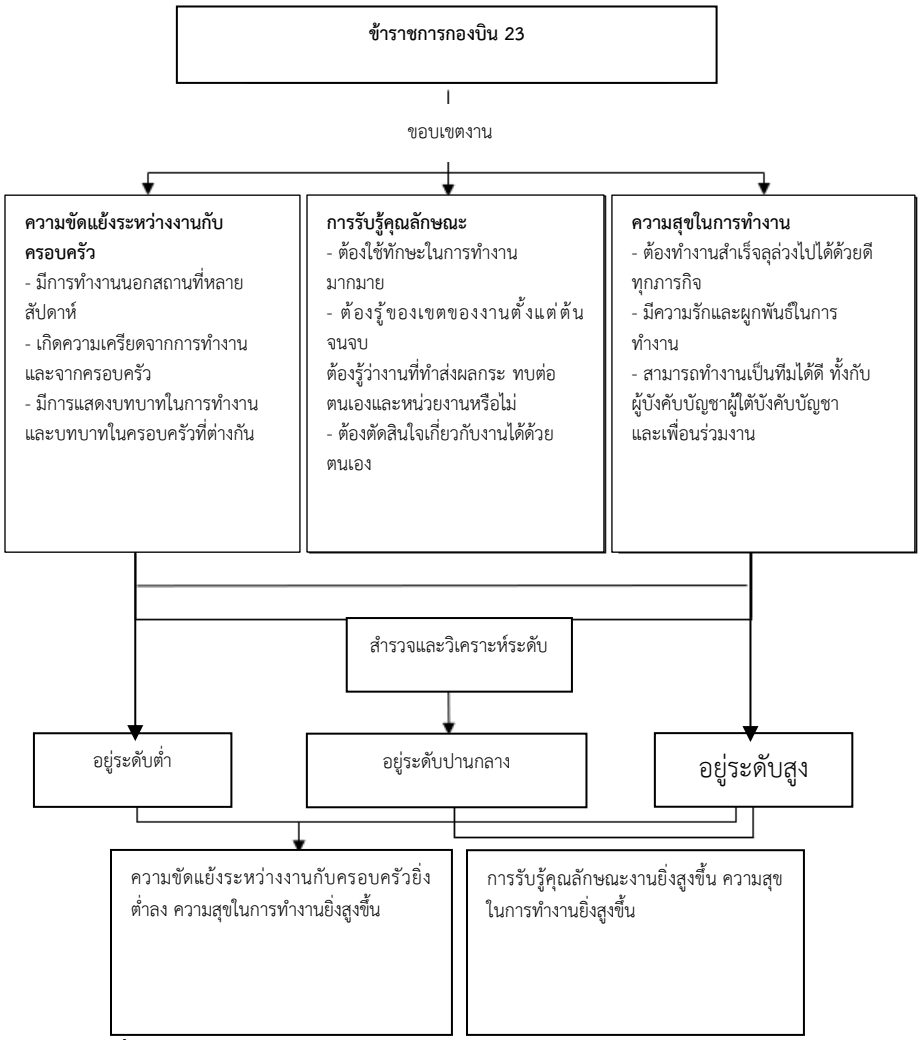
การเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ลักษณะงาน ความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัว กับความสุขในการทำงานของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหม พบว่า ความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลสังกัดกระทวงกลาโหม ทั้งจากสาเหตุด้านงานก้าวก่ายครอบครัว และด้านครอบครัวก้าวก่ายงาน (r=-049 และ -037 ตามลำดับ)

5. คุณลักษณะงานมีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของข้าราชการโดยรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขในการทำงานโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการมีความพึงพอใจกับหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ ด้านความหลากหลายของงานที่ข้าราชการรู้สึกภูมิใจที่ได้มีโอกาสทำงานที่ต้องใช้ทักษะที่หลากหลาย ด้านความมีเอกลักษณ์ของงาน ที่ข้าราขการรับรู้ว่าตนเองสามารถทำงานงานหนึ่งได้ตั้งแต่ต้นจนจบ ด้านความสำคัญของงาน ข้าราชการรู้สึกได้ว่างานที่ตนเองได้รับมอบหมายนั้นมีความสำคัญและมีผลกระทบกับบุคคลอื่น กับหน่วยงานตนเองและหน่วยงานอื่น ๆ ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน ข้าราชการได้รับโอกาสในการปฏิบัติงานและตัดสินใจในการทำงานได้เอง และด้านสุดท้ายคือด้านผลป้อนกลับของงาน ข้าราชการรับรู้ถึงผลสะท้อนการทำงานทั้งจากเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา และทั้งด้านบวกและด้านลบ ซึ่งผลสะท้อนด้านลบที่ได้รับนั้น ข้าราชการตระหนักรู้ว่าต้องนำมาปรับปรุงหรือพัฒนาแก้ไขการทำงานส่วนใด และหากเป็นผลสะท้อนด้านบวก ข้าราชการยังคงรับรู้ถึงการรักษาการปฏิบัติงานให้อยู่ในมาตรฐานที่ดีได้อย่างไร ซึ่งคุณลักษณะงานทั้ง 5 ด้านนี้ จึงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขในการทำงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการติดต่อสัมพันธ์ ด้านความรักในงาน ด้านความสำเร็จในงาน และด้านการเป็นที่ยอมรับ เพราะยิ่งข้าราชการมีความพึงพอใจกับคุณลักษณะงานมากยิ่งทำให้มีความสุขในการทำงานมากเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชนี หาญสมสกุล (2550) ที่ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการทำงาน ลักษณะงานกับความสุขในการทำงานของบุคลากรพยาบาลประจำสถานพยาบาล สังกัดกรมราชทัณฑ์ พบว่า ลักษณะงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขในการทำงานของบุคลากรพยาบาลประจำสถานพยาบาล สังกัดกรมราชทัณฑ์ (r=.58) และสอดคล้องกับงานวิจัยของร้อยโทหญิงวิภาวรรณ บุญมั่ง (2552) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ลักษณะงาน ความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัว กับความสุขในการทำงานของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหม พบว่า ลักษณะงานมีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับปานกลางกับความสุขในการ ทำงานของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r=.506) และสอดคล้องกับงานวิจัยของเหมือนฝัน นาครทรรพ (2556) ที่ศึกษาเรื่อง สัมพันธภาพทางสังคม พรหมวิหาร 4 การรับรู้คุณลักษณะของงานและความสุขในการทำงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนนทบุรี พบว่า

การรับรู้คุณลักษณะของงาน โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขในการทำงานของอาสาพัฒนาชุมชนโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยสามารถสรุปเป็นภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัว คุณลักษณะงานและความสุขในการทำงาน

จากภาพที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ขอบเขตงานของข้าราชการกองบิน 23 จากนั้นทำการสำรวจและวิเคราะห์ผลออกมา และทำการสังเคราะห์ถึงองค์ความรู้อันเกิดจากการศึกษาความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัว คุณลักษณะงาน และความสุขในการทำงาน ซึ่งจะเห็นได้ว่า

ความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวของข้าราชการอยู่ในระดับต่ำ การรับรู้คุณลักษณะงานอยู่ในระดับปานกลาง และความสุขในการทำงานอยู่ในระดับสูงซึ่งนับเป็นเรื่องที่ดี และเมื่อวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวกับความสุขในการทำงาน พบว่า ความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวยิ่งต่ำลง ความสุขในการทำงานยิ่งสูงขึ้น และความสัมพันธ์ของการรับรู้คุณลักษณะงานกับความสุขในการทำงาน พบว่า การรับรู้คุณลักษณะงานยิ่งสูงขึ้น ความสุขในการทำงานยิ่งสูงขึ้น ข้อมูลทั้งหมดจากการวิเคราะห์นับเป็นเรื่องที่ดี หน่วยงานสามารถรักษาระดับของความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวให้อยู่ในระดับต่ำต่อไป โดยให้ความสำคัญกับงานและครอบครัวควบคู่กันไป รักษาระบบการทำงานของข้าราชการให้มีประสิทธิภาพดังเช่นเดิมตลอดไป และสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาหน่วยงานและข้าราชการในส่วนของการรับรู้คุณลักษณะงานให้เพิ่มจากระดับปานกลางเป็นระดับสูง เพื่อให้ข้าราชการมีการรับรู้คุณลักษณะงานของตนเองเพิ่มขึ้น และรักษาระดับความสุขในการทำงานของข้าราชการให้อยู่ในระดับสูงต่อไปโดยให้ความสำคัญกับสุขภาพจิตของข้าราชการ เพื่อให้ข้าราชการมีความสุขในการทำงานตลอดไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการสำรวจสุขภาวะทางจิตใจของข้าราชการในการปฏิบัติงานเป็นประจำทุกปี เพื่อตระหนักถึงความสุขในการทำงานของข้าราชการ และการวางระบบงานให้ข้าราชการได้ปฏิบัติอย่างเหมาะสมและสามารถทำงานได้อย่างมีความสุขตลอดไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

หน่วยงานควรนำผลจากการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหน่วยงานและระบบการทำงาน เพื่อพัฒนาให้ข้าราชการมีความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวที่ระดับต่ำลงกว่าเดิม และการรับรู้คุณลักษณะงานกับความสุขในการทำงานที่ระดับสูงขึ้นกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากวิจัยครั้งนี้ เช่น ความพึงพอใจในการทำงาน ความสำเร็จในการทำงานแรงจูงใจในการทำงาน คุณภาพชีวิต ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน ทัศนคติต่ออาชีพ เพื่อให้ทราบว่ามีตัวแปรใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงาน เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาข้าราชการต่อไป และควรใช้รูปแบบการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพหรือแบบผสมผสาน เพื่อให้ได้แนวทางอื่น ๆ ในการหาความสุขในการทำงานของข้าราชการเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกมากขึ้น และควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัว คุณลักษณะงาน และความสุขในการทำงานใน

หน่วยงานอื่น ๆ เช่น หน่วยงานทั้ง 4 เหล่าทัพ กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และตำรวจ เพื่อนำผลมาศึกษาเปรียบเทียบ และขยายผลในการศึกษาครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เจริญศักดิ์ ฉิมสง่า. (2553). *ความสุขในการทำงานของพนักงาน บริษัท สยามฮาร์เวสท์ จำกัด* (สารนิพนธ์ธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

เฉลิมวุฒิ เงินทอง. (2559). *อิทธิพลกำกับของแรงจูงใจในการบริการสาธารณะต่อความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัว และพฤติกรรมต่อต้านการปฏิบัติงาน* (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาพาณิชยศาสตร์และการบัญชี). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชาตรี พัฒนเลิศพันธ์. (2546). *ปัจจัยด้านคุณลักษณะงานที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานสอบบัญชีในสำนักงานสอบบัญชี ดี ไอ เอ* (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปานไพลิน เทพช่วย. (2563). *คุณลักษณะงานและความพึงพอใจในงาน กรณีศึกษา : สำนักงานสรรพากร สังกัดภาค 12* (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พัชรินทร์ เขตประทุม. (2563). ความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวของพยาบาลในโรงพยาบาลเถิน จังหวัดลำปาง. *พยาบาลสาร*, 47(4), 408-418.

เมธาพร ผังลักษณ์. (2559). *ความสุขในการทำงานของครูในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

รัชนี หาญสมสกุล. (2550). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการทำงาน ลักษณะงานกับความสุขในการทำงานของบุคลากรพยาบาลประจำสถานพยาบาลสังกัด กรมราชทัณฑ์* (วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เหมือนฝัน นาครทรรพ. (2556). สัมพันธภาพทางสังคม พรหมวิหาร 4 การรับรู้คุณลักษณะของงานและความสุขในการทำงานของอาสาพัฒนาชุมชน จังหวัดนนทบุรี. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 39(2), 120-135.

Greenhaus & Beutell, J. H. B., N. J. (1985). Sources of Conflict between Word and Family Roles. *The academy of Management Review*, 1 (1), 76-88.

Hackman, J. R. & Oldham, G. R. (1975). Motivation through the design of work: Test of a theory Organizational behavior and human performance. *Journal of Organizational Behavior*, *16(2)*, 250-279.

Manion, J. (2003). Joy at work: Creating a positive workplace. *Journal of Nursing Administration*, 33(12), 652-655.

Yamane, T. 1973. *Statistics an introductory analysis*. New York Harper & Row.

การพัฒนาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ*

DEVELOPMENT OF THE BODY OF KNOWLEDGE IN BUDDHIST LEARNING INNOVATION AREA

สิน งามประโคน
Sin Ngamprakon
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: surachaihongtrakool@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ 2. สร้างชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ และ 3. ประเมินชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีพหุระยะ โดยระยะที่ 1 ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหาร คณาจารย์ จำนวน 42 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบอุปนัย ระยะที่ 2 การสนทนากลุ่ม จำนวน 10 รูปหรือคน ระยะที่ 3 ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 50 รูปหรือคน

ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธประกอบด้วยพื้นที่กิจกรรมวิถีพอเพียงการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในบริเวณมหาวิทยาลัยด้วยการบูรณาการหลักไตรสิกขา และพื้นที่การถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธโดยใช้พื้นที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คณะครุศาสตร์เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธ 2. ชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธประกอบด้วย 4 กิจกรรม คือ 1. กิจกรรมวิถีพุทธพอเพียงที่ก่อให้เกิดความคุ้มค่าทรัพยากรน้ำ และความยั่งยืนของการผลิตอาหาร 2. กิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธโดยใช้สติและปัญญาเป็นฐานในการคิดแก้ปัญหาอย่างแยบคาย 3. กิจกรรมเดินด้วยเท้า ก้าวไปในบุญ 4. กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธ 3. ผลการประเมินชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความมีประโยชน์บูรณาการตามหลักไตรสิกขา อันมี ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นฐาน

คำสำคัญ: การพัฒนาองค์ความรู้; พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้; การเรียนรู้วิถีพุทธ

---

*Received March 4, 2023; Revised May 8, 2023; Accepted May 10, 2023

Abstract

Objectives of this research: were: 1. To study the body of knowledge in Buddhist learning innovation area, 2. To study a set of activities for the body of knowledge in Buddhist learning innovation area, and 3. To evaluate the set of activities for the body of knowledge in Buddhist learning innovation area. The research used multi-sequenced design divided into 3 phases. In phase 1, the qualitative data were collected from 42 key-informants and analyzed by inductive method. In phase 2, the qualitative data were obtained from 10 key-informants. And in phase 3, the quantitative data were collected from 50 samples.

The study results showed that: 1. The body of knowledge in Buddhist learning innovation area consists of sufficiency activity in using the university area integrated with the principles of Tisikkha. The area for transfer the body of knowledge in the Buddhist way is Faculty of Education in Mahachulalongkornrajavidyalaya University. 2. The set of activities for the body of knowledge in Buddhist learning innovation area consists of 4 activities; 1. Sufficiency Buddhist Activity for creating good value of water resource and sustainability of food production, 2. Buddhist Learning Activity based on mindfulness and wisdom in solving problems, 3. Walking Activity to merit, and 4. Activity for transferring the body of Buddhist knowledge. 3. The evaluation results of the set of activities for the body of knowledge in Buddhist learning innovation area were at a high level overall. In aspects, the highest level was on feasibility, followed by application and utility respectively.

Keywords: Knowledge Development; Innovative Learning Area; Buddhist Learning

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีคำสอนให้บุคคลได้เรียนรู้ เข้าใจโลกและชีวิตตามจริง เอื้อให้บุคคลเกิดการประจักษ์แจ้งด้วยตนเอง การเรียนรู้จึงเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในชีวิตของมนุษย์ทั้งในรูปแบบของการศึกษา การฝึกฝน ค้นคว้า การทำความเข้าใจหลักธรรม และแม้กระทั่งการทำความเข้าใจตนเอง หากการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความสุข ย่อมเอื้ออำนวยให้ผู้เรียน นักเรียน นักศึกษา หรือบุคคลเกิดการพัฒนาหรือก้าวหน้าในวิชาความรู้ หรือศาสตร์ที่กำลังเรียนรู้หรือศึกษาอยู่อย่างต่อเนื่อง เกิดผลสัมฤทธิ์และประสิทธิผลในการเรียนรู้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), (2547)

ทั้งนี้ ระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันเริ่มให้ความสำคัญกับระบบการเรียนรู้เชิงพุทธหรือตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อประยุกต์ใช้ในระบบการศึกษาปัจจุบันซึ่งการเรียนรู้ตามหลัก

พระพุทธศาสนาเป็นกระบวนการที่เน้นทั้งความรู้และคุณธรรมแก่ผู้เรียน และที่สำคัญส่งเสริมความสุขแก่ผู้เรียนในขณะที่กำลังเรียนรู้ การศึกษาคือรากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ อันจะส่งผลสำคัญต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า (พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2546) ดังนั้น กลไกในการบริหารจัดการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยการทดลองจัดการศึกษาที่มีอิสระในด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีความคล่องตัว อันส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาได้อย่างเต็มที่ (กิดานันท์ มลิทอง, 2548) และเพื่อให้มีการคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมด้านการศึกษาและการเรียนรู้ รวมทั้งขยายผลไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งอื่น เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา กระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษา ตลอดจนเพื่อให้การสร้างและพัฒนาการจัดการศึกษาร่วมกันของทุกภาคส่วน นำไปสู่การยกระดับการจัดการศึกษาของประเทศอันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพต่อไป (Education Sandbox, 2022)

แนวทางการกำหนดให้มีพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้เป็นพื้นที่ปฏิรูปการบริหารและการจัดการการศึกษาขึ้นสำหรับทดลองการบริหารจัดการศึกษา โดยการกำหนดระยะเวลาการทดลองที่ชัดเจน เพื่อนำร่องในการกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศ เพื่อส่งเสริมให้มีพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เช่น การนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานไปปรับใช้กับการจัดการศึกษาในสถานศึกษานำร่องให้เหมาะสมกับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษานำร่องอย่างต่อเนื่อง การออกแบบการทดสอบผู้เรียนเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การประเมินผลการดำเนินงานและการบริหารจัดการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้ ยังไม่ครอบคลุมไปยังพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธด้วยการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามด้วยหลักพุทธธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา (อัจฉรา จันทร์ฉาย, 2553)

จากการศึกษาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธนั้น พบว่า มีหลากหลายนวัตกรรม เช่น องค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ กระบวนการเรียนการสอนและการเรียนรู้วิถีพุทธ เศรษฐศาสตร์วิถีพุทธ การฝึกสติภาวนาวิถีพุทธ วัฒนธรรมหรือมารยาทชาวพุทธ นวัตกรรมครูดี ศรีครุศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และสอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัย นับเป็นการผสมผสานระหว่างนวัตกรรมการเรียนรู้และวิถีพุทธศาสนา ซึ่งเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่มีความสอดคล้องกับพระพุทธศาสนาอย่างแนบแน่น แต่ปัจจุบันการดำเนินชีวิตตลอดถึงการเรียนรู้ทางด้านวิถีพุทธของคนในสังคมได้เลือนหายไป ซึ่งจะเห็นได้จากปัญหาสังคมที่

เกิดขึ้นมากมาย เช่น ขาดความตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณี ศิลปะอันดีงามของชาติที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ภาพสะท้อนดังกล่าวของเยาวชนและสังคมไทยจึงควรสร้างความตระหนักด้านนวัตกรรม ให้เกิดพื้นที่การเรียนรู้นวัตกรรมวิถีพุทธที่หลากหลายนวัตกรรมซึ่งมีความสำคัญและขาดหายไป นำไปสู่การพัฒนาแหล่งเรียนรู้นวัตกรรมเหล่านี้ เพื่อให้สังคมได้กลับมาสนใจพื้นฐานพัฒนาจิตใจตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้อย่างมีความสุข มั่นคง ยั่งยืนตลอดไป

ดังนั้น คณะผู้วิจัย จึงมีความสนใจศึกษาโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ซึ่งข้อค้นพบที่ได้คือ องค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธที่จะเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาการศึกษาที่รองรับการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตาม พ.ร.บ. พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 อันจะนำไปสู่การขยายผลและยกระดับคุณภาพทางการศึกษาไปสู่สังคมแห่งสุขภาวะองค์รวมเชิงพุทธ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ
2. เพื่อสร้างชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ
3. เพื่อประเมินชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

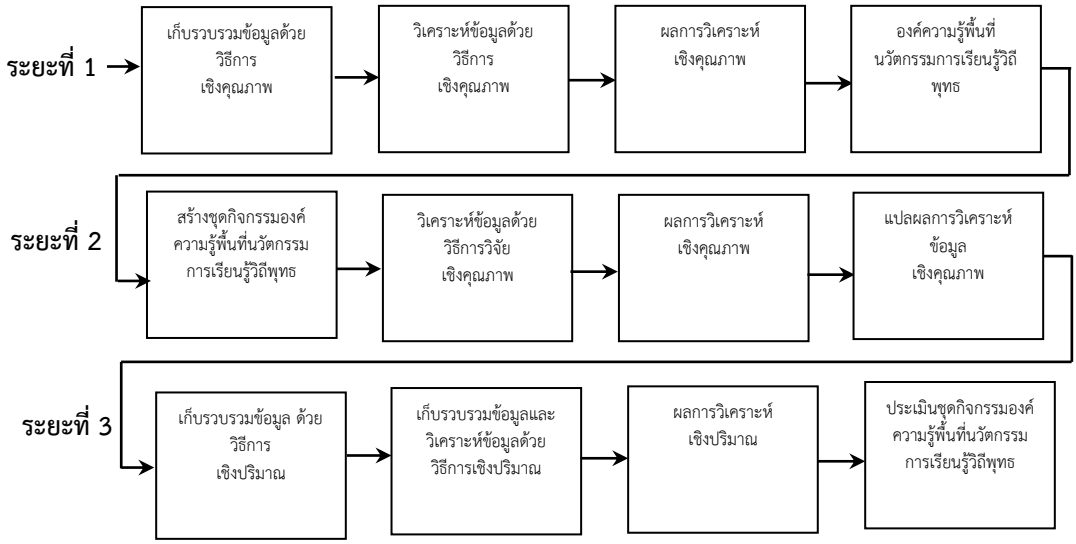
งานวิจัยนี้เป็นแบบผสมวิธีพหุระยะ (Multiphase Mixed Methods Design) (Leedy & Ormrod, 2015) โดยใชแนวคิด การพัฒนาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

2. ประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหาร และคณาจารย์ จำนวน 42 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้บริหาร คณาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 รูปหรือคน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ระยะที่ 3 การวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร คณาจารย์ นักวิขาการ และตัวแทนชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 50 รูปหรือคน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเลือกเจาะจง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปเป็นขั้นตอนดำเนินการวิจัยได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การศึกษาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ พบว่า การจัดพื้นที่การเรียนรู้วิถีพุทธที่เป็นนวัตกรรมต้องมีการด้านกายภาพ โดยจัดสภาพให้ใกล้ชิดธรรมชาติ ชวนให้มีจิตใจสงบและส่งเสริมการบริหารจิต เจริญปัญญา ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต จัดกิจกรรมที่บูรณาการไตรสิกขาที่เน้นการกิน อยู่ ดู ฟัง ด้วยสติสัมปชัญญะ เพื่อเป็นไปตามคุณค่าแท้ของการดำเนินชีวิต ด้านการสอน โดยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการพุทธธรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างชัดเจนต่อเนื่อง ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ โดยส่งเสริมวัฒนธรรมแสวงหาปัญญา การมีปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตรต่อกันทุกคน และการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น ด้านการบริหารจัดการ โดยการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนานักเรียนและพัฒนาซึ่งกันและกัน ด้านการจัดการเรียนการสอนวิถีพุทธโดยจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการเรียนการสอนที่บูรณาการพุทธธรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างชัดเจนต่อเนื่องสม่ำเสมอ ด้านการจัดการเรียนรู้โดย~~ให้~~บูรณาการการเรียนรู้สู่การปฏิบัติด้วย~~โดย~~การนำความคิดของพุทธธรรมเป็นฐานเชื่อมโยงการเรียนรู้สู่หลักธรรมในการพัฒนาตนเองและผู้อื่น และใช้กระบวนการเรียนรู้ที่มีลักษณะสอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านร่างกาย (กายภาวนา) ด้านความประพฤติ (ศีลภาวนา) และด้านปัญญา (ปัญญาภาวนา) โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะกิน อยู่ ดูฟัง เป็น ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีเมตตา กินเป็น อยู่เป็น เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตอยู่อย่างเหมาะสมเป็นไปตามคุณค่าแท้หรือการดูเป็น เอาประโยชน์ในการเรียนรู้เพิ่มพูนปัญญา การบริหารจิต การเจริญปัญญาโดย

บูรณาร่วมกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการแนะแนววิถีพุทธ การให้คำปรึกษาแนะนำโดยยึดหลักธรรมในพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการปฏิบัติและแก้ไขปัญหา เช่น กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมหน้าเสาธง เป็นต้น องค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธประกอบไปด้วยพื้นที่ที่มีกิจกรรมเรียนรู้วิถีพุทธใน 4 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1. กิจกรรมวิถีพุทธพอเพียงที่ก่อให้เกิดความคุ้มค่าของทรัพยากรน้ำและความยั่งยืนของการผลิตอาหาร 2. กิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธโดยใช้สติเป็นฐานพัฒนาจิตใจให้มีคุณภาพและมีจิตใจเข้มแข็งสงบสุข การใช้ปัญญาเป็นฐานก่อให้เกิดความรู้ที่ถูกต้อง มีศักยภาพในการคิดแก้ปัญหาได้อย่างแยบคาย 3. กิจกรรมเดินด้วยเท้าก้าวไปในบุญ และ 4. กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธตามแผนงานกิจกรรม

2. ผลการสร้างชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ประกอบด้วย 4 กิจกรรม คือ 1. กิจกรรมวิถีพุทธพอเพียงที่ก่อให้เกิดความคุ้มค่าของทรัพยากรน้ำ และความยั่งยืนของการผลิตอาหาร 2. กิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธโดยใช้สติเป็นฐานพัฒนาจิตใจให้มีคุณภาพและมีจิตใจเข้มแข็ง สงบสุข การใช้ปัญญาเป็นฐานก่อให้เกิดความรู้ที่ถูกต้องมีศักยภาพในการคิดแก้ปัญหาได้อย่างแยบคาย 3. กิจกรรมเดินด้วยเท้าก้าวไปในบุญ 4. กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธตามแผนงานกิจกรรม รูปแบบความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

3. ผลการประเมินชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 50 ท่าน โดยรวมและรายด้านของผู้ประเมิน พบว่า โดยรวมทั้งฉบับของผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความมีประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบบประเมินความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธโดยรวมและรายด้าน

ลำดับ	รายด้าน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1	ด้านความถูกต้องและครอบคลุม (Accuracy)	4.58	0.04	มากที่สุด
2	ด้านความเหมาะสม (Propriety)	4.57	0.01	มากที่สุด
3	ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ (Feasibility)	4.72	0.03	มากที่สุด
4	ด้านความมีประโยชน์ (Utility)	4.71	0.13	มากที่สุด
	รวม	**4.64**	**0.21**	**มากที่สุด**

ในขั้นตอนนี้ทางคณะผู้วิจัยได้ใช้แบบประเมินก่อนและหลังการอบรมให้กับผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจ ซึ่งประเมินถึงความรู้ความเข้าใจ การพัฒนาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธใน 4 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1. กิจกรรมวิถีพุทธพอเพียงโดยการใช้น้ำอย่างคุ้มค่าและวิถีเกษตรยั่งยืน 2. กิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธโดยใช้สติเป็นฐานใช้ปัญญาเป็นฐาน ใช้ศีลเป็นฐาน 3. กิจกรรมเดินด้วยเท้าก้าวไปในบุญ และ 4. กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ประกอบด้วย การจัดพื้นที่การเรียนรู้วิถีพุทธที่เป็นนวัตกรรมต้องมีการจัดด้านกายภาพโดยจัดสภาพให้ใกล้ชิดธรรมชาติ ชวนมีจิตใจสงบและส่งเสริมการบริหารจิต เจริญปัญญา ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิตโดยจัดกิจกรรมที่บูรณาการไตรสิกขาโดยเน้นการกิน อยู่ ดู ฟังด้วยสติสัมปชัญญะเพื่อเป็นไปตามคุณค่าแท้ของการดำเนินชีวิต ด้านการสอนมีหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการพุทธธรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างชัดเจนต่อเนื่อง ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์โดยส่งเสริมวัฒนธรรมแสวงหาปัญญา มีปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตรต่อกันทุกคน พยายามปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น ด้านการบริหารจัดการโดยร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนพัฒนานักเรียนและพัฒนาซึ่งกันและกัน มีการจัดการเรียนการสอนวิถีพุทธมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการเรียนการสอนที่บูรณาการพุทธธรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างชัดเจนต่อเนื่องสม่ำเสมอ การจัดการเรียนรู้ให้บูรณาการสู่การปฏิบัติโดยการนำความคิดของพุทธธรรมเป็นฐานเชื่อมโยงการเรียนรู้สู่หลักธรรมในการพัฒนาตนเองและผู้อื่น กระบวนการเรียนรู้มีลักษณะสอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น โดยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านร่างกาย (กายภาวนา) ด้านความประพฤติ (ศีลภาวนา) และด้านปัญญา (ปัญญาภาวนา) มุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะกิน อยู่ ดู ฟังเป็น ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีเมตตา การกินเป็น การอยู่เป็น เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตอยู่อย่างเหมาะสมเป็นไปตามคุณค่าแท้หรือการดูเป็น เอาประโยชน์ในการเรียนรู้เพิ่มพูนปัญญา การบริหารจิต การเจริญปัญญาโดยบูรณาร่วมกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการแนะแนววิถีพุทธ การให้คำปรึกษาแนะนำโดยยึดหลักธรรมในพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการปฏิบัติและแก้ไขปัญหา เช่น กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมหน้าเสาธง เป็นต้น องค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธประกอบไปด้วยพื้นที่ที่มีกิจกรรมเรียนรู้วิถีพุทธ ใน 4 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1. กิจกรรมวิถีพุทธพอเพียงที่ก่อให้เกิดความคุ้มค่าของทรัพยากรน้ำและความยั่งยืนของการผลิตอาหาร 2. กิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธโดยใช้สติเป็นฐานพัฒนาจิตใจให้มีคุณภาพและมีจิตใจเข้มแข็งสงบสุข การใช้ปัญญาเป็นฐานก่อให้เกิดความรู้ที่ถูกต้อง มีศักยภาพในการคิด แก้ปัญหาได้อย่างแยบคาย 3. กิจกรรมเดินด้วยเท้าก้าวไปในบุญ และ 4. กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธตามแผนงานกิจกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิพงศ์ บุญผดุง (2558) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ผลการวิจัยพบว่าด้านการดำเนินงาน ปัญหา และอุปสรรค ได้แก่ แหล่งเรียนรู้มีปริมาณจำกัดไม่ทันสมัย และอยู่ในสภาพไม่พร้อมใช้งาน การใช้ และการติดตามผลการใช้แหล่งการเรียนรู้ไม่เป็นระบบและไม่ต่อเนื่อง และขาดงบประมาณในการสนับสนุนหรือพัฒนาทำให้แหล่งเรียนรู้มีวัสดุและอุปกรณ์ ไม่เพียงพอ ความต้องการในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและมีความทันสมัย พัฒนาการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับแผนโครงการและเพียงพอ ได้แก่ พัฒนาการจัดการ และการกำกับติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ให้มี

ประสิทธิภาพ ด้านบุคลากรและการใช้บริการ ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ ผู้รับผิดชอบแหล่งการเรียนรู้มีภาระงานอื่นต้องรับผิดชอบ และครูผู้รับผิดชอบขาดความรู้ความเข้าใจในการสร้างนวัตกรรมแหล่งการเรียนรู้ใหม่ ๆ

2. ผลการสร้างชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ประกอบด้วย 4 กิจกรรม คือ 1. กิจกรรมวิถีพุทธพอเพียงที่ก่อให้เกิดความคุ้มค่าของทรัพยากรน้ำ และความยั่งยืนของการผลิตอาหาร 2. กิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธโดยใช้สติเป็นฐานพัฒนาจิตใจให้มีคุณภาพและมีจิตใจเข้มแข็ง สงบสุข การใช้ปัญญาเป็นฐานก่อให้เกิดความรู้ที่ถูกต้อง มีศักยภาพในการคิด แก้ปัญหาได้อย่างแยบคาย 3. กิจกรรมเดินด้วยเท้าก้าวไปในบุญ 4. กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธตามแผนงานกิจกรรม รูปแบบความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ จากการวิจัยความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธและข้อค้นพบในด้านต่าง ๆ สามารถพัฒนาเพื่อให้เหมาะสมกับชุมชน และชุมชนที่มีบริบทใกล้เคียงกันสามารถนำไปเป็นแนวทางได้แก่ ขั้นที่ 1 การประสานความร่วมมือทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การวางแผนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ขั้นที่ 2 การศึกษาสถานการณ์ปัญหาและการสร้างทางเลือกโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ขั้นที่ 3 การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ ขั้นที่ 4 การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ตามแนววิถีพุทธ ขั้นที่ 5 การพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนววิถีพุทธ ควรเน้นรูปแบบบูรณาการกับวิถีการเรียนรู้ตามฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง จากผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวภา ไพทยวัฒน์ และคณะ (2553) เรื่อง การเปลี่ยนแปลงในชีวิตของสังคมเมืองกับการสร้างรูปแบบศรัทธาการมีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย : กรณีศึกษาวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ที่พบว่า วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนารามเป็นแหล่งการเรียนรู้ศิลปกรรมไทยและพระพุทธศาสนา โดยวัดแห่งนี้เป็นศูนย์ร่วมในการสร้างความวิจิตรพิสดารให้กับคนไทยในยุคที่ผ่านมาเกี่ยวกับพุทธศิลปกรรมไทย จิตรกรรมไทย ประติมากรรมไทย การจัดพิพิธภัณฑ์ การนำความรู้แบบตะวันตกมาใช้ในการสร้างจุดเด่นโดยใช้หินอ่อนจากประเทศอิตาลีโดยที่อาคารสถานทั้งหมดเป็นศิลปกรรมซึ่งกล่าวได้ว่าวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนารามเป็นต้นแบบในการเปิดพื้นที่ใหม่ด้วยการนำศิลปกรรมของโลกตะวันตกมาผสมกลมกลืนกับศิลปกรรมไทยและนำมิติทางวัฒนธรรมมาอธิบายการอยู่ร่วมกันของคนระหว่างโลกตะวันตกกับโลกตะวันออก ซึ่งวัดเองก็ได้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ของพื้นที่เขตดุสิตที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของวัดและประชาชน

3. ผลการประเมินชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความมีประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ในขั้นตอนนี้ทางคณะผู้วิจัย ได้ใช้แบบประเมินก่อนและหลังการอบรมความรู้ให้กับผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจ ซึ่งประเมินถึงความรู้ความเข้าใจการพัฒนาองค์

ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธใน 4 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1. กิจกรรมวิถีพุทธพอเพียงโดยการใช้น้ำอย่างคุ้มค่าและวิถีเกษตรยั่งยืน 2. กิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธโดยใช้สติเป็นฐาน ใช้ปัญญาเป็นฐาน ใช้ศีลเป็นฐาน 3. กิจกรรมเดินด้วยเท้าก้าวไปในบุญ 4. กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูขันติวโรภาส (ขาว ขนฺติโก) (2559) ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาวัดในกรุงเทพมหานครให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ซึ่งพบว่า รูปแบบการพัฒนาวัดในกรุงเทพมหานครให้เป็นแหล่งเรียนรู้องค์ประกอบด้านศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย จิตรกรรมเป็นทัศนศิลป์เกี่ยวกับภาพเขียนที่บอกเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับพุทธประวัติ นรก สวรรค์ วิถีชีวิตของประชาชนในชุมชน ประติมากรรมเป็นงานศิลปกรรมที่มีรูปทรงทั้ง 2 มิติ 3 มิติ แบบลอยตัว ที่บอกเรื่องราวความงดงามทางช่างในแต่ละยุคสมัย สถาปัตยกรรมที่แสดงออกด้วยสิ่งก่อสร้างที่เป็นอาคาร กุฏิ วิหาร โบสถ์ เช่น วิหารของวัดโพธิ์ กุฏิทรงไทยวัดอรุณ เป็นต้น ขนบธรรมเนียมประเพณีแสดงออกในทางพฤติกรรมการปฏิบัติที่เป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ แหล่งเรียนรู้หลักธรรมและวิถีการดำเนินชีวิตเชิงพุทธเป็นการใช้กิจกรรมต่าง ๆ ที่วัดจัดขึ้นอยู่แล้ว แต่ปรับปรุงให้มีความเหมาะสมและต่อเนื่องให้เข้ากับความสนใจของผู้ที่เข้าไปเที่ยวชมวัด เช่น กิจกรรมบวชเนกขัมม์ บวชชีพราหมณ์ กิจกรรมพาน้องเข้าวัด ไหว้พระสวดมนต์ เจริญวิปัสสนากรรมฐาน เป็นต้น

ผลการพัฒนาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธได้สร้างชุดนวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เป็นการรปลูกฝัง อบรม ฝึกฝนเยาวชน ตามวิธีการของพระพุทธศาสนา โดยเน้นบูรณาการตามหลักไตรสิกขา อันมี ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นฐาน เรียนรู้ผ่านการพัฒนาการกิน อยู่ ดู ฟังเป็น ตามองค์ความรู้

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการงิจัยครั้งนี้ ได้องค์ความรู้จากการวิจัย คือ องค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ การพัฒนานักเรียนผ่านการปฏิบติตามวิถีพุทธด้วย 3 กิจกรรม

1. กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมวิถีพุทธพอเพียงโดยการใช้น้ำอย่างคุ้มค่าและวิถีเกษตรยั่งยืน

1.1 กระบวนการ

1.1.1 ลงพื้นที่ทำกิจกรรมวิถีพุทธพอเพียงโดยการใช้น้ำอย่างคุ้มค่าและวิถีเกษตรยั่งยืน

1.1.2 ศึกษาบ่อบำบัดน้ำเสียซึ่งเป็นน้ำที่ผ่านการใช้ประโยชน์และมีการปนเปื้อนจะต้องมีการบำบัดให้สะอาดก่อนนำน้ำเสียมารดพืชผัก เชื่อมโยงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.1.3 นำท่อดูดน้ำเสียดูดน้ำจากบ่อน้ำเสียมาเก็บในบ่อพักน้ำเพื่อกระจายน้ำไปตามท่อในการรดน้ำผักในแปลงผัก

1.1.4 ประสานงานกับนิสิตปริญญาโทและปริญญาเอกที่เป็นนิสิตมาศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษาให้ลงพื้นที่เพื่อสังเกตการใช้น้ำอย่างคุ้มค่าและวิถีเกษตรยั่งยืน

1.1.5 ให้นิสิตนิสิตปริญญาโทและปริญญาเอกนำการใช้น้ำอย่างคุ้มค่าและวิถีเกษตรยั่งยืนไปทดลองใช้ ณ โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย

1.1.6 คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ประเมินผลการนำกิจกรรมการใช้น้ำอย่างคุ้มค่าและวิถีเกษตรยั่งยืนที่โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย

1.2 ผลลัพธ์

1.2.1 นักเรียน เยาวชน นักศึกษา นิสิต ผู้สนใจได้ตระหนักรู้ถึงคุณค่าของการใช้น้ำอย่างคุ้มค่า

1.2.2 นักเรียน เยาวชน นักศึกษา นิสิต ผู้สนใจได้เรียนรู้วิถีเกษตรที่ยั่งยืน

1.2.3 นักเรียน เยาวชน นักศึกษา นิสิต ผู้สนใจนำการใช้น้ำอย่างคุ้มค่าและวิถีเกษตรยั่งยืนก่อให้เกิดวิถีชีวิตพอเพียงอย่างยั่งยืนสืบไป

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธโดยใช้สติเป็นฐาน ใช้ปัญญาเป็นฐาน ใช้ศีลเป็นฐาน

2.1 กระบวนการ

2.1.1 ประสานงานกับนิสิตปริญญาโทและปริญญาเอกที่เป็นนิสิตมาศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษาเข้าร่วมฝึกปฏิบัติกิจกรรมการใช้สติ ปัญญา และศีล ณ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.1.2 ให้นิสิตนิสิตปริญญาโทและปริญญาเอกประสานไปยังโรงเรียนของตนที่มีความพร้อมที่จะนำกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธโดยใช้สติเป็นฐาน ใช้ปัญญาเป็นฐาน ใช้ศีลเป็นฐานไปประยุกต์ใช้กับผู้บริหาร ครู และนักเรียนในโรงเรียน

2.1.3 คณะผู้วิจัยลงพื้นที่จัดกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน ณ โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจัดกิจกรรม 3 ฐาน คือ ฐานสติ ฐานปัญญา และฐานศีล

2.1.4 คณะผู้วิจัยประเมินการจัดกิจกรรม 3 ฐาน คือ ฐานสติ ฐานปัญญา และฐานศีล

2.2 ผลลัพธ์

2.2.1 นักเรียน นักศึกษา นิสิต ผู้สนใจมีการฝึกจิตตระหนักรู้วิถีพุทธ

2.2.2 นักเรียน นักศึกษา นิสิต ผู้สนใจเกิดความรู้ที่ถูกต้อง มีศักยภาพในการคิดแก้ปัญหาได้อย่างแยบคาย

2.2.3 นักเรียน เยาวชน นักศึกษา นิสิต ผู้สนใจมีพฤติกรรมที่เหมาะสม รู้คุณค่าการอยู่ร่วมกัน รู้จักแบ่งปัน

2.2.4 นักเรียน เยาวชน นักศึกษา นิสิต ผู้สนใจมีสติ มีปัญญา มีศีล สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขในสังคม

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธโดยจัดกิจกรรมร่วมแสดงความคิดเห็น

3.1 กระบวนการ

3.1.1 ประสานงานกับนิสิตปริญญาโทและปริญญาเอกที่เป็นนิสิตมาศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษาเข้าร่วมปรึกษาตกลงการจัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธ ณ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.1.2 ให้นิสิตนิสิตปริญญาโทและปริญญาเอกประสานไปยังโรงเรียนของตนที่มีความพร้อมที่จะนำกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธโดยจัดกิจกรรมร่วมแสดงความคิดเห็นนำไปประยุกต์ถ่ายทอดใช้กับผู้บริหาร ครู และนักเรียนในโรงเรียน

3.1.3 คณะผู้วิจัยลงพื้นที่จัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธโดยจัดกิจกรรมร่วมแสดงความคิดเห็น ณ โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.1.4 คณะผู้วิจัยประเมินการจัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธโดยจัดกิจกรรมร่วมแสดงความคิดเห็น

3.2 ผลลัพธ์

3.2.1 นักเรียน เยาวชน นักศึกษา นิสิต ผู้สนใจตระหนักรู้คุณค่าความพอเพียงตามแนวปฏิบัติของวิถีพุทธ

3.2.2 นักเรียน เยาวชน นักศึกษา นิสิต ผู้สนใจเกิดภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตมีสติ มีปัญญา มีศีลในการดำเนินชีวิต

3.2.3 นักเรียน เยาวชน นักศึกษา นิสิต ผู้สนใจมีวิถีชีวิตพอเพียงในสังคมพออยู่พอกิน พอใช้ สร้างคุณค่าแก่ตนเองครอบครัวและสังคม ดังภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลวิจัยได้องค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เป็นการรปลูกฝัง อบรม ฝึกฝนเยาวชนตามวิธีการของพระพุทธศาสนา โดยเน้นบูรณาการตามหลักไตรสิกขาอันมีศีล สมาธิ ปัญญาเป็นฐาน เรียนรู้ผ่านการพัฒนา "การกิน อยู่ ดู ฟังเป็น" มีปัญญารู้เข้าใจในคุณค่าและการปลูกฝัง การฝึกฝน ให้เยาวชนได้นำหลักธรรมคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันจะทำให้เยาวชนมีคุณธรรมนำความรู้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ เป็นคนดีคนเก่งของสังคม ดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

เยาวชนได้เริ่มเดินก้าวแรกด้วยการพัฒนาจิต สร้างเปี่ยมด้วยศีลธรรม ปลูกฝังดำรงตนอย่างมีวินัย รักษาจิตใจเข้มแข็งอย่างอ่อนโยน และดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข โดยมีการบูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้น้ำอย่างคุ้มค่าและวิถีเกษตรยั่งยืน

ก้าวเดินบนพื้นฐานของนวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธจะเป็นบุญต่อตนเองที่จะมีย่างก้าวที่มั่นคงต่อชีวิต เป็นบุญต่อพ่อแม่ที่ไม่ต้องมีความทุกข์กาย ทุกข์ใจ และเป็นบุญต่อสังคมที่จะมีเยาวชนซึ่งจะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต ร่วมกันสร้างและพัฒนาชาติด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

จากผลการวิจัยสามารถยืนยันคุณภาพชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธโดยการประเมินก่อนและหลังการอบรม ให้กับผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจ ซึ่งประเมินถึงความรู้ความเข้าใจการพัฒนาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธใน 4 กิจกรรมหลักมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้และนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ในสังคมไทยอย่างยั่งยืน โดยมีขั้นตอน

ขั้นที่ 1 การประสานความร่วมมือทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การวางแผนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 2 การศึกษาสถานการณ์ปัญหาและการสร้างทางเลือก โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน

ขั้นที่ 3 การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ ได้แก่ ปัจจัยสำคัญ 7 ด้าน โดยเฉพาะการพัฒนาแนวคิดทางการศึกษานั้นควรเป็นแนวคิดที่อยู่บนฐานคติที่เชื่อมั่นในมนุษยภาวะ มุ่งพัฒนาทั้งระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคม กล่าวคือ พัฒนากาย จิต ปัญญาของปัจเจกบุคคลให้เข้าถึงการพ้นทุกข์หรือเข้าถึงสันติสุขไปตามลำดับ และพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเกื้อกูลและสงบสุข เน้นศรัทธาที่ถูกต้อง จึงจะทำให้เกิดปัญญามีเหตุมีผลตามหลักพุทธศาสนา เน้นการปฏิบัติจริง หรือเน้นประสบการณ์ตรง เน้นการฝึกฝนปฏิบัติอยู่เนือง ๆ เน้น

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับวิถีชีวิตในด้านต่าง ๆ อย่างกลมกลืน และเน้นให้ผู้เรียนได้รับรู้ถึงจุดมุ่งหมายระดับวิถีและระดับสูงสุด

ขั้นที่ 4 การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ตามแนววิถีพุทธ ควรมีการกำหนดเนื้อหาของหลักสูตรที่ตอบสนองการเรียนรู้อริยสัจ 4 โดยบูรณาการสาระที่ตอบสนองการพัฒนาองค์ประกอบของชีวิต 4 ด้าน ได้แก่ กายที่ไม่ก่อให้เกิดโทษทุกข์ จิตที่อิ่มเย็นเป็นสุข ปัญญาที่รู้แจ้งเห็นจริงในอริยสัจ และสังคมสันติสุขปราศจากการเบียดเบียน ส่วนการวัดและประเมินผลควรแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนกิจกรรม ระหว่างกิจกรรม และหลังกิจกรรม และควรเน้นวิธีการที่หลากหลายเน้นการประเมินแบบมีส่วนร่วม

ขั้นที่ 5 การพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนววิถีพุทธ ควรเน้นรูปแบบบูรณาการกับวิถีการเรียนรู้ตามฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1 ควรนำชุดองค์ความรู้ชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธสู่การเรียนรู้ในสังคมไทยท่ามกลางภาวะวิกฤติ

2. ควรศึกษาต่อยอดชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธแบบมีส่วนร่วมแบบพหุภาคี

3. ควรศึกษาเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธแบบบูรณาการเชื่อมโยงเศรษฐกิจ สังคมและการพัฒนาประเทศในมิติองค์รวม

เอกสารอ้างอิง

กิดานันท์ มลิทอง. (2548). *เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ อรุณการพิมพ์.

พระครูขันติวโรภาส (ขาว ขนฺติโก). (2559). *รูปแบบการพัฒนาวัดในกรุงเทพมหานครให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2546). *ทิศทางการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2547). *การศึกษาเริ่มต้นเมื่อคนกินอยู่เป็น*. กรุงเทพฯ: อุษาการพิมพ์.

สุทธิพงศ์ บุญผดุง.(2558). *การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

เสาวภา ไพทยวัฒน์ และคณะ. (2553). *การเปลี่ยนแปลงในชีวิตของสังคมเมืองกับการสร้างรูปแบบศรัทธาการมีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย : กรณีศึกษา วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

อัจฉรา จันทร์ฉาย. (2553). นวัตกรรม: ความหมาย ประเภท และความสำคัญต่อการเป็นผู้ประกอบการ. *วารสารบริหารธุรกิจ*, 33(128), 57-58.

Education Sandbox. (2022). *Educational innovation area*. Retrieved October 25, 2022, from https://www.parliament. go.th

การสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6*

CREATION AND DEVELOPMENT OF A BUDDHIST LEARNING ACTIVITY PACKAGE FOR STUDENTS IN GRADES 4-6

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย
Suddhipong Srivichai
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: surachaihongtrakool@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพและปัญหากิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ 2. สร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ 3. ประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีพหุระยะ โดยระยะที่ 1 ใช้การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ด้วยการสอบถามนักเรียน 382 คนและสัมภาษณ์ จำนวน 15 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 การสนทนากลุ่ม จำนวน 10 รูปหรือคน ระยะที่ 3 ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 382 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพและปัญหากิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถทางด้านพุทธศาสนาที่ลึกซึ้งในการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาทั้ง 3 กิจกรรม คือ 1. กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนา 2. กิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ โดยใช้ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นฐาน 3. กิจกรรมการปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี 2. ผลการสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การประสานความร่วมมือ ขั้นที่ 2 ศึกษาสถานการณ์ปัญหาและการสร้างทางเลือก ขั้นที่ 3 พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ขั้นที่ 4 ประเมินชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ 3. ผลการประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 พบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ รองลงมาคือ ด้านความมีประโยชน์ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความรู้เกี่ยวกับความสำคัญ

*Received March 4, 2023; Revised May 8, 2023; Accepted May 10, 2023

ของพระพุทธศาสนา เรียนรู้ถึงความสำคัญของพุทธศาสนาและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ: การสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรม; การเรียนรู้วิถีพุทธ; นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the state and problems in Buddhist learning activities, 2. To create and develop a Buddhist learning activity package, and 3. To evaluate effectiveness and efficiency of the Buddhist learning activity package for grade 4-6 students. The multiphase research methodology was used in the study. In phase 1, the quantitative data were collected from 382 students and the qualitative data were collected by interviews with 15 key-informants, and then analyzed by percentage, mean and standard deviation. In phase 2, the data were collected by group discussions with 10 key-informants. And in phase 3, the quantitative data were collected from 382 samples.

The study results were found that: 1. In the state and problems in Buddhist learning activities, there is a lack of qualified personnel in arranging Buddhist activities in 3 aspects; 1. Activities providing knowledge and significance of Buddhism, 2. Activities in Buddhist learning based on the Threefold Training, and 3. Activities for behaving a good Buddhist. 2. There are 4 steps in creating and developing the Buddhist learning activity package; 1. To build collaboration, 2. To study problems and create options, 3. To develop a Buddhist learning activity package, and 4. To evaluate the Buddhist learning activity package. 3. The evaluation results of effectiveness and efficiency of the Buddhist learning activity package for grade 4-6 students were at a high level totally. In aspects, the highest level was on feasibility, followed by utility, and application respectively.

Keywords: Creation and Development of Activity Package; Buddhist Based Learning; Grade 4-6 Students

บทนำ

สภาพของสถานการณ์สังคมไทยในปัจจุบันชี้ให้เห็นประเด็นปัญหาวิกฤตอันน่าเป็นห่วงจากการพัฒนาที่ขาดความสมดุล โดยมุ่งสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วทำให้บุคคลและสังคม รวมทั้งโครงสร้างและกลไกการบริหารและการจัดการต่าง ๆ ปรับตัวตามไม่ทันเกิด

ความไม่สมดุลระหว่างการพัฒนาทางวัตถุกับการพัฒนาทางจิตใจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ก่อให้เกิดปัญหานานัปการ โดยเฉพาะต่อเด็กและเยาวชนในวัยเรียน เช่น ปัญหาสุขภาพจิต เกิดความเครียดและปรับตัวไม่ได้ การฆ่าตัวตาย ปัญหาล่วงละเมิดสิทธิ การกลั่นแกล้งรังแก ความรุนแรง และการทารุณกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ปัญหายาเสพติด การไม่ประสบความสำเร็จในด้านการเรียนและอาชีพ เป็นต้น การเกิดปัญหาดังกว่างทำให้ประเทศไทยต้องปรับเปลี่ยนวิธีการ และกระบวนการในการบริหารงานเพื่อพัฒนาศักยภาพของประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาด้านการศึกษา ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญ ในการพัฒนาเยาวชนอันเป็นอนาคตของชาติ รากฐานของการพัฒนาประเทศต้องเริ่มจากการพัฒนาคุณภาพของประชากรภายในประเทศเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา ได้เสนอแนวทางเพื่อเสริมสร้างการจัดสถานศึกษาที่เหมาะสมกับการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธไว้ 5 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านกายภาพสถานศึกษาต้องจัดสภาพแวดล้อม ห้องเรียน อาคารสถานที่ เป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาศีล สมาธิ และปัญญา 2. ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมประจำวัน โดยเน้นการมีวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมของการกิน อยู่ ดู ฟัง ด้วยสติสัมปชัญญะเพื่อให้เห็นคุณค่าแท้จริงของการดำเนินชีวิต 3. ด้านการจัดการเรียนการสอน หรือการจัดหลักสูตรที่บูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง โดยสอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น 4. ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ มีการส่งเสริมบรรยากาศของการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ตามหลักไตรสิกขา หรือการส่งเสริมวัฒนธรรมแสวงปัญญาและการส่งเสริมให้มีปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน มีการสร้างบรรยากาศของความเคารพอ่อนน้อม ยิ้มแย้มแจ่มใส การเอื้อเฟื้อความเมตตา กรุณาต่อกันระหว่างครูกับนักเรียน 5. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาร่วมกับผู้ปกครองชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

การจัดการศึกษาตามแนววิถีพุทธ เป็นแนวคิดหรือหลักการจัดการศึกษาที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตและสอดคล้องกับธรรมชาติ ในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับชีวิตมนุษย์โดยมีการพัฒนาแบบองค์รวม ประกอบด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา เมื่อมนุษย์ได้เรียนรู้เพิ่มขึ้นทำให้ได้รับการพัฒนาทั้งสภาพจิตใจและพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2547). กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้โรงเรียนวิถีพุทธเป็นโรงเรียนทั่วไปที่นำหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา มาบูรณาการในการจัดการศึกษา จะเป็นการปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (วีรนุช สุทธพันธ์, 2558) การให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนในภาควิชาธรรมศึกษามีความมุ่งหวัง เพื่อให้เด็กได้มีความรู้ทางธรรม มีความเข้าใจในศาสนพิธีการต่าง ๆ รู้จักพุทธประวัติขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า รู้จักกาละเทสะเมื่อต้องประพฤติปฏิบัติต่อบุคคลที่ควรเคารพตามสถานะ อาทิเช่น เมื่ออยู่ต่อหน้าพระสงฆ์ บิดามารดา ครูบาอาจารย์ เป็นต้น (พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2546)

จากสภาพสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์แห่งการเปลี่ยนแปลงในไทยแลนด์ 4.0 เพื่อให้สอดรับกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 (พ.ศ. 2559-2570) ซึ่งมีส่วนสำคัญให้สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจและการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ นำไปใช้ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านการพัฒนาการกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปัญญารู้เข้าใจในทางคุณค่าแท้ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงปัญญา และมีวัฒนธรรมเมตตา เป็นฐานการดำเนินชีวิตโดยมีผู้บริหารและคณะครูเป็นกัลยาณมิตรการพัฒนา เน้นการจัดสภาพทุก ๆ ด้าน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการที่ส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามของชีวิต มีสติสัมปชัญญะอยู่เสมอ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหากิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
2. เพื่อสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
3. เพื่อประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นแบบผสมวิธีพหุระยะ (A Multiphase Mixed Methods Design) (Leedy & Ormrod, 2015)

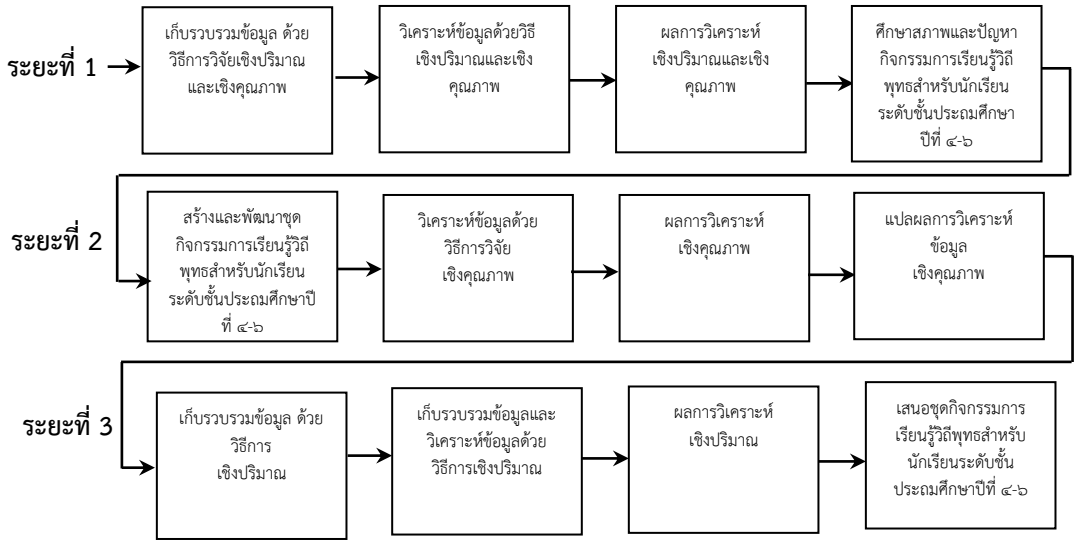
2. ประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ระยะที่ 1 ใช้การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ด้วยการสอบถามนักเรียน 382 คน และสัมภาษณ์ จำนวน 15 รูปคน

ระยะที่ 2 การสนทนากลุ่ม จำนวน 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ระยะที่ 3 ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการสอบถามนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 382 คน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย แ ละส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพและปัญหากิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 คือปัญหาการเตรียมบุคลากร ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถทางด้านพุทธศาสนาที่ลึกซึ้ง และมีประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนา ขาดการส่งเสริมการจัดกิจกรรมเข้าค่ายพุทธบุตรเพื่อฝึกอบรมให้เกิดการกิน อยู่ดีฟังเป็น ตามหลักไตรสิกขา ขาดการสนับสนุนและการให้ความร่วมมือจากบุคคลในองค์กร จากหมู่บ้านและชุมชน กำกับติดตามดูแลผลการดำเนินงานสนับสนุน การปรับปรุงและพัฒนาไม่มีความต่อเนื่อง

2. ผลสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 การสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ทางคณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในการกำหนดชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เพื่อนำมาบูรณาการให้เกิดการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 คณะผู้วิจัยได้มีกระบวนการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ใน 3 กิจกรรม ได้แก่ 1. กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนา 2. กิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ โดยใช้ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นฐาน 3. กิจกรรมการปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีจากผลการสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การประสานความร่วมมือ ขั้นที่ 2 ศึกษาสถานการณ์

ปัญหาและการสร้างทางเลือก ขั้นที่ 3 พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ขั้นที่ 4 ประเมินชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

3. ผลการประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 382 คน โดยรวมและรายด้านของผู้ประเมิน พบว่า ผลการประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 382 คนโดยรวมและรายด้านของผู้ประเมิน พบว่า โดยรวมทั้งฉบับของผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ย 4.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.21 ($\overline{X}$=4.64, SD=0.21) สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความมีประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบบประเมินความคิดเห็นนักเรียนประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยรวมและรายด้าน โดยภาพรวม

ลำดับ	รายด้าน	$\overline{X}$	SD	ระดับ
1	ด้านความถูกต้องและครอบคลุม (Accuracy)	4.58	0.04	มากที่สุด
2	ด้านความเหมาะสม (Propriety)	4.57	0.01	มากที่สุด
3	ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ (Feasibility)	4.72	0.03	มากที่สุด
4	ด้านความมีประโยชน์ (Utility)	4.71	0.13	มากที่สุด
รวม		**4.64**	**0.21**	**มากที่สุด**

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพและปัญหากิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 คือปัญหาการเตรียมบุคลากร ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถทางด้านพุทธศาสนาที่ลึกซึ้ง และมีประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนา ขาดการส่งเสริมการจัดกิจกรรมเข้าค่ายพุทธบุตรเพื่อฝึกอบรมให้เกิดการกิน อยู่ดีฟังเป็น ตามหลักไตรสิกขา ขาดการสนับสนุนและการให้ความร่วมมือจากบุคคลในองค์กร จากหมู่บ้านและชุมชน กำกับติดตามดูแลผลการดำเนินงานสนับสนุน การปรับปรุงและพัฒนาไม่มีความต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสมุห์วิโรจน์ วรมงฺคโล (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 2. พระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีความคิดเห็นในระดับมาก คือ ด้านการวัดผล ประเมินผล ส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน สำหรับปัญหา อุปสรรค

และข้อเสนอแนะในการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 พบว่า ด้านเนื้อหาและหลักสูตร คือ ขาดความรู้ในการเขียนแผนการจัดการการเรียนรู้ ด้านการผลิตและการการใช้สื่อ คือ ไม่มี ความรู้ ความสามารถในการผลิตสื่อประกอบการสอน ด้านการด าเนินการสอนคือ ไม่มีครูช่วย ควบคุมชั้นเรียน ทำให้ควบคุมนักเรียนได้ไม่ดี และด้านการวัดผลประเมินผลคือ ไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการประเมินผลตามสภาพจริง

2. ผลสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 การสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ทางคณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในการกำหนดชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เพื่อนำมาบูรณาการให้เกิดการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 คณะผู้วิจัยได้มีกระบวนการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ใน 3 กิจกรรม ได้แก่ 1. กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนา 2. กิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ โดยใช้ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นฐาน 3. กิจกรรมการปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีจากผลการสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การประสานความร่วมมือ ขั้นที่ 2 ศึกษาสถานการณ์ปัญหาและการสร้างทางเลือก ขั้นที่ 3 พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ขั้นที่ 4 ประเมินชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ จากผลการวิจัยสอดคล้องกับพระสถิต มหาลาโภ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถีพุทธ : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโนนม่วง ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า การสอนวิชาพระพุทธศาสนา ผลของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการสอน ผลการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ และผลของกิจกรรมการทำบุญในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้นักเรียนได้พัฒนาตนตามหลักพุทธธรรมต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ กล่าวคือ มีประสิทธิภาพในการเรียนการสอนดียิ่งขึ้น รู้จักการปรับตัวเข้ากับสังคมและกลุ่มเพื่อนได้ดี รู้จักยับยั้งอารมณ์ฝ่ายอกุศลที่แสดงออกทางกาย วาจา เช่น ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ทะเลาะกับเพื่อน ๆ ไม่ทำความเดือดร้อนแก่ผู้ปกครองและชุมชน รู้จักกตัญญูกตเวทีต่อผู้ปกครองและสถานศึกษา ประพฤติตนเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน มีจิตใจร่าเริงแจ่มใส ไม่หดหู่ มีความเมตตาต่อเพื่อน ๆ และคนอื่น รู้จักมารยาทเรียบร้อยดีงามทางสังคมไทย แต่งกายเรียบร้อย มีวาจาสุภาพ ให้ความเคารพบูชาผู้มีพระคุณ รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ตรงต่อเวลา ลดเลิกละสิ่งเสพติดให้โทษ ซึ่งเป็นเหตุให้เสียทรัพย์เสียสุขภาพ

3. ผลการประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 50 ท่าน โดยรวมและรายด้านของผู้ประเมิน พบว่า ผลการประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียน

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 50 ท่าน โดยรวมและรายด้านของผู้ประเมิน พบว่า โดยรวมทั้งฉบับของผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ย 4.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.21 ($\overline{X}$=4.64, SD=0.21) สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความมีประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยสอดคล้องกับรัชฎาพร จันภิรมย์ (2559) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า สภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 3 ด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจัดกิจกรรมปฏิบัติตามหลักศีล 5 เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะสอดแทรกคุณธรรมหลักเศรษฐกิจพอเพียงใช้สอยปัจจัย 4 อย่างคุ้มค่า เน้นการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนาและกิจกรรมไหว้พระ อบรมธรรมะในวันสำคัญทางพุทธศาสนาโดยนิมนต์พระสงฆ์มาสอนธรรมะ บรรยายธรรม และเข้าค่ายคุณธรรม เชิญวิทยากรที่มีภูมิรู้ ภูมิธรรมทางพุทธศาสนามาให้ความรู้ ส่งเสริมวัดหรือศาสนสถานที่ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบ้าน วัดและโรงเรียน โดยมณี ครไชยศรี (2550) ได้ทำการค้นคว้าแบบอิสระเพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผลการศึกษาพบว่า สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย แผนกประถม ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมลูกเสือ กิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมชมรมเสริมหลักสูตร ในการดำเนินการจัดกิจกรรมนั้น มี 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมลูกเสือ และกิจกรรมแนะแนวที่มีโครงสร้าง แผนงาน โครงการ อยู่ในฝ่ายกิจการนักเรียน ส่วนกิจกรรมชมรมเสริมหลักสูตร ไม่ได้กำหนดในโครงสร้าง แต่กำหนดเป็นงาน โดยมอบหมายให้หัวหน้าช่วงชั้นร่วมมือประสานงานการจัดกิจกรรมกับหัวหน้าระดับชั้นและครูผู้สอน ในการจัดกิจกรรมนั้น อยู่ในกรอบของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถดำเนินการได้ครบกระบวนการตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน จนถึงขั้นตอนสุดท้าย คือ ประเมินผลการจัดกิจกรรม หลักการในการจัดกิจกรรม ตามลำดับ

ผลการสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ช่วยให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนาว่าเป็นศาสนาประจำชาติ เป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรม ประเพณีของสังคมไทย เรียนรู้ถึงความสำคัญของพุทธศาสนาและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน นำความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมวันสำคัญทางพุทธศาสนาตามองค์ความรู้

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากผลวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ ได้องค์ความรู้ใหม่ คือ กิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ด้วย 3 กิจกรรม ได้แก่ 1. กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนา 2. กิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ โดยใช้ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นฐาน 3. กิจกรรมการปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนามีกระบวนการ ได้แก่ 1. กิจกรรมลงพื้นที่ทำกิจกรรมกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนา 2. ศึกษาสภาพและปัญหากิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ 3. พัฒนากิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพ 4. ผู้บริหาร และครูเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้ทราบถึงกระบวนการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนา 5. ให้ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมนำ กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนาไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ 6. คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ประเมินผลการนำกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนาไปใช้ ณ โรงเรียนพระอินทร์ศึกษา (กล่อมสกุลอุทิศ) หมู่ที่ 5 ตำบลพยอม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลลัพธ์ ได้แก่ 1. นักเรียนได้ตระหนักถึงความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนาว่าเป็นศาสนาประจำชาติ เป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรม ประเพณีของสังคมไทย 2. นักเรียนได้เรียนรู้ถึงความสำคัญของพุทธศาสนาและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน 3. นักเรียนนำความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา เป็นต้น

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ โดยใช้ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นฐานมีกระบวนการ ได้แก่ 1. ประสานงานกับโรงเรียนพระอินทร์ศึกษา (กล่อมสกุลอุทิศ) 2. ให้ผู้บริหาร ครู และนักเรียนนำกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ โดยใช้สติเป็นฐาน ใช้ปัญญาเป็นฐาน ใช้ศีลเป็นฐานไปประยุกต์ใช้กับผู้บริหาร ครู และนักเรียนในโรงเรียน 3. คณะผู้วิจัยลงพื้นที่จัดกิจกรรมร่วมกับโรงเรียนพระอินทร์ศึกษา (กล่อมสกุลอุทิศ) หมู่ที่ 5 ตำบลพยอม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจัดกิจกรรม 3 ฐาน คือ ฐานสติ ฐานปัญญา และฐานศีล 4. คณะผู้วิจัยประเมินการจัดกิจกรรม 3 ฐาน คือ ฐานสติ ฐานปัญญา และฐานศีล

ผลลัพธ์ ได้แก่ 1. ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ผู้สนใจมีการฝึกจิตตระหนักรู้วิถีพุทธ 2.ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ผู้สนใจเกิดความรู้ที่ถูกต้อง มีศักยภาพในการคิดแก้ปัญหาได้อย่างแยบคาย 3. ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ผู้สนใจมีพฤติกรรมที่เหมาะสม รู้คุณค่าการอยู่ร่วมกัน รู้จักแบ่งปัน 4. ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ผู้สนใจมีสติ มีปัญญา มีศีลสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขในสังคม

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมการปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี มีกระบวนการ 1. ประชุมปรึกษาผู้บริหาร ครู และตัวแทนนักเรียนเพื่อกำหนดการจัดกิจกรรมการปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีภายในโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน หมู่ที่ 8 บ้านบางขัน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง ปทุมธานี 2. ผู้บริหารโรงเรียนมอบหมายครูหมวดวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมนำกิจกรรมการปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีไปใช้ในคาบวิชาสอน 3. ครูหมวดวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมนำกิจกรรมการปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีไปใช้ในคาบวิชาสอน 4. ครูดำเนินกิจกรรมการปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักกระบวนการคิดที่ได้ถูกต้องคิดในทางที่ดี ปฏิบัติตนตามหลักศาสนิกชนที่ดีของพุทธศาสนาและศาสนาที่ตนนับถือ 5. นำแนวทางการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงมาใช้เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของกิจกรรม 6. สรุปเป็นผลการดำเนินงานที่จะเป็นแนวทางพัฒนาต่อไป

ผลลัพธ์ ได้แก่ 1. นักเรียนแสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ 2. นักเรียนนำคุณธรรมพื้นฐานทางพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมกับตน 3. นักเรียนได้ปฏิบัติตนตามกิจกรรมการปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีได้ สามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ 4. นักเรียนมีมารยาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดีตามที่กำหนดและกิริยา มารยาทเรียบร้อย ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมรนโยบายส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ให้เป็นรูปธรรม

2. ควรสอดแทรกเนื้อหาการเรียนรู้วิถีพุทธในการเรียนการสอนและกิจกรรมของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดกิจกรรมประสานการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งเอกชนและภาครัฐ โดยจัดทำเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียน

2. นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธไปใช้ในกิจกรรมสำคัญทางพุทธศาสนาของโรงเรียนด้วยการจัดทำเป็นสื่อออนไลน์เพื่อเผยแพร่ให้สามารถนำไปบูรณาการใช้อย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ด้วย 3 กิจกรรม ได้แก่ 1. กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนา 2. กิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ โดยใช้ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นฐาน 3. กิจกรรมการปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีที่สำคัญ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับโรงเรียนชั้นประถมศึกษาทั่วประเทศโดยควรให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สำหรับประเด็นในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *นโยบายรัฐบาล*. สืบค้น 4 ตุลาคม 2564, จาก http://www.onec.go.th/

พระครูสมุห์วิโรจน์ วรมงฺคโล. (2554). *สภาพปัญหาด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2546). *ทิศทางการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2547). *การศึกษาเริ่มต้นเมื่อคนกินอยู่เป็น*. กรุงเทพฯ: อุษาการพิมพ์.

พระสถิต มหาลาโภ . (2553). *การสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถีพุทธ: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโนนม่วง ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วีรนุช สุทธพันธ์. (2558). รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธที่มุ่งเน้นจิตอาสาของนักเรียนประถมศึกษา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 5(2), 112-121.

มณี ครไชยศรี. (2550). *การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

รัชฎาพร จันภิรมย์. (2559). *การศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

บทบาทการกำกับดูแลกิจการที่ดีของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ต่อการกำกับดูแลกิจการและพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุน*

THE ROLE OF CORPORATE GOVERNANCE OF THE SECURITIES AND EXCHANGE COMMISSION ON CORPORATE GOVERNANCE AND INVESTMENT BEHAVIOR OF INVESTORS

สิปปกร ขาวสอาด, อุษณี มงคลพิทักษ์สุข, อิสระ สุวรรณบล
Sippakorn Kawsaart, Usanee Mongkolpitaksuk, Issara Suwannabon
มหาวิทยาลัยเกริก
Krirk University
Corresponding Author E-mail: sippakorn7711@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาการกำกับดูแลกิจการ 2. ศึกษาอิทธิพลของการกำกับดูแลกิจการ 3. ศึกษาบทบาทของ ก.ล.ต. ในการส่งเสริมให้บริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี อันจะนำมาสู่พฤติกรรมการลงทุนที่เหมาะสมของนักลงทุนรายย่อยในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยดำเนินการตามวิธีวิจัยเชิงปริมาณ รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 1. บริษัทหลักทรัพย์ จำนวน 264 แห่ง แห่งละ 3 คน 2. ผู้ถือหุ้นหรือนักลงทุน แห่งละ 5 คน รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,112 คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1. การกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียน และพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุนรายย่อย พบว่า การกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียนอยู่ในระดับสูง และพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุนอยู่ในระดับสูง 2. การกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียน และพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุนรายย่อย พบว่า บทบาทการกำกับดูแลกิจการที่ดีของ ก.ล.ต. ต่อบริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนมุ่งเน้นให้บริษัทจดทะเบียนสร้างหลักเกณฑ์มาตรการ รวมถึงการบังคับใช้หลักการดังกล่าวในการกำกับดูแลกิจการของตนให้บรรลุผลอย่างจริงจัง มากกว่าบทบาทด้านการเสริมสร้างวินัยในตนเองและการสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ 3. บทบาทของ กลต. ในการส่งเสริมบริษัทหลักทรัพย์ที่จด

*Received May 8, 2023; Revised June 6, 2023; Accepted June 6, 2023

ทะเบียนปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี อันจะนำมาสู่พฤติกรรมการลงทุนที่เหมาะสมของนักลงทุนรายย่อยได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001
คำสำคัญ: บทบาทการกำกับดูแลกิจการ; คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์; พฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุน

Abstract

Objectives of this research article were 1. To study corporate governance 2. To study the influence of corporate governance 3. To study the role of the SEC in promoting listed securities companies that followed the principles of good corporate governance to lead to appropriate investment behavior of retail investors in the Stock Exchange of Thailand. Conducted by the quantitative research methods. Data were collected from a sample group of 1. 264 securities companies, 3 people each. 2. Shareholders/investors, 5 people each. Total sample size was 2,112 people. Descriptive data analysis was used. and structural equation model analysis.

The results of the research were found that: 1. Good corporate governance of listed securities companies and investment behavior of retail investors, it was found that good corporate governance of listed companies was at a high level. And the investment behavior of investors is at a high level. 2. Good corporate governance of listed securities companies and investment behavior of retail investors, it was found that the role of good corporate governance of the SEC towards listed securities companies focuses on requiring listed companies to create criteria and measures. Including enforcing the said principles in the governance of their own businesses to achieve serious results. More than a role in building self-discipline and support for creativity 3. The role of the SEC in promoting registered securities companies to comply with the principles of good corporate governance. This will lead to appropriate investment behavior of retail investors. Statistically significant at the 0.001 level.
Keywords: The Role of Corporate Governance; Securities and Exchange Commission; Investment Behavior of Investors

บทนำ

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2518 โดยมีจุดมุ่งหมายให้เป็นหน่วยงานกลางในการระดมเงินลงทุนและส่งเสริมศักยภาพตลาดเงินทุนไทย เพราะถือเป็นกลไกสำคัญที่จะเชื่อมโยงขีดความสามารถในด้านการพัฒนาของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งยังเป็นปัจจัยเสริมสร้างความมั่นคงด้านเงินทุนที่มีความมั่งคั่ง และสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนให้แก่ภาคธุรกิจ รวมถึงภาคประชาสังคมที่เข้มแข็งในฐานะอันเป็นรากฐานสำคัญของระบบเศรษฐกิจในประเทศ ไม่เพียงเท่านั้น การระดมเงินลงทุนของบริษัทจัดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยนั้น ยังถือเป็นกลไกในการเพิ่มเงินทุนที่มีต้นทุนต่ำเพราะปราศจากภาระดอกเบี้ยหรืออาจเป็นเงินกู้ระยะยาวในบางกรณี นอกจากการได้รับผลประโยชน์โดยตรงด้านเงินทุนที่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ดังกล่าวข้างต้นแล้ว บริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนยังได้มาซึ่งภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรธุรกิจ ทั้งช่วยหนุนเสริมความภักดีของพนักงาน เพราะสามารถร่วมรับผลประโยชน์จากการจัดสรรหุ้นเป็นกรณีสิทธิพิเศษสำหรับพนักงาน ซึ่งจะช่วยเพิ่มพูนค่านิยมความรับผิดชอบต่อการทำงาน ตลอดจนการมุ่งมั่นบริหารองค์การแบบมืออาชีพอันจะทำให้ธุรกิจมีความเข้มแข็ง มีผลการดำเนินกิจงานเป็นไปตามเป้าหมาย

อย่างไรก็ตาม ด้วยแรงจูงใจหลายด้านทำให้เจ้าของกิจการจำนวนมากต้องการนำบริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ประกอบกับรูปแบบธุรกิจหรือกิจการมีความแตกต่างหลากหลาย ทั้งในด้านผลิตภัณฑ์ กลยุทธ์การบริหาร ขนาดธุรกิจและเงินลงทุน อาจมีผลต่อความเป็นเอกภาพและความน่าชื่อถือของตลาดทุนไทย หากกิจการนั้นสร้างความเสียหายแก่นักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ บทบาทสำคัญประการหนึ่งของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย คือ การมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กลต.) เป็นหน่วยงานเพื่อการกำกับดูแลกิจการให้เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานที่ดี โดยให้มีอำนาจ บทบาท หน้าที่ ในฐานะกลไกเพื่อควบคุม ติดตาม ตรวจสอบ และสร้างการตระหนักรู้ที่ดีแก่บริษัทจดทะเบียน โดยเฉพาะด้านการดำเนินกิจการด้วยความถูกต้องโปร่งใส มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน (คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2564) ด้วยเหตุนี้การการส่งเสริมให้องค์กรธุรกิจมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี ย่อมนำไปสร้างมูลค่าเพิ่มแก่องค์การและสังคมโดยรวม ตามหลักการบริหารที่มุ่งสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน คือ หลักปฏิบัติ 5 ประการเป็นสำคัญ 1. ความยุติธรรม (Fairness) 2. ความโปร่งใส (Transparency) 3. ความซื่อสัตย์ (Integrity) 4. ความรับผิดชอบ (Responsibility) และ 5. หน้าที่รับผิดชอบ (Accountability) ทั้งนี้ หากบริษัทจดทะเบียนมีควรเข้าใจและตระหนักรู้ในหลักปฏิบัติดังกล่าวอย่างจริงจังย่อมเป็นผลดีต่อนักลงทุนและตลาดโดยรวม

และที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุนรายย่อย มักมีพฤติกรรมเลียนแบบคนดังในตลาด ชอบตามกระแสนิยมโดยขาดการพิจารณาปัจจัยพื้นฐานและความน่าจะเป็นก่อนการลงทุน หรือบางกลุ่มมีคุณลักษณะที่เชื่อมั่นตนเองมากจนเกินไปจึงขาด

การไตร่ตรองที่ดี อีกทั้งกลุ่มที่ระมัดระวังการลงทุนมากเกินไปก็จะเป็นปัญหาต่อการเติบโตของตลาดทุน เพราะจะให้ผลตอบแทนการลงทุนในตลาดทุนนั้นอยู่ในระดับต่ำ ไม่อาจสร้างจูงใจให้นักลงทุนหน้าใหม่เข้าสู่ตลาดทุนได้ อีกประการสำคัญ คือ ไม่เป็นผลดีต่อการพัฒนาศักยภาพนักลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับ Al Azizah & Mulyono (2020) กล่าวไว้ว่า ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเรียนรู้เพื่อควบคุมตนเองด้านพฤติกรรมการลงทุนมีความสำคัญต่อผลลัพธ์ที่เติบโตของผู้ลงทุนรายย่อย

เมื่อประกอบกับการขาดความตระหนักรู้ในหลักอภิบาลที่ดีตามคู่มือการกำกับดูแลกิจการที่ดีปี พ.ศ. 2560 ของนักลงทุนรายย่อยด้วยแล้ว ยังเป็นเสมือนภาพสะท้อนว่าบริษัทจดทะเบียนหลายแห่งไม่ค่อยให้ความสำคัญในกระบวนการสร้างการรับรู้ หรือละเลยการประชาสัมพันธ์ระเบียบข้อปฏิบัติที่บริษัทจดทะเบียนกำหนดและดำเนินการอย่างครบถ้วนแล้วให้นักลงทุนรายย่อยได้รับทราบ ก็ย่อมมีผลทำให้การดำเนินกิจการขาดการตรวจสอบจากบุคคลภายนอก ทั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสานิตย์ หนูนิล (2559) ที่ให้ความเห็นไว้ว่าองค์การจะต้องมีระบบการตรวจสอบที่เข้มแข็งโดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่าง ๆ เข้ามามีส่วนในการร่วมในการตรวจสอบผลการดำเนินงาน และจะต้องเปิดเผยข้อมูลที่จำเป็นต่อการลงทุนแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ เช่นเดียวกันกับนักลงทุนรายย่อยจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นผู้มีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ เพื่อให้การตัดสินใจลงทุนซื้อหรือขายหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เป็นไปอย่างมีประสิทธิผล เหนือสิ่งอื่นใด คือ บทบาทการกำกับดูแลกิจการที่ดีของ ก.ล.ต. ต้องเป็นกลไกควบคุมตรวจสอบที่มีความเข้มแข็งเป็นมืออาชีพ เพื่อมุ่งสู่จุดมุ่งหมายในการพัฒนาศักยภาพตลาดทุนไทยให้แข็งแกร่งเป็นที่ยอมรับในระดับสากล โดยที่ปัญหาสำคัญของตลาดทุนไทย คือ เสถียรภาพของตลาดยังไม่มั่นคง โดยเฉพาะดัชนีมูลค่าราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมักแกว่งตัวขึ้นหรือลงอย่างรุนแรง ตามกระแสตลาดและความวิตกกังวลระยะสั้น ๆ นั้น อาจมีปัจจัยมูลเหตุสำคัญมาจากการเก็งกำไรระยะสั้นของนักลงทุนรายย่อยที่มีอยู่ค่อนข้างมากในตลาด เพราะถือเป็นกลุ่มนักลงทุนที่มีความอ่อนไหวต่อข่าวลวงกระแสการปั่นหุ้นและความผันผวนของตลาดโลก เป็นต้น

อย่างไรก็ดี นอกเหนือจากอำนาจการกำกับดูแลให้ตลาดทุนโดยรวมมีเสถียรภาพตามบทบาทหน้าที่เพื่อชี้นำให้บริษัทจดทะเบียนเห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติตามหลักอภิบาลอย่างเคร่งครัดแล้ว ก.ล.ต. น่าจะเป็นหน่วยงานต้นทางในการหนุนเสริมให้นักลงทุนรายย่อยเกิดการพัฒนาศักยภาพตัวเองสู่ความเป็นมืออาชีพด้านการลงทุน ซึ่งจะเป็นเป็นผลดีต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังนั้น การแสวงหาคำตอบว่า บทบาท ก.ล.ต. ในการกำกับดูแลให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตระหนักรู้ในหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี นอกจากจะมีผลโดยตรงต่อความเข้มแข็งของบริษัทจดทะเบียน

แล้ว ยังจะส่งผลดีต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมการลงทุนที่พึงประสงค์ โดยสามารถสร้างความมั่นคงให้แก่ตลาดทุนไทยได้มากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียน และพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุนรายย่อยในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนกับพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุนรายย่อยในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาบทบาทของ ก.ล.ต. ในการส่งเสริมให้บริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี อันจะนำมาสู่พฤติกรรมการลงทุนที่เหมาะสมของนักลงทุนรายย่อยในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการวิจัยแบบกลุ่มเดียวศึกษาสภาวการณ์โดยไม่มีการทดลอง

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรในกลุ่มอุตสาหกรรมที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 8 กลุ่ม คือ 1. เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร 64 บริษัท 2. ทรัพยากร 73 บริษัท 3. เทคโนโลยี 54 บริษัท 4. ธุรกิจการเงิน 74 บริษัท 5. บริการ 167 บริษัท 6. สินค้าอุตสาหกรรม 131 บริษัท 7. สินค้าอุปโภคบริโภค 53 บริษัท และ 8. อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง 194 บริษัท รวมทั้งสิ้น 810 บริษัท

2.2 กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดตัวอย่างจากกลุ่มตัวอย่าง 8 กลุ่มอุตสาหกรรม จำแนกเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมละ 33 แห่ง ได้เป้าหมาย 792 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0 และกลุ่มตัวอย่างจากนักลงทุนรายย่อย 1,320 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0 รวมทั้งสิ้น 2,112 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือแบ่งเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย 1. ลักษณะส่วนบุคคล 2. การกำกับดูแลกิจการ 3. พฤติกรรมการลงทุน และ 4. บทบาทการกำกับดูแลกิจการของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้มาจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่งสำคัญ คือ 1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยการกำหนดข้อคำถามแบบปลายปิด ซึ่งผู้สอบถามกำหนดคำตอบไว้ล่วงหน้าเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกคำตอบ

ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด 2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้มาจากการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

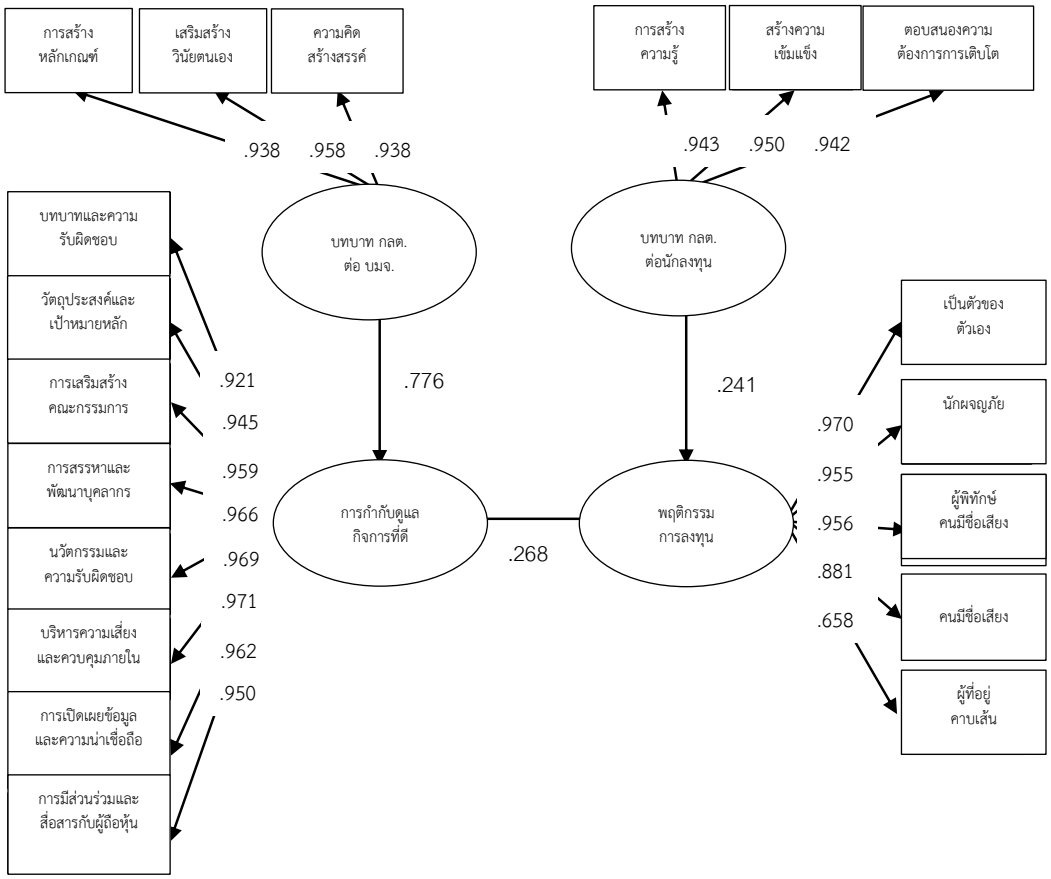
ผลการวิจัย

1. การกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียน และพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุนรายย่อยในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า การกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียนอยู่ในระดับสูง (M=4.13, SD=.296) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามค่าเฉลี่ย ได้แก่ บทบาทและความรับผิดชอบของคณะกรรมการ วัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของกิจการ การเปิดเผยข้อมูลและความน่าเชื่อถือทางการเงิน การมีส่วนร่วมและการสื่อสารกับนักลงทุน การสรรหาและพัฒนาบุคลากร การบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายใน และนวัตกรรมและความรับผิดชอบของกิจการ ตามลำดับ สำหรับพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุนอยู่ในระดับสูง (M=3.77, SD=.450) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามค่าเฉลี่ย ได้แก่ ผู้พิทักษ์เป็นตัวของตัวเอง คนมีชื่อเสียง นักผจญภัย และผู้ที่อยู่คาบเส้น ตามลำดับ

2. การกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียน และพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุนรายย่อยในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า บทบาทการกำกับดูแลกิจการที่ดีของ ก.ล.ต. ต่อบริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนมุ่งเน้นให้บริษัทจดทะเบียนสร้างหลักเกณฑ์มาตรการ รวมถึงการบังคับใช้หลักการดังกล่าวในการกำกับดูแลกิจการของตนให้บรรลุผลอย่างจริงจัง (M=4.38) มากกว่าบทบาทด้านการเสริมสร้างวินัยในตนเอง และการสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ (M=4.36, M=4.35) สาเหตุสำคัญน่าจะสืบเนื่องจากการสร้างหลักเกณฑ์เป็นสิ่งสำคัญต่อการวางแนวทางการปฏิบัติให้เป็นไปตามกรอบของการกำกับดูแลกิจการ ให้ก้าวสู่ความเข้มแข็งอย่างถาวรที่รองรับความถูกต้องเป็นไปตามเป้าหมายได้อย่างแท้จริง ส่วนการสร้างเสริมวินัยในตนเอง เป็นเสมือนขั้นตอนหรือกระบวนการในการนำหลักเกณฑ์มาใช้ให้เกิดการปฏิบัติเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามกำหนด ส่วนการสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ เป็นเรื่องของการกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้เป็นการต่อยอด พัฒนาบริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนให้มีเสถียรภาพ กระทั่งเกิดความมั่นคงต่อไป

3. บทบาทของ ก.ล.ต. ในการส่งเสริมให้บริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียน ปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี อันจะนำมาสู่พฤติกรรมการลงทุนที่เหมาะสมของนักลงทุนรายย่อยในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตได้

(Factor Loading of Observed Variable) มีค่า Lambda:λij=.65-.98 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 (t-value ≥ 3.290) สอดคล้องกับค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (R^2=.732 - .961) ที่อยู่ในระดับสูงมาก ยกเว้นตัวแปรพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุนผู้อยู่คาบเส้น (R^2=.433) เช่นเดียวกับค่าความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้า (Average Variance Extracted: AVE or ρv) ที่ปรากฏค่าระหว่าง 0.75–0.94 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรแฝงส่งผลต่อความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตได้มากกว่าความคลาดเคลื่อนจากการวัด ดังนั้น ตัวแปรสังเกตได้จึงสะท้อนการวัดแนวคิดตัวแปรแฝงทั้งหมด และสามารถสรุปได้ว่ามาตรวัดมีความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้า ขณะที่ค่าความน่าเชื่อถือเชิงโครงสร้าง (Composite Reliability: CR or ρc) ของทุกตัวแปรแฝงมีค่ามากกว่า 0.90 ก็ยิ่งยืนยันให้เห็นว่า ตัวแบบมาตรวัดครั้งนี้ มีความน่าเชื่อถือทางโครงสร้าง และสามารถเขียนเป็นแบบจำลองโครงสร้างได้ดังนี้

ภาพที่ 1 การทดสอบดัชนีความสอดคล้องหรือความกลมกลืนของตัวแบบสมการโครงสร้าง

จากการทดสอบดัชนีความสอดคล้องหรือความกลมกลืนของตัวแบบสมการโครงสร้างในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย (p-value = 0.00, χ^2 = 600.992, df. = 146, χ^2/df = 4.116,

CFI = 0.97, RMSEA = 0.104) ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบสมการโครงสร้าง แสดงว่าตัวแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดทฤษฎีมีความสอดคล้อง กลมกลืน และมีความเหมาะสมกับข้อมูลเชิงประจักษ์

อภิปรายผลการวิจัย

1. การกำกับดูแลกิจการที่ดีของ ก.ล.ต. มีอิทธิพลต่อการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียน ด้วยฐานคิดของการวิจัยในครั้งนี้ ต้องการนำเสนอมุมมองอันหลากหลายของแนวคิดด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี อันถือเป็นบทบาทในการกำกับดูแลกิจการของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ สะท้อนให้เห็นว่า ก.ล.ต. มีการสนับสนุนการสร้างหลักเกณฑ์การกำกับดูแลกิจการที่มีความชัดเจน เป็นธรรม สมเหตุสมผล และมีเท่าที่จำเป็นโดยคำนึงถึงประโยชน์และผลกระทบต่อผู้มีส่วนร่วมในตลาดทุนทุกฝ่าย อีกทั้งยังต้องมีการบังคับใช้หลักเกณฑ์ดังกล่าวอย่างจริงจัง รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจหรือกิจการมีวินัยในตนเอง การเล็งเห็นความสำคัญของการสร้างความเข้มแข็ง และการพร้อมปรับตัวได้ของกิจการ และเป็นการส่งเสริมการพัฒนา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Okere & Ibidunni (2019) ที่พบว่า นอกจากการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการตัดสินใจลงทุนแล้ว ยังช่วยเพิ่มมาตรฐานและปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติการ ด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดทรัพย์ไนประเทศจีเรีย (NSE) นอกจากนั้น ยังส่งผลดีต่อหน่วยงานภาครัฐ องค์การภาคประชาสังคม รวมถึงกิจการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Chen & Lin (2013) พบว่า บริษัทมหาชน ที่ลดบทบาทการผูกขาดอำนาจสูงสุดไว้เพียงผู้บริหารระดับสูงเพียงไม่กี่คนในองค์การ โดยปรับโครงสร้างการบริหารตามมุมมองแบบกระจายอำนาจไปยังคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยเพิ่มภาพลักษณ์ที่ดีในด้านการบริหารจัดการให้เหนือกว่ามาตรฐาน ยิ่งไปกว่านั้น ยังก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มแก่กิจการ เจ้าของและผู้ถือหุ้นทั้งหมด

สำหรับนักลงทุนรายย่อย พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมของบทบาท ก.ล.ต. ในการกำกับดูแลกิจการที่ดีต่อนักลงทุน แสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ในการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาตลาดทุนและเศรษฐกิจของประเทศให้ยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อทุกภาคส่วน ผู้สนใจลงทุนสามารถเข้าถึงข้อมูลและตัดสินใจลงทุนได้อย่างเชื่อมั่น ส่วนภาคธุรกิจสามารถระดมทุน และประกอบธุรกิจในตลาดทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นธรรม ทั้งยังเป็นกลไกหลักในการรวบรวม จัดสรรค์ ติดตามดูแลการใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพ โดยทำหน้าที่เชื่อมโยงและเคลื่อนย้ายเงินทุน ระหว่างกิจการที่ต้องการเงินทุนทั้งภาครัฐและเอกชนและผู้ออมเงินที่ต้องการลงทุน ทำให้มีทางเลือกในการระดมทุนและลงทุนมากขึ้น เกิดประโยชน์

สูงสุดต่อการพัฒนาศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ นอกจากนั้นยังสนับสนุนกิจการให้เติบโต กระจายความเสี่ยงและสร้างความสมดุลของระบบการเงินโดยรวม ด้วย สอดคล้องกับหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี (CG Code) ของ กลต. ที่ใช้กำกับดูแลบริษัทจดทะเบียน (CG Code 2017) ในประเด็นเกี่ยวกับการสนับสนุนการมีส่วนร่วมและการสื่อสารกับผู้ถือหุ้น (Ensure Engagement and Communication with Shareholders) โดยคณะกรรมการควรดูแลให้มั่นใจว่า ผู้ถือหุ้นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญของบริษัท โดยกำกับดูแลให้ครอบคลุมเรื่องสำคัญ ทั้งประเด็นที่กำหนดในกฎหมาย และประเด็นที่อาจมีผลกระทบต่อทิศทางการดำเนินงานของกิจการ ได้ผ่านการพิจารณาและหรือการอนุมัติของผู้ถือหุ้น โดยเรื่องสำคัญดังกล่าวควรถูกบรรจุเป็นวาระการประชุมผู้ถือหุ้น ทั้งการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ถือหุ้น

2. การกำกับดูแลกิจการที่ดีของ ก.ล.ต. มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุน และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุนผ่านการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียน พบว่า การทดสอบอิทธิพลการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนต่อพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุนปรากฏค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงและโดยรวมของบริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ต่อพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุนที่เป็นบุคลากรในบริษัทหลักทรัพย์ เท่ากับ 0.64 ส่วนค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงและโดยรวมของบริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียน ต่อพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุนรายย่อย เท่ากับ 0.37 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 แสดงให้เห็นว่าความสำคัญในบทบาทของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ต่อนักลงทุน ซึ่งได้แก่ 1. การส่งเสริมความรู้ ความสามารถในการตัดสินใจ และการปกป้องสิทธิของตนเองได้ของนักลงทุน 2. การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่นักลงทุน การเติบโตอย่างยั่งยืนของพอร์ตลงทุนส่วนบุคคล และการปรับตัวได้ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของตลาดทุน 3. การตอบสนองความต้องการของนักลงทุนและผู้มีส่วนร่วม เข้าถึงการลงทุนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั่วถึงและเป็นธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sarkar & Sahu (2018) ที่เสนอผลวิจัยในอีกมุมมองซึ่งเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการลงทุน โดยทำการสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากร ที่มีการแข่งขันกันด้านการรับรู้ส่วนบุคคลและการรับรู้ทัศนคติต่อความเสี่ยง พบว่า มีอิทธิพลต่อการกำหนดพฤติกรรมของนักลงทุนรายย่อยในตลาดหุ้นทั่วไป โดยผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีอันเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเงินและการลงทุนรายย่อย และการทำความเข้าใจพฤติกรรมของนักลงทุนในบริบทของประเทศที่พัฒนาแล้ว กำลังพัฒนา และยังไม่พัฒนา รวมถึงในตลาดหุ้นทุกประเภท ชี้ให้เห็นว่า การรับรู้ความเสี่ยง นวัตกรรมส่วนบุคคล ความไวในการได้รับผลกำไรตอบแทน มีอิทธิพลโดยตรงต่อการยอมรับความเสี่ยง และยังส่งผลต่อเนื่องไปยังพฤติกรรมการลงทุน ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเกิดขึ้นตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัจจัยการมีนวัตกรรมการลงทุนส่วนบุคคล จะมีความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจในการ

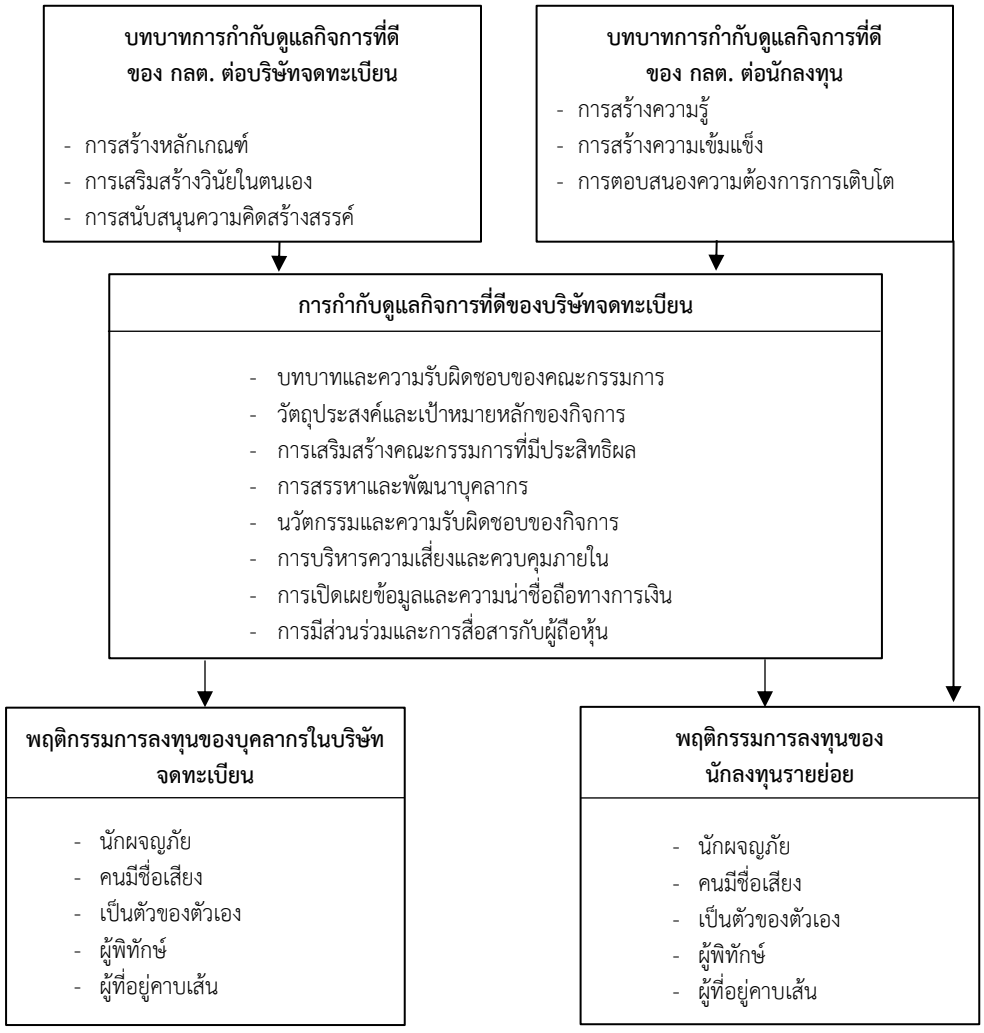
ปรับเปลี่ยนกระบวนคิดที่มีต่อผลที่ได้จากการลงทุนในอดีต รวมไปถึงการมีนวัตกรรมที่ก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยีการสื่อสารการเข้าถึงช่องทางการลงทุนที่รวดเร็ว ทันต่อการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ทั้งผู้ต้องการลงทุนและบริษัทจดทะเบียน เช่นเดียวกับ Sun et al. (2020) มีหลักฐานเชิงประจักษ์ที่บ่งชี้ว่า ปัจจัยที่เป็นพลังขับเคลื่อนหลักของความตั้งใจในการปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพนักลงทุนรายย่อย คือ ผลกระทบนวัตกรรมส่วนบุคคล การรับรู้ความเสี่ยง ความไวในการให้ผลกำไรตอบแทน และองค์ความรู้ ตามลำดับ

3. การกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียน มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุน พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (R2) พบว่า บทบาท ก.ล.ต. ในการกำกับดูแลกิจการที่ดี อธิบายความแปรปรวนของตัวแปรการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียนได้ ร้อยละ 73.7 บทบาท ก.ล.ต. ในการกำกับดูแลกิจการที่ดี ที่อธิบายความแปรปรวนของตัวแปรพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุนที่เป็นบุคลากรในบริษัทหลักทรัพย์เท่ากับ ร้อยละ 41.4 และบทบาท ก.ล.ต. ในการกำกับดูแลกิจการที่ดี ที่อธิบายความแปรปรวนของตัวแปรพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุนรายย่อยได้ ร้อยละ 88.6 ดังที่ได้อธิบายในเบื้อนต้นว่าบทบาทของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ต่อนักลงทุน คือ 1. การส่งเสริมความรู้ความสามารถในการตัดสินใจ และการปกป้องสิทธิของตนเองได้ของนักลงทุน 2. การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่นักลงทุน การเติบโตอย่างยั่งยืนของพอร์ตลงทุนส่วนบุคคล และการปรับตัวได้ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของตลาดทุน 3. การตอบสนองความต้องการของนักลงทุนและผู้มีส่วนร่วม เข้าถึงการลงทุนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั่วถึงและเป็นธรรม นั้นมีหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี (CG Code) ของ ก.ล.ต. ที่ใช้กำกับดูแลบริษัทจดทะเบียน (CG Code 2017) สำคัญ 8 ประการ คือ 1. การตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบของคณะกรรมการในฐานะผู้นำองค์กรที่สร้างคุณค่าให้แก่กิจการอย่างยั่งยืน 2. การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของกิจการที่เป็นไปเพื่อความยั่งยืน 3. การเสริมสร้างคณะกรรมการที่มีประสิทธิผล 4. การสรรหาและพัฒนาผู้บริหารระดับสูงและการพัฒนาบุคลากร 5. การส่งเสริมนวัตกรรมและการประกอบธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบ 6. ดูแลให้มีระบบการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในที่เหมาะสม 7. การรักษาความน่าเชื่อถือทางการเงินและการเปิดเผยข้อมูล 8. สนับสนุนการมีส่วนร่วมและการสื่อสารกับผู้ถือหุ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hawas (2014) ชี้ให้เห็นว่าแนวทางการกำกับดูแลกิจการที่แตกต่างกันของบริษัทจดทะเบียนแต่ละแห่งในตลาดหลักทรัพย์มีความสัมพันธ์กับประเภทหรือคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพการลงทุนของผู้ถือหุ้นหรือนักลงทุนที่ต่างกัน โดยเฉพาะปัจจัยความเป็นอิสระและความมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการ พบว่ามีน้ำหนักในการโน้มน้าวการตัดสินใจลงทุนของรายย่อยในช่วงภาวการณ์ปกติของตลาดทุนยกเว้นในช่วงที่มีวิกฤติเศรษฐกิจและการเงินครั้งสำคัญ ซึ่งนับว่าเป็นตัวแปรแทรกสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้พฤติกรรมของการลงทุนรายย่อยเปลี่ยนจากนักผจญภัยไปเป็นผู้พิทักษ์มากขึ้น ถึงกระนั้นคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพย่อมสามารถแสวงหาแนวทางป้องกัน หรือบรรเทา

ผลกระทบอันหลีกเลี่ยงไม่ได้จากการคาดการณ์เหตุและวางแผนสำรองไว้ล่วงหน้าเป็นอย่างดี บอร์ดคณะกรรมการที่เข้มแข็งจึงถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยกำหนดขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบให้เหมาะสม อีกทั้งยังเป็นกลไกกำกับ เสริมสร้าง พัฒนาคณะกรรมการให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิผล

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทการกำกับดูแลกิจการที่ดีของ ก.ล.ต. การกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนและพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุน ได้ดังภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงบทบาทการกำกับดูแลกิจการที่ดีของ ก.ล.ต. การกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนและพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุน

จากภาพที่ 2 อธิบายได้ว่า กลุ่มเป้าหมายที่เป็นตัวแทนนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ ประกอบด้วย นักลงทุนรายย่อย และนักลงทุนที่เป็นบุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ในบริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียน มีคุณลักษณะทางประชากร พฤติกรรมการลงทุน และความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนค่อนข้างแตกต่างกัน อีกทั้งบทบาทเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดีของ ก.ล.ต. ก็ถูกจำแนกออกเป็นสองส่วนอย่างชัดเจน คือ บทบาทการกำกับดูแลกิจการที่ดีของ ก.ล.ต. ต่อบริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียน และบทบาทการกำกับดูแลกิจการที่ดีของ ก.ล.ต. ต่อนักลงทุนรายย่อย โดย 1. บทบาทการกำกับดูแลกิจการที่ดีของ ก.ล.ต. มีอิทธิพลต่อการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียน 2. บทบาทการกำกับดูแลกิจการที่ดีของ ก.ล.ต. มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุน และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุน ผ่านกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียน 3. การกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียน มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. บริษัทที่เป็นองค์กรขนาดใหญ่มีทุนจดทะเบียนสูง ควรมีคณะกรรมการเป็นนักบริหารมืออาชีพ และเป็นที่ไว้เนื้อเชื่อใจของนักลงทุนที่มีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อการกำกับดูแลกิจการที่ดีสามารถกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการบริหารบริษัทให้มีธรรมาภิบาลเพื่อทำให้นักลงทุนเข้ามาลงทุนด้วยความมั่นอกมั่นใจ

2. คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ควรกำกับดูแลให้บริษัทจดทะเบียนมีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นอย่างสม่ำเสมอ ทั้งมีการระมัดระวังอย่างรอบคอบเพื่อมิให้เกิดปัญหาการเอารัดเอาเปรียบหรือความเสียหายต่อนักลงทุน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ควรมีการกำกับดูแลให้บริษัทจดทะเบียน มีการวางกรอบการปฏิบัติให้เกิดการมีส่วนร่วมและการสื่อสารกับนักลงทุนด้วย ด้วยการจัดให้มีหน่วยงาน เช่น หน่วยงานประชาสัมพันธ์ หน่วยงานนักลงทุนสัมพันธ์ เพื่อเชื่อมการสื่อสารระหว่างผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับบริษัท

2. คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ควรส่งเสริมให้ผู้ถือหุ้นได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องสำคัญ ซึ่งอาจช่วยผลักดันความมั่นใจของผู้ถือหุ้นให้เกิดการรับรู้เชิงบวกต่อบริษัทจดทะเบียน หลายบริษัทจดทะเบียนจึงมีการกำหนดนโยบายที่ให้ความสำคัญต่อผู้ถือหุ้นดี โดยได้กล่าวถึงสิทธิของผู้ถือหุ้นที่ได้รับ ทั้งยังมีแนวปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับการคุ้มครองทางกฎหมายแก่ผู้ลงทุนและบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

2. นอกจากนั้นยังควรมีการศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ด้วยเพื่อให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นหรือนักลงทุนรายย่อย รวมถึงการประกอบธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และสร้างความยั่งยืนให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วย

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2564). *แนวคิดการกำกับดูแลกิจการที่ดี : บทบาทของ ก.ล.ต.* สืบค้น 1 มกราคม 2565, จาก https://shorturl.asia/6G0H5

สานิตย์ หนูนิล. (2559). ความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน: แนวคิดและการประยุกต์. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*, 36(4), 165-176.

Al Azizah, U. S. & Mulyono, H. (2020). Dataset on determinants of intention and investment behavior amongst young Indonesian millennials. *Data in Brief*, 32(10), 1-7.

Chen, I. J. & Lin, S. H. (2013). Managerial optimism, investment efficiency, and firm valuation. *Forthcoming in Multinational Finance Journal*, 17(4), 295-340.

Hawas, A. M. R. M. (2014). *UK corporate governance effects on investor behavior and firm performance before and during crisis* (The Degree Of Doctor Of Philosophy In Finance). UK: University of Bedfordshire.

Okere, W. & Ibidunni, O. (2019). Corporate governance and investment decisions in deposit money banks in Nigeria. International Journal of Management, *Accounting and Economics*, 6(3), 237-252.

Sarkar, A. K. & Sahu, T. N. (2018). *Investment behavior: Towards an individual centered financial policy in developing economics*. Bingley: Emerald Publisher.

Sun, W. et al. (2020). Switching intention to crypto-currency market: Factors predisposing some individuals to risky investment. *PLoS ONE*, 15(6), 1-16.

THE MODEL OF THE DEVELOPMENT COMPETENCY FOR THE ADMINISTRATORS OF SCIENCE, MATHEMATICS AND TECHNOLOGY QUALITY OF THE SECONDARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION*

การพัฒนารูปแบบสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนคุณภาพวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Sirikwun Kwunmuang, Sinchai Suwanmanee, Rungchatchadaporn Vehachart
สิริขวัญ ขวัญเมือง, ศิลป์ชัย สุวรรณมณี, รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ
Thaksin University
มหาวิทยาลัยทักษิณ
Corresponding Author E-mail: Sirikwun9140@gmail.com

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To develop a competency model for the administrators of science, mathematics, and technology quality secondary schools 2. To evaluate the developed model and propose the guidelines for model application. The data were collected in two rounds using in-depth interviews and a questionnaire. In the first round, seven experts were semi-structured interviewed, and in the second round, there were twenty experts examined by a questionnaire. The Delphi technique was used for data collection. All data were used for evaluating appropriateness and possibility, including guidelines for the model application using a focus group discussion using nine specific experts. The statistics used for data analysis were percentage, median, interquartile range, mean, and standard deviation.

The research findings revealed that: 1. The competency model consists of 6 main components, 22 sub-components, and 118 indicators, which were result-based leadership, academic leadership, strategic management, using digital technology for communication, and teacher and student development, and

*Received April 25, 2023; Revised May 19, 2023; Accepted May 20, 2023

2. Appropriateness evaluation and probability that were at the high level. There were two ways to develop the administrators' competency, which were the administrators of Science, Mathematics, and Technology Quality Secondary Schools would develop the competency with 118 indicators whilst the administrators of Princess Chulabhorn Science School would develop the competency with 66 indicators.

Keywords: Competency; Competency Model of Administrators; Science, Mathematics, and Technology Quality of the Schools

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. พัฒนารูปแบบสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนคุณภาพวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี 2. ประเมินรูปแบบพร้อมทั้งเสนอแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 2 รอบ โดยรอบที่ 1 ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง มีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และรอบที่ 2 ใช้แบบสอบถามชนิดเลือกตอบ มีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คน รวบรวมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 20 คน ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ รวมทั้งเสนอแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม จากผู้เชี่ยวชาญแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยควอไทล์ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบสมรรถนะประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก 22 องค์ประกอบย่อย 118 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การเป็นผู้นำองค์กรที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์, การมีภาวะผู้นำทางวิชาการ, การบริหารเชิงกลยุทธ์, การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสาร, การพัฒนาครูและการพัฒนาผู้เรียน 2. ผลการประเมินรูปแบบมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีแนวทางการนำรูปแบบไปใช้เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารใน 2 แนวทาง คือ ผู้บริหารโรงเรียนคุณภาพวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีโดยทั่วไป จะพัฒนาสมรรถนะโดยใช้ 118 ตัวบ่งชี้ และผู้บริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย จะพัฒนาสมรรถนะโดยใช้ 66 ตัวบ่งชี้

คำสำคัญ: สมรรถนะ; รูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน; โรงเรียนคุณภาพวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี

Introduction

In the 21st century, a rapidly technological, innovative, and world economic changing era, there have increasingly been effects of the changes; therefore, human

has to adjust themselves to be in changing trends for survival. The Ministry of Education developed 3RX8Cs learning skills that are necessary for students in the 21st century focusing on the development of students' potential in creative and critical thinking applied in solving scientific, mathematical, and technological problems in daily life and for careers (Ministry of Education, 2018).

The Ministry of Education also arranged a lot of activities such as the Neighboring School Project, Sub-district Quality School Project, Science School Project such as Princess Chulabhorn Science School, Science-class Establishment under the University's Supervision Project, and the Project of Quality Science, Mathematics, and Technology School based on the standard of the Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology (The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology, 2017).

However, it was not much success for students' quality in terms of science, mathematics, and technology, especially for secondary students. The score of PISA 2018 in mathematics and science Thai students were lower than the mean scores of the country members (The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology, 2020) and the results of the National Test showed that the scores general secondary gained were lower than the gained score of secondary students in science schools.

As a result, the researchers were interested in investigating the competency of administrators of Kamnoetvidya Science Academy, Mahidol Wittayanusorn School, Princess Chulabhorn Science School, science schools under the Science-class Establishment under the University's Supervision Project and schools under Quality Science, Mathematics, Technology Project based on the standard of the Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology, including a documentary study on the development of competency of school administrators from both national and international research applied to competency model development for administrators of quality science, mathematics, and technology schools affecting the high level of learning achievement with expected characteristics and important scientific, mathematical, and technical competencies.

Research Objectives

1. To develop a competency model for administrators of science, mathematics, and technology quality secondary schools under the Office of the Basic Education Commission

2. To evaluate the developed model and propose guidelines for the application of the developed model

Methodology

1. Research Design

This is mixed-method research consisting of qualitative study using in-depth interview and focus group, and a quantitative study.

2. Population Samples and Key Informants

There were fifty-six informants in this research study divided into three groups: 1. two rounds of in-depth interviews proceeded by seven specific selected experts using semi-structure interview form in the first round consisting of one regional administrator on STEM of Southeast Asia Ministers of Education Organization, one administrator of The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology, three administrators of science schools that are Kamnoetvidya Science Academy, Mahidol Wittayanusorn School, and PSU Wittayanusorn School, one administrator of Princess Chulabhorn Science School, and one administrator of science schools under the Science-class Establishment under the University's Supervision Project, and in the second round, a questionnaire was used with twenty experts consisting of three top executives of the Ministry of Education playing important roles in terms of policy and four administrators of organizations or institutions developing administrators' competency, four administrators of Secondary Educational Service Offices, three educational staff, two administrators of Chulabhorn science schools, two administrators of schools getting the support of establishing science class under the supervision of university, and two administrators of science, mathematics, and technology quality secondary schools based on the standard of the Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology, 2. collecting data from twenty specific experts using Delphi technique consisting of eight experts in educational administration experts, four experts in educational policy, two experts in

educational administrators' competency development, and six experts in school management, and 3. focus group was used with nine experts consisting of four experts in educational administration, two experts in educational policy, one expert in educational administrators' competency development, and two experts in educational administration.

3. Research Instruments

3.1 Qualitative Research: in-depth interview and focus group

3.2 Quantitative Research: a questionnaire in the form of checklist and Likert scale

4. Data Collection

4.1 Firstly, collecting the data using a semi-structured interview to get components and indicators of competency

4.2 Secondly, collecting the data using a questionnaire designed by analyzed components and indicators gained in 4.1, which is a checklist of agree, disagree, and open-ended questions to get the ideas from experts

4.3 Thirdly, using another set of questionnaire in Likert scale designed by the gained data from 4.2

4.4 Fourthly, using the third set of questionnaire designed by the gained data from 4.3 that is in the form of Likert Scale collecting the data one month after the data collection process in 4.3

4.5 Fifthly, collecting data via focus group to evaluate the developed model and propose the guidelines for model application

5. Data Analysis

The researchers analyzed the qualitative data gained from semi-structured interview and focus group using content analysis techniques and the quantitative data using program detailed as follows: 1. gained data of questionnaire set 1 using 80/80 of Bloom (Bloom, 1968) and percentage 2. gained data of questionnaire set 2 and 3 using median and interquartile at the median 3.50 and above and interquartile 1.50 and below and meaning translation criteria of Srisa-ard (2004) and 3. analyzed appropriateness and possibility of the model using mean, standard deviation, and meaning translation criteria (Srisa-ard, 2004)

Results

1. the development of competency model for the administrators of science, mathematics, and technology quality secondary schools under the Office of the Basic Education Commission revealed that two rounds of in-depth interview found that the first round using semi-structured interview getting a draft of competency model consisting of seven core components, twenty-four sub-components, and 215 indicators, and the second round using multiple choice questionnaire which experts agree with more than 80 percent, leaving 156 indicators remaining, and passed the judging criteria at the level of expert consensus, which is having a median (Md.) of 3.50 or higher and an interquartile range (I.R.) of 1.50 or lower, resulting in 155 indicators. And from the evaluation of the competency model using group discussion techniques, there will be 118 indicators remaining. Therefore, it can be concluded that the performance model consists of 6 core components, 22 sub-components, and 118 indicators as follows.

2. Evaluation of the model and proposing guidelines for the implementation of the competency model for the administrators of science, mathematics, and technology quality secondary schools under the Office of the Basic Education Commission to use.

Table 1 shows the mean and standard deviation of the suitability and likelihood of the competency of school administrators of science, mathematics, and Technology quality.

Capability	Appropriateness			Probability		
	($\bar{X}$)	(S.D.)	Level	($\bar{X}$)	(S.D.)	Level
1. Result-Based Leader	4.35	0.34	high	4.21	0.46	high
2. Academic Leadership	4.37	0.49	high	4.24	0.50	high
3. Strategic Management	4.44	0.57	high	4.40	0.37	high
4. Digital Technology and Communication	4.31	0.56	high	4.16	0.51	high
5. Teacher Development	4.34	0.34	high	4.30	0.37	high
6. Student Development	4.40	0.27	high	4.35	0.41	high
Total	**4.37**	**0.43**	**high**	**4.28**	**0.44**	**high**

From table 1 can be concluded that the assessment of appropriateness ($\bar{X}$=4.37, S.D.=0.43), and probability ($\bar{X}$=4.28, S.D.=0.44) in overall were at the high level, and there are guidelines for applying the competency model to develop the school administrator's competency in 2 ways which are used for developing the competency of administrators of science, mathematics, and technology

quality secondary schools in general, and used for Princess Chulabhorn Science School.

Discussion

The results of research have the important issues to discuss the result of the research as follows:

1. Result-Based Leader, from the research found that the competency of school administrators consistent with Bunmee (2018) states that an organization with morality, knowledge, and ability of the executives will be able to compete with others and be successful according to the set goals, and Azar & Adnan (2020) say that school administrators with leadership will help create effective education and plays a key role in determining the direction of education that can meet the needs of society and challenges. Nathamphloi (2019) explains that to manage achievement-oriented of the organization to be successful, senior management must establish a performance appraisal system, incentivization includes the delegation of decision-making authority in exchange for performance responsibility, and there must be systematic data preparation in order to have information to make better decisions.

2. Academic Leadership, from the research found that the competency of school administrators consistent with Saengsarnpan (2019) studies the Development of Academic Leadership Competency Indicators of Secondary School Administrators under the Office of Basic Education Commission has found that the indicators included academic leadership competency are creating a learning atmosphere and learning culture, and management of curriculum and teaching. According to Rukwong (2019), the Development of an Administration Model for the Quality of Secondary Science Schools in Thailand found that factors that affect the quality of secondary science schools in the country are academic leadership of the executive, classroom environment and atmosphere that promotes science learning, and learning management process that focuses on the quality of science students. Moreover, it is correspond to Sarikaya & Erdogan (2016) study that the Relationship Between the Instructional Leadership Behaviors of Secondary School Principals and Teacher's Organizational Commitment found that academic leadership that affects teacher commitment includes curriculum

management and academic processes, and creating a learning atmosphere and environment conducive to learning.

3. Strategic Management, from the research found that the competency of school administrators consistent with Choomwong (2020) study that Model of the Strategic Management for Private Schools under Office of the Private Education Commission in Nonthaburi Province found that strategic management in the direction of management will include a picture of the future of the organization that will lead to increasing the chances of success in future-oriented management. Administrators must systematically create or set a vision, mission, and objectives of the organization to bring it to adjust the direction of work to achieve clear goals and be accepted by society. According to Amoli & Aghashahi (2016) study in an Investigation on Strategic Management Success Factors in an Educational Complex, they found that strategic management creates added value for the school. The success factor in strategic management must consist of strategic planning that has a clear aim, and appropriate to the context of the cooperation of those involved, and implement the strategy, including monitoring systematic operations. Boonananwong et al. (2017) explores the Model of Strategic Management in Secondary School under the Office of Basic Education Commission. It is found that the strategy implementation is directly critical to the success of the strategy.

4. Digital Technology and Communication, from the research, it was found that the competency of school administrators consistent with Herdiana & Khairuddin (2021) which state that the communication of school administrators is necessary so that teachers can convey information from communication to students. Sheninger (2014) finds that school administrators in the digital age need to keep up with the changes in technology because administrators are the key to change in both practice and culture of the school. Educational administrators who are leading the way in digital technology therefore representing new concepts and practices. According to Komolwanich et al. (2020), the study of Digital Leadership of School Administrator under the Secondary Educational Service Area Office 23 found that the digital leadership of school administrators has three main components: 1. digital communication, 2. digital vision, and 3. digital literacy which administrator must be able to anticipate the changes in education by using digital

technology in making decision, and apply digital technology to improve the quality of education.

5. Teacher Development, from the study found that the competency of school administrators consistent with Mahaphromwan et al. (2018) studies in the Model of Competency for Private School Leaders Towards the International Standard, which found that the key competency used in school management to meet international standards include: formulating a clear human resource development strategy to motivate personnel to achieve the vision and mission set by the school. Tufai & Mahmood (2020) states the methods for teaching science that teachers must create in the classroom is that Science teachers must be trained in the use of innovative technologies. So that teachers can use such technology to manage their teaching and learning and must be able to connect teaching to real situations through project-based learning.

6. Student Development, from the study found that the competency of school administrators consistent with Aiamsiri (2019), School administrators can develop students' scientific knowledge and develop their scientific mind by using the five modules learning package including: 1. Interaction with science teachers, 2. Interaction with fellow science students, 3. Interaction with seniors who are successful in science, 4. Interaction with entrepreneurs involved in science and 5. interaction with scientists. It is correspond to Vosniadou (2019) that has studied The Development of Students' Understanding of Science found that the development of scientific knowledge is a time-consuming and gradual process. Therefore, school administrators must collaborate with teachers in organizing the learning process to create creative learning mechanisms for students and develop scientific reasoning skills to helps students to come up with new ideas or scientific innovations. Pattrawiwat et al. (2016) identify the study Guideline Development of Quality Gifted Education in Science, Mathematics, and Technology by Using the Application of Futures Research found that Curriculum or extra-curricular activities must consider the special needs of each individual and develop teaching and learning excellence.

Body of Knowledge

The Model of the Development Competency for the Administrators of Science, Mathematics, and Technology Quality Secondary School under the Office of the Basic Education Commission is made in order to be effective in applying to develop school administrators' competencies, therefore, it should be applied in two ways that are the competency model consisting of 6 core components, 22 sub-components, and 118 indicators applying to develop the competency of administrators of science, mathematics, and technology quality secondary schools in general as educational management aimed to high level of learning achievement with expected characteristics and significant competencies in science, mathematics, and technology. The model has crucial indicators identifying important behaviors in developing competencies in organizational leaders, academic leaders, strategic administration of application of information technology and communication, teacher development, and student development as shown in Figure 1.

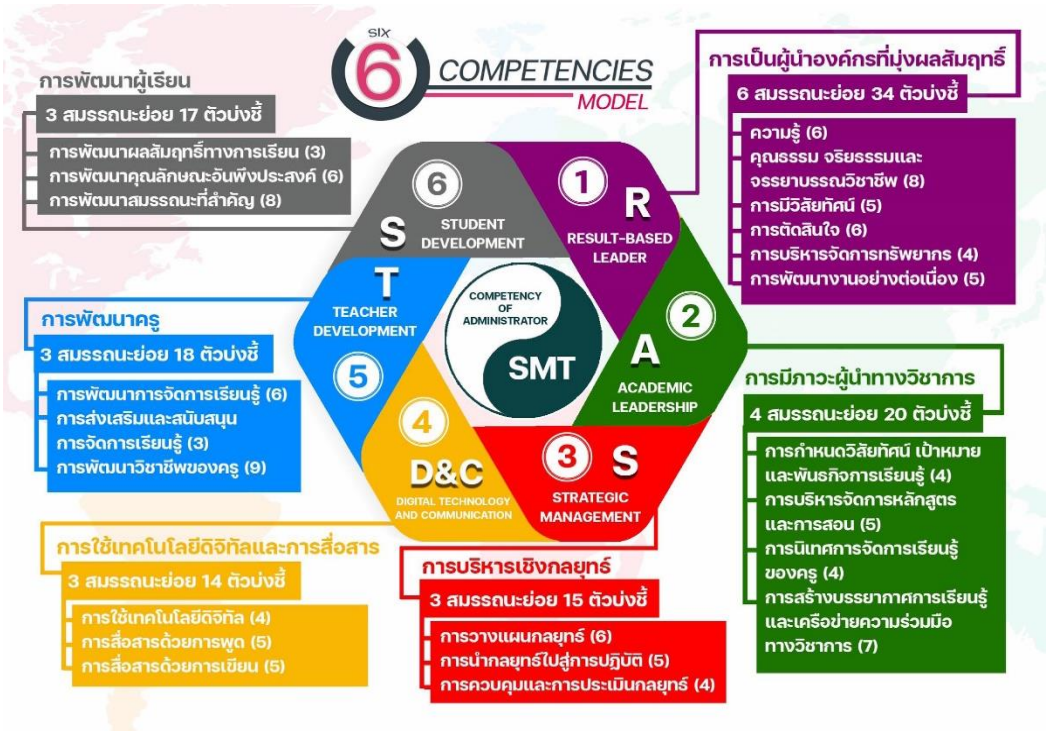

Figure 1 The Model of the Development Competency for the Administrators of Science, Mathematics, and Technology Quality School

However, Princess Chulabhorn Science School that is a science school should utilize the competency model consisting 6 core components, 22 sub-components, and 66 indicators (top 3 highest average indicators of sub-components) to further the success in quality development in science, mathematics, and technology to international level, especially academic leadership such as school management to be consistent with customized curriculum, creation of learning atmosphere and national and international academic networks, development of result-based leadership that requires knowledge, understanding in creating academic excellence for the students with potential and trust the ideology on development of science, mathematics, and technology. In addition, the development of students' and teachers' quality development competency to encourage development of high-ordered thinking of students so that it can create knowledge and lead to high qualified research team having high-level capability at the similar level with leading international researchers as shown in Figure 2.

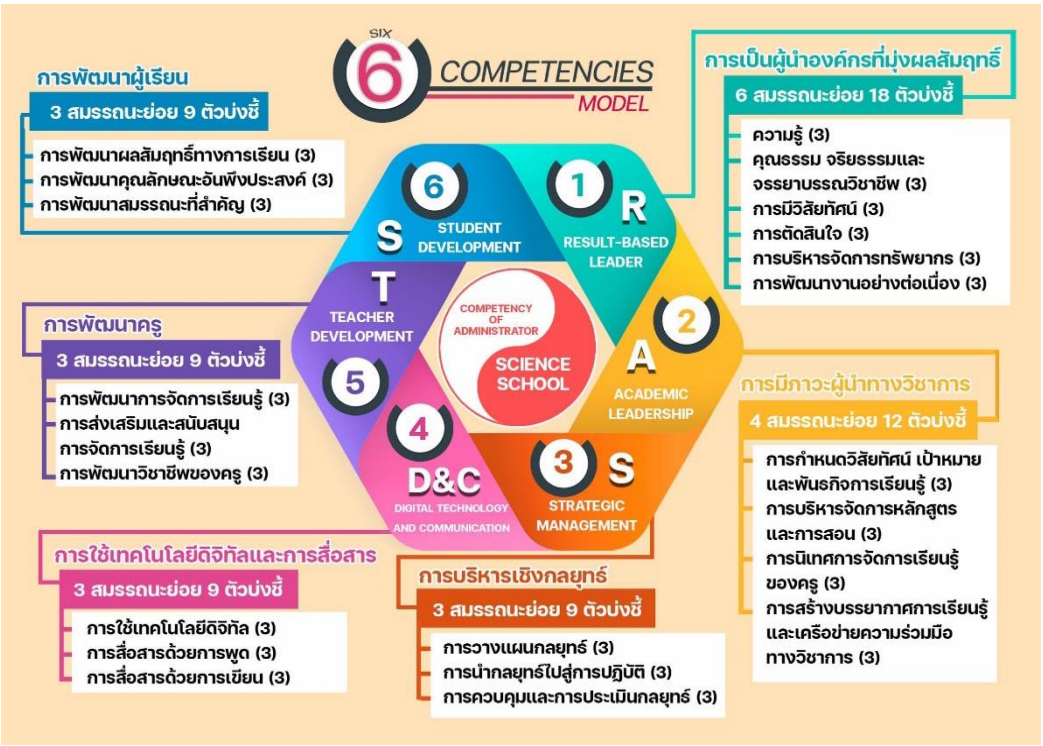

Figure 2 The model of competency administrators at Princess Chulabhorn Science School

Recommendations

It should also be a quantitative study using Confirm Factor Analysis to be a model to develop competency of the quality science schools having statistically confirmed data that are useful in terms of educational Administration development.

References

Aiamsiri, Y. (2019). The participatory administrative model for gifted students' scientifically psychological characteristics development at Princess Chulabhorn College, Loei. *Journal of Educational Administration and Leadership*, 8(32), 242–252.

Amoli, S. J. & Aghashahi, F. (2016). An investigation on strategic management success factors in an educational complex. *ScienceDirect*, 9(3), 447–454.

Azar, A. S. & Adnan, E. J. (2020). The impact of effective educational leadership on school students' performance in Malaysia. *Education Quarterly Reviews*, 3(2), 146–155.

Bloom, B. S. (1968). *Learning for mastery evaluation comment, centre for the study of instruction program*. Los Angeles: University of California at Los Angeles.

Boonananwong, Ch. et al. (2017). The Analysis of the Components of Strategic Management Model in Secondary Under the Office of the Basic Education Commission, Bangkok Metropolis. *Dusit Thani College Journal*, 11(2), 318-333.

Bunmee, U. (2018). Morality and ethics for administrators in accordance with organization governance. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(3), 1399-1408.

Choomwong, N. (2020). Model of the strategic management for private schools under Office of the Private Education Commission in Nonthaburi Province. *Journal of Humanities and Social Sciences, Rajapruk University*, 6(3), 91-108.

Herdiana, Y. & Khairuddin. (2021). Principal communication management to improve teacher performance. *Al- Ishlah: Jurnal Pendidikan*, 13(1), 78–87.

Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. (2020). *PISA evaluation result 2018: What do 15-year Thai students know and do?*. Retrieved January 7, 2020, from https://shorturl.asia/zSXsR

Komolwanich, S. et al. (2020). Digital leadership of school administrator under the Secondary Educational Service Area Office 23. *21st National Postgraduate Research Conference*, 1(1), 1–8.

Mahaphromwan, N. et al. (2018). The model of competency for private school leaders towards the international standard. *Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University*, 13(2), 138-150.

Ministry of Education. (2018). *Entrepreneurship Education*. Bangkok: Prikwan Graphic.

Nathamphloi, Ch. (2019). Achievement management in current social society. *Journal of Educational Innovation and Research*, 3(3), 171–178.

Pattrawiwat, K. et al. (2016). Guideline development of quality gifted education in science, mathematics, and technology by using the application of futures research. *Journal of Behavioral Science for Development*, 8(2), 151–168.

Rukwong, K. (2019). *The development of an administration model for the quality of secondary science schools in Thailand* (Ph.D. dissertation in Educational Administration). Chonburi: Burapha University.

Saengsarnpan, K. (2019). *The development of academic leadership competency indicators of secondary school administrators under the Office of Basic Education Commission* (Ph.D. Dissertation in Educational Administration). Chonburi: Burapha University.

Sarikaya, N. & Erdogan, C. (2016). Relationship between the instructional leadership behaviors of secondary school principals and teacher's organizational commitment. *Journal of Education and Practice*, 7(3), 7-18.

Sheninger, E. C. (2014). *Digital leadership: Changing paradigms for changing times*. California: Corwin.

Srisa-ard, B. (2004). *Statistical methodology for research* (4th ed.). Bangkok: Suweeriyas.

Tufai, I. & Mahmood, M. K. (2020). Teaching methods preferred by school science teachers and students in their classrooms. *International Journal of Teaching, Education, and Learning*, 4(3), 332–347.

Vosniadou, S. (2019). The Development of Students'Understanding of Science. *Frontiers in Education*, 4(32), 1–6.

การศึกษาตัวกำหนดคุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้าที่ใช้บริการร้านอาหารเกาหลีในเขตกรุงเทพมหานคร*

THE STUDY OF DETERMINANTS OF SERVICE QUALITY INFLUENCING CUSTOMER BAHAVIROAL INTENTION TOWARDS THE PATRONAGE OF KOREAN RESTAURANTS IN BANGKOK

อนันต์ เชี่ยวชาญกิจการ
Anan Chieochankitkan
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
Dhurakij Pundit University
Corresponding Author E-mail: anan.chn@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลตัวกำหนดคุณภาพการบริการต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้าที่ใช้บริการร้านอาหารเกาหลีในเขตกรุงเทพมหานคร ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ จำนวน 385 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย แจกแจงความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณจากผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้น ในรูปแบบของการวิเคราะห์การถดถอยพหุ ถึงตัวกำหนดคุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้าที่ใช้บริการร้านอาหารเกาหลีในเขกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับปรุงแล้ว (Adjusted R Square) มีค่าเท่ากับ 0.624 หมายความว่าตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ตัวกำหนดด้านคุณภาพอาหาร ตัวกำหนดด้านคุณภาพพนักงาน ตัวกำหนดด้านการนำเสนอทางกายภาพ ตัวกำหนดด้านกระบวนการให้บริการและตัวกำหนดด้านคุณค่าที่รับรู้และทัศนคติส่งผลต่อตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือความตั้งใจเชิงพฤติกรรม ร้อยละ 62.40 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 37.60 เป็นผลมาจากตัวแปรอื่นที่ไม่ได้นำมาพิจารณาที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า ตัวกำหนดด้านคุณค่าที่รับรู้และทัศนคติมีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมเป็นอันดับที่ 1 (B = 0.438) รองลงมาคือตัวกำหนดด้านกระบวนการให้บริการ (B=0.195) ตามลำดับ

คำสำคัญ: คุณภาพการบริการ; ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม; ร้านอาหารเกาหลี

*Received July 24, 2022; Revised August 16, 2022; Accepted August 17, 2022

Abstract

Objectives of this research article were to study the influence of service quality determinants on the behavioral intentions of customers using Korean restaurants in Bangkok. A random sampling method was used to select 385 samples. The instrument used to collect data was a questionnaire using a 5-point Likert scale. Statistics used in data analysis included percentages, averages, and frequency distributions. standard deviation Multiple regression analysis from the results of linear regression analysis in the form of Multiple Regression Analysis to determine service quality factors that influence the behavioral intentions of customers using the service. Korean restaurants in Bangkok.

The results revealed that, the adjusted decision coefficient (Adjusted R Square) was 0.624, meaning that the independent variables were food quality, staff quality, presentation of physical evidences, service process, perceived value and attitude affecting the dependent variable of customer behavioral intention indicating 62.40%, the remaining 37.60% resulted from other variables that were not taken into account at the statistically significant level of 0.05, it was found that perceived value and attitude determinants affecting the customer satisfaction towards the service of Korean restaurants in Bangkok were ranked first (B=0.438), followed by service process determinants (B=0.195), respectively.

Keywords: Service Quality; Behavioral Intention; Korean Restaurants

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศเกาหลีประสบความสำเร็จในการขับเคลื่อนสินค้าทางวัฒนธรรมหรือวัฒนธรรมเคป๊อป ไม่ว่าจะเป็นวรรณกรรม ดนตรี ภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ การท่องเที่ยว และการทำศัลยกรรม ที่สำคัญความนิยมทานอาหารเกาหลีใต้ จะเห็นว่า กระแสนิยมวัฒนธรรมเกาหลีได้เปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคมของเกาหลีแบบก้าวกระโดดซึ่งกระแสที่เกิดขึ้นสร้างรายได้มหาศาลกลับเข้าสู่ประเทศ ทำให้รัฐบาลเกาหลีใต้ได้พบโอกาสใหม่โดยสนับสนุนอุตสาหกรรมบันเทิง กระแสเกาหลีได้รับความนิยมในประเทศไทยซึ่งเริ่มต้นราวปี ค.ศ. 2001 จากความสำเร็จของภาพยนตร์เรื่อง Autumn in my heart (ค.ศ. 2000) My Sassy Girl (ค.ศ. 2001) Winter Sonata (ค.ศ. 2004) ความนิยมละครโทรทัศน์ของเกาหลีเพิ่มขึ้นจากละครเรื่อง Jewel in the Palace หรือ แดจังกึม (ค.ศ. 2003-2004) ซึ่งโด่งดังมากในทวีปเอเชียและได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก (ศิริพร ดาบเพชร, 2565; พัชรี บอนคำ, 2563)

หนึ่งในกระแสหลักเกาหลีในประเทศไทยคืออาหารเกาหลีตามรอยซีรีส์หรือไปเที่ยวเกาหลีไม่ควรพลาด เช่น ต็อกบกกิ รามยอน กิมจิ จาจังเมียน บิบิมบับ คิมบับ จับเช กิมจิชิเก ชีแม็ก เป็นต้น กระแสอาหารเกาหลีในประเทศไทยได้รับการตอบรับอย่างแพร่หลายด้วยเนื้อหาที่นำเสนออาหารเกาหลี เช่น ซีรีส์ ภาพยนตร์ รายการวาไรตี้ สารคดี บทวิจารณ์ วิดีโอและการออกอากาศบนแพลตฟอร์มออนไลน์สู่ผู้ชมทั่วโลก Dae Jang Guem ได้รับการยอมรับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของกระแสเกาหลีที่ได้รับความนิยมในประเทศไทย เนื้อหาในละครนอกจากเป็นการแนะนำชีวิตในราชสำนักแล้ว ยังเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดวัฒนธรรมอาหารของชาวเกาหลี ส่งผลให้คนไทยหันมารับประทานอาหารเกาหลีและดำเนินธุรกิจร้านอาหารเกาหลีในประเทศไทยอย่างมหาศาล แน่นอนว่าร้านอาหารเกาหลีช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมาได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าด้วยมูลค่าตลาด 2,000 ล้านบาทต่อปี ด้วยอาหารเกาหลีมีหลากหลายประเภทจึงทำให้ยังมีโอกาสทางการตลาดอีกมากที่จะปักธงเป็นผู้นำในร้านอาหารแขนงต่าง ๆ (พลอย มัลลิกะมาส, 2018; เสกสรร อานันทศิริเกียรติ, 2561)

เมื่อกล่าวถึงเรื่องการบริการลูกค้าอย่างมีคุณภาพ จะเป็นการส่งมอบตามความต้องการของลูกค้าเป้าหมายเพื่อให้ได้รับบริการไปแล้วเกิดความพึงพอใจ การพิจารณาที่จุดสัมผัสบริการการค้นหาความต้องการที่แท้จริงของลูกค้าเป็นสิ่งสำคัญ ประเด็นพิจารณาอื่น ๆ ก็เช่นกัน คุณภาพผลิตภัณฑ์ สภาพทางกายภาพและการนำเสนอของสถานประกอบการ การให้บริการของพนักงาน กระบวนการให้บริการหรือแม้แต่คุณค่าที่ได้รับรู้ล้วนแต่เป็นประเด็นที่ตระหนักทั้งสิ้น การบริการจำเป็นต้องใช้กลยุทธ์ที่มุ่งเน้นให้ผู้รับบริการมีความพึงพอใจให้มากที่สุด กล่าวได้ว่า หากลูกค้าเห็นว่าผลิตภัณฑ์หรือบริการเหล่านั้นตรงตามที่คาดหวัง ก็ถือได้ว่าการบริการมีคุณภาพและทำให้ผู้รับบริการเกิดเป็นความรู้สึกที่พึงพอใจ นอกจากนี้ การบริการที่สร้างประสบการณ์เชิงบวกจะทำให้ลูกค้านึกถึงสินค้าและบริการของเราเสมอเป็นลำดับแรก ลูกค้าจะเกิดความภักดีในสินค้า (Zeithaml, 1988)

จากหลักฐานดังกล่าว วัฒนธรรมและอาหารเกาหลีได้แทรกซึมเข้าสู่ผู้บริโภคชาวไทย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตและสร้างธุรกิจร้านอาหารเกาหลีที่ตอบสนองความต้องการของผู้ชื่นชอบอาหารที่สำคัญ การบริการที่ดีเป็นการส่งมอบตามความต้องการของลูกค้าเป้าหมายเพื่อให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจและยังคงทำการซื้อต่อไป ทั้งนี้ประเด็นคุณภาพบริการด้านต่าง ๆ ตัวกำหนดคุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมหลังการซื้อถือเป็นเป้าหมายหลักในการศึกษา ผู้วิจัยจึงศึกษาตัวกำหนดที่มีผลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้าในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลีในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับปรุงผลิตภัณฑ์และบริการ รวมทั้งการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลตัวกำหนดคุณภาพการบริการต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้าที่ใช้บริการร้านอาหารเกาหลีในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนชาวไทย อายุ 18 ปีขึ้นไป ที่ใช้บริการร้านอาหารเกาหลีในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน(Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มที่ระดับ 0.05 (α=0.05) ในการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้เมื่อเก็บข้อมูลจริงได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คือ แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ ความถี่ในการใช้บริการ ค่าใช้จ่ายต่อครั้ง โอกาสในการใช้บริการ ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับตัวกำหนดคุณภาพการบริการต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้าในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ได้แก่ ด้านคุณภาพอาหาร ด้านคุณภาพพนักงาน ด้านการนำเสนอทางกายภาพ ด้านกระบวนการให้บริการและด้านคุณค่าที่รับรู้และทัศนคติโดยวัดระดับความคิดเห็นมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท 5 ระดับ คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คนแบบสอบถามที่สร้างขึ้นได้ทดลองแจก จำนวน 30 ชุดเพื่อทำการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นรายด้านใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบสอบถามมากกว่า 0.70 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ จากเครื่องมือการวิจัยนี้ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ดังนี้ ตัวแปรอิสระด้านคุณภาพอาหาร (0.758) ด้านคุณภาพพนักงาน (0.822) ด้านการนำเสนอทางกายภาพ (0.784) ด้านกระบวนการให้บริการ (0.864) ด้านคุณค่าที่รับรู้และทัศนคติ (0.869) และตัวแปรตาม ด้านความตั้งใจเชิงพฤติกรรม (0.812) ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้หมายถึงแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากการแจกแบบสอบถาม จำนวน 385 ชุด เมื่อได้ข้อมูลแล้วจึงนำไปวิเคราะห์ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบน เป็นต้น จากนั้นทำการวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis) เป็นวิธีการทางสถิติที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Independent Variable) กับตัวแปรตาม (Dependent Variable) จะเป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงเส้นแบบพหุ ตัวแปรอิสระมีมากกว่าหนึ่งตัวกับตัวแปรตามหนึ่งตัว เรียกว่า การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Linear Regression) เพื่อทดสอบอิทธิพลของคุณลักษณะตัวกำหนดทั้ง 5 ด้านส่งผลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้าหรือไม่

ผลการวิจัย

1. ตัวกำหนดคุณภาพการบริการต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้าที่ใช้บริการร้านอาหารเกาหลีในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นด้านกระบวนการให้บริการที่อยู่ในระดับมาก โดยมีความเห็นว่าตัวกำหนดด้านคุณภาพอาหาร และด้านการนำเสนอทางกายภาพที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการภัตตาคารอาหารเกาหลีมากที่สุด ($\bar{X}$=4.24) ตามด้วย ตัวกำหนดด้านคุณภาพพนักงาน ($\bar{X}$=4.23) ด้านคุณค่าที่รับรู้และทัศนคติ ($\bar{X}$=4.21) และกระบวนการให้บริการ ($\bar{X}$= 4.20) ส่วนด้านความตั้งใจซื้อซ้ำของลูกค้าต่อการเลือกใช้บริการภัตตาคารอาหารเกาหลี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.23) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายของตัวกำหนดที่มีผลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้าในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลีในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ความหมาย
ด้านคุณภาพอาหาร	4.24	0.416	มากที่สุด
ด้านคุณภาพพนักงาน	4.23	0.395	มากที่สุด
ด้านการนำเสนอทางกายภาพ	4.24	0.399	มากที่สุด
ด้านกระบวนการให้บริการ	4.20	0.390	มาก
ด้านคุณค่าที่รับรู้และทัศนคติ	4.21	0.400	มากที่สุด
ด้านความตั้งใจเชิงพฤติกรรม	4.23	0.397	มากที่สุด

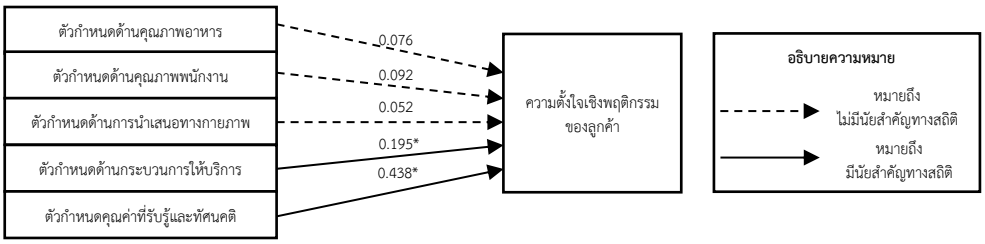
2. ผลการวิเคราะห์ตัวกำหนดคุณภาพการบริการที่มีผลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้าในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลีในเขตกรุงเทพมหานคร จากผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression) ในรูปแบบของการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับปรุงแล้ว (Adjusted R Square) มีค่าเท่ากับ 0.624 หมายความว่า ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ตัวกำหนด

ด้านคุณภาพอาหาร ด้านคุณภาพพนักงาน ด้านการนำเสนอทางกายภาพ ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านคุณค่าที่รับรู้และทัศนคติ ส่งผลต่อตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้า ร้อยละ 62.40 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 37.60 เป็นผลมาจากตัวแปรอื่นที่ไม่ได้นำมาพิจารณา

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุของความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้าที่มาใช้บริการร้านอาหารเกาหลีในเขตกรุงเทพมหานคร

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (B)	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (β)	ค่าสถิติทดสอบ (t-test)	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Sig.)
ด้านคุณภาพอาหาร	0.076	0.072	1.334	0.183
ด้านคุณภาพพนักงาน	0.092	0.093	1.410	0.159
ด้านการนำเสนอทางกายภาพ	0.052	0.052	0.788	0.431
ด้านกระบวนการให้บริการ	0.195	0.199	2.818	0.005
ด้านคุณค่าที่รับรู้และทัศนคติ	0.438	0.434	6.597	0.000
R square (R^2) = 0.629, Adjusted R square = 0.624, F = 126.494, Sig. = 0.000				

เมื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระทุกตัว โดยพิจารณาจากค่า F-Statistic มีค่าเท่ากับ 126.494 แสดงว่า ตัวแปรอิสระ 5 ตัว ได้แก่ ตัวกำหนดด้านคุณภาพอาหาร ตัวกำหนดด้านคุณภาพพนักงาน ตัวกำหนดด้านการนำเสนอทางกายภาพ ตัวกำหนดด้านกระบวนการให้บริการและตัวกำหนดด้านคุณค่าที่รับรู้และทัศนคติมีผลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้าในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลีในเขตกรุงเทพมหานครอย่างน้อย 1 ตัวกำหนดที่ส่งผลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้า จากผลการทดสอบที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า ตัวกำหนดที่ส่งผลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้ามี 2 ตัวกำหนด คือ ตัวกำหนดด้านกระบวนการให้บริการและตัวกำหนดด้านคุณค่าที่รับรู้และทัศนคติและจากผลการทดสอบยังพบว่า ตัวกำหนดด้านคุณค่าที่รับรู้และทัศนคติ มีผลกระทบต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้าในการเลือกใช้บริการร้านอาหารเกาหลีในเขตกรุงเทพมหานครเป็นอันดับที่ 1 (B=0.438) รองลงมาคือตัวกำหนดด้านกระบวนการให้บริการ (B=0.195) ตามลำดับ ในขณะที่ตัวกำหนดด้านคุณภาพอาหาร ตัวกำหนดด้านคุณภาพพนักงานและตัวกำหนดด้านการนำเสนอทางกายภาพไม่มีผลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้าที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ภาพที่ 1 การทดสอบการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) ของความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้าที่มาใช้บริการร้านอาหารเกาหลีในเขตกรุงเทพมหานคร

อภิปรายผลการวิจัย

ตัวกำหนดคุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้าในการใช้บริการร้านอาหารเกาหลีในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า 1. ตัวกำหนดด้านคุณค่าที่รับรู้และทัศนคติมีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมหลังการซื้อเป็นอันดับที่ 1 (B=0.438) โดยมีประเด็นสำคัญที่บ่งบอกความมีอิทธิพลดังกล่าว ได้แก่ 1. อาหารเกาหลีมีเอกลักษณ์และวัฒนธรรมที่เป็นจุดเด่นและน่าจดจำ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุดิบ เครื่องปรุง รสชาติ กรรมวิธีการปรุง 2. การทานอาหารเกาหลีถือเป็นหนึ่งในกระแส K-Culture ที่นิยมในประเทศ 3. การทานอาหารเกาหลีเป็นการเพิ่มพูนความรู้วัฒนธรรมอาหารเกาหลีด้านต่าง ๆ 4. ซีรีย์และนักร้องเกาหลีมีอิทธิพลต่อกระแสการทานอาหารเกาหลีเพิ่มมากขึ้น 5. กระแสอาหารเกาหลีบูมมากขึ้นเนื่องมาจากคอนเท็นท์ในสื่อสังคมออนไลน์ ข้อค้นพบข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดและข้อค้นพบจากงานวิจัยเป็นจำนวนมาก ดังนี้ Jang & Shin (2016) ดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของคุณค่าเชิงสุนทรียรส (Hedonic Value) และคุณค่าเชิงอรรถประโยชน์ (Utilitarian Value) ต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมบริการธุรกิจมือถือ ผลลัพธ์หลักแสดงให้เห็นว่าถ้าคุณค่าที่รับรู้ข้างต้นที่สูงขึ้น ระดับความตั้งใจในการซื้อซ้ำจะสูงขึ้น Jooyeon (2010) ได้ศึกษาการรับรู้ของลูกค้าชาวอเมริกันเกี่ยวกับค่านิยมประสบการณ์การรับประทานอาหารในร้านอาหารเกาหลีในสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่าลูกค้าชาวอเมริกันให้คุณค่าที่ได้รับของร้านอาหารเกาหลีมากกว่าด้านความชอบ นอกจากนี้ แง่มุมคุณค่าที่ได้รับยังส่งผลกระทบความตั้งใจเชิงพฤติกรรมมากกว่าด้านความพึงพอใจ Cronin et al. (2000) ได้ประเมินผลกระทบของคุณภาพ คุณค่าที่ได้รับและความพึงพอใจของลูกค้าต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของผู้บริโภคในธุรกิจบริการ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าผลกระทบทางอ้อมของคุณภาพการบริการและการสร้างคุณค่าให้กับลูกค้าส่งผลกระทบต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้า Chen & Chen (2010) ต้องการศึกษาการรับรู้สัมผัสความดั้งเดิมของร้านอาหารแบรนด์ดั้งเดิมโดยใช้การวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง เผยให้เห็นการรับรู้สัมผัสความดั้งเดิมของลูกค้าและคุณภาพที่รับรู้มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณค่าที่ได้รับจากประสบการณ์ของการทานอาหารมื้อเย็นซึ่งจะเป็นการทำนายความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้าตามลำดับ Wang (2016) ศึกษาประเด็นคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มกาแฟพร้อมดื่มต่อคุณค่าที่บริโภครับรู้และความตั้งใจซื้อซ้ำ โดยมีข้อค้นพบว่าคุณค่าเชิงอรรถประโยชน์และคุณค่าเชิงสุนทรียรส (Utilitarian and Hedonic Value Perceptions) เป็นปัจจัยที่สำคัญของความตั้งใจที่จะซื้อซ้ำ ประเด็นคำถามที่ได้ทำการศึกษา ได้แก่ เครื่องดื่มกาแฟมีความคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไปหรือคุ้มค่าหรือไม่ การดื่มเครื่องดื่มทำให้อารมณ์ดีและสนุกสนาน เป็นต้น Wang (2010) แสดงประเด็นในงานวิจัยเรื่องผลกระทบของการรับรู้คุณค่าต่อความพึงพอใจในตราสินค้าและความตั้งใจในการซื้อขนมขบเคี้ยว ผลการวิจัยเผยให้เห็นการรับรู้คุณค่าที่หลากหลายของขนมขบเคี้ยว ได้แก่ คุณค่าด้านการใช้งาน ความคุ้มค่าเงินและ

คุณค่าด้านอารมณ์มีส่วนสำคัญในการสร้างความพึงพอใจในตราสินค้าและคุณค่าทางอารมณ์มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการซื้อโดยตรง

ทั้งนี้ยังมีงานวิจัยเชิงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณค่าที่ลูกค้าได้รับซึ่งสามารถอธิบายสนับสนุนข้อค้นพบเรื่องคุณค่าที่ได้รับได้อย่างครบถ้วนและแบ่งประเภทของคุณค่าที่ลูกค้าได้รับอย่างละเอียดเพื่อรองรับเหตุผลในใจของลูกค้าที่ว่า ลูกค้ามีแง่มุมด้านคุณค่ากับสิ่งที่ได้รับจากการซื้อหรือรับบริการอย่างไรบ้าง ได้แก่ Bilkey (1953); Zeithaml (1988); Lovelock & Wirtz (2018) ชี้ให้เห็นว่า อรรถประโยชน์ทั้งหมดที่ผู้บริโภคได้รับจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ ในอีกประเด็น คุณค่าที่รับรู้เป็นอัตราส่วนหรือการแลกเปลี่ยนระหว่างคุณภาพกับแนวคิดของคุ้มค่าของเงิน ทั้งนี้ ได้แก่ Sheth et al. (1991); Sweeney et al. (1996); Grewal et al. (1998) อธิบายว่า 1. คุณค่าทางประโยชน์ใช้สอย (Functional Values) เป็นคุณค่าที่เกิดจากคุณลักษณะ (Feature) ต่าง ๆ สิ่งนี้ทำให้เกิดความเข้าใจและรู้สึกถึงความคุ้มค่า 2. คุณค่าทางอารมณ์ (Emotional Value) เป็นความรู้สึกในแง่บวกกระตุ้นความรู้สึกหรืออารมณ์ของผู้บริโภคให้เกิดความพึงพอใจได้ 3. คุณค่าทางสังคม (Social Value) เช่นกระแสความนิยมแฟชั่นในเรื่องต่าง ๆ ที่กลุ่มทางสังคมบางกลุ่มให้ความสำคัญ 4. คุณค่าทางความรู้ (Epistemic Value) เป็นความรู้สึกตื่นตาตื่นใจหรือลักษณะความรู้สึกแปลกใหม่ต่อผลิตภัณฑ์

กล่าวโดยสรุป ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้ประกอบการควรตระหนักว่าหากธุรกิจของตัวเองเป็นเหมือนกับร้านอื่นทั่วไป หมายถึงธุรกิจนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีความแตกต่าง ลูกค้าอาจมาใช้บริการแค่ครั้งเดียวแล้วไม่กลับมาอีกเลย เพราะสามารถใช้บริการร้านอื่นได้เช่นกัน ดังนั้น ธุรกิจควรนำเสนอสิ่งที่มากไปกว่าอาหารที่ร้านอื่น ๆ มีบริการ อาจเป็นการขายประสบการณ์ในการมาทานอาหาร เช่น การสร้างบรรยากาศร้านให้ลูกค้าได้ดื่มด่ำกับบรรยากาศ การตกแต่งร้านที่สวยงาม หรือการสร้างอารมณ์ความรู้สึกให้กับลูกค้าที่อยากมาสำรวจรสชาติใหม่ เมื่อลูกค้าใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการแล้วจะทำการประเมินคุณค่าที่ได้รับในมิติต่าง ๆ เช่น คุณค่าด้านประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ คุณค่าด้านอารมณ์ คุณค่าด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า คุณค่าด้านสังคม เป็นต้น และเมื่อลูกค้าเหล่านั้นกลับไป ก็มักเกิดการบอกปากต่อปาก ซึ่งส่งผลกับธุรกิจอย่างต่อเนื่องอาจมีการแชร์และโพสต์การใช้บริการที่ประทับใจผ่านสื่อโซเชียลอีกช่องทางหนึ่ง

2. รองลงมาคือตัวกำหนดด้านกระบวนการให้บริการ (B=0.195) โดยมีประเด็นสำคัญที่อธิบายความมีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรม ได้แก่ 1. ระบบการสำรองการรับบริการและจัดการคิวมีความเหมาะสม 2. พนักงานต้อนรับและรับคำสั่งซื้อด้วยกริยาที่เหมาะสมและภายในเวลารวดเร็ว 3. ความถูกต้องในการเสิร์ฟอาหารตามรายการสั่งซื้อไป 4. การสอบถามความเรียบร้อยนและได้รับอาหารครบถ้วน 5. พนักงานต้อนรับกล่าวต้อนรับเป็นภาษาเกาหลีและแจ้งชื่ออาหารเป็นภาษาเกาหลี 6. การชำระเงินมีความถูกต้องและรวดเร็ว ข้อค้นพบที่กล่าวถึงสอดคล้องกับแนวคิดและข้อค้นพบจากงานวิจัยหลายชิ้น ดังนี้ จักรพงศ์ มหพันธุ์ทิพย์และคณะ (2564) ได้เผยผลการวิจัยเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความภักดี

ของลูกค้าร้านอาหาร พบว่า ตัวแปรด้านราคา ด้านกระบวนการ ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านช่องทางการจัดจำหน่ายส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าร้านอาหารฟาร์มเฮ้าส์ จังหวัดระนอง Chun & Park (2021) ดำเนินการวิจัยผลกระทบของส่วนประสมการตลาดบริการต่อคุณภาพความสัมพันธ์และความตั้งใจที่จะกลับไปร้านอาหารเกาหลีในเวียดนาม ผลการวิเคราะห์เชิงประจักษ์พบว่า ประการแรก ปัจจัยของส่วนประสมการตลาดบริการ เช่น อาหาร ราคา สถานที่ หลักฐานทางกายภาพ และกระบวนการให้บริการมีผลในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อคุณภาพความสัมพันธ์ ประการที่สอง คุณภาพความสัมพันธ์มีผลในเชิงบวกอย่างมากต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง รัชมงคล ทองหล่อ และคณะ (2561) ตีพิมพ์บทความวิจัยความสัมพันธ์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและปัจจัยคุณภาพการให้บริการกับความจงรักภักดีในการเลือกใช้โรงแรมโฮศเทล พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการและปัจจัยคุณภาพการบริการ มีความสัมพันธ์เชิงอิทธิพลต่อความจงรักภักดีในการเลือกใช้บริการโฮสเทลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

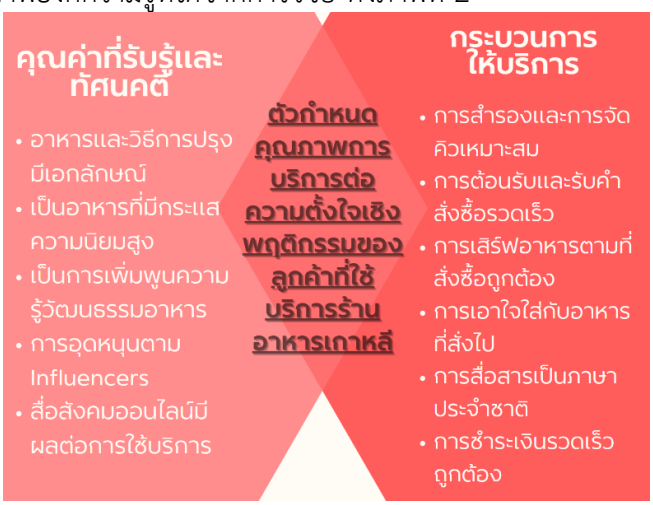
จากข้อค้นพบและจากงานวิจัยที่สนับสนุนข้างต้น ทั้งนี้มีนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายแนวคิดกระบวนการบริการที่อยู่ภายใต้ส่วนประสมการตลาดสมัยใหม่ที่สามารถสนับสนุนข้อค้นพบงานวิจัยดังกล่าวมีความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการด้วย ดังนี้ Lovelock & Wirtz (2018) กล่าวว่า ด้านกระบวนการให้บริการ (Process) หมายถึง การวางแผนที่ต้องอาศัยพนักงานที่มีประสิทธิภาพหรือเครื่องมือทันสมัย เพื่ออำนวยความสะดวกที่สามารถส่งมอบบริการที่มีคุณภาพได้ เนื่องจากการให้บริการมีหลายขั้นตอน ซึ่งในแต่ละขั้นตอนต้องประสานเชื่อมโยงกันอย่างดีจะทำให้กระบวนการโดยรวมมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ Kotler (2000) ให้กรอบคิดว่า หัวใจสำคัญอีกประการของการให้บริการคือขั้นตอนการทำงานต้องมีมาตรฐานที่ชัดเจน เพื่อผู้ที่ทำหน้าทีจะได้เข้าใจขั้นตอนการให้บริการได้อย่างถูกต้องชัดเจนและตอบสนองลูกค้าได้อย่างรวดเร็วรวมถึงการปรับปรุงขั้นตอนการทำงานได้ทันทีในกรณีเกิดปัญหาขึ้นระหว่างการให้บริการ Gronroos (1994) เผยแนวคิดขั้นตอนหรือกระบวนการในการให้บริการของแบรนด์ที่นำมาใช้กับสินค้าและบริการ ปัจจัยนี้จะช่วยให้เข้าใจลูกค้าและสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำได้ดียิ่งขึ้นและรู้ว่าควรใช้วิธีไหนสร้างความประทับใจให้ลูกค้าได้มากที่สุด McCarthy (1960) ได้กล่าวไว้นานแล้วว่า กระบวนการให้บริการเป็นลำดับขั้นตอนตั้งแต่ลูกค้าเดินเข้าร้านมาจนกระทั่งลูกค้าออกจากร้านไป ลำดับขั้นตอนดังกล่าวจะต้องถูกออกแบบให้มีมาตรฐานมีการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบของพนักงานอย่างชัดเจนและแบบแผนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ นอกจากจะสร้างความประทับใจให้กับลูกค้าแล้ว ยังทำให้พนักงานทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและอาจช่วยลดต้นทุนค่าบริหารจัดการลงอีกด้วย

กล่าวโดยสรุป ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้ประกอบการควรใคร่ครวญและวางแผนกระบวนการการส่งมอบบริการเพื่อให้ลูกค้าได้รับบริการที่ดีเลิศและได้รับความพึงพอใจสูงสุด ทางเลือกที่ตอบโจทย์คือการออกแบบพิมพ์เขียวแห่งการบริการ (Service Blueprint) ซึ่งเป็น

แผนผัง กระบวนการการพัฒนาและการออกแบบขั้นตอนการส่งมอบบริการอย่างละเอียดทั้งหน้าเวทีและหลังเวทีที่ดีเลิศเพื่อฉายมุมมองการปฏิบัติงานบริการตั้งแต่เริ่มต้นปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้บริการจนถึงสิ้นสุดการรับบริการ ตลอดจนการแก้ปัญหาและปรับปรุงขั้นตอนการให้บริการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เครื่องมือดังกล่าวสามารถลดขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อนและมองเห็นจุดล้มเหลวในการปฏิบัติงานบริการ (Key Fail Points) โดยบ่งบอกจุดที่เกิดความผิดพลาดในการให้บริการและทำให้ลูกค้าเกิดความไม่พึงพอใจ กล่าวคือผู้ประกอบการจะเห็นจุดล้มเหลวดังกล่าวและจะได้ระดมสมองเพื่อปรับปรุงพัฒนาจุดนั้นให้ปราศจากข้อบกพร่องให้ได้

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากผลการศึกษา ผู้ประกอบการต้องตระหนักถึงคุณค่าที่รับรู้ (Perceived Value) หรืออรรถประโยชน์ในการประเมินการซื้อของของผู้บริโภคและการตอบสนองพฤติกรรมเพื่อแข่งขันในสภาพแวดล้อมของผู้บริโภคที่แสวงหาคุณค่า สมการ คือ ประโยชน์หรือราคาที่ต้องจ่ายเท่ากับคุณค่าที่ลูกค้าได้รับ (Customer Benefits/Customer Costs equal Value) ประโยชน์ที่มอบให้ลูกค้ามีหลายวิธีที่จะสื่อสาร อาทิ คุณค่าด้านความคุ้มค่าเงิน คุณค่าด้านอารมณ์ คุณค่าด้านสังคม รวมถึงคุณค่าด้านการได้รับความรู้ ถัดมาคือประเด็นกระบวนการให้บริการ (Service Process) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการส่งมอบบริการให้กับลูกค้าอย่างถูกต้องรวดเร็วและทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจ หัวใจสำคัญของการดำเนินงานด้านการให้บริการการบริการที่ดีในด้านการต้อนรับ อัธยาศัยไมตรีของพนักงาน ความดูแลเอาใจใส่ลูกค้าและความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน ดังนั้นคุณภาพการบริการ กระบวนการบริการและคุณค่าที่รับรู้ซึ่งเป็นตัวกำหนดที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจของลูกค้า เพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมเชิงบวกหลังการซื้อต่อไป ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นภาพองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สำหรับประเด็นตัวกำหนดด้านกระบวนการให้บริการ ผู้วิจัยเสนอให้ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับขั้นตอนการให้บริการลูกค้าโดยการร่างพิมพ์เขียวการให้บริการเป็นสิ่งจำเป็น (Service Blueprint) ผังกระบวนการนี้แสดงภาพรวมของกระบวนการบริการทั้งหมดได้อย่างชัดเจน เป็นระบบและเป็นรูปธรรมจะช่วยให้ผู้บริหารนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการบริการทั้งหน้าบ้านและหลังบ้าน จะส่งผลให้การส่งมอบบริการเป็นไปตามผังที่วางแผนไว้ก่อให้เกิดความพึงพอใจของลูกค้า

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้วิจัยเสนอให้ผู้ประกอบการไม่ควรให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์หรือบริการที่จะส่งมอบให้ลูกค้าเพียงอย่างเดียว แต่ควรตระหนักและสร้างสรรค์คุณค่าและทัศนคติควบคู่กับผลิตภัณฑ์ในทุก ๆ ผลิตภัณฑ์ให้สัมฤทธิ์ผลให้ได้ ได้แก่ คุณค่าความคุ้มค่าเงิน คุณค่าทางอารมณ์ คุณค่าทางสังคมหรือภาพลักษณ์หรือแม้แต่คุณค่าการได้รับความรู้ใหม่ เนื่องจากคุณค่าที่ลูกค้าได้รับจะไม่ใช้แค่ตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจแต่สามารถส่งต่อไปถึงการซื้อซ้ำในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณด้วยเครื่องมือแบบสอบถาม ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ และทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ หรือการสังเกต เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก และได้ข้อมูลที่มีความใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากยิ่งขึ้นและเพื่อทราบเหตุผลที่นอกเหนือจากข้อคำถามในแบบสอบถามซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการเข้าใจความต้องการที่แท้จริงของลูกค้า

ควรศึกษาตัวกำหนดในแง่มุมอื่น ๆ ในการใช้บริการภัตตาคารอาหารเกาหลีอธุรกิจต่างๆที่เกี่ยวข้องกับอาหารเกาหลีเพื่อที่ผู้ประกอบการจะสามารถตอบสนองความต้องการลูกค้าให้ครบทุกแง่มุม เช่น การสร้างกิจกรรมอื่นร่วมด้วยระหว่างรับประทาน เช่น กิจกรรมเพื่อการส่งเสริมการตลาด กิจกรรมสำหรับการสร้างคอนเท้นท์ออนไลน์ นอกเหนือจากการเรียนรู้วัฒนธรรมการรับประทานอาหารเกาหลี เท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

จักรพงศ์ มหพันธุ์ทิพย์ และคณะ. (2561). *ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าร้านอาหารฟาร์มเฮ้าส์จังหวัดระนอง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหัวเฉียว.

พลอย มัลลิกะมาส. (2018). *อัน ยอง ฮา เซ โย "โคเรีย เวฟ" (Korea Wave) ตอนที่ 1: ปรากฏการณ์วัฒนธรรมนำเศรษฐกิจ*. สืบค้น 15 ธันวาคม 2564, จาก https://shorturl.asia/tb7wi

พัชรี บอนคำ. (2563). *อุตสาหกรรมบันเทิง เศรษฐกิจหลักเกาหลีหมัดเด็ดจากรัฐบาล*. สืบค้น 6 ธันวาคม 2564, จาก https://urbancreature.co/southkorea-koreanwave/

รัชมงคล ทองหล่อ และคณะ. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการกับความจงรักภักดีในการเลือกใช้บริการโฮสเทลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเขตอำเภอเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *Veridian E-Journal*, 11(1), 3356-3579.

เสกสรร อานันทศิริเกียรติ. (2561). *K-Pop-อาหารเกาหลี-ทุนเรียนต่อ: ที่คลั่งไคล้เกาหลีนั้นไม่ใช่เรื่องบังเอิญ แต่มาจาก 'การทูตสาธารณะ'*. สืบค้น 15 ธันวาคม 2564, จาก https://themomentum.co/korea-cultural-diplomacy/

ศิริพร ดาบเพชร. (2565). *K Wave กับเศรษฐกิจเกาหลีใต้*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Bilkey, W. J. 1953. A Psychological Approach to Consumer Behavior Analysis. *Journal of Marketing*, 18(1), 18-25.

Chen, C. F. & Chen, F. S. 2010. Experience Quality, Perceived Value, Satisfaction and Behavioral Intentions for Heritage Tourists. *Tourism Management*, 31(1), 29-35.

Chun, B. S. & Park, N. H. (2021). The Effect of Service Marketing Mix on Relationship Quality and Revisit Intentions for Korean Restaurants in Vietnam. The Journal of Asian Finance. *Economics and Business*, 8(6), 1001-1012.

Cronin et al. (2000). Assessing the Effects of Quality, Value and Customer Satisfaction on Consumer Behavioral Intentions in Service Environments. *Journal of Retailing*, 76(2), 193-218.

Jang, S. H. & Shin, J. I. (2016). The Influence of Contextual Offer, Utilitarian, and Hedonic Value on Purchase Intention in Mobile Location-based Services. *International Journal of Business Policy and Strategy Management*, 3(1), 7-12.

Jooyeon, H. (2010). Perceived Values, Satisfaction and Behavioral Intentions: The Role of Familiarity in Korean Restaurants. *International Journal of Hospitality Management*, 29(1), 2-13.

Grewal et al. (1998). The Effects of Price Comparison Advertising on Buyers' Perception of Acquisition Value, Transaction Value and Behavioral Intention. *Journal of Marketing*, 62(2), 46-59.

Gronroos, C. (1994). From Marketing Mix to Relationship Marketing: Towards a Paradigm Shift in Marketing. *Management Decision*, 32(2), 322-339.

Kotler, P. (2000). *A Framework for Marketing Management*. New Jersey: Prentice Hall.

Lovelock, C. & Wirtz, J. (2018). *Essential of Service Marketing*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

McCarthy, E. J. (1960). *Basic Marketing: A Managerial Approach*. Irwin: Homewood.

Sheth et al. (1991). Why We Buy What We Buy: A Theory of Consumption Values. *Journal of Business Research*, 22(2), 159-170.

Sweeney et al. 1996. Retail Service Quality and Perceived Value: A Comparison of Two Models. *Journal of Retailing and Consumer Service*, 4(1), 39-48.

Wang, E. S. T. (2010). Impact of Multiple Perceived Value on Consumers' Brand Preference and Purchase Intention: A Case of Snack Foods. *Journal of Food Products Marketing*, 16(4), 386-397.

_____. (2016). Effect of Product Attribute Beliefs of Ready-to-Drink Coffee Beverages on Consumer-Perceived Value and Repurchase Intention. *British Food Journal*, 118(12), 2963-2980.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introduction Analysis*. Harper & Row.

Zeithaml, V. A. (1988). Consumer Perceptions of Price, Quality and Value: A Means-End Model and Synthesis of Evidence. *Journal of Marketing*, 52(3), 2-22.

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์*

A DEVELOPMENT OF TRAINING COURSES TO DEVELOP NEEDED COMPETENCIES FOR PERSONNEL IN THE FOUNDATION FOR THE BLIND IN THAILAND UNDER THE ROYAL PATRONAGE OF HER MAJESTY THE QUEEN

อภิษฐา อยู่พร้อม, เอกสิทธิ์ สนามทอง, เจษณี บุตรดำ, วรรธนศม เมฆสุวรรณ
Apitta Yuprom, Ekasit Sanamthong, Chetsanee Butdam, Wattanasom Meksuwan
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Ramkhamhaeng University
Corresponding Author E-mail: apitta0247@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิ 2. สร้างหลักสูตรฝึกอบรม 3. ประเมินหลักสูตรฝึกอบรม เป็นการวิจัยผสมผสาน วิจัยกลุ่มบุคคลากรมูลนิธิฯ โดยสุ่มแบบเจาะจง คือ ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 16 ท่าน และกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ หลักสูตร และแบบประเมินสมรรถนะ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ส่งแบบประเมิน และการทดลองใช้หลักสูตร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1. สมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ พบว่าสมรรถนะที่จำเป็น มี 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาตนเอง ความรู้เกี่ยวกับผู้พิการทางการเห็น การบริการที่ดี และการทำงานเป็นทีม 2. การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม โครงร่างมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความสอดคล้องกัน 3. การประเมินหลักสูตรฝึกอบรมด้วยการทดลองใช้ พบว่า ค่าเฉลี่ยการประเมินสมรรถนะที่จำเป็นของผู้เข้าอบรมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม; สมรรถนะ; บุคลากร

*Received September 7, 2022; Revised September 19, 2022; Accepted September 21, 2022

Abstract

Objectives of this article were: 1. To study needed competencies for personnel of the Foundation for The Blind in Thailand under the Royal Patronage of Her Majesty the Queen, 2. To create training course. 3. To evaluate the training course. It was the mixed methods research. The research group was the personnel of the Foundation selected by purposive sampling. The key performants of 16 people and the sample group of the experiment. There were 30 people. The research tools were an interview form, curriculum, and competencies evaluation form. Data were collected by interviewing and submitting an assessment and course trial. Analyzed the data by content analysis, mean, standard deviation, and t-test.

Findings were that 1. The needs competencies of personnel of the Foundation for the Blind in Thailand under the Royal Patronage of Her Majesty the Queen were displayed in 4 aspects: self-development, knowledge about people with visual impairment, good service, and teamwork. 2. Training course creation. The outline found that appropriateness was found to be exhibited at a high-level and consistent. 3. Evaluation of the training course by using the experiment found that the average of the needed competencies assessment for participants after training was significantly higher than before training. The statistically significant level of 0.05.

Keywords: Development of Training Courses; Competencies; Personnel

บทนำ

สังคมโลกจากอดีตสู่ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปหลายด้าน สำหรับด้านความเสมอภาคเป็นไปเช่นกัน เรื่องผู้พิการในอดีตสภาพสังคมจะมองเป็นความน่ารังเกียจไม่มีการให้ความช่วยเหลือใด ๆ ต่อมาเมื่อเข้าสู่สังคมสมัยใหม่จนถึงปัจจุบันแนวคิดเกิดการเปลี่ยนแปลงไปโดยผู้พิการการได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมจึงส่งผลให้มีการตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้พิการต่าง ๆ มากขึ้นเป็นลำดับ (พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และสุการต์พิชา ปิยะธรรมวรากุล, 2558) สำหรับในประเทศไทยก็เช่นกันมีการให้การดูแล ช่วยเหลือ สนับสนุน และอำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการตามความต้องการที่มีเฉพาะบุคคลพิการ (คณาจารย์ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา, 2562) ความพิการทางการเห็นนับว่าว่าโชคดีที่สังคมได้ให้ความสนใจช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอย่างมาก (วงพักตร์ ภู่พันธ์ศรี, 2563) บุคลากรในหน่วยงานกลุ่มนี้จึงสำคัญที่จะพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนการช่วยผู้พิการทางการเห็นให้เป็นรูปธรรมในสังคม

สำหรับการช่วยเหลือผู้พิการทางการเห็นในปัจจุบันยังมีหลายกรณีที่ส่งผลให้ยังไม่เป็นไปตามความต้องการเฉพาะของผู้พิการทางการเห็นจากความไม่เข้าใจสภาพทั่วไปและวิธีการช่วยเหลือที่เหมาะสม และการช่วยเหลือที่ไม่ต่อเนื่อง เกิดความเครียด และความผิดพลาดในการประสานงานที่เกิดขึ้น ซึ่งภายในมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเน้นไปที่การช่วยเหลือผู้พิการทางการเห็นในประเทศไทยให้สามารถดำเนินชีวิตได้สะดวกขึ้น (มูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์, 2564) ก็ยังพบปัญหาดังกล่าวจึงต้องได้รับการแก้ไข

การฝึกอบรมเป็นวิธีการหนึ่งในการปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร (จิรประภา อัครบวร, 2561) และแนวคิดสมรรถนะที่จำเป็นสิ่งสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณลักษณะสอดคล้องกับงานที่ต้องปฏิบัติ (อาภรณ์ ภู่วิทยพันธ์, 2555) แนวคิดทั้งสองจึงมีความสำคัญต่องานวิจัยนี้

จากปัญหาการปฏิบัติงานของบุคลากรดังกล่าวสามารถนำแนวคิดการฝึกอบรม และสมรรถนะมาเป็นแนวทางในการแก้ไขได้ ผู้วิจัยจึงนำมาสู่การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิฯ เพื่อนำความรู้และทักษะจากการฝึกอบรมไปพัฒนาการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้พิการทางการเห็นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์
2. เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์
3. เพื่อประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed-Methods Research)

2. ประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ บุคลากรมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ จำนวน 30 คน ซึ่งยินดีสมัครใจเข้าร่วมการทดลองใช้หลักสูตร

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ที่ยินดีสมัครใจให้ข้อมูล 16 ท่าน โดยสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์

3.2 แบบประเมินสมรรถนะของบุคลากรมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรมของผู้เข้าอบรม

3.4 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

3.5 แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ กิจกรรม การฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และการวัดและประเมินผล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะที่จำเป็นก่อนและหลังการฝึกอบรม และหลังการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม 8 สัปดาห์ ใช้สถิติ t-test (Dependent Samples) และการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรม โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจัดกลุ่มองค์ประกอบสมรรถนะที่จำเป็น และแจกแจงความถี่

5.3 วิเคราะห์ข้อมูลความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง และดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมตามข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

1. สมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย การเข้าร่วมและกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองรูปแบบต่าง ๆ และความสนใจต่อกิจกรรมที่ส่งเสริมการปฏิบัติงาน ด้านความรู้ประกอบด้วยธรรมชาติของผู้พิการทางการเห็น การสร้างความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม และการเคลื่อนไหว การสื่อสาร การพูดคุย และให้คำปรึกษาแนะนำ ด้านการบริการที่ดี ประกอบด้วย ความเข้าใจ การมีจิตบริการ และการให้กำลังใจต่อผู้พิการทางการเห็น และด้านการทำงานเป็นทีม ประกอบด้วย การประสานงานผู้เกี่ยวข้องกับผู้พิการทางการเห็น การสร้างความร่วมมือและความเข้าใจ การสร้างความสุขในการทำงาน และองค์การแห่งความสุขและการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี

2. การประเมินโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ มีความเหมาะสม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร	4.60	0.55	มากที่สุด
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.40	0.55	มาก
3. โครงสร้างหลักสูตร	4.20	0.84	มาก
4. กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม	4.40	0.55	มาก
5. สื่อประกอบการฝึกอบรม	4.40	0.55	มาก
6. การวัดและการประเมินผล	4.60	0.55	มากที่สุด
รวม	**4.43**	**0.32**	**มาก**

จากตาราง 1 พบว่า ผลของการประเมินความเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีค่าเฉลี่ยระดับความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และแต่ละองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

นอกจากนี้องค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิฯ มีความสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าดัชนีความสอดคล้อง และความหมายของดัชนีความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ดัชนีความสอดคล้อง	ความหมาย
1. สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตรกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	0.60	สอดคล้อง
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับโครงสร้างหลักสูตร	0.60	สอดคล้อง
3. โครงสร้างหลักสูตรกับกิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม	1.00	สอดคล้อง
4. กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรมกับสื่อประกอบการฝึกอบรม	0.80	สอดคล้อง
5. สื่อประกอบการฝึกอบรมกับการวัดและการประเมินผล	0.60	สอดคล้อง

จากตารางที่ 2 พบว่า องค์ประกอบโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าทุกองค์ประกอบโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมมีความสอดคล้องกันทุกประเด็น

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ซึ่งเป็นแบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม และการวัดความคงทน พบว่า คะแนนเฉลี่ยการประเมินสมรรถนะที่จำเป็นของผู้เข้าอบรมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คะแนนเฉลี่ยการประเมินสมรรถนะที่จำเป็นของผู้เข้าอบรมหลังการฝึกอบรม 8 สัปดาห์สูงกว่าหลังการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความ

พึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรมตามความคิดเห็นผู้เข้าอบรมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 3-5

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนค่าเฉลี่ยของสมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิฯ ก่อนการฝึกอบรม และหลังการฝึกอบรม จำแนกเป็นรายด้าน

สมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรของมูลนิธิฯ	ก่อนการฝึกอบรม		หลังการฝึกอบรม		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการพัฒนาตนเอง	4.25	0.64	4.71	0.38	-8.64*
2. ด้านความรู้	4.25	0.60	4.70	0.43	-18.96*
3. ด้านการบริการที่ดี	4.28	0.51	4.71	0.41	-8.00*
4. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.33	0.59	4.67	0.46	-13.63*
รวม	**4.28**	**0.53**	**4.70**	**0.39**	**-15.08***

*p < .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลต่างของคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิฯ ในภาพรวมมีคะแนนหลังการฝึกอบรม ($\bar{X}$=4.70) สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ($\bar{X}$=4.28) และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยสมรรถนะที่จำเป็นของผู้เข้าอบรมเปรียบเทียบก่อนและหลังการฝึกอบรมเป็นรายด้าน พบว่า สมรรถนะที่จำเป็นหลังการฝึกอบรมในทุกด้านสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบในแต่ละด้าน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนค่าเฉลี่ยของสมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิฯ หลังการฝึกอบรมสิ้นสุดและหลังการฝึกอบรมสิ้นสุดผ่านไป 8 สัปดาห์ จำแนกเป็นรายด้าน

สมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรของมูลนิธิฯ	หลังการฝึกอบรม		หลังการฝึกอบรม 8 สัปดาห์		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการพัฒนาตนเอง	4.71	0.38	4.77	0.36	-1.63
2. ด้านความรู้	4.70	0.43	4.74	0.42	-2.70*
3. ด้านการบริการที่ดี	4.71	0.41	4.77	0.38	-2.77*
4. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.67	0.46	4.78	0.40	-4.34*
รวม	**4.70**	**0.39**	**4.77**	**0.36**	**-4.22***

*p < .05

จากตาราง 4 พบว่า ผลต่างของคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิฯ ในภาพรวมมีคะแนนหลังการฝึกอบรมสิ้นสุดผ่านไป 8 สัปดาห์ ($\bar{X}$=4.77) สูงกว่าคะแนนหลังการฝึกอบรม ($\bar{X}$=4.70) และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยสมรรถนะที่จำเป็นของผู้เข้าอบรมเปรียบเทียบหลังการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมสิ้นสุดผ่านไป 8 สัปดาห์เป็นรายด้าน พบว่า สมรรถนะที่จำเป็นหลังการฝึกอบรมสิ้นสุดผ่านไป 8 สัปดาห์สูงกว่าหลังการฝึกอบรมทุกด้านเมื่อเปรียบเทียบในแต่ละด้าน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของบุคลากรมูลนิธิฯ ต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรม

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านเนื้อหา	4.83	0.39	มากที่สุด
2. ด้านกิจกรรม และวิธีการฝึกอบรม	4.82	0.48	มากที่สุด
3. ด้านสิ่งสนับสนุน	4.83	0.36	มากที่สุด
4. ด้านวิทยากร	4.91	0.26	มากที่สุด
5. ด้านการนำความรู้ไปใช้	4.88	0.31	มากที่สุด
รวม	**4.85**	**0.29**	**มากที่สุด**

จากตาราง 5 พบว่า คะแนนเฉลี่ยระดับความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิฯ ตามความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.85) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. สมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ประกอบไปด้วย 4 ด้าน ได้แก่ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม และความรู้ ทั้งนี้เพราะบุคคลที่จะมีบทบาทในการช่วยเหลือ สนับสนุน และอำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการทางการเห็นต้องมีหลายตำแหน่งงานช่วยกันทำงานจึงจะสำเร็จได้ โดยการช่วยเหลือผู้พิการทางการเห็น บุคลากรทุกตำแหน่งต้องเริ่มจากจิตใจที่จะทำงานในกลุ่มนี้แล้วเกิดมุมมองที่ดีไปสู่การพัฒนาตนเอง รับความรู้ที่จำเป็นเกี่ยวกับผู้พิการทางการเห็น และการช่วยเหลือที่เหมาะสมเพื่อบริการที่ดี และที่ขาดไม่ได้ในเรื่องทำงานร่วมกับในการช่วยเหลือให้ต่อเนื่องจึงจำเป็นสำหรับการทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2554) ที่กล่าวไว้ว่า ครูผู้สอนคนพิการจะปฏิบัติงานสำเร็จได้ต้องมีสมรรถนะในเรื่องการพัฒนาความสามารถของตนเองทั้งความรู้และทักษะเกี่ยวกับงาน การเอาใจใส่ปฏิบัติหน้าที่การบริการที่ดี ช่วยเหลืออย่างเต็มใจ การให้ความร่วมมือและสนับสนุนกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิรัตน์ สุทัศน์ และสาธร ทรัพย์รวงทอง (2561) ซึ่งผลการวิจัยระบุถึงความต้องการพัฒนาสมรรถนะของครูในโรงเรียนเฉพาะความพิการกลุ่ม 5 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สมรรถนะหลักของครูในโรงเรียนเฉพาะความพิการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาเรียน ด้านการบริการที่ดี ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านการทำงานเป็นทีม

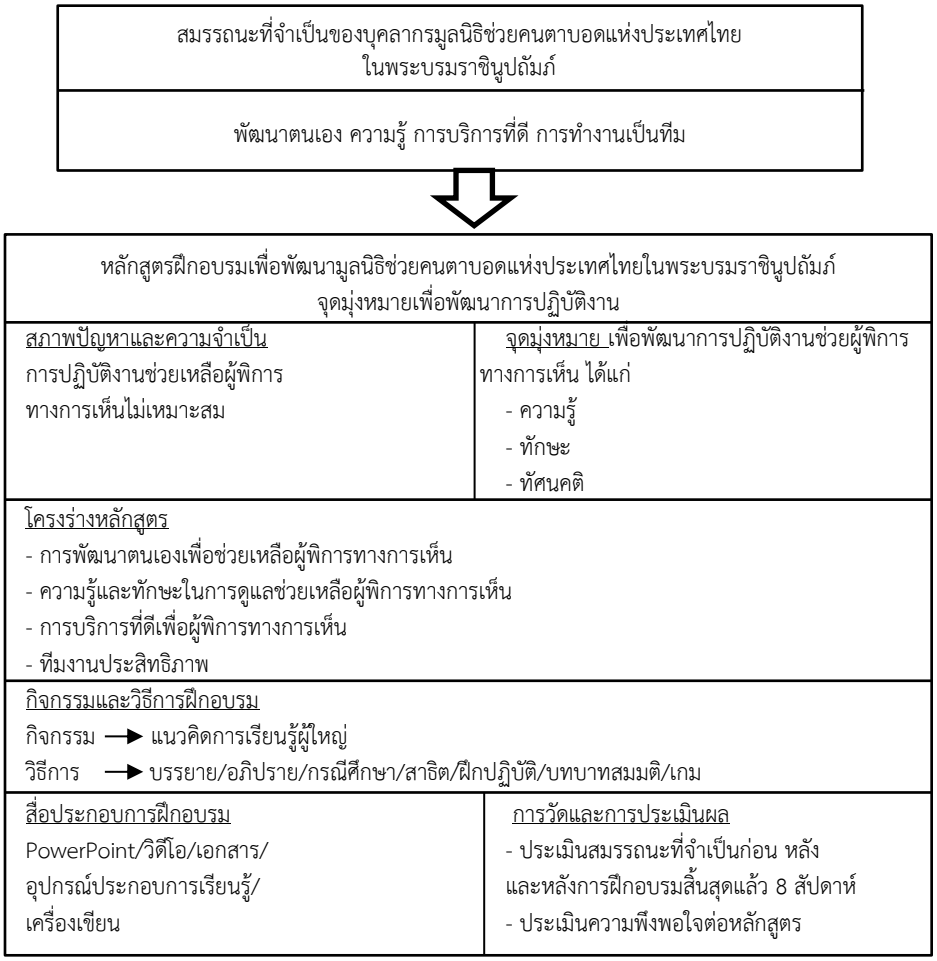
2. โครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดและมีความสอดคล้องกันทุกโครงร่างของหลักสูตรฝึกอบรม ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแต่ละ

องค์ประกอบของหลักสูตรและมีการศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ซึ่งเป็นการศึกษาในบริบทที่เป็นปัจจุบันทั้งในเรื่องสภาพปัญหาความต้องการจำเป็นแล้วจึงนำมาสร้างเป็นหลักสูตร สอดคล้องกับแนวคิดของรุ่งทิวา จันทร์วัฒนาวงษ์ (2557) ที่ได้เสนอว่า หลักสูตรต้องมีองค์ประกอบในหลายส่วนที่สัมพันธ์กัน นอกจากนี้หลักสูตรเน้นไปที่การเรียนรู้ร่วมกันของผู้เข้าอบรม ได้ปฏิบัติ มีการแลกเปลี่ยนและได้ใช้ประสบการณ์ที่มี ทั้งนี้เนื่องจากผู้ใหญ่ชอบการเรียนรู้โดยลงมือปฏิบัติ ได้ใช้ความรู้และทักษะที่ตนเองมี และเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เข้าอบรมสนใจและให้ความร่วมมือ ในการเรียนรู้ จึงสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนการสอนของผู้ใหญ่ของ Knowles et al. (2005) ที่กล่าวว่า ผู้ใหญ่มีประสบการณ์และพึ่งตนเองในการเรียนรู้ได้ การให้ผู้ใหญ่ได้ใช้ทักษะที่มี และได้เรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งมีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้

3. สมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมสมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ หลังการฝึกอบรมสิ้นสุดผ่านไป 8 สัปดาห์ สูงกว่าหลังการฝึกอบรม แสดงว่าหลักสูตรดังกล่าวสามารถส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ที่เข้าร่วมอบรมได้จริง ทั้งนี้เป็นผลมาจากการพัฒนาโครงร่างหลักสูตรที่มีทุกองค์ประกอบที่สอดคล้องกันและมีความเป็นขั้นตอน การจัดเน้นการเรียนรู้ผู้ใหญ่ รวมทั้งหลังการฝึกอบรมสิ้นสุดผู้เข้าอบรมได้นำความรู้และทักษะที่ได้ไปใช้ในการปฏิบัติงานเกิดเป็นความชำนาญขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของชัยวัฒน์ รังสิมันตุ์วงศ์ และทิพย์วิมล วังแก้วหิรัญ (2559) ซึ่งกล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่มีความเป็นขั้นเป็นตอน เพื่อให้บรรลุผลของการพัฒนาหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้นและพัฒนาคุณลักษณะของบุคคลได้ สอดคล้องกับแนวคิดในการวางแผนโปรแกรมการฝึกอบรมสำหรับผู้เรียนผู้ใหญ่ Caffarella (2002) ซึ่งกล่าวถึง การจัดฝึกอบรมต้องอาศัยการใช้เทคนิคและวิธีที่หลากหลาย และความพึงพอใจโดยทุกด้านมีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่าผู้เข้าอบรมพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งหลักสูตรฝึกอบรมนี้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เข้าอบรมได้อย่างมาก เป็นผลมาจากการใช้กิจกรรมและวิธีการที่หลากหลาย ทั้งการบรรยายเพียงเล็กน้อยเพื่อความเข้าใจสลับไปกับการลงมือปฏิบัติ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การอภิปราย สาธิต วิเคราะห์ปัญหา บทบาทสมมติ และเกม รวมทั้งวิทยากรสร้างบรรยากาศที่ดีต่อกันและมีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมของสื่อ อุปกรณ์ สถานที่ เพื่อการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเป็นไปอย่างราบรื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Li-Sauerwine & King (2018) ที่กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้สำเร็จต้องมีการสร้างการสนับสนุนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการระบุทั้งบุคลากร เวลาและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามหลักสูตร รวมทั้งในหลักสูตรควรสร้างให้มีวิธีการที่หลากหลายเพื่อความน่าสนใจเรียนรู้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ

มารุต พัฒผล (2561) กล่าวว่า การใช้หลักสูตรต้องเตรียมความพร้อมก่อนการใช้ทั้งเอกสารและอุปกรณ์ต่าง ๆ

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายองค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ สมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านความรู้ ด้านการบริการที่ดี และด้านการทำงานเป็นทีม โดยจำเป็นสำหรับทุกตำแหน่งงานในองค์การซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้พิการทางการเห็น ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรที่มีหน้าที่ดูแลช่วยเหลือผู้พิการทางการเห็นเป็นประจำหรือปฏิบัติงานอยู่ภายในหน้าที่อื่นในองค์การ ซึ่งจะให้การช่วยเหลือเป็นบางกรณีซึ่งควรมีพื้นฐานในสมรรถนะเหล่านี้เป็น

อย่างน้อยเพื่อการให้บริการผู้พิการทางการเห็นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยการพัฒนาสมรรถนะดังกล่าวสามารถกระทำผ่านการฝึกอบรมได้ จึงนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิฯ โดยองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในหลักสูตรทั้งสภาพปัญหาและความจำเป็น จุดมุ่งหมาย โครงสร้างหลักสูตร กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และการวัดและประเมินผล จะต้องมีความเชื่อมโยงกันในทุกองค์ประกอบจึงจะสามารถนำไปสู่หลักสูตรที่นำไปใช้จริงต่อไปได้

นอกจากนี้สำหรับหลักสูตรฝึกอบรมซึ่งเกี่ยวข้องกับงานด้านผู้พิการทางการเห็นที่สร้างขึ้นโดยอาศัยหลักการเรียนรู้ผู้ใหญ่มาเป็นแนวทาง และเป็นการฝึกอบรมในรูปแบบมีหลากหลายทั้งการบรรยายการอภิปรายกลุ่ม กรณีศึกษา การสาธิต การฝึกปฏิบัติ บทบาทสมมติ และเกม โดยมีการสลับช่วงเวลาของกิจกรรม และการเรียนรู้ด้วยการไม่เน้นไปที่วิชาการล้วนเพียงอย่างเดียวยังคงสามารถส่งผลให้ผู้เข้าอบรมเกิดการเรียนรู้ได้ และยังคงเกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานได้เช่นกันรวมทั้งยังเป็นการสร้างความสนใจและความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมได้มากยิ่งขึ้นและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรมได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรสร้างนโยบายให้เป็นแนวทางหรือสร้างหลักสูตรต้นแบบในการพัฒนาบุคลากรหรือกลุ่มบุคคลที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการดูแล ช่วยเหลือ สนับสนุน และอำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการทางการเห็นในองค์การหรือกลุ่มผู้ดูแลและอาสาสมัครกลุ่มต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้วิจัยเสนอให้เป็นแนวทางในการจัดฝึกอบรมไม่ว่าจะเป็นการศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร เช่น วิธีการที่ใช้ในการจัดฝึกอบรม การจัดฝึกอบรมที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้ผู้ใหญ่ การเลือกอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับกิจกรรมและผู้เข้าอบรม และการคัดเลือกวิทยากรซึ่งจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ รวมทั้งสามารถสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพิ่มเติมในการต่อยอดเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นในการช่วยดูแลผู้พิการทางด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อเป็นพื้นฐานในการดูแลผู้พิการได้โดยทั่วไป

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็น ซึ่งเป็นการเติมเต็มประสิทธิภาพในการพัฒนาบุคลากร

เอกสารอ้างอิง

คณาจารย์ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา. (2562). *การศึกษาพิเศษสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จิรประภา อัครบวร. (2561). *100 สูตร (ไม่) ลับพัฒนาคน*. กรุงเทพฯ: กรกนกการพิมพ์.

ชัยวัฒน์ รังสิมันต์วงศ์ และทิพย์วิมล วังแก้วหิรัญ. (2559). การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเพื่อพัฒนาชุมชน. *วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ*, 3(2), 94-102.

พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และสุการต์พิชา ปิยะธรรมวรากุล. (2558). *การศึกษาพิเศษ SPECIAL EDUCATION (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มารุต พัฒผล. (2561). *การประเมินหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้และพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: บริษัท จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์ จำกัด.

มูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์. (2564). *เกี่ยวกับมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์*. สืบค้น 28 กุมภาพันธ์ 2564, จาก http://www.blind.or.th/about/about

รุ่งทิวา จันทน์วัฒนวงษ์. (2557). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการพัฒนาหลักสูตร: Curriculum Development*. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

วงพักตร์ ภู่พันธ์ศรี. (2563). *จิตวิทยาเด็กพิเศษ (พิมพ์ครั้งที่ 13)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิรัตน์ สุทัศน์ และสาธร ทรัพย์รวงทวง. (2561). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูการศึกษาพิเศษ ในโรงเรียนเฉพาะความพิการกลุ่ม 5*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *คู่มือในการปฏิบัติงานสำหรับครูผู้สอนคนพิการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกรมส่งเสริมการเรียนรู้.

อาภรณ์ ภู่วิทยพันธ์. (2555). *Competency-based training road map (TRM) (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.

Caffarella, R. S. (2002). *Planning Programs for Adult Learners: A Practical Guide for Educators, Trainers, and Staff Developers (2nd ed.)*. Hoboken: PB Printing.

Knowles, M. S. et al. (2005). *The Adult Learner: The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development (6th ed.)*. London: Elsevier.

Li-Sauerwine, S. & King, A. (2018). *Curriculum Development: Foundations and Modern Advances in Graduate Medical Education*. London: IntechOpen.

การตอบสนองต่อข้อมูลผลิตภัณฑ์ทางการเงินผ่านสื่อสังคมออนไลน์*

THE RESPONSE ON FINANCIAL PRODUCT INFORMATION VIA ONLINE SOCIAL MEDIA

อรฉัตร ธรรมวิหารคุณ, ปรมินทร์ โฆษิตกุลพร, กิตติพงษ์ โสภณธรรมภาณ
Orachat Thamviharankhun, Paramin Khositkulporn, Kittipong Sophonthummapharn
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
Rajamangala University of Technology Krungthep
Corresponding Author E-mail: Kittipong.s@mail.rmutk.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ทดสอบความแตกต่างของผู้บริโภคด้านประชากรศาสตร์ต่อระดับความสนใจ และ 2. การตอบสนองต่อข้อมูลผลิตภัณฑ์ทางการเงินผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดโมเดลการตอบสนอง AIDA ในแบบสอบถามออนไลน์สำหรับการเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคลูกบอลหิมะ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 403 ราย การวิเคราะห์ข้อมูลการตอบสนองใช้สถิติ t-test และ การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า ผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ผู้บริโภคให้ความสนใจมากที่สุด คือ ผลิตภัณฑ์เงินฝาก รองลงมาคือการชำระเงิน ประกัน กองทุน บัตรเครดิต และสินเชื่อตามลำดับ การตอบสนองต่อข้อมูลผลิตภัณฑ์ในภาพรวมพบว่า ด้านความดึงดูดใจ ด้านความสนใจ ด้านความต้องการ และด้านการตัดสินใจ มีการตอบสนองอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการวิเคราะห์การตอบสนองต่อข้อมูลผลิตภัณฑ์ทางการเงิน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์เงินฝาก ผู้บริโภคที่มีการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกันมีความสนใจต่างกัน ด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อ พบว่า ผู้บริโภคที่มีการศึกษา และรายได้ต่างกันมีความสนใจต่างกัน ด้านผลิตภัณฑ์บัตรเครดิต พบว่า ผู้บริโภคที่มีเพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ และอาชีพ ต่างกันมีความสนใจต่างกัน ด้านผลิตภัณฑ์ประกัน พบว่า ผู้บริโภคที่มีการศึกษา และรายได้ต่างกันมีความสนใจต่างกัน ด้านผลิตภัณฑ์กองทุน พบว่า ผู้บริโภคที่มีเพศ การศึกษา และรายได้ต่างกันมีความสนใจต่างกัน สุดท้ายด้านผลิตภัณฑ์การชำระเงิน พบว่า ผู้บริโภคที่มีอายุ การศึกษา สถานภาพ และรายได้ต่างกันมีความสนใจต่างกัน

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์ทางการเงิน; สื่อสังคมออนไลน์; โมเดลการตอบสนอง

*Received September 7, 2022; Revised September 19, 2022; Accepted September 21, 2022

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To test consumer demographic differences in interest levels and 2. To respond to financial product information via social media by applying the AIDA response model concept to an online questionnaire for data collection using the snowball technique. The sample size was 403. Responsed data were analyzed using t-test statistics and analysis of variance (ANOVA).

The research results were found that the financial products that consumers were most interested in were: Deposit products, followed by payments, insurance, funds, credit cards, and loans, respectively. The overall response to product information was found to be attractiveness, interest, and desire and decision making There was a high level of response in every aspect. The results of the analysis of responses to financial product information was found that in terms of deposit products, Consumers with different educations, occupations, and incomes have different interests. In terms of credit products, it was found that educated consumers and different incomes had different interests. Regarding credit card products, it was found that consumers of different genders, ages, educations, statuses, and occupations had different interests. In terms of insurance products, it was found that educated consumers and different incomes had different interests. In terms of fund products, it was found that consumers with different genders, educations, and incomes have different interests Finally, regarding payment products, it was found that consumers with different ages, education, status, and income had different interests.

Keywords: Financial Products; Social Media; Response Model

บทนำ

ปัจจุบันนี้เป็นยุคแห่งโลกดิจิทัล เศรษฐกิจและสังคมขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบไร้พรมแดน สร้างโอกาส สร้างความรู้ใหม่ สร้างระบบเศรษฐกิจใหม่ เชื่อมต่อทั้งโลกได้โดยไม่มีอุปสรรคด้านเวลาและระยะทาง มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและไม่หยุดยั้ง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศถือเป็นเครื่องมือและกลไกที่สำคัญในการปฏิรูป กระบวนการผลิต การดำเนินธุรกิจ การศึกษา การบริหารราชการแผ่นดิน การค้า การส่งออก ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศและการจ้างงาน โดยเฉพาะพฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนไป มีการใช้เทคโนโลยีผ่าน

ช่องทางสื่ออินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือ ในปริมาณที่สูงขึ้นทุกปี ซึ่งในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับไปทั่วโลก ข่าวสาร โฆษณา และข้อความต่าง ๆ ถูกกระจาย ส่งต่อไปอย่างรวดเร็ว

ผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2565 พบว่า กิจกรรมที่คนไทยใช้ผ่านอินเตอร์เน็ตมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะใช้เพื่อการติดต่อสื่อสารมากถึงร้อยละ 65.70 และการดูถ่ายทอดสดออนไลน์เพื่อขายสินค้าหรือบริการ (Live Commerce) มีจำนวนถึงร้อยละ 34.10 แม้ว่าจะเป็นการสำรวจในปีแรก และช่องทางการชำระเงินที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือการโอนเงินผ่านแอปพลิเคชันธนาคาร มีจำนวนถึงร้อยละ 67.32 (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2565) ในปัจจุบันคนไทยมีสัดส่วนการเข้าถึงอินเตอร์เน็ตร้อยละ 77.8 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งเป็นจำนวนที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยการเข้าถึงอินเตอร์เน็ตของประชากรทั้งโลกที่มีจำนวนร้อยละ 62.5 และคนไทยใช้เวลามากกว่า 1 ใน 3 ของวันอยู่บนโลกอินเตอร์เน็ตด้วยค่าเฉลี่ยประมาณ 9 ชั่วโมงต่อวัน (Eukeik, 2022) ตัวเลขดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการเติบโตและความนิยมของการใช้งานออนไลน์ ซึ่งคาดหมายได้ว่าจะยังคงเติบโตต่อเนื่องต่อไปในอนาคต

การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีการแข่งขันกันสูงมาก และยังสามารถเติบโตได้ดีอย่างต่อเนื่อง และมีมูลค่ามากขึ้นเพราะมีต้นทุนที่น้อยกว่าเดิมปรับเปลี่ยนได้รวดเร็ว สามารถส่งต่อข้อความเสียง โฆษณา ข้อมูลสินค้าไปยังผู้บริโภคได้แบบไร้ขีดจำกัด หรือเรียกได้ว่า การตลาดยุคดิจิทัลศตวรรษที่ 21 ซึ่งสวนกระแสกับตลาดแบบดั้งเดิม (Face to Face) คือ การขายตรง การมีหน้าร้าน มีสาขา ที่เริ่มลดความนิยมและคาดว่าจะทยอยปิดตัวลง เพราะไม่สามารถต้านกระแสการตลาดบนโลกดิจิทัลและต้นทุนที่สูงมากขึ้นได้ จากการเติบโตของดิจิทัลบนสื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงการสนับสนุนและส่งเสริมระบบโครงข่ายของภาครัฐ ให้ใช้ระบบการชำระเงินด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (E-Payment) มากขึ้น การใช้ระบบการชำระเงินของบุคคลหรือประชาชน (Prompt Pay) ที่มียอดผู้ลงทะเบียนในระยะเริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ. 2562 มากถึง 46.5 ล้านราย ซึ่งภาครัฐมุ่งส่งเสริมให้ลดการใช้เงินสดและเช็ค เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศและสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการทางเงินของประชาชน (ลวรณ แสงสนิท, 2562)

สถาบันการเงินได้มีการปรับตัวเพื่อให้ทันเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว โดยหันไปลงทุนระบบคอมพิวเตอร์ มุ่งเน้นการให้ข้อมูลและการโฆษณาบนระบบดิจิทัลช่องทางสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น และในปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ได้เป็นส่วนหนึ่งของการทำธุรกิจ นับเป็นช่องทางในการติดต่อกับลูกค้าและการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้รวดเร็วโดยผ่านการโฆษณาซึ่งสามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายได้ ควบคุมงบประมาณเงินลงทุน ราคาไม่แพงกว่าโฆษณาช่องทางอื่น สามารถกระตุ้นยอดขายหรือประชาสัมพันธ์หรือกิจกรรม มีโอกาสเพิ่มลูกค้ากลุ่มใหม่ รวมทั้งยังสามารถปรับเปลี่ยนจัดการระบบได้รวดเร็วและตลอดเวลา

จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึง การตอบสนองต่อข้อมูลผลิตภัณฑ์สถาบันการเงินของผู้บริโภคผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสถาบันการเงินนำไป

เป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกช่องทางการตลาดหรือการสร้างกลยุทธ์ทางธุรกิจให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภค และสามารถนำไปสู่การตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทดสอบความแตกต่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับระดับความสนใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ทางการเงิน

2. เพื่อทดสอบความแตกต่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับการตอบสนองข้อมูลผลิตภัณฑ์ทางการเงิน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research)

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับงานวิจัยนี้ คือ กลุ่มผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล ซึ่งคือผู้ที่เข้าถึงข้อมูลผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ ที่คนไทยใช้มากที่สุด 2 อันดับแรก คือ Facebook และ Line โดยใช้สูตรคำนวณขนาดตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากรของ Cochran ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (นราศรี ไววนิชกุล และชูศักดิ์ อุดมศรี, 2545) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวนขั้นต่ำ 385 คน แต่ในการเก็บข้อมูลสามารถมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากกว่าที่กำหนดไว้ เมื่อได้ตรวจสอบแล้วพบว่ามีจำนวนแบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ได้จำนวน 403 ตัวอย่าง จึงนำมาใช้ในการวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถามที่พัฒนาและผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Index of Consistency) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 รายโดยมีค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามทั้งฉบับอยู่ที่ 0.97 โดยที่ข้อคำถามแบบอัตรภาคชั้น ได้มีการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficiency) ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าเกิน 0.7 ในทุกด้านของโมเดลการตอบสนอง AIDA จึงนำแบบสอบถามมาใช้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) ด้วยวิธีการลูกบอลหิมะ (Snowball Sampling) ผ่านแบบสอบถามทางออนไลน์โดยจัดส่งแบบสอบถามผ่านแอพพลิเคชั่นต่าง ๆ กลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่ม Line และ Facebook และขอความอนุเคราะห์ในการกระจายและส่งต่อไปยังเครือข่ายของผู้ที่ได้รับแบบสอบถาม ทำให้ผู้วิจัยได้รับจำนวน

ผู้ตอบแบบสอบถามเกิน 385 ราย เมื่อพิจารณาจากความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม จึงได้ข้อมูลที่สมบูรณ์จำนวน 403 ราย สำหรับนำมาวิเคราะห์ผล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

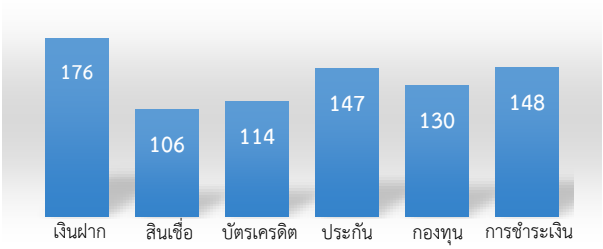
การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ 2 ประเภท คือ

5.1 สถิติเชิงพรรณนา สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 สถิติเชิงอนุมาน สำหรับการทดสอบสมมติฐานประกอบด้วย t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ความสนใจในผลิตภัณฑ์ทางการเงิน พบว่า ผลิตภัณฑ์ทั้ง 6 ประเภทที่กลุ่มตัวอย่างเลือกสนใจมากเป็นอันดับ 1 คือ ผลิตภัณฑ์เงินฝาก จำนวน 176 คน ลำดับที่ 2 คือ ผลิตภัณฑ์การชำระเงิน จำนวน 148 คน ลำดับที่ 3 คือ ผลิตภัณฑ์ประกัน จำนวน 147 คน ลำดับที่ 4 คือ ผลิตภัณฑ์กองทุน จำนวน 130 คน ลำดับที่ 5 คือ ผลิตภัณฑ์บัตรเครดิต จำนวน 114 คน และลำดับที่ 6 มีคนสนใจน้อยที่สุด คือ ผลิตภัณฑ์สินเชื่อ จำนวน 106 คน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ระดับความสนใจต่อผลิตภัณฑ์การเงิน

2. การตอบสนองต่อข้อมูลผลิตภัณฑ์ทางการเงินโดยใช้ AIDA Response Model ใน 4 ลำดับขั้นตอนได้แก่ ด้านความดึงดูดใจ (Attention) ด้านความสนใจ (Interest) ด้านความต้องการ (Desire) และด้านการตัดสินใจ (Action) พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการตอบสนองผ่าน AIDA Response Model

การตอบสนองต่อผลิตภัณฑ์	Mean	S.D.	แปลผล
ความใส่ใจ Attention	3.45	0.62	มาก
ความสนใจ Interest	3.50	0.67	มาก
ความต้องการ Desire	3.60	0.69	มาก
การกระทำ Action	3.51	0.72	มาก

การทดสอบสมมติฐาน สมมติฐานที่1 ผู้บริโภคที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ต่างกัน มีระดับความสนใจต่อผลิตภัณฑ์สถาบันการเงินผ่านสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความแตกต่างในลักษณะประชากรศาสตร์กับระดับความสนใจต่อผลิตภัณฑ์การเงิน

ผลิตภัณฑ์ ประชากรศาสตร์	เงินฝาก	สินเชื่อ	บัตรเครดิต	ประกัน	กองทุน	การชำระเงิน
เพศ	0.97	0.21	0.02*	0.05	0.02*	0.28
อายุ	0.22	0.175	0.00*	0.31	0.11	0.00*
การศึกษา	0.00*	0.00*	0.00*	0.00*	0.00*	0.00*
สถานภาพสมรส	0.16	0.30	0.04*	0.06	0.51	0.02*
อาชีพ	0.03*	0.63	0.04*	0.08	0.09	0.29
รายได้	0.01*	0.00*	0.08	0.00*	0.00*	0.01*

* มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 ผู้บริโภคที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ต่างกัน มีระดับกระบวนการตอบสนองต่อข้อมูลผลิตภัณฑ์สถาบันการเงินผ่านสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรศาสตร์กับโมเดล AIDA

การตอบสนอง ประชากรศาสตร์	Attention	Interest	Desire	Action
เพศ	0.96	0.83	0.73	0.26
อายุ	0.08	0.02*	0.03*	0.14
การศึกษา	0.00*	0.00*	0.00*	0.07
สถานภาพสมรส	0.07	0.12	0.11	0.65
อาชีพ	0.46	0.15	0.03*	0.52
รายได้	0.00*	0.00*	0.00*	0.02*

* มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลแยกตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ผู้บริโภคที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ต่างกัน มีระดับความสนใจต่อผลิตภัณฑ์สถาบันการเงินผ่านสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน ผลจากการวิจัยสามารถอภิปรายในแต่ละประเด็นว่า

1. เพศที่ต่างกันมีความสนใจผลิตภัณฑ์บัตรเครดิตและกองทุน แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพฤติกรรมการใช้จ่ายที่เพศหญิงมักจะมีสิ่งที่ต้องใช้จ่ายมากกว่าเพศชาย โดยเฉพาะการดูแลรักษาสุขภาพและความงาม และด้านการลงทุนกองทุน เพศหญิงและชายอาจมีมุมมอง

ในด้านการลงทุนที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนาภรณ์ บุญแต่ง (2557) พบว่า ปัจจัยด้านเพศมีผลกับการตัดสินใจถือบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์

2. ช่วงอายุที่ต่างกันมีความสนใจผลิตภัณฑ์บัตรเครดิตและชำระเงิน แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะแต่ละช่วงอายุจะมีความสนใจแต่ละด้านต่างกัน โดยวัยทำงาน การใช้จ่ายจะมีความรอบคอบมากกว่าช่วงวัยรุ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนาภรณ์ บุญแต่ง (2557) พบว่า อายุมีผลกับการตัดสินใจเลือกถือบัตรเครดิตของธนาคารด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับข้อมูลบัตรเครดิต

3. ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความสนใจต่อผลิตภัณฑ์ทุกประเภทแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะการศึกษาเป็นส่วนสำคัญที่เพิ่มความรู้ให้บุคคล หากมีความสนใจในเรื่องใดก็จะศึกษาค้นคว้า หาข้อมูล เพื่อให้ทราบหรือรู้ลึกในเรื่องนั้น ๆ ได้ มีความรอบคอบและระมัดระวังในการตัดสินใจแต่ละเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งธิดา บุญพงศ์ และโสภณ แย้มกลิ่น (2558) พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยแตกต่างกันในหลายปัจจัย

4. สถานภาพที่ต่างกัน มีความสนใจด้านผลิตภัณฑ์บัตรเครดิตและชำระเงิน แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะสถานภาพของแต่ละบุคคลมีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันซึ่งปัจจุบันบัตรเครดิตมีหลากหลายประเภทเพื่อตอบโจทย์ความหลายหลายทางพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสินีนาฏ คุรุกิจวาณิชย์ (2558) พบว่า สถานภาพสมรสกับพฤติกรรมการใช้บัตรเครดิตเคทีซี-ออมสิน มีความสัมพันธ์ ด้านมูลค่าการใช้ผ่านบัตร จำนวนครั้งในการใช้จ่ายบัตร และด้านประเภทบัตรที่ถือครอง

5. อาชีพที่ต่างกันมีความสนใจผลิตภัณฑ์เงินฝากและบัตรเครดิต แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะแต่ละอาชีพสามารถบ่งบอกถึงระดับหรือความต้องการและความสามารถในการเก็บออม การใช้เงิน แตกต่างกัน รวมถึงการตัดสินใจในเรื่องช่องทางการชำระเงินที่ประหยัดค่าใช้จ่ายหรือต้องการความเร่งรีบ รวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑารัตน์ เกียรติรัศมี (2558) พบว่า อาชีพที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอพพลิเคชั่นออนไลน์แตกต่างกัน โดยกลุ่มนักศึกษามีค่าเฉลี่ยในการตัดสินใจซื้อมากกว่าพนักงานบริษัทเอกชน

6. รายได้ที่ต่างกันมีความสนใจผลิตภัณฑ์เงินฝาก สินเชื่อ ประกัน กองทุน และชำระเงินแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะรายได้เป็นปัจจัยที่สำคัญในการตัดสินใจ เก็บออม ฝากเงินที่สอดคล้องกับระดับรายได้ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพงศ์ เทพท้าว และนฤมล กิมภากรณ์ (2559) พบว่า รายได้มีผลต่อระดับความสนใจในผลิตภัณฑ์บริการด้านภาพลักษณ์ธนาคาร ของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง

สมมติฐานที่ 2 ผู้บริโภคที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ต่างกัน มีระดับการตอบสนองต่อข้อมูลผลิตภัณฑ์สถาบันการเงินผ่านสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน ผลจากการวิจัยพบว่า

1. เพศแตกต่างกัน มีการตอบสนอง ด้านความดึงดูดใจ ด้านความสนใจ ด้านความต้องการ และด้านการตัดสินใจไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริโภคไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงต่างก็ให้ความสำคัญกับสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบันที่การเข้าถึงข้อมูลเป็นไปได้ง่าย สามารถสืบค้นข้อมูลได้ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรมน บุญศาสตร์ (2558) พบว่า ผู้บริโภคถูกแบ่งตามพฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล และมีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตตลอดเวลา มีการอัพเดตข้อมูล แชร์ข่าวสารและใช้ชีวิตอยู่กับสื่อสังคมออนไลน์เป็นส่วนใหญ่

2. อายุที่แตกต่างกัน มีการตอบสนอง ด้านความสนใจ และความต้องการ แตกต่างกัน ซึ่งเป็นเรื่องปกติที่คนแต่ละช่วงอายุย่อมมีความสนใจและต้องการที่แตกต่างกันตามบริบทของการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภาณุวัฒน์ กองราช (2554) พบว่า กลุ่มอายุที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการรับรู้ถึงความเพลิดเพลินในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ การติดตามเครือข่ายสังคมออนไลน์ ที่แตกต่างกัน ส่วนการตอบสนองด้านความดึงดูดใจ และด้านการตัดสินใจ ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะ สินค้าและบริการปัจจุบันมีตัวเลือกมากมาย มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยมาภรณ์ ช่วยชูหนู (2559) พบว่า ด้วยการดำเนินชีวิตของคนใจปัจจุบัน จะมีสินค้าที่หลากหลาย สามารถตอบสนองความต้องการของคนได้ทุกช่วงวัยอย่างเท่าเทียมกัน

3. การศึกษาที่แตกต่างกัน มีการตอบสนอง ด้านความดึงดูดใจ ความสนใจ และความต้องการ แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะการศึกษาแต่ละระดับจะมีการสอนและให้ความรู้มากขึ้น สามารถศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล มีความรู้ในการใช้งานและเข้าใจสื่อสังคมออนไลน์มากน้อยตามระดับการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ บุญญาณ และกิตติพงษ์ โสภณธรรมภาณ (2560) พบว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาสติปัญญา ความคิด ความรู้ และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ผู้ที่มีการศึกษาสูงมีโอกาสในการแสวงหาและวิเคราะห์สิ่งที่เป็นประโยชน์ได้มากกว่า

4. สถานภาพที่ต่างกัน มีการตอบสนอง ด้านความดึงดูดใจ ด้านความสนใจ ความต้องการ และด้านการตัดสินใจ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันคนทุกสถานภาพสามารถเข้าถึงสังคมออนไลน์ได้อย่างเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาดา พิทยาวิรุฬห์และณักษ์ กุลิสร์ (2557) พบว่า สถานภาพสมรส ไม่ได้เป็นตัวชี้วัดความตั้งใจ ความสนใจ หรือความต้องการของผู้บริโภค

5. อาชีพที่ต่างกัน มีการตอบสนอง ด้านความต้องการ แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะอาชีพสามารถบ่งบอกถึงลักษณะหรือพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านความชื่นชอบการเลือกใช้ชีวิต รสนิยม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑารัตน์ เกียรติรัศมี (2558) พบว่า ผู้ที่มีอาชีพต่างกันย่อมมีรสนิยม การใช้ชีวิตและแรงจูงใจในการตัดสินใจซื้อที่แตกต่างกันออกไป ส่วนการตอบสนอง ด้านความดึงดูดใจ ด้านความสนใจ และด้านการตัดสินใจ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันทุกอาชีพมีการเข้าถึงข้อมูลทางสื่อสังคมออนไลน์ได้เหมือนกัน

การตอบสนองต่อข้อมูลในด้านเหล่านี้จึงอาจคล้ายกัน นอกจากสิ่งที่แต่ละบุคคลต้องการจึงแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยมาภรณ์ ช่วยชูหนู (2559) พบว่า การที่บุคคลจะตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าไม่มีความเกี่ยวข้องกับอาชีพที่บุคคลนั้นทำอยู่

6. รายได้ที่ต่างกัน มีการตอบสนอง ด้านความดึงดูดใจ ด้านความสนใจ ด้านความต้องการ และด้านการตัดสินใจแตกต่างกันทุกด้าน อาจเป็นเพราะสื่อสังคมออนไลน์แม้จะตอบโจทย์ให้กับผู้บริโภคหลากหลาย แต่เรื่องฐานะทางการเงินมีส่วนสำคัญในการใช้ชีวิต และบ่งบอกถึงระดับการใช้จ่ายที่ต่างกันตามฐานะ จึงกล่าวได้ว่าการเลือกซื้อสินค้านั้น ส่วนหนึ่งมาจากพื้นฐานของรายได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฏฐ์ชิสา อัฐศักดิ์ (2558) พบว่า จำนวนการเลือกซื้อสินค้าแบรนด์เนมทางออนไลน์กับค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้งมีความสัมพันธ์กัน

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปผลได้ว่า ผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ผู้บริโภคให้ความสนใจมากที่สุดเรียงตามลำดับคือ ผลิตภัณฑ์เงินฝาก การชำระเงิน ประกัน กองทุน บัตรเครดิต และสินเชื่อ การตอบสนองต่อข้อมูลผลิตภัณฑ์ทางการเงินโดยใช้โมเดลการตอบสนอง AIDA ที่ประกอบด้วยด้านความดึงดูดใจ (Attention) ด้านความสนใจ (Interest) ด้านความต้องการ (Desire) และด้านการตัดสินใจ (Action) มีการตอบสนองในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการวิเคราะห์การตอบสนองต่อข้อมูลผลิตภัณฑ์ทางการเงินประเภทต่างๆ มีความหลากหลายและแตกต่างกันไปในแต่ละผลิตภัณฑ์ และปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ ซึ่งมีความน่าสนใจที่นักการตลาดและสถาบันการเงินสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์กรได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรสร้างนโยบายให้ผู้บริโภคที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน ซึ่งมักจะมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน ให้มีความสนใจและการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่แตกต่างกัน งานวิจัยนี้สนับสนุนงานวิจัยที่ผ่านมาที่คล้ายคลึงกัน สถาบันการเงินจึงจำเป็นต้องติดตามและปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินให้ทันสมัย และตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่แตกต่างกันอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้บริโภคควรศึกษาอาจเพิ่มเติมประเด็นด้านปัจจัยในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ ความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ หรือความคาดหวังผลิตภัณฑ์ ของสถาบันการเงิน เพื่อนำไปเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดให้เหมาะสมกับความต้องการของกลุ่มลูกค้า

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

อาจศึกษาเชิงลึกในรูปแบบของงานวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อจะได้คำตอบจากกลุ่มฐานลูกค้าที่ได้มีการใช้บริการจริง โดยใช้การสัมภาษณ์หรือแบบสอบถามเฉพาะกลุ่มผู้บริโภคที่มีการใช้บริกาแต่ละผลิตภัณฑ์

เอกสารอ้างอิง

จุฑารัตน์ เกียรติรัศมี. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อสินค้าผ่านทางแอพพลิเคชั่นออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล* (การศึกษาค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ณัฏฐ์ชิสา อัฐศักดิ์. (2558). *ปัจจัยในการเลือกซื้อสินค้าแบรนด์เนมทางออนไลน์ประเภทกระเป๋าและรองเท้าสุภาพสตรี* (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ณัฐพงศ์ เทพท้าว และนฤมล กิมภากรณ์. (2559). ส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมืองพะเยาในการเลือกสินเชื่ออเนกประสงค์. *วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 2(1), 211-230.

นราศรี ไววนิชกุล และชูศักดิ์ อุดมศรี. (2545). *ระเบียบวิธีวิจัยธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปิยมาภรณ์ ช่วยชูหนู. (2559). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์* (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พรทิพย์ บุญญาณ และกิตติพงษ์ โสภณธรรมภาณ. (2560). ระดับการรับรู้การสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการต่อผลิตภัณฑ์โทรศัพท์สมาร์ตโฟนของผู้ให้บริการระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่. *วารสารวิชาการ มทร.สุวรรณภูมิ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 2(1), 1-15.

ภาณุวัฒน์ กองราช. (2554). *การศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของวัยรุ่นในประเทศไทย: กรณีศึกษา Facebook* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเทคโนโลยี) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รัตนาภรณ์ บุญแต่ง. (2557). *การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกถือบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ กรณีศึกษา: ประชากรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ* (วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์) นนทบุรี: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

รุ่งธิดา บุญพงศ์ และโสภณ แย้มกลิ่น. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยกับธนาคารพาณิชย์ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์*, 3(3), 268-277.

ลวรณ แสงสนิท. (2562). *คลังอวดยอดลงทะเบียนใช้พร้อมเพย์ทะลัก 46.5 ล้านราย*. สืบค้น 1 ตุลาคม 2565, จาก https://www.thaipost.net/main/detail/31294

วรมน บุญศาสตร์. (2558). การสื่อสารการตลาดสู่กลุ่มผู้บริโภคเจเนอร์เรชั่น ซี ในยุคดิจิทัล. *วารสารการสื่อสารและการจัดการ นิด้า*, 1(1), 14-30.

วิภาดา พิทยาวิรุฬห์ และณักษ์ กุลิสร์. (2557). สื่อดิจิตอลที่มีอิทธิพลต่อการตอบสนองของผู้บริโภคในการเข้าถึงข้อมูลทางการตลาด. *วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทร์วิโรฒ*, 5(1), 80-95.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2565). *ผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเตอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2565*. สืบค้น 5 ตุลาคม 2565, จาก https://shorturl.asia/g50e1

สินีนาฏ คุรุกิจวาณิชย์. (2558). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการบัตรเครดิตเคทีซีออมสินเขตราษฎร์บูรณะ จังหวัดกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ) กรุงเทพ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Eukeik, EE. (2022). *Thailand Internet User 2022*. Retrieved October 5, 2022, from http://shorturl.at/afvw4

การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา*

THE ACTIVITIES MANAGEMENT TO ENHANCE THE HOLISTIC DEVELOPMENT OF CHILDREN BASED ON MULTIPLE INTELLIGENCES THEORY

อาพัทธ์ เตียวตระกูล
Arphat Tiaotrakul
มหาวิทยาลัยนเรศวร
Naresuan University
Corresponding Author E-mail: arphatt@nu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา 2. สร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา และ 3. ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอนระดับปฐมวัย 63 คน และทดลองใช้รูปแบบเพื่อติดตามพัฒนาการเด็กที่เรียนในห้องเรียนของครูอาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการวิจัย 669 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการจัดกิจกรรม รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา และแบบประเมินพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา ประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐาน การบูรณาการหน่วยการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ กิจกรรมตามทฤษฎีพหุปัญญา และพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา ผลการใช้รูปแบบ พบว่า เด็กที่ได้รับการทดลองโดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญาหลังการทดลองมีพัฒนาการที่ดีขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ปฐมวัย; พัฒนาการเด็กแบบองค์รวม; พหุปัญญา

*Received August 6, 2022; Revised September 1, 2022; Accepted September 2, 2022

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the activities management for enhancing the holistic children development based on the multiple intelligence theory, 2. To construct and examine a model of activities management for enhancing the holistic children development based on the multiple intelligence theory; and 3. To study the effects of the activities management model for enhancing the holistic children development based on the multiple intelligence theory. Data were collected from 63 teachers teaching early childhood and used a model of activities for enhancing the holistic children development based on the multiple intelligence theory with 669 students in the classroom of volunteer teachers. The tools used were activities questionnaires, a model of activities for enhancing the holistic children development based on the multiple intelligence theory, child development measurement form, Data were analyzed using mean, standard deviation and t-test.

The research results were found that the activities management model for enhancing the holistic children development based on the multiple intelligence theory consisted of basic concepts, unit integration, learning management, use of learning materials, learning assessment, activities based on the concept of multiple intelligence, and holistic children development in accordance with the concept of multiple intelligence theory. The results of the model uses showed that development of children, who were experimented using the activities management model to enhance the holistic development of children based on the multiple intelligence theory, had significantly improvement at 0.05 level.

Keywords: Early Childhood; Holistic Development; Multiple Intelligences

บทนำ

การพัฒนาการศึกษาไทยที่ผ่านมาด้านคุณภาพการศึกษา พบว่า พัฒนาการของเด็กแรกเกิดถึง 5 ปี ในช่วงปี พ.ศ. 2553-2557 มีพัฒนาการสมวัยลดลง คุณภาพการศึกษาด้านวิชาการและคุณลักษณะของผู้เรียนยังไม่น่าพอใจ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สถานการณ์พัฒนาการเด็กปฐมวัยไทย ในรอบ 15 ปีที่ผ่านมา พบว่าเด็กปฐมวัยประมาณ 30% หรือ 1 ใน 3 ของเด็กเล็กในประเทศมีพัฒนาการล่าช้า (สุริยเดว ทรีปาตี, 2557) ซึ่งสาเหตุที่ทำให้เด็กเล็กมีพัฒนาการล่าช้ามาจากกระบวนการพัฒนาเด็กอย่างมีคุณภาพ การใช้สื่อโทรทัศน์หรือสมาร์ทโฟนกับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ซึ่งใน 3 ปีแรกควรใช้วิธีเล่านิทานหรือการเล่นเพื่อกระตุ้นประสาท

สัมผัสทั้งหมด นอกจากนี้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนอ่านออกเขียนได้มากจนเกินไป โดยในช่วงอายุ 0-5 ปี เด็กจะมีพัฒนาการทางด้านสมองสูงสุด ถ้าจัดสภาวะแวดล้อมที่ดีให้เด็กเรียนรู้อย่างเหมาะสม จะช่วยส่งเสริมให้เกิดพัฒนาที่เหมาะสมตามวัย นอกจากนี้การเลี้ยงลูกของพ่อแม่ยุคใหม่เป็นเหตุให้เด็กติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น ทำให้เด็กเกิดสภาวะสมาธิสั้นเทียม และยังพบว่าพัฒนาการทางภาษาของเด็กมีแนวโน้มที่ช้าลง เรียกว่าสภาวะออทิสติกเทียมอีกด้วย ทั้งนี้การเลี้ยงดูที่ขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง ทำให้สถานการณ์เด็กปฐมวัยยังไม่ดีขึ้นตลอด 10 กว่าปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ ยังมีวิกฤตใหม่เข้ามาซ้ำเติมสถานการณ์เดิม ได้แก่ 1. ด้านการเร่งเรียนเขียนอ่านที่เข้มข้นเข้ามาเบียดเบียนเวลาและโอกาสของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างเป็นองค์รวม 2. ด้านการสร้างวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ไม่ว่าจะเป็นการละเลยที่จะฝึกฝน ขาดทักษะ ในการสร้างวินัยเชิงบวก ทำให้เด็กขาดความสามารถในการกำกับตัวเอง ขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งจะก่อปัญหาใหญ่กับสังคมในอนาคต 3. ด้านการส่งเสริมความสามารถทางภาษา ด้วยการให้ความสำคัญกับภาษาต่างประเทศจนละเลยความสำคัญของภาษาแม่ที่เป็นเครื่องมือในการสื่อสารของเด็กกับโลกรอบตัว และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสติปัญญา และ 4. ด้านการส่งเสริมให้เด็กใช้สื่อเทคโนโลยีจอภาพตั้งแต่อายุยังน้อย เป็นการตื่นตัวกับการใช้เทคโนโลยีจอภาพอย่างขาดความตระหนักรู้ในวิธีการใช้ที่ถูกต้อง สิ่งเหล่านี้ล้วนกระทบต่อการพัฒนาเด็กในทุกแง่มุมของชีวิต (ธิดา พิทักษ์สินสุข, 2562)

การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็ก ให้เด็กมีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการสร้างรากฐานชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งปฐมวัยเป็นช่วงวัยของพัฒนาการเรียนรู้ เป็นช่วงเวลาสำคัญที่สมองมีการพัฒนาการสูงสุด ที่จะผลต่อสติปัญญา บุคลิกภาพ และความฉลาดทางอารมณ์ การลงทุนเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตั้งแต่เด็กเล็ก จึงถือเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุด โดยพบว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูที่ดี จะมีทักษะทางกายภาพ IQ (Intelligence Quotient) และ EQ (Emotional Quotient) ที่ดีกว่า มีโอกาสที่จะเข้าเรียนจนถึงระดับอุดมศึกษาสูงกว่า สามารถลดโอกาสการซ้ำชั้นหรือออกกลางคัน และมีโอกาสเป็นกำลังแรงงานที่มีคุณภาพ มีรายได้ให้กับครอบครัวในอนาคต (ศุภสิทธิ์ พรรณนารุโณทัย, 2557) ซึ่งทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligence Theory หรือ MI) (Gardner, 1999) ได้เสนอแนวคิดสติปัญญาของมนุษย์ 8 ด้าน ที่สอดคล้องกับการพัฒนาสมองทั้งซีกซ้ายและขวา จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาคนให้เต็มศักยภาพ เป็นผู้ที่มีสมรรถนะสูง ทฤษฎีพหุปัญญานี้เป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายในวงการศึกษา ทั้งการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลซึ่งครูสามารถใช้ทั้ง 8 ด้านนี้ในการเตรียมการสอนเพื่อแสดงถึงปัญญาของเด็กที่แตกต่างกัน การประเมินตามสภาพจริงช่วยให้เด็กแสดงสิ่งที่เขาเรียนรู้ในบรรยากาศที่ใกล้เคียงกับสภาพแวดล้อมซึ่งเขาจะนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง การพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เป็นผู้รอบรู้มีความสามารถ

หลากหลายด้านตามแนวคิดพหุปัญญาจัดได้ว่าเป็นความมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนโดยคำนึงถึงศักยภาพของแต่ละบุคคลซึ่งมีความแตกต่างกัน โดยการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญาประกอบด้วยการเตรียมการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสม ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองอย่างมีชีวิตชีวา (Active Learning) ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มร่วมกันกับผู้อื่น (Cooperative Learning) ผู้เรียนได้วิเคราะห์กิจกรรม (Analysis) ผู้เรียนสามารถสรุปกิจกรรม (Conclusion) และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (Application) (เยาวพา เดชะคุปต์, 2553; กมลวรรณ อังศรีสุรพร, 2554) ซึ่งรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ดังกล่าวสามารถนำมาเป็นวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้เด็กพัฒนาศักยภาพและความสามารถที่หลากหลายของเด็กได้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว เห็นได้ว่า ทฤษฎีพหุปัญญาช่วยส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน และผู้ที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อนำแนวคิดนี้ไปใช้คือครูผู้สอน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก การขัดเกลา ปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และพัฒนาการที่สมดุลอย่างรอบด้านเพื่อเติบโตเป็นเยาวชนและทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร (COA No. 028/2021) เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2564

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ได้แก่ ครูผู้สอนระดับปฐมวัย ในสถานศึกษาในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง 5 จังหวัด ได้แก่ พิษณุโลก พิจิตร สุโขทัย อุตรดิตถ์ ตาก โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กำหนดเกณฑ์การเลือกสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับปฐมวัย ซึ่งพิจารณาเลือกสถานศึกษาร่วมกับศึกษานิเทศก์ในพื้นที่ และสอบถามความสมัครใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ได้อาสาสมัครครูผู้สอนระดับปฐมวัยที่มีความสมัครใจและยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัยทั้งสิ้นจำนวน 63 คน

2.2 ได้แก่ ครูที่ยินดีและเต็มใจเข้าร่วมโครงการวิจัยและนักเรียนที่เรียนในห้องเรียนของครูอาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวน 669 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ได้แก่ แบบสอบถามการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ และด้านการประเมินผล หาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่มีค่าตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ส่วนข้อที่มีค่า IOC ต่ำกว่า .50 ตัดออก ได้ข้อที่ใช้ได้จำนวนทั้งสิ้น 36 ข้อ ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามที่ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะ และนำเครื่องมือที่ได้ไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้ค่าประสิทธิแอลฟ่า (Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) เท่ากับ 0.976

3.2 ร่างรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา และแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

3.3 รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา และแบบประเมินพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา ทั้ง 8 ด้าน จำนวน 24 ข้อ ได้แก่ ด้านภาษา ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านดนตรี ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเข้าใจตนเอง และด้านธรรมชาติวิทยา หาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่มีค่าตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามที่ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะ และนำเครื่องมือที่ได้ไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้ค่าประสิทธิแอลฟ่า (Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) เท่ากับ 0.971

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการวิจัยให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ และขอความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยกับอาสาสมัครที่เกี่ยวข้อง และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญากับครูผู้สอนระดับปฐมวัยที่เข้าร่วมประชุม และยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัย

4.2 โดยผู้วิจัยประสานผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ส่งร่างรูปแบบและแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญทางไปรษณีย์ และติดต่อขอข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญทางโทรศัพท์

4.3 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เตรียมความพร้อมครูผู้สอนก่อนนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ ผู้วิจัยอธิบายชี้แจงรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา และการประเมินพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา

4.4 ครูประเมินพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา (Pretest) ก่อนการจัดกิจกรรมโดยการสังเกตความสามารถของผู้เรียน

4.5 ดำเนินการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา จำนวน 8 สัปดาห์

4.6 หลังจากการทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา จำนวน 8 สัปดาห์ ให้ครูประเมินพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา (Posttest) โดยการสังเกตความสามารถของผู้เรียนอีกครั้ง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และปรับปรุงรูปแบบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำรูปแบบไปใช้จริง

5.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญาทั้ง 8 ด้านก่อนและหลังการทดลอง โดยการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Samples t-test)

ผลการวิจัย

1. การศึกษาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา รายละเอียดดังตารางที่ 1-2

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของครูปฐมวัยที่ตอบแบบสอบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี-ป.บัณฑิต	50	79.37

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของครูปฐมวัยที่ตอบแบบสอบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป	13	20.63
2. ประสบการณ์การทำงาน		
ประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี	43	68.25
ประสบการณ์ตั้งแต่10 ปี ขึ้นไป	20	31.75
3. ขนาดโรงเรียน		
โรงเรียนขนาดเล็ก	10	15.87
โรงเรียนขนาดกลาง	15	23.81
โรงเรียนขนาดใหญ่	38	60.32
รวม	**63**	**100.00**

จากตารางที่ 1 พบว่า ครูปฐมวัยที่ตอบแบบสอบถามการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี-ป.บัณฑิต จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 79.37 มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 68.25 และเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 60.32

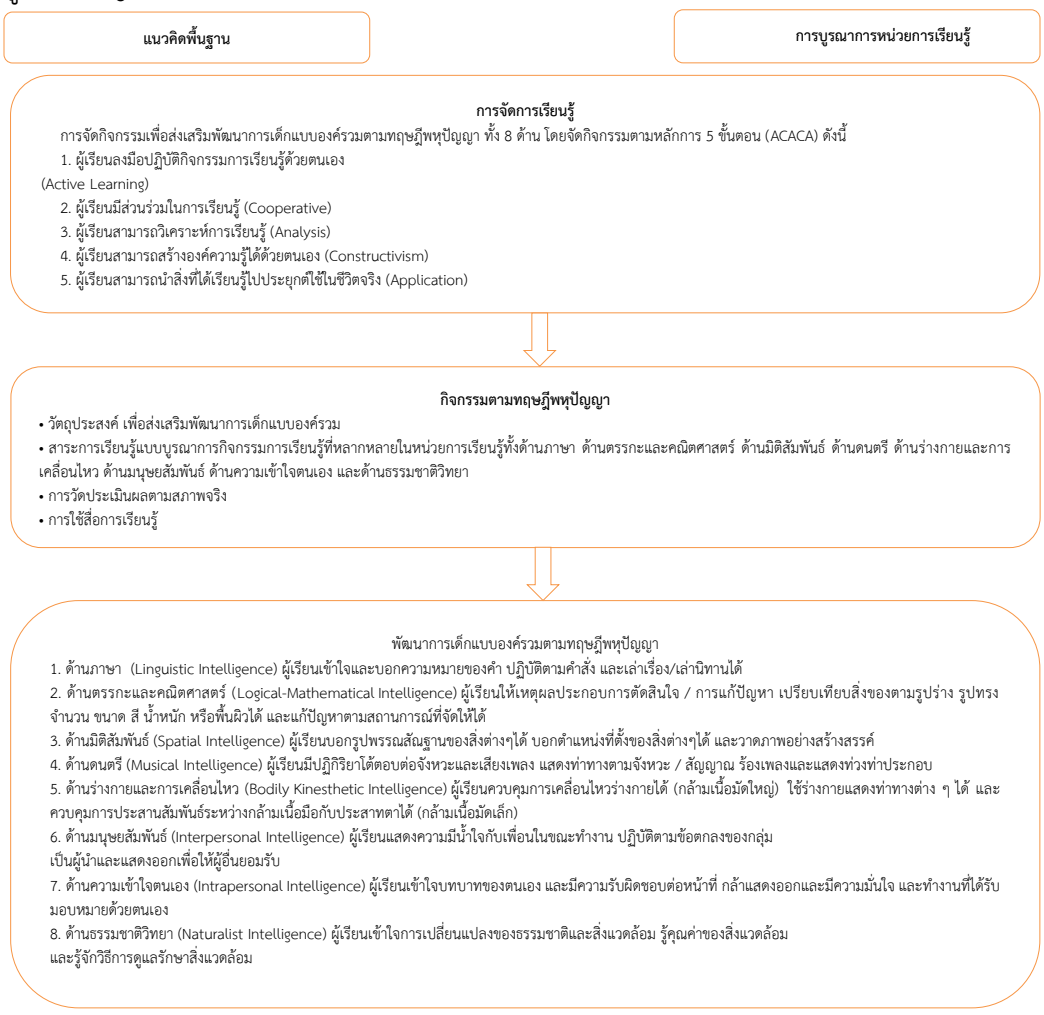
ตารางที่ 2 แสดงผลการศึกษาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญาในแต่ละด้าน (n=63)

การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านการเตรียมการจัดการเรียนรู้	3.73	0.62	มาก
2. ด้านการจัดการเรียนรู้	4.16	0.55	มาก
3. ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้	4.07	0.66	มาก
4. ด้านการประเมินผลการเรียนรู้	4.05	0.55	มาก
รวม	**4.00**	**0.54**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญาในแต่ละองค์ประกอบ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$=4.16, S.D.=0.55) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเตรียมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$=3.73, S.D.=0.62)

2. การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา พบว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา ประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐาน การบูรณาการหน่วยการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ กิจกรรมตามทฤษฎีพหุปัญญา การประเมินผลการเรียนรู้ การใช้สื่อการเรียนรู้ และพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญาทั้ง 8 ด้าน นำมาจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการทำงานของสมอง มีการการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เด็กมีอิสระในการเลือกเรียน

ตามความสนใจและความสามารถ ได้ฝึกคิด วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติจริง และสร้างความรู้ด้วยตนเอง มีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์และเรียนรู้จากบุคคลอื่น ได้ทำกิจกรรมที่ท้าทายและเกิดความสำเร็จ ได้เรียนรู้ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย และมีโอกาสนำความรู้ที่เรียนไปใช้อย่างมีความหมาย มีลักษณะเป็นการบูรณาการหน่วยการเรียนรู้โดยมีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรม เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมทักษะกระบวนการคิด ฝึกการแก้ปัญหา เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน และการประเมินผลการเรียนรู้ ได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน ครอบคลุมตัวชี้วัดโดยการประเมินผลตามสภาพจริง โดยผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ สามารถวิเคราะห์การเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง รายละเอียดดังภาพที่ 1 และตรวจสอบรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ดังตารางที่ 3

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา

ตารางที่ 3 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา

รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความเหมาะสม
หลักการและแนวคิดพื้นฐานในการจัดกิจกรรม	4.64	0.36	มากที่สุด
กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้านภาษา	4.44	0.46	มาก
กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้านด้านตรรกะและคณิตศาสตร์	4.56	0.38	มากที่สุด
กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้านมิติสัมพันธ์	4.36	0.59	มาก
กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้านดนตรี	4.64	0.50	มากที่สุด
กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว	4.60	0.57	มากที่สุด
กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.24	0.67	มาก
กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้านความเข้าใจตนเอง	4.44	0.55	มาก
กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้านธรรมชาติวิทยา	4.44	0.46	มาก
รวม	**4.48**	**0.45**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการและแนวคิดพื้นฐานในการจัดกิจกรรม ($\bar{X}$=4.64, S.D.=0.36) และกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้านดนตรี ($\bar{X}$=4.64, S.D.=0.50) มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X}$=4.24, S.D.=0.67) มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. การใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา พบว่า หลังจากกระบวนการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญแล้ว ได้มีกระบวนการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เตรียมความพร้อมครูผู้สอนก่อนนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ โดยมีการประเมินพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา (Pretest) ก่อนการจัดกิจกรรมโดยการสังเกตความสามารถของผู้เรียน และหลังจากการจัดกิจกรรมจำนวน 8 สัปดาห์ ครูได้ประเมินพัฒนาการเด็กอีกครั้ง (Posttest) และสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพัฒนาการเด็กระหว่างก่อนและหลังการทดลองจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา

	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t-test	
พัฒนาการเด็ก	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ด้านภาษา	3.51	1.54	3.86	1.44	-11.046*	.000
ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์	3.30	1.56	3.62	1.47	-10.017*	.000
ด้านมิติสัมพันธ์	3.60	1.67	3.76	1.56	-7.114*	.000
ด้านดนตรี	3.92	1.55	4.07	1.63	-4.312*	.000
ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว	4.05	1.58	4.37	1.51	-9.263*	.000

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพัฒนาการเด็กระหว่างก่อนและหลังการทดลองจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา (ต่อ)

	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t-test	
พัฒนาการเด็ก	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ด้านมนุษยสัมพันธ์	3.64	1.51	3.94	1.45	-9.634*	.000
ด้านความเข้าใจตนเอง	3.49	1.45	3.70	1.36	-9.572*	.000
ด้านธรรมชาติวิทยา	3.39	1.50	3.54	1.44	-6.336*	.000
รวม	**28.89**	**10.95**	**30.85**	**9.99**	**-10.548***	**.000**

*p<.05

จากตารางที่ 4 พบว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา โดยรวมและรายด้าน หลังการจัดกิจกรรม 8 สัปดาห์ ดีขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 8 ด้าน โดยด้านที่มีพัฒนาการดีขึ้นมากที่สุด ได้แก่ ด้านภาษา รองลงมา ได้แก่ ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ ส่วนด้านที่มีพัฒนาการน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ได้แก่ ด้านดนตรี

อภิปรายผลการวิจัย

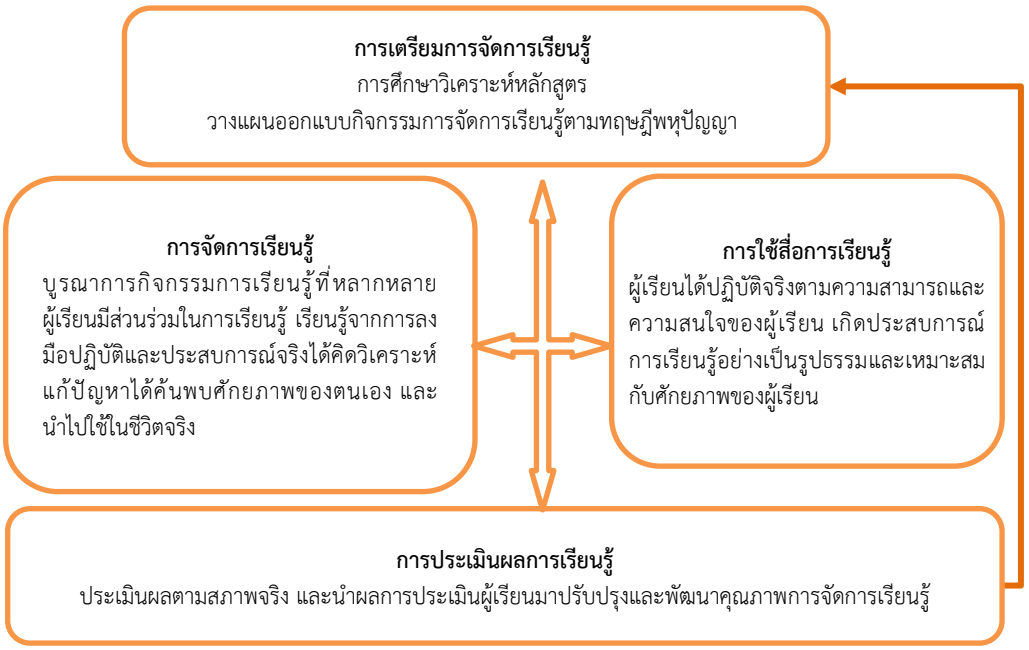
1. การศึกษาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา ด้านการเตรียมการจัดการเรียนรู้มีผลการปฏิบัติน้อยกว่าด้านอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียดในด้านนี้ พบว่า การศึกษากระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา การเข้าร่วมอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา และการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันของครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้แผนการจัดการเรียนรู้สำเร็จรูปจากส่วนกลาง ครูจึงขาดการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร ออกแบบพัฒนากระบวนการเรียนการสอนและเข้าร่วมอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา ซึ่งตามบทบาทของผู้สอนควรศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์ผู้เรียน จัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลและยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ฝึกทักษะผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทุก ๆ ด้าน โดยการบูรณาการเชื่อมโยงการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิตจริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) จึงควรมีการส่งเสริมการเตรียมความพร้อมของครูทั้งการทบทวนการวิเคราะห์หลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลและยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา

2. รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา ประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐาน การบูรณาการหน่วยการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ กิจกรรมตามทฤษฎีพหุปัญญา และพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากรูปแบบดังกล่าวได้กำหนดองค์ประกอบจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 นำมากำหนดองค์ประกอบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา ซึ่งมีที่มาจากทฤษฎีพหุปัญญาของ Gardner (1983) ที่ได้สังเกตเห็นว่าบุคคลมีความสามารถที่แตกต่างกันในด้านต่าง ๆ และการเรียนรู้เกิดขึ้นจากปัญญาที่มีหลากหลายลักษณะหรือเรียกว่าพหุปัญญา ทุกคนมีปัญญาทุกด้านเพียงแต่บุคคลจะมีปัญญาด้านใดเด่นมากหรือน้อยแตกต่างกันเห็นได้จากพฤติกรรมการแสดงออกจากสถานการณ์ต่างๆ นอกจากนี้พหุปัญญา ถือเป็นจุดแข็งและจุดอ่อนของระดับปัญญาที่แตกต่างกันทั้ง 8 ด้าน ของปัจเจกบุคคล มีการกำหนดลักษณะของบุคคลที่แตกต่างกันที่จะแสดงจุดแข็งและจุดอ่อนในแต่ละด้านของตนเอง แสดงถึงความถนัดของแต่ละบุคคล (Gardner, 1999) ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรมีความหลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับความแตกต่างหลากหลายของผู้เรียนที่มีปัญญาในด้านต่าง ๆ ที่โดดเด่นต่างกัน นอกจากนี้รูปแบบการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยใช้กิจกรรมที่หลากหลายให้เด็กได้เล่นเพื่อเกิดการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับ Mulia (2016) ที่ได้ศึกษาผลกระทบของการเรียนรู้จากการเล่นของเด็กและนำมาใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยในประเทศอินโดนีเซีย นอกจากนี้ยังพบว่าการเล่นยังช่วยพัฒนากิจกรรมทางกายและทักษะการเคลื่อนไหวเบื้องต้น (Johnstone et al., 2019)

3. ผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา พบว่า เด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมมีพัฒนาการที่ดีขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจากการออกแบบกิจกรรมคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความถนัดของผู้เรียนที่หลากหลาย ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ที่ดีขึ้น สอดคล้องกับกมลวรรณ อังศรีสุรพร (2554) ศึกษาความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้โดยใช้นิทานเป็นสื่อ พบว่า เด็กมีความสามารถทางพหุปัญญาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้รูปแบบการจัดกิจกรรมยังเป็นไปตามแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสู่พหุปัญญา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) ซึ่งมีแนวคิดในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามทฤษฎีพหุปัญญา ได้กำหนดขั้นตอนการเตรียมการ การวิเคราะห์ผู้เรียน การใช้สื่ออุปกรณ์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลผู้เรียนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มตามศักยภาพ

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากวิจัยครั้งนี้ คือ รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา เป็นการนำหลักการแนวคิดพื้นฐานในการจัดกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นการบูรณาการหน่วยการเรียนรู้มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการตามทฤษฎีพหุปัญญาทั้ง 8 ด้าน โดยผู้ที่นำรูปแบบดังกล่าวไปใช้คือครูผู้สอนระดับปฐมวัยมีการดำเนินการเตรียมการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีนโยบายจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมตามทฤษฎีพหุปัญญา ครูควรเตรียมความพร้อมก่อนดำเนินการในชั้นเรียนทั้งการทบทวนการวิเคราะห์หลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลและยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. ส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวม ควรคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน และจัดกิจกรรมที่หลากหลายตามทฤษฎีพหุปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ ได้ฝึกคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา ได้ค้นพบความรู้ และสามารถพัฒนาตนเองในทุกด้านตามศักยภาพของตน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่หลายหลาย เพื่อเหมาะสมตามความสามารถและความสนใจของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีเวลามากพอ และมีโอกาสทดลองฝึกปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ

2. ควรนำผลการประเมินผู้เรียนมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวม โดยคำนึงถึงความแต่งต่างระหว่างบุคคลตามแนวคิดพหุปัญญา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยและพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนให้มีความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน

2. ควรวิจัยและพัฒนารูปแบบการประเมินผลตามสภาพจริงเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนอย่างรอบด้าน

เอกสารอ้างอิง

กมลวรรณ อังศรีสุรพร. (2554). *การศึกษาความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้โดยใช้นิทานเป็นสื่อ* (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ธิดา พิทักษ์สินสุข. (2562). วิกฤตปฐมวัยกระทบอนาคตชาติ. *วารสารการจัดการทางการศึกษาปฐมวัย*, 1(1), 77-89.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2553). การพัฒนารูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้สำหรับการจัดการศึกษาในบริบทของสังคมไทย. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 2(1), 133-145.

ศุภสิทธิ์ พรรณารุโณทัย. (2557). *พัฒนาเด็กไทย สิ่งสำคัญที่ไม่ควรมองข้าม*. สืบค้น 6 กันยายน 2562, จาก https://bit.ly/3vcXcoF

สุริยเดว ทรีปาตี. (2557). *พัฒนาเด็กไทย สิ่งสำคัญที่ไม่ควรมองข้าม*. สืบค้น 6 กันยายน 2562, จาก https://www.thaihealth.or.th

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสู่พหุปัญญา*. กรุงเทพฯ: กลุ่มส่งเสริมนวัตกรรมการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

Gardner, H. (1983). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*. New York, NY: Basic Books.

_____. (1999). *The disciplined mind: What all students should understand*. New York, NY: Simon & Schuster.

Johnstone, A. et al. (2019). An active play intervention to improve physical activity and fundamental movement skills in children of low socioeconomic status: feasibility cluster randomised controlled trial. *Pilot and Feasibility Studies*. 5(45), 1-13.

Mulia, D. (2016). Towards Play-Based Learning Practice. *Kajian Linguistik dan Sastra*, 1(1), 44-47.

พลวัตทางการเมืองของตระกูลการเมืองท้องถิ่นภายใต้ระบอบอำนาจนิยม: ศึกษากรณีจังหวัดชลบุรี*

DYNAMICS OF LOCAL POLITICAL DYNASTY UNDER AUTHORITARIANISM: A CASE STUDY OF CHONBURI PROVINCE

อัฟนาน จรัลศาส์น, เวียงรัฐ เนติโพธิ์
Afnan Charansarn, Viengrat Nethipo
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University
Corresponding Author E-mail: afnanchr13@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาพลวัตของอำนาจทางการเมือง และ 2. ศึกษารูปแบบและวิธีการรักษาอำนาจทางการเมืองของตระกูลการเมืองท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี ตั้งแต่เหตุการณ์รัฐประหาร ปี พ.ศ. 2557 จนถึงการเลือกตั้งท้องถิ่นปี พ.ศ. 2564 เป็นการวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า หลังเหตุการณ์รัฐประหารปี 2557 ตระกูลคุณปลื้มสูญเสียอำนาจการเมืองระดับชาติและอำนาจในการปกครองเมืองพัทยา แต่ดำรงอำนาจการปกครององค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาลเมืองแสนสุข การเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2562 ตระกูลคุณปลื้มเจรจาต่อรองกับรัฐบาลทหารในการเข้าร่วมพรรคพลังประชารัฐเพื่อการฟื้นฟูอำนาจ แต่ผลกระทบทางอ้อม คือ ก่อให้เกิดกลุ่มท้าทายอำนาจ 2 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มการเมืองในเครือข่ายพรรคก้าวไกล (พรรคอนาคตใหม่เดิม) 2. กลุ่มการเมืองของนายสุชาติ ชมกลิ่น สองกลุ่มนี้กลายเป็นคู่แข่งในการเลือกตั้งท้องถิ่น ปี พ.ศ. 2563-2564 อย่างไรก็ตาม ตระกูลคุณปลื้มสามารถรักษาอำนาจการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่ของตน กลุ่มการเมืองในเครือข่ายพรรคก้าวไกลไม่สามารถเจาะฐานอำนาจ ส่วนกลุ่มการเมืองของนายสุชาติ ชมกลิ่นสามารถเข้าแทรกแซงได้บางส่วน วิธีการรักษาอำนาจของตระกูลคุณปลื้ม แบ่งเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ 1. รักษาอำนาจระดับชาติด้วยวิธีการเปลี่ยนขั้วทางการเมืองเพื่อเข้าร่วมฝั่งรัฐบาล 2. รักษาอำนาจระดับท้องถิ่น

*Received August 28, 2022; Revised September 6, 2022; Accepted September 7, 2022

ผ่านวิธีการจัดสรรผลประโยชน์ภายในเครือข่ายบ้านใหญ่ชลบุรีและการใช้เครือข่ายอุปถัมภ์ท้องถิ่น

คำสำคัญ: ตระกูลการเมืองท้องถิ่น; พลวัตอำนาจทางการเมือง; การรักษาอำนาจทางการเมือง; ระบอบอำนาจนิยม; ชลบุรี

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the dynamics of political power and 2. To study the forms and methods for maintaining political power of local political families in Chonburi Province, from the 2014 coup until the 2021 local elections, conducted by the qualitative research, collected data by studying documents and in-depth interviewing 15 key informants, analyzed by content analysis and presented by descriptive interpretation.

The research results were found that after the 2014 coup de tat', Khun Pleum family lost national political power and the power to govern Pattaya, but still maintained the power of governing the Provincial Administrative Organization and Saen Suk Municipality. In the 2019 general election, the Khun Pleum family negotiated with the military government to join the Phalang Pracharat Party to restore power. But the indirect effect was that it created two groups that challenged power: 1. Political groups in the Kaew Klai Party network (formerly Future Forward Party) 2. Mr. Suchart Chomklin's political group. These two groups became competitors in the 2020-2021 local elections. However, the Khun Pleum family was able to maintain local political power in their own areas. Political groups in the Kaew Klai Party network were unable to penetrate their power base. As for Mr. Suchat Chomklin's political group was able to intervene to some extent. Methods for maintaining power of the Khun Pluem family were divided into 2 forms: 1. Maintaining power at the national level by changing political positions to join the government. 2. Maintaining power at the local level through the allocation of benefits within the network of big houses in Chonburi. and the use of local patronage networks.

Keywords: Local Political Family; Dynamics of Political Power; Political Power Maintaining; Authoritarianism; Chonburi Province

บทนำ

การสืบทอดอำนาจทางการเมืองจากรุ่นสู่รุ่นในวงศ์ตระกูลผู้นำทางการเมือง หรือที่เรียกว่า ตระกูลการเมือง (Political Dynasty) นั้นเป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นเป็นปกติในประเทศประชาธิปไตย โดยอิทธิพลของตระกูลการเมืองเป็นสิ่งที่คู่กับการเลือกตั้งของประเทศไทยมาอย่างยาวนาน และไม่มีท่าทีที่จะหมดไป (สติธร ธนานิธิโชติ, 2557) จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่ภาพลักษณ์ของตระกูลทางการเมืองมีความโดดเด่น เห็นได้จากงานศึกษาของนักวิชาการหลายท่านที่มุ่งศึกษาในพื้นที่จังหวัดชลบุรี โดยการศึกษาส่วนใหญ่เป็นเรื่องของโครงสร้างอำนาจท้องถิ่น เครือข่ายอำนาจทางการเมือง ระบบอุปถัมภ์ และพรรคการเมืองกับการเลือกตั้ง ล้วนเกี่ยวข้องกับตระกูลการเมืองท้องถิ่น ที่มีนามว่า ตระกูลคุณปลื้ม ซึ่งมีบทบาทมากในการเมืองท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี ทั้งนี้งานส่วนใหญ่ชี้ให้เห็นว่า การเมืองท้องถิ่นจังหวัดชลบุรีมีลักษณะเป็นโครงสร้างอำนาจขั้วเดียวและรวมศูนย์อยู่ในกลุ่มการเมืองบ้านใหญ่ บางแสน จังหวัดชลบุรี ซึ่งเกิดขึ้นจากบทบาทของกำนันเป๊าะ หรือนายสมชาย คุณปลื้ม (นาตาชา วศินดิลก, 2540; ธนณัฏฐ์ ศรีโอษฐ์, 2556) เป็นสำคัญ แล้วจึงส่งทอดอำนาจไปยังบรรดาบุตรของตนโดยให้ลูกชายคนโตของตนขึ้นมาเป็นผู้นำ และให้บุตรคนอื่นๆในตระกูลทำงานการเมืองในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งต่อมาได้ก่อตั้งพรรคการเมืองท้องถิ่น ชื่อว่า พรรคพลังชล ซึ่งประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2554 (ธนณัฐฏ์ ศรีโอษฐ์, 2556)

ในวันที่ 22 พฤษภาคม ปี พ.ศ. 2557 เกิดการรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) นำโดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา พร้อมผู้บัญชาการเหล่าทัพเข้ายึดอำนาจรัฐบาลรักษาการของนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล โดยอ้างเหตุผลเกี่ยวกับการแก้ปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเมืองในช่วงรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร พร้อมทั้งยุติรัฐธรรมนูญปี 2550 (ยกเว้นหมวด 2) ให้คณะรัฐมนตรีรักษาการหมดอำนาจ ตลอดจนการยุบรัฐสภา และได้ประกาศรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ปี พ.ศ. 2557 ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ทำหน้าที่แทนสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภาและรัฐสภา รวมถึงแต่งตั้งพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาเป็นนายกรัฐมนตรี (The standard team, 2022) หลังจากนั้นในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 ตระกูลคุณปลื้มเข้าร่วมกับพรรคพลังประชารัฐแต่กลับพ่ายแพ้ในเขตการเลือกตั้งของตน โอฬาร ถิ่นบางเตียว (2563) อธิบายว่าเป็นสัญญาณเตือนถึงอำนาจขั้วเดียวที่ผูกขาดในชลบุรี จึงเป็นที่น่าสนใจว่า หลังเหตุการณ์รัฐประหารปี พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา

อำนาจของตระกูลคุณปลื้มมีความเปลี่ยนแปลงอย่างไรและมีการปรับตัวอย่างไรในการรักษาอำนาจของตนและเครือข่าย ซึ่งงานศึกษาเกี่ยวกับพลวัตทางการเมืองของตระกูลคุณปลื้มในช่วงรอยต่อทางการเมืองหลังการรัฐประหารปี พ.ศ. 2557 ถึงช่วงการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 ขาดหายไป รวมถึงการเลือกตั้งท้องถิ่นต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด การเลือกตั้งเทศบาล และการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลได้ทยอยกลับมาหลังจากเว้นวรรคไปหลายปี จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาวิจัย เรื่อง พลวัตทางการเมืองของตระกูลการเมือง

ท้องถิ่นภายใต้ระบอบอำนาจนิยม ศึกษากรณีจังหวัดชลบุรี ตั้งแต่เหตุการณ์รัฐประหารปี พ.ศ. 2557 จนถึงการเลือกตั้งท้องถิ่นในปี พ.ศ. 2564

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพลวัตของอำนาจทางการเมืองของตระกูลการเมืองท้องถิ่น จังหวัดชลบุรี ตั้งแต่เหตุการณ์รัฐประหารปี พ.ศ. 2557 จนถึงการเลือกตั้งท้องถิ่นในปี พ.ศ. 2564

2. เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการรักษาอำนาจทางการเมืองของตระกูลการเมืองท้องถิ่น จังหวัดชลบุรี ในช่วงเหตุการณ์รัฐประหารปี พ.ศ. 2557 จนถึงการเลือกตั้งท้องถิ่นในปี พ.ศ. 2564

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจและอิทธิพล แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ และแนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางการเมือง มาเป็นฐานคิดในการทำกรอบการวิจัย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) อย่างเฉพาะเจาะจง ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจและติดตามการเมืองภายในจังหวัดชลบุรีมาอย่างยาวนาน และมีความสามารถในการให้ข้อมูลที่เป็นคุณประโยชน์ต่อการตอบคำถามวิจัย จำนวน 15 คน ประกอบไปด้วย 1. นักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี ที่มีความเกี่ยวข้องกับตระกูลการเมืองท้องถิ่น จังหวัดชลบุรี 4 คน 2. กลุ่มหัวคะแนน และผู้นำชุมชนที่อยู่ในเครือข่ายตระกูลการเมืองท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี 2 คน 3. นักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี ที่ไม่ได้อยู่ในเครือข่ายของตระกูลการเมืองท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี 4 คน 4. นักวิชาการที่สนใจการเมืองและติดตามการเมืองในจังหวัดชลบุรีมายาวนาน 3 คน 5. นักสื่อสารมวลชนที่เกาะติดสถานการณ์การเมืองจังหวัดชลบุรี 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) จากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ได้แก่ เอกสารทางราชการ ข้อมูลจากหน่วยงานรัฐ บทความวิจัย งานวิจัย รวมถึงข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองทั่วไปและการเมืองท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี

3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักอย่างเฉพาะเจาะจง (Key Informants) จำนวน 15 คน โดยใช้แนวสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ทั้งหมด 31 ข้อ ผ่านการสัมภาษณ์ออนไลน์ ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จาก

การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะทำการบันทึกเสียงและถอดเทปบันทึกเสียง โดยผู้วิจัยจะไม่บันทึกชื่อผู้ให้ข้อมูล แต่จะใช้นามสมมติแทนการระบุชื่อผู้ให้ข้อมูลเพื่อเป็นการรักษาความลับและความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Resources) และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) โดยแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ส่วนแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งเป็นการรวบรวมเอกสารที่เป็นประโยชน์ต่อการตอบคำถามวิจัย นำมาจัดระบบ วิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อตรวจสอบข้อมูลและสนับสนุนข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) หลังจากนั้นจึงจัดหมวดหมู่ของข้อมูล เรียบเรียงข้อมูล แตกออกเป็นประเด็นย่อย และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา โดยตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกควบคู่กัน และวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่างกลุ่มเพื่อนำมาเปรียบเทียบเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

ผลการวิจัย

1.พลวัตของอำนาจทางการเมืองของตระกูลการเมืองท้องถิ่น จังหวัดชลบุรี ตั้งแต่เหตุการณ์รัฐประหารปี พ.ศ. 2557 จนถึงการเลือกตั้งท้องถิ่นในปี พ.ศ. 2564 จากการศึกษาพบว่า ในช่วงแรกเริ่มหลังเหตุการณ์รัฐประหารปี พ.ศ. 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ตระกูลคุณปลื้มสูญเสียอำนาจทางการเมืองในระดับชาติ คือ นายสนธยา คุณปลื้มที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ณ ขณะนั้นหลุดพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากการยุบสภาและเข้ายึดอำนาจโดยคณะทหารผู้ทำการรัฐประหาร ในช่วงเวลาดังกล่าวได้มีประชาชนหลายกลุ่มออกมาเคลื่อนไหวแสดงการต่อต้านการปกครองโดยทหาร (ธัญณ์ณภัทร เจริญพานิช, 2565) แต่ตระกูลคุณปลื้มและคนในเครือข่ายบ้านใหญ่ชลบุรีซึ่งได้รับผลกระทบโดยตรง คือ การปลดจากตำแหน่งหน้าที่ในสภากลับไม่แสดงท่าทีต่อต้านใดๆ รอดูทิศทางการเมือง และกลับไปทำงานการเมืองท้องถิ่นในนามบ้านใหญ่ชลบุรีเช่นเดิมเพื่อการรักษาฐานเสียงในจังหวัด

นอกจากนั้น คณะคสช. ใช้มาตรา 44 ออกประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 85/2557 และคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 1/2557 ระงับไม่ให้มีการเลือกตั้งท้องถิ่น ส่งผลให้ผู้บริหารและสมาชิกองค์การปกครองท้องถิ่นที่ดำรงอยู่ในตำแหน่งให้ดำรงตำแหน่งจนกว่าจะประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่ (ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ,

2557) เว้นแต่เขตกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยาซึ่งเป็นเขตปกครองพิเศษให้มีการสรรหาและแต่งตั้ง (คำสั่งหัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติ, 2558) การระงับการเลือกตั้งท้องถิ่นของคสช. ส่งผลกระทบแก่ตระกูลคุณปลื้ม คือ 1. นายอิทธิพล คุณปลื้ม พ้นจากตำแหน่งนายกเมืองพัทยาตามวาระ ในปี พ.ศ. 2559 และถูกแทนที่ด้วยคนที่ได้รับการสรรหาและแต่งตั้งโดยหัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติ ทำให้ช่วงเวลาหนึ่งตระกูลคุณปลื้มสูญเสียอำนาจในตำแหน่งนายกเมืองพัทยาให้แก่คนนอกเครือข่าย 2. คือ นายวิทยา คุณปลื้ม นายกองค์บริหารส่วนจังหวัดชลบุรี และนายณรงค์ชัย คุณปลื้ม นายกเทศมนตรีเมืองแสนสุขสามารถดำรงตำแหน่งไปจนกว่าจะประกาศให้มีการเลือกตั้งท้องถิ่นใหม่

ต่อมารัฐบาลทหารเตรียมตัวในการสืบทอดอำนาจของตนไปสู่การเป็นรัฐบาลจากการเลือกตั้ง โดยการสร้างกลไกที่ก่อให้เกิดความได้เปรียบแก่ตนเอง อาทิ 1. การร่างรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2560 โดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) ที่แต่งตั้งโดยคสช.ทั้งหมด 2. การเปลี่ยนมาใช้ระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม (Mixed Member Apportionment System: MMA) ให้มีบัตรเลือกตั้งเพียงใบเดียว 3. การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อให้ทุกรัฐบาลที่ได้รับเลือกตั้งปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์ชาติที่คสช.เขียนเอาไว้ หากไม่ดำเนินตามอาจมีบทลงโทษถึงขั้นหมดสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมือง 4. การกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภา (สว.) 250 คนมาจากการแต่งตั้งของคสช.และมีมติเลือกนายกร่วมกับสส.ที่มาจากการเลือกตั้ง และท้ายที่สุด การจัดตั้งพรรคพลังประชารัฐในการสืบทอดอำนาจให้คณะรัฐบาลทหารและผลักดันให้พลเอกประยุทธ์ จันโอชาได้เป็นนายกรัฐมนตรีต่ออีกหนึ่งสมัย (ilaw, 2019) ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงกติกาการเลือกตั้งมาเป็นระบบจัดสรรปันส่วนผสมส่งผลให้เจ้าพ่อท้องถิ่นกลับมามีความสำคัญในการชนะการเลือกตั้ง (Thanisara, 2019) ตระกูลคุณปลื้มซึ่งกุมฐานเสียงสำคัญในจังหวัดชลบุรีจึงกลายเป็นเป้าหมายหลักของพรรคพลังประชารัฐ เป็นเหตุให้มีการเจรจาต่อรองผลประโยชน์ระหว่างตระกูลคุณปลื้มกับคณะคสช. โดยมีข้อต่อรอง 3 ประการ คือ 1. การคืนตำแหน่งนายกเมืองพัทยาให้แก่ตระกูลคุณปลื้ม 2. การช่วยเหลือเรื่องคดีความของกำนันเป๊าะ และ 3. การให้ตำแหน่งรัฐมนตรีแก่ตระกูลคุณปลื้มหลังจากการเลือกตั้งเสร็จสิ้น แลกเปลี่ยนกับการยุติการลงสมัครในนามพรรคพลังชลโดยการนำคนในเครือข่ายบ้านใหญ่ชลบุรีลงสมัครในนามพรรคพลังประชารัฐ และสนับสนุนพลเอกประยุทธ์ จันโอชาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกสมัย

ปลายปี พ.ศ. 2560 ปรากฏว่า นายสมชาย คุณปลื้มหรือกำนันเป๊าะได้รับการพักโทษกรณีพิเศษตามหลักเกณฑ์การคัดเลือกของโครงการพักการลงโทษกรณีมีเหตุพิเศษ เนื่องจากเจ็บป่วยร้ายแรง หรือพิการ หรือมีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มาตรา 52(7) (Punyanit, 2018) และต้นปี พ.ศ. 2561 คณะคสช. ได้จัดการประชุมคณะรัฐมนตรีสัญจร (ครม. สัญจร) ตามภูมิภาคต่าง ๆ อันมีนัยยะสำคัญทางการเมือง คือ การเข้าไปกระชับสัมพันธ์และเจรจาต่อรองผลประโยชน์กับนักการเมืองและเจ้าพ่อท้องถิ่นในแต่

ละภูมิภาค ซึ่งภาคตะวันออกได้จัดประชุมที่จังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด ในวันที่ 5-6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 นายสนธยา และนายวิทยา ได้เป็นตัวแทนของตระกูลคุณปลื้มในการเข้าร่วมประชุมกับคณะรัฐมนตรี (คมชัดลึกออนไลน์, 2561) หลังจากนั้นไม่นาน นายสนธยา ที่พ้นตำแหน่งรัฐมนตรีจากการยึดอำนาจในปี พ.ศ. 2557 ได้รับการแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี รวมถึงนายอิทธิพล ซึ่งพ้นจากตำแหน่งนายกเมืองพัทยาก็ถูกแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในวันที่ 18 เมษายน 2561 (เรื่องเล่าเช้านี้, 2561) ต่อมานายสนธยา ถูกแต่งตั้งเป็นนายกเมืองพัทยาด้วยอำนาจในมาตรา 44 ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับที่ 15/2561 (คำสั่งหัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติ, 2561) ท้ายที่สุดตระกูลคุณปลื้มและคนในเครือข่ายก็ปรากฏตัวในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี พ.ศ. 2562 ภายใต้เสื้อคลุมของพรรคพลังประชารัฐ

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 เป็นการต่อสู้ระหว่าง 2 ขั้ว คือ กลุ่มสนับสนุนพลเอกประยุทธ์ และรัฐบาลคสช. กับกลุ่มต่อต้านการสืบทอดอำนาจเผด็จการทหาร ตระกูลคุณปลื้มเลือกอยู่ในกลุ่มสนับสนุนตามข้อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์และเข้าร่วมพรรคพลังประชารัฐในการเลือกตั้งภายในจังหวัดชลบุรี ตระกูลคุณปลื้มในฐานะผู้นำเครือข่ายบ้านใหญ่ชลบุรีจึงแบ่งเขตพื้นที่รับผิดชอบให้แก่คนในเครือข่าย โดยให้นายสุชาติ ชมกลิ่นรับผิดชอบในเขตเลือกตั้ง 1 2 3 (มติชนออนไลน์, 2561) และตระกูลคุณปลื้มดูแลในเขตเลือกตั้ง 5 6 7 8 (มติชนออนไลน์, 2561) ส่วนเขต 4 พรรคพลังประชารัฐส่งนายสรวุฒิ เนื่องจำนงค์ ลงสมัครเลือกตั้ง ผลการเลือกตั้งในจังหวัดชลบุรี ปรากฏว่า พรรคพลังประชารัฐชนะเลือกตั้ง 5 เขต คือ เขต 1 2 3 4 และเขต 8 ส่วนพรรคอนาคตใหม่ซึ่งเป็นพรรคที่ชูอุดมการณ์ต่อต้านเผด็จการทหารได้ไป 3 เขต คือ เขต 5 6 7 อันเป็นเขตที่ตระกูลคุณปลื้มรับผิดชอบทั้งสิ้น ไม่เว้นเขต 6 ที่นายอิทธิพล คุณปลื้มลงสมัครด้วยตนเอง (โอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2563) สรุป คือ จากทั้งหมด 8 เขตเลือกตั้ง คนในเครือข่ายการเมืองบ้านใหญ่ชนะการเลือกตั้งทั้งสิ้น 4 เขต คือ เขต 1 2 3 ที่นายสุชาติ ชมกลิ่นรับผิดชอบ และเขต 8 ที่ ดร.สะถิระ เผือกประพันธ์ เป็นผู้ชนะการเลือกตั้ง เนื่องจากอำเภอสัตหีบเป็นที่ตั้งของค่ายทหาร พรรคฝ่ายทหารจึงชนะการเลือกตั้งในเขตนี้ ส่วนความพ่ายแพ้ของตระกูลคุณปลื้มทั้ง 3 เขตเกิดจากผลกระทบ 3 ประการ คือ 1. ผลจากการถ่ายโอนคะแนนจากพรรคไทยรักษาชาติไปสู่พรรคอนาคตใหม่ (วิเชียร ตันศิริคงคล, 2563) 2. ผลจากความเปลี่ยนแปลงของชนชั้นกลางที่ไม่ได้มีความยึดโยงกับตระกูลคุณปลื้มและเครือข่ายบ้านใหญ่ชลบุรี 3. ผลจากการเลือกตั้งครั้งแรกของกลุ่มคนรุ่นใหม่ อย่างไรก็ตาม เมื่อพรรคพลังประชารัฐได้จัดตั้งรัฐบาลและพลเอกประยุทธ์ จันโอชาได้รับเลือกตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีอีกสมัย ทำให้นายอิทธิพลที่พ่ายแพ้ในเขตเลือกตั้งของตนได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม (ประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรี, 2562) ตามข้อแลกเปลี่ยนที่ตกลงไว้ก่อนการเลือกตั้ง

หลังจากการเข้าร่วมกับฝั่งสนับสนุนพลเอกประยุทธ์และรัฐบาลคสช. ทำให้ตระกูลคุณปลื้มได้กลับมาเรืองอำนาจทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น แต่ภายในปีเดียวกัน ตระกูลคุณปลื้มได้สูญเสียบุคคลสำคัญอย่างกำนันเป๊าะ (โพสต์ทูเดย์, 2562) นายสนธยาจึงขึ้นมาบริหารเครือข่ายแทนที่กำนันเป๊าะอย่างเต็มรูปแบบ การเปลี่ยนแปลงผู้นำเครือข่ายก่อให้เกิดการแตกกลุ่มออกจากเครือข่ายบ้านใหญ่ชลบุรี กลุ่มที่เห็นเด่นชัดที่สุด คือ กลุ่มของนายสุชาติ ชมกลิ่น อันเป็นผลจากการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 ที่นายสุชาตินำผู้สมัครในเขตที่ตนรับผิดชอบชนะการเลือกตั้งทุกเขตแต่กลับไม่ได้รับผลตอบแทนจากตระกูลคุณปลื้มตามที่ตกลงไว้ กล่าวคือหลังจากเข้าร่วมกับฝั่งสนับสนุนพลเอกประยุทธ์และรัฐบาลคสช.ในการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 ตระกูลคุณปลื้มกลับมาเรืองอำนาจอีกครั้ง แต่ในทางกลับกันก็ทำให้เกิดกลุ่มท้าทายอำนาจบ้านใหญ่ชลบุรีขึ้น 2 กลุ่มหลัก คือ 1. กลุ่มการเมืองในเครือข่ายพรรคก้าวไกล (พรรคอนาคตใหม่เดิม) และ 2. กลุ่มการเมืองของนายสุชาติ ชมกลิ่น

สองกลุ่มนี้กลายมาเป็นคู่แข่งสำคัญในสนามการเลือกตั้งท้องถิ่น สนามแรก คือ การเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ปี พ.ศ. 2563 ตระกูลคุณปลื้มส่งนายวิทยาลงสมัครในนามกลุ่มเรารักชลบุรีเพื่อรักษาตำแหน่งนายกองค์บริหารส่วนจังหวัดอีกสมัย โดยมีผู้ท้าชิงหลัก คือ นางสาวพลอยลภัสร์ สิงห์โตทองจากคณะก้าวหน้าเปลี่ยนชลบุรีอันเป็นความร่วมมือระหว่างคณะก้าวหน้ากับกลุ่มการเมืองของตระกูลสิงห์โตทอง (กรุงเทพธุรกิจ. 2563) การเลือกตั้งอบจ.ปี พ.ศ. 2563 จึงเป็นการปะทะกันระหว่างตระกูลคุณปลื้มซึ่งเป็นกลุ่มอำนาจเดิมกับตระกูลสิงห์โตทองซึ่งเป็นกลุ่มที่ต้องการยกเลิกการผูกขาดอำนาจในจังหวัดชลบุรี โดยมีกลิ่นอายของการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 ระหว่างกลุ่มสนับสนุนกับกลุ่มต่อต้าน ผลการเลือกตั้งปรากฏว่า นายวิทยาได้รับชัยชนะอย่างท่วมท้นและสามารถรักษาตำแหน่งนายกอบจ.ไว้ได้อีกสมัย (องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี, 2563) ต่อมาคือ การเลือกตั้งเทศบาลจังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2563 เขตที่ตระกูลคุณปลื้มส่งผู้สมัครลงโดยตรง คือ เทศบาลเมืองแสนสุขอันเป็นเขตพื้นที่สำคัญของตระกูลคุณปลื้มและกำนันเป๊าะ ตระกูลคุณปลื้มส่งนายณรงค์ชัย ลงสมัครในนามเรารักแสนสุขเพื่อรักษาตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองแสนสุขจากผู้ท้าชิงอย่างนายสมชาติ คุณปลื้มหรือทิดเล็ก ผู้เป็นน้องของกำนันเป๊าะที่เข้ามาท้าทายอำนาจเนื่องจากความไม่พอใจในแนวทางการทำงานการเมืองรุ่นลูก การเลือกตั้งเทศบาลเมืองแสนสุขจึงกลายเป็นศึกสายเลือดภายในตระกูลคุณปลื้ม (ธนา ธรรมวาจา และเจียรพรรณ สุรนันท์, 2563) ผลปรากฏว่า นายณรงค์ ชัยสามารถเอาชนะอาของตนไปได้ (คณะกรรมการเลือกตั้งประจำเทศบาลเมืองแสนสุข, 2564) กระนั้นยังมีอีก 5 เทศบาลที่เป็นพื้นที่ชิงชัยระหว่างเครือข่ายบ้านใหญ่ชลบุรีกับเครือข่ายของนายสุชาติโดยตรง คือ เทศบาลเมืองชลบุรี เทศบาลตำบลเสม็ด เทศบาลเมืองบ้านสวน เทศบาลตำบลเหมือง และเทศบาลเมืองอ่างศิลา ผลปรากฏว่า นักการเมืองในเครือข่ายนายสุชาติได้รับชัยชนะเหนือนักการเมืองเครือข่ายบ้านใหญ่ชลบุรีถึง 4 จาก 5 เทศบาลยกเว้นเทศบาลตำบลเหมือง (คมชัดลึกออนไลน์, 2564) อันเป็นสัญญาณเตือนถึงการแทรกแซงอำนาจการเมือง

ท้องถิ่นจากกลุ่มการเมืองของนายสุชาติ และสุดท้ายคือ การเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลปี พ.ศ. 2564 เป็นการชิงชัยระหว่างตัวแทนกลุ่มการเมืองต่างๆภายในจังหวัดชลบุรีแต่การแข่งขันไม่ได้มีความเข้มข้นเท่าการเลือกตั้งอื่นๆ ซึ่งมีทั้งเขตที่ไม่มีการแข่งขันและมีการแข่งขัน ผลปรากฏว่า นายกอบต.ส่วนใหญ่แล้วเป็นคนในเครือข่ายบ้านใหญ่ชลบุรี กลุ่มของนายสุชาติส่วนใหญ่กระจุกอยู่ที่อำเภอพานทอง (ประชา บูรพาวิถี, 2565) ส่วนผู้สมัครคณะก้าวหน้าไม่ได้รับเลือกตั้งเป็นนายกอบต.แม้แต่คนเดียว (กรุงเทพธุรกิจ, 2564)

กล่าวโดยสรุป คือ หลังเหตุการณ์รัฐประหาร ตระกูลคุณปลื้มสูญเสียอำนาจระดับชาติและอำนาจในการปกครองเมืองพัทยาแต่ยังคงรักษาอำนาจทางการเมืองในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีและเทศเมืองแสนสุข เมื่อรัฐบาลทหารเตรียมสืบทอดอำนาจไปสู่รัฐบาลจากการเลือกตั้งผ่านการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 ตระกูลคุณปลื้มเจรจาต่อรองผลประโยชน์กับคณะรัฐประหารและเข้าร่วมพรรคพลังประชารัฐเพื่อการฟื้นฟูอำนาจของตนจนกลับมาเรืองอำนาจอีกครั้ง ในปีเดียวกัน ตระกูลคุณปลื้มสูญเสียกำนันเป๊าะทำให้นายสนธยาต้องทำหน้าที่ผู้นำเครือข่ายบ้านใหญ่ชลบุรีเต็มตัว โดยผลกระทบของการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 ทำให้เกิดกลุ่มท้าทายอำนาจ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มการเมืองในเครือข่ายพรรคก้าวไกล และกลุ่มการเมืองของนายสุชาติ ชมกลิ่น ซึ่งกลายมาเป็นคู่แข่งทางการเมืองในช่วงการเลือกตั้งท้องถิ่นปี พ.ศ. 2563-2564 อย่างไรก็ตาม ตระกูลคุณปลื้มสามารถรักษาอำนาจการเมืองท้องถิ่นได้ ไม่ว่าจะเป็นตำแหน่งนายก อบจ. นายกเทศมนตรีเมืองแสนสุข รวมถึงคนในเครือข่ายก็สามารถรักษาตำแหน่งการเมืองท้องถิ่นในหลายพื้นที่ทั่วจังหวัดชลบุรี โดยกลุ่มท้าทายอำนาจอย่างคณะก้าวหน้ายังไม่สามารถเจาะฐานอำนาจในการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีได้มากนัก แต่กลุ่มการเมืองของนายสุชาติ ชมกลิ่นเริ่มเข้ามาแทรกแซงอำนาจในการเมืองท้องถิ่นของตระกูลคุณปลื้มและเครือข่ายบ้านใหญ่ชลบุรี และมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นคู่แข่งทางการเมืองระดับชาติในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งหน้าหากตระกูลคุณปลื้มเปลี่ยนขั้วทางการเมืองหรือเปลี่ยนพรรคการเมือง

2. รูปแบบและวิธีการรักษาอำนาจทางการเมืองของตระกูลการเมืองท้องถิ่น จังหวัดชลบุรี ในช่วงเหตุการณ์รัฐประหารปี พ.ศ. 2557 จนถึงการเลือกตั้งท้องถิ่นในปี พ.ศ. 2564 จากการศึกษา พบว่า ตระกูลคุณปลื้มมีการปรับตัวตามสถานการณ์การเมืองเพื่อรักษาอำนาจทางการเมืองของตนเองและเครือข่ายบ้านใหญ่ชลบุรี แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ การรักษาอำนาจระดับชาติและการรักษาอำนาจในระดับท้องถิ่น 1. การรักษาอำนาจระดับชาติ ตระกูลคุณปลื้มใช้วิธีการเปลี่ยนขั้วทางการเมืองเพื่อเข้าร่วมฝั่งรัฐบาล หลังจากที่ตระกูลคุณปลื้มและคนในเครือข่ายถูกทำให้พ้นตำแหน่งในรัฐสภาเนื่องจากเหตุการณ์รัฐประหารปี พ.ศ. 2557 แต่ไม่แสดงการต่อต้านการปกครองโดยคณะรัฐประหาร เพราะในขณะนั้นรัฐบาลคสช.มีอำนาจพิเศษจากกฎหมายมาตรา 44 ที่สามารถสั่งการใดก็ได้ที่เป็นคุณหรือเป็นโทษต่อตระกูลคุณปลื้ม รวมถึงการสร้างกฎกติกาที่สร้างความได้เปรียบแก่ฝั่งทหารในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี พ.ศ. 2562 ทำให้ตระกูลคุณปลื้มเล็งเห็นว่าการเข้าร่วมกับฝั่งทหารเป็นประโยชน์มากกว่าการ

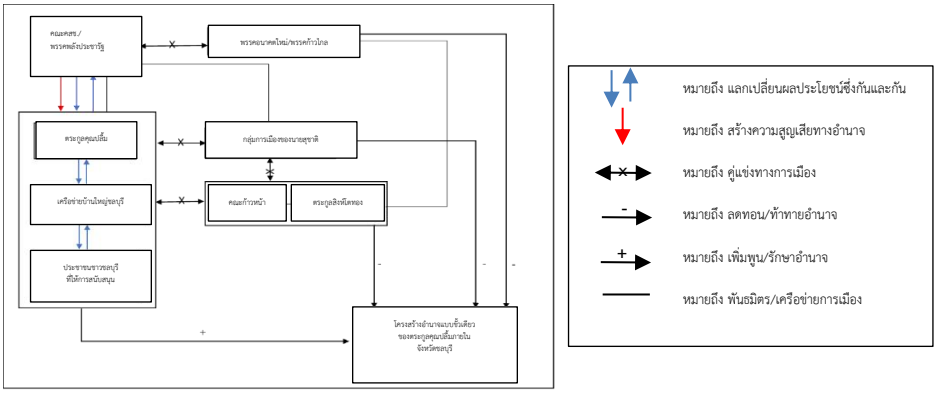
ต่อต้าน นำไปสู่การตกลงเจรจาต่อรองผลประโยชน์และเข้าร่วมพรรคพลังประชารัฐของตระกูลคุณปลื้มและเครือข่าย ถึงแม้ว่าตระกูลคุณปลื้มไม่สามารถบรรลุเป้าหมายในการนำผู้สมัครในเขตที่ตนรับผิดชอบเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามที่คาดหวังไว้ แต่คะแนนที่ได้รับจากผู้สมัครเหล่านั้นมิได้ตกหล่นไปอย่างใด สามารถนำไปคิดเป็นคะแนนในระบบบัญชีรายชื่อของพรรคพลังประชารัฐ เมื่อพรรคพลังประชารัฐได้เป็นพรรคจัดตั้งรัฐบาล ตระกูลคุณปลื้มจึงได้รับผลประโยชน์ตามที่ตกลงไว้ก่อนการเลือกตั้ง คือ ตำแหน่งรัฐมนตรี ทั้งนี้ การเปลี่ยนขั้วทางการเมืองเพื่อเข้าร่วมฝั่งรัฐบาลมิได้เกิดขึ้นครั้งแรก กลยุทธ์การเข้าร่วมฝั่งรัฐบาลดำเนินมากว่า 20 ปี นับตั้งแต่การเลือกตั้งปี พ.ศ. 2544 ตระกูลคุณปลื้มไม่เคยร่วมฝ่ายค้านแม้แต่ครั้งเดียว เพราะการอยู่ฝั่งรัฐบาลมีผลประโยชน์มากกว่าการอยู่ฝ่ายค้าน ดังนั้น การตัดสินใจเปลี่ยนขั้วการเมืองจากพรรคร่วมรัฐบาลพรรคเพื่อไทยซึ่งถูกรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 มาเข้าร่วมพรรคพลังประชารัฐซึ่งชูพลเอกประยุทธ์ อดีตหัวหน้าคณะคสช.เป็นนายกรัฐมนตรีเป็นไปเพื่อการรักษาอำนาจระดับชาติของตระกูลคุณปลื้มและเครือข่ายบ้านใหญ่ชลบุรี 2. การรักษาอำนาจระดับท้องถิ่น ตระกูลคุณปลื้มใช้วิธีการรักษาอำนาจโดยวิธีการ 2.1 จัดสรรผลประโยชน์ภายในเครือข่ายบ้านใหญ่ชลบุรี อาทิ การผลักดันงบประมาณจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น การกระจายงาน การประมูลโครงการรับเหมา โดยมีนายวิทยา ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกอบจ.ชลบุรีเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกระจายทรัพยากรให้กับคนในเครือข่ายบ้านใหญ่ เช่น นายกเทศมนตรี นายกอบต. กลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้รับเหมาภายในพื้นที่ แลกเปลี่ยนกับความจงรักภักดีและการเป็นหัวคะแนนในการหาเสียงเลือกตั้ง นอกจากนั้นตระกูลคุณปลื้มยังคงให้ความช่วยเหลือคนในเครือข่ายที่เกษียณจากตำแหน่งผ่านให้เงินอุดหนุนและการช่วยเหลือยามมีปัญหา อย่างไรก็ตาม การจัดสรรผลประโยชน์ในรุ่นลูกมีความแตกต่างกับสมัยรุ่นพ่อเป็นผู้บริหาร รุ่นลูกจัดสรรผลประโยชน์ในรูปแบบทางการผ่านอำนาจในระบบราชการมากกว่าการให้เงินส่วนตัว รวมถึงมีการปลดระวางคนทำงานรุ่นอาวุโสและให้คนรุ่นใหม่เข้ามาทำงานมากขึ้น จึงมีคนในเครือข่ายส่วนหนึ่งไปสังกัดอื่น ๆ อาทิ สังกัดของนายสุชาติ ชมกลิ่น 2.2 การใช้เครือข่ายอุปถัมภ์ท้องถิ่นเชื่อมโยงตระกูลคุณปลื้มสู่ประชาชนชาวชลบุรี เครือข่ายนี้มีศูนย์กลางอยู่ที่ตระกูลคุณปลื้ม และแตกออกเป็นตัวแทนเครือข่ายบ้านใหญ่ทั่วจังหวัดชลบุรี ทำหน้าที่ดูแลอุปถัมภ์ตามเขตการปกครองของตนแทนตระกูลคุณปลื้ม เช่น การเข้าร่วมพิธีการต่างๆ การฝากเด็กเข้าเรียน การฝากคนเข้าทำงาน การโยกย้ายข้าราชการในจังหวัด การสนับสนุนด้านงบประมาณ โดยที่การอุปถัมภ์ช่วยเหลือมีการดำเนินต่อเนื่องตลอดปีไม่ใช่เพียงเฉพาะก่อนการเลือกตั้ง ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตระกูลคุณปลื้มอุปถัมภ์ช่วยเหลือประชาชนผู้ได้รับผลกระทบด้วยการแจกจ่ายถุงยังชีพ การเปิดโรงทานแจกจ่ายอาหาร การให้เงินเยียวยา และการนำโรงแรมมาปรับใช้เป็นสถานพยาบาลผู้ป่วยเฉพาะกิจ อันนำไปสู่การสร้างความนิยมและความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนต่อตระกูลคุณปลื้ม นอกจากนั้น ตระกูลคุณปลื้มได้พยายามขยายฐานเสียงไปสู่

กลุ่มวัยรุ่นจากเดิมที่เน้นอุปถัมภ์ช่วยเหลือในกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มวัยกลางคนและกลุ่มอาสาสมัครชุมชน โดยการกำชับให้มีการสนับสนุนโครงการและกิจกรรมเกี่ยวกับกลุ่มวัยรุ่นมากขึ้น

กล่าวโดยสรุป คือ หลังเหตุการณ์รัฐประหารปี พ.ศ. 2557 จนถึงการเลือกตั้งท้องถิ่นปี พ.ศ. 2564 ตระกูลคุณปลื้มรักษาอำนาจ 2 รูปแบบ คือ 1. รักษาอำนาจระดับชาติด้วยวิธีการเปลี่ยนขั้วทางการเมืองเพื่อเข้าร่วมฝั่งรัฐบาลจากเคยร่วมรัฐบาลกับพรรคเพื่อไทยในปี พ.ศ. 2554 สู่การเปลี่ยนขั้วทางการเมืองมาเข้าร่วมกับพรรคพลังประชารัฐในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 และ 2. รักษาอำนาจระดับท้องถิ่นผ่านวิธีการจัดสรรผลประโยชน์ภายในเครือข่ายบ้านใหญ่ชลบุรีและการใช้เครือข่ายอุปถัมภ์ท้องถิ่นจนได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งถิ่นปี พ.ศ. 2563-2564

อภิปรายผลการวิจัย

1. พลวัตของอำนาจทางการเมืองของตระกูลการเมืองท้องถิ่น จังหวัดชลบุรี ตั้งแต่เหตุการณ์รัฐประหารปี พ.ศ. 2557 จนถึงการเลือกตั้งท้องถิ่นในปี พ.ศ. 2564 หลังเหตุการณ์รัฐประหารปี พ.ศ. 2557 การเมืองระดับชาติตกอยู่ภายใต้การปกครองในระบอบอำนาจนิยม คสช. ได้ถือครองอำนาจมาตรา 44 อันเป็นอำนาจสูงสุดในการบริหารบ้านเมืองและใช้ในการควบคุมความประพฤติของผู้เห็นต่าง สอดคล้องกับอำนาจในความหมายของระดม วงษ์น้อม (2527) ที่กล่าวว่า อำนาจ คือ การบังคับให้เป็นไปตามเจตนารมย์และเป้าหมายของผู้มีอำนาจ แม้ว่าจะมีการต่อต้านขัดขวางก็ตาม ตระกูลคุณปลื้มที่สูญเสียอำนาจจากเหตุการณ์รัฐประหารจึงไม่ต่อต้านการปกครองโดยคณะรัฐประหาร และเปลี่ยนทิศทางการเมืองโดย การตัดสินใจเข้าร่วมกับพรรคพลังประชารัฐในเวลาต่อมา การตัดสินใจเข้าร่วมกับฝั่งคณะรัฐประหารทำให้ตระกูลคุณปลื้มมีความสัมพันธ์ทางการเมืองกับกลุ่มการเมืองอื่น ๆ ดังนี้

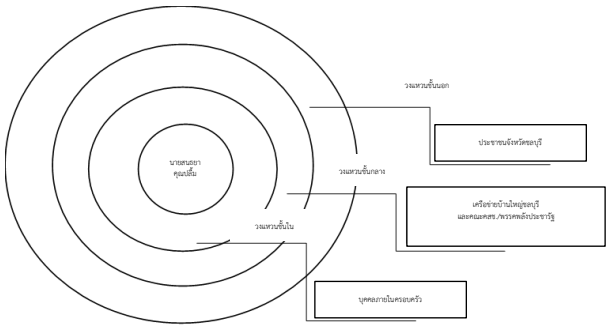

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ทางการเมืองของตระกูลคุณปลื้มกับกลุ่มการเมืองอื่นที่ส่งผลต่อโครงสร้างอำนาจแบบขั้วเดียวของตระกูลคุณปลื้มภายในจังหวัดชลบุรี ในช่วงหลังรัฐประหารปี 2557 ถึงการเลือกตั้งท้องถิ่นปี 2564

จากภาพจะเห็นว่า ตระกูลคุณปลื้มสร้างความสัมพันธ์ทางการเมืองเพื่อการรักษาโครงสร้างอำนาจของตน 2 ทาง คือ 1. ความสัมพันธ์ทางการเมืองภายนอกระหว่างตระกูลคุณปลื้มกับคณะคสช. ช่วงแรกตระกูลคุณปลื้มสูญเสียอำนาจทางการจากการยึดอำนาจของคณะคสช. ทั้งตำแหน่งรัฐมนตรีและตำแหน่งนายกเมืองพัทยาแต่ดำรงอำนาจในตำแหน่งนายกอบจ. และนายกเทศมนตรีแสนสุข ต่อมาได้มีการเจรจาแลกเปลี่ยนผลประโยชน์อันนำไปสู่การเข้าร่วมพรรคพลังประชารัฐเพื่อการฟื้นฟูอำนาจ ในอีกทางหนึ่งคือ 2. ความสัมพันธ์ทางการเมืองภายในเครือข่ายบ้านใหญ่ชลบุรี มีลักษณะเป็นเครือข่ายแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ที่เชื่อมโยงไปสู่ประชาชนชาวชลบุรี ขณะเดียวกัน คณะก้าวหน้าที่ร่วมมือกับตระกูลสิงห์โตทองและกลุ่มการเมืองของนายสุชาติ ชมกลิ่น ทั้งสองกลุ่มกำลังท้าทายโครงสร้างอำนาจขั้วเดียวภายในจังหวัดชลบุรีของตระกูลคุณปลื้ม

เมื่อพิจารณาจากการมีอำนาจในระดับชาติและระดับท้องถิ่นของตระกูลคุณปลื้มตามลักษณะโครงสร้างอำนาจการเมืองท้องถิ่นของนิธิตา สิริพงศ์ทักษิณ (2561) กล่าวได้ว่าโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีในช่วงรัฐประหารปี พ.ศ. 2557 จนถึงการเลือกตั้งท้องถิ่นปี พ.ศ. 2564 มีลักษณะเป็นแบบขั้วเดียวหรือแบบรวมศูนย์ (Monopolistic Politic) อยู่ที่ตระกูลคุณปลื้ม เนื่องจากตระกูลคุณปลื้มยังคงผูกขาดอำนาจสำคัญในจังหวัดชลบุรีได้ ทั้งตำแหน่งนายกอบจ. นายกเทศมนตรีเมืองแสนสุข และนายกเมืองพัทยา รวมถึงคนในเครือข่ายบ้านใหญ่ชลบุรีชนะการเลือกตั้งท้องถิ่นและเข้าดำรงตำแหน่งการเมืองท้องถิ่นในหลายพื้นที่ นอกจากนั้นตระกูลคุณปลื้มยังมีตำแหน่งรัฐมนตรีในการเมืองระดับชาติอันเป็นตำแหน่งที่ทำให้นักการเมืองมีอำนาจในการแต่งตั้งคนให้เป็นฐานการเมือง (พิมพ์ญาดา นางาม, 2560) สอดคล้องกับธนณัฏฐ์ ศรีโอษฐ์ (2556) และโอฬาร ถิ่นบางเตียว (2556) ได้อธิบายไว้ว่าโครงสร้างอำนาจของชลบุรีเป็นแบบขั้วเดียว ขณะเดียวกันโครงสร้างอำนาจขั้วเดียวนั้นกำลังถูกท้าทาย ดังที่โอฬาร ถิ่นบางเตียว (2563) อธิบายว่า การผูกขาดอำนาจของกลุ่มบ้านใหญ่มีสัญญาณเตือนเข้ามาหลังจากตระกูลคุณปลื้มพ่ายแพ้การเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 ซึ่งงานชิ้นนี้แสดงให้เห็นว่ากลุ่มที่เข้ามาท้าทายอำนาจ คือ กลุ่มการเมืองในเครือข่ายของพรรคก้าวไกล (พรรคอนาคตใหม่เดิม) อาทิ คณะก้าวหน้าเปลี่ยนชลบุรี และกลุ่มการเมืองของนายสุชาติ ชมกลิ่น ทั้งสองกลุ่มเข้ามาท้าทายอำนาจผ่านการเลือกตั้ง โดยกลุ่มแรกประสบความสำเร็จในการแย่งชิงพื้นที่จากตระกูลคุณปลื้มและเครือข่ายในเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 แต่ไม่สามารถเอาชนะการเลือกตั้งท้องถิ่นได้ ส่วนกลุ่มที่สองเคยร่วมมือกับตระกูลคุณปลื้มและเครือข่ายบ้านใหญ่ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 และการเลือกตั้งอบจ. ปี พ.ศ.2563 แต่กลายมาเป็นคู่แข่งในการเลือกตั้งเทศบาลและการเลือกตั้งอบต. ปี พ.ศ.2564 จนสามารถแย่งชิงพื้นที่ทางการเมืองบางส่วนจากเครือข่ายบ้านใหญ่ไปได้ อย่างไรก็ตาม ทั้งสองกลุ่มยังไม่มีความสามารถเพียงพอในการยึดครองอำนาจส่วนใหญ่จากตระกูลคุณปลื้มและเครือข่ายบ้านใหญ่จนสามารถเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีให้เป็นโครงสร้างอำนาจแบบสองขั้วหรือสามขั้วได้

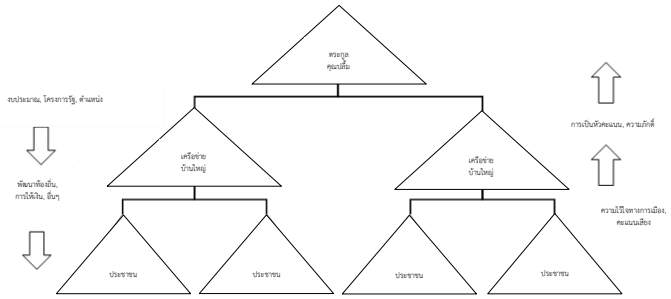
2. รูปแบบและวิธีการรักษาอำนาจทางการเมืองของตระกูลการเมืองท้องถิ่น จังหวัดชลบุรี ในช่วงเหตุการณ์รัฐประหารปี พ.ศ. 2557 จนถึงการเลือกตั้งท้องถิ่นในปี พ.ศ. 2564 เครือข่ายทางการเมืองที่ช่วยรักษาโครงสร้างอำนาจแบบขั้วเดียวภายในจังหวัดชลบุรีของตระกูลคุณปลื้ม สามารถอธิบายผ่านแนวคิดวงแหวน 3 วง ของสถาพร เริงธรรม (2558) ซึ่งปรับปรุงมาได้ดังนี้

ภาพที่ 2 เครือข่ายทางการเมืองที่ช่วยรักษาโครงสร้างอำนาจแบบขั้วเดียวของตระกูลคุณปลื้ม

จากภาพที่ 2 กล่าวคือ นายสนธยา ทำหน้าที่เป็นผู้นำของตระกูลคุณปลื้มและผู้บริหารเครือข่ายบ้านใหญ่ชลบุรี โดยมีวงแหวน 3 วงที่ช่วยรักษาโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบขั้วเดียวไว้ 1. วงแหวนชั้นใน ได้แก่ บรรดาพี่น้องในครอบครัวตระกูลคุณปลื้ม อาทิ นายอิทธิพลดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม นายวิทยากุมอำนาจในตำแหน่งนายกอบจ. นายณรงค์ชัยดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองแสนสุข รวมถึงนางจิราภรณ์ คุณปลื้มที่ดูแลธุรกิจครอบครัวและนางสติล คุณปลื้ม มารดาที่ช่วยหาเสียงเลือกตั้ง 2. วงแหวนชั้นกลาง ได้แก่ คนในเครือข่ายบ้านใหญ่ชลบุรี อาทิ นายกเทศมนตรี นายกอบต. กำนันผู้ใหญ่บ้านและสมาชิกองค์การปกครองท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งทำหน้าที่เป็นหัวคะแนนและอุปถัมภ์ประชาชนแทนตระกูลคุณปลื้ม ส่วนเครือข่ายภายนอก คือ คณะคสช.ที่สืบทอดอำนาจผ่านพรรคพลังประชารัฐ ทั้งสองกลุ่มในวงแหวนชั้นกลางมีส่วนช่วยโดยตรงแก่ตระกูลคุณปลื้มรักษาอำนาจระดับท้องถิ่นและระดับชาติสุดท้ายคือ 3. วงแหวนชั้นนอก ได้แก่ ชาวชลบุรีที่ได้รับการสนับสนุนจากตระกูลคุณปลื้มและเครือข่ายบ้านใหญ่ชลบุรีจนกลายมาเป็นฐานเสียงในการเลือกตั้งแต่ระดับชาติและระดับท้องถิ่น

เครือข่ายอุปถัมภ์ของตระกูลคุณปลื้มสู่ประชาชน มีลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้รับอุปถัมภ์แบบพิระมิด (Patron-Client Pyramid) ตามที่ James (1977) ได้อธิบายไว้ คือ กลุ่มที่ขยายเพิ่มเติมจากกลุ่มเก่าที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด มีศูนย์กลางอยู่ที่บุคคลเดียวและมีสายสัมพันธ์ตามแนวตั้ง สามารถแสดงเป็นภาพ ได้ดังนี้

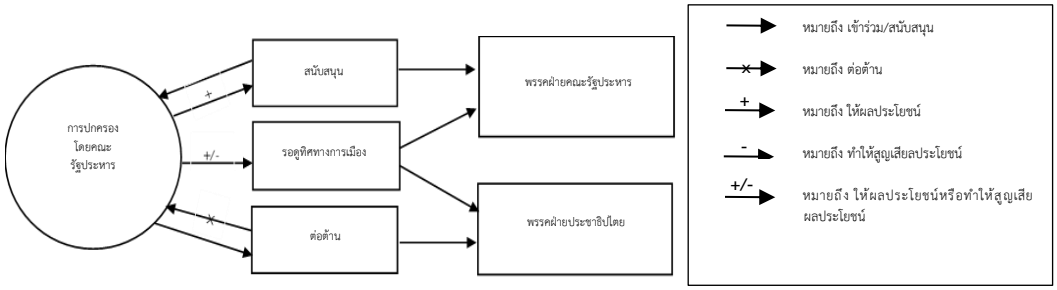
ภาพที่ 3 ความสัมพันธ์อุปถัมภ์แบบพิระมิดภายในเครือข่ายบ้านใหญ่ชลบุรี

จากแผนภาพสังเกตได้ว่า ศูนย์กลางของเครือข่ายอยู่ที่ตระกูลคุณปลื้ม และมีสายสัมพันธ์ตามแนวตั้งขยายไปสู่กลุ่มคนในเครือข่ายบ้านใหญ่ชลบุรีที่มีความใกล้ชิดผูกพันโดยตรง ขยายแยกเป็นสายย่อยผ่าเครือข่ายบ้านใหญ่ชลบุรีที่ทำหน้าที่แทนตระกูลคุณปลื้มในการอุปถัมภ์ประชาชนแต่ละพื้นที่ทั่วจังหวัดชลบุรีเพื่อสร้างความไว้ใจทางการเมืองของประชาชนและนำคะแนนเสียงกลับคืนมาสู่ตระกูลคุณปลื้มและบ้านใหญ่ชลบุรี สอดคล้องกับองค์ประกอบของระบบอุปถัมภ์ตามที่ Hicken (2011) อธิบายไว้ 1. ความสัมพันธ์แบบคู่ (Dyadic Relationship) ตระกูลคุณปลื้มได้สร้างความสัมพันธ์แก่คนในเครือข่ายมาตั้งแต่สมัยรุ่นกำนันเป๊าะบริหารโดยใช้ความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดสนิทสนม (Face To Face Relationship) แก่บรรดากำนันผู้ใหญ่บ้านจนกลายเป็นเครือข่ายบ้านใหญ่ชลบุรีที่ขยายการอุปถัมภ์ไปสู่ประชาชนชาวชลบุรีในรูปแบบตัวแทน (Broker) และเครือข่าย (Network) ทั่วจังหวัดชลบุรี และรุ่นลูกได้รับช่วงต่อการบริหารเครือข่ายอุปถัมภ์นี้ต่อจากรุ่นพ่อ 2. มีการต่างตอบแทนกัน(Contingency) ตระกูลคุณปลื้มให้ผลประโยชน์แก่กลุ่มที่ให้การสนับสนุนตนเองและผู้รับการอุปถัมภ์ให้การสนับสนุนทางการเมืองและความภักดีกลับสู่ตระกูลคุณปลื้มในลักษณะต่างตอบแทนกัน 3. การมีลำดับขั้น (Hierarchy) ตระกูลคุณปลื้มถือครองอำนาจและทรัพยากรมีสถานะเหนือกว่าผู้อยู่ใต้การอุปถัมภ์ หรือที่อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธุ์ (2545) เรียกว่า ความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่-ผู้น้อย หรือลูกพี่-ลูกน้อง ซึ่งเป็นลักษณะของการอุปถัมภ์ในสังคมไทยที่ยึดถือความสูงต่ำของฐานะตำแหน่งเป็นหลัก และ 4. มีการทวนซ้ำ (Iteration) คือ ไม่ใช่การแลกเปลี่ยนแบบครั้งเดียวจบแต่มีความต่อเนื่องในความสัมพันธ์ ดังเช่นการที่ตระกูลคุณปลื้มอุปถัมภ์ช่วยเหลือคนในเครือข่ายและประชาชนในจังหวัดชลบุรีตลอดทั้งปี ไม่ใช่การอุปถัมภ์ช่วยเหลือเฉพาะช่วงใดช่วงหนึ่ง หรือเฉพาะช่วงการหาเสียงเลือกตั้ง

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภายใต้การปกครองระบอบอำนาจนิยม คณะรัฐประหารมีอำนาจพิเศษในการบริหารประเทศ อาทิ การระงับการเลือกตั้ง การแต่งตั้งโยกย้ายผู้บริหารระดับสูงและข้าราชการ รวมถึง

การควบคุมพฤติกรรมของผู้แสดงความเป็นปรปักษ์ต่อคณะผู้ยึดอำนาจ ตระกูลการเมืองท้องถิ่นมีสามทางเลือก คือ 1. สนับสนุนการปกครองโดยคณะรัฐประหาร 2. ไม่แสดงการต่อต้านและรอดูทิศทางการเมือง 3. ต่อต้านเพื่อแสดงถึงอุดมการณ์ประชาธิปไตย ทั้งสามทางเลือกมีผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน ทางเลือกแรกมีแนวโน้มที่จะได้รับผลประโยชน์ ทางที่สองมีแนวโน้มได้รับผลประโยชน์หรือเสียผลประโยชน์ และทางเลือกที่สามมีแนวโน้มที่จะเสียผลประโยชน์จากอำนาจพิเศษของคณะรัฐประหาร เมื่อถึงคราวมีการเลือกตั้ง สามทางเลือกจะแปรเปลี่ยนเป็นการตัดสินใจเข้าร่วมขั้วการเมือง กลุ่มสนับสนุนมีแนวโน้มเข้าร่วมกับพรรคการเมืองฝ่ายสนับสนุนการสืบทอดอำนาจของคณะรัฐประหาร กลุ่มต่อต้านมีแนวโน้มเข้าร่วมกับพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้ามซึ่งชูอุดมการณ์ประชาธิปไตยและต่อต้านการสืบทอดอำนาจของคณะรัฐประหาร และกลุ่มที่ไม่แสดงการต่อต้านและรอดูทิศทางการเมืองสามารถเลือกเข้าร่วมกับขั้วการเมืองฝ่ายใดก็ได้

ภาพที่ 4 การปรับตัวต่อของตระกูลการเมืองต่อการปกครองโดยคณะรัฐประหารที่ส่งผลไปสู่การตัดสินเข้าร่วมขั้วการเมืองในการเลือกตั้งภายหลังเหตุการณ์รัฐประหาร

ทั้งนี้ การใช้เครือข่ายอุปถัมภ์ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาอำนาจของตระกูลการเมืองท้องถิ่นแม้ว่าจะอยู่ภายใต้การปกครองระบอบอำนาจนิยมหรือระบอบประชาธิปไตย นักการเมืองที่พ้นอำนาจจากการรัฐประหารยังคงดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ให้การอุปถัมภ์บุคคลภายในเครือข่ายการเมืองท้องถิ่นและอุปถัมภ์ประชาชนในถิ่นอำนาจของตนเพื่อรักษาคะแนนนิยม ความภักดี ความไว้วางใจทางการเมือง อันนำไปสู่การเป็นฐานเสียงในการเลือกตั้งภายหลังสิ้นสุดการปกครองในระบอบอำนาจนิยม เครือข่ายอุปถัมภ์ทำให้ตระกูลการเมืองท้องถิ่นเข้าสู่อำนาจอีกครั้ง จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าการเมืองไทยยังไม่ก้าวพ้นจากระบบพวกพ้องและเป็นประชาธิปไตยที่ไม่สมบูรณ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้วิจัยที่ต้องการขยายผลการวิจัยเรื่องนี้ ให้ทำการศึกษาวิจัยพลวัตทางการเมืองของตระกูลการเมืองท้องถิ่นจังหวัดชลบุรีในการเลือกตั้งเมืองพัทยา ปี 2565 เป็นต้นไป เพื่อให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงอันต่อเนื่องของโครงสร้างอำนาจภายในจังหวัดชลบุรี

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้วิจัยที่ต้องการขยายผลการวิจัยเรื่องนี้ ให้การศึกษาวิจัยในมุมมองของกลุ่มท้าทายอำนาจ อาทิ กลุ่มการเมืองของนายสุชาติ ชมกลิ่น หรือกลุ่มคณะก้าวหน้าที่ร่วมมือกับตระกูลสิงห์โตทอง เพื่อให้เข้าใจถึงความคิดทางการเมืองที่หลากหลายและมิติทางการเมืองในจังหวัดชลบุรีได้ครบถ้วนยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยที่ต้องการขยายผลการวิจัยเรื่องนี้ ให้ทำการศึกษาตระกูลการเมืองท้องถิ่นจังหวัดอื่น ๆ ภายใต้การปกครองระบอบอำนาจนิยม ทั้งกลุ่มสนับสนุนและกลุ่มต่อต้านอำนาจเผด็จการเพื่อการเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างในการปรับตัวในสภาวะการแช่แข็งทางการเมือง

เอกสารอ้างอิง

กรุงเทพธุรกิจ. (2563). *เรารักชลบุรี แข่งก้าวหน้าเปลี่ยนชลบุรี ชิง อบจ.ชลบุรี วิทยา คุณปลื้ม เบอร์ 1-พลอยลภัสร์ เบอร์ 2*. สืบค้น 25 พฤษภาคม 2565, จาก https://shorturl.asia/KToR2

_____. (2564). *เปิด 17 จว. ก้าวหน้า ชนะนายก อบต. 38 ที่นั่ง ธนาธร ปักธง นายกฯ พัทยา*. สืบค้น 7 กรกฎาคม 2565, จาก https://shorturl.asia/0cbmk

คณะกรรมการเลือกตั้งประจำเทศบาลเมืองแสนสุข. (2564). *ประกาศคณะกรรมการเลือกตั้งประจำเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เรื่อง ผลการนับคะแนนเลือกตั้ง*. สืบค้น 1 มิถุนายน 2565, จาก https://shorturl.asia/XKMU0

คมชัดลึกออนไลน์. (2561). *สมใจออเจ้า! คุณปลื้ม ฉลามชล ซบบ้านทหารเสือ*. สืบค้น 20 มิถุนายน 2565, จาก https://shorturl.asia/JXlSR

_____. (2564). *พลังเฮ้ง กวาดเรียบ 4 เทศบาลชลบุรี บ้านสวน-เมืองชล-เสม็ด-เหมือง ศึกอา-หลาน หลานตุ้ย ชนะอาเล็ก*. สืบค้น 31 พฤษภาคม 2565, จาก https://shorturl.asia/3CvkQ

คำสั่งหัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติ เรื่อง การแก้ไขปัญหาการบริหารราชการเมืองพัทยา. (2561, 25 กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนพิเศษ 237 ง. หน้า 24.

คำสั่งหัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติ เรื่อง การได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นการชั่วคราว. (2558, 5 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 132 ตอนพิเศษ 1 ง. หน้า 48-52.

ธนณัฏฐ์ ศรีโอษฐ์. (2556). พลวัตของเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี. *Rompruek Journal*, 31(2), 49-76.

ธนา ธรรมวาจา และเจียรพรรณ สุรนันท์. (2563). *อา-หลาน คุณปลื้ม ฟาดกันจริง ไม่ซูเอี๋ย สท.เหี่ยว เชียร์ตุ้ย ทิดเล็ก ยึดแนว กำนันเป๊าะ พี่ชาย*. สืบค้น 30 พฤษภาคม 2565, จาก https://shorturl.asia/nwseo

ธัญณ์ณภัทร เจริญพานิช. (2565). *การเมืองไทยร่วมสมัย พ.ศ. 2540-2563 พัฒนาการทางการเมืองความขัดแย้ง และประชาธิปไตยไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นาตาชา วศินดิลก. (2540). *โครงสร้างอำนาจในชุมชนกับการเมืองท้องถิ่น : ศึกษากรณีเมืองพัทยา* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิธิตา สิริพงศ์ทักษิณ. (2561). *การจัดการความขัดแย้งในการบริหารงานส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เรื่อง การได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นการชั่วคราว. (2557, 21 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 131 ตอนพิเศษ 134 ง. หน้า 12-14.

ประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรี. (2562, 10 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนพิเศษ 176 ง. หน้า 1-3.

ประชา บูรพาวิถี. (2565). *เช็คไพร่พล สนธยา คุณปลื้ม VS สุชาติ ชมกลิ่น พลังบ้านใหญ่ ปะทะพลังใหม่*. สืบค้น 6 กรกฎาคม 2565, จาก https://shorturl.asia/lloXz

พิมพ์ญาดา นางาม. (2560). *โครงสร้างอำนาจบ้านใหญ่ : กรณีศึกษาบ้านใหญ่ของจังหวัดแห่งหนึ่งในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

โพสต์ทูเดย์. (2562). *สิ้น กำนันเป๊าะ ปิดตำนานผู้กว้างขวางแห่งภาคตะวันออก*. สืบค้น 7 พฤษภาคม 2565, จาก https://shorturl.asia/75PLo

มติชนออนไลน์. (2565). *อดีต ส.ส.ชลบุรี เฮ้ง ย้ายซบ พลังประชารัฐ เป้า ยันชัดเจนไม่คิดย้ายหนีเพื่อไทย*. สืบค้น 28 เมษายน 2565, จาก https://shorturl.asia/HPli3

_____. (2561). *เสาวลักษณ์ เตรียมคืนถิ่น ปชป. ลงเขต 2 ชลบุรี อดีตส.ส.ชลบุรี ส.ส.ต้นจับมือ ส.ส.นิ่ม หวังนั่ง ส.ส.เขต 4*. สืบค้น 6 พฤษภาคม 2565, จาก https://shorturl.asia/E1dWx

ระดม วงษ์น้อม. (2527). *แนวความคิดเรื่องชนชั้นนำ และการศึกษาโครงสร้างอำนาจชุมชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เรื่องเล่าเช้านี้. (2561). *ครม.ตั้ง 2 พี่น้องคุณปลื้ม สนธยา นั่งที่ปรึกษานายกฯ ยันไม่มีดีลการเมือง*. สืบค้น 21 เมษายน 2565, จาก https://shorturl.asia/M3xH0

วิเชียร ตันศิริคงคล. (2563). *การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 จังหวัดชลบุรี*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.

สติธร ธนานิธิโชติ. (2557). คุณลักษณะของนักการเมืองไทยที่มีสายสัมพันธ์แบบตระกูลการเมือง. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 5(3), 101-129.

สถาพร เริงธรรม. (2558). โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *Humanities and Social Sciences*, 32(3), 100-122.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. (2563). *รายงานผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี (อย่างไม่เป็นทางการ) วันอาทิตย์ที่ 20 ธันวาคม 2563*. สืบค้น 25 พฤษภาคม 2565, จาก https://e-candidate.sisacloud.com/#counter

อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธุ์. (2545). *ระบบอุปถัมภ์ (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โอฬาร ถิ่นบางเตียว. (2556). กำนันเป๊าะไม่ได้เป็นเจ้าพ่อภาคตะวันออก. *วารสารการเมืองการบริหารและกฎหมาย*, 5(3), 369-383.

_____. (2563). กลุ่มบ้านใหญ่บางแสน (ตระกูลคุณปลื้ม) กับการเลือกตั้ง 24 มีนาคม 2562. *Burapha Journal of Political Economy*, 8(1), 49-80.

Hicken, A. (2011). Clientelism. *Annual review of political science*, 14, 289-310.

ilaw. (2019). *Words from the House of Representatives: The NCPO inherits power, not rhetoric. but concrete*. Retrieved April 21, 2022, from https://ilaw.or.th/node/5287

James, C. S. (1977). T*he Moral Economy of the Peasant: Rebellion and Subsistence in Southeast Asia*. Retrieved March 20, 2021, fromhttps://shorturl.asia/nP1tG

Punyanit, K. (2018). *Open the criteria for suspending the punishment of Kamnan Po, a secret political deal?*. Retrieved June 16, 2022, from https://www.sanook.com/news/5008554

Thanisara, G. (2019). *Understand MMA, a new electoral system that will be used in Thailand first time*. Retrieved April 21, 2022, from https://elect.in.th/mma

The standard team. (2022). *22 May 2014 - 6th anniversary of the coup by the NCPO.* Retrieved May 17, 2022, from https://shorturl.asia/SJWF4

การจัดกิจกรรมทางคณิตศาสตร์ ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงเพื่อพัฒนามโนทัศน์ เรื่องการตวง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*

REALISTIC MATHEMATICAL EDUCATION ACTIVITIES FOR DEVELOPMENT IN MEASURING CONCEPTION OF GRADE 3 STUDENTS

กัตฏิญา ศิริพรม, สิรินภา กิจเกื้อกูล
Kattiya Siriprom, Sirinapa Kijkuakul
มหาวิทยาลัยนเรศวร
Naresuan University
Corresponding Author E-mail: kattiyas63@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงชีวิตจริง และเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์เรื่องการตวง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 23 คน ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติ ขั้นสังเกตและขั้นสะท้อนผล รวม 3 วงจรปฏิบัติการ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ ใบกิจกรรม แบบทดสอบและแบบสัมภาษณ์วัดมโนทัศน์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและการตรวจสอบความน่าเชื่อถือข้อมูลแบบสามเส้า

ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมทางคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง มีขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 การเชื่อมโยงสถานการณ์ในชีวิตจริงกับโลกคณิตศาสตร์ ควรเลือกใช้สถานการณ์ให้อยู่ในความสนใจเพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน ขั้นที่ 2 การออกแบบแนวคิดเชิงคณิตศาสตร์ ควรเตรียมสถานการณ์ให้นักเรียนทั้งชั้นเรียนได้ลองออกแบบแนวคิดร่วมกันเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรม ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและไม่ซับซ้อน ขั้นที่ 3 การพัฒนาแนวคิดทางคณิตศาสตร์ให้เป็นทางการ ควรใช้คำถามเป็นกรอบแนวทางการนำเสนอให้กับนักเรียน และกระตุ้นให้นักเรียนคิดและเปรียบเทียบความเข้าใจมโนทัศน์ของกลุ่มตนเองกับกลุ่มเพื่อน ขั้นที่ 4 การสะท้อนคิดสู่ชีวิตจริง ควรเน้นให้นักเรียนทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและสะท้อนคิดร่วมกันหน้าชั้นเรียน การจัดการเรียนรู้ที่กล่าวมานี้ ช่วยให้นักเรียนสามารถแก้ไขความ

*Received May 18, 2023; Revised May 30, 2023; Accepted May 31, 2023

คลาดเคลื่อนของมโนทัศน์ที่เกิดขึ้นทั้งด้านทักษะกระบวนการและความสัมพันธ์ของหน่วยลิตรกับมิลลิลิตรได้
คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้; มโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์; การตวง

Abstract

This qualitative action research aimed to study how to implement realistic mathematical education activities for the development of 15 Grade 3 students' conceptions of measuring. The classroom action research model was used through its four stages: planning, acting, observing, and reflecting, for three cycles in total. The research tools included lesson plans, reflective forms, learning tasks, interviews, and conceptual tests. The data were analyzed through content analysis and checked by triangulation.

The results showed that realistic mathematical education activities needed four steps. Firstly, linking real-life situations to the mathematical world must be chosen in correlation with students' interests to attract their attention. Second, designing mathematical conception for activities required a situation prepared by using simple language and being clear for students' understanding, for a whole class working together. Then formally developing the students' mathematical conceptions by asking questions to frame their presented ideas and asking them to compare the ideas with others in a group and the whole class. Fourthly, reflecting the ideas back to the real-life situation greatly allowed every student to exchange ideas with each other in front of the class. In addition, the students appeared to be able to correct their alternative conceptions both in their skills of measuring and their concepts of liters and milliliters.
Keywords: Learning Activities; Mathematical Concepts; Measuring

บทนำ

ความรู้เชิงมโนทัศน์ถือเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ทั้งนี้เพราะความสำเร็จทางการเรียนคณิตศาสตร์นั้นขึ้นอยู่กับความเข้าใจในมโนทัศน์ที่ถูกต้องในสิ่งที่ได้เรียนรู้ ทั้งนี้หากว่ามีมโนทัศน์ที่ดีและถูกต้องแล้ว ก็จะสามารถเรียนรู้และแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้ดีด้วยเช่นกัน ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์จึงต้องสอนให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในความหมาย เข้าใจในโครงสร้างทางคณิตศาสตร์ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล มีหลักเกณฑ์ และสามารถอธิบายได้ด้วยความรู้ (เสน่ห์ หมายจากกลาง, 2554)

จากการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาพบว่านักเรียนเกิดมโนทัศน์ที่ยังไม่สมบูรณ์เรื่องการตวง ในส่วนของการเปลี่ยนหน่วยการตวงและการดำเนินการเกี่ยวกับการตวง จากบันทึกหลังการสอน การตรวจแบบฝึกหัดระหว่างเรียนและการตรวจข้อสอบเก็บคะแนนของนักเรียนพบความไม่สมบูรณ์ของมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์เรื่องการตวง ยกตัวอย่างเช่น ผลคูณของ 2 ลิตร 400 มิลลิลิตรกับ 5 นักเรียนจะตอบว่าผลลัพธ์ของการดำเนินการนี้เท่ากับ 10 ลิตร 2,000 มิลลิลิตร แต่เนื่องจาก 1,000 มิลลิลิตร จะมีค่าเท่ากับ 1 ลิตร ดังนั้นผลลัพธ์จากการดำเนินการที่ถูกต้องสมบูรณ์ของการดำเนินการนี้จะต้องมีผลลัพธ์เท่ากับ 12 ลิตร นอกจากนี้ยังพบข้อบกพร่องด้านทักษะกระบวนการที่เกิดขึ้นดังเช่นการหาผลบวกของปริมาตร 3 ลิตร 200 มิลลิลิตร กับ 400 มิลลิลิตร ซึ่งนักเรียนจะตอบผลลัพธ์จากการดำเนินการนี้เท่ากับ 403 มิลลิลิตร 200 มิลลิลิตร จากวิเคราะห์ตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าการเรียนเรื่องการตวงนี้นักเรียนมีมโนทัศน์เรื่องการตวงที่ยังไม่สมบูรณ์และมีความบกพร่องของมโนทัศน์เกิดขึ้น ซึ่งจากการวิเคราะห์ความไม่สมบูรณ์และความบกพร่องของมโนทัศน์ที่เกิดขึ้นนี้เนื่องมาจากนักเรียนยังขาดความรู้พื้นฐาน หลักการ ทฤษฎี และขาดทักษะในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของหน่วยการตวงเข้ากับชีวิตจริงได้ สอดคล้องกับอนิศา เนตรเกื้อกูล (2561) กล่าวว่าจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ นักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์โจทย์ปัญหาได้ขาดทักษะการคิดที่เป็นระบบ นักเรียนขาดความเข้าใจในกระบวนการและวิธีการในการแก้โจทย์ปัญหาการชั่ง ตวง วัดที่ถูกต้อง นักเรียนขาดการฝึกฝน ยึดการเรียนรู้ผ่านการจดจำจากครู ซึ่งทำให้ไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ในกรณีที่โจทย์ปัญหานั้นแตกต่างจากตัวอย่างที่เคยทำมา จึงนับได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่ควรได้รับการแก้ไข

แนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง (Realistic Mathematics Education : RME) ให้ความสำคัญกับการทำให้ผู้เรียนสามารถนำคณิตศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้โดยใช้ความรู้ความเข้าใจและเครื่องมือทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนแก้สถานการณ์ปัญหาซึ่งหลักการนี้จะคำนึงถึงผลลัพธ์หรือจุดหมายปลายทางของกระบวนการเรียนการสอนในการนำคณิตศาสตร์ไปประยุกต์ใช้เท่านั้น ยังรวมถึงการกลั่นกรองและให้ความสำคัญกับสถานการณ์ปัญหาหรือสภาพที่เป็นจริงที่เลือกมาให้นักเรียนในฐานะสื่อหรือแหล่งเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วย (ชานนท์ จันทรา, 2550) ซึ่งหากนักเรียนเรียนรู้คณิตศาสตร์ในลักษณะที่เป็นเอกเทศไม่เกี่ยวข้องกับสาระอื่น ๆ หรือห่างไกลจากประสบการณ์ของนักเรียนแล้วก็จะทำให้นักเรียนลืมเร็วและไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การสอนตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง (Realistic Mathematics Education: RME) ซึ่งเป็นการสอนที่นักเรียนจะเป็นผู้ร่วมสร้างองค์ความรู้ ได้ใช้เครื่องมือทางคณิตศาสตร์ และเกิดความรู้ความเข้าใจด้วยตนเองโดยนักเรียนจะได้มีโอกาสสัมผัสกับสถานการณ์ และแก้ปัญหาจากสถานการณ์นั้นด้วยตัวของนักเรียนเองนั้นจะสามารถพัฒนามโนทัศน์เรื่องการตวงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

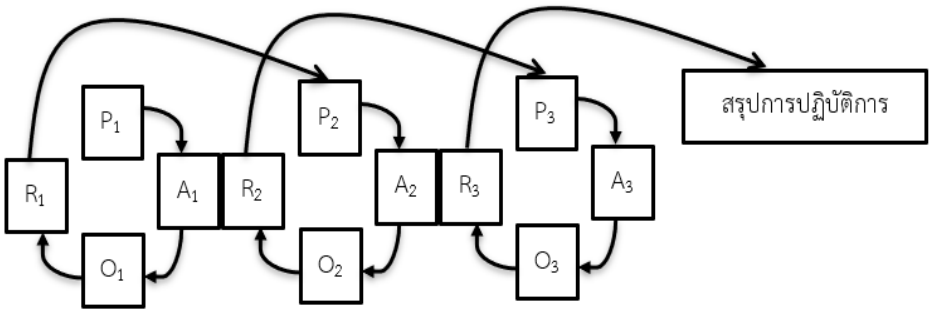
1. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงที่ส่งเสริมการมีมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์เรื่องการตวง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์เรื่องการตวง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ดำเนินการวิจัยเป็นวงจรปฏิบัติการที่ต่อเนื่องกัน 3 วงจรปฏิบัติการ ตามแนวคิดของ Kemmis et al. (2014) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนได้แก่ 1. ขั้นวางแผน (Plan) 2. ขั้นปฏิบัติการ (Act) 3. ขั้นสังเกต (Observe) และ 4. ขั้นสะท้อนผล (Reflect) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงวงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis et al. (2014)

2. กลุ่มเป้าหมาย

ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 23 คน โรงเรียนขยายโอกาสแห่งหนึ่ง จังหวัดพิษณุโลก เป็นห้องเรียนคละระดับความสามารถ โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เรื่องการตวง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 แผน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงวงจรปฏิบัติการ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ชื่อสถานการณ์และเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

วงจรปฏิบัติการ	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อสถานการณ์	มโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์	เวลา
วงจรปฏิบัติการที่ 1	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	มอไซค์คันน้อย	การเปรียบเทียบปริมาตรหน่วยเหมือนกัน	2 ชั่วโมง
	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	การเปรียบเทียบปริมาตรนมก่อนเลือกซื้อ	การเปรียบเทียบปริมาตรหน่วยต่างกัน	2 ชั่วโมง
วงจรปฏิบัติการที่ 2	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	เจลแอลกอฮอล์ป้องกันโควิด	การบวกปริมาตร	2 ชั่วโมง
	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	สองสูตรนั้นต่างกันเท่าไหร่	การลบปริมาตร	2 ชั่วโมง
วงจรปฏิบัติการที่ 3	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5	นมโรงเรียน	การคูณปริมาตร	2 ชั่วโมง
	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6	ตวงสเปรย์แอลกอฮอล์จากห้องพยาบาล	การหารปริมาตร	2 ชั่วโมง

3.2 แบบสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ของผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยและผู้ร่วมสังเกตการณ์เป็นผู้จดบันทึกผลการสังเกตการณ์ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละวงจรปฏิบัติการ

3.3 ใบกิจกรรมของนักเรียน เป็นเครื่องมือการเก็บข้อมูลระหว่างดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อศึกษาพัฒนาการทางมโนทัศน์ ประกอบด้วย 1. ใบกิจกรรมมอไซค์คันน้อย 2. ใบกิจกรรมเปรียบเทียบปริมาตรนมก่อนเลือกซื้อ 3. ใบกิจกรรมเจลแอลกอฮอล์ป้องกันโควิด 4. ใบกิจกรรมสองสูตรนั้นต่างกันเท่าไหร่ 5. ใบกิจกรรมนมโรงเรียน และ 6. ใบกิจกรรมตวงสเปรย์แอลกอฮอล์จากห้องพยาบาล

3.4 แบบทดสอบวัดมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์เรื่องการตวง เป็นแบบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ ใช้วัดความเข้าใจมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์เรื่องการตวงของนักเรียน หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบ 3 วงจรปฏิบัติการ ครอบคลุมมโนทัศน์ย่อยจำนวน 5 มโนทัศน์ ประกอบด้วย มโนทัศน์เปรียบเทียบปริมาตร มโนทัศน์การบวกปริมาตร มโนทัศน์การลบปริมาตร มโนทัศน์การคูณปริมาตรและมโนทัศน์การหารปริมาตร

3.5 แบบสัมภาษณ์วัดมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง ใช้ตรวจสอบความเข้าใจมโนทัศน์ว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแบบทดสอบวัดมโนทัศน์หรือไม่ ทั้งนี้ในเครื่องมือที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำไปปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย 1. ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาคณิตศาสตร์ เป็นอาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน 2. ผู้เชี่ยวชาญด้านคณิตศาสตร์ศึกษาเป็นอาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา จำนวน 1 ท่าน และ 3. ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ เป็นครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน และดำเนินการ

ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยปรับขั้นที่ 4 ให้ส่งเสริมการสะท้อนสู่ชีวิตจริงมากยิ่งขึ้น เพิ่มเติมรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนให้เห็นมโนทัศน์รวมถึงตรวจสอบการสะกดคำให้ถูกต้อง และปรับปรุงภาษาแก้ไขใบกิจกรรมให้สื่อความหมายตรงตามจุดประสงค์ ตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำมาใช้ มีประเด็น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บจากข้อมูลจากการจัดกิจกรรมในห้องเรียน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผู้วิจัยใช้แบบสะท้อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการการจดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียน การจัดกิจกรรมของครู บรรยากาศในชั้นเรียน รวมถึงแนวทางการแก้ไข โดยดำเนินการวิเคราะห์และตีความข้อมูลแยกออกเป็นประเด็นเพื่อสรุปเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนในชั้นเรียนนี้ และใช้ใบกิจกรรม แบบทดสอบและแบบสัมภาษณ์วัดมโนทัศน์ของนักเรียนโดยวิเคราะห์และจัดกลุ่มระดับความเข้าใจมโนทัศน์ตามแนวคิดของ Mungsing (1993) แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ดังตาราง 2 และตีความข้อมูลที่ได้เพื่อสรุปพัฒนาการทางมโนทัศน์ของนักเรียน

ตารางที่ 2 แสดงรหัสข้อมูลตามระดับความเข้าใจมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์

รหัส	ความหมาย
CU	ความเข้าใจที่ถูกต้องสมบูรณ์ (Complete Understanding: CU) หมายถึงคำตอบของนักเรียนถูก และให้เหตุผลถูกต้องสมบูรณ์ครบองค์ประกอบที่สำคัญ
PU	ความเข้าใจที่ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ (Partial Understanding: PU) หมายถึงคำตอบของนักเรียนถูก และการให้เหตุผลถูกแต่ขาดองค์ประกอบที่สำคัญบางส่วน
PS	ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนบางส่วน (Partial Understanding with Specific Alternative Conception: PS) หมายถึง คำตอบของนักเรียนถูกบางส่วน แต่บางส่วนแสดงความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน
AC	ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน (Alternative Conception: AC) หมายถึง คำตอบของนักเรียนแสดงความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนทั้งหมด
NU	ไม่เข้าใจ (No Understanding: NU) หมายถึง คำตอบของนักเรียนไม่ตรงกับคำถามหรือนักเรียนไม่ตอบคำถาม

5.2 ตรวจสอบความน่าเชื่อด้วยวิธีการสามเส้าโดยใช้แหล่งข้อมูลมากกว่าหนึ่งชนิด (Resource Triangulation) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสะท้อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้วิจัยและผู้ร่วมสังเกตการณ์ เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแนวทางการจัดกิจกรรมตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง และวิเคราะห์ข้อมูลจากใบกิจกรรม แบบทดสอบและแบบสัมภาษณ์วัดมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์เรื่อง การตวง ซึ่งใช้เครื่องมือมากกว่าหนึ่งชนิด (Method Triangulation) เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของพัฒนาการมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์เรื่องการตวง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ผลการวิจัย

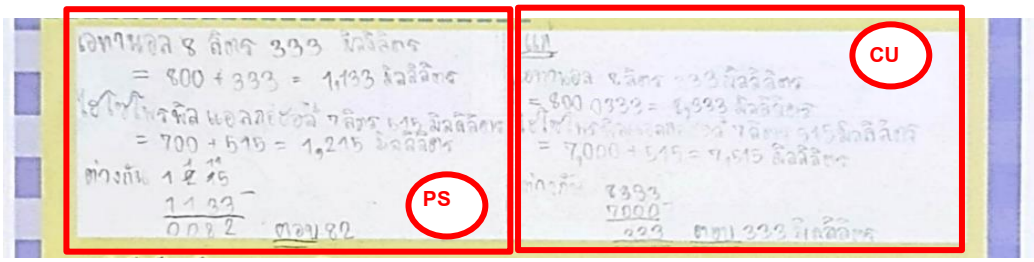
1. แนวทางการจัดกิจกรรมตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงที่ส่งเสริมการมีมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ เรื่องการตวง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ขั้นที่ 1 การเชื่อมโยงสถานการณ์ในชีวิตจริงกับโลกคณิตศาสตร์ จากวงจรปฏิบัติการที่ 1 พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจคำถามที่ผู้วิจัยอธิบายส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถระบุข้อมูลทางคณิตศาสตร์และข้อมูลสำคัญที่ต้องใช้ในการหาคำตอบจากสถานการณ์ปัญหาได้ นักเรียนบางกลุ่มไม่สนใจในกิจกรรม รวมถึงแต่ละกลุ่มใช้เวลาในขั้นตอนนี้ไม่เท่ากันจึงทำให้การควบคุมชั้นเรียนไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้นครูควรเลือกใช้สถานการณ์ให้อยู่ในความสนใจของนักเรียนเพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนทั้งชั้นเรียนได้วิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาร่วมกัน จัดกลุ่มนักเรียนในการทำกิจกรรมให้มีความเหมาะสม เลือกใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและไม่ซับซ้อนในการสื่อสาร รวมถึงชี้แนะแนวทางวิธีการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาให้กับนักเรียน รวมถึงกำหนดเวลาในการทำกิจกรรมให้กับนักเรียนอย่างชัดเจน หลังจากที่ผู้วิจัยได้ปรับปรุงประเด็นดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าในวงจรปฏิบัติการที่ 2 และวงจรปฏิบัติการที่ 3 ปัญหาที่พบระหว่างดำเนินกิจกรรมน้อยลง รวมถึงนักเรียนสามารถวิเคราะห์และเขียนระบุข้อมูลทางคณิตศาสตร์ข้อมูลสำคัญที่ต้องใช้ในการหาคำตอบจากสถานการณ์ปัญหาได้ดียิ่งขึ้น

ขั้นที่ 2 การออกแบบแนวคิดเชิงคณิตศาสตร์ จากวงจรปฏิบัติการที่ 1 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจการวาดรูปแสดงวิธีการ แก้ปัญหาจากสถานการณ์ปัญหาในรูปอย่างง่ายได้ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถเลือกความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาและไม่สามารถเขียนแสดงวิธีการแก้ปัญหา จากสถานการณ์ปัญหาได้ ดังนั้นครูควรเตรียมสถานการณ์ปัญหาที่คล้ายคลึงกับกับใบกิจกรรมโดยให้นักเรียนทั้งชั้นเรียนได้ร่วมกันวาดภาพแสดงวิธีการแก้ปัญหาในรูปอย่างง่ายร่วมกันเพื่อเป็นแนวทางให้กับนักเรียน และใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและไม่ซับซ้อนในการสื่อสารกับนักเรียนในระหว่างทำกิจกรรม และพบอีกว่านักเรียนบางกลุ่มไม่สามารถทำกิจกรรได้ในเวลาที่กำหนด ดังนั้นครูควรยืดหยุ่นเวลาในการทำกิจกรรมให้กับนักเรียนตามความเหมาะสมและกระตุ้นนักเรียนให้รักษาเวลาในการดำเนินกิจกรรม หลังจากที่ผู้วิจัยได้ปรับปรุงประเด็นดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าในวงจรปฏิบัติการที่ 2 และวงจรปฏิบัติการที่ 3 นักเรียนส่วนใหญ่สามารถวาดภาพแสดงวิธีการแก้ปัญหาในรูปอย่างง่ายได้ รวมถึงนักเรียนสามารถเลือกความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาและเขียนแสดงวิธีการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ปัญหาได้ภายในเวลาที่กำหนด

ขั้นที่ 3 การพัฒนาแนวคิดทางคณิตศาสตร์ให้เป็นทางการ จากวงจรปฏิบัติการที่ 1 พบว่า นักเรียนหลายกลุ่มไม่สามารถหาตัวแทนกลุ่มเพื่ออธิบายวิธีการแก้ปัญหาในวงสนทนานั้น ดังนั้น ครูควรกำหนดเงื่อนไขให้กับนักเรียนและกระตุ้นให้นักเรียนกล้าแสดงออกในการนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาของกลุ่มตนเอง ซึ่งในการนำเสนอขั้นนักเรียนบางกลุ่มอธิบายวิธีการแก้ปัญหาของกลุ่มตนเองผ่านการอ่านจากในใบกิจกรรม ซึ่งการสื่อสารไม่สื่อความหมายทำให้ผู้ฟังไม่เข้าใจ

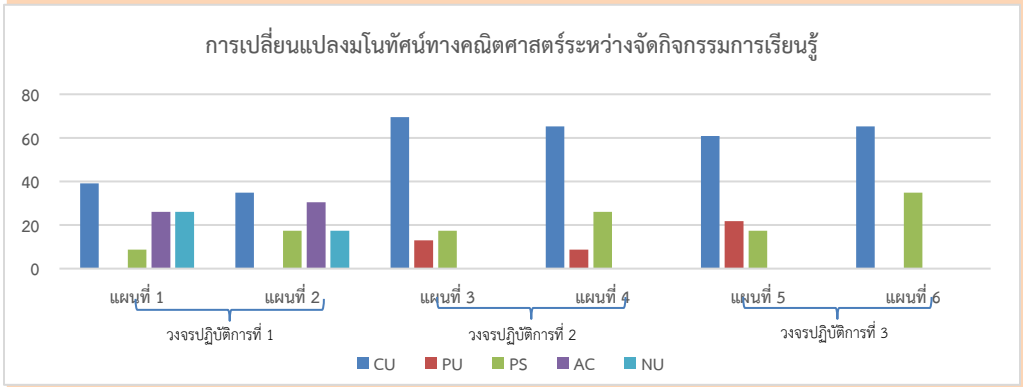
ในวิธีการแก้ปัญหา ครูควรตั้งคำถามเพื่อเป็นกรอบแนวทางการนำเสนอให้กับนักเรียน โดยให้นักเรียนได้สะท้อนคิดถึงความรู้และวิธีการแก้ปัญหาที่กลุ่มของตนเองเลือกใช้ ซึ่งนักเรียนบางกลุ่มไม่ตระหนักถึงความสมเหตุสมผลและเปรียบเทียบวิธีการแก้ปัญหาของกลุ่มตนเองกับกลุ่มเพื่อนเพื่อปรับวิธีการแก้ปัญหาและสรุปเป็นมโนทัศน์ที่สมบูรณ์ ครูคำถามกระตุ้นให้นักเรียนตระหนักคิดและเปรียบเทียบวิธีการแก้ปัญหาที่แตกต่างนั้น หลังจากที่ผู้วิจัยได้ปรับปรุงประเด็นดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าในวงจรปฏิบัติการที่ 2 และวงจรปฏิบัติการที่ 3 นักเรียนแต่ละกลุ่มกล้าที่จะนำเสนอและสามารถอธิบายวิธีการแก้ปัญหาของกลุ่มตนเองผ่านการบรรยายได้ โดยนักเรียนบางกลุ่มมีการโต้แย้งหรือเสนอแนวคิดเพื่อสนับสนุนวิธีการแก้ปัญหาของตนเองระหว่างการอภิปราย และสามารถวิเคราะห์ข้อดีและข้อบกพร่องของเพื่อน เพื่อนำมาปรับปรุงวิธีการของตนเองซึ่งแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงระดับความเข้าใจมโนทัศน์ที่ดีขึ้น ถึงแม้จะไม่ถูกต้องสมบูรณ์ทั้งหมดแต่มีพัฒนาการที่ดีขึ้นกว่าในวงจรปฏิบัติการที่ผ่านมา

ภาพที่ 2 แสดงการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์คาดเคลื่อนบางส่วน (PS) ไปเป็นมโนทัศน์ถูกต้องสมบูรณ์ (CU) จากใบกิจกรรม สองสูตรนั้นต่างกันเท่าไหร่

ขั้นที่ 4 การสะท้อนคิดสู่ชีวิตจริง จากวงจรปฏิบัติการที่ 1 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจรูปแบบการเขียนในใบกิจกรรม จึงทำให้ไม่สามารถเขียนสรุปความรู้นั้นได้ ดังนั้นครูควรชี้แจงและอธิบายการเขียนตอบให้นักเรียนทุกกลุ่มเข้าใจรูปแบบการเขียนก่อนเพื่อที่จะเป็นแนวทางการเขียนสรุปความรู้นั้นของผู้เรียนได้ หลังจากที่ผู้วิจัยได้อธิบายและชี้แจงรูปแบบการเขียนให้นักเรียนฟังแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าในวงจรปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนสามารถเขียนสรุปความรู้จากการแก้ปัญหาใสถานการณ์ปัญหาได้ แต่นักเรียนบางกลุ่มให้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มเท่าที่ควร เล่นกับเพื่อน หรือให้เพื่อนเป็นผู้ทำใบกิจกรรมเพียงคนเดียว ครูควรปรับรูปแบบกิจกรรมโดยเน้นให้นักเรียนทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและสะท้อนคิดร่วมกันหน้าชั้นเรียน หลังจากที่ผู้วิจัยได้ปรับปรุงประเด็นดังกล่าวข้างต้นเห็นได้อย่างชัดเจนว่าในวงจรปฏิบัติการที่ 3 นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้เป็นอย่างดี

2. การเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์เรื่องการตวง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง

ภาพที่ 3 แสดงการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระหว่างจัดกิจกรรมตามระดับความเข้าใจมโนทัศน์ จากการตอบคำถามในใบกิจกรรมแต่ละวงปฏิบัติการ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากใบกิจกรรม โดยพิจารณาจากการเรียนรู้ทั้ง 3 วงจรปฏิบัติการ พบว่า วงจรปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนมีระดับความเข้าใจมโนทัศน์ถูกต้องสมบูรณ์ ร้อยละ 34.78 และ ร้อยละ 39.13 วงจรปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนมีระดับความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้องสมบูรณ์ ร้อยละ 69.57 และ 65.22 และในวงจรปฏิบัติการที่ 3 พบว่านักเรียนมีระดับความเข้าใจมโนทัศน์ถูกต้องสมบูรณ์ ร้อยละ 60.86 และ 65.22 ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า นักเรียนมีแนวโน้มของระดับความเข้าใจทางมโนทัศน์ที่สูงขึ้น นอกจากนี้ในระหว่างทำกิจกรรมยังพบว่า นักเรียนสามารถพัฒนาและแก้ไขความไม่สมบูรณ์และความบกพร่องของมโนทัศน์ที่เกิดขึ้นได้ทั้งทางด้านทักษะกระบวนการและความสัมพันธ์ของหน่วยลิตรกับมิลลิลิตรได้

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบและแบบสัมภาษณ์วัดมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ เรื่องการตวง ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 คลอบคลุม 5 มโนทัศน์ย่อย ได้แก่ มโนทัศน์การเปรียบเทียบปริมาตร มโนทัศน์การบวกปริมาตร มโนทัศน์การลบปริมาตร มโนทัศน์การคูณปริมาตรและมโนทัศน์การหารปริมาตร พบว่า นักเรียนร้อยละ 39.13 มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการสัมภาษณ์วัดมโนทัศน์ โดยนักเรียนสามารถอธิบายหลักการตวงและหลักการดำเนินการเกี่ยวกับการตวง รวมถึงความสัมพันธ์ของหน่วยลิตรและมิลลิลิตรได้ นักเรียนร้อยละ 13.04 มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการสัมภาษณ์วัดมโนทัศน์ โดยนักเรียนสามารถอธิบายหลักการตวงและหลักการดำเนินการเกี่ยวกับการตวงได้ แต่ไม่ตระหนักถึงความสัมพันธ์ของหน่วยลิตรและมิลลิลิตรในการสรุปคำตอบ นักเรียนร้อยละ 34.78 มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องบางส่วน ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการสัมภาษณ์วัดมโนทัศน์ โดยนักเรียนสามารถอธิบายหลักการตวงและหลักการดำเนินการเกี่ยวกับการตวงได้ แต่นักเรียนมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของหน่วยลิตรและมิลลิลิตร รวมถึงยังมีความ

บกพร่องของมโนทัศน์เกี่ยวกับการคำนวณเกิดขึ้น และนักเรียนร้อยละ 13.04 มีมโนทัศน์คลาดเคลื่อน ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการสัมภาษณ์วัดมโนทัศน์โดยนักเรียนไม่สามารถอธิบายหลักการตวงได้

อภิปรายผลการวิจัย

1. แนวทางการจัดกิจกรรมตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงที่ส่งเสริมการมีมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ เรื่องการตวง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ขั้นที่ 1 การเชื่อมโยงสถานการณ์ในชีวิตจริงกับโลกคณิตศาสตร์ ในขั้นตอนการเชื่อมโยงสถานการณ์ในชีวิตจริงกับโลกคณิตศาสตร์นี้ ครูควรเลือกใช้สถานการณ์ที่อยู่ใกล้ตัวของนักเรียนและพบเห็นเป็นประจำในชีวิตประจำวัน เนื่องจากสถานการณ์ปัญหาในบทเรียนนั้นเป็นสิ่งที่นักเรียนรู้จักหรือพบเห็นอยู่เป็นประจำ จะทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน สอดคล้องกับ Wiliams (2007) ที่ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ผ่านการใช้บริบทเป็นการจัดมโนทัศน์ทางวิชาการให้สอดแทรกไปกับสถานการณ์ในชีวิตจริง จึงช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญของสิ่งที่เรียนในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตได้

ขั้นที่ 2 การออกแบบแนวคิดเชิงคณิตศาสตร์ การจัดกิจกรรมในขั้นตอนนี้ควรจัดกิจกรรมโดยเน้นให้นักเรียนแต่ละกลุ่มรวบรวมข้อมูลของปัญหา ประเมินสถานการณ์ปัญหาเพื่อนำไปสู่การวางแผนแก้ปัญหา กระตุ้นให้นักเรียนแต่ละกลุ่มให้ความเห็น สนับสนุน โต้แย้งและร่วมกันตัดสินใจในการระบุข้อมูลที่สำคัญและข้อมูลที่จำเป็นต่อการแก้ปัญหาอย่างครบถ้วนสมบูรณ์จนสามารถวาดภาพแสดงวิธีการแก้ปัญหาในรูปอย่างง่ายเพื่อเป็นแนวทางไปสู่การได้มาซึ่งคำตอบจากสถานการณปัญหาและแนวคิดวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดของแต่ละกลุ่ม ซึ่งการเรียนรู้ในขั้นตอนนี้นักเรียนส่วนใหญ่ไม่คุ้นชิน ดังนั้นการใช้คำถามและระดับภาษาภาษาของผู้สอนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการสื่อสารเป็นอย่างมาก รวมถึงการเปิดโอกาสให้นักเรียนภายในกลุ่มได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น สนับสนุน โต้แย้งและร่วมกันตัดสินใจในการออกแบบแนวคิดหรือเลือกวิธีการแก้ปัญหาร่วมกันจะช่วยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสามารถวิเคราะห์ปัญหา วาดภาพแสดงวิธีการแก้ปัญหารูปอย่างง่ายเพื่อเป็นแนวทางไปสู่การระบุวิธีการแก้ปัญหา และสามารถแก้ปัญหาจากสถานการณ์นั้นได้และสรุปเป็นมโนทัศน์ของกลุ่มตนเองจากวิธีการที่ค้นพบ สอดคล้องกับชำนาญ โพธิ์คลัง (2547) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิดเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกันในลักษณะเป็นคู่ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้แนวคิด และประสบการณ์ร่วมกันในการทำกิจกรรมตามกระบวนการจนสามารถค้นพบข้อสรุปของความรู้หรือสามารถหาคำตอบร่วมกัน และสอดคล้องกับทองระย้า นัยชิต (2541) ได้กล่าวว่า นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหา ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ที่

หลากหลาย โดยมุ่งให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข สนุกสนาน สามารถสร้างองค์ความรู้เป็นหลักการได้

ขั้นที่ 3 การพัฒนาแนวคิดทางคณิตศาสตร์ให้เป็นทางการขั้นตอนการพัฒนาแนวคิดทางคณิตศาสตร์ให้เป็นทางการ ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตรวจสอบ พัฒนาความเข้าใจมโนทัศน์ของแต่ละกลุ่มผ่านการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันใน ชั้นเรียน โดยครูจะต้องกระตุ้นให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอธิบายแนวคิด ข้อสรุปของความเข้าใจในมโนทัศน์ของกลุ่มตนเองให้เพื่อกลุ่มอื่นฟัง และกระตุ้นให้นักเรียนได้ซักถามและโต้แย้งในแนวคิด ข้อสรุปของมโนทัศน์นั้นหากพบว่ายังมีส่วนใดที่ยังบกพร่อง หรือไม่ถูกต้องสมบูรณ์ และให้การสนับสนุนหากแนวคิดและข้อสรุปของมโนทัศน์นั้นถูกต้องสมบูรณ์แล้ว หลังจากการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เสร็จสิ้น ครูจะต้องกระตุ้นและเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละกลุ่มได้ร่วมกันวิเคราะห์ผลสรุปที่ได้จากการเรียนเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำมาแก้ไขและปรับปรุงแนวคิด และข้อสรุปของมโนทัศน์ของกลุ่มตนเองให้มีความถูกต้องสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2550) ได้กล่าวว่า การให้เหตุผลเป็นทักษะและกระบวนการที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผลคิดอย่างเป็นระบบ สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ สามารถคาดการวางแผนตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม การคิดอย่างมีเหตุผลเป็นเครื่องมือสำคัญที่นักเรียน สามารถนำติดตัวไปใช้ในการพัฒนาตนเองในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ในการทำงานและการดำรงชีวิต ดังนั้นการคิดอย่างมีเหตุจึงเป็นหัวใจสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์

ขั้นที่ 4 การสะท้อนคิดสู่ชีวิตจริง การจัดกิจกรรมในขั้นตอนนี้ ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละกลุ่มได้ร่วมกันสรุปมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ที่ได้จากการเรียนรู้ ผ่านเกมหรือกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนทั้งชั้นเรียนได้นำเสนอและสะท้อนคิดเกี่ยวกับความเข้าใจในมโนทัศน์ของตนเองเพื่อนำความเข้าใจในมโนทัศน์ที่หลากหลาย แตกต่างกันนั้น สรุปเป็นมโนทัศน์ร่วมกันในชั้นเรียน และกระตุ้นให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้เชิง มโนทัศน์นั้นสู่ชีวิตจริง สอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2550) ที่กล่าวไว้ว่า การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการอภิปรายหรือการเขียนแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็น ถ่ายทอด ประสบการณ์ซึ่งกันและกันยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้คณิตศาสตร์ ได้อย่างมีความหมาย เข้าใจได้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง และจดจำได้นานขึ้น

2. ผลการพัฒนามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์เรื่องการตวง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง

การจัดกิจกรรมตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงสามารถพัฒนามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์เรื่อง การตวง ของนักเรียนได้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 การพัฒนาแนวคิดให้เป็นทางการ เป็นขั้นตอนที่ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อธิบาย ความเข้าใจให้การสนับสนุนแนวคิดของตนเอง รวมถึงโต้แย้งข้อผิดพลาดของเพื่อนกลุ่ม

อื่นเกี่ยวกับความเข้าใจในมโนทัศน์นั้นที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมในขั้นที่ 2 และนักเรียนได้มีโอกาสปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นของกลุ่มตนเอง และพัฒนาจนเกิดเป็นมโนทัศน์ที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากใบกิจกรรม พบว่า นักเรียนมีความเข้าใจมโนทัศน์การเปรียบเทียบปริมาตรหน่วยเหมือนกัน มโนทัศน์การเปรียบเทียบปริมาตรหน่วยต่างกัน มโนทัศน์การบวกปริมาตรมโนทัศน์การลบปริมาตร มโนทัศน์การคูณปริมาตร และมโนทัศน์การหารปริมาตรถูกต้องสมบูรณ์ ร้อยละ 39.13 34.78 69.57 65.22 60.86 และ 65.22 ตามลำดับ แสดงถึงพัฒนาการความเข้าใจในมโนทัศน์ที่มีแนวโน้มที่สูงขึ้น นอกจากนี้ในระหว่างทำกิจกรรมยังพบว่า นักเรียนสามารถพัฒนาและแก้ไขความไม่สมบูรณ์และความบกพร่องของมโนทัศน์ที่เกิดขึ้นได้ทั้งทางด้านทักษะกระบวนการ และความสัมพันธ์ของหน่วยลิตรกับมิลลิลิตรได้ สอดคล้องกับณัฐริกา ฉายสถิตย์ (2555) ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ได้2 รูปแบบ ประกอบด้วย รูปแบบที่ 1 การดูดซึม (Assimilation) หมายถึง การเรียนรู้ที่นักเรียนมีมโนทัศน์หรือความรู้ใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับความรู้เดิม นักเรียนจะยอมรับความรู้นั้น และรูปแบบที่ 2 การปรับขยายโครงสร้างความรู้เดิม (Accommodation) หมายถึง การเรียนรู้ที่นักเรียนได้รับความรู้ใหม่ไม่สอดคล้องกับความรู้เดิมหรือมโนทัศน์เดิมที่มีอยู่ นักเรียนจะต้องปรับความรู้เดิมให้สอดคล้องกับความรู้ใหม่นั้น

ในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงชีวิตจริง สามารถพัฒนามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์เรื่อง การตวง ของนักเรียนในระหว่างทำกิจกรรมในภาพรวมทั้งหมดได้เป็นอย่างดี แต่ไม่สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบวัดมโนทัศน์และแบบสัมภาษณ์วัดมโนทัศน์ของนักเรียนรายบุคคล โดยพบว่า นักเรียนบางส่วนมีมโนทัศน์ที่ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ที่เกิดจากความสัมพันธ์ของหน่วยลิตรและมิลลิลิตร และมีนักเรียนบางส่วนที่มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน โดยปัจจัยที่มีผลทำให้นักเรียนยังมีมโนทัศน์ดังกล่าว ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักเรียนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มเท่าที่ควร นักเรียนบางคนให้เพื่อนในกลุ่มของตนเองเป็นคนทำกิจกรรมเพียงคนเดียวโดยที่ตนเองนั้นเล่นกับเพื่อนกลุ่มอื่น หรือไม่สนใจในการทำกิจกรรม ซึ่งส่งผลให้นักเรียนไม่ได้พัฒนามโนทัศน์ให้เกิดขึ้นตามกระบวนการของกิจกรรมการเรียนรู้ จึงทำให้ความเข้าใจในมโนทัศน์นั้นคลาดเคลื่อนหรือไม่สมบูรณ์ ซึ่งการทำแบบทดสอบและแบบสัมภาษณ์วัดมโนทัศน์นั้นเป็นการประเมินรายบุคคล จึงอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้นักเรียนยังมีมโนทัศน์ที่คาดเคลื่อนและไม่สมบูรณ์อยู่

องค์ความรู้จากการวิจัย

ในการจัดกิจกรรมควรใช้สถานการณ์ที่อยู่ในความสนใจของนักเรียน จะทำให้นักเรียนสนใจการเรียนเป็นอย่างดี โดยขั้นที่ 2 จะต้องกระตุ้นให้นักเรียนได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นออกแบบแนวคิดร่วมกันเพื่อเป็นแนวทางให้ได้มาซึ่งมโนทัศน์ของกลุ่มตนเอง และที่สำคัญในขั้นที่ 3 จะเป็นขั้นที่นักเรียนจะได้พัฒนาระดับความเข้าใจของมโนทัศน์จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ร่วมกัน ดังนั้นควรใช้คำถามเป็นแนวทางให้นักเรียนได้อภิปรายอย่างตรงประเด็น กระตุ้นให้นักเรียนวิเคราะห์ผลที่ได้จากการอภิปรายแล้วนำมาแก้ไขความเข้าใจมโนทัศน์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขั้นที่ 4 ควรจัดในรูปแบบของเกม เน้นให้นักเรียนทุกคนได้สะท้อนความเข้าใจมโนทัศน์เป็นรายบุคคล ให้นักเรียนได้ร่วมกันสรุปมโนทัศน์ร่วมกันในชั้นเรียน และใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนได้นำความรู้เชิงมโนทัศน์ที่ได้จากการจัดกิจกรรมนั้นเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงชีวิตจริงเป็นการเรียนรู้โดยให้นักเรียนได้ค้นพบความรู้จากสถานการณ์ในชีวิตจริง ดังนั้น การเลือกสถานการณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญ ครูควรเลือกสถานการณ์ที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียนและอยู่ในความสนใจของนักเรียน เพราะจะทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและสนใจในการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

การจัดกิจกรรมขั้นที่ 2 การออกแบบแนวคิดเชิงคณิตศาสตร์ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนจะต้องอาศัยเวลาในการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ของแต่ละกลุ่ม ดังนั้น ครูยืดหยุ่นเวลาในระหว่างทำกิจกรรมเนื่องจากนักเรียนมีศักยภาพในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ระหว่างดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ขั้นที่ 3 การพัฒนาแนวคิดให้เป็นทางการ นอกจากจะสามารถพัฒนามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนได้แล้วนั้น ยังพบอีกว่ายังสามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนได้อีกด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยควรนำแนวคิดการจัดกิจกรรมการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงชีวิตจริงไปใช้ในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาในหน่วยการเรียนรู้อื่น เช่น การแก้ปัญหาเกี่ยวกับเศษส่วน ซึ่งจากคะแนนร้อยละผลการทดสอบ NT ระดับประเทศ ประจำปีการศึกษา 2565 เป็นตัวชี้วัดที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ เป็นต้น

2. จากผลการวิจัยที่พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้นั้น พบว่านักเรียนมีพัฒนาการทางมโนทัศน์ที่ดีและมีแนวโน้มที่สูงขึ้น แต่การหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่ามีนักเรียนบางคนที่ยังมีระดับความเข้าใจมโนทัศน์คาดเคลื่อนและไม่สมบูรณ์อยู่ ดังนั้น ผู้วิจัยควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มที่สามารถพัฒนามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีศักยภาพในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันได้ทั้งระหว่างและหลังดำเนินกิจกรรม

เอกสารอ้างอิง

ชานนท์ จันทรา. (2550). การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียนจากแนวคิดสู่หลักการ ตอนที่ 2. *นิตยสารคณิตศาสตร์ MY MATHS*, 3(7), 48-51.

ชำนาญ โพธิ์คลัง. (2547). *การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้กิจกรรมเพื่อนคู่คิดในโรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล จังหวัดร้อยเอ็ด*. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

ณัฐริกา ฉายสถิตย์. (2555). *การเปลี่ยนแปลงมนมติทางวิทยาศาสตร์และความเชื่อเกี่ยวกับแรงจูงใจ เรื่อง การแบ่งเซลล์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เมื่อใช้ยุทธศาสตร์การสอนเพื่อเปลี่ยนแปลงมโนมติ*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ทองระย้า นัยชิต. (2541). การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ด้วยเกม. *วารสารวิชาการ*, 1(5), 62-65.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2550). *ทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

เสน่ห์ หมายจากกลาง. (2554). ความรู้เชิงมโนทัศน์: จุดเน้นของการสอนคณิตศาสตร์. *MY MATHS*, 7(70), 54-59.

อนิศา เนตรเกื้อกูล. (2561). *การพัฒนาชุดการเรียนรู้เรื่อง โจทย์ปัญหาการชั่ง ตวง วัด โดยใช้สื่อประสมและข้อมูลท้องถิ่น ดอนยายหอม ร่วมกับเทคนิค KWDL สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Kemmis, S. et al. (2014). *Changing Practices, Changing Education*. Singapore: Springer.

Mungsing, W. (1993). *Students' alternative conceptions about genetics and the use of teaching straegies for conceptual change Wancharee Mungsing* (Master thesis). U.S.A.: University of Alberta.

Wiliams, D. (2007). The What, Why, and How of Contextual Teaching in a Mathematics Classroom. *Mathematics Teacher Learning and Teaching PK-12*, 100(8), 572-575.

ปฏิบัติการในชีวิตประจำวันของคนชายขอบในการเปลี่ยนโครงสร้างสังคมไทย*

THE PRACTICE OF EVERYDAY LIFE OF MARGINAL PEOPLE IN STRUCTURAL TRANSFORMATION OF THAI SOCIETY

ชัยพงษ์ สำเนียง
Chaipong Samnieng
มหาวิทยาลัยนเรศวร
Naresuan University
Corresponding Author E-mail: chaipongs@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การต่อสู้ต่อต้านในชีวิตประจำวันเป็นการต่อสู้ในเชิงการเมืองวัฒนธรรม เพื่อช่วงชิงอำนาจนำในการกำหนดหรือสร้างคำนิยามความหมายชุดใหม่ให้กับสิ่งที่เรียกร้องต่อสู้ เนื่องด้วยการต่อสู้มิได้อยู่ในพื้นที่ที่เป็นทางการ การเมืองทำนองนี้เป็นการเมืองที่มีความลื่นไหล ไม่หยุดนิ่งตายตัว สะท้อนผ่านความสัมพันธ์กับโครงสร้างชนบทได้เปลี่ยนไป ไม่เพียงส่งผลให้แรงงานที่อยู่ในระบบการผลิตแบบเดิมต้องเปลี่ยนไปเท่านั้น แต่ยังทำให้หลายคนต้องอพยพโยกย้ายเข้าไปทำงานในเมือง และต้องหากลยุทธ์ในการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเอาชีวิตรอด ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในระนาบต่าง ๆ ในกรณีศึกษาเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมไทย ผู้คนที่อพยพเข้าไปหางานทำในกรุงเทพฯ และเมืองใหญ่ตามหัวเมือง ส่วนหนึ่งเกิดจากการต้องดิ้นรนเพื่อเอาชีวิตรอด แต่ในอีกระดับปฏิเสธไม่ได้ว่าเกิดจากโครงสร้างการพัฒนาที่มุ่งให้เกิดเมืองโตเดี่ยว และผลักผู้คนให้ออกจากการผลิตแบบเดิม รวมถึงทรัพยากรที่มีไม่ได้ลงไปสู่คนกลุ่มต่าง ๆ อย่างเท่าเทียม แต่อย่างไรก็ตาม แรงงานข้ามชาติหรือคนชายขอบของเมืองก็ไม่ได้จำยอม แต่ได้แสวงหากลยุทธในการเอาตัวรอดและต่อรองกับผู้คนต่าง ๆ ในรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการต่อสู้ทางการเมืองในชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ: การต่อสู้ต่อต้านในชีวิตประจำวัน; แรงงานข้ามชาติ; ปฏิบัติการทางสังคม

*Received March 30, 2023; Revised April 26, 2023; Accepted May 1, 2023

Abstract

Fighting resistance in everyday life is considered as resistance in cultural politics, politics of everyday life is a struggle of influence (hegemony) in defining the new definition of what people demand for since this form of demand is not in the formal space. As reflecting in its relationship with the rural structure that has been changed, this type of politics is fluid and dynamic. It does not only transform the life of the people in the traditional production system, it also forces many of them to migrate to the city and struggle to survive. This reveals the transformation of Thai society in various levels. As shown in our case studies, on one hand the migration of people to Bangkok and other metropolitans for job opportunity partly stemmed from the need to survive. On the other hand, it is hard to negate that this phenomenal was also caused by the unbalanced development favoring the primate city and driving many people to leave their traditional production as well as the unequal resource distribution. However, Migrant Working or those marginal people living in the urban do not surrender. Instead, they try to find strategies for surviving and bargaining with others in various forms. This could be deemed as a political of everyday life.

Keywords: Everyday Resistance; Marginal Workers; Practice of Everyday Life

บทนำ

บทความนี้ต้องการทำความเข้า 1. การเปลี่ยนจากการศึกษาการเมืองเชิงโครงสร้างมาสู่มุมมองผ่านทฤษฎีปฏิบัติการ (Practices) และการต่อสู้ในชีวิตประจำวัน (Practice Of Everyday Life) นำมาสู่การกำหนดตำแหน่งแห่งที่และการสร้างและต่อรองอัตลักษณ์ของคนกลุ่มต่าง ๆ ผ่านการเข้าไปช่วงชิงความหมายในชีวิตประจำวัน โดยวิธีวิทยาแนววัฒนธรรมการเมือง (Political Cultural Approach) ที่เน้นศึกษาแบบแผนความคิดความเชื่อหรือค่านิยมของบุคคลในสังคม 2. การต่อสู้ในชีวิตประจำวันเป็นการต่อสู้ช่วงชิงอำนาจนำในการกำหนดหรือสร้างคำนิยามความหมายชุดใหม่ให้กับสิ่งที่เรียกร้องต่อสู้ เพราะการต่อสู้มิได้อยู่ในพื้นที่ที่เป็นทางการ การเมืองแบบนี้เป็นการเมืองที่มีความลื่นไหล ไม่หยุดนิ่งตายตัว ไม่ว่าจะเป็นความรู้ค่านิยม จารีตประเพณี สถาบัน รวมทั้งตัวสังคมเองไม่ได้มีความหมายหรือสารัตถะที่แน่นอน หากมีคุณลักษณะที่เปิดกว้างให้กลุ่มฝ่ายต่าง ๆ เข้ามาต่อสู้ช่วงชิงนิยามความหมายที่แปรเปลี่ยนไป วิธีการศึกษาแบบวัฒนธรรมการเมืองที่ไม่ได้ให้ความสนใจแต่ความสัมพันธ์เชิงอำนาจเพียงมิติเดียว แต่ให้ความสนใจต่อปฏิบัติการภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจว่าเกิดภายใต้เงื่อนไขแบบใด และอะไรเป็นปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมนั้น ๆ ซึ่งจะทำให้เข้าใจพฤติกรรมทางการเมือง

ที่มีมิติที่ซับซ้อนมากขึ้น 3. ผู้วิจัยนำเอาวิธีการศึกษาดังกล่าวมาปรับใช้ในการศึกษาปฏิบัติการของแรงงานข้ามชาติในภาวะการระบาดของไวรัสโควิด-19 เพื่อจะได้เข้าใจแนวคิดปฏิบัติการในชีวิตประจำวันได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น ผ่านปฏิบัติการการต่อสู้ดิ้นรนในชีวิตประจำวันของแรงงานข้ามชาติ โดยบทความวิจัยนี้มี วัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการปรับเปลี่ยนโครงสร้างวัฒนธรรมของแรงงานข้ามชาติในเมือง เพื่อสร้างความสัมพันธ์เชิงแบบใหม่ ๆ ในภาวะการระบาดของไวรัสโคโรนาโควิด 19 และ 2. เพื่อวิเคราะห์เรื่องเล่าและปฏิบัติการของแรงงานข้ามชาติในเมือง ผ่านการดิ้นรนต่อสู้ ปรับตัวในชีวิตประจำวัน เกิดภายใต้บริบทแบบไหนอย่างไร

เศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่กับแรงงานไร้พรมแดน

กระแสโลกาภิวัตน์ หรือเสรีนิยมใหม่ได้เชื่อมต่อชนบทเข้าสู่การทำงานของกลไกตลาดเสรีที่ไร้การควบคุม ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนโครงสร้างชนบทอย่างขนานใหญ่ (Cohen, 1981) พื้นที่อยู่ภายใต้การกำกับของตลาด อำนาจการตัดสินใจอยู่ที่อำนาจภายนอก เชื่อมโยงอยู่กับรัฐและตลาดโลก ผู้คนจำนวนถูกผนวกเป็นแรงงานรับจ้างในตลาดโลก อุตสาหกรรมขนาดเล็กขยายตัวเข้ามาในชนบท (Ganjanapan, 1989) แรงงานออกไปรับจ้างนอกภาคเกษตร บางหมู่บ้านมีแรงงานออกจากภาคเกษตร ชุมชนชนบทกลายเป็นเพียงหอพัก แรงงานได้กลายเป็นสินค้า (Hirai, 2002) ระบบเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ในปัจจุบันกำลังเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของกระบวนการโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มีอุดมการณ์แบบเสรีนิยมใหม่ (Neoliberalism) เป็นพลังขับเคลื่อนหลัก (Harvey, 2005) ส่งผลให้เส้นพรมแดนค่อย ๆ ไร้ความสำคัญลงอย่างมาก อัปปาดูไร (Appadurai, 2000) เรียกว่ากระบวนการที่เกิดขึ้นกับพรมแดนเช่นนั้นว่า deterritorialization เพื่อบ่งบอกถึงสภาวะที่รัฐไม่สามารถบังคับใช้อำนาจเหนือพรมแดนได้มากนัก ซึ่งมีพลังขับเคลื่อนให้เศรษฐกิจไหลไปในพื้นที่ที่มีความต้องการอย่างไร้พรมแดน โดยเฉพาะการเน้นการจ้างแรงงานแบบยืดหยุ่น (Flexible Employment) ในระบบเศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความคิดแบบเสรีนิยมใหม่ ซึ่งมุ่งจ้างแรงงานที่ค่าแรงถูกที่สุดไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ตามในโลก (Harvey, 2005; Hart, 1998)

การเปลี่ยนโครงสร้างชนบทไม่เพียงส่งผลให้คนที่อยู่ในระบบการผลิตแบบเดิมต้องเปลี่ยนไปเท่านั้น แต่ยังทำให้หลายคนต้องอพยพโยกย้ายเข้าไปทำงานในเมือง และต้องหากลยุทธ์ในการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเอาชีวิตรอด ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในระนาบต่าง ๆ นำมาสู่การหันไปสนใจปฏิบัติการในชีวิตประจำวัน ผ่านเรื่องเล่าของแรงงานข้ามชาติที่มีชีวิตขึ้นอยู่กับตลาดโลกจึงมีความเสี่ยงในชีวิตสูงตามไปด้วย (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2549)

อย่างไรก็ตาม การหันเหแนวทางการศึกษาทางสังคมศาสตร์ ทำให้กระแสความสนใจเรื่องของชีวิตประจำวันเป็นที่แพร่หลายในแวดวงการศึกษาวัฒนธรรมใน ค.ศ. 1990 เป็นต้นมา

ในฐานะประเด็นการวิเคราะห์การเมืองแบบจุลภาค (Micro-Politic) และขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ (New Social Movement) เนื่องจากการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นเรื่องของการแย่งชิงและต่อรองความสัมพันธ์ของอำนาจ (Power Relation) ซึ่งไม่ใช่ความสัมพันธ์ทางเดียว แต่เป็นวงจรของอำนาจที่หมุนเวียนอย่างไม่สิ้นสุดในชีวิตประจำวัน โดยให้ความสำคัญกับระบบการผลิตทางเศรษฐกิจ โดยพิจารณาที่กระบวนการผลิตไม่ใช่ที่กลไกการผลิตอย่างที่ผ่านมา เรื่องราวของชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในการศึกษาวัฒนธรรมประชานิยม (Popular Culture) หากพิจารณาความสำคัญของกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เช่น การอ่าน การพูด การเดิน ที่อยู่อาศัย การทำกับข้าว ฯลฯ จะเห็นความสำคัญของการบริโภคที่ผู้บริโภค ไม่ใช่ผู้ถูกกระทำ (Object) แต่มีวิธีการ (Ways Of Operating) ที่มีความสัมพันธ์กับอำนาจ เขาตั้งคำถามการศึกษาว่า ชีวิตประจำวัน เป็นเครื่องมือที่นำไปสู่จุดมุ่งหมายทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีข้อสรุปล่วงหน้า จากมุมมองดังกล่าว ทำให้แนวคิดเรื่องชีวิตประจำวัน ได้รับตอบรับในแวดวงวัฒนธรรมศึกษาแนวหลังโครงสร้างนิยม กลไกของอำนาจในภาวะสมัยใหม่ ชีวิตประจำวันเป็นเรื่องของการแย่งชิงและต่อรองความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

รวมถึงความพยายามของนักวิชาการที่นำชีวิตประจำวันไปใส่กรอบทางทฤษฎี งานเขียนของเดอ แซร์โท (Certeau, 1984) ต้องการนำเสนอความเป็นไปในชีวิตประจำวันที่ชีวิตประจำวันไม่ใช่เป็นเพียงวาทกรรม รวมถึงบูร์ดิเยอ (Bourdieu, 1977) อธิบายการต่อสู้ดิ้นรนของคนภายใต้สนาม (Field) ภายใต้ผู้กระทำการ (Actor) ผ่านความสัมพันธ์ที่หลากหลายภายใต้การปรับเปลี่ยนทุนชนิดต่าง ๆ การปฏิบัติการทางสังคม (Practices) ของผู้คนในสนามมีการนิยาม และอธิบายคำว่า วัฒนธรรมด้วยความหมายใหม่ จากเดิมที่หมายถึงแบบแผนและสิ่งดีเลิศเป็นมรดกตกทอดที่ชาติต้องสืบทอดรักษา ไปสู่การมองว่าวัฒนธรรมคือวิถีของคนทั่วไปและมีลักษณะเป็นเวทีต่อสู้ทางการเมือง ในแง่ที่ว่าคนทั่วไปก็สามารถต่อรอง ต่อต้านกับผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าได้ผ่านปฏิบัติการต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน อันเป็นที่มาของแนวคิดเรื่องการเมืองในชีวิตประจำวันและการต่อต้านเชิงวัฒนธรรม (ยุกติ มุกดาวิจิตร, 2556) และในชีวิตประจำวันต่างให้ความสำคัญกับผู้กระทำการ เพื่อปรับเปลี่ยนขัดขืน ต่อต้านอำนาจ ในรูปแบบต่าง ๆ (เชษฐา พวงหัตน์, 2548) และทำให้เห็นชีวิตคนธรรมดาโลดแล่นในงานของนักวิชาการมากภายใต้แนวคิดเรื่องปฏิบัติการทางสังคม และงานของเดอ แซร์โท ภายใต้แนวคิดการต่อสู้ในชีวิตประจำวัน (Practice Of Everyday Life) เพื่อให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของแนวคิด และการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ (Concept) ที่หันมาให้ความสนใจกับผู้กระทำการ ภายใต้การแข็งขืนต่ออำนาจ และโครงสร้าง (Structure) (Bourdieu, 1993; Certeau, 1984)

การศึกษาชีวิตประจำวันเป็นการมองจากข้างล่างขึ้นไป กลับไปสู่โครงสร้าง (Structure) กับผู้กระทำการ (Agency) ไปสู่คำถามที่มองว่าผู้กระทำการ (Actor) กลับไปตีความโครงสร้าง การศึกษาในแนวทางข้างต้นทำให้เราเห็นคนตัวเล็กตัวน้อย ที่พยายามต่อต้านขัดขืนอยู่ตลอดเวลา ผ่านพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบใหม่

ซึ่งเป็นสิ่งที่เรามักไม่สังเกตเห็น การศึกษาในแนวทางนี้จึงเป็นการเปิดโลกของคนธรรมดาที่ไม่ได้จำยอมอยู่ภายใต้อำนาจอย่างศิโรราบ อีกทั้ง ปฏิบัติการตามแนวคิดของบูร์ดิเยอ สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการเมืองเพื่อแสดงตัวตน (Identity Politic) ที่อธิบายถึงการเคลื่อนไหวซึ่งปฏิเสธการแบ่งแยกอย่างเด็ดขาดระหว่างสองขั้วที่แตกต่าง คือ ผู้กระทำทางสังคม และโครงสร้างทางสังคม ในฐานะที่ว่าอะไรเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางสังคม โดยหันมาศึกษาปฏิสัมพันธ์อันสลับซับซ้อนและไม่อาจแยกขาดจากกันได้ระหว่างผู้กระทำทางสังคมกับโครงสร้างทางสังคม หันมาเน้นการศึกษากระบวนการก่อรูปอัตลักษณ์ ซึ่งเป็นขอบเขตที่เลื่อนไหลไม่หยุดนิ่ง เป็นเวทีการต่อรอง หยิบยืม ตีความและการต่อสู้ในกระบวนการนิยามความหมาย ไม่ว่าปัจเจกหรือกลุ่ม เพื่อเป็นการเปิดพื้นที่ให้กับความแตกต่างหลากหลายของกลุ่มคนที่ถูกปิดกั้นโอกาสทางสังคม ความเป็นตัวตนเป็นทั้งกระบวนการและพื้นที่ทางสังคม (Social Space) ที่มีปฏิบัติการนิยามความหมายที่หลากหลาย เป็นทั้งผู้นิยามและถูกนิยามในเวลาเดียวกัน (Bourdieu, 1990; อภิญญา เฟื่องฟูสกุล, 2546) เห็นได้จากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างความสัมพันธ์และวิพากษ์กลุ่มผู้มีสถานะทางสังคมเดิม ดังเรื่องเล่าของแรงงานข้ามชาติในการระบาดของโรคไวรัสโควิด 19 ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเปราะบางและปัญหาการจัดการของรัฐในระดับต่าง ๆ

ชีวิตแรงงานข้ามชาติในเมืองใหญ่กับการเมืองในชีวิตประจำวัน

การเปลี่ยนจากการศึกษาการเมืองเชิงโครงสร้างมาสู่มุมมองผ่านทฤษฎีปฏิบัติการ (Bourdieu, 1977) และการต่อสู้ในชีวิตประจำวัน นำมาสู่การกำหนดตำแหน่งแห่งที่และการสร้างและต่อรองอัตลักษณ์ของคนกลุ่มต่าง ๆ ผ่านการเข้าไปช่วงชิงความหมาย ในชีวิตประจำวัน (Certeau, 1984) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นทำให้เกิดคนกลุ่มใหม่ ๆ อย่างหลากหลาย การต่อสู้ในเชิงการเมืองวัฒนธรรมเป็นการต่อสู้ช่วงชิงอำนาจนำในการกำหนดหรือสร้างคำนิยามความหมายชุดใหม่ให้กับสิ่งที่เรียกร้องต่อสู้ เพราะการต่อสู้มิได้อยู่ในพื้นที่ที่เป็นทางการ หากมีคุณลักษณะที่เปิดกว้างให้กลุ่มฝ่ายต่าง ๆ เข้ามาต่อสู้ช่วงชิงนิยามความหมายที่แปรเปลี่ยนไป โดยให้ความสนใจต่อปฏิบัติการภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจว่าเกิดภายใต้เงื่อนไขแบบใด และอะไรเป็นปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมนั้น ๆ ซึ่งจะทำให้เข้าใจพฤติกรรมทางการเมืองที่มีมิติที่ซับซ้อนมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากกลุ่มแรงงานข้ามชาติที่พยายามสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมในหลายลักษณะ เช่น การสร้างกลุ่มการศึกษาภาษาไต (ไทใหญ่) สร้างพื้นที่ประเพณีพิธีกรรม ฯลฯ (Jirattikorn, 2007) และก่อให้เกิดเครือข่ายในการช่วยเหลือกันในช่วงวิกฤต ดังจะเห็นได้จากกลุ่มของเครือข่ายเรียนภาษาไตวัดป่าเป้า ได้ระดมทรัพยากรเพื่อแจกจ่ายให้แรงงานข้ามชาติขณะที่เกิดการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19

ดังเช่น ออย (2565) เครือข่ายแรงงานหญิง วัดกู่ม่าน เธอตกงานในขณะการแพร่ระบาดของโรค ช่วงแรกเธอไม่ได้รับการช่วยเหลือ และไร้ที่พึ่งพิง เนื่องด้วยสามีเธอก็ไปบวช และไม่รู้จักใครมีเพียงกลุ่มไลน์ของเครือข่ายแรงงานข้ามชาติ ซึ่งเธอได้ใช้เพื่อขอความช่วยเหลือ ต้องตกงาน

มากว่า 6 เดือน ในช่วงการระบาด และติดโควิดในท้ายที่สุด ได้รับการช่วยเหลือจากเครือข่ายเธอเล่าว่า “...ตกงานมา 6 เดือน ตั้งแต่โควิดรอบแรก ๆ ก็ได้ทำงานเหลือเพียง 3 วัน ต่อสัปดาห์ พอผ่านไปซักพักเริ่มมีปัญหากับสามี โดยสามีตบตีจนไม่สามารถไปทำงานได้ ชีวิตช่วงนั้นลำบากมาก เลยไปบวชชีอยู่สองเดือน หลังจากบวชกลับมา ก็กลับมาทำงานที่บ้านหลังเดิม ทำได้เพียงเดือนเดียวตนเองก็ติดโควิด เนื่องจากบ้านที่ไปทำความสะอาดมีเพื่อนของเจ้าของบ้านมาปาร์ตี้กินเลี้ยงที่บ้านซึ่งติดโควิดมา ทำให้ออยและลูกชายติดโควิดไปด้วย...” ตอนการระบาดของโควิด 19 ช่วงแรกเธอยังอยู่กับแฟน แฟนได้ทำบ้างไม่ได้ทำบ้าง เราก็ไปทำกับแฟนไปช่วยงานไปเก็บของเก่าในไซต์ก่อสร้าง แต่ก็ยังต้องจ่ายค่าบ้าน ค่าไฟ ค่ามอไซต์ ค่ากิน แต่รายได้ลดลง ทั้งยังทำให้เธอต้องชะลอการซื้อบ้าน อีกทั้งยังส่งผลต่อร่างกายที่เธอเป็นโรคเลือด มีพังเผือดที่มือ หมอก็บอกว่า ถ้าอยากหายก็ต้องพักงาน อยากผ่าตัดก็ต้องพัก ไม่อย่างนั้นมันก็ไม่หาย แต่เธอก็ยังจะต้องทำ ช่วงที่เธอตกงานและติดโควิด 19 เธอเล่าว่า “...เจ้านายบอกว่าให้มาดูแลกินเลี้ยงวันเกิด มีแต่คนกันเอง เราก็ดีใจได้มีงานพิเศษ หลังจากจบวันนั้นเขาก็บอกว่าไม่ต้องมาทำงาน เพราะมีคนติดโควิด เราก็ไม่ได้ทำงาน แล้วลูกชายก็เริ่มเป็นไข้สูง เราก็ไปตรวจยังไม่ติด แต่ลูกชายติดแล้ว จากนั้นเราก็ต้องดูเด็ก เราก็ติด เราไม่ได้ทำงาน กักตัวอีกเป็นเดือน เราก็เพิ่งจะเลิกกับสามี สามีก็ไม่ได้ให้อะไรแล้ว”

หลังจากติดโควิด 19 การช่วยเหลือมักอยู่ในกลุ่มเพื่อน หรือคนรู้จัก ส่วนรัฐ หรือภาคราชการไม่ได้ส่งต่อมาถึงพวกเขา ออยได้เล่าการดำรงชีวิตในการระบดของโควิดว่า “...โทรหาเพื่อน เขาก็ให้ข้าวสารอาหารแห้ง แต่ความช่วยเหลือจากรัฐมันไม่มี พ่อหลวงบอกจะประสานงานจะให้เอาลูกไปที่โรงพยาบาล แต่กว่าจะมา ลูกก็เป็นไข้ตลอด สุดท้ายเราก็รู้ตัวว่าติดเพราะไปซื้อที่ตรวจมาตรวจ กว่าจะรู้ว่าเป็น กว่าจะกักตัว จะเอาเงินที่ไหนมาใช้จ่าย มันไม่มี เราก็จะเป็นบ้า คนที่รังเกียจก็รังเกียจสุด ๆ บางคนในซอยเขาด่าเลย เขาบอกว่าเราติดโควิดแล้วเราปิด เราไม่ได้ปิดพอรู้ว่าติดเราก็ติดต่อที่โน่นที่นี่ โทรหาคนรู้จัก ไม่กล้าออกไปไหน ของกินก็ไม่มีใครเอามาให้ สุขภาพจิต สุขภาพกาย การดูแลลูกเล็ก ถ้าใครไม่เจอตรงนั้นมันไม่ทราบหรอก ในหมู่บ้านรวมข้าวมาให้มันก็แค่ 1 ลิตร และยาถุงเล็ก ๆ นิดเดียว พ่อหลวงบอกว่าติดต่อให้รถมารับ เราก็รอ เราโทรไปหา เขาบอกว่าวันนี้มาไม่ทันเป็นวันพรุ่งนี้...ไปส่งโรงพยาบาล กินยาวันละ 9 เม็ด ส่วนลูกยังอยู่ที่กักตัว เอามาด้วยไม่ได้เพราะเราเป็นหนัก พอเราเช็กว่าลูกได้กินยามั้ย เขาก็ไม่ได้เอายาอะไรให้...พอออกมาใช่ว่าเราจะทำงานได้เลย..เราโทรหาเจ้านายว่าจะให้เราทำงานวันไหนเพราะไม่มีเงิน เจ้านายถามว่าไหวเหรอ ขนาดเขายังเพลียมาก ๆ เราโทรถามเพื่อน เพื่อนก็บอกว่าเป็นเหมือนกัน เราหาเงินไม่ได้เกือบเดือนกว่า จนเจ้านายบอกว่าถ้าไหวก็มา...” การอาศัยเครือข่ายที่คอยช่วยเหลือเธอยังใช้การต่อสู้เล็ก ๆ น้อย ๆ ในการจัดการชีวิตเท่าที่จะทำได้ โดยเธอบอกว่า “ไม่ไปขโมยของใคร” แต่ต้องพยายามหลบตำรวจเวลาไปรับของแจก (ออย, 2565)

นอกจากเครือข่ายวัดแล้ว กลุ่มของแรงงานข้ามชาติยังรวมตัวกันผ่านเครือข่ายผู้หญิงที่ก่อตัวกันผ่านงาน อาทิกลุ่มพี่สุณี ที่เข้ามาช่วยเรื่องการรักษาสิทธิของแรงงานข้ามชาติ เนื่องด้วยพวกเขาแม้จะจ่ายประกันสังคมทุกเดือน แต่ก็เข้าไม่ถึงสิทธิของความช่วยเหลือส่วนใหญ่มาจากที่นี่ (พี่สุ) นอกจากของหญิงได้ ม.33 ช่วงแรก ดังที่ออยสะท้อนว่า “ส่วนที่เหลือก็คือการไปติดตามเพจที่เขาแจกข้าวกล่อง ข้าวสาร สมมมุติว่าเขาโพส วันนี้ที่ประตูเชียงใหม่มีแจกข้าวสารประมาณกี่กิโลกรัมว่ากันไป บางทีเราไปถึงที่เขาก็แจ้งว่ามันครบคนแล้วก็มี

- มีกรณีที่แจกในชุมชนแต่ให้เฉพาะคนไทยด้วยกัน คนไทยใหญ่ไม่แจก (ต้นเปา) เขาบอกว่าคนไทใหญ่ไม่ได้ ต้องมีบัตรประจำตัว

- หรือมีการแจกเฉพาะผู้อยู่หรือมีทะเบียนบ้านในหมู่บ้านเท่านั้น” (ออย, 2565)

ไม่แตกจากกรณีของคำ ที่มีอาชีพเป็นแม่บ้าน พอโควิดระบาด เจ้าของบ้านก็ไม่กล้าให้คำเข้าไปทำงานในบ้าน เพราะกลัวว่าจะนำโรคโควิด 19 เข้ามาระบาด เธอต้องตกงานและต้องอาศัยการช่วยเหลือจากเครือข่ายแรงงานข้ามชาติ เธอเล่าว่า “เราได้ทำงานบ้างไม่ได้ทำบ้าง ช่วงนั้นไม่พอกิน ยังดีที่ช่วงนั้นพี่สุแจกถุงยังชีพก็พอประทังชีวิตไปบ้าง ตอนนั้นต้องประหยัดสุด ๆ เพราะว่าเราทำงานคนเดียว เราเลี้ยงลูกสองคน รายได้ลดลงเยอะมาก ลูกต้องแลกันในวันที่แม่ไปทำงาน เพราะไหนจะค่าบ้านค่าน้ำค่าไฟ นายจ้างค่อนข้างเข้มงวดมาก เพราะถ้ามีที่ไหนเป็นพื้นที่ติดโควิดเขาก็จะหยุดงานไม่ให้ไป แต่ถ้าหยุดรายได้ก็หยุดเหมือนกัน แต่เขาก็จะบอกว่าเอาสุขภาพไว้ก่อน ยิ่งที่ไหนมันดูเสี่ยงนายจ้างจะไม่ให้เราไปเลย” (คำ, 2565)

อย่างไรก็ตาม ขณะที่เครือข่ายผู้หญิงรวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือในกรณีวิกฤต แต่การถูกประทับตาให้เป็น “ตัวเชื้อโรค” แรงงานข้ามชาติถูกกักกัน และมองว่าอาจก่อให้เกิดการระบาดของโรคเพิ่มมากขึ้น จึงต้องหลีกหนีจากการตรวจตราจับกุมของเจ้าหน้าที่รัฐด้วย ถ้ามีการรวมกลุ่ม หรือจัดกิจกรรมแม้แต่แจกของของเครือข่ายแรงงานหญิงอาจถูกจับกุมได้ แต่แกนนำกลุ่มให้ความเห็นว่า “ตำรวจที่ดูว่าเราโง่ เราต้องแกล้งโง่ตาม หรือบางครั้งก็ต้องใช้วิธีทำให้เขาเห็นว่าเราไม่ยอม” เชื่อมโยงกับการต่อสู้ในชีวิตประจำวันไม่ได้ดูการต่อต้านของระบบอำนาจหรือมีการผลิตซ้ำของกระบวนการของการผลิตซ้ำอย่างไร แต่คำถามหลักคือ ปัจเจกบุคคลเคลื่อนตัวไปอย่างไร (Navigate) ซึ่งมันเป็นอุปลักษณ์ของชีวิต บางครั้งสิ่งที่เขาทำก็เป็นจิตไร้สำนึก (Unconscious) เพราะการต่อต้าน ไม่จำเป็นต้องเป็นการกระทำที่มาจากจิตสำนึก การต่อต้านอาจจะอยู่ภายใต้จิตไร้สำนึก มนุษย์ทุกคนมีจริตที่จะต่อต้านอำนาจของพ่ออยู่แล้ว เพราะพ่อเป็นเหมือนผู้มีอำนาจ เป็นความขัดแย้งที่ถูกสร้างในความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างมนุษย์ที่เป็นปัจเจกกับสังคม มนุษย์ก็พยายามที่จะต่อต้านที่สังคมพยายามกดลงมา พยายามจะบอกว่าคนตัวเล็กตัวน้อยรู้ อาจจะมีสำนึกในแง่ของชนชั้น (Class) เป็นสำนึกของการต่อต้านที่อาจจะเกิดขึ้นแบบ ไร้สำนึกก็ได้ แต่เขาได้ยอมรับกฎระเบียบที่ยัดเหยียดให้ พยายามต่อต้านตลอดเวลาและการต่อต้านแสดงออกมาในชีวิตประจำวันในสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เขาทำ เพียงแต่ว่าพวกนักทฤษฎีไม่ได้มองถึงชีวิตประจำวัน (Bourdieu, 1993; ยุกติ มุกดาวิจิตร, 2556)

ประเด็นทางเศรษฐกิจเป็นเหตุผลหลักที่ดึงดูดให้แรงงานข้ามชาติเข้ามาทำงานในเมืองใหญ่ ๆ ของไทย ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาตามมาในหลาย ๆ ด้าน คนชายขอบของเมืองที่อยู่ในสถานะรองเช่นแรงงานข้ามชาติ เข้าไม่ถึงสวัสดิการหรือการช่วยเหลือของรัฐในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะในช่วงเวลาวิกฤติ ตัวอย่างเช่น

วิน (2564) ชายหนุ่มอายุ 39 ปี เขาเล่าการเดินทางของชีวิตว่า “...แต่ก่อนอยู่ลำพูนทำสวน ย้ายมาเลี้ยงโคนมที่แม่โจ้ มีรายได้แปดพันกว่า ๆ แต่ก่อนการระบาดของไวรัสโควิด 19 เขามีรายได้เดือนละประมาณ 12,000 บาท โดยพักที่ทำงาน นายจ้างมีที่พักให้ แถวช้างคลานเป็นไทใหญ่อยู่ด้วยกัน ตอนนี้ขายของอยู่หน้าร้าน ทำสินค้าหลังร้านก่อนโควิดทุกอย่างโอเค เงินเดือนหมื่นสามถึงหมื่นสี่ เขาส่งเงินให้ทางบ้านทุกเดือน ที่บ้านต้องซื้อทุกอย่าง แม่ก็อายุเยอะ เขามาทำงานที่ไทยมีเงิน สามารถส่งเงินให้เป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว ส่วนตัวเราเป็นคนประหยัด พอโควิดเข้ามารายได้ลดลง รายได้เหลือเจ็ดแปดพัน แต่ก่อนนายจ้างอยู่ในนามบุคคล ต่อมาเปลี่ยนเป็นในนามบริษัท เบี้ยประกันสังคมต้องจ่ายทุกเดือน โดนหักเดือนละสี่ร้อย เหลือแค่เจ็ดพันกว่า ปกติเราส่งให้ทางบ้านทุกเดือนประมาณสองแสนจั๊ด แล้วค่าเงินตอนที่อองซานเป็นรัฐบาลเงินก็ดี เป็นเงินไทยประมาณเกือบห้าหกพัน...ตอนนี้เราส่งให้ที่บ้านแค่เดือนละแสนจั๊ด การทำงานแต่ก่อนทำเยอะ ตอนนี้เดือนหนึ่งทำยี่สิบวัน วันที่เหลือไม่ได้ทำก็ไม่ได้เงิน แต่เราอยู่กินกับเจ้านาย บางทีเขาเรียกใช้บ้างแทนค่าอยู่ค่ากิน ไม่ได้จ่ายเป็นเงิน เราก็ไปช่วยเขาโดยไม่ได้ค่าจ้าง ตอนนี้ที่อยู่ได้เพราะเราไม่ได้เสียค่าอยู่ค่ากิน ตอนนี้ไม่มีเงินเก็บเลย เดือนชนเดือน ก่อนหน้านี้เก็บเงินไปส่งเงินไปทำบ้านที่พม่าด้วย ค่อยๆ ทำ...ส่วนเรื่องสุขภาพไม่เจ็บไม่ป่วยเลย มีสองปีที่แล้วที่รถล้ม ไปนอนรพ.สามคืน พักงานอีกครึ่งเดือน แต่นายจ้างก็ไม่ได้มีเงินชดเชยให้ แต่ยังมีประกัน พ.ร.บ....”

ขณะที่เกิดการระบาดของไวรัสโควิด 19 ทั้งที่มีประกันสังคม แต่ก็ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐ ไม่มีองค์กรจากภาครัฐมาช่วยเหลือ แม้บางคนส่งประกันสังคมแต่ไม่ได้รับการเยียวยา เขาเล่าต่อว่า “...เราไปหาข้าวกล่องที่เขาแจก แรก ๆ มีที่วัดเจดีย์หลวง เขาจะมาแจกสี่โมงเย็น สิบโมงสิบเอ็ดโมงเราต้องไปรอแล้ว เขาจะมีข้าวกล่อง น้ำเปล่า ตอนเราไปเราอยากจะเห็นว่าเขาทำกันยังไง ส่วนคนที่มาแจกตอนนั้นเป็นทหารของค่ายกาวิละ บางทีก็เป็นบริษัท รอไปรอของแจกตอนนั้นได้เพราะเราไม่ได้ทำงาน มีครูจอมแลงกับน้องอรไปรอด้วยกัน เขาจะแจกวันละ 300-400 ชุด บางทีก็วัดดวง เราไปอีกสี่ห้าคิวจะถึงเราแต่หมดก่อนก็มี เราไปเพื่อไปศึกษา บางทีได้มามีมาม่าหนึ่งซอง ไข่สามฟอง ปลากระป๋องหนึ่งอัน บางทีเราไปมีคนแก่มารอแล้วของมันได้เท่านี้เราก็ยกให้เขาก็มี อีกที่ที่เราไปคือตรงคูเมือง เป็นร้านอาหารฝรั่ง ร้านขายเสื้อ (นอร์ทเกต) ตรงนี้เขาจะแจกอาหาร บางทีเราไปรอรับอาหาร เจอคนแก่นั่งตากแดดตากฝนเราก็จะไม่เอาเลย เราจะไม่เข้าแถว เพราะเราคิดว่าแทนที่เราจะรับมาเราให้คนอื่นได้ไปดีกว่า เราไม่ได้อยากได้ของคนอื่นมา อย่างตอนอาจารย์ให้ของเราไปแจกเราก็ไม่เอาเลย เราเอาไปแจก...”

นอกจากนี้ เป็นการช่วยเหลือในกลุ่มพี่น้องชาวไตคือการที่พวกเราบริจาคเงินคนละเล็กละน้อยเพื่อเอาไปซื้อของให้คนที่ลำบากกว่า ส่วนที่เคยมีเครือข่ายพี่น้องชาวไตอีกอัน อันนั้นคือเอาไปช่วยเหลือผู้สูงอายุ คนที่เดือดร้อนจริง ๆ หรือเป็นครอบครัวที่เดือดร้อนที่มีเด็ก แต่ส่วนใหญ่จะอยู่รอบนอก เพราะในเมืองจะลำบากน้อยกว่า

เขายังสะท้อนว่า “...โครงการของรัฐ เช่นคนละครึ่ง เราไม่ได้ เราจ่ายเต็ม แต่เป็นคนไทยที่ได้เท่านั้น ทั้งที่เราเสียภาษีทุกปี ทำทุกอย่างโดยที่เราไม่ได้ความช่วยเหลือ อย่างในกาดเมืองใหม่ได้รับผลกระทบกว่า 90 เปอร์เซ็น แต่ไม่เห็นมีใครหรือหน่วยงานไหนมาให้ความช่วยเหลือหรือตั้งโรงทาน หรือแจกของ เราต้องหาเอง สู้ด้วยตนเอง จริง ๆ เราก็อยากเรียกร้องความเท่าเทียม สิทธิ...คนไตไม่ได้เพราะเขาจะแจกคนไทย ต้องมีบัตรมายืนยัน...เพราะเขานับจากครอบครัวตามทะเบียนบ้าน”

สื่อออนไลน์เป็นอีกช่องทางที่ทำให้แรงงานข้ามชาติสามารถส่งข่าว หรือขอความความช่วยเหลือ วินเล่าว่า “เฟสบุ๊กเป็นสิ่งสำคัญแม้ว่าเราจะไม่ค่อยรู้จักกัน ไม่ใช่คนบ้านเดียวกันแต่เป็นเพื่อนในเฟสบุคกัน เวลาเห็นข่าวสารเช่น งานตรงนี้เขารับคน เราก็จะใช้วิธีส่งให้กัน อย่างในกลุ่มเราเอง ตอนที่น้องเงินไม่มีงาน เราก็จะบอกกันว่าตอนนี้เราไม่มีงาน ถ้าใครมีข่าวการทำงานก็ชวนกันไป ตรงนั้นตรงนี้ว่างก็จะชวนกัน แม้แต่ตอนที่ครูจอมแลงโดนกักตัวน้อง ๆ ในกลุ่มก็รวมเงินกันโอนมาให้โดยที่เราไม่ได้ขอ เราถือว่าช่วยกันยามลำบาก แม้บางทีไม่ได้เอาเงินไปช่วยเหลือก็ให้กำลังใจ”

นอกจากนี้ความช่วยเหลืออีกหนึ่งทางที่ได้รับ คือ มจร.มาจากวัดสวนดอก เป็นพระมาจากรัฐฉานและมาเรียน มจร.สวนดอก ผ่านการประกาศช่วยเรี่ยไรเงินร่วมกันมาซื้อของ ข้าวสาร มาม่า น้ำมัน ไปแจกตามพื้นที่ต่าง ๆ ส่วนใหญ่ที่ไปจะไม่มีในเมือง ไปหนองหอย แม่ริม แม่โจ้ สันกำแพง ให้เพื่อนที่มีรถยนต์พาไป เราจะลงข่าวสารเฟสบุคส่วนตัว เพื่อนก็จะคอมเม้นต์มาขอความช่วยเหลือ ว่าที่ไหนยังไง กี่ครอบครัว ก็จะได้จัดของไปให้

ส่วนปัญหาเรื่องวัคซีน คนต่างด้าวจะไปลงทะเบียนฉีดไม่ได้ จะฉีดให้คนไทยก่อน ดังที่วินประสบ “...รัฐบาลประกาศให้ฉีด เราก็ฉีดไม่ได้เพราะชุมชนไม่ให้สิทธิ์เรา ถ้าเราไปทำงานก็ไม่ได้เพราะไม่มีใบวัคซีน อย่างครูจอมแลงไปถึงสามสี่ครั้งแต่ไม่ได้ บางทีมีประกาศว่าสำหรับพี่น้องแรงงานแต่พอไปถึงเราก็ไม่ได้เพราะเขาจะฉีดให้ชาวไทยภูเขาก่อนถ้าเหลือถึงจะฉีดให้เรา เราต้องดิ้นรนด้วยตัวเอง...อย่างตอนที่โรงพยาบาลลานนาเปิดจอง วินเองก็ช่วยจองให้เพราะบางคนก็ลงทะเบียนไม่เป็น มีอะไรก็ช่วยกันและกัน สุดท้ายกว่าจะได้ฉีดประมาณเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน 2564” ซึ่งส่วนใหญ่จะต้องเสียเงินเองในอัตรา 2,054 บาท ต่อ 2 เข็ม ค่าบริการ 250 บาท และ ใช้เวลากว่าสองสามชั่วโมงกว่าจะลงทะเบียนได้

ไม่ต่างจากจอมเครือ (2564) ชายวัย 39 ปี พนักงานบริษัทเข้าเล่มหนังสือ รับจ้างทั่วไปจากบริษัท (วันว่างๆที่หยุดจากงานก็จะทำรับจ้าง) ก่อนโควิด 19 เขาอาศัยอยู่กับแฟน มีรายได้รวมกันราว ๆ 20,000 บาท หลังการแพร่ระบาดของโรคโควิ 19 ส่งผลให้วันทำงานลดลง

เดิมทำงาน 6 วัน จันทร์ถึงเสาร์ บริษัทแจ้งวันหยุดเพิ่มวันเสาร์ ทำให้รายได้ลดลง จอมเครือได้วัคฉีดซิโนฟาร์ม โดยเขาเล่าว่าต้อง “เสียเงินฉีด” โดยตอนนั้นตอนนั้นกลัวมาก กลัวฉีดไปแล้วตายจะไม่ได้เห็นหน้าพ่อหน้าแม่อีก เพราะข่าวก็ออก พอดีพี่สาวไปโรงบาลลานนาเขาถามเราว่าอยากฉีดมั้ยจะจองให้ พี่สาวก็จองให้โดยที่ไม่ต้องจองทางเน็ต แล้วหลังจากนั้นทางหอโทรมาถามว่าฉีดยังถ้ายังจะไปลงทะเบียนให้ฉีดฟรี แต่เราจองไปแล้ว” ซึ่งการฉีดวัคซีนให้คนไทย หรือคนมีสถานะทางทะเบียนราษฎร์ก่อนเป็นปัญหามาก เช่นเดียวกับอร (2564) แรงงานข้ามชาติอื่น ๆ จะต้องคอย “...ตามข่าวจากเฟซบุ๊ก เราก็ตามไปทุกที่ แต่ไปก็ไม่ได้เพราะเขาไม่ให้ ให้เฉพาะคนไทย พอไปอีกที่คิวหมด เลยไปสวนปรุงแต่สวนปรุงยังไม่ได้รับฉีด อีกคนเลยโทรถามเพื่อ เลยไปที่หอประชุม แต่เราดันไปเจ็ดร้อยปี แต่จริงคือหอประชุม มช. พอไปถึงเขาให้เฉพาะคนที่น้ำหนักเยอะเกินเจ็ดสิบกิโลกับผู้ติดตามอีกหนึ่งคน แต่เราไปกันสามคน แต่เกือบจะไม่ได้ฉีด สุดท้ายเขาก็ยอมให้ฉีดในฐานะผู้ติดตามแม้ว่าคนจะเกิน ตอนนั้นโมโหมากจนอยากจะร้องไห้ ทั้งที่เราจ่ายภาษีเหมือนกัน ทำทุกอย่างถูกต้อง”

แรงงานข้ามชาติที่อาศัยและทำงานในไทย อยู่ในภาวะที่กลับบ้านก็ไม่ได้ อยู่ก็ไม่มีสถานะความเป็นพลเมือง เขาจำนวนมากต้องต่อสู้ดิ้นรนผ่านการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมหลาย ๆ รูปแบบ เพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่ในภาวะวิกฤตได้ ท่ามกลางการเข้าไม่ถึงสวัสดิการหรือการช่วยเหลือจากรัฐในรูปแบบต่าง ๆ อีกทั้งยังต้องหลบซ่อนหลีกเร้นจากการตรวจตราการกวาดจับจากรัฐ ที่มองพวกเขาอาจก่อให้เกิดการระบาดของรัฐ เขาเหล่านั้นใช้การต่อสู้เล็ก ๆ น้อย ๆ ในหลายรูปแบบเพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับรัฐและผู้มีอำนาจ

กล่าวได้ว่า ระบบเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ในปัจจุบันกำลังเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของกระบวนการโลกาภิวัตน์ ที่มีอุดมการณ์แบบเสรีนิยมใหม่ (Neoliberalism) เป็นพลังขับเคลื่อนหลัก (Harvey, 2005) ส่งผลให้เมืองใหญ่อย่างเชียงใหม่ ดูดซับผู้คนจำนวนมากจากหลากหลายเข้าไปใช้ชีวิตในเมือง เนื่องด้วยเป็นแหล่งงานและแหล่งทรัพยากร เป็นพื้นที่ที่หลายคนเข้าไปแสวงโชค และสร้างเนื้อสร้างตัว ในขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่ชีวิตที่ต้องดิ้นรนด้วยกลยุทธ์ต่าง ๆ เช่น การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ในฐานะคนบ้านเดียวกัน การสร้างชุมชนใหม่ของคนต่างถิ่นที่ เพื่อหล่อเลี้ยงชีวิตในเมือง แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น จะเห็นว่าคนเหล่านี้ต่างใช้ฐานวัฒนธรรมในการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเอาชีวิตรอด โดยไม่ได้รับการเหลียวแลจากรัฐ หรือระบบสวัสดิการแต่อย่างใด อีกทั้งการดิ้นรนของเขาเหล่านั้น อาศัยการต่อสู้เล็ก ๆ น้อย ๆ ในชีวิตประจำวันเพื่อให้เข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ รวมถึงใช้กลยุทธ์ที่หลากหลาย มากกว่าที่จะเป็นการรณรงค์เรียกร้องผ่านการเมืองในระบบที่เขายากจะเข้าถึง แรงงานข้ามชาติ หรือคนชายขอบของเมืองก็ไม่ได้จำยอม แต่ได้แสวงหายุทธศาสตร์ในการเอาตัวรอดและต่อรองกับผู้คนต่าง ๆ ในรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งถือว่าเป็นการต่อสู้ทางการเมืองในชีวิตประจำวันที่ใช้กลยุทธ์ที่หลากหลาย โดยเฉพาะความสัมพันธ์ของผู้คนที่ถักทอภายใต้วัฒนธรรมที่เป็นตาข่ายการดำรงชีพ ของผู้คนในเมืองใหญ่ที่ไร้ญาติใน

ระบบความสัมพันธ์เดิม ท้ายที่สุด บทความนี้เป็นการพยายามหันเหการอธิบายชีวิตผู้คนในเมืองผ่านชีวิตประจำวัน เพื่อให้เห็นชีวิตของคนเล็กคนน้อยที่มักถูกละเลยมองข้าม

สรุป

ความเปลี่ยนแปลงของการศึกษาปฏิบัติการในชีวิตประจำวันของแรงงานข้ามชาติมีข้อค้นพบเบื้องต้น ประการแรก พื้นที่ทางการเมืองในชีวิตประจำวันที่ก่อตัวขึ้นมาในพื้นที่กรณีศึกษาไม่เพียงแสดงให้เห็นถึงจุดตัดการช่วงชิงความหมายของการนิยามแรงงานข้ามชาติ ขณะที่ต่างก็ก่อตัวขึ้นจากการพัฒนาเพื่อเปลี่ยนให้ประเทศไทย “ทันสมัย” แม้ในช่วงต้นการพัฒนาอาจจะมีลักษณะเป็นเพียงวาทกรรม ที่รัฐไทยในยุคแรก ๆ มักนำมาฉวยใช้เพื่อการขยายอำนาจของตนเข้าไปในพื้นที่ชนบทมากกว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง แต่การพัฒนาเศรษฐกิจหลังทศวรรษที่ 2520 ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงชนบทในเชิงโครงสร้างแรงงานอย่างชัดเจน เป็นผลให้เกิดความต้องการแรงงานข้ามชาติจำนวนมากเพื่อมาทดแทนแรงงานไทย

ประการที่สอง กล่าวได้ว่ากระแสโลกาภิวัตน์ได้ก่อให้เกิดปรากฏการณ์การเคลื่อนย้ายของผู้คน แรงงาน ทุน และข้อมูล ไปทั่วทุกมุมโลกแบบไร้พรมแดน (Harvey, 2005) นอกจากนี้สิ่งดังกล่าวนี้ยังอยู่ภายใต้การทำงานของระบอบเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ที่ได้สร้างเงื่อนไขทางสังคมอยู่สองด้าน คือ ผลักดันให้กลุ่มคนในประเทศที่ยากจนต้องแสวงหางานและปรารถนาต่อค่าตอบแทนที่สูงหรือดีกว่าในประเทศปลายทาง ในแง่นี้เกิดขึ้นเช่นเดียวกับแรงงานไทยที่ไปทำงานในเมืองใหญ่เช่นกรุงเทพฯ เชียงใหม่ และต่างประเทศ (Kitiarsa, 2014) รวมถึงปรากฏการณ์แรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยจำนวนมากและเป็นไปอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ทศวรรษ 2530 โดยเฉพาะจากประเทศเพื่อนบ้านสี่ประเทศ (เมียนมา ลาว กัมพูชา และเวียดนาม) เนื่องจากประเทศไทยมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระดับสูงมาอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างด้านแรงงานภายในประเทศ นั่นคือการขยับตัวของแรงงานจากภาคเกษตรกรรมสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการ และกลายเป็นผู้มีรายได้ปานกลางมากขึ้น (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคริส เบเคอร์, 2546; พิสิษฏ์ นาสี และชัยพงษ์ สำเนียง, 2557; อานันท์ กาญจนพันธุ์ และชัยพงษ์ สำเนียง, 2557; Soonthondhada, 2001) จึงกล่าวได้ว่าการหลั่งไหลเข้ามาของคนชายขอบในฐานนะประชากรแฝงเหล่านี้ ถือเป็นปรากฏการณ์หนึ่งของระบบโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะการจ้างงานแบบยืดหยุ่น ในระบบเศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนแนวคิดเสรีนิยมใหม่

ประการที่สาม แรงงานข้ามชาติสร้างสัมพันธภาพเชิงอำนาจในหลายรูปแบบซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการต่อสู้ในชีวิตประจำวัน ที่สามารถจำแนกได้ ประการแรก การต่อสู้ในชีวิตประจำวันผ่านการหลบเลี่ยง วิจารณ์ สร้างเครื่องข่ายและสังคมใหม่ ๆ ในเมือง แรงงานข้ามชาติต้องหลบไม่ให้ผู้อื่นเห็นทั้งกฎหมาย สังคมคมในห้วงระบาดวิทยา ที่เขาถูกมองประหนึ่งเชื้อโรคร้าย ซึ่งการหลบเร้น เป็นหนึ่งในกลยุทธ์ที่จะหลีกหนีจากอำนาจรัฐที่ควบคุมอย่างเข้มข้น

เป็นการต่อสู้เล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เขาจะทำได้ในชีวิตประจำวัน เพื่อจะนำไปสู่การทำความเข้าใจที่ลึกซึ้งต่อกระบวนการปรับตัว ต่อสู้ ต่อรอง ประการที่สอง เพื่อเปิดพื้นที่ความเป็นชุมชนในความพยายามจะสถาปนาการเป็นพลเมืองในเมืองใหญ่ ในขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นความไม่ต่อเนื่องและย้อนแย้งของนโยบายการจัดการของรัฐไทย ซึ่งจะเผยให้เห็นปัญหาที่แรงงานข้ามชาติเหล่านี้กำลังเผชิญอยู่หรือการเป็นมนุษย์เปลือยเปล่าไร้ตัวตน (เช่นการไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการและการช่วยเหลือจากรัฐ) แต่ยังส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้คนในระนาบต่าง ๆ อย่างมีนัยสำคัญอีกด้วย ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นเทคโนโลยีเชิงอำนาจของรัฐที่เข้ามาควบคุมและบงการชีวิตของผู้คน หากแต่รัฐกลับใช้แนวคิดแบบตีกรอบในการให้ความช่วยเหลืออย่างตายตัว ทำให้ผู้คนอีกมากถูกปฏิเสธสิทธิ์ในการเข้าถึงสิทธิ์ต่าง ๆ เนื่องจากอาศัยเพียงฐานข้อมูลของรัฐที่ล้าหลังและตายตัว สุดท้ายผู้เขียนมีข้อเสนอคือรัฐควรตระหนักและปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป มิเช่นนั้นอาจจะต้องล้มเหลวในการแก้ปัญหาทั้งในวันนี้และในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง การเมืองดิจิตอล (Digital Politics) : การให้ความหมายต่อประชานิยมและรัฐสวัสดิการในวัฒนธรรมการเมืองของคนชายขอบในเมือง ภายใต้การสนับสนุนของคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีงบประมาณ 2564

เอกสารอ้างอิง

คำ. (2565, 11 มกราคม). พนักงานแม่บ้าน [บทสัมภาษณ์].

จอมเครือ. (2564, 29 ธันวาคม). พนักงานบริษัทเข้าเล่มหนังสือ รับจ้างทั่วไป [บทสัมภาษณ์].

เชษฐา พวงหัตถ์. (2548). *โครงสร้าง-ผู้กระทำการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

พิสิษฏ์ นาสี และชัยพงษ์ สำเนียง. (2557). ประเทศไทย จากยุคแรงงานล้นเหลือถึงการเข้ามาของแรงงานข้ามชาติ: ความเปลี่ยนแปลงของแรงงานในประเทศไทยสู่การแสวงหาแรงงานทดแทน. *วารสารมหาวิทยาลัยเจ้าพระยา*, 2(2), 104-134.

ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคริส เบเคอร์. (2546). *เศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงเทพฯ*. เชียงใหม่: ซิลค์เวอร์ม บุคส์.

ยุกติ มุกดาวิจิตร. (2556). *วัฒนธรรมต่อต้าน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

วิน. (2564, 29 ธันวาคม). ลูกจ้างแรงงานข้ามชาติ [บทสัมภาษณ์].

อร. (2564, 29 ธันวาคม). ลูกจ้างแรงงานข้ามชาติ [บทสัมภาษณ์].

ออย. (2565, 11 มกราคม). เครือข่ายแรงงานหญิง วัดกู่ม่าน [บทสัมภาษณ์].

อภิญญา เฟื่องฟูสกุล. (2546). *อัตลักษณ์: การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2549). *วัฒนธรรมทางเศรษฐกิจในเศรษฐกิจไร้วัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: คบไฟ.

อานันท์ กาญจนพันธุ์ และชัยพงษ์ สำเนียง. (2557). *แรงงานข้ามชาติ: อัตลักษณ์และสิทธิความเป็นพลเมือง*. เชียงใหม่: สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Appadurai, A. (2000). *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization*. Minnesota: Minnesota University Press.

Bourdieu, P. (1977). *Outline of a Theory of Practice*. London: Cambridge University Press.

_____. (1990). *The Logic of Practice Polity*. London: Cambridge University Press.

_____. (1993). *The Field of cultural production: Essays on art and literature*. New York: Columbia University Press.

Certeau, M. d. (1984). *The Practice of Everyday Life*. Berkeley: University of California Press.

Cohen, P. (1981). *The Politics of Economic Development in Northern Thailand 1967–1979* (Doctoral dissertation). London: University of London.

Ganjanapan, A. (1989). Conflicts over the deployment and control of labor in a northern Thai village. In Hart, G. et al. (Eds.), *Agrarian Transformations: Local Processesand the State in Southeast Asia*. (pp. 98-124). Berkeley: University of California Press.

Hart, G. (1998). Multiple trajectories: A critique of industrial restructuring and the new institutionalism. *Antipode*, 30(4), 333-356.

Harvey, D. (2005). *A Brief History of Neoliberalism*. Oxford: Oxford University Press.

Hirai, K. (2002). Exhibition of Power Factory Woman's Use of the Housewarming Ceremony in a Northern Thai Village. In Tanabe, S. & Keyes, C. F. (Eds), *Cultural crisis and social memory: Modernity and identity in Thailand and Laos*. (pp.185-201). Honolulu: University of Hawaii Press.

Jirattikorn, A. (2007). *Living on both sides of the borders: Transnational migrants, pop music and nation of the Shan in Thailand*. Chiang Mai: Chiang Mai University.

Kitiarsa, P. (2014). *The Bare Life of Thai Migrant Workmen in Singapore*. Chiang Mai: Silkworm Books.

Soonthondhada, K. (2001). Changing in the labor market and international migration since the economic crisis in Thailand. *Asian and Pacific Migration Journal*, 10(3-4), 401-428.

การปรับตัวของธุรกิจโรงแรมในสถานการณ์โควิด-19*

THE RESILIENCE OF HOTEL BUSINESS IN COVID-19 SITUATION

ศรายุธ ทองหมัน, นิมิต ซุ้นสั้น
Sarayute Thongmun, Nimit Soonsan
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
Phuket Rajabhat University
Corresponding Author E-mail: Nimit.s@pkru.ac.th

บทคัดย่อ

อุตสาหกรรมโรงแรมในประเทศไทยเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง เช่น วิกฤตเศรษฐกิจ การระบาดใหญ่ของ COVID-19 และนวัตกรรมทางเทคโนโลยี เป็นต้น ดังนั้น บทความวิชาการนี้จึงเสนอการปรับตัวของธุรกิจโรงแรมในสถานการณ์โควิด-19 เป็นประเด็นสำคัญเพื่อความอยู่รอดและความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ ด้วยเหตุนี้ จึงมีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ผลกระทบจาก COVID-19 ที่เกิดขึ้นต่อโรงแรมและการปรับตัวของแรงงานภาคธุรกิจโรงแรม โครงการ Amazing Thailand Safety & Health Administration แนวทางการปรับตัวของโรงแรม การปรับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย การปรับเปลี่ยนรูปแบบให้บริการอาหาร การปรับใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ความคิดสร้างสรรค์ในการใช้นวัตกรรม และการพัฒนาทักษะแรงงาน บทความนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับการจัดการธุรกิจโรงแรมเพื่อปรับตัวในช่วงสถานการณ์ COVID-19 ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และผู้ประกอบการ โดยสรุปเป็นแนวทางการปรับตัวให้กับธุรกิจโรงแรมและผลการดำเนินงานในสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การปรับตัว; โรงแรม; เทคโนโลยี; ความคิดสร้างสรรค์

Abstract

The hotel industry in Thailand is facing multiple changes, such as the economic crisis, the COVID-19 pandemic, technological innovations, etc. Therefore, this academic article proposes the resilience of the hotel business in a COVID-19 situation. It is an essential issue for the survival and competitiveness of

*Received August 18, 2022; Revised September 26, 2022; Accepted September 30, 2022

businesses. To that end, it aims to cover various issues such as the impact of COVID-19 on hotels and the adjustment of workers in the hotel sector, the Amazing Thailand Safety & Health Administration project, hotel adaptation guidelines, target customer group adjustment, modification of food service, appropriate use of technology, creativity in using innovation, and Skill development. This article will be helpful for hotel business management to build resilience during the COVID-19 situation for governments, businesses, and entrepreneurs. The conclusion guides the hotel's business and performance in an efficient and sustainable maners.

Keywords: Resilience; Hotel; Technology; Creative

บทนำ

สถานการณ์ของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 จึงทำให้ธุรกิจหลายอย่างได้รับผลกระทบมากมาย โดยเฉพาะอุตสาหกรรมโรงแรม (ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน), 2563) เพราะนักท่องเที่ยวต้องหยุดการเดินทางเพื่อลดการแพร่ระบาดของโรคให้น้อยลง (Gallen, 2020; Gursoy & Chi, 2020) นอกจากนี้ต้องควบคุมการแพร่กระจายของโรค รวมทั้งกำหนดมาตรการตามคำแนะนำขององค์การอนามัยโลก ได้แก่ การจำกัดการเดินทางและการปิดชายแดนเพื่อลดจำนวนผู้ป่วย แต่อย่างไรก็ตามแม้จะส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ แต่มีความจำเป็นต้องใช้มาตรการที่ดีที่สุดที่จะให้สถานการณ์ภาพรวมของโลกดีขึ้น (Bedford et al., 2020; Jiang & Wen, 2020)

สถานการณ์การระบาดของประเทศไทยตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2563 จนกระทั่งสิ้นปี พ.ศ. 2564 รายได้ของโรงแรมในกรุงเทพมหานครลดลง รวมมูลค่ากว่า 9,194 ล้านบาท (ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ ธนาคารทหารไทยธนชาต จำกัด, 2563) เพราะโรงแรมหลายแห่งต้องปิดกิจการชั่วคราว แต่อย่างไรก็ตามโรงแรมบางแห่งได้ปรับตัวโดยปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการที่สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ เช่น สถานที่กักตัว (Alternative State Quarantine: ASQ) หรือ สถานที่กักตัวทางเลือก (Alternative Local State Quarantine: ALSQ) เพื่อประคับประคองให้ธุรกิจสามารถดำเนินต่อไปได้ (กระทรวงสาธารณสุข, 2565) นอกจากนั้นแล้วการผ่อนปรนของนโยบายรัฐบาลที่ให้สามารถเดินทางท่องเที่ยวในประเทศจึงช่วยให้เกิดการจองห้องพักจากไตรมาสแรกของ พ.ศ. 2564 มีอัตราจองห้องพัก ร้อยละ 48.450 มีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 11.94 ของไตรมาสแรกปี พ.ศ. 2565 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565) ดังนั้น ธุรกิจโรงแรมจึงต้องปรับตัวตามแนวทางการเว้นระยะห่างทางสังคมและขีดความสามารถใหม่

การให้ความสำคัญกับการปรับตัวของธุรกิจโรงแรมในสถานการณ์ COVID-19 โดยเฉพาะการปฏิบัติตามมาตรการภาครัฐเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ลูกค้า คือ มาตรการ Amazing Thailand Safety and Health Administration (SHA) จะช่วยทำให้ลูกค้าเกิดความมั่นใจในมาตรการเพื่อเลือกใช้บริการได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นจากข้อมูลข้างต้น จึงสรุปได้ว่า COVID-19 ส่งผลให้พฤติกรรมลูกค้าเปลี่ยนแปลงไปและการเลือกใช้บริการโรงแรมเปลี่ยนแปลงไปด้วย ธุรกิจโรงแรมสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่มีข้อจำกัดในหลาย ๆ ด้านและสร้างความได้เปรียบมากกว่าคู่แข่งในอุตสาหกรรมเดียวกัน นอกจากกลยุทธ์ทางการตลาดที่ใช้ดึงลูกค้าใหม่ให้เข้ามาใช้บริการแล้วการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการมีความสำคัญ เช่นกัน (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) ดังนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมจึงควรปรับตัวธุรกิจให้เหมาะสมเพื่อทำให้สามารถเกิดการแข่งขันได้อย่างเหมาะสมในอนาคต

การทบทวนวรรณกรรมที่เกิดขึ้นใหม่เกี่ยวกับผลกระทบของสถานการณ์ COVID-19 ต่อธุรกิจการท่องเที่ยว โดยมีการสำรวจประเด็นต่าง ๆ เช่น ผลกระทบทางเศรษฐกิจเชิงลบ ความไม่แน่นอนของพนักงาน นวัตกรรมทางธุรกิจ และการจัดการการบริการของธุรกิจโรงแรมภายหลังสถานการณ์สถานการณ์ COVID-19 ดังนั้นจึงนำเสนอบทความวิชาการเพื่อนำเสนอแนวทางการปรับตัวของธุรกิจโรงแรมในสถานการณ์ COVID-19 ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ผลกระทบจาก COVID-19 ที่เกิดขึ้นต่อโรงแรมและ การปรับตัวของแรงงานภาคธุรกิจโรงแรม โครงการ Amazing Thailand Safety & Health Administration แนวทางการปรับตัวของโรงแรม การปรับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย การปรับเปลี่ยนรูปแบบให้บริการอาหาร การปรับใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และความคิดสร้างสรรค์ในการใช้นวัตกรรม ซึ่งบทความวิชาการนี้มีประโยชน์มากสำหรับเจ้าของธุรกิจโรงแรมที่ต้องการปรับตัวเพื่อเป็นแนวปฏิบัติเชิงกลยุทธ์

โครงการ Amazing Thailand Safety & Health Administration

โครงการ Amazing Thailand Safety and Health Administration (SHA) เป็นโครงการตามนโยบายของภาครัฐเพื่อสร้างความมั่นใจความปลอดภัยด้านสาธารณสุขผนวกกับมาตรฐานการให้บริการที่มีคุณภาพของสถานประกอบการ เพื่อลดความเสี่ยงและป้องกันการแพร่ระบาดของ COVID-19 ให้แก่นักท่องเที่ยว รวมถึงโครงการ Amazing Thailand Safety and Health Administration Plus (SHA Plus) คือโรงแรมที่ผ่านการประเมิน SHA และมีพนักงานในสถานประกอบกิจการได้รับการฉีดวัคซีนป้องกัน COVID-19 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 จากการศึกษาของสุเมธ กมลศิริ และวัฒน์บุษรา โพวาทอง (2564) ชี้ให้เห็นว่า SHA เป็นโครงการที่ทำให้ลูกค้าทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่ต้องการใช้บริการในโรงแรมมีความมั่นใจต่อมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาด COVID-19 ในโรงแรม สอดคล้องกับการศึกษาของดารณี อาจหาญ และคณะ

(2564) โดยสำรวจข้อมูลจากที่พักชุมชนที่ผ่านการรับรองตามโครงกร SHA ชี้ให้เห็นว่าที่พักสามารถควบคุมคุณภาพความปลอดภัยด้านสุขอนามัย และยังใช้เป็นแนวทางสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวและยกระดับที่พักชุมชน และนำไปใช้เป็นกลยุทธ์ในการสื่อสารทางการตลาดเพื่อให้ข้อมูลแก่ลูกค้าได้อีกด้วย

SHA เป็นแนวทางการบริการจัดการเพื่อป้องกันและสร้างความมั่นใจของสุขอนามัย ซึ่งโรงแรมได้ใช้เป็นแนวทางเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามาใช้บริการ ดังนั้นการได้รับมาตรฐานดังกล่าวจึงทำให้ภาพลักษณ์ของการบริหารจัดการของโรงแรมมีความน่าเชื่อถือด้วย (นันทวัฒน์ พรเลิศกชกร และคณะ, 2565) แต่อย่างไรก็ตามโรงแรมหรือที่พักที่ไม่ได้จดทะเบียนธุรกิจที่ถูกต้องตามกำหนด ไม่สามารถยื่นขอรับการประเมิน SHA ได้ตามข้อกำหนด โดยเฉพาะโรงแรมขนาดเล็กในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยม ดังนั้นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยวจึงต้องกำหนดแนวทางอื่น ๆ ที่เหมาะสมจากหน่วยงานภาครัฐต่อไป (วิเชียร จันทลุน และคณะ, 2565)

ดังนั้น แนวทางการพัฒนามาตรฐานความปลอดภัยด้านสาธารณสุขในสถานการณ์ COVID-19 เช่น การใช้มาตรการ Amazing Thailand Safety & Health Administration (SHA) ควรควบคู่ไปกับแผนการประเมินความเสี่ยง การตัดสินใจเกี่ยวกับการป้องกันสาธารณสุขและกลยุทธ์ทางธุรกิจในวิกฤตควรขึ้นอยู่กับข้อมูลดิบ และเจ้าหน้าที่ของรัฐควรให้ความสำคัญกับการพัฒนามาตรฐานความปลอดภัยด้านสาธารณสุข การตระหนักถึงมาตรการใหม่ ๆ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในการเสริมสร้างมาตรการป้องกันสาธารณสุข ส่งผลต่อการวางแผนนำไปสู่ความสำเร็จในดำเนินการมาตรการด้านความปลอดภัยด้านสาธารณสุขใหม่ ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมทางธุรกิจ ผู้ประกอบการควรติดตามข่าวสารและสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อเสริมสร้างมาตรการป้องกัน

แนวทางการปรับตัวของโรงแรม

แนวทางการปรับตัวของธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย 1. ควรนำเทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์มีใช้ในธุรกิจ เพื่อช่วยให้ก้าวผ่านวิกฤต COVID-19 โดยการพิจารณาการเดินทางของลูกค้าและสร้างความปลอดภัยในการท่องเที่ยว นอกจากนี้ 2. ควรสร้างพันธมิตรและการนำแพลตฟอร์มของธุรกิจโรงแรมมาใช้ สำหรับการสร้างโอกาสในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริโภคในประเทศเพื่อเสนอข้อเสนอการท่องเที่ยวที่เป็นส่วนตัวมากขึ้น อย่างไรก็ตามธุรกิจโรงแรม 3. ควรให้ความสำคัญกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ และดิจิทัล เพื่อเชื่อมต่อดึงดูด และรักษาผู้เดินทาง โรงแรมสามารถเปลี่ยนแปลงการเดินทางของลูกค้าให้เป็นดิจิทัลตั้งแต่เช็คอินจนถึงการชำระเงิน รวมถึงการจัดเตรียมข้อมูล สามารถติดตามความชอบของนักท่องเที่ยวได้แบบเรียลไทม์เพื่อออกแบบข้อเสนอที่ดีและมีความเกี่ยวข้องมากขึ้น ในขณะที่ช่องทางการจองดิจิทัลสามารถกำหนดเป้าหมายกลุ่มลูกค้าที่แตกต่างกันได้ การตลาดดิจิทัล

ยังสามารถดึงดูดลูกค้าให้กลับมา แบ่งปันประสบการณ์ของบนสังคมออนไลน์ และการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อให้ธุรกิจโรงแรมสามารถ เข้าถึงนักท่องเที่ยวทั้งทางออนไลน์และออฟไลน์ นอกจากนั้นแนวทางการปรับตัวของโรงแรมหลังเกิดสถานการณ์ COVID-19 ซึ่งมีรายละเอียดในการกำหนดแนวปฏิบัติ 5 ประเภท ดังนี้

1. การปรับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย

ธุรกิจโรงแรมต้องมีการปรับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายใหม่เพื่อที่จะทำให้ธุรกิจโรงแรมสามารถดำเนินต่อไปได้ โดยเฉพาะโครงการกระตุ้นการท่องเที่ยวในประเทศ จากการศึกษาของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2565) ที่สำรวจข้อมูลตามโครงการ Workation Paradise Throughout Thailand เป็นการต่อยอดการท่องเที่ยวในรูปแบบพร้อมการทำงาน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวและจองโรงแรมภายในประเทศไทยเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวในวันธรรมดามากขึ้นเปิดโอกาสให้บุคลากรในหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ และกลุ่มคนวัยทำงานสามารถเปลี่ยนสถานที่ทุกแห่งให้เป็นสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการทำงานได้ท่ามกลางบรรยากาศที่แตกต่างไปจากเดิม ดังนั้น โรงแรมต้องหาโอกาสเพื่อปรับกลุ่มเป้าหมายที่ทำให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการโรงแรมและทำให้โรงแรมมีรายรับในขณะสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 โดยเฉพาะการดึงกลุ่มคนที่ทำงานที่บ้านให้เปลี่ยนสถานที่ทำงานมาเป็นโรงแรม เพื่อลดความเบื่อหน่ายและได้รับประสบการณ์ที่ดีด้วย นอกจากนั้นการปรับกลุ่มลูกค้าที่เป็นกลุ่มคนมาทำงานทำให้ระยะเวลาการเข้าพักมีระยะเวลานานขึ้น ย่อมช่วยให้โรงแรมมีรายได้ประคับประคองในการดำเนินกิจการในสถานการณ์ COVID-19 ได้

2. การปรับเปลี่ยนรูปแบบให้บริการอาหารภายในโรงแรม

ในสถานการณ์ COVID-19 ทำให้พฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมเน้นการรับประทานอาหารนอกบ้านเปลี่ยนเป็นการสั่งอาหารเพื่อรับประทานที่บ้านมากขึ้น ซึ่งธุรกิจโรงแรมที่มีห้องอาหารและมีชื่อเสียงในการให้บริการอาหารจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนการให้บริการอาหารที่โรงแรมเป็นการจัดส่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ (Delivery) เพื่อตอบสนองกับความต้องการของผู้บริโภค เพราะในสถานการณ์การแพร่ระบาดก็ยังมีกลุ่มลูกค้าที่ต้องการทานอาหารที่มีคุณภาพ ดังนั้นธุรกิจโรงแรมต้องมีการจัดส่งอาหารเพื่อให้มีรายได้เข้ามาประคับประคองธุรกิจโรงแรม จากการศึกษาของนันทวัฒน์ พรเลิศกชกรและคณะ (2565) และสุเมธ กมลศิริ และวัฒน์บุษรา โพวาทอง (2564) พบว่า สถานการณ์โรค COVID-19 โรงแรมได้มีการวางแผนการรับมือผลกระทบที่เกิดขึ้น ในการปรับทำอาหารจัดส่งถึงที่เพื่อสร้างรายได้ให้แก่โรงแรม โดยเน้นทำการตลาดกับฐานลูกค้าที่โรงแรมมีอยู่ และทำการตลาดกลับลูกค้ากลุ่มใหม่ ดังนั้น ธุรกิจโรงแรมต้องทำการร่วมมือกับธุรกิจอื่น ๆ ให้มากขึ้น เช่น ธุรกิจจัดส่งอาหารเพื่อที่จะส่งอาหารให้กับลูกค้า ถึงบ้าน พร้อมจัดทำการส่งเสริมการตลาดให้หลากหลายเพื่อกระตุ้นยอดการขายผ่านช่องทางจัดส่งและต้องเตรียมพร้อมทำการตลาดกลับ

ลูกค้าที่เคยสั่งซื้อผ่านช่องทางจัดส่งนี้ เพื่อที่ให้ลูกค้าสามารถมามีประสบการณ์รับประทานอาหารที่โรงแรมได้หลังจากที่มีมาตรการผ่อนคลายในอนาคต

3. การปรับใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

ธุรกิจโรงแรมจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการความปลอดภัยและลดระดับความวิตกกังวลเกี่ยวกับโรค COVID-19 ของลูกค้าโดยใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม โดยการใช้เทคโนโลยีเพื่อลดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับพนักงานโรงแรม แนวคิดของ Wooder & Baker (2012) กล่าวถึง นวัตกรรมเทคโนโลยีคือ การผสมผสานของนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อปรับปรุงผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีอยู่ในลักษณะที่เพิ่มขึ้นหรือการสร้างสิ่งใหม่ในทางที่ต่างไปจากเดิม จากการรายงานของ Garcia (2020) พบว่า โรงแรมในเครือแมริออท (Marriott) ฮิลตัล (Hilton) และไฮแอท (Hyatt) ใช้เทคโนโลยีเพื่อลดปฏิสัมพันธ์ระหว่างพนักงานกับลูกค้าของโรงแรม เช่น ระบบเช็คอินผ่านมือถือ เครื่องเช็คอินผ่านตู้อัตโนมัติ และระบบทำความสะอาดด้วยหุ่นยนต์ นอกจากนั้นยังปรับปรุงขั้นตอนการทำความสะอาดที่เริ่มนำเทคโนโลยีการทำความสะอาดขั้นสูงมาใช้เพื่อการฆ่าเชื้อที่ดียิ่งขึ้น (เช่น เครื่องพ่นไฟฟ้าสถิต เทคโนโลยีแสงอัลตราไวโอเลต ฯลฯ) ซึ่งการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีของธุรกิจโรงแรมช่วยให้ลูกค้าได้รับประสบการณ์ที่ดีขึ้น เช่น การพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีโดยการสร้างแพลตฟอร์มสำหรับการจองที่พักโดยตรงด้วยตนเองของ S Hotels & Resorts Public Company Limited (2023)

ดังนั้น การปรับใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมสามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับความต้องการและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างรวดเร็ว และการจองห้องพักเป็นไปอย่างง่าย รวดเร็ว รวมทั้งสร้างประสบการณ์แปลกใหม่ให้แก่ผู้เข้าพัก อย่างไรก็ตามการพัฒนาเทคโนโลยียังคงต้องให้ความสำคัญกับการให้บริการโดยพนักงาน ซึ่งลูกค้ายังคงต้องการพูดคุยกับพนักงานโรงแรม รวมทั้งธุรกิจโรงแรมจึงต้องนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าพักกับพนักงานโรงแรม ไม่ใช่นำเข้ามาเพื่อแทนที่การให้บริการโดยพนักงาน

4. ความคิดสร้างสรรค์ในการใช้นวัตกรรม

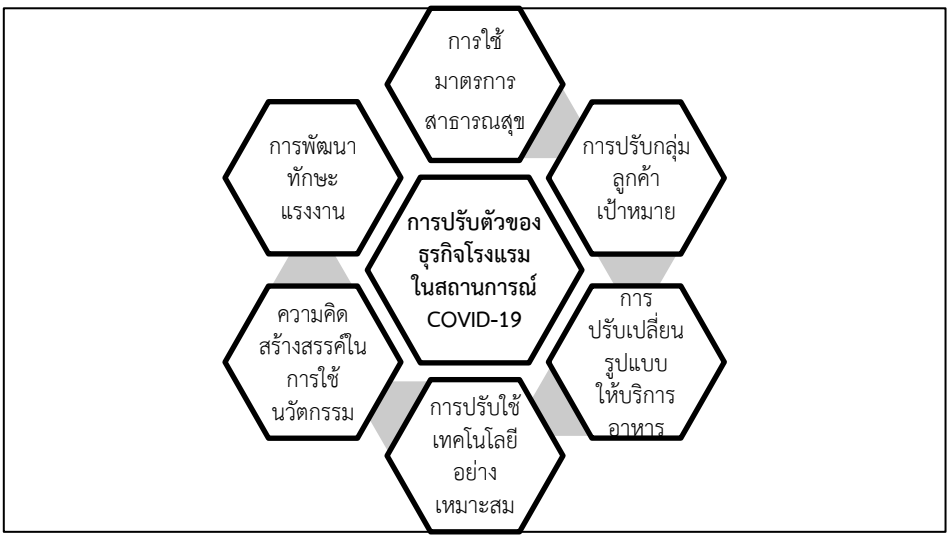
ความคิดสร้างสรรค์ได้นำมาใช้ในธุรกิจโรงแรมมากขึ้นเพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง โดยธุรกิจโรงแรมได้นำความคิดสร้างสรรค์ในการใช้นวัตกรรมเพื่อให้จับต้อง (Intangible) ได้แก่ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์และบริการ ซึ่งการปรับปรุงบริการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภค และนำไปสู่ผลลัพธ์ทางธุรกิจที่ดีขึ้นหลังการฟื้นฟูภายหลังการแพร่ระบาดของ COVID-19 ได้ที่สุด ตัวอย่าง โรงแรม Kene Hotel Bangkok มีการปรับเปลี่ยนธุรกิจจากห้องพักชั่วคราวสู่ City hotel ระดับ 4 ดาว ผ่านความคิดสร้างสรรค์ของธุรกิจด้วยการสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง ที่ปรับเปลี่ยนบรรยากาศการตกแต่ง สิ่งอำนวยความสะดวก และราคาที่จับต้องได้ นอกจากนี้มีการนำเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาธุรกิจ ได้แก่ การบริหารจัดการ การทำบัญชี และช่องทางการขายใหม่ ทำให้เกิดประสิทธิภาพของธุรกิจมากยิ่งขึ้น (Marketing Oops, 2020)

รวมถึงการใช้ความคิดสร้างสรรค์และการใช้นวัตกรรมสำหรับธุรกิจโรงแรมควรมีการประยุกต์ร่วมกับสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับโรงแรม ตามแนวทางของ Green Hotel Association (2012) โดยใช้จุดขายเกี่ยวกับความยั่งยืนหรือแนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น ธุรกิจโรงแรมควรนำความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมมาปรับใช้เพื่อสร้างประสบการณ์และคุณค่าแก่ลูกค้าในการจัดการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด มีการใช้เทคโนโลยีและการจัดการนวัตกรรมร่วมกับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อการส่งมอบประสบการณ์ให้กับลูกค้า และการดำเนินงานธุรกิจอย่างยั่งยืนด้วย

5. การพัฒนาทักษะแรงงาน

การพัฒนาบุคลากรในโรงแรมท่ามกลางสถานการณ์ COVID-19 ทำให้พนักงานสามารถกำหนดรูปแบบการบริการได้อย่างสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะสถานการณ์ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงย่อมสร้างความแตกต่างให้แก่ธุรกิจทำให้สามารถดำเนินการภายใต้ข้อจำกัดได้ดีมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะผู้ให้บริการที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์เกิดการพัฒนาตนเอง เสริมสร้างศักยภาพตามกรอบแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบริการ นอกจากนั้นการฟื้นตัวของธุรกิจโรงแรมจากสถานการณ์ COVID-19 ต้องใช้ระยะเวลายาวนาน การที่พนักงานไม่ได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นอาจจะส่งผลทำให้การบริการนั้นมีความล่าสมัยหรือไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมของลูกค้าได้อย่างเหมาะสมอีกด้วย ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงแรมควรต้องให้โอกาสพนักงานในการพัฒนาทักษะแรงงานที่จำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการกำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะที่จำเป็น การปรับโรงสร้างองค์กร และการใช้เทคโนโลยีกับการบริการของพนักงานได้อย่างเหมาะสมต่อไปด้วย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลการปรับตัวของธุรกิจโรงแรมในสถานการณ์ COVID-19

สรุป

จากการศึกษาการปรับตัวของธุรกิจโรงแรมขณะสถานการณ์ COVID-19 ได้ทำให้เกิดการเรียนรู้ว่าการแพร่ระบาดของ COVID-19 ทำให้โรงแรมได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากแต่ในการเกิดวิกฤติก็มีทั้งผลดีและผลเสีย และยังมีโอกาสในการที่จะทำให้ภาคธุรกิจโรงแรมอยู่รอดทั้งในภาคของเจ้าของกิจการและภาคของแรงงาน สิ่งสำคัญคือการปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในขณะการแพร่ระบาดของ COVID-19 ในด้านต่าง ๆ ผลกระทบจาก COVID-19 ที่เกิดขึ้นจากโรงแรม จากการที่ประกาศ Lock down ประเทศ และจังหวัด ทำให้ธุรกิจด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะโรงแรมรายได้เป็นศูนย์ ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมเกิดผลกระทบวิกฤติการเงินเป็นอย่างมาก จึงให้เกิดการจ้างงานพนักงานออก บางโรงแรมไม่สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ จึงทำให้เกิดการปิดกิจการ และขายโรงแรมให้กับนายทุนใหญ่ ดังนั้นในภาคของธุรกิจโรงแรมเองต้องมีการปรับโรงแรมให้ได้มาตรฐาน Amazing Thailand Safety & Health Administration เพื่อที่จะสามารถรับนักท่องเที่ยวได้ ในภาคของแรงงานพนักงานต้องมีการเพิ่มทักษะให้มีความเชี่ยวชาญมากขึ้น และภาครัฐบาลและเอกชนต้องมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะและความเชี่ยวชาญให้กับภาคแรงงาน โรงแรมต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานกาณ์ปัจจุบัน เช่น การปรับหากลุ่มเป้าหมายลูกค้าใหม่ การปรับการบริการให้สอดคล้องและรองรับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อที่จะสามารถให้ธุรกิจโรงแรมไปต่อได้ในขณะของสถานการณ์แพร่ระบาด COVID-19

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการปรับตัวของธุรกิจโรงแรมขณะสถานการณ์ COVID-19 สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ คือ ทุกวิกฤตย่อมมีโอกาสอยู่เสมอเพียงแต่ภาคธุรกิจ ภาคประชาชนต้องไม่หยุดนิ่งในการพัฒนาองค์กร พัฒนาตนเองและพร้อมที่จะปรับตัวแปลงแปลงอยู่ตลอดเวลาเพื่อที่จะให้องค์กร และตนเองอยู่รอด โดยต้องไม่หยุดนิ่งในการพัฒนาศักยภาพในด้านแรงงาน ในด้านเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมการทำงานมากขึ้น และการปฏิบัติตามแนวทางของรัฐบาลและภาคเอกชนที่กำหนดออกมา เพราะแนวทางและนโยบายของรัฐบาลและภาคเอกชนที่ออกมาช่วยเหลือผู้ประกอบการและประชาชนเป็นนโยบายที่สามารถทำให้ธุรกิจต่าง ๆ ดำเนินต่อไปได้ การแสวงหากลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวสำรองทำให้ธุรกิจไม่พึ่งพานักท่องเที่ยวกลุ่มเดียว การแสวงหารายได้หลากหลายช่องทางทำเพื่อที่ทำให้ธุรกิจโรงแรมอยู่รอด

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565). *สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศ รายจังหวัด ปี 2565 (Domestic Tourism Statistics (Classify by region and province 2022)*. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2565, จาก https://shorturl.asia/8QvyN

กระทรวงสาธารณสุข. (2565). *ศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินโควิด-19*. สืบค้น 30 เมษายน 2565, จาก hsscovid: www.hsscovid.com

กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). *COVID-19 กับผลกระทบต่อการท่องเที่ยวไทย สถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทย*. สืบค้น 30 เมษายน 2565, จาก https://shorturl.asia/TUeB

ดารณี อาจหาญ และคณะ. (2565). การยกระดับมาตรฐานปลอดภัยด้านสุขอนามัยการท่องเที่ยวที่พักชุมชนวัฒนธรรมยั่งยืนหลังสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในประเทศไทย. *วารสารศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 22(1), 191-200.

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน). (2563). *ความน่าจะเป็นการฟื้นตัวของธุรกิจการท่องเที่ยวไทย*. สืบค้น 15 พฤษภาคม 2565, จาก https://shorturl.asia/GZnT0

นันทวัฒน์ พรเลิศกชกร และคณะ. (2565). ทางออกของธุรกิจโรงแรมกับแนวคิดการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้. *สยามวิชาการ*, 23(1), 40-58.

วิเชียร จันทลุน และคณะ. (2565). *คุณภาพการบริการของโรงแรมระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 : กรณีศึกษาเกาะเสม็ดจังหวัดระยอง*. กรุงเทพ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ ธนาคารทหารไทยธนชาต จำกัด. (2563). *เจาะลึกพิษ ไวรัสโคโรนาฉุดท่องเที่ยวไทยเท่าไหร่กัน*. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2565, จาก https://shorturl.asia/xaH5C

สุเมธ กมลศิริวัฒน์ และบุษรา โพวาทอง. (2564). กลยุทธ์การปรับตัวของผู้ประกอบการโรงแรมที่ได้รับมาตรฐาน SHA ต่อผลกระทบ COVID-19 ในเขตกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2563. *วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์*, 4(3), 650-663.

Bedford, J. et al. (2020). COVID-19: Towards controlling of a pandemic. *The lancet*, 395(1), 1015-1018.

Gallen, S. (2020). *The response of tourism businesses vis-à-vis the economic ramifications of SARS-CoV-2 - Opening intellectual and real avenues for innovations*. Retrieved June 6, 2023, from https://shorturl.asia/5sLSY

Garcia. (2020). *Hilton, Hyatt, and Marriott Will Introduce New Cleaning Protocols*. Retrieved June 6, 2023, from https://shorturl.asia/UYZ3T

Green Hotel Association. (2012). *What are green hotels?*. Retrieved June 6, 2023, from http://www.greenhotels.com/index.php

Gursoy, D. & Chi, C. G. (2020). Effects of COVID-19 pandemic on hospitality industry: review of the current situations and a research agenda. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 29(5), 527-529.

Jiang, Y. & Wen, J. (2020). Effects of COVID-19 on hotel marketing and management: a perspective article. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 32(8), 2563-2573.

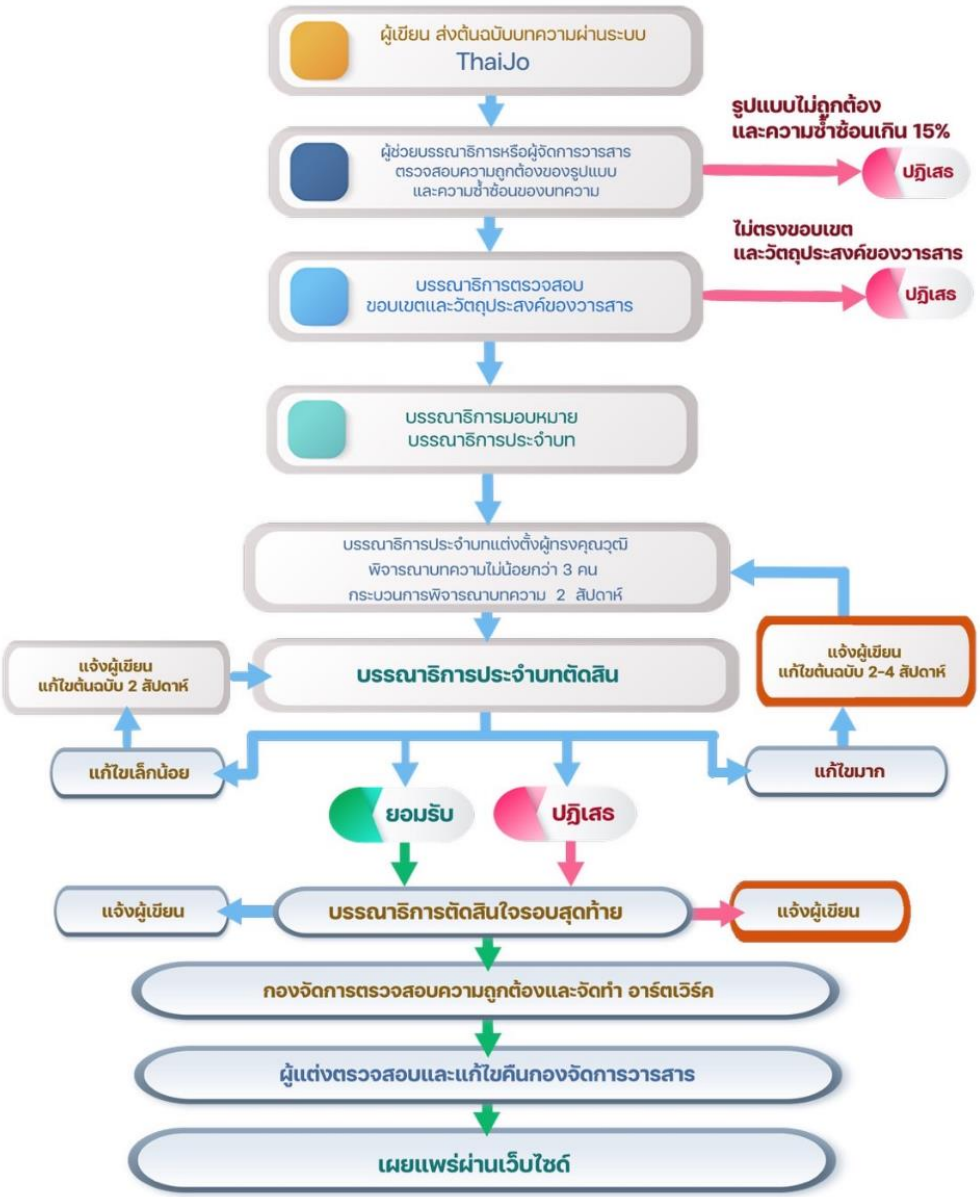
Marketing Oops. (2020). *Exploring the strategy of Kene Hotel Bangkok, changing the family business game from Temporary rooms to City Hotel 4 stars*. Retrieved June 6, 2023, from https://shorturl.asia/4ExOj

S Hotels & Resorts Public Company Limited. (2023). Shr Sets To Double Revenue In 2022,Making No. 2 Thai Hotel Operator With Highest Revenue. Retrieved June 6, 2023, from https://shorturl.asia/oRDOY

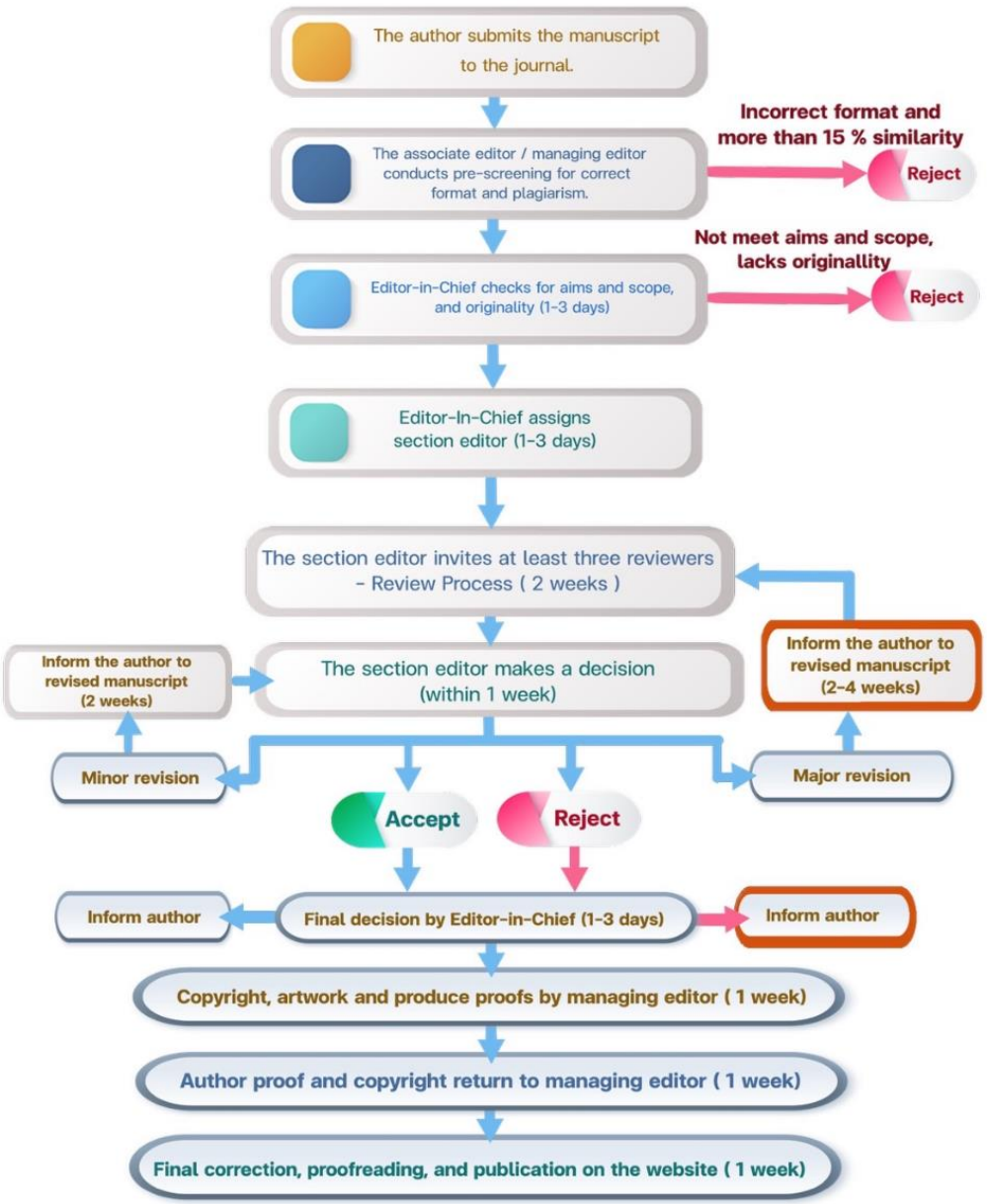
Wooder, S. & Baker, S. (2012). Extracting key lessons in service innovation. *Journal of Product Innovation Management*, 29(1), 13–20.

ภาคผนวก

กระบวนการพิจารณาบทความ

Peer Review Process

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

รูปแบบเอกสารอ้างอิงวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือสามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่อง**ใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA)** โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

1.1 การอ้างอิงต้นเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยระบุชื่อ-นามสกุล ตามด้วย วงเล็บเปิด แล้วระบุปีที่ตีพิมพ์ วงเล็บปิด เช่น

1.1.1 กฤษฎา แซ่หลี (2562) กล่าวว่า...

1.1.2 ...สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎา แซ่หลี (2562) ผลการวิจัยพบว่า...

1.1.3 Krisada Saelee (2019) explains to...

1.1.4 ... consistent with the research of Krisada Saelee (2019) the research results found...

1.2 การอ้างอิงท้ายเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บเปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียน เครื่องหมายจุลภาค และปีที่ตีพิมพ์ วงเล็บปิด กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ดังนี้

1.2.1 อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1.2.1.1 พระไตรปิฎกและอรรถกถา วงเล็บเปิด ชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า วงเล็บปิด แล้วตามด้วย วงเล็บเปิด มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จุลภาค ปีที่พิมพ์ วงเล็บปิด ตัวอย่างเช่น “ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบเป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพบูลย์ในโภคะทั้งหลายต่อกาลไม่นานนัก” (องฺ.จตุกก. 21/31/37) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

1.2.1.2 ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

1.2.1.3 ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุนันท์ สุนนฺโท และเกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

1.2.1.4 ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ธิติวุฒิ หมั่นมีและคณะ, 2560)

1.2.1.5 กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกันหรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

1.2.2 อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

2.2.1 ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2010)

2.2.2 ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2010)

2.2.3 ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ

2. เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม (ภาษาไทย)

2.1 พระไตรปิฎก อรรถกถา ทุกเล่มให้อ้างอิงท้ายเล่มด้วยรูปแบบเดียวกันดังนี้

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./*ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา*./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2.2 หนังสือ

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./*ชื่อหนังสือ*/(ครั้งที่พิมพ์)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

พระมหาสุทิตย์ อาภากโร. (2548). *เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

2.3 บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อบรรณาธิการ(บรรณาธิการ)./ชื่อเรื่อง./(เลขหน้าที่อ้าง)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

พระสุกิจจ์ สุจิณโณ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย. ใน ปวิตร ว่องวีระ, *ทฤษฎีและวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม.* (น. 112). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

2.4 บทความในวารสาร

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./*ชื่อวารสาร,*/ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ธิติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 3(1), 25-31.

2.5 บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน/*ชื่อสารานุกรม*/(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).

วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย* (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).

2.6 หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์,/วันที่/เดือน)./ชื่อบทความ./*ชื่อหนังสือพิมพ์*,/เลขหน้า.

สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น. 13.

2.7 สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./*ชื่อวิทยานิพนธ์*/(ระดับวิทยานิพนธ์ สาขาวิชา)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

พระครูพิศิษฏ์ประชานาถ. (2562). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม* (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2.8 รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./*ชื่อเรื่อง*/(รายงานผลการวิจัย)./สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ. (2562). *รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร* (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2.9 สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./(ปีที่สัมภาษณ์, วัน เดือน)./ตำแหน่ง/[บทสัมภาษณ์].

พระอุดมสิทธินายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].

2.10 สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง./(ปีที่เผยแพร่)./*ชื่อเรื่อง*./สืบค้น วัน เดือน ปี,/จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล.

ธรรมะไทย. (2563). *พระพุทธศาสนาในประเทศไทย.* สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก http:/www.dhammathai.org/thailand/thailand.php

2.11 ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อเรื่อง./(พ.ศ.,วันที่ เดือนที่ประกาศ)./*ราชกิจจานุเบกษา*./เล่ม ตอน./หน้า.

ข้อกำหนดกรมตำรวจ เรื่อง กำหนดชื่อและประเภทของวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทและประเภทของรถที่ใช้เจ้าพนักงานมีอำนาจตรวจสอบผู้ขับขี่. (2537, 13 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 111 ตอนพิเศษ 30 ง. หน้า 31.

2.12 หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./(ปีพิมพ์, วัน เดือน)./ชื่อบทความ./*ชื่อหนังสือพิมพ์*./น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า.

ไทยรัฐ. (2548, 19 เมษายน). เชียร์พระสอนศีลธรรม. *ไทยรัฐ*. น. 3.

3. เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม (ภาษาอังกฤษ)

3.1 Tripitaka Commentary

The name of the institution of the scriptures./(Year)./*Title of Tripitaka*./ Location:/Publisher.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitaka*. Bangkok: MCU Press.

3.2 Books

Author./(Year)./*Title of the book*/(Edition ed.)./ Location:/Publisher.

Hunt, E. K. & Lautzenheiser, M. (2015). *History of Economic Thought* (3rd ed.). New York: M. E. Sharpe.

3.3 Book Articles

Author./(Year)./Title of the chapter./In Editor/(Eds.),/*Title of the book*/(xth ed.)./(pp-pp)./Publisher.

Sparks, D. L. (2003). Environmental Soil Chemistry: An Overview. In Sparks, D. L. (Eds.), *Environmental Soil Chemistry* (2nd Ed.). (pp. 1-42). Academic Press.

3.4 Encyclopaedia articles

Author./(Year)./Title of Article./In *Title of Encyclopaedia*/(Pages)./Publisher.

Wasinsarakorn, W. (2004). Psychology and Developmental Psychology. In *Encyclopedia of Education*. Collected edition of specific issues, 4th rank

(pp. 99-117). Thanat Printing Co., Ltd.

3.5 Journal Articles

Author./(Year)./Title of Article./*Title of Journal*,/Volume(Issue), Pages-Pages.

Limprasert, P. (2022). The Research of Punishment Suspension of Buddhist Monk and Secular of The Criminal Justice in Thailand. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*, 7(11), 37-53.

3.6 Newspaper

Author./(YY, MM DD)./Colum Name./*Title of Newspaper*./Pages.

Nanuam, W. (2023, January 4). Plans proceeding for joint petroleum production with Cambodia. *Bangkok Post*. p. 22.

3.7 Thesis and Dissertations

Author./(Year)./*Title*/(Doctoral or Master's thesis or dissertation)./ Location:/Publisher.

Pittayawattanachai, P. (2019). *An Analysis of Buddhism Propagation by using Buddhist Arts and Landscape of Cetiyaphum Monastery, Namphong District, Khonkaen* (Doctoral dissertation). Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

3.8 Interview

Key Informant./(YY, DD MM)./ Position./(Interview).

Anuchid, P. (2022, 5 November). Director of the Research Institute. (Interview).

3.9 Website

Author./(Year)./*Title*/ Retrieved MM DD, Year,/from URL address.

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?.* Retrieved March 20, 2020, from https://thebuddhist centre.com/text/who-was-buddha.

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (18 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (14 pt)
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (14 pt)
หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (ไทย) (14 pt)
หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (อังกฤษ) (14 pt)
Corresponding Author E-mail: ...

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 350 คำ)

(16 pt) บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ.....
ประเภทของการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
ผลการวิจัยพบว่า.....
.....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (18 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า และเขียนให้ครอบคลุมทุกประเด็น)

(16 pt) กล่าวถึงความเป็นมาของเรื่องที่ทำการวิจัยครั้งนี้ ว่ามีความเป็นมาอย่างไรบ้าง พร้อมทั้งอ้างอิงที่มาของข้อมูลนั้นอย่างถูกต้อง

(16 pt) กล่าวถึงปัญหาที่นำมาสู่การวิจัย ให้ตรงประเด็นกับเรื่องที่วิจัยและเชื่อมโยงกับพื้นที่วิจัย ปัญหานั้นเป็นปัญหาที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและต้องการได้รับการแก้ไข นำเสนอผลงานวิจัยที่ผู้อื่นได้เคยศึกษาไว้แล้ว พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

(16 pt) ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้และหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยพร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

(16 pt) สรุปเพื่อเชื่อมโยงไปสู่คำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย (18 pt)

1. (16 pt)
2. (16 pt)
3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) เขียนให้ครอบคลุม 5 หัวข้อ ได้แก่ 1. รูปแบบของการวิจัย, 2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ), 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ), 5. การวิเคราะห์ข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย (18 pt) (เขียนให้ครบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้)

(16 pt) ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ)
ที่มา: ... (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

คำอธิบายตาราง .....

.....

อภิปรายผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ (ค้นพบอะไร สะท้อนให้เห็นถึงอะไร สอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของใคร พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

องค์ความรู้จากการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัยหรือสังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดล และโมเดลมีที่มาจากฐานคิดของแนวคิดหรือทฤษฎีใดอย่างกระชับ เข้าใจง่าย .....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ (18 pt)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (16 pt) (ถ้ามี)

.....

.....

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ (16 pt) (ถ้ามี)

.....

.....

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป (16 pt) (ถ้ามี)

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีชื่อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์) (ถ้ามี)

(16 pt) ขอบคุณแหล่งทุน และควรระบุเลขที่สัญญาทุนวิจัย ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2563 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องการพัฒนาศูนย์ประสานงานเครือข่ายความเข้มแข็งทางจิตปัญญาของผู้สูงอายุตามหลักพุทธธรรม .....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt) รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน .....

ธรรมะไทย. (2563). *พระพุทธศาสนาในประเทศไทย.* สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก http:/www.dhammathai.org/thailand/thailand.php.

ธิติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 3(1), 25-31.

พระครูพิศิษฏ์ประชานาถ. (2562). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม* (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ. (2562). *รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสุทิตย์ อาภากโร. (2548). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

พระอุดมสิทธินายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย* (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).

สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น. 13.

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?.* Retrieved March 20, 2020, from https:/thebuddhistcentre.com /text/who-was-buddha.

James, C. (2013). *Office markets & public policy.* Chichester, West Sussex: Wiley.

Sample of Original Research Article Preparation

NAME OF RESEARCH ARTICLE (ENGLISH) (18 pt)

Name of Research Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (14 pt)
Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (14 pt)
Affiliation of the main author (English) (14 pt)
Affiliation of the main author (Thai) (14 pt)
Corresponding Author E-mail:..

Abstract (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) Objectives of this research were: 1. 2. and 3. Populations and sample, research tools, Data collection, Data analysis, Statistics used for data analysis.

Findings were as follows: (present only the most interesting research findings)

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism; Buddhist Management; Innovation

Abstract (Thai) (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract

Keywords: (Thai)

Introduction (18 pt) (should not be more than 4 paragraphs)

(16 pt) mention background of the research topic with brief history as how the topic develops with correct references.

(16 pt) mention problems leading to research directly to the point of the research and relate the matter to locations in which research is conducted on the common problems generally accepted and want them to be solved.

(16 pt) Review related at least 2 concepts and theories to be used as guideline for the research and/or theories related to the research topic with correct references of data sources

(16 pt) Conclude to connect the matters to research questions and objectives of the research

Research Objectives (18 pt)

1. (16 pt)
2. (16 pt)
3. (16 pt)

Methodology (18 pt)

(16 pt) Write to cover 5 sub-headlines: Research design, Populations and Samples and Key Informants, Research Instrument (quantitative and qualitative), Data Collection, (quantitative and qualitative) Data analysis (quantitative and qualitative), Statistics used to analyzed the data.

Results (18 pt) (Present to cover all set objectives)

(16 pt) results of the research answer all objectives

Figure 1: (Name of the figure)

Source: mention the name of the source (if any)

Figure captions .....

.....

.....

.....

.....

.....

Table 1 (Name of table (if any)

Table explanation .....

.....

.....

.....

.....

Discussion (18 pt)

(16 pt) Discuss the research findings according to the research objectives (what is discovered? what is reflected? Is it related to at least two topics of the reviewed research works in chapter 2. Discuss them all with references of data sources

Body of knowledge (18 pt)

(16 pt) Point out the body of knowledge or achievement from the research work. Synthesize the knowledge in form of a model/ Model structure that is concise and easy to understand

Recommendations (18 pt)

Policy Recommendations (16 pt) (if any)

Operational Recommendations (16 pt) (if any)

Recommendations for Next Research (16 pt) (if any)

Acknowledgement (18 pt) (Put in the article in case the researcher was given fund to conduct research or the title of the article is not matched with the title of the research or the thesis) (if any)

(16 pt) Write the appreciation note to the funding source. The author should indicate the grant contract number of the research, for example, "I would like to express my deepest appreciation for funding resource from National Research Council Of Thailand, the fiscal year 2016, and I am also grateful for the data from a research task on The Coordination Centre Development for Contemplative Strengthening of Elders according to Buddhism.

References (18 pt)

(16 pt) Format of reference is name-year as of American Psychological Associate (APA) References in contents and at the end must be consistent.

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (18 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (14 pt)
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (14 pt)
หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt)
หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt)
Corresponding Author E-mail: ...

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 350 คำ)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (18 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords:3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

บทนำ (18 pt)

(16 pt) เขียนทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาเป็นฐานคิดในวิพากษ์ประเด็นต่างๆในการเขียนบทความวิชาการ

เนื้อหา (18 pt)

(16 pt)

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ)
ที่มา: ... (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

คำอธิบายตาราง

สรุป (18 pt)

(16 pt)

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt) รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน

Sample of Original Academic Article Preparation

NAME OF ACADEMIC ARTICLE (ENGLISH) (18 pt)

Name of Academic Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (14 pt)
Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (14 pt)
Affiliation of the main author (English) (14 pt)
Affiliation of the main author (Thai) (14 pt)
Corresponding Author E-mail: ...

Abstract (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism, Buddhist Management, Innovation

Abstract (Thai) (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: (Thai)

Introduction (18 pt)

(16 pt)

Content (18 pt)

(16 pt)

Figure 1: (Name of the figure)

Source: mention the name of the source (if any)

Figure captions

Table 1 (Name of table) (if any)

Table explanation

Conclusion (18 pt)

(16 pt)

References (18 pt)

(16 pt). Format of reference is name-year as of American Psychological Associate (APA) References in contents and at the end must be consistent.